

SANCTI

HIERONYMI

EPISTOLÆ SELECTÆ.

HUERONYMI

AND STATE OF THE S

SANCTI

MIKRONYMI

STRIDONIENSIS,

EPISTOLÆ SELECTÆ,

JUXTA EDITIONEM D. PETRI CANISII,

NECNON AD EXEMPLAR D. MARTIANAY S. BENEDICTI MONACHI.

CUM RERUM ET VERBORUM INDICE LOCUPLETISSIMO.

APUD MARQUISET, BIBLIOPOLAM.

1839.

PLOMIS

EMERICANIELE

pelevate train

Separate process of technical accommendations

annula con part to the time.

The state of a second

ST. JOSEPH'S CHILL

268.2

4533

ah (il)

Shorndogn

AMATORIE . DESTAGRAM OUT

-MES ...

EPISTOLARUM -

ET ALIORUM OPUSCULORUM

QUÆ TRIBUS HIS LIBRIS CONTINENTUR, ORDO ET NUMERUS.

LIBER PRIMUS.

Pag.	Poe.
EPISTOLA I. Hieronymus ad Niceam	XVI. Hieronymus Bonoso 16
hypodiaconum Aquileiæ 1	XVII. Augustinus Hieronymo 18
II. Hieronymus ad Julianum Dia-	XVIII. Hieronymus Augustino Ibid.
conum 2	XIX. Hieronymus Augustino 20
III. Hieronymus ad Chrysogonum,	XX. Augustinus Præsidio 21
monachum Aquileiæ Ibid.	XXI. Hieronymus Augustino Ibid.
IV. Hieronymus ad Florentium 3	XXII. Hieronymus Augustino 22
V. Hieronymus ad Florentium 4	XXIII. Hieronymus Ripario Ibid.
VI. Hieronymus ad Antonium, de	XXIV. Hieronymus Apronio 23
modestia 5	XXV. Hieronymus Damaso Ibid.
VII. Hieronymus ad Theophilum,	XXVI. Hieronymus Damaso 25
episcopum Alexandrinum 6	XXVII. Hieronymo Damasus Ro-
VIII. Hieronymus ad Paulum Con-	manus episcopus 26
cordiensem 7	XXVIII. Hieronymus Damaso 27
IX. Hieronymus Ruffino 8	XXIX. Ad Exuperantium hortato-
X. Hieronymus Paulino, Antio-	ria 28
chenæ urbis episcopo 41	XXX. Hieronymus Pammachio 29
XI. Hieronymus Desiderio Ibid.	XXXI. Hieronymus Eustochio 50
XII. Hieronymus ad Chromatium,	XXXII. Hieronymus Eustochio 51
et Heliodorum, in Tobiam 12	XXXIII. Hieronymus Eustochio
XIII. Ad Domnionem, et Rogatio-	virgini
num, in librum Paralipomenon. '43	XXXIV. Eustochio virgini 52
XIV. Hieronymus ad Domnionem,	XXXV. Ad Eustochium de acceptis
et Rogationem in Esdram et	ab ea munusculis 53
Neemiam 14	XXXVI. Initium apologiæ D. Hie-
XV. Hieronymus Mimerio, et Ale-	ronymi adversus Ruffinum, ad
xandro, monachis 16	Pammachium et Marcellinum 34

II INDEX.

XXXVII. Hieronymus ad Chroma-	XLVII. Hieronymus Theophilo 50
tium, Jovinum et Eusebium 54	XLVIII. Theophilus Hieronymo Ibid.
XXXVIII. Hieronymus ad Castru-	XLIX. Hieronymus Theophilo 54
tium 36	L. Hieronymus Theophilo Ibid.
XXXIX. Ad Castorinam materteram. 38	LI. Theophilus Hieronymo 52
XL. Ad Theodosium, et alios ana-	LII. Epiphanius Hieronymo Ibid.
	LIII. Hieronymus Marcellæ 53
XLI. Ad Marcellam de acceptis mu-	LIV. Hieronymus Tranquillo 54
nusculisIbid.	LV. Hieronymus Marco presbytero
XLII. Hieronymus Algasiæ 40	Celedensi
XLIII. Hieronymus Marcellæ 41	LVI. Hieronymus Alipio et Augus-
XLIV. Hieronymus Marcellæ 42	tino 56
XLV. Hieronymus Asellæ 47	LVII. Hieronymus Augustino 57
XLVI. Hieronymus Exuperio Epi-	LVIII. Hieronymus Marcellino et
scopo Tolosano 49	Anapsychiæ

LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA I. Hieronymus Magno	XIII. Hieronymus Rustico mona-
oratori Romano 59	cho, vivendi formam præscri-
II. Hieronymus Paulino 63	bit 125
III. Ad Sabinianum, Diaconum, in-	XIV. Hieronymus ad Paulinum, de
crepatoria 71	institutione monachi 136
IV. Hieronymi ad Domnionem Apo-	XV. Hieronymus ad Lætam de in-
logeticum 78	stitutione filiæ 142
V. Hieronymus ad Pammachium,	XVI. Hieronymus ad Gaudentium,
pro libris suis adversum Jovinia-	de Pacatulæ infantulæ educa-
num 82	tione 149
VI. Ad Heliodorum, de laude vitæ	XVII. Hieronymus ad Eustochium,
solitariæ 83	de custodia virginitatis 455
VII. Hieronymus Marcellanı invitat	XVIII. Ad Demetriadem, de ser-
ad rus Bethlehemiticum 89	vanda virginitate 157
VIII. Paula et Eustochium, Mar-	XIX. Hieronymus ad Furiam de
cellæ, ut commigret Bethlehem. 91	viduitate servanda 172
IX. De vitando suspecto contuber-	XX. Ad Celantiam matronam, de
nio 99	ratione pie vivendi, forte Pau-
X. Hieronymus ad Rusticum 405	
XI. Hieronymus ad Ruffinum 415	
XII. Hieronymus ad Nepotianum,	solatio 192
de vita clericorum et sacerdo-	XXII. Hieronymi ad Heliodorum
tum	Epitaphium Nepotiani 197

LIBER TERTIUS.

EPISTOLA I. Vita Pauli eremitæ 209	VIII. Ad Eustochium virginem epi-
II. Vita sancti Hilarionis 246	taphium Paulæ matris 266
III. De vita Malchi, captivi, mo-	IX. Ad Principiam virginem, Mar-
nachi	cellæ viduæ epitaphium 289
IV. Hieronymus ad Fabiolam de	X. Hieronymus ad Oceanum, epi-
vestitu sacerdotum 240	taphium Fabiolæ
V. Hieronymus ad Salvinam de ser-	XI. Hieronymus ad Marcellam, ad-
vanda viduitate 252	versus Montanum 500
VI. Hieronymus ad Theodoram,	XII. Hieronymus adversus Vigilan-
epitaphium Lucinii Bætici 260	tium ad Riparium presbyterum. 305
VII. Ad Innocentium de muliere	XIII. Hieronymus adversus Vigi-
septies icta 263	lantium 508

EPISTOLE

BEATI HIERONYMI,

QUÆ SUNT FAMILIARES.

LIBER PRIMUS.

ARCHMENTUM.

Niceam, subdiaconum Aquileiæ, veterem sodalem, ut ad se aliquando scribat, exemplo Chromatii et Eusebii fratrum hortatur.

Hieronymus ad Niceam, hypodiaconum Aquileiæ.

EPISTOLA L.

Turpilius comicus, tractans de vicissitudine litterarum, « sola, inquit, res est, quæ homines absentes præsentes facit. » Nec falsam dedit. quamquam in re non vera, sententiam. Quid enim est, ut ita dicam. tam præsens inter absentes, quam per epistolas, et alloqui et audire quos diligas? nam et rudes illi Italiæ homines, quos Cascos Ennius appellat, qui sibi (ut in rhetoricis Cicero ait) ritu ferino victum quærebant, ante chartæ et membranarum usum, aut in dedolatis è ligno codicillis, aut in corticibus arborum, mutuò epistolarum alloquia missitabant. Unde et portitores | vel indignantis accipiam.

earum tabellarios, et scriptores à libris arborum librarios vocavere: quanto magis igitur nos, expolito jam artibus mundo, id non debemus omittere, quod illi sibi præstiterunt, apud quos erat cruda rusticitas, et qui humanitatem quodam modo nesciebant? ecce beatus Chromatius cum sancto Eusebio, non plus natura, quam morum æqualitate germano, litterario me provocavit officio: tu, modo à nobis abiens, recentem amicitiam scindis potius quam dissuis, quod prudenter apud Ciceronem Lælius vetat. Nisi forte ita tibi exosus est oriens. ut litteras quoque tuas huc venire formides. Expergiscere, expergiscere, evigila de somno, præsta unam chartæ schedulam charitati: inter delicias patriæ, et communes, quas habuimus, peregrinationes, aliquando suspira: si amas, scribe obsecranti: si irasceris, iratus licèt scribe. Magnum et hoc desiderii solamen habebo, si amici litteras

ARGUMENTUM.

Ex eremo, quo una cum Heliodoro adolescens fere Hieronymus accesserat, Julianum diaconum Stridoniensem salutat, excusans se quod ejus litteras non habuerit : cumque ipse quid ageretur in patria nesciret, rogat, ut; an soror in proposito virginitatis perseveret, certiorem illum reddat, addens se obtrectatorem suum interea non timere.

Hieronymus ad Julianum diaconum.

EPISTOLA II.

Antiquus sermo est: Mendaces faciunt, ut nec sibi vera dicentibus credatur. Quod mihi à te ego objurgatus de silentio litterarum accidisse video. Dicam : sæpe scripsi, sed negligentia bajulorum fuit? Respondebis: omnium non scribentium vetus ista excusatio est. Dicam : non reperi qui epistolas ferret? Dices hinc isthuc isse quamplurimos. Contendam, me etiam his dedisse? At illi, quia non reddiderunt, negabunt : et erit inter absentes incerta cognitio. Quid igitur faciam? Sine culpa veniam postulabo, rectius arbitrans pacem loco motum petere, quam æquo gradu certamina concitare: quamquam ita me jugis tam corporis egrotatio, quam animæ ægritudo consumpsit, ut morte imminente, nec mei pene memor fuerim: quod ne falsum putes, oratorio more, post argumenta testes vocabo. Sanctus frater Heliodorus hie affuit, qui cum mecum eremum vellet incolere, meis sceleribus fugatus abscessit. non minore te diligit amore, quam

Verum omnem culpam præsens verbositas excusabit : nam, ut ait Flaccus in Satyra, « Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos rogati, ut numquam cantent, injussi nunquam desistant. » Ita te deinceps fascibus obruam litterarum, ut econtrario incipias rogare, ne scribam. Sororem meam, filiam in Christo tuam, gaudeo, te primum nunciante, in eo permanere, quod cœperat. Hic enim, ubi nunc sum, non solum quid agatur in patria, sed, an ipsa patria perstet, ignoro: et licèt me sinistro Hibera excetra ore dilaniet: non timebo hominum judicium, habiturus judicem meum, juxta illud, quod quidam ait: « Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinæ.» Quapropter quæso, ut Apostolici memor præcepti, quo docet opus nostrum permanere debere, et tibi à Domino præmium in illius salute pares, et me de communi in Christo gloria crebris reddas sermonibus lætiorem.

ARGUMENTUM.

Cum Chrysogono, Aquileiæ monacho, guod nihil ad se scripserit, expostulat.

Hieronymus ad Chrysogonum, monachum Aquileiæ.

EPISTOLA III.

Our circa te affectus meus sit, charissimus ambobus Heliodorus tibi potuit fideliter nunciare, qui ego diligo: ut semper in ore meo nomen tuum sonem; ut ad primam quamque confabulationem jucundissimi mihi consortii tui recorder, ut humilitatem admirer, virtutem efferam, prædicem charitatem. Verum tu, quod natura lynces insitum habent, ne post tergum respicientes meminerint priorum, et mens perdat, quod oculi videre desierint, ita nostræ es necessitudinis penitus oblitus, ut illam epistolam quam in corde christianorum scriptam. Apostolus refert, non parva litura, sed imis, ut aiunt, ceris eraseris : et illæ quidem, quas diximus, feræ, sub frondente captantes arboris ramo fugaces capreas, aut timidum cervos animal comprehendunt, currentemque frustra prædam, dum hostem suum secum vehit, rabido desuper ore dilaniant, et tamdiu meminere prædandi, quamdiu venter vacuus siccum fame guttur exasperat : ubi vero sanguine pasta feritas viscera distenta compleverit; cum saturitate succedit oblivio, tamdiu nescitura quid capiat, donec memoriam revocaverit esuries. Tu, necdum satiatus è nobis, cur finem jungis exordio? cur amittis ante quam teneas? nisi forte, negligentiæ semper excusatione socia, asseras te non habuisse quod scriberes : cum hoc ipsum debueris scribere, te non habuisse quod scriberes.

ARGUMENTUM.

Laudat Florentium Hierosolymæ degen-

cessitatibus subvenerit : et quia huic epistolæ alteram, quæ erat ad Ruffinum reddendam junxerat, Ruffini etiam laudes admiscet.

Hieronymus ad Florentium.

EPISTOLA IV.

QUANTUS beatitudinis tuæ rumor diversa populorum ora compleverit, hinc poteris æstimare, quod ego te ante incipio amare, quam nosse. Ut enim. ait Apostolus. quorumdam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium: ita econtrario tuæ dilectionis fama dispergitur, ut non tam laudandus sit ille qui te amat, quam scelus putetur facere ille qui non amat. Prætermitto innumerabiles. in quibus Christum sustentasti. pavisti, vestiti, visitasti. Heliodori fratris à te adjuta necessitas, mutorum etiam potest ora laxare. Ouibus gratiis, quo ille præconio peregrinationis incommoda à te fota referebat? ita ut ego ille tardissimus, quem intolerabilis languor yexat, pennatis (ut aiunt) pedibus, certè charitate et voto te salutaverim, et etiam complexus sim. Gratulor itaque tibi, et nascentem amicitiam ut Dominus confœderare dignetur, precor. Et quia frater Ruffinus, qui cum sancta Melania ab Ægypto, Hierosolymam venisse narratur, individua mihi germanitatis charitate connexus est: quæso, ut epistolam meam, huic epistolæ tuæ copulatam, ei reddere non graveris. Noli nos eius æstimare virtutibus: in illo conspicies expressa tem, quod multorum pauperum ne- sanctitatis vestigia : et ego cinis, 4.

et vilissima pars luti, et jam favilla, ne nascentes amicitias, quæ Christi dum vertor, satis habeo, si splendorem morum illius imbecillitas oculorum meorum ferre sustineat. Ille modo se lavit, et mundus est, et tamquam nix dealbatus : ego. cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus opperior cum tremore reddere novissimum quadrantem. Sed tamen quia Dominus solvit compeditos, et super humilem et trementem verba sua requiescit, forsitan et mihi, in sepulcro scelerum jacenti, dicat : Hieronyme, veni foras. Sanctus presbyter Evagrius plurimum te salutat : et Martinianum fratrem juncto salutamus obseguio: guem ego videre desiderans, catena languoris innector.

ARGUMENTUM.

Scribit ad eumdem Florentium, ejus litteris respondens, petitque ab eo libros quosdam, offerens ipse interea, quos habebat, de sua bibliotheca.

Hieronymus ad Florentium.

EPISTOLA V.

In ea mihi parte eremi commoranti, quæ juxta Syriam Saracenis jungitur, dilectionis tuæ scripta perlata sunt. Quibus lectis, ita reaccensus est animus Hierosolymam proficiscendi, ut penè nocuerit proposito, quod profuerat charitati. Nunc igitur, quo modo valeo, pro me tibi litteras repræsento : etsi corpore absens, amore tamen et

glutino cohæserunt, aut temporis aut locorum magnitudo divellat, quin potius fœderemus eas reciprocis epistolis: illæ inter nos currant, illæ sibi obvient, illæ nobiscum loquantur. Non multum perditura erit charitas, si tali secum sermone fabuletur. Ruffinus autem frater, ut scribis, necdum venit, et si venerit, non multum proderit desiderio meo, cum eum jam visurus non sim. Ita enim et ille longo intervallo separatus est, ut huc non possit excurrere : et ego arreptæ solitudinis terminis arceor, ut coeperit jam mihi non licere quod volui. Ob hoc et ego obsecro, et tu ut petas, plurimum quæso, ut tibi heati Rheticii, Augustodunensis episcopi, commentarios ad scribendum largiatur, in quibus Canticum canticorum sublimiori sensu ille disseruit. Scripsit mihi et quidam de patria supradicti fratris Ruffini, Paulus senex, Tertulliani suum codicem apud eum esse, quem vehementer reposcit : et ex hoc. quæso, ut eos libros, quos me non habere brevis subditus edocebit, librarii manu in charta scribi jubeas. Interpretationem quoque psalmorum Davidicorum, et prolixum valde librum de synodis sancti Hilarii. quem ei apud Treviros manu mea ipse descripseram, æquè ut mihi transferas peto. Nosti hoc esse christianæ animæ pabulum, si in lege Domini meditetur die ac nocte. Cæteros hospitio recipis, solatio foves, sumptibus juvas. Mihi, si spiritu venio, impendio exposcens, rogata præstiteris, cuncta largitus

es. Et quoniam, largiente Domino, multis sacræ bibliothecæ codicibus abundamus, impera vicissim, et quodcumque vis, mittam: nec putes mihi grave esse, si jubeas : habeo alumnos qui antiquariæ arti serviunt. Neque vero beneficium pro eo, quod polliceor, postulo. Heliodorus frater mihi indicavit, te multa de scripturis quærere, nec invenire: aut, si omnia habes, incipit sibi plus charitas vendicare, plus petere. Magistrum autem pueri tui. de quo dignatus es scribere, quem plagiatorem eius esse, non dubium est, sæpe Evagrius presbyter, dum adhuc Antiochiæ essem, me præsente corripuit. Cui ille respondit : Ego nihil timeo. Dicit se à domino suo fuisse dimissum : et, si vobis placet, ecce hic est, transmittite quo vultis: in hoc arbitror me non peccare, si bominem vagum non sinam longius fugere. Quapropter, quia ego in hac solitudine constitutus, non possum agere quod jussisti, rogavi charissimum mihi Evagrium, ut tam tui, quàm mei causa instanter negotium prosequatur.

ARGUMENTUM.

Antonium, quòd, toties rogatus, numquam rescripserit, reprehendit, et superbiæ coarguit.

Hieronymus ad Antonium, de modestia.

EPISTOLA VI.

Dominus noster, humilitatis ma-

discipulis, unum apprehendit è parvulis, dicens: « Quicumque vestrum non fuerit conversus sicut infans. non potest introire in regnum cœlorum. » Ouod ne tantum docere, nec facere videretur, implevit exemplo, dum discipulorum pedes lavat, dum traditorem osculo excipit, dum loquitur cum Samaritana, dum ad pedes sibi sedente Maria, de cœlorum disputat regno, dum ab inferis resurgens, primum mulierculis apparet. Satanas autem ex archangelico fastigio non aliam ob causam nisi ob contrariam humilitati superbiam ruit. Et Judaicus populus primas sibi cathedras et salutationes in foro vendicans, deputato antea in stillam situlæ gentili populo succedente, deletus est. Contra sophistas quoque sæculi et sapientes mundi. Petrus et Jacobus piscatores mittuntur. Cuius rei causa scriptura ait, superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Vide frater quale malum sit, quod Deum habet adversarium. Ob quod in Evangelio et pharisæus arrogans spernitur, et humilis publicanus auditur. Decem jam (nisi fallor) epistolas plenas tam officii quam precum misi, cum tu ne mu quidem facere dignaris: et Domino loquente cum servis, frater cum fratre non loqueris. Nimis, inquies, contumeliosè. Crede mihi, nisi styli verecundia prohiberet, tanta læsus ingererem, ut inciperes mihi rescribere vel iratus. Sed quoniam et irasci hominis est, et injuriam non facere, christiani, ad antiquum morem register, disceptantibus de dignitate vertens, rursus precor, ut et diligentem te diligas, et ut conservo sermonem conservus impartias. Vale in Domino.

ARGUMENTUM.

Theophilus, Alexandrinæ ecclesiæ vicesimus primus Episcopus, miserat ad
D. Hieronymum paschalem librum,
ut eum in latinum sermonem verteret:
excusat se nunc ei, quod serius verterit, cum valetudine, tum Paulæ
obitu impeditus: librum laudat, et,
ut alia opera vel sibi legenda, vel
vertenda transmittat, rogat.

Hieronymus ad Theophilum, Episcopum Alexandrinum.

EPISTOLA VII.

Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epistolas, juncto paschali libro, usque in præsentem diem ita et mœrore luctus, et sollicitudine, ac diversis super statu Ecclesiæ hinc inde rumoribus exagitatus sum, ut vix volumen tuum potuerim in Latinum sermonem vertere. Optime enim nosti, juxta veterem sententiam, non esse tristem eloquentiam, maximè si ad ægritudinem animi accedat corporis ægritudo. Et hanc ipsam epistolam febre æstuans, et quintum jam diem decumbens lectulo, nimia festinatione dictavi, breviter indicans beatitudini tuæ, magnum me laborem sustinuisse in translatione ejus, ut omnes sententias pari venustate transferrem, et græcæ eloquentiæ latinum aliqua ex parte responde- mitte. Vale in Christo.

ret eloquium. In principio, philosopharis, et generaliter agens, dum omnes erudis, unum jugulas : in reliquis autem, quod vel difficillimum est, rhetoricæ eloquentiæ jungis philosophos, et Demosthenem, atque Platonem nobis consocias. O quanta dicuntur in luxuriam, quantis præconiis extollitur continentia, et de intimis sapientiæ disciplinis, diei ac noctis, lunæ cursus, ac solis ratio, et mundi istius natura describitur : et hanc ipsam disputationem ad scripturarum refers auctoritatem, ne in paschali libro videaris de sæcularibus quidquam fontibus mutuatus. Quid plura? In his laudare te vereor, ne assentandi crimen incurram. Optimus liber est, et in philosophis, et agens susceptam causam absque invidia personarum. Unde, obsecro te, ignoscas tarditati meæ: ita enim sanctæ et venerabilis Paulæ confectus sum dormitione, ut absque translatione hujus libri, usque in præsentiarum, nihil aliud divini operis scripserim. Perdidimus enim, ut ipse nosti, repente solatium, quod, ut conscientiæ nostræ testis est Dominus, non ad proprias ducimus necessitates, sed ad sanctorum refrigeria, quibus illa sollicite serviebat. Sancta et venerabilis te. filia tua, Eustochium, quæ nullam pro matris absentia recipit consolationem, te universa fraternitas suppliciter salutat. Libros, quos dudum scripsisse te nunciasti, vel legendos nobis, vel vertendos trans-

ARGUMENTUM.

Paulum Concordiensem . centesimum agentem annum, virenti tamen, integroque corpore, laudat, et de vitæ termino docte multa admiscens petit ab eo libros quosdam, mittens ei interea vitam Pauli Eremitæ, quam ipse Hieronymus ediderat.

Hieronymus ad Paulum Concordiensem.

EPISTOLA VIII.

HUMANÆ vitæ brevitas, damnatio delictorum est: et in ipso sæpè lucis exordio, mors secuta nascentem. labentia quotidie in vitium sæcula profitetur. Nam cum primum paradisi colonum, viperinis nexibus præpeditum, coluber deduxisset ad terras, æternitas, mortalitate mutata, in nongentos et eo amplius annos, secundam quodam modo immortalitatem maledicti hominis distulerat elogium. Exinde paulatim recrudescente peccato, totius orbis naufragium gigantum adduxit impietas: post illud, ut ita dixerim. purgati baptisma mundi, in breve tempus hominum vita contracta est. Hoc quoque spatium sceleribus nostris, semper contra divina pugnantibus, penè perdidimus. Quotus enim quisque aut centenariam transgreditur ætatem, aut non ad eam sic pervenit, ut pervenisse pœniteat, secundum quod in libro psalmorum scriptura testatur : « Dies vitæ nostræ septuaginta anni, si autem multum, octoginta: quidquid religuum est, labor et dolor. »

ut merito quis Horatiano de nobis possit sale ludere:

Et gemino bellum Trojanum orditur ab ovo?

Videlicet ut senectutem tuam, et caput ad Christi similitudinem candidum, dignis vocibus prædicemus. Ecce iam centenus ætatis circulus volvitur, et tu semper præcepta Domini custodiens, futuræ beatitudinem vitæ per præsentia exempla meditaris. Oculi puro lumine vigent: pedes imprimunt certa vestigia: auditus penetrabilis, dentes candidi, vox sonora, corpus solidum et succi plenum : cani cum rubore discrepant, vires cum ætate dissentiunt; non memoriæ tenacitatem, ut in plerisque cernimus, antiquior senecta dissolvit: non calidi acumen ingenii frigidus sanguis obtundit; non contractam rugis faciem arata frons asperat; non denique tremula manus per curvos ceræ tramites errantem stylum ducit Futuræ nobis resurrectionis virorem in te Dominus ostendit, ut peccati sciamus esse, quod cæteri adhuc viventes præmoriuntur in carne : justitiæ quod tu adolescentiam in aliena ætate mentiris. Et guamguam multis istam corporis sanitatem, etiam peccatoribus, evenire videamus, tamen illis hoc diabolus ministrat. ut peccent : tibi Dominus præstat . ut gaudeas. Doctissimi quique Græcorum, de quibus pro Flacco agens luculenter Tullius ait: « ingenita levitas, et erudita vanitas » regum suorum vel principum laudes, ac-Quorsum, ais, ista tam alto repe- cepta mercede, dicebant : hoc ego tita principio, et ita procul coepta, nunc faciens, pretium posco pro

laudibus. Et ne putes modica esse, | presbyteri Eusebii : nec dubito : quæ deprecor : margaritum de evangelio postularis. « Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum : » scilicet commentarios Fortunatiani, et propter notitiam persecutionum, Aurelii Victoris historiam, simulgue epistolas Novatiani, ut, dum schismatici hominis venena cognoscimus, libentius sancti martyris Cypriani bibamus antidotum. Misimus interim te tibi, id est, Paulo seni Paulum seniorem : in quo propter simpliciores quosque multum in dejiciendo sermone laboravimus. Sed nescio quo modo, etiam si aqua plena sit, tamen eumdem odorem lagena servat, quo dum rudis esset, imbuta est. Si hoc munusculum placuerit, habemus etiam alia condita, quæ cum plurimis orientalibus mercibus ad te, si Spiritus sanctus afflaverit, navigabunt.

ARGUMENTUM-

Historiam super jurgio duarum mulierum meretricum, Salomonis judicio sapienter extricato, per allegoriam interpretatur pro Ecclesia ex gentibus congregata, et synagoga Judæorum.

Hieronymus Ruffino.

EPISTOLA IX.

MULTUM in utramque partem crebrò fama mentitur, et tam de bonis mala, quam de malis bona, falso rumore concelebrat. Unde et ego gaudeo quidem super testimonio erga

quin me publice prædicetis, sed tacitum vestræ prudentiæ judicium pertimesco. Itaque obsecro, ut magis memineritis mei, et dignum vestra laude faciatis. Quod primus ad officium provocasti, et mihi secundæ in rescribendo partes datæ sunt, non venit de incuria in amicos, sed de ignorantia. Si enim scissem, præoccupassem sermonem tuum.

Interpretatio judicii Salomonis super jurgio duarum mulierum meretricum, quantum ad simplicem historiam pertinet, perspicua. est, quod puer annorum duodecim contra ætatis suæ mensuram de intimo humanæ naturæ judicarit affectu. Unde et admiratus est, et pertimuit illum omnis Israel, quod scilicet eum manifesta non fugerent, qui tam prudenter abscondita deprehendisset. Quantum autem ad typicos pertinet intellectus, dicente Apostolo : hæc omnia in figura contingebant illis (scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum decurrerunt), quidam Græcorum autumant super synagoga et Ecclesia sentiendum, et ad illud tempus cuncta referenda, quando, post crucem et resurrectionem, tam in Israel, quam in gentium populo verus Salomon, id est pacificus, regnare cœperit. Quod autem adulteræ, et meretrices, synagoga et Ecclesia dicantur in scripturis, nulla dubitatio est: et hoc prima fronte videtur esse blasphemum.

Cæterum, si recurramus ad prome sanctitatis tuæ, et amore sancti | phetas, Osee scilicet, qui accepit

uxorem fornicariam, et generavit blicanus post apostolicam dignitafilios fornicationis, et deinde adulteram, et ad Ezechielem, qui Hierusalem, quasi meretricem arguit, quod secuta sit amatores suos, et divaricaverit omni transennti pedes, lupanarque in loco celebri extruxerit: animadvertemus, Christum ideirco venisse, ut meretrices donaret matrimonio, et de duobus gregibus unum ovile faceret, medioque pariete destructo in easdem caulas oves prius morbidas congregaret. Hæ sunt duæ virgæ, guæ junguntur in Ezechiele, et de quibus per Zachariam Dominus refert : « Et assumpsi mihi duas virgas . nnam vocavi decorem, et alteram vocavi funiculum : et pavi gregem.» Mulier quoque illa meretrix in Evangelio, quæ pedes Jesu lacrymis lavat, crine detergit, et cui peccata omnia dimittuntur, manifeste pingit Ecclesiam de gentibus congregatam. Hæc idcirco in prima fronte replicavi, ne cui videatur incongruum, si synagoga et Ecclesia meretrices dicantur, quarum una Salomonis judicio, filii possessione donata est. Prudens quærat auditor, quo modo meretrix sit Ecclesia, quæ non habet maculam, neque rugam? Non dicimus Ecclesiam permansisse meretricem, sed fuisse. Nam et in Simonis leprosi domo Salvator scribitur inisse convivium: utique non quia leprosus erat eo tempore, quo habebat hospitem Salvatorem, sed quia leprosus ante fuerat. Matthæus quoque in catalogo Apostolorum publicanus cor unum, et anima una) nullusque dicitur, non quod permanserit pu- alius in domo nobiscum, exceptis

tem, sed quia prius fuerit publicanus: ut ubi superabundavit peccatum, superabundaret et gratia.

Simulgue considera, quid dicat Ecclesia contra synagogam calumniatricem : « Ego et mulier hæc habitabamus in domo una. » Post resurrectionem enim Domini salvatoris, una de utroque populo Ecclesia congregata est : et quam eleganter: « Peperi, inquit, apud eam in cubiculo. » Ecclesia enim de gentibus, quæ non habebat prius legem, et prophetas, peperit in domo synagogæ: nec egressa est de cubiculo, sed ingressa. Unde dicit in Cantico canticorum: « Introduxit me rex in cubiculum suum. » Et iterum: « Et guidem non spernam te. Assumens introducam te in domum matris meæ, et in cubiculum ejus, quæ me genuit. Tertia autem die, postquam ego peperi, peperit et hæc. » Si consideres Pilatum lavantem manus, atque dicentem, « Mundus ego sum à sanguine justi hujus : » si centurionem ante patibulum confitentem: « Verè hic erat filius Dei : » si eos. qui ante passionem per Philippum Dominum videre desiderant : haud ambiges primam peperisse Ecclesiam, et postea natum populum Judæorum, pro quo Dominus precabatur : « Pater ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt. » Unaque die credidere tria millia, et alia die quinque millia. Et eramus simul, (multitudinis enim credentium erat

nobis duabus, non blasphemantium | Judæorum, non gentilium idolis servientium. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. Dum enim legis seguitur observantiamet gratiæ Evangelii, jugum Mosaicæ doctrinæ copulat, tenebrarum errore cooperta est. Oppressitque cum mater sua dormiens, quæ non poterat dicere : « Ego dormio, et cor meum vigilat, » Media nocte consurgens, tulit filium de latere Ecclesiæ dormientis, et in suum collocavit sinum. Relege totam ad Galatas Apostoli epistolam: et animadvertes, quo modo filios Ecclesiæ suos facere synagoga festinet, et dicat Apostolus: «Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. » Vivum tulit, non ut possideret, sed ut occideret : non enim amore fecit hoc filii, sed æmulæ odio, et suum mortuum per legis cærimonias in sinum Ecclesiæ supposuit.

Longum est, si velim singula percurrere, quo modo per apostolum Paulum, et ecclesiasticos viros intellexerit Ecclesia, non esse suum filium, qui tenebatur in lege, et in luce cognoverit, quem in tenebris non videbat. Inde jurgium ortum est, et præsente rege, altera dicente: Filius tuus mortuus est, meus autem vivit : altera respondente, Mentiris, filius quippe meus vivit, et filius tuus mortuus est : atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex Salomon (qui manifestè Salvator accipitur, secundum psalmum septuagesimum primum, qui titulo Salomonis inscribitur : ubi nulla dubitatio est, quin cuncta,

quæ dicuntur, non Salomoni mortuo, sed Christi conveniant majestati) simulat ignorantiam, et humanos pro dispensatione carnis mentitur affectus, sicut in alio loco: « Ubi posuistis Lazarum? » Et ad mulierem fluentem sanguine : « Quis me tetigit? » Gladium postulat, de quo dixerat: « Nolite putare, quod venerim pacem mittere super terram: non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim dividere hominem contra patrem suum, et filiam contra matrem suam, et nurum contra socrum suam : et inimici hominis domestici ejus: » et tentat naturam naturæ Dominus, vultque secundum utriusque voluntatem, viventem filium in legem gratiamque dividere: non quod probet, sed quod, ad arguendum calumniam synagogæ, hoc velle se dicat. Illa, quæ nolebat Ecclesiæ filium in gratia vivere, nec per baptismum liberari, libenter habet dividi puerum, non ut possideat, sed ut interficiat. Ecclesia, quem scit suum esse, libenter concedit æmulæ, dum vivat saltem apud adversariam: nec inter legem divisus et gratiam, Salvatoris mucrone feriatur. Unde dicit Apostolus : « Ecce ego Paulus dico vobis, quod, si legem observatis, Christus vobis nihil prodest. »

Hæc sub allegoriæ nubilo dieta sunt. Cæterum optime novit prudentia tua, non easdem esse regulas in tropologiæ umbris, quæ in historiæ veritate. Quod sicubi pedem offendimus, et sapienti lectori frivolum videatur esse quod scripsimus, culpam in auctorem referat. decumbentes, longaque ægrotatione confecti, vix notario celeriter scribenda dictavimus, non ut impleremus materiam, sed ne tibi, in principio amicitiarum aliquid imperanti, videremur negare. Ora nobis à Domino sospitatem, ut post duodecim menses, quibus jugi languore confectus sum, possim aliquid dignum vestræ scribere voluntati: et ignosce, si scatens oratio, cursu non solito fluat. Non enim eodem lepore dictamus, quo scribimus: quia in altero sæpè stylum vertimus, iterum quæ legi digna sint scripturi: in altero, quidquid in buccam venerit, celeri sermone convolvimus. Caninium libenter vidi, qui narrare tibi poterit, quam difficile, et periculosum manus dexteræ usque in præsentem diem, quo ista dictavi, vulnus sustinuerim.

ARGUMENTUM.

Purgatoria est hæc epistola, quod non scribat exactius.

Hieronymus Paulino Antiochenæ urbis Episcopo.

EPISTOLA X.

Voce me provocas ad scribendum, terres eloquentia, et in epistolari stylo propè Tullium repræsentas. Quod quereris, me parvas et incomptas litterulas mittere, non venit de incuria, sed de timore tui: nè verbosius ad te loquens, plura reprehendenda transmittam. Et navigandi tempore tanta à me simul summa nos scandere. Quotus igitur

Nos enim et hæc ipsa, in lectulo epistolæ flagitantur, ut si cuncta ad singulos velim scribere, occurrere nequeam. Unde accidit, ut omissa compositione verborum, et scribentium sollicitudine, dictem quicquid in buccam venerit, et amicum te tantum meorum dictorum, non judicem considerem. Et scis ipse, non benè fieri, quod occupato animo fiat. Pileolum textura breve, charitate latissimum, senili capiti confovendo, libenter accepi, et munere, et muneris auctore lætatus.

ARGUMENTUM.

Desiderium et Serenillam sororem à quibus litteras acceperat, ex nominum etymologia ducto initio, commendat: et quod ad sancta loca suum implentes propositum, accedant, hortatur: et cur suorum operum interea nihil illis mittat, rationem reddit. Conjicitur autem ex epistola Romanos hos fuisse, quippe cum asserat quod à Marcella, et Domnione itidem Romanis, ac in Urbe degentibus suorum operum exemplaria petere possunt.

Hieronymus Desiderio.

EPISTOLA XI.

LECTO sermone dignationis tuæ. quem mihi non opinanti tua benevolentia tribuit, gavisus quidem sum testimonio honesti et eloquentis viri: sed in memet reversus, satis dolui, indignum tantis laudibus atque præconio opprimi me potius, quam levari. Scis enim dogma nostrum, humilitatis tenere vexillum, et per ima gradientes ad ego, vel quantus sum, ut eruditæ totum tibi dabo cum affueris: aut, vocis merear testimonium, ut mihi ab eo palma eloquentiæ deferatur, qui, scribendo disertissimè, deterruit ne scriberem? Verumtamen audendum est, ut charitas quæ non quærit quæ sua sunt, sed quæ proximi, reddat salutationis officia, quoniam locum implere non valet præceptoris.

Gratulor tibi, et sanctæ afque venerabili sorori tuæ Serenillæ. quæ, pheronymos, calcatis fluctibus sæculi, ad Christi tranquilla pervenit, quamquam hoc nominis vaticinio in te prædestinatum sit. Legimus enim, sanctum quoque Danielem appellatum desideriorum virum, et amicum Dei, quia mysteria eins scire desideravit. Itaque quod venerabilis Paula me est deprecata ut facerem, sponte facio hortorque vos, et precor per Domini charitatem, ut nobis vestros tribuatis aspectus, et per occasionem sanctorum locorum tanto nos ditetis munere. Certè, si consortia nostra displicuerint, adorasse ubi steterunt pedes Domini, pars fidei est, et quasi recentia nativitatis et crucis ac passionis vidisse vestigia.

Opusculorum meorum, quia plurima evolaverunt de nidulo suo. et temerario editionis honore vulforsitan mitterem, quæ habebas.

si hoc aliquæ impedierint difficultates, quacumque praceperis, libens mittam. Scripsi librum de illustribus viris, ab Apostolis usque ad nostram ætatem, imitatus Tranquillum, Græcumque Appollonium: et post catalogum plurimorum, me quoque in calce voluminis, quasi abortivum, et minimum omnium Christianorum, posui : ubi mihi necesse fuit usque ad decimum quartum annum Theodosii principis, quæ scripserim, breviter annotare : quem librum cum à supradictis sumpseris, quidquid de indice minus habueris, paulatim scribi faciam, si volueris.

ARGUMENTUM.

Quo modo ab eis rogatus, Tobiæ librum, qui inter hagiographa numeratur, accito peritissimo quodam, Chaldæo sermone transtulerit, Cromatio, et Heliodoro episcopis rationem explicat,

Hieronymus ad Cromatium et Heliodorum in Tobiam.

EPISTOLA XII.

MIRARI non desino exactionis vestræ instantiam. Exigitis enim, ut librum, Chaldæo sermone conscriptum, ad Latinum stylum traham. gata sunt, nihil misi, nè eadem librum utique Tobiæ, quem Hebræi de catalogo divinarum scriptura-Quod si exemplaria libuerit mu- rum secantes, his, quæ hagiographa tuari, vel à sancta Marcella, que memorant, manciparunt. Feci satis manet in Aventino, vel à Lot tem- desiderio vestro, non tamen meo poris nostri, Domnione, viro sanc- studio: arguunt enim nos Hebræolissimo accipere poteris. Ego autem rum studia, et imputant nobis conopperiens præsentiam tuam, aut tra suum canonem, Latinis auribus

ista transferre. Sed melius esse ju- | nobis curæ fuit, cum eruditissimis dicans Pharisæorum displicere judicio, et Episcoporum jussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Chaldæorum lingua sermoni Hebraico, utriusque linguæ peritissimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui, et quidquid ille mihi hebraicis verbis expressit, hoc ego, accito notario, sermonibus Latinis exposui. Orationibus vestris mercedem hujus operis compensabo, cum gratum vobis didicero, me, quod jubere estis dignati, complesse.

ARGUMENTUM.

Quanto studio, et labore παραλωπομένων librum ex Hebræo sermone verterit, rationes explicat : quippè cum ob hoc et Judææ provinciam circumiens, propriis collustraverit oculis, et eruditum quemdam Hebræum doctorem acciverit : necessarium autem fuisse opus ob vitiatam LXX interpretum editionem, ostendit.

Ad Domnionem et Rogationum in librum Paralipomenon.

EPISTOLA XIII.

Quo modo Græcorum historias magis intelligunt, qui Athenas viderint, et tertium Virgilii librum, qui à Troiade per Leucaten, et Acroceraunia ad Siciliam, et inde ad ostia Tiberis navigaverint: ita sanctam scripturam lucidius intuebitur, qui Judæam oculis contemplatus sit, et antiquarum urbium memorias locorumque vel eadem vocabula,

Hebræorum hunc laborem subire, ut circumiremus provinciam, quam universæ Christi Ecclesiæ sonant. Fateor enim, mi Domnion et Rogatiane charissimi, numquam me in divinis voluminibus propriis viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam, de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum. Quanto magis de iis. super quibus anceps eram? Denique cum à me nuper litteris flagitassetis, ut vobis Paralipomenon Latino sermone transferrem, de Tiberiade quemdam legis doctorem, qui apud Hebræos admirationi habebatur, assumpsi, et contuli cum eo à vertice, ut aiunt, usque ad extremum unguem, et sic confirmatus, ausus sum facere quod jubebatis. Liberè enim vobis loquor, ita in Græcis et Latinis codicibus hic nominum liber vitiosus est, ut non tam Hebræa, quam Barbara quædam et Sarmatica nomina conjecta arbitrandum sit. Nec hoc Septuaginta interpretibus, qui, Spiritu sancto pleni, ea quæ vera fuerunt, transtulerant, sed scriptorum culpæ adscribendum, dum de emendatis inemendata scriptitant, et sæpè tria nomina, subtractis è medio syllabis, in unum vocabulum cogunt, vel è regione unum nomen propter latitudinem suam in duo vel tria vocabula dividunt. Sed et ipsæ appellationes, non homines, ut plerique existimant, sed urbes, et regiones, et saltus, et provincias sonant, et obliquè sub interpretatione et figura vel mutata cognoverit. Unde et corum quædam narrantur historiæ.

tur: Nonne ecce hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Juda? Quæ utique in nostris codicibus non habentur.

Hoc primum sciendum, quod apud Hebræos liber Paralipomenon unus sit, et apud illos vocatus dibrehaiomim, id est verba dierum, qui propter magnitudinem apud nos divisus est, quod nonnulli etiam in Bruto Ciceronis dialogo faciunt, ut eum in tres partes secent, cùm unus à suo auctore sit editus. Deindè etiam illud attendendum, quod frequenter nomina, non vocabula hominum, sed rerum, ut dixi, significantius sonant. Ad extremum, quod omnis eruditio scripturarum in hoc continetur et historiæ, quæ vel prætermissæ sunt in suis locis, vel perstrictæ leviter, hîc per quædam verborum compendia explicentur. Orationum itaque vestrarum adjutus auxilio, misi librum benevolis placiturum, tamen invidis displiciturum esse non ambigo. « Optima enim quæque, ut ait Plinius, malunt contemnere plerique, quam discere. » Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere, interroget Hebræos, suam conscientiam recolat, videat ordinem, textumque sermonis, et nunc nostro labori, si potuerit, detrahat. Ubicumque ergo asteriscos, id est stellas, radiare in hoc volumine videritis, ibi sciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur : ubi vero obelus, transversa scilicet virga præposita est, illie signatur, quid septuaginta in-

De quibus in regnorum libro dici- | terpretes addiderint, vel ob decoris gratiam, vel ob Spiritus sancti auctoritatem, licèt in Hebræis voluminibus non legatur.

ARGUMENTUM.

Esdram et Neæmiam cum toties per triennium interpretatus transtulerit, qui corum libri in canone sint explicat, et cur post exx interpretationem necessarium fuerit opus, rationes reddit.

Hieronymus ad Domnionem et Rogatianum in Esdram et Necmiam.

EPISTOLA XIV.

UTRUM difficilius sit facere quod poscitis, an negare, necdum statui. Nam negue, vobis aliquid imperantibus abnuere, sententiæ est: et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit, quam levandum, Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne, quod scribimus, reprehendendum putant : et, interdum contra se conscientià repugnante. publicè lacerant, quod occultè legunt: in tantum ut clamare compellar, et dicere : « Domine, libera animam meam à labiis iniquis, et à lingua dolosa. » Tertius annus est, guod semper scribitis, atque rescribitis, ut Esdræ librum et Hester vobis de Hebræo transferam : quasi non habeatis Græca et Latina volumina, aut quidquid illud est, quod à nobis vertitur, non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem (ut ait quidam) niti, neque

aliud fatigando, nisi odium quæ- plaribus, quæ, nuper à nobis edita rere, extremæ dementiæ est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane charissimi, ut, privata lectione contenti, libros non efferatis in publicum: nec fastidiosis cibos ingeratis: vitetisque eorum supercilium, qui judicare tantum de aliis, et ipsi facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum sunt, quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut Hebræa nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distinctè et per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio, librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat, quod unus à nobis liber editus est : nec apochryphorum tertii et quarti libri somniis delectetur: quia et apud Hebræos Esdræ Nehemiæque sermones in unum volumen coartantur : et quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor senibus sunt procul abjicienda. Si quis autem Septuaginta vobis opposucrit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et inversa demonstrat, nec pôtest utique verum asseri quod diversum est: mittit eum ad Evangelia, in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento, quæ apud Septuaginta interpretes non habentur, velut illud: Ouoniam Nazaræus vocabitur : Et, ex Ægypto vocavi filium meum, et videbunt in quem compunxerunt. Multaque alia, que latiori operi reservamus: et quærite ab eo ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerit, vos legite de his exem- et ca, quæ ipsi intelligimus, in

maledicorum quotidiè linguis confodiuntur.

Sed ut ad compendium veniam, certè, quod illaturus sum, æquissimum est: edidi aliquid, quod non habetur in Græco, aut aliter habetur, quam à me versum est; quid interpretem laniant? interrogent Hebræos, et, ipsis auctoribus, translationi meæ vel arrogent, vel derogent fidem. Porro aliud est, si, clausis, quod dicitur, oculis, mihi volunt maledicere : et non imitantur Græcorum studium, ac benevolentiam, qui, post Septuaginta translatores jam Christi Evangelio coruscante, Judeos et Hebionitas, legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, et Symmachum, et Theodotionem, et curiosè legunt, et per Origenis laborem in έξαπλοῖς ecclesiis dedicarunt. Quanto magis Latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent Græciam à se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est, et infinitæ difficultatis, exemplaria posse habere omnia: deinde etiam qui habuerint, et Hebræi sermonis ignari sunt, magis errabunt, ignorantes quis è multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud Græcos accidit, ut interdum scripturæ sensum relinquens, uniuscujusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem, qui Hebrææ linguæ saltem parvam habemus scientiam, et Latinus nobis utcumque sermo non deest, et de aliis magis possumus judicare,

nostra lingua promere. Itaque, licèt | aquas, multorum inediam, ut propè hydra sibilet, victorque Sinon incendia jactet : numquam meum, juvante Christo, silebit eloquium: etiam præcisa lingua balbutiet. Legant, qui volunt : qui nolunt, abjiciant, eventilent apices: litteras calumnientur : magis vestra charitate provocabor ad studium, quam illorum detractione et odio deterrebor.

ARGUMENTUM.

De resurrectione scribens, excusat occupationem et tabellarium.

Hieronymus Mimerio et Alexandro monachis.

EPISTOLA XV.

In ipso jam profectionis articulo sancti fratris nostri Sysinii, qui vestra mihi scripta detulerat, hæc qualiacumque sint, dictare compellor. Nec possum vestram cœlare prudentiam, et obsecro, nè hoc dictum referatis ad gloriam, quin potiùs ad plenam necessitudinem. dum ita vobis quasi mihi loquor. Multas sanctorum fratrum ac sororum de vestra provincia ad me detulit quæstiones, ad quas usque ad diem Epiphaniorum, largissimo spatio me responsurum putabam. Cumque furtivis noctium lucubratiunculis ad plerasque dictarem, et expletis aliis, me ad vestram quasi ad difficillimam reservarem, subito supervenit, asserens se ilico profecturum. Cumque eum rogarem. ut differret iter, liberè mihi cœpit famem obtendere monasteriorum, Egypti necessitates, Nili non plenas nes inclementi secare ferro? non

offensa esset in Dominum, illum ultra velle retinere. Itaque subtegmen et stamina, liciaque et telas, quæ mihi ad vestram tunicam paraveram, vobis inconfecta transmisi: ut quidquid mihi deest, vestro texatur eloquio. Prudentes estis et eruditi : et de caninà, ut ait Appius, facundià ad Christi disertitudinem transmigrastis. Nec mihi magno apud vos labore opus est, quod philosophum quemdam in suadendo rusticum esse perpessum narrant fabulæ. Vix dum dimidium (inquit) dixeram, jam intellexerat. Itaque et ego tempore coarctatus, singulorum vobis, qui in sacram scripturam commentariolos reliquerunt. sententias protuli, et ad verbum pleraque interpretatus sum : ut et me liberem quæstione, et vobis veterum tractatorum mittatur auctoritas, quò in legendis singulis ac probandis non meæ voluntati, scd vestro acquiescatis arbitrio.

ARGUMENTUM.

Bonasum obtrectatorem quemdam, ac nasutum rabulam, irridet, eo quod, quæ Hieronymus adversus vitia serij serat, tamquam contra se scripta, interpretatur.

Hieronymus Bonaso.

EPISTOLA XVI.

Medici, quos vocant chirurgos, crudeles putantur, et miseri sunt. An non est miseria, alienis non dolere vulneribus, et mortuas car-

qui patitur, et inimicum putari? Ita se natura habet, ut amara sit veritas, blanda vitia existimentur. Esaias, in exemplum captivitatis futuræ, nudus non erubescit incedere. Hieremias de media Hierusalem ad Euphratem, fluvium Mesopotamiæ, mittitur, ut inter inimicas gentes, ubi est Assyrius, et castra sunt Chaldworum, ponat περίζωμα corrumpendum. Ezechiel stercore primum humano, deinde bubulo, panem de omni semente conspersum edere jubetur, et uxoris interitum siccis occulis videt. Amos de Samaria pellitur. Cur quæso? nempè ideo, quia chirurgi spirituales, secantes vitia peccatorum, ad pœnitentiam cohortabantur. Paulus Apostolus, « Inimicus, inquit, vobis factus sum verum dicens. » Et quia Salvatoris dura videbantur eloquia. plurimi discipulorum retrorsum abierunt. Unde non mirum est, si et nos ipsi vitiis detrahentes, offendimus plurimos. Disposui nasum secare fætentem: timeat, qui strumosus est. Volo corniculæ detrahere garrienti : rancidulam se intelligat cornix. Numquid unus in urbe Romana est, qui habeat truncas inhonesto vulnere pares? Numquid solus Bonasus Segestanus cava verba, et in modum vesicarum tumentia, buccis trutinatur inflatis? Dico quosdam scelere, periurio. falsitate ad dignitatem nescio quam pervenisse: quid ad te, qui te intelligis innocentem? Rideo advocatum, qui patrono egeat : quadrante dignam eloquentiam nare subsanno.

horrere curantem, quod horret ipse, Quid ad te, qui discrtus es? Volo in nummarios invehi sacerdotes: tu, qui dives non es, quid irasceris? Clausum cupio suis ignibus ardere Vulcanum: numquid hospes eius es, aut vicinus, quod à delubris idoli niteris incendia submovere? Placet mihi, de larvis, de bubone, de noctua, de Niliacis ridere portentis: quidquid dictum fuerit, in te dictum putas : in quodcumque vitium, styli mei mucro contorquetur, te clamitas designari: conserta manu in jus vocas, et satvricum scriptorem in prosa arguis. An ideò tibi bellus videris, quia fausto vocaris nomine? quasi non et Lucus ideo dicatur, quod minime luceat, et Parcæ, quod nequaquam parcant, et Eumenides furiæ, quod non sint benignæ, et vulgo Æthiopes vocentur argentei. Ouod si in descriptione feedorum semper irasceris, jam tibi cum Persio cantabo:

> Optent te generum rex, et regina, puellæ Te rapiant : quidquid calcaveris, boc rosa fiat.

> Dabo tamen consilium, quibus absconditis possis pulchrior apparere. Nasus non videatur in facie: sermo non sonet ad loquendum: alque ita et formosus, et disertus videri poteris.

ARGUMEN'TUM.

Suas ab Hieronymo acceptas litteras. scire se dicit, sed cur non rescripserit ignorare, excusans se contra eum librum minimė scripsisse, nisi si, quod contra sententiam ejus alicubi forte scripsit; contra cum se scripsisse interpretetur.

Augustinus Hieronymo.

EPISTOLA XVII.

Audivi pervenisse in manus tuas litteras meas : sed, quod adhuc rescripta non merui, neguaquam imputaverim dilectioni tuæ: aliquid procul dubio impedimenti fuit: unde agnosco, Dominum à me potius deprecandum, ut tuæ voluntati det facultatem mittendi, quod rescripseris: nam rescribendi jam dedit, quia, cum volueris, facillimè poteris. Etiam hoc, quod ad me sanè perlatum est, utrum guidem crederem, dubitavi: sed hinc quoque tibi aliquid utrum scriberem, dubitare non debui. Hoc autem breve est, suggestum esse charitati tuæ à nescio quibus fratribus, mihi dictum est, quod librum adversus te scripserim, Romanque miserim. Hoc falsum esse noveris: Dominum meum Jesum testor, hoc me non fecisse: sed, si fortè aliqua in aliquibus scriptis meis reperiuntur, in quibus aliter aliquid, quam tu, sensisse reperior, non contra te dictum, sed quid mihi videbatur à me scriptum esse, puto te debere cognoscere, aut, si cognosci non potest, credere debere. Ita sanè hoc dixerim, ut ego non tantum paratus sim, si quid te in meis scriptis moverit, fraternè accipere, quid contra sentias, aut de correctione mea, aut de ipsa tua benevolentia gavisurus, yerum etiam hoc à te postulem et flagitem. O si licuisset, etsi non cohabitante, saltem vicino

et dulce colloquium. Sed quia id non est datum, peto, ut hoc ipsum, quod in Domino, quam possumus, simul sumus, conservari studeas, et augeri, ac perfici, et rescripta quamvis rara non spernere. Saluta obsequio meo sanctum fratrem Paulinianum, et omnes fratres, qui tecum ac de te in Domino gloriantur. Memor nostri exaudiaris à Domino in omni sancto desiderio tuo, domine charissime, et desideratissime, et honorande in Christo frater.

ARGUMENTUM.

Epistolam ab Augustino contra se scriptam, in qua ad παλινωδίων hortetur, se accepisse ait: non respondisse autem tum quia suam non credidit, tum quia Paulæ dormitione impeditus fuit: pollicens se responsurum, si suam esse apertè scribat, cæterum unumquemque in suo sensu abundare, et Entelli exemplo, si ad pugnam provocetur, victoriam sibi promittit. Deinde exhortans illum ad mutuum amorem, nunciat se adversus Ruffinum, quem Calphurnium rursum nominat, breviter ex parte respondisse.

Hieronymus Augustino.

EPISTOLA XVIII.

dixerim, ut ego non tantum paratus sim, si quid te in meis scriptis moverit, fraternè accipere, quid contra sentias, aut de correctione mea, aut de ipsa tua benevolentia gavisurus, yerum etiam hoc à te postulem et flagitem. O si licuisset, etsi non cohabitante, saltem vicino te in Domino perfrui, ad crebrum

pervenerunt : in qua hortaris me, ut παλινωδίαν super quodam Apostoli capitulo canam, et imiter Stesichorum, inter vituperationem et laudes Helenæ fluctuantem, ut qui detrahendo oculos perdiderat, laudando receperit. Ego simpliciter fateor dignationi tuæ, licèt stylus, et ἐπιχειρήματα tua mihi viderentur : tamen non temerè exemplaribus litterarum credendum putavi, nè fortè me respondente læsus, justè expostulares, quod probare ante debuissem tuum esse sermonem. et sic rescriberem. Accessit ad moram sanctæ et venerabilis Paulæ longa infirmitas. Dum enim languenti multo tempore assidemus. penè epistolæ tuæ, vel ejus qui sub tuo nomine scripserat, obliti sumus, memores illius versiculi, musica in luctu, importuna narratio, Itaque si tua est epistola, apertè scribe, vel mitte exemplaria veriora : ut absque ullo rancore stomachi in scripturarum disputatione versemur, et vel nostrum emendemus errorem, vel alium frustra reprehendisse doceamus.

Absit autem à me, ut quidquam de libris tuæ beatitudinis attingere audeam. Sufficit enim mihi probare mea et aliena non carpere. Cæterum optimè novit prudentia tua, unumquemque in suo sensu abundare: et puerilis esse jactantiæ, quod olim adolescentuli facere consueverant. accusando illustres viros suo nomini famam quærere. Nec tam stultus sum, ut diversitate explanationum suppliciter te salutat.

sinnium diaconum huc exemplaria tuarum me lædi putem : quia nec tu læderis, si nos contraria senserimus: sed illa est vera inter amicos reprehensio. Sic nostram peram non videntes, aliorum (juxta Persium) manticam consideremus. Superest, ut diligas diligentem te, et in scripturarum campo juvenis senem non provoces. Nos nostra habuimus tempora, et cucurrimus quantum potuimus: nunc te currente, et longa spatia transmeante. nobis debetur otium : simulque (ut cum venia et honore tuo dixerim) nè solus tibi aliquid de poetis proposuisse videaris, memento Daretis et Entelli, et vulgaris proverbii, quod bos lassus fortius figat pedem. Tristes hæc dictavimus: utinam mereremur complexus tuos: et collatione mutuâ vel doceremus aliqua, vel disceremus.

Misit mihi temeritate solita maledicta sua Calphurnius, cognomento Lanarius, quæ ad Aphricam quoque studio ejus didici pervenire. Ad quæ breviter ex parte respondi, et libelli ejus vobis misi exemplaria, latius opus cum oportunum fuerit, primo quoque missurus tempore : in quo illud cavi, ne in quoquam existimationem læderem Christianam, sed tantum, ut delirantis imperitique mendacium ac vecordiam confutarem. Memento mei sancte et venerabilis papa: vide quantum te diligam, ut ne provocatus quidem voluerim respondere: nec crederem tuum esse, quod in altero forte reprehenderem. Frater communis

ARGUMENTUM.

Libros duos de origine animarum, sibi ab Augustino dicatos, per Orosium se accepisse testatur, excusans se, quod non responderit: firmam amicitiam pollicetur, et post admixtas salutationes, de quibusdam suis rebus certiorem illum reddit.

Hieronymus Augustino.

EPISTOLA XIX.

VIRUM honorabilem, fratrem meum, filium dignationis tuæ, Orosium presbyterum, et sui merito et te jubente suscepi. Sed incidit tempus difficillimum, quando mihi tacere melius fuit, quam loqui, ita ut nostra studia cessarent, et juxta Appium, canina exerceretur facundia. Itaque duobus libellis tuis, quos meo nomini dedicasti, cruditissimis et omni eloquentiæ splendore fulgentibus, respondere non potui : non quod quidquam in illis reprehendendum putem : sed quia, juxta Apostolum, « unusquisque in suo sensu abundet, alius quidem sic, alius autem sic. » Certè quidquid dici potuit; et sublimi ingenio de scripturarum sanctarum hauriri fontibus, à te positum atque dissertum est. Sed, quæso reverentiam tuam, parumper patiaris me tuum laudare ingenium. Nos enim inter nos eruditionis causa disserimus: cæterum æmuli, et maxime hæretici, si diversas inter nos sententias viderint, de animi calumniabuntur rancore descendere. Mihi autem decretum est, te amare, te suspicere, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certe et in dialogo, quæ nuper edidi, tuæ beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum: magisque demus operam, ut perniciosissima hæresis de Ecclesiis auferatur, quæ semper simulat pænitentiam, ut docendi in Ecclesiis habeat facultatem: ne, si aperta se luce prodiderit, foras expulsa moriatur.

Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ. Paula et Eustochium, et genere suo, et exhortatione tua dignæ gradiuntur, specialiterque salutant beatitudinem tuam, omnis quoque fraternitas, quæ nobiscum Domino salvatori servire conatur. Sanctum presbyterum Firmum, anno præterito ob rem earum Ravennam, et inde Africam, Siciliamque direximus: quem putamus jam in Africæ partibus commorari. Sanctos, tuo adhærentes lateri, ut meo obseguio salutes precor. Litteras quoque meas ad sanctum presbyterum Firmum direxi: quæ si ad te venerint, ei dirigere non graveris. Incolumem te, et mei memorem, Christus Dominus custodiat, domine verè sancte et beatissime papa. Grandem Latini sermonis in ista provincia notariorum patimur penuriam : et idcirco præceptis tuis parere non possumus, maxime in editione Septuaginta, quæ asteriscis verubusque distincta est. Pleraque enim prioris laboris ob fraudem cuiusdam amisimus.

ARGUMENTUM.

Rogat ut suam epistolam Hieronymo reddendam curet, utque illum suis

quoque litteris placet, et si quid ex litterarum exemplo, se aliquid illum offendisse cognoverit, sibi renunciet.

Augustinus Præsidio.

EPISTOLA XX.

Sicut præsens rogavi sinceritatem tuam, nunc quoque commoneo, ut litteras meas sancto fratri et compresbytero nostro Hieronymo mittere non graveris. Ut autem noverit charitas tua, quemadmodum etiam tu illi pro mea causa scribere debeas, misi exemplaria litterarum et mearum ad ipsum, et ad mei ipsius. Quibus lectis pro tua sancta prudentia facile videbis et modum meum, quem servandum putavi, et motum ejus, quem non frustra timui. Aut, si ego, quod non debui, aut quo modo non debui, aliquid scripsi, non ad illum de me, sed ad me ipsum potius fraterna dilectione mitte sermonem, quo correctus petam ut ignoscat, si meam culpam ipse cognovero.

ARGUMENTUM.

Benignè primum salutans, quod acriter responderit, accusat : charitatisque, non quæstionum deinceps scripta efflagitans, ac salutationes admiscens, rursum de cucurbita meminit, et ut sine mutuo dolore in scripturarum ludant campo, hortatur.

Hieronymus Augustino.

EPISTOLA XXI.

Cum à sancto fratre nostro Firmo sollicité quærerem, quid ageres,

sospitem te lætus audivi. Rursum cum tuas litteras non dico sperarem, sed exigerem, nesciente te ex Africa profectum se esse dixit. Itaque reddo tibi per eum salutationis officia, qui te unico amore complectitur; simulque obsecro, ut ignoscas pudori meo, quod diu ut rescriberem præcipienti negare non potui: nec ego tibi, sed causa causæ respondit : et si culpa est respondisse, quæso, ut patienter audias: multo major est provocasse. Sed facessant istiusmodi querimoniæ: sit inter nos pura germanitas: et deinceps non quæstionum, sed charitatis ad nos scripta mittamus. Sancti fratres, qui nobiscum Domino serviunt, affatim te salutant. Sanctos, qui tecum Christi leve trahunt jugum, præcipuè et sanctum suspiciendum papam Alipium ut meo obsequio salutes, precor. Incolumem te. et memorem mei. Christus Deus noster tueatur omnipotens, domine vere sancte et beatissime papa. Si legisti librum explanationum in Jonam, puto quod ridiculam cucurbitæ non recipias quæstionem. Si in autem amicus, qui me primus gladio petiit, stylo repulsus est: sit humanitatis tuæ, atque justitiæ, accusantem reprehendere, non respondentem. In scripturarum, si placet, campo, sine nostro invicem dolore ludamus.

ARGUMENTUM.

Nunciat se per Asterium anno præterito scripsisse: nunc per Præsidium diaconum rursum scribens, cum illi commendat : et postquam conquestus | est se ab hæreticis vexari, salutationes postremo admiscet.

Hieronymus Augustino.

EPISTOLA XXII.

Anno præterito per fratrem nostrum Asterium hypodiaconum dignationi tuæ epistolam miseram, promptum reddens salutationis officium: quam tibi arbitror redditam: et suspiciende Papa.

ARGUMENTUM.

Riparium presbyterum, cujus hortatu adversus Vigilantium scripserat, quo modo Origenis dogmata rejecta, illorumque disseminator Ruffinus, veluti alter Catilina, expulsus sit : et quid ei illa contigerit in re, docet.

Hieronymus Ripario.

EPISTOLA XXIII.

CHRISTI te adversum hostes cathonunc quoque per sanctum fratrem licæ fidei bella bellare, et tuis littemeum Præsidium diaconum obse- ris, et multorum relatione cognovi: cro primum ut memineris mei : ventosque esse contrarios, et in deinde, ut bajulum litterarum ha- perditionem mutuam fautores esse beas commendatum, et mihi scias perditionis, qui defensores sæculi germanissimum, et in quibuscum- esse deberent: tamen scias, in hanc que necessitas postulaverit, foveas, provinciam nullis humanis auxiliis, atque sustentes: non quò aliqua re, sed proprie Christi sententia pul-Christo tribuente, indigeat : sed sum esse, non solum de urbe, sed quò bonorum amicitias avidissime de Palæstinæ quoque finibus Catiexpectat, et se in iis conjungendis linam; nosque dolere plurimum. maximum putet beneficium conse- quod cum Lentulo multi conjuracutum. Cur autem ad occidentem tionis socii remanserunt, qui in navigaverit, ipso poteris narrante Joppe remorantur. Nobis autem cognoscere. Nos in monasterio con- melius visum est, locum mutare, stituti, variis hinc inde fluctibus quam fidei veritatem : ædificiorumquatimur, et peregrinationis mo- que, et mansionis amœnitatem lestias sustinemus : sed credimus amittere, quam eorum communione in eo, qui dixit: Confidite, ego vici privari, quibus in præsentiarum mundum: quod, ipso tribuente, et aut cedendum erat, aut certe quopræsule, contra hostem diabolum tidie non lingua, sed gladiis dimivictoriam consequemur. Sanctum candum. Quanta autem passi simus, et venerabilem fratrem nostrum et quomodo excelsa manus Christi papam Alipium ut meo obseguio pro nobis in hostem sævierit, puto salutes obsecro. Sancti fratres, qui te celebri nuncio omnium cognonobiscum in monasterio Domino visse. Quæso ergo te, ut arreptum servire festinant, oppidò te salu- opus impleas: nec patiaris, te prætant. Incolumem te, et memorem sente, non habere Christi Ecclesiam mei, Christus Dominus noster tuea- defensorem. Certe scit unusquistur omnipotens, domine vere sancte que, quod vel tibi sufficiat pro virili parte : quia non viribus corporis .

quæ superari nunquam potest. Sancti fratres, qui cum nostra sunt parvitate, plurimum te salutant. Puto autem et sanctum fratrem Alentem diaconum tuæ dignationi cuncta narrare fideliter. Incolumem te, et memorem mei, Christus, Dominus noster, tueatur omnipotens, domine vere sancte, et susciniende frater.

ARGUMENTUM.

Apponium quod in fide contra Origenistas manserit, laudat : et ut sancta Hierosolymæ loca petat, hortatur.

Hieronymus Apronio. EPISTOLA XXIV.

Nescro qua tentatione diaboli factum sit, ut et tuus labor, et sancti Innocentii presbyteri industria, et nostrum desiderium ad præsens nequaquam videatur habere effectum. Deo gratia, quod te sospitem fidei calore ferventem, inter ipsa tentamenta diaboli cognovi. Hoc meum gaudium est, quando in Christo audio filios meos dimicare: et istum zelum in nos ipse confirmet, cui credimus, ut pro fide ei sanguinem voluntarie fundamus. Eversam nobilem domum funditus doleo: et tamen quid in causa sit, scire non potui. Neque enim por-

sed charitate animi dimicandum, facies si cunctis rebus omissis, orientem et præcipue sancta loca petas: hic enim quieta sunt omnia. Et licet venena pectoris non amiserint, tamen os impietatis non audent aperire : sed sunt sicut aspides surdæ, et obturantes aures suas. Sanctos fratres saluto. Nostra autem domus secundum carnales opes hæreticorum persecutionibus penitus eversa. Christo propitio spiritualibus divitiis plena est. « Melius est enim panem mendicare quam fidem perdere. »

ARGUMENTUM.

Quanguam Ariana hæresis profligata jam esset, reliquiæ tamen ejus adhuc in aliquot orientis Ecclesiis vigebant: eamque Antiochenus Episcopus, una cum Campensibus fovens, apud Hieronymum, ut tres confiteretur hypostases, acriter instabat. Nunc vir sanctus pro ea re Romanam Ecclesiam, veluti cæterarum matrem, et ad quam majores fidei quæstiones referuntur, consulens, quid credere debeat, postulat : et quo modo venenum eo maneat in verbo docet.

Hieronymus Damaso.

EPISTOLA XXV.

Quoniam vetusto oriens inter se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam, et desuper textam, minutatim per frustra distitor litterarum scire se dixit. Unde cerpit, et Christi vineam extermidolere possumus pro amicis com- nant vulpes, ut inter lacus contrimunibus, et Christi, qui solus po- tos, qui aquam non habent, diffitens et Dominus est, et ejus clemen- cile, ubi fons signatus, et hortus tiam deprecari : licèt ex parte Dei ille conclusus sit, possit intelligi : mereamur offensam, qui inimicos ideo mihi cathedram Petri, et fidem Domini foverimus. Optimum autem apostolico ore laudatam, censui

consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi. Neque vero tanta vastitas elementi liquentis, et interjacens longitudo terrarum, me à pretiosæ margaritæ potuit inquisitione prohibere. Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ.

terminat, nec possum sanctum Domini, tot interjacentibus spatiis, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hic collegas tuos Ægyptios confessores sequor, et sub onerariis navibus parva navicula delitesco. Non novi Vitalem, Mecletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit,

Profligato à sobole mala patrimonio, apud vos solos incorrupta patrum servatur hereditas. Ibi cespite terra fœcundo, Dominici seminis puritatem centeno fructu refert: hic obruta sulcis frumenta in lolium avenasque degenerant. Nunc in occidente sol justitiæ oritur: in oriente autem lucifer ille, qui occiderat, supra sidera posuit thronum suum. Vos estis lux mundi, vos sal terræ, vos aurea vasa et argentea: hic testacea vasa, vel lignea, virgam ferream, et æternum operiuntur incendium.

Quamquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A sacerdote victimam salutis, à pastore præsidium ovis flagito. Facessat invidia: Romani culminis recedat ambitio: cum successore piscatoris, et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est cathedræ Petri, communione consocior: super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio.

Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbariæ fine dis-Orthodoxi.

Domini, tot interjacentibus spatiis, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hic collegas tuos Ægyptios confessores seguor, et sub onerariis navibus parva navicula delitesco. Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, Quicumque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est. antichristi est. Nunc igitur, proh dolor, post Nicænam fidem, post Alexandrinum juncto pariter occidentale decretum, trium hypostaseon ab Arianorum præsule et Campensibus, novellum à me homine Romano, nomen exigitur. Qui, quæso, ista Apostoli prodidere? quis novus magister gentium Paulus hæc docuit? interrogamus, quid tres hypostases posse arbitrentur intelligi? Tres personas subsistentes aiunt. Respondemus nos ita credere. Non sufficit sensus, ipsum nomen efflagitant: quia nescio quid veneni in syllabis latet. Clamamus, si quis tres hypostases, aut tria enypostata, hoc est, tres subsistentes personas non confitetur, anathema sit. Et quia vocabula non ediscimus, hæretici judicamur. Si quis autem hypostasin usiam intelligens, non in tribus personis unam hyspotasin dicit, alienus à Christo est: et sub hac confessione vobiscum pariter cauterio unionis inurimur. Discernite si placet, obsecro: non timebo tres hypostases dicere: si jubetis, condatur nova post Nicænam fides : et similibus verbis, cum Arianis confiteamur nihil aliud hypostasin, nisi usiam, novit. Et quis rogo, ore sacrilego tres substantias prædicabit? Una est Dei et sola natura, quæ vere est: id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. Cætera quæ creata sunt, etiam si videntur esse, non sunt, quia aliquando non fuerunt, et potest rursum non esse, quod non fuit. Deus solus, qui æternus est, hoc est qui exordium non habet, essentiæ nomen verè tenet. Idcirco et ad Moysen de rubo loquitur : Ego sum, qui sum. Et rursum: Qui est, me misit. Erant utique tunc Angeli, cœlum, terra, maria: et quo modo commune nomen essentiæ propriæ sibi vindicat Deus? Sed quia illa sola natura est perfecta, et in tribus personis Deitas una subsistit, quæ est verè, et una natura est : quisquis tria esse, hoc est tres esse hypostases, id est, usias dicit, sub nomine pietalis, tres naturas conatur asserere : et si ita est, cur ab Ario parietibus separamur perfidia copulati? Jungatur cum beatitudine tua Ursicinus, cum Ambrosio sociatur Auxentius, absit hoc à Romana fide: sacrilegium tantum religiosa populorum corda non hauriant. Sufficiat nobis dicere, unam substantiam, tres personas subsistentes, perfectas, æquales, coæternas. Taceantur tres hypostases: si placet, et una teneatur. Non bonæ suspicionis est, cum in eodem sensu verba dissentiunt, Sufficiat nobis memorata credulitas.

Tota secularium litterarum schola | stases cum suis interpretationibus debere nos dicere, non negamus: sed, mihi credite, venenum sub melle latet, transfiguravit se angelus satanæ in angelum lucis. Bene interpretantur hypostasin, et cum id, quod ipsi exponunt, habere me dicam, hæreticus judicor. Quid tam anxie unum verbum tenent? quid sub ambiguo sermone latitant? Si sic credunt ut interpretantur: non damno, quod retinent. Si sic credo, ut ipsi sentire se simulant, permittant et mihi, meis verbis suum sensum loqui. Quamobrem obtestor beatitudinem tuam per crucifixum, mundi salutem, per homousion Trinitatem, ut mihi epistolis tuis sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur auctoritas. Et ne fortè obscuritas loci, in quo dego, te fallat, per bajulos litterarum ad Evagrium presbyterum, quem optime nosti, dignare scripta transmittere, simul etiam, cui apud Antiochiam debeam communicare, significes : quia Campenses cum Tharsensibus hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt, quam ut auctoritate communionis vestræ fulti, tres hypostases cum antiquo sensu prædicent.

ARGUMENTUM.

Iterum pro responsione ejusdem quæstionis, quod vehementer ab Arianis vexaretur, apud Damasum instat.

Hieronymus Damaso.

EPISTOLA XXVI.

IMPORTUNA in Evangelio mulier, Aut si rectum putatis tres hypo- tandem meruit audiri; et clauso

cum servis ostio, media licèt nocte | ab amico panes amicus accipit. Deus ipse, qui nullis contra se viribus superari potest, publicani precibus vincitur. Ninive civitas, quæ peccato periit, fletibus stetit. Quorsum ista tam longo repetita principio? videlicet, ut parvum magnus aspicias: ut dives pastor morbidam non contemnas ovem. Christus in paradisum de cruce latronem intulit : et ne quis aliquando seram conversionem putaret, fecit homicidii pænam martyrium. Christus, inquam, prodigum filium revertentem lætus amplectitur, et, nonaginta novem pecudibus derelictis, una ovicula, quæ remanserat, humeris boni pastoris advehitur. Paulus ex persecutore fit prædicator, oculis carnalibus excæcatur, ut mente plus videat: et qui vinctos Christi famulos ducebat ad concilium Judæorum, ipse postea etiam de Christi vinculis gloriatur.

Ego igitur, ut ante jam scripsi, Christi vestem in Romana urbe suscipiens, nunc Barbaro Syriæ limite teneor. Et ne putes alterius hanc de me fuisse sententiam, quid mererer, ipse constitui. Verum, ut ait gentilis poeta,

Cœlum, non animum, mutat, qui trans mare currit.

Ita me incessabilis inimicus post tergum secutus est, ut majora in solitudine bella nunc patiar. Hinc enim præsidiis fulta mundi Ariana rabies fremit. Hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat: monachorum circa manentium antiqua in me surgit auctoritas.

Ego interim clamito, si quis cathedræ Petri jungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus tibi hærere se dicunt: possem credere. si hoc unus assereret : nunc aut duo mentiuntur, aut omnes. Idcirco obstrector beatitudinem tuam per crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per passionem Christi, ut, qui Apostolos honore sequeris, sequaris et merito. Ita in solio cum duodecim judicaturus sedeas, ita te alius senem cum Petro cingat, ita municipatum cœli cum Paulo consequaris, ut mihi litteris tuis, apud guem in Syria debeam communicare, significes. Noli despicere animam, pro quâ Christus mortuus est.

ARGUMENTUM.

Diu reticentem Hieronymum, Lactantii ad se missos libros parum interea probans, quinque ex Genesi motis quæstionibus ad respondendum excitat Damasus : asserens se tali confabulatione nil jucundius, suaviusque in hac vita putarc.

 $\begin{array}{c} {\it Hieronymo~Damasus~Romanus} \\ {\it Episcopus.} \end{array}$

EPISTOLA XXVII.

DORMIENTEM te longo jam tempore, legentem potiùs, quàm scribentem, quæstiunculis ad te missis excitare disposui, non quo et legere non debeas: hoc enim veluti quotidiano cibo alitur, et pinguescit oratio: sed quo lectionis sit fructus iste, si scribas. Itaque quoniam, Etherio tabellario ad me remisso nullas jam te epistolas habere

in eremo dictaveras, quasque tota aviditate legi, atque descripsi, et ultro pollicitus es te furtivis noctium operis aliqua, si vellem, posse dictare, liberter accipio ab offerente, quod rogare volueram si negasses. Neque vero ullam puto digniorem disputationis nostræ confabulationem fore, quam si de scripturis sermocinemur inter nos, id est, ut ego interrogem, tu respondeas. Qua vita nihil puto in hac luce jucundius : quo animæ pabulo omnia mella superantur. « Quam dulcia, inquit propheta, gutturi meo eloquia tua super mel ori meo. » Nam, cum ideirco, ut ait præcipuus orator, homines à bestiis differamus, quod loqui possumus : qua laude dignus est, qui in eâ re cæteros superat, in qua homines bestias antecellunt? Accingere igitur, et mihi, quæ subjecta sunt, edissere, servans utrobique moderamen, ut nec propositam solutionem desiderent, nec epistolæ brevitatem. Fateor quippè tibi eos, quos mihi iam pridem Lactantii dederas, libros ideo non libenter lego, quia et plurimæ epistolæ in eis usque ad mille spatia versuum tenduntur, et raro de nostro dogmate disputant : quo fit, ut et legenti fastidium generet longitudo, et si qua brevia sunt, scholasticis magis sint apta, quam

dixisti, exceptis iis, quas aliquando | dis et immundis animalibus præcipit, cum immundum nihil bonum esse possit? Et in novo testamento post visionem, quæ Petro fuerat ostensa dicenti, Absit Domine à me, quoniam commune et immundum numquam introivit in os meum: vox de cœlo respondit : Quod Deus mundavit, tu ne commune dixeris. Cur Deus loquitur ad Abraham, quod quartà progenie filii Israel essent de Ægypto reversuri, et postea Moyses scribit: Quinta autem progenie filii Israel exierunt de terra Ægypti : quod utique nisi exponatur, videtur esse contrarium. Cur Abraham fidei suæ signum in circumcisione suscepit? Cur Isaac, vir justus, et Deo carus, non illi, cui voluit, sed cui noluit, deceptus errore benedixit?

ARGUMENTUM.

Omissis duabus quæstionibus primis, veluti à quibusdam sacris scriptoribus ante se plene explicatis, ad tres posteriores, per capita distinctas, ordinate respondet.

Hieronymus Damaso.

EPISTOLA XXVIII.

Postquam epistolam tuæ sanctitatis accepi, confestim accito notario, ut acciperet impetravi, quo ad officium præparato quod eram voce nobis, de metris et regionum situ prompturus, ante mihi cogitatione et philosophis disputantia. Quid sibi pingebam. Interim tamen et ego vult, quod in Genesi scriptum est? linguam, et ille articulum move-Omnis, qui occiderit Cain, septem bamus, cum subito Hebræus intervindictas exolvet. Si omnia Deus venit, deferens non pauca volufecit bona valde, quare Noe de mun- mina, quæ de synagoga quasi lec-

inquit, quod postulaveras : meque dubium et quid facerem nescientem ita festinus exterruit, ut omnibus prætermissis ad scribendum transvolarem : quod quidem usque ad præsens facio. Verum quia heri diacono ad me misso, ut tu putas epistolam, ut ego sentio, commentarium te expectare dixisti : brevem responsionem ad ea desiderans. quæ singula magnorum voluminum proxilitate indigent, αὐτοσχεδιαςὶ, et tibi confestim discussi, duabus tantum quæstiunculis prætermissis: non quo non potuerim et ad illas aliquid respondere, sed quod ab eloquentissimis viris, Tertulliano nostro scilicet et Novatiano, Latino sermone sint editæ : et si nova voluerimus afferre, sit satius disputandum. Certè expecto quid placeat utrum nè epistolari brevitate sententias tibi velis digeri, an singu-Iorum libros confici. Nam et Origenes in quarto Pauli ad Romanos εξηγήσεων tomo de circumcisione magnifice disputavit, et de mundis atque immundis animalibus in Levitico plura disseruit : ut si ipse invenire nihil possem, de ejus tamen fontibus mutuarer. Et ut verius loquar, Didymi de Spiritu sancto librum in manibus habeo, quem translatum tibi cupio dedicare: ne me existimes tantummodo dormitare, qui lectionem sine stylo somnum putas. Antelatis itaque problematibus, quæ epistolæ tuæ subjeceras, quid mihi videretur annexui, veniam postulans et festinationis pariter, et morarum. Festinationis,

turus acceperat. Et illico: Habes, inquit, quod postulaveras: meque dictare voluerim multorum opus dubium et quid facerem nescientem ita festinus exterruit, ut omnibus prætermissis ad scribendum trans-

ARGUMENTUM.

Exuperantium, qui sub paludamento, et chlamyde militari christianam agebat vitam, ad perfectionem hortatur, ut, distributis divitiis, se ipsum Deo offerat, et una cum fratre Quintiliano Bethlehem migret.

Ad Exuperantium Hortatoria

EPISTOLA XXIX.

INTER omnia, quæ mihi sancti fratris Quintiliani amicitiæ præstiterint, hoc vel maximum est, quod te mihi ignotum corpore, mente sociavit. Quis enim non diligat eum, qui sub paludamento, et habitu militari agat opera prophetarum, et exteriorem hominem aliud promittentem, vincat interiori homine. qui formatus est ad imaginem creatoris? Unde et prior ad officium provoco litterarum : et precor, ut mihi occasionem tribuas sæpius rescribendi, quod de cætero scribam audacius. Illud autem prudentiæ tuæ breviter significasse sufficiat. ut memineris Apostolicæ sententiæ: « Vinctus es uxori, ne quæras solutionem: solutus es, ne quæras uxorem: » id est, alligationem, quæ solutioni contraria est. Qui igitur servit officio conjugali, vinctus est: qui vinctus est, servus est. Qui autem solutus est, liber est. Cum ergo Christi gaudeas libertate, et

propemodum in domate constitutus sis, non debes ad tollendam tunicam è tecto descendere, nec respicere post tergum, nec aratri semel arrepti stivam dimittere: sed si fieri potest, imitare Joseph, et Ægyptiæ dominæ pallium relingue, ut nudus sequaris Dominum salvatorem, qui dicit in Evangelio: « Nisi quis dimiserit omnia, et tulerit crucem suam, et secutus me fuerit, non potest meus esse discipulus.» Projice sarcinam sæculi, ne quæras divitias, quæ camelorum pravitatibus comparantur. Nudus et levis in cœlum evola, ne alas virtutum tuarum auri deprimant pondera. Hæc autem dico, non quod te avarum didicerim: sed quod intelligam idcirco adhuc te militiæ operam dare, ut impleas sacculum, quem eyacuare Dominus præcepit. Si igitur qui habent possessionem et divitias, jubentur omnia vendere et dare spiritum : hæc invicem sibi adverpauperibus, et sic sequi salvatorem: santur, nè quæ volumus, illa faciadignatio tua aut dives est, et debet mus. Unde et in Evangelio dicitur: facere quod præceptum est : aut Spiritus promptus est, caro autem adhuc tenuis, et non debet quæ- infirma. Senectus multa secum et rere, quod erogatura est. Certè bona affert, et mala. Bona, quia Christus pro animi voluntate omnia nos ab impudentissimis dominis in acceptum refert. Nemo Apostolis liberat voluptatibus : gulæ imponit pauperior fuit, et nemo tantum pro modum, libidinis frangit impetus, Domino dereliquit. Vidua illa in auget sapientiam, dat maturiora Evangelio paupercula, quæ duo consilia : et frigescente corpore, minuta misit in gazophilacium, dormit cum perpetua virgine Sunacunctis præfertur divitibus, quia mite : luxuriamque contemnens totum quod habuit dedit. Et tu cum Berzellai, delegat eam filio igitur eroganda non quæras, sed adolescenti Canaham: et non vult quæsita jam tribue, et fortissimum transire Jordanem, atque in alios tvrunculum suum Christus agnos- fines de suis finibus, id est, regio-

aliud agas, aliud repromittas, ac regione venienti occurrat pater, ut stolam tribuat, ut donet annulum, ut immolet pro te vitulum saginatum, ut expeditum sancto fratre Quintiliano ad nos cito faciat navigare. Pulsavi amicitiarum fores : si aperueris, nos crebro habebis hospites.

ARGUMENTUM.

Scribit senex hanc epistolam de senectutis commodis, et incommodis.

Hyeronymus Pammachio.

EPISTOLA XXX.

LEGI in quadam controversia: Imbecilitas corporis, animæ quoque vires secum trahit. Econtrario Paulus ait apostolus : Quando infirmor, inquit, tunc fortior sum: et virtus in infirmitate perficitur. Spiritus enim contra carnem, et caro contra cat, ut lætus tibi de longissima nibus, exire. Quæ autem putantur senectutis mala, ista sunt, crebræ infirmitates, pituita molestissima, quam Græcorum alii κάρυσαν, alii φλέγμα nuncupant : caligantes oculi, acescentes cibi, tremens interdum manus, nudi gingivis dentes et inter cibos cadentes. Ad hæc torminibus et aculeis stomachi, podagræque et chiragræ doloribus sæpè torquetur: ita ut ne stylum guidem aut calamum tenere queat, ut suis pedibus non possit incedere: magnaque parte vitæ videatur esse truncata, et multis membris præmortua.

Cum hæc ita se habeant, in malorum comparatione tolerabilius sustinebo morbos, dummodo una et gravissima domina libidine caream. Patitur quidem et senectus nonnunscriptum est, « Ama illam, et ser- in servitute Christi nequaquam vabit te: honora illam, et amplexa- differentiam sexuum valere, sed bitur te. »

ARGUMEN'TUM.

Consolatur se testimonio paucorum verè amantium contra Lavinium, cjusque similes æmulos et obtrectatores frequentes.

Hieronymus Eustochio.

EPISTOLA XXXI.

NULLUS imperitus scriptor est, qui lectorem non inveniat similem sui: multoque pars major est Milesias fabellas revolventium, quam Platonis libros. In altero enim ludus et oblectatio est, in altero difficultas, et sudor mixtus labori. Denique, Timæum de mundi harmonia, astrorumque cursu, et numeris disputantem ipse, qui interpretatus est, Tullius, se non intelligere quamincentiva vitiorum: nullusque | confitetur. Testamentum autem juxta sanctum martyrem Cypria- Grunnii Corocottæ, Porcelli, denum diu tutus est periculo proxi- cantant in scholis puerorum agmina mus. Sed aliud est titillari, aliud cachinnantium. Igitur et noster obrui voluptatibus. Ibi cum apostolo Luscius Lavinius fruatur testibus, adolescentia loquitur, quæ novit imo fautoribus suis : vincatque virentis corporis necessitates. « Non multitudine, quia forsitan vincit enim quod volo bonum, hoc ago: ingenio. Mihi sufficit paucorum sed quod nolo malum, illud facio.» testimonium, et amicorum laude Et, «Miser ego homo, quis me libe-contentus sum, qui in expetendis rabit de corpore mortis huius?» Hic opusculis meis amore nostri laautem raro inter emortuos cineres' buntur, et studio scripturarum. Ac scintilla sublucens reviviscere niti- nonnullos fore arbitror, qui hoc tur, et tamen incendia non potest ipsum, quod ad te, Eustochium, suscitare. Quamobrem Pammachi, sermonem facio, obtrectationi pacano jam mecum capite impetra rere contendant: non considerantes mihi à Domino, ut comitem mihi Holdam et Annam ac Delboram, merear habere sapientiam, de qua viris tacentibus, prophetasse, et mentium,

ARGUMENTUM.

Eustochio virgini dedicat suos in Ezechielem- commentarios, simulque tristem amicorum Romæ statum deplorat.

Hieronymus Eustochio.

EPISTOLA XXXII.

FINITIS in Esaiam decem et octo explanationum voluminibus, ad Ezechiel, quod tibi et sanctæ memoriæ matri tuæ Paulæ, ô virgo Christi Eustochium sæpe pollicitus sum, transire cupiebam, et extremam (ut dicitur) manum operi imponere prophetali. Et ecce subito mors mihi Pammachii atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio. multorumque fratrum et sororum dormitio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, ut nihil aliud diebus ac noctibus nisi de salute omnium cogitarem : meque in captivitate sanctorum putarem esse captivum: nec possem prius ora reserare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem et desperationem sollicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam vero clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, imo Romani imperii truncatum caput, et ut verius dicam, in una urbe totus orbis interiit, obmutui et humiliatus sum, et silui de bonis, et dolor meus renovatus est: concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exarsit ignis: nec putavi illam sententiam negligendam, Musica in luctu importuna narratio. Verum quia tu indesinenter hoc flagitas, et magno

tur, scorpiusque inter Enceladum et Porphyrium Trinacriæ humo premitur, et hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessavit, datumque tempus, quo non hæreticorum respondere insidiis, sed scripturarum expositioni incumbere debeamus : aggrediar Ezechielem prophetam, cujus difficultatem Hebræorum probat traditio. Nam nisi qui apud eos ætatem sacerdotalis ministerii, id est, tricesimum annum, impleverit, nec principia Geneseos, nec Canticum canticorum, nec hujus voluminis exordium et finem legere permittitur: ut ad perfectam scientiam et mysticos intellectus plenum humanænaturæ tempus accedat. Quod opus si per Domini misericordiam ad calcem usque perduxero, transibo ad Hieremiam, qui in lamentationibus suis sub typo Hierusalem, quatuor plagas mundi quadruplici plangit alphabeto.

ARGUMENTUM.

Eustochio mittit alios rursus in Ezechielem commentarios, excusans interim occupationes, et senilem ætatem, quibus in scribendo impediatur.

Hieronymus Eustochio virgini.

EPISTOLA XXXIII.

vatus est: concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exarsit ignis: nec putavi illam sententiam negligendam, Musica in luctu importuna narratio. Verum quia tu indesinenter hoc flagitas, et magno yulneri cicatrix paulatim obduci-

lumque momentum est, in quo non cibi vescentibus nauseam faciant. fratrum occurramus turbis, et monasterii solitudinem hospitum frequentia commutemus: in tantum, ut claudendum sit nobis ostium, aut scripturarum, per quas aperiendæ sunt fores, studia relinquenda. Itaque lucrativis, imo furtivis noctium horis, quæ hyeme appropinquante longiores esse cœperunt, hæc ad lucernulam qualiacumque sunt, dictare conamur, et æstuantis animi tædium interpretatione digerere. Nec jactamus (ut quidam forsitan suspicantur) fratrum susceptionem; sed morarum causas simpliciter confitemur: præsertim cum occidentalium fuga, et sanctorum locorum constipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat barbarorum: quod absque lachrymis et gemitu videre non possumus, illam quondam potentiam et ignorantiam divitiarum ad tantam inopiam pervenisse, ut tecto, et cibo, et vestimento indigeat. Et tamen neguaguam duri quorundam atque crudeles animi molliuntur, dum pannos corum et sarcinulas discutiunt, aurum in captivitate quærentes. Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, et aliquid sustinentibus beati Isaac. ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere : qui etiam ad solis dieique fulgorem, litterarum nobis parvitate cæcantur. Sed et Græcorum cognoscimus. Nullique dubium.

Unde obsecro te filia Eustochium, ut ista quæ notariorum stylo cudimus, et ad quæ emendanda spatium vix habemus, post intervalla suscipias.

ARGUMENTUM.

Deplorat Romæ urbis calamitatem, et eorum, qui ex urbe pauperes ad se veniebant, egestatem : tum Eustochio dedicat tertium in Ezechielem volumen.

Eustochio virgini.

EPISTOLA XXXIV.

NIHIL longum est, quod finem habet : et omnis retro temporum series transacta non prodest, nisi forte bonorum operum sibi viaticum præparaverit, quæ semper ad futura, imo ad æterna respiciunt: et nullis terminis coartantur. Vera sententia est, « Omnia orta occidunt, et aucta senescunt. » Et alibi, « Nihil est enim opere et manu factum quod non conficiat et consumat vetustas. » Ouis crederet, ut totins orbis extructa victoriis Roma corrueret, ut ipsa suis populis et mater fieret et sepulchrum : ut tota Orientis, Ægypti, Africæ littora olim dominatricis urbis, servorum et ancillarum numero complerentur: ut quotidie sancta Bethlehem. nobiles quendam utriusque sexus, atque omnibus divitiis affluentes, susciperet mendicantes? Ouibus quoniam opem ferre non possumus, commentarios fratrum tantum voce | condolemus, et lachrymas lachrymis jungimus : occupatique sancti quod alienis dentibus commoliti operis sarcina, dum sine gemitu

confluentes videre non patimur, explanationes in Ezechiel et pene omne studium omisimus, scripturarumque cupimus verba in opera vertere: et non dicere sancta, sed facere. Unde rursus a te commoti, ô virgo Christi Eustochium, intermissum laborem repetimus : et tertium volumen aggressi, tuo desiderio satisfacere desideramus : illud et te, et cæteros, qui lecturi sunt, deprecantes, ut non vires nostras, sed votum considerent: quorum alterum fragilitatis humanæ, alterum sanctæ est in Domino voluntatis.

ARGUMENTUM.

Eustochium in die festo Petri Apostoli, qui 29 die junii celebratur, munuscula quædam, inter quæ cerasa erant, una cum epistola ad Hieronymum miserat: nunc is ei respondet, cunctaque ad institutionem bonorum morum piè, ac festiviter transfert.

Ad Eustochium de acceptis ab ea munusculis.

EPISTOLA XXXV.

PARVA specie, sed charitate sunt magna, munera accepisse à virgine, armillas, epistolam, et columbas. Et quoniam mel in Dei sacrificiis non offertur, nimia dulcedo arte mutata est, et quadam, ut ita dicam, piperis austeritate condita. Apud Deum enim nihil voluptuosum, nihil tantum suave placet, nisi quod in se habet mordacis aliquid veritatis. Pascha Christi cum amaritudinibus manducatur. valde. » Nihil quippe Salvator me-

Festus est dies et natalis beati Petri: festivius est solito condiendus, ita tamen, ut scripturarum cardinem jocularis sermo non fugiat, nec à præscripto palestræ nostræ longius evagemur. Armillis in Ezechiele ornatur Hierusalem. Baruch epistolas accipit ab Hieremia. In columbæ specie Spiritus sanctus allabitur. Itaque ut te aliquid et piperis mordeat, et pristini libelli etiam nunc recorderis, cave ne operis ornamenta dimittas, quæ veræ armillæ sunt brachiorum: ne epistolam pectoris tui scindas, quam à Baruch traditam novacula rex prophanus incidit : ne ad similitudinem Ephraim per Oseam audias, Facta es insipiens ut columba. Nimium respondebis austere, et quod festo non conveniat diei. Talibus ipsa muneribus provocasti, dum dulcibus amara sociata sunt, et à nobis paria recipies. Laudem amaritudo comitabitur.

Verum ne videar dona minuisse, accepimus et canistrum cerasis refertum, talibus et tam virginali verecundia rubentibus, ut ea nunc à Lucullo delata existimarem, si quidem hoc genus pomi, Ponto et Armenia subjugatis, de Cerasunto primus Romam pertulit. Unde et de patria arbor nomen accepit. Igitur quia in scripturis canistrum ficis plenum legimus, cerasa vero non invenimus, in eo quo allatum est, id quod allatum non est, prædicamus: optamusque te de illis pomis fieri, quæ contra templum Dei sunt, et de quibus Deus dicit, « Quia bona

refugiens, calidis delectatur, ita tepidos in Apocalypsi evomere se velle loquitur. Unde nobis sollicitius providendum est, ut solemnem diem non tam ciborum abundantia, quam spiritus exultatione celebramus. Quia valde absurdum est nimia saturitate velle honorare martyrem, quem scias Deo placuisse jejuniis. Ita semper comedendum est ut cibum et oratio sequatur, et lectio. Quod si aliquibus displicet, Apostoli verba cantato, «Si adhuc hominibus placerem, Christi ancilla non essem. »

Initium apologiæ D. Hieronymi adversus Ruffinum, ad Pammachium et Marcellinum.

EPISTOLA XXXVI.

ET vestris et multorum litteris didici, objici mihi in schola tyrannica, lingua canum meorum ex inimicis ab inso, cur περί αρχων libros in Latinum verterim. O impudentiam singularem : accusant medicum quod venena prodiderit, ut scilicet Φάρμαχον θανάσιμον suum non innocentiæ merito, sed criminis communione tucantur : quasi culpam numerus peccantium minuat, et in personis, non in rebus sit accusatio. Scribuntur contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, et me eremi parte delatæ sunt, quæ tamen non eduntur, ut simplicium inter Syros ac Saracenos vastum occultes. Si sunt vera, quæ scrip- agmina conciderunt, ego vicerim.

dium amat. Et sicuti frigidum non sit, cur publicum timuit? si falsa. cur scripsit? Olim pueri legimus, Intemperantis esse arbitror, scribere quidquam, quod occultari velis. Rogo, quis est iste dolor? quid æstuant? quid insaniunt? quod præconem repuli figuratum? quod nolui me subdolo ore laudari? quod sub amici nomine, inimici insidias deprehendi?

ARGUMENTUM.

Chromatium, et Eusebium fratres una cum Jovino amico, nec non matre, et sororibus virginibus eadem in domo sancte viventes, omnes Stridonenses resalutat, Bonosum laudat, et sororem suam illis commendat.

Hieronymus ad Chromatium, Jovinum et Eusebium.

EPISTOLA XXXVII.

Non debet charta dividere, quos amor mutuus copulavit : nec per singulos officia mei sunt partienda sermonis, cum sic invicem vos ametis, ut non minus tres charitas jungat, quam duos natura sociavit : quin potius, si rei conditio pateretur, sub uno litterulæ apice nomina indivisa concluderem, vestris quoque ita me litteris provocantibus. ut et in uno tres, et in tribus unum putarem. Nam postquam sancto Evagrio transmittente, in ea ad corda percutiant, et mihi faculta- limitem ducit, sic gavisus sum, ut tem pro me auferant respondendi. illum diem Romanæ felicitatis, quo Novum malitiæ genus, accusare, primum Marcelli apud Nolam prælio quod prodi timeas, scribere, quod post Cannensem pugnam Hannibalis. Et licet supradictus frater sæpe me visitet, atque me ita ut sua in Christo viscera foveat: tamen longo à me spatio sejunctus, non minus mihi dereliquit abeundo desiderium, quam attulerit veniendo lætitiam.

Nunc cum vestris litteris fabulor, illas amplector: illæ mecum loquuntur, illæ hic tantum latine sciunt : hic enim aut barbarus semisermo dicendus est, aut tacendum. Quotiescumque charissimos mihi vultus notæ manus referunt impressa vestigia, toties aut ego hic non sum, aut vos hic estis. Credite amori vera dicenti : et cum has scriberem, vos videbam. De quibus hoc primum queror, cur, tot interjacentibus spatiis maris, atque terrarum, tam parvam epistolam miseritis, nisi quod ita merui, qui vobis, ut scribitis, ante non scripsi. Chartam defuisse non puto, Ægypto ministrante commercia. Et si alicui Ptolemæus maria clausisset, tamen rex Attalus membranas à Pergamo miserat, ut penuria chartæ pellibus pensaretur. Unde et Pergamenarum nomen ad hunc usque diem. tradente sibi invicem posteritate. servatum est. Quid igitur? arbitrer bajulum festinasse? quamvis longæ epistolæ una nox sufficit. An vos aliqua occupatione detentos? nulla necessitas major est charitate. Res- Sion cantare præcepit. Cui ego tant duo, ut aut vos piguerit, aut dixi: « Dominus solvit compeditos, ego non meruerim; e quibus malo Dominus illuminat cæcos. » Et, ut vos incusare tarditatis, quam me breviter coeptam dissimilitudinem condemnare non meritum: facilius finiam, ego veniam deprecor, ille enim negligentia emendari potest, expectat coronam. quam amor nasci.

Bonosus, ut scribitis, quasi filius ίχθύος id est, piscis, aquosa petit: nos, pristina contagione sordentes, quasi reguli et scorpiones, arentia quæque sectamur. Ille jam calcat super colubri caput : nos serpenti, terram ex divina sententia comedenti, adhuc cibus sumus : ille jam potest summum graduum psalmum scandere: nobis, adhuc in primo ascensu flentibus, nescio an dicere aliquando contingat: Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Ille inter minaces sæculi fluctus in tuto insulæ hoc est, Ecclesiæ gremio sedens ad exemplum Joannis, librum fortè jam devorat: ego, in scelerum meorum sepulchro jacens, et peccatorum vinculis colligatus, Dominicum de Evangelio expecto clamorem: Hieronyme veni foras. Bonosus, inquam, quia (secundum Prophetam, omnis diaboli virtus in lumbis est) trans Euphratem tulit lumbare suum. Ubi illud in foramine petræ abscondens. et postea scissum reperiens, cecinit: « Domine, tu possedisti renes meos: dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.» Me vero Nabuchodonosor ad Babylonem, id est, confusionem mentis meæ catenatum duxit: ibi mihi captivitatis jugum imposuit: ibi ferri circulum naribus meis innectens, de canticis

Soror mea, sancti Juliani in

Christo fructus est. Ille plantavit, sæculo, quæ oleo ad lampadas vos rigate : Dominus incrementum dabit. Hanc mihi Jesus pro eo vulnere, quod diabolus inflixerat, præstitit, vivam reddendo pro mortuà. Huic ego, ut ait gentilis poeta, omnia etiam tuta timeo. Scitis ipsi lubricum adolescentiæ iter, in quo et ego lapsus sum, et vos non sine timore transistis. Hoc illa nunc maxime ingrediens, omnium est fulcienda præceptis, omnium est sustentanda solatiis, id est, crebris vestræ sanctitudinis epistolis roboranda. Et quia charitas omnia sustinet, obsecro ut etiam à papa Valeriano ad eam confortandam litteras exigatis. Nostis puellares animos his rebus plerumque solidari, si se intelligant curæ esse majoribus.

In meà enim patrià, rusticitatis vernaculà, Deus venter est, et in diem vivitur : et sanctior est ille, qui ditior est. Accessit huic patellæ, juxta tritum populi sermone proverbium, dignum operculum: Lupicinus sacerdos, secundum illud quoque, de quo semel in vità Crassum ait risisse Lucilius : Similem habent labra lactucam, asino carduos comedente : videlicet ut perforatam navem debilis gubernator regat, et cœcus cœcos ducat in foveam, talisque sit rector, quales illi qui reguntur.

largiter præparato sponsi opperiuntur adventum. O beata domus, in quâ morantur Adda vidua, virgines Prophetissæ, geminus Samuel nutritus in templo : ô tecta felicia, in quibus cernimus Machabæorum martyrum coronis cinctam martyrem matrem. Nam licèt quotidie Christum confiteamini, dum ejus præcepta servatis : tamen ad privatam gloriam publica hæc accessit vobis et aperta confessio, quod per vos ab urbe vestra Ariani quondam dogmatis virus exclusum est. Et miramini forsitan, quod in fine jam epistolæ rursum exorsus sim. Quid faciam? vocem pectori negare non valeo: epistolæ brevitas compellit tacere, desiderium vestri cogit loqui : præproperus sermo : confusa turbatur oratio: amor ordinem nescit.

ARGUMENTUM.

Castrutius Pannonius navigare, ut Hicronymum inviseret, constituerat : agit nunc ei gratias, et de oculorum cœcitate consolatur, docens tribulationes ob amorem à Deo immiti : et sequenti se illum anno asserit expectare.

Hieronymus ad Castrutium.

EPISTOLA XXXVIII.

Sanctus filius meus Heraclius Matrem communem, quæ cum diaconus mihi retulit, quod cupivobis sanctitate societur, in eo vos ditate nostri Cissam usque venisses, prævenit, quia tales genuit, cujus et homo Pannonius, id est terrenum vere venter aureus potest dici, animal, non timueris Adriatici maeo salutamus honore, quo nostis : ris æstus, et Ægæi, atque Ionii una quoque suscipiendas cunctis subire discrimina, et nisi te pius sorores, quæ sexu vicere cum fratrum retinuisset affectus, volunque gratias, et in acceptum refero. In amicis enim non res quæritur, sed voluntas : quia alterum ab inimicis sæpe præbetur, alterum sola charitas tribuit. Simulque obsecro, ne imbecillitatem corporis, quam sustines, de peccato tibi existimes evenisse. Quod quidem et Apostoli suspicantes de eo, qui natus erat cæcus ex utero, interrogantesque Dominum salvatorem: « Iste peccavit, an parentes ejus, ut cæcus nasceretur? » audiunt : « Neque hic peccavit, nec parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei. » Quantos enim cernimus ethnicos atque Judæos, hæreticos, atque diversorum dogmatum homines, volutari in cœno libidinum, madere sanguine, feritate lupos, rapacitate milvos vincere, et nihilominus flagellum non appropinquare tabernaculis eorum, nec eos cum hominibus verberari, et idcirco superbire contra Deum, et transire usque ad cœlum os eorum? Cum sanctos econtrario viros sciamus ægrotationibus, miseriis', et egestate torqueri, qui forsitan dicunt : Ego frustra sanctificavi animam meam, et lavi inter innocentes manus meas. Statimque se reprehendentes aiunt : Si narravero sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. Si cæcitatis causam putas esse peccatum, id Dei inferre iram, quod crebro medici remediantur : insimulabis Isaac, qui in tantum lucis istius expers fuit, ut, etiam diceret. Referes crimen in Jacob, nembrereticorum in urbem Alexan-

tatem opere complesses. Habeo ita- | cujus caligayerat acies : et cum interioribus oculis, et spiritu prophetali longe post futura prospiceret, et Christum cerneret de stirpe regia esse venturum, Ephraim et Manassem videre non poterat. Quid inter reges Josia sanctius? Ægyptio mucrone interfectus est. Quid Petro, quid Paulo sublimius? Neronianum gladium cruentarunt. Et (ut de hominibus taceam) Dei Filius sustinuit ignominiam crucis: et tu putas beatos, qui felicitate istius sæculi et deliciis perfruuntur? Magna ira est, quando peccantibus non irascitur Deus. Unde et in Ezechiele ad Hierusalem: Jam, inquit, non irascar tibi, zelus meus recessit à te. Quem enim diligit Dominus, corripit, et castigat omnem filium, quem recipit. Non erudit pater, nisi quem amat. Non corrigit magister discipulum, nisi eum, quem ardentioris cernit ingenii. Medicus, si cessaverit curare, desperat. Quod si responderis: quo modo Lazarus recipit mala in vita sua: libenter nunc tormenta patiar, ut futura mihi gloria reservetur. Non enim vindicabit Dominus bis in idipsum. Job, vir sanctus, et immaculatus, et justus in generatione sua, cur tanta perpessus sit, ipsius volumine continetur.

Et nè, veteres replicando historias, longum faciam, et excedam mensuram epistolæ, brevem tibi fabulam referam, quæ infantiæ meæ temporibus accidit. Beatus Antonius cum à sancto Athanasio, Alexancui nollet, errore deceptus bene- driæ Episcopo, propter confutatio-

driam esset accitus, et isset ad eum | homicidium ex odio sæpe nascatur, Dydimus, vir eruditissimus, captus oculis : inter cæteras sermocinationes, quas de scripturis sanctis habebant, cum eius admiraretur ingenium, et acumen animi collaudaret, sciscitans ait: « Num tristis es, quod oculis carnis careas? » Cum ille pudore reticeret, secundo tertioque interrogans, tandem elicuit, ut mærorem animi simpliciter fateretur. Cui Antonius, « Miror ait prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ, et muscæ, et culices habent, et non lætari illius possessione, quam sancti soli, et Apostoli meruerunt. » Ex quo pervides, quod multo melius sit spiritu videre, quam carne, et illos oculos possidere, in quos peccati festuca non possit incidere. Nos licèt hoc anno non veneris, tamen non desperamus adventum tuum. Quod si sanctus Diaconus, portitor litterarum, tuis amplexibus fuerit irretitus, et illo comitante huc veneris, libenter suscipiam dispensationis moram, magnitudine fenoris duplicatam.

ARGUMENTUM.

Castorinam, materteram suam, cum qua nescio quid dissidii fuerat, ad pacem, et concordiam, quod per alias etiam ferat litteras, adhortatur.

Ad Castorinam materteram.

EPISTOLA XXXIX.

Evangelista, in epistola sua ait : Quod si tu, quod procul absit, no-« Quicumque odit fratrem suum, lueris, ego liber ero : epistola me

quicumque odit, etiam si necdum gladio percusserit, animo tamen homicida est. Cur, ais, tale principium? Scilicet, ut, veteri rancore deposito, mundum pectoris Deo paremus habitaculum. Irascimini, inquit David, et nolite peccare. Hoc quid velit intelligi, Apostolus plenius interpretatur: «Sol non occidat super iracundiam vestram. »

Quid agemus nos in die judicii, super quorum iram non unius diei, sed tantorum annorum sol testis occubuit? Dominus loquitur in Evangelio: « Si offers munus tuum ad altare, ibique recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade reconciliari prius fratri tuo : et tunc veniens offeres munus tuum. » Væ mihi misero, ne dicam et tibi, qui tanto tempore aut non obtuli munus ad altare, aut ira permanente. sine causa obtuli. Quomodo in quotidiana prece umquam diximus: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: animo discrepante cum verbis, oratione dissidente cum factis? Precor itaque, quod et ante annum prioribus litteris rogaveram, ut pacem quam nobis reliquit Dominus, habeamus, et meum desiderium, et tuam mentem Christus intueatur. In brevi, ante tribunal ejus, reconciliata, seu scissa concordia aut JOANNES, idem Apostolus, et præmium recuperabit, aut pænam. homicida est, » Et recte, cum enim, hæc mea, cum lecta fuerit absolvet.

ARGUMENTUM.

Theodosium et cæteros sub eo Anachoretas rogat, ut suis precibus à Deo impetrent, ut cum ipsis, sicut habet in votis, in deserto vivere possit.

Ad Theodosium, et alios Anachoretas.

EPISTOLA XL.

Ouam vellem nunc vestro interesse conventui, et admirandum consortium, licèt isti oculi non mereantur aspicere, tota cum exultatione complecti. Spectarem desertum omni amœnius civitate: viderem desolata ab accolis loca, quasi ad quoddam paradisi instar, sanctorum cœtibus obsideri. Verum, quia hoc mea faciunt delicta. ne consortio beatorum inferatur obsessum omni crimine caput, idcirco obsecro (quia vos impetrare posse non ambigo) ut me ex istius tenebris sæculi vestro liberetis oratu. Et ante dixeram præsens, et nunc per litteras votum indicare non cesso, quod mens mea omni ad id studium cupiditate rapiatur. Nunc vestrum est, ut voluntatem sequatur effectus : meum est, ut velim: obsecrationum vestrarum est, ut quod velim, et possim. Ego ita sum, quasi à cuncto grege morbida aberrans ovis. Quod nisi me bonus pastor ad sua stabula humeris impositum reportarit, lababunt gressus, et in ipso conamine vestigia concident assurgentis : ego sum ille prodigus filius, qui, omni, quam mihi pater crediderat, por- mortificationem carnis ostendunt, tione profusa necdum me ad geni- et semper animum ad martyrium

toris genua submisi, necdum cœpi prioris à me luxuriæ blandimenta depellere. Et quia paululum non tam desivi à vitiis, quam cœpi velle desinere: nunc me novis diabolus ligat retibus, nunc nova impedimenta proponens, maria undique circumdat, et undique pontum: nunc in medio constitutus elemento, nec regredi valeo, nec progredi possum. Superest, ut oratu vestro sancti Spiritus aura me provehat, et ad portum optatum optati littoris prosequatur.

ARGUMENTUM.

Marcella Hioronymo , Paulæ , Eustochio, virginibus cum eis degentibus, miserat sellas, saccos, cereos, calices, muscariaque quibus muscæ abiguntur, xeniola. Hieronymus nunc ei respondens, omnia alleyopixãs ad animæ documentum in utramque partem sanctè ac festiviter interpretatur.

Ad Marcellam de acceptis munusculis.

EPISTOLA XLL

Ur absentiam corporum spiritus confabulatione solemur, facit unusquisque quod prævalet. Vos dona transmittitis: nos epistolas remittimus gratiarum, ita tamen, ut quia velatarum virginum munus est, aliqua in ipsis munusculis esse mysteria demonstremus. Saccus. orationis signum atque jejunii est. Sella, ut foras pedes virgo non moveat. Cerei, ut accenso lumine, sponsi expectetur adventus. Calices

præparatum. «Calix quippe Domini | vit, et de Oceani littore atque ultiinebrians, quam præclarus est. » Quod autem et matronis offertis muscaria parva, parvis animalibus eventilandis: elegans significatio est, debere luxuriam cito restinguere, quia muscæ morituræ oleum suavitatis exterminant. Hic typus sit virginum, hæc figura matronarum. Nobis autem, licèt in perversum, munera vestra conveniunt. Sedere, aptum est otiosis: in sacco jacere, pœnitentibus : calices habere, potantibus. Licèt et propter nocturnos metus, et animos semper malo conscientiæ formidantes. cereos quoque accendisse sit gratum.

ARGUMENTUM.

Algasia nobilis, et ex ultimis Galliarum finibus orta femina, una cum Hedibia Apodemium ad B. Hieronymum in Bethlehem usque misit : ut per sanctissimum et eruditissimum virum aliquot utrique, quæ difficiles videbantur ex novo testamento solverentur quæstiones. Undecim ergo Algasia hoc est una minus quam fecerat Hedibia, sibi explicandas proponit. D. ergo Hieronymus, laudato prius fæminæ studio, suique ingenii excusata tenuitate ad quæstiones, quas per capita distinctas invenies, descendit, singulasque illi non minus piè, quam doctè interpretando solvit.

Hieronymus Algasiæ.

EPISTOLA XLII.

Filius meus Apodemius, qui interpretationem nominis sui, longa

mis Galliarum finibus, Roma præterita, quæsivit Bethlehem, ut inveniret in ea cœlestem panem, et saturatus eructaret in Domino, ac diceret: Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi: detulit mihi in parva schedula maximas quæstiones, quas à te datas, milique tradendas diceret. Ad quarum lectionem intellexi studium reginæ Saba in te esse completum, quæ de finibus terræ venit audire sapientiam Salomonis. Non quidem ego Salomon, qui et ante se, et post se cunctis hominibus præfertur sapientia : sed tu regina appellanda es Saba, in cujus mortali corpore non regnat peccatum, et quæ ad Dominum tota mente conversa, audies ab eo: Convertere. convertere Sunamitis. Etenim Saba in lingua nostra conversionem sonat. Simulque animadverti, quod quæstiunculæ tuæ de Evangelio tantum et de Apostolo propositæ, indicant te veterem scripturam aut non satis legere, aut non satis intelligere: quæ tantis obscuritatibus et futurorum typis obvoluta est, ut omni interpretatione egeat, et porta orientalis, de qua verum lumen exoritur, et per quam Pontifex ingreditur, et egreditur, semper clausa sit, et soli Christo pateat, qui habet clavem David, qui aperit, et nemo claudit, claudit, et nemo aperit: ut illo reserante introeas cubiculum ejus, et dicas: « Introduxit me rex in cubiculum suum. » Præterea satis miratus sum, cur, ad nos veniens navigatione, signa- purissimo fonte vicino relicto, nostri tam procul rivuli fluenta quæ- | quosdam homunculos mihi studiosè sieris: et omissis aquis Siloe, quæ vadunt cum silentio, desideres aquas Sihor, quæ turbidis sæculi huius vitiis sordidantur. Habes istic sanctum virum Aletium presbyterum, qui viva, ut aiunt, voce, et prudenti, disertoque sermone, possit solvere, quæ requiris : nisi fortè peregrinas merces desideras. et pro varietate gustus nostrorum quoque condimentorum te alliamenta delectant. Aliis dulcia placent : nonnullos subamara delectant: horum stomachum acida renovant, illorum salsa sustentant. Vidi ego nauseam, et capitis vertiginem antidoto, quæ appellatur πίκρα sæpè sanari, et juxta Hippocratem, contrariorum contraria esse remedia. Itaque nostram amaritudinem illius nectareo mele curato : et mitte in Mara lignum crucis, senilemque pituitam juvenili austeritate compesce, ut possis læta cantare: « Quam dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel ori meo!»

ARGUMENTUM.

Respondet iis, qui D. Hieronymi obtrectabant, quod quædam ex novo testamento jam recepta mutasset, et virginum cum viris consuetudinem vituperasset.

Hieronymus Marcellæ.

EPISTOLA XLIII.

detrahere, cur, adversum auctoritatem veterum, et totius mundi opinionem, aliqua in Evangeliis emendare tentaverim. Quos ego cum possem meo jure contemnere, (asino quippe lyra superfluè canit) tamen, nè nos superbiæ, ut facere solent, arguant, ita responsum habeant, non adeo me hebetis fuisse cordis, et tam crassæ rusticitatis, (quam illi solam pro sanctitate habent, piscatorum se discipulos asserentes : quasi idcirco sancti sint, si nihil scierint) ut aliquid de Dominicis verbis aut corrigendum putaverimus, aut non divinitus inspiratum: sed Latinorum codicum vitiositatem, quæ ex diversitate librorum omnium comprobatur, ad Græcam originem, unde et ipsi translata non denegant, voluisse revocare. Quibus si displicet fontis unda purissimi : cœnosos rivulos bibant, et diligentiam, qua avium silvas, et concharum gurgites norunt, in scripturis legendis abjiciant: sintque in hac re tantum simplices, ut Christi verba existiment rusticana, in quibus per tanta jam sæcula tantorum ingenia sudaverunt, ut rationem verbi uniuscujusque magis opinati sint, quam expresserint. Apostolum arguant imperitiæ, qui ob multas litteras insanire dicebatur.

Scio te, cum ista legeris, rugare frontem, et libertatem meam sursum seminarium timere rixarum, Post priorem epistolam, in qua de ac meum, si fieri potest, os digito, Hebræis verbis pauca perstrinxe- velle comprimere: nè audeam diceram, ad me repenté perlatum est, re, quæ alii facere non erubescunt.

Rogo, quid à nobis liber è dictum est? | delectet : qui postquam Domino numquid in lancibus Idola cælata terga præbuit : cæpit Esaiæ consodescripsi: numquid inter epulas nare vaticinio: « Beatus, qui semichristianas virginalibus oculis bac- nat secus omnem aquam, ubi bos charum satyrorumque complexus et asinus calcant. » innexui? aut umquam aliquem amarior sermo pulsavit? numquid ex mendicis divites fieri voluimus? numquid reprehendi hereditatis Rogatus per litteras à Marcella, nobili sepulturas? Unum miser locutus, quod virgines sæpius deberent cum, mulieribus esse, quam cum masculis, totius oculos urbis offendi, cunctorum digitis notor. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis, et factus sum eis in parabolam : et tu putas me aliquid deinceps locuturum? Verum, nè Flaccus de nobis rideat :

..... Amphora copit Institui, currente rota, cur urceus exit?

Revertimur ad nostros bipedes asellos, et illorum in aure buccina magis, quam eithara concrepamus. Illi legant, spe gaudentes, tempori

ARGUMENTUM.

apud Romanos femina, quid sit Ephod bad, et quid Theraphim apud Hebræos,

Hieronymus Marcella.

EPISTOLA XLIV.

Epistolare officium est, de familiari, aut de quotidiana conversatione aliquid scribere, et quodam modo absentes inter se præsentes fieri, dum mutuo, quid aut velint aut gestum sit, nunciant, licèt dum confabulationis tale convivium doctrinæ quoque sale condiatur. Verum tu, dum tota in tractatibus occuparis, nihil mihi scribis, nisi servientes: nos legamus, spe gau- quod me torqueat, et scripturas dentes. Domino servientes. Illi ad- legere compellat. Denique heri, versus presbyterum accusationem famosissima quæstione proposita, omnino putent recipiendam : nos postulasti, ut quid sentirem, statim legamus, Adversum presbyterum rescriberem. Quasi vero Pharisæoaccusationem nè receperis, nisi rum teneam cathedram, ut quosub duobus, aut tribus testibus: tiescumque de verbis Hebraicis peccantes autem coram omnibus jurgium est, ego arbiter, et litis argue. Illis placeat humanus sermo, sequester exposcar. Non sunt suaves et omni acceptione dignus : nos epulæ, quæ non placentam redocum Græcis, id est, cum Apostolo, lent, quas non condit Apicius, in qui græcè locutus est, erremus: quibus nihil de magistrorum hujus Fidelis sermo, et omni acceptione temporis jure suffumat. Sed quia dignus. Ad extremum illi gaudeant vector et internuncius sermonis gallicis canteriis: nos solutus vin- nostri redire festinat, rem grandem culis, et in Salvatoris ministerium | celerius dicto, quam debeo : licèt præparatus, Zachariæ asellus ille de scripturis sanctis disputanti non

tam necessaria sint verba, quam ginta quinque, omnes qui portabant sensus. Quod eloquentiam quæris, Demosthenes legendus, aut Tullius est : si sacramenta divina, nostri codices, qui de Hebræo, in Latinum non bene resonant, pervidendi.

In fronte epistolæ tuæ posueras, quid sibi velit, quod in Regnorum libro primo scriptum est : Et Samuel puer serviebat ante conspectum Domini, cinctus ephod bad, et diploidem habebat pusillam, quam fecerat ei mater sua : et afferebat ei de diebus in dies, cum ascenderet cum viro suo sacrificare sacrificium dierum. Itaque quæris, quid sit ephod bad. quo futurus propheta præcingitur, utrum nè zona, an, ut quidam putant, thuribulum, vel genus aliquod vestimenti sit. Et si vestis, quo modo ea præcingitur? Et post ipsum, ephod, quare adjungitur ei bad? In sequentibus quoque legisse scribis. Venit homo Dei ad Eli, et dicit ei. Hæc dicit Dominus : Manifestè ostendi me ad domum patris sunt, quæ de Regnorum libro extui, ex omnibus tribubus Israel, cepta proponens, ad volumen Judicum essent in terra Ægypti ser- cum transcendisti, in quo Micha vientes in domo Pharaonis, et elegi de monte Ephraim scribitur mille domum patris tui ex omnibus tri- centum argenti siclos matri quos bubus Israel mihi in sacerdotium: illa noverat reddidisse, atque sculput ascenderent ad altare meum, tile indè fecisse et conflatile. Et et incenderent incensum, et por- addis hæc post modicum, vocari tarent ephod: totumque libri ordi- ephod et theraphim, cum utique, nem prosecuta, etiam de illo loco si zona sit, aut vestimenti genus, Idumæus jussu regis interfecit sa- possit. Agnosco errorem penè om-

ephod : et Nob civitatem sacerdotum occidit in ore gladii à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad nutrientem, et vitulum, et asinum, et ovem in ore gladii. Et salvatus est unus filius Achimelech filii Achitob; et nomen ei Abiathar, et fugit post David.

Non me teneo, quin problematis ordinem responsione præveniam. Ubi nunc legimus, et omnes portantes ephod, in Hebræo habet, portantes ephod bad. Hoc quare ita dixerim, in sequentibus disces. Illud quoque quod sequitur, addidisti. Et factum est, cum fugeret Abiathar filius Achimelech ad David, et ipse cum David descendit in Ceila habens ephod in manu sua : et renunciatum est Saul, quia venit David in Ceila : ubi cum regis adventus, et civitatis timeretur obsidio, dixit David ad Abiathar : Defer ephod Domini. Hæc exemplar sumpsisti, in quo Doec sculptile atque conflatile esse non cerdotes. Et conversus, inquit, nium Latinorum, putantium ephod scriptura, Doec Syrus mortificavit et theraphim quæ postea nominanipse sacerdotes Domini: et occidit tur, de hoc argento, quod Micha in illa die trecentos quinque viros, matri dederat, fuisse conflata, cum sive (ut in Hebræo legitur) octo- scriptura sic referat : Et accepit

mater ejus, haud dubium quin dium postulavit, dicens : Vide, si Michæ, argentum, et dedit illud conflatori, et fecit illud sculptile, atque conflatile quod fuit in domo Michæ, et domus Michæ, domus eius dei, et fecit ephod et theraphim, et implevit manum unius de filiis suis, et factus est ei in sacerdotem. Si autem putas, ea, quæ superius appellata sunt sculptile. atque conflatile, ephod et theraphim deinceps nominari, disce esse non cadem: siguidem post matris idolum, quod dicitur sculptile, atque conflatile, fecit Micha ephod et theraphim, sicut ex consequentibus approbatur. Et responderunt quinque viri, qui abierant considerare terram, et dixerunt ad fratres suos: Ecce nostis, quia est in domibus istis ephod, et theraphim, et sculptile, atque conflatile. Et post multa, quæ in medio prætermisisti : Et ascenderunt, inquit, quinque viri, et illuc irruerunt, et sumpserunt sculptile, atque conflatile, ephod, et theraphim. Et sexcenti viri qui cincti erant vasis bellicis, ingressi sunt domum Michæ, et sumpserunt sculptile aque conflatile, ephod et theraphim. Ex quo coarguuntur eorum opiniones, qui ut dissolubilem facerent quæstionem, ephod argentum putaverunt. Illud breviter attende, quod numquam nisi in sacerdotio nominetur. Nam et Samuel, qui illo cinctus refertur, levites fuit : et sacerdotes Nob hoc dignitatis suæ insigne portabant. Et. guod in Latinis codicibus non habetur, quando David fugiens à Saul venit ad Achimelech, et gla- humerale de auro, et hyacintho,

est ad manum tuam lancea, et gladius, quoniam gladium meum, et vasa mea non sustuli in manu mea: respondensque sacerdos dixit: Ecce gladius Goliath alienigenæ, quem percussisti in valle Terebinthi, et hic involutus est vestimento post ephod in sacrario, utique ephod conditum servabatur. Hoc quoque ipsum, quod nunc posuimus, ubi sculptile, et conflatile legitur, licèt idolum sit, tamen, quia per errorem religio putabatur, ad venerationem ejus, sicut ad Dei mysterium, ephod et theraphim insigne conficitur.

Theraphim quid sit, si spatium dictandi fuerit, prosequemur. Nunc interim de ephod, ut cœpimus, explicandum est. In Exedo, ubi Moysi præcipitur, ut sacerdotalia jubeat fieri vestimenta, post cætera legitur: Et hæ stolæ, guas facient, pectorale, et superhumerale, et tunicas χοσυμβωτάς, et cidarim, et cinctorium. Ubi autem nos posuimus superhumerale, in Græco ἐπωμίδα Sentuaginta interpretes transtulerunt. quod scilicet super humeros istiusmodi veniat vestimentum. Deinde jungitur: Et hi accipient aurum, et hiacynthum, et coccum, et purpuram, et byssum, et facient superhumerale de bysso torta, opus textile varium. Quid plura? totus Exodi liber hac vestium plenus est specie: nam et in fine ejusdem voluminis scribitur: Et fecit omnis sapiens in operibus stolas sanctorum, quæ sunt Aaron sacerdotis, sicut Dominus præcepit Moysi : Et fecerunt superet purpura, et cocco, et bysso re- | dotale sit pallium, quare in quibustorta. Sed quia in Exodo hoc genus vestimenti præcipitur tantum ut fiat, et postea factum refertur, non tamen eo Aaron yestitur : in Levitico quo modo sacerdotalibus vestimentis indutus fuerit, explicatur. Et applicuit Moyses Aaron, et filios ejus, et lavit eos aqua, et vestivit eum tunica, et cinxit eum zona, et vestivit eum ἐποδύτην, quod nos subtunicalem, sive tunicam, qua subtus vestitus est, possumus interpretari. Et imposuit ei superhumerale, inquit, et cinxit eum secundum facturam superhumeralis, et constrinxit eam in ipso. Vides itaque, hoc Aaron superhumerali cingi, quo modo Samuel ephod bad illo nescio quo cingebatur. Sed, ne te longius traham, hanc habe sententiam. Ubicumque in Septuaginta interpretibus, hoc est in codicibus nostris, ἐπωμὶς, id est, superhumerale legitur, in Hebræo scriptum est ephod. Quod quare alibi interpretari voluerint, et alibi interpretatum reliquerint, non est mei judicii, cum hoc ipsum in pluribus fecerint: ut, quæ alibi aliter atque aliter expresserant, novissimė translationis varietate lassati, ipsa Hebræa verba posuerint. Aquila autem, id quod illi ἐμάτιον dixerunt, ἐπίρραμα, et ἐπένδυμα dixit : quod scilicet tunica est : et quod Hebræo sermone vocatur מעול mehil, superiorem tunicam, ένδυμα vero, id est, ἐπωμὶς, quod Hebraicè dicitur ephod, superius pallium significat, quo tota sacerdotalis protegatur ambitio.

dam locis addatur bar. Audiens bar, risum tenere non possum. Nam cum apud Hebræos dicatur bad, ipsos quoque Septuaginta interpretes sic transtulisse manifestum sit, ut pro bad bar scriberetur, error obtinuit, ¬⊐ Bad autem Hebraica lingua linum dicitur : licèt linum שמחה pistha significantius exprimatur. Denique ubi nos legimus, et facies femorale lineum, ut operiant carnis turpitudines, à lumbis usque ad crura eorum : in Hebræo pro lineo, bad ponitur. Qua specie vir quoque ille, qui Danieli monstratur, indutus est: Et extuli oculos meos, et vidi: et ecce vir unus vestitus est פקים babdim, quo plurali numero vestes lineæ nuncupantur. Propterea autem Samuel et octoginta quinque viri sacerdotes, ephod lineum portasse referuntur : quoniam sacerdos magnus solus habebat licentiam ephod, non lineo vestiendi, verum, ut scriptura commemorat, auro, hiacyntho, purpura, cocco, byssoque contexto. Cæteri habebant ephod, non illa varietate distinctum, et duodecim lapidibus ornatum, qui in humero utroque residebant, sed lineum, et simplex, et toto candore purissimum.

Verum quia supra promiseram, me, si spatium dictandi fuisset, de theraphim quoque breviter disserturum, nec quisquam interim interpellator advenit: scito theraphim ab Aquila μορφώματα interpretari, quas nos figuras, sive figurationes possumus dicere. Nam in eo Quæras forsitam, si ephod sacer- loco, quando Saul misit nuncios, ut

vexari illum graviter, misit rursum dicens: Afferte illum in lecto ad me, ut occidam illum : et venerunt nuncii, et ecce χενωτάφια in lecto: pro cenotaphiis, in Hebræo theraphim, id est μορφώματα posita sunt, et non decor caprarum, ut nostri codices habent, sed pulvillus de caprarum pelle consecutus, qui intonsis pilis, caput involuti in lectulo hominis mentiretur. Ut autem utriusque sermonis veritatem pariter explicem, in Osee comminatur Deus se à populo fornicante omnem gratiam ablaturum, dicens: Quod diebus multis sedebunt filii Israel sine rege, et principe, sine sacrificio, sine altari, et sine sacerdotio, et manifestationibus. Pro sacerdotio, et manifestationibus in Hebræo est, sine ephod, et sine theraphim, sicut Theodotion et Symmachus transtulerunt, Ex quo intelligimus, in ephod, juxta Septuaginta quoque, qui sensum magis, quam verba interpretati sunt, sacerdotium interpretari : in theraphim vero, id est, figurationibus vel figuris, varia opera, quæ theraphim vocantur, intelligi. Nam et in Exodo, cæterisque locis, ubi describuntur vestes plumaria arte contextæ, opus Cherubim, id est varium, atque depictum esse factum describitur, ita tamen, ut vau litteram Cherubim non habeant : quia ubicumque cum hac littera scribitur, animalia magis quam opera significant. Juxta igitur hunc sensum et Micha cum veste sacerdotali, cætera quoque, quæ ad sacer-

acciperent David et responderunt | dotalia pertinent ornamenta, per theraphim fecisse monstratur. Ouem vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, et per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum, quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, et Josephus, ac Philo, viri doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissimè prosecuti sunt, quorum, ut aiunt, voce audies me: quæ de cætero velis, præsens percunctator præsentem : ut si quid forte nescimus; sine teste, sine judice in fida aure moriatur. Nos, ut scis, Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus, intantum, ut loquentibus quoque nobis stridor quidam non Latinus interstrepat. Unde ignosce ariditati : et si imperitus sum, inquit, sermone Apostolus, sed non scientia. Illi utrumque non deerat et unum humiliter renuebat : nobis utrumque deest : quia et, quod pueri plausibile habueramus, amisimus, nec scientiam, quam volebamus, consecuti sumus, iuxta Æsopici canis fabulam, dum magna sectamur, etiam minora perdentes,

ARGUMENTUM.

Ingens sibi odium apud Romanos Hicronymus contraxit, quod Paulam, et Eustochium, una cum Melania, primarias in urbe fæminas, ad sanctiorem vitam monasticumque institutum traxisset : neque caruit suspicione, quod eas turpiter amaret : propterea nunc cum stamacho urbem relinquens, dum navim pro discessu conscendit,

liujusmodi obtrectatorum obloquiis excitata bile, respondet; hominumque malevolcitiam deplorat.

Hieronymus Asellæ.

EPISTOLA XLV.

Si tibi putem gratias à me referri posse, non sapiam. Potens est Deus super persona mea sanctæ animæ tuæ restituere, quod meretur: ego enim indignus, nec æstimare umquam potui, nec optare, ut mihi tantum in Christo largireris affectum. Et licèt me sceleratum quidam putent, et omnibus flagitiis obrutum, et pro peccatis meis, etiam hæc parva sint : tamen tu benè facis, quod ex tua mente etiam malos bonos putas. Periculosum quippe est, de servo alterius judicare : et non facilis venia, prava dixisse de rectis. Veniet, veniet illa dies, in qua et mecum dolebis ardere non paucos.

Ego probrosus, ego versipellis, et lubricus, ego mendax, et satanæ arte decipiens. Quid enim est tutius, hæc vel credidisse, vel finxisse de insontibus, an etiam de noxiis credere noluisse? Osculabantur mihi manus quidam, et ore vipereo detrahebant: et dolebant labiis, corde gaudebant. Videbat Dominus, et subsannabat illos, et miserum me, servum suum, futuro cum eis iudicio reservabat. Alius incessum meum calumniabatur, et risum, et ille vultui detrahebat, hic in simplicitate aliud suspicabatur. Penè certé triennium cum eis vixi. Multa me virginum crebro turba circum-

nullis sæpe disserui : lectio assiduitatem, assiduitas familiaritatem, familiaritas fiduciam fecerat. Dicant, quid umquam in me aliter senserint, quam christianum decebat? Pecuniam cujusquam accepi? munera vel parva, vel magna non sprevi? in manu mea æs alicujus insonuit? obliquus sermo, oculus petulans fuit? Nihil mihi aliud objicitur, nisi sexus meus: et hoc numquam objicitur, nisi cum Hierosolymam Paula et Melania proficiscuntur. Esto: crediderunt mentienti: cur non credunt neganti? Idem est homo ipse, qui fuerat: fateturinsontem, quidudum noxium loguebatur : et certe veritatem magis exprimuut tormenta, quam risus: nisi quod facilius creditur, guod aut fictum libenter auditur, aut non fictum, ut fingatur, impellitur.

Antequam domum sanctæ Paulæ nossem, totius in me urbis studia consonabant: omnium pene judicio dignus summo sacerdotio decernebar. Beatæ memoriæ Damasus meus sermo erat : dicebar sanctus : dicebar humilis, et discrtus. Numquid domum alicujus lascivioris ingressus sum? numquid me vestes sericæ, nitentes gemmæ, picta facies, auri rapuit ambitio? Nulla fuit alia Romæ matronarum, quæ meam posset edomare mentem, nisi lugens, atque jejunans, squalens sordibus, fletibus penè cacata, quam continuis noctibus misericordiam Domini deprecantem sol sæpè deprehendit? Cujus canticum, psalmi, dedit. Divinos libros, ut potui non- sermo Evangelium, deliciæ conti-

nentia, vita jejunium? nulla me potuit alia delectare, nisi illa, quam manducantem numquam vidi? sed postquam eam pro suæ merito castitatis venerari, colere, suspicere cœpi, omnes me illico deseruêre virtutes.

O invidia primum mordax tui: ô satanæ calliditas, semper sancta perseguens. Nullæ aliæ Romanæ urbi fabulam præbuerunt, nisi Paula, et Melania, quæ, contemptis facultatibus, pignoribusque desertis, crucem Domini, quasi quoddam pietatis levavêre vexillum. Si balneas peterent, unguenta eligerent, divitias, et viduitatem, haberent materiem luxuriæ et libertatis, dominæ vocarentur, et sanctæ: nunc in sacco et cinere formosæ volunt videri, et in gehennam ignis cum jejuniis et pædore descendere : videlicet non licet eis applaudente populo perire cum turbis. Si gentiles hanc vitam carperent, si Judæi, haberent solatium non placendi eis, quibus displicet Christus: nunc vero, proh nefas! homines Christiani, prætermissa domorum suarum curâ, et propii oculi trabe neglecta, in alieno oculo festucam quærunt, lacerant sanctum propo- recordabar Evangelii, quia qui de situm: et remedium pænæ suæ arbitrantur, si nemo sit sanctus, si om- cidit in latrones, spoliatur, vulnenibus detrahatur, si turba sit pereuntium, si multitudo peccantium. despiciat, atque levites, Samarita-

has mundities sordes putat. Tu at- ceretur: Samaritanus es, et dæmotagenem ructas et de comesto aci- nium habes : dæmonium renuens, pensere gloriaris: ego fabà ventrem Samaritem se non negavit. Quia greges: me Paula, Melaniaque ritem vocant. Maleficum quidam

plangentes. Tu aliena desideras, illæ contemnunt sua. Te delibuta melle vina delectant : illæ potant aquam frigidam suaviorem. Tu te perdere existimas, quidquid in præsenti non habueris, comederis, devoraveris: illæ futura desiderant, et credunt vera esse, quæ scripta sunt. Esto, ineptè, et inaniter, quibus resurrectio corporum persuasit : quid ad te? nobis è contrario tua vita displicet. Bono tuo crassus sis : memacies delectat et pallor. Tu tales miseros arbitraris : nos te miserabiliorem putamus. Par pari refertur, et invicem nobis videmur insanire.

Hæc, mi domina Asella, cum jam navem conscenderem, raptim flens dolensque conscripsi : et gratias ago Deo meo, quod dignus sim, quem mundus oderit. Ora autem. ut de Babylone Hierosolyma regrediar, nè mihi dominetur Nabuchodonosor, sed Jesus filius Josedech: veniat Esdras, qui interpretatur adjutor, et reducat me in patriam meam. Stultus ego, qui volebam cantare canticum Domini in terra aliena, et deserto monte Sina, Ægypti auxilium flagitabam: non Hierusalem egreditur, statim inratur, occiditur. Sed licèt sacerdos Tibi placet lavare quotidie : alius nus ille misericors est : cui cum diimpleo. Te delectant cachinnantium : quem nos custodem , Hebræi Samame garriunt: titulum fidei servus agnosco. Magum vocant et Judæi Dominum meum. Seductor et Apostolus dictus est. Tentatio me non apprehendat, nisi humana. Quotam partem angustiarum perpessus sum, qui cruci milito? Infamiam falsi criminis imputarunt: sed scio, per bonam et malam famam pervenir mundi torcularia, ut sitientibus ad regna cœlorum.

Saluta Paulam, et Eustochium, velit nolit mundus, in Christo meas. Saluta matrem Albinam, sororemque Marcellam, Marcellinam quoque, et sanctam Felicitatem: et dic cis: Ante tribunal Christi simul stabimus: ibi apparebit, qua mente quis vixerit. Memento mei, exemplum pudicitiæ et virginitatis insigne, fluctusque maris tuis precibus mitiga.

ARGUMENTUM.

Exuperii litteris, qui et egentibus fratribus miserat munera, respondet : simulque illi dedicat suos in minores Prophetas commentarios, laudans illius Episcopi virtutes.

Ilieronymus Exuperio Episcopo Tholosano.

EPISTOLA XLVI.

ULTIMO jam autumni tempore quæ vel nulla, vel parva est, sed frater noster, filius tuus Sysinnius pronam in te suscipere voluntatem, monachus, tuæ mihi dignationis ut nos ad cætera provoces, et in cipistolam reddidit: qua lecta, gavisus sum esse te sospitem et memorem mei, omniumque fratrum, qui bus interpretationem et horum et aliorum voluminum ante promisi, ignoscant incredibili in te amori os de iniquo mammona, et præ-

tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. » Si enim passer invenit sibi domum, et turtur nidum, ubi ponat pullos suos, cur tu, qui Pontifex Domini es, et calcas in fine mundi torcularia, ut sitientibus populis sanguinis Christi vinum tribuas, non libere proclamabis ac dices: Cor meum et caro mea exultant in Deum vivum? Beati qui habitant in domo tua. Audio te in valle lachrymarum, in loco quem Deus posuit ad certamen, ut vincentibus coronam daret, ascensiones in tuo corde disponere, et ire de virtute in virtutem, et imitari Domini paupertatem, ut cum illo dives fias, et in te reclinet caput, et per singulos dies suscipiatur. visitetur, alatur, vestiatur : et præcipuè in sanctarum scripturarum lectione fervere. Cumque tibi cuperem ingenioli mei aliquod offerre munusculum, et cœpta in duodecim Prophetas explanatio perveniret ad calcem, susceptum opus deserere nolui : sed quod et absque te dictaturus eram, tuo potissimum nomini consecravi. Tuæ benevolentiæ erit, non eruditionem nostram, quæ vel nulla, vel parva est, sed

scriptum arbitrentur. Charitas enim | lenitate, multis sanctis displicet: benigna est, charitas non æmulatur, non quærit quæ sua sunt.

ARGUMENTUM.

Theophilo respondens, quod canonum observantiam monuerit, gratias agit: illos, præcipuèque Romanam fidem sibi cordi esse ait: et sicut, quod olim contra Origenistas tacuerit, non reprehendit, ita, quod nimia eos corrigi nunc lenitate putet, non laudat.

Hieronymus Theophilo.

EPISTOLA XLVII.

MEMINIT beatitudo tua, quod eo tempore, quo tacebas, numquam ab officio meus sermo cessaverit, nec consideraverim, quid tu pro dispensatione tunc faceres, sed quid me facere conveniret : et nunc, sumptis dignationis tuæ epistolis, fructum aliquem cepisse me video Evangelicæ lectionis. Si enim duri judicis sententiam crebra mulieris inflexit petitio; quanto magis paterna viscera interpellatione sedula molliuntur? Quod de canonibus Ecclesiasticis mones, gratias agimus. Ouem enim diligit Dominus, corripit. et flagellat omnem filium, quem recipit, Sed tamen scito nobis nihil esse antiquius, quam Christi jura servare, nec patrum transferre terminos, semperque meminisse, Romanam fidem apostolico ore laudatam: cujus se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur. Super nefaria hæresi, quod multam patientiam geris, et putas Ecclesiæ visceribus incubantes tua posse corrigi nè, dum paucorum pœnitentiam præstolaris, nutrias audaciam perditorum, et factio robustior fiat. Vale in Christo.

ARGUMENTUM.

Quod victi explosique ex Ægypto, ct Nitriæ monasteriis Origenistæ sint, Theophilus Hieronymum certiorem reddit.

Theophilus Hieronymo.

EPISTOLA XLVIII.

SANCTUS Episcopus Agatho, cum dilectissimo diacono Athanasio in Ecclesiastica directus est causa: quam cum didiceris, non ambigo quin nostrum studium probes, et in Ecclesiæ victoria glorieris. Namque Origenis hæresim in monasteriis Nitriæ quidam nequam et furiosi homines serere et fundere cupientes, prophetica falce succisi sunt: quia recordati sumus commonentis Apostoli: Argue eos severè. Festina igitur et tu, partem hujus præmii recepturus, deceptos quosque emendare sermonibus. Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Apostolicam fidem, et Ecclesiæ regulas cum subjectis nobis populis custodire, et omnes novas sopire doctrinas.

ARGUMENTUM.

Respondens Theophilo, quod Origenistarum factio ex Ægypto ejus opera expulsa sit, suique usque in Palæstinam hærcticos sint persecuti, maxime . lætatur.

Hieronymus Theophilo.

EPISTOLA XLIX.

NUPER tuæ beatitudinis percepi scripta, emendantia vetus silentium, et me ad solitum officium provocantia : unde licèt per sanctos fratres Priscum, et Eubulum, tuus ad nos sermo cessaverit : tamen, quia vidimus illos, zelo fidei concitatos, raptim Palæstinæ lustrasse regiones, et dispersos regulos usque ad suas latebras persecutos breviter scribimus, quod totus mundus exultet, et in tuis victoriis glorietur: erectumque Alexandriæ vexillum crucis, et adversus hæresim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba prospectet. Macte virtute, macte zelo fidei, ostendisti, quod hucusque taciturnitas dispensatio fuit, non consensus. Libere enim reverentiæ tuæ loquor. Dolebamus te nimium esse patientem, et ignorantes magistri gubernacula, gestiebamus in interitum perditorum: sed, ut video, exaltasti manum diu, et suspendisti plagam, ut ferires fortius. Super susceptione cujusdam non debes contra urbis hujus dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris præcepisti, et temerarium fuit de co quod nesciebat, ferre sententiam : tamen reor illum nec audere, nec velle te in aliquo lædere.

ARGUMENTUM.

Quod Theophili Alexandrini opera, synodica auctoritate, Origenistarum factio ex Ægypto expulsa, coque exemplo ex Syria, et Italia explosa, summusque ea de re Pontifex certior factus sit, laudat. Synodica, si quæ sunt postulat, et ut ad cæteros occidentales Episcopos eadem scribat, hortatur.

Hieronymus Theophilo.

EPISTOLA L.

Duplicem mihi gratiam beatitudinis tuæ litteræ præstiterunt, quod et sanctos, et venerabiles Agathonem Episcopum, et Diaconum Athanasium habuerint portitores, et adversum sceleratissimam hæresim, zelum fidei demonstrarint. Vox beatitudinis tuæ in toto orbe pertonuit, et cunctis Christi Ecclesiis lætantibus, diaboli venena siluere. Nequaquam amplius antiquus serpens sibilat, sed contortus et evisceratus, in cavernarum tenebris delitescens, solem clarum ferre non sustinet. Qui quidem super hac re et antequam scriberes, ad occidentem epistolas miseram, ex parte hæreticorum strophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, et nostram dum ignoras sententiam roborares. Verum à te nunc admoniti, magis studium accommodabimus, hic et procul simplices ab errore revocemus. Nec timeamus subire odia quorumdam: non enim debemus hominibus placere, sed Deo: quamquam ardentius ab illis defendatur hæresis, quam à nobis oppugnetur. Simulque obsecro, ut, si qua synodica habes, ad me dirigas, quo possim, tanti Pontificis auctoritate firmatus, liberius et confidentius

pro Christo ora reserare. Vincen-1 tius presbyter ante biduum, quam hanc epistolam darem, de urbe venit, et suppliciter te salutat, crebroque sermone concelebrat Romam, et totam Italiam, tuis post Christum epistolis liberatam. Adnitere ergo Papa amantissime, atque beatissime, et per omnem occasionem ad occidentales Episcopos scribe, ut mala germina acuta, ut ipse significas, succidere falce non cessent.

ARGUMENTUM.

Monet, ut Origenistis explosis eos etiam qui clam Origenem sequuntur ejiciat.

Theophilus Hieronymo.

EPISTOLA LI.

Didici, quod et sanctitas tua noverit Theodorum monachum, ejusque studium comprobavi : quia, cum à nobis Romam navigaturus exiret, noluit ante proficisci, nisi te et sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio, quasi sua viscera amplexaretur, et inviseret. Quem cum susceperis, pro Ecclesiæ tranquillitate lætare. Vidit enim cuncta Nitriæ monasteria, et referre potest continentiam et mansuetudinem monachorum, quo modo, extinctis et fugatis Origenis sectatoribus, pax Ecclesiæ reddita sit, et disciplina Domini conservetur. Atque utinam apud vos quoque deponerent hypocrisim, qui occulte dicuntur subruere veritatem : de

provocarunt. Quamobrem cavele, et effugite hujuscemodi homines, juxta quod scriptum est : « Si quis non affert ad vos ecclesiasticam fidem, huic nec ave dixeritis. » Quamquam ex superfluo faciam, hæc tibi scribere, qui errantes potes ab errore revocare : tamen nihil nocet et prudentes et eruditos viros pro sollicitudine fidei commoneri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo salutari volo.

ARGUMENTUM.

Nunciat Hieronymo, opera Theophili Alexandrini Origenistarum hæresim damnatam : exemplar epistolæ, quam de hac re à Theophilo acceperat, mittit, et si quid latinè Hieronymus contra eam hæresim scripsit, ut edat, hortatur.

Epiphanius Hieronymo.

EPISTOLA LII.

GENERALIS epistola, quæ ad omnes catholicos scripta est, ad te proprie pertinet, qui zelum fidei adversus cunctas hæreses habens, Origenis proprie, et Apollinarii discipulis adversaris: quorum venenatas radices, et in altum defixam impietatem, omnipotens Deus protraxit in medium, ut in Alexandria proditæ, in toto orbe arescerent. Scito enim, fili charissime, Amalech usque ad stirpem esse deletum, et in monte Raphidim erectum trophæum crucis. Etenim quibus non bene sentientes, in iis quo modo, porrectis in altum Moysi regionibus fratres, hæc me scribere | manibus vincebat Israel, sic Do-

minus confortavit famulum suum Theophilum, ut supra altare Ecclesiæ Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, et impleretur in eo, quod dicitur : Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresim à facie terræ cum ipso Amalech. Et ne videar eadem rursus iterare, et prolixiorem epistolam texere, ipsam ad vos scriptam direxi, ut scire possitis, quæ nobis scripserit, et quantum boni ultimæ ætati meæ concesserit Dominus, ut, quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Jam autem puto et te aliquid operis edidisse, et juxta priorem epistolam, qua te super hac re fueram cohortatus, elimasse librum, quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim et ad occidentem quorundam hominum naufragia pervenisse, qui non contenti perditione sua, volunt plures mortis habere participes: quasi multitudo peccantium scelus minuat, et non, numerositate lignorum, major gehennæ flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino servientes, et tecum, et per te plurimum salutamus.

ARGUMENTUM.

Marcellam salutans, excusat se ideo paucis scripsisse, quod in conferenda Aquilæ editione cum Hebræorum voluminibus occupatus esset: et quia in scribendo nimium fuerat brevis, duas præterea aliis directas epistolas, sibi quoque legendas, litteris adjungit.

Hieronymus Marcellæ.

EPISTOLA LIII.

Ut tam parvam epistolam scriberem, causæ duplicis fuit, quod et tabellarius festinabat, et ego, alio opere detentus, hoc quasi παρέργω me occupare nolui. Quæris, quidnam illud sit, tam grande, tam necessarium, quo epistolicæ confabulationis munus exclusum sit. Jampridem cum voluminibus Hebræorum editionem Aquilæ confero: ne quid forsitan, propter odium Christi, synagoga mutayerit: et, ut amicæ menti fatear, quæ ad nostram fidem pertineant roborandam, plura reperio. Nunc à Prophetis, Salomone, Psalterio, Regnorumque libris examussim recensitis, Exodum teneo, quem illi Elle semoth vocant, ad Leviticum transiturus. Vides igitur, quod nullum officium huic operi præponendum est: attamen, ne Currentius noster forte frustra cucurrerit, duas epistolas, quas ad sororem tuam Paulam, ejusque pignus Eustochium miseram, huic sermunculo annexi : ut, dum illas legeris, et in his aliquid doctrinæ pariter ac leporis inveneris, putes tibi quoque scripta esse, quæ illis scripta sunt. Albinam, communem matrem valere cupio : de corpore lequor, ut spiritu valeat, non ignorans: eamque per te salutari obsecro, et duplici pietatis officio focillari, quod in una atque eadem christiana simul diligatur, et mater.

ARGUMENTUM.

Tranquillinum docet, quod, sicut Origenes legendus est ut interpres, ita ut dogmatistes est respuendus.

Hieronymus Tranquillino.

EPISTOLA LIV.

MAJORA spiritus vincula esse, quam corporum, si olim ambigebamus, nunc probavimus, dum et mihi sanctitas tua hæret animo, et ego tibi Christi amore conjungor. Vere enim et simpliciter candidissimo pectori tuo loguor : ipsa schedula, et muti apices litterarum inspirant in nos tuæ mentis affectum. Quod dicis Origenis multos errore deceptos, et sanctum filium meum Oceanum illorum insaniæ repugnare, et doleo simul, et gaudeo: dum aut supplantati sunt simplices, aut ab erudito viro errantibus subvenitur. Et quia meæ parvitatis quæris sententiam, utrum, secundum fratrem Faustinum, penitus respuendus sit, an secundum quosdam, legendus ex parte. Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum arbitror, quo modo Tertullianum, Novatum, Arnobium, Apollinarium, et nonnullos ecclesiasticos scriptores Græcos pariter et Latinos, ut bona eorum eligamus, vitemusque contraria, juxta Apostolum dicentem: «Omnia probate, quod bonum est tenete. » Cæterum qui vel in amorem ejus nimium, vel in odium stomachi sui pravitate ducuntur, videntur mihi illi maledicto prophetico subjacere :

et maluin bonum, qui faciunt amarum dulce, et dulce amarum. Nec enim propter doctrinam ejus prava suscipienda sunt dogmata: nec propter dogmatum pravitatem, si quos commentarios in scripturas sanctas utiles edidit, penitus respuendi sunt. Quod si contentiosum inter se amatores eius et obtrectatores funem duxerint, ut nihil medium appetant, nec servent modum, sed totum aut probent, aut improbent, libentius piam rusticitatem, quam doctam blasphemiam, eligam. Sanctus frater Tatianus diaconus te impendio resalutat.

ARGUMENTUM.

Ab Arianis agitatus, cum esset in ercmo jam juvenis, Marco fidei suæ de Trinitate professionem, cum Romana, et Alexandrina Ecclesiis congruentem, exponit, dolens interea quod eorumdem factione amici discesserint, ipseque ad relinquenda ea loca quotidie expetatur.

Hieronymus Marco presbytero Celedensi.

EPISTOLA LV.

nobium, Apollinarium, et nonnullos ecclesiasticos scriptores Græcos pariter et Latinos, ut bona eorum eligamus, vitemusque contraria, juxta Apostolum dicentem: «Omnia probate, quod bonum est tenete. » Cæterum qui vel in amorem e jus nimium, vel in odium stomachi sui pravitate ducuntur, videntur mihi illi maledicto prophetico subjacere: Væ his qui dicunt bonum malum,

postulanti. Apud christianos enim, non qui patitur, ut ait quidam, sed qui facit contumeliam, miser est.

Et primo quidem, antequam de fide mea, quam optime nosti, tecum loquar, adversus barbariem istius loci versu cogor clamare vulgato:

Quod genus hoc hominum? quæ ve hunc tam barbara morem

Permittit patria? hospitio prohibemur arenæ: Bella cient, primaque vetant consistere terra.

Quæ idcirco de gentili poeta sumpsimus, ut, qui Christi pacem non servat, pacem saltem discat ab ethnico. Hæreticus vocor, homousion prædicans Trinitatem. Sabellianæ impietatis arguor, tres subsistentes, veras, integras, perfectasque personas indefessa voce pronuncians. Si ab arianis, merito: si ab orthodoxis, qui hujusmodi arguunt fidem, orthodoxi esse desierunt, aut, si eis placet, hæreticum me cum occidente, hæreticum cum Ægypto, hoc est cum Damaso, Petroque condemnent. Quid unum hominem exceptis sociis, criminantur? Si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis. Pudet dicere : de cavernis cellularum damnamus orbem. In sacco et cinere volutati, de Episcopis sententiam ferimus. Quid facit sub tunica pœnitentis regius animus? Catenæ, sordes, et comæ, non sunt diadematis signa, sed fletus. Permittant me, quæso, nihil loqui. Cur eum lacerant, qui non meretur invidiam? Hæreticus sum, quid ad te? quiesce,

reddo vicem, quam tibi respondeo eloquentissimus homo in Syro, sermone, vel Græco Ecclesias circumeam, populos seducam, schisma conficiam. Nihil alicui præripui, nihil otiosus accipio. Manu quotidie et proprio sudore quærimus cibum, scientes ab Apostolo scriptum esse: « Oui autem non operatur, nec manducet. »

Hæc, venerabilis et sancte pater, cum quali gemitu, cum quali dolore conscripserim, testis est Jesus. Tacui, numquid semper tacebo, dicit Dominus? Non mihi conceditur unus angulus eremi: quotidie exposcor fidem, quasi sine fide renatus sim. Confiteor, ut volunt, non placet : subscribo; non credunt. Unum tantum placet, ut hinc recedam. Jam iam cedo: abruperunt partem à me animæ meæ, charissimos fratres : ecce discedere cupiunt; immo discedunt melius esse dicentes, inter feras habitare quam cum talibus christianis: et ego ipse, nisi me et corporis imbecillitas, et hvemis retineret asperitas, jam modo fugerem. Verumtamen dum vernum tempus adveniat, obsecro ut paucis mihi mensibus eremi concedatur hospitium: aut, si hoc tardum videtur, abscedo. Domini est terra, et plenitudo ejus. Ascendant soli cœlum : propter illos tantum Christus mortuus sit: habeant. possideant, glorientur. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. De fide autem, quam aignatus es scribere, sancto Cyrillo dedi jam dictum est. Plane times, ne conscriptam fidem. Qui sic non credit, alienus à Christo est : cæterum ego fidei meæ testes habeo aures tuas, et beati fratris Zenobii, quem tecum, omnes, qui hic sumus, plurimum salutamus.

Augustino et Alipio gratulatur, quod Celestiana, sive Pelagiana hæresis eorum opera extincta sit: excusatque se quod nondum respondezit adversus libros Anniani diaconi, qui et ipse Celestii discipulus contra epistolam D. Hieronymi scripserat.

Hieronymus Alipio et Augustino.

EPISTOLA LVI.

SANCTUS Innocentius presbyter. qui hujus sermonis est portitor, anno præterito, quasi nequaquam in Africam reversurus mea ad dignationem vestram scripta sumpsit, tamen Deo gratias agimus. quod ita evenit, ut nostrum silentium vestris epistolis vinceritis. Mihi enim omnis occasio gratissima est per quam scribo vestræ reverentiæ: testem invocans Deum, quod, si possit fieri, assumptis alis columbæ vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime, quia, cooperatoribus et auctoribus vobis hæresis Celestiana jugulata est : quæ ita infecit corda multorum, ut, cum superatos damnatosque esse se sentiant, tamen venena mentium non omittant, et, quod solum possunt, nos oderint, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse.

Quod autem quæritis, utrum rescripserim contra libros Anniani, pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissime pascitur, ut alienæ blasphemiæ verba frivola subministret: sciatis me ipsos libros in schedulis missos à sancto fratre nostro Eusebio Presbytero suscepisse, non ante multum temporis, et exinde vel ingruentibus morbis, vel dormitione sanctæ et venerabilis filiæ vestræ Eustochii, ita doluisse, ut propemodum contemnendos putarem. In eodem enim luto hæsitat, et excerptis verbis tinnulis, atque emendicatis, nihil aliud loquitur, Tamen multum egimus: ut, dum epistolæ meæ respondere conatur, apertius se proderet, et blasphemias suas omnibus patefaceret. Quidguid enim in illa miserabili synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur. Nec grande est ineptissimis næniis respondere. Si autem Dominus vitam tribuerit, et notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis, respondebimus: non ut convincamus hæresim mortuam, sed ut imperitiam atque blasphemiam eius, nostris sermonibus confutemus: meliusque hoc faceret sanctitas vestra: ne compellamur contra hæreticum nostra laudare. Sancti filii communes, Albinus, Apinianus et Melania plurimum vos salutant. Has litteras de sancta Bethleem, sancto presbytero Innocentio dedi perferendas. Neptis vestra Paula miserabiliter deprecatur, ut memores ejus sitis, et multum vos salutat. Incolumes vos, et memores mei, Domini nostri Jesu Christi tueatur clementia, domini vere sancti atque omnium affectione venerabiles patres.

ARGUMENTUM.

Gratulatur Augustini industriæ, quod Pelagianorum hæresim extinxerit : qua in re suum quoque studium testatur.

Hieronymus Augustino.

EPISTOLA LVII.

Omni quidem tempore beatitudinem tuam eo, quo decet, honore veneratus sum, et habitantem in te dilexi Dominum salvatorem: et nunc, si fieri potest, cumulo aliquid addimus, et plene complemus, ut absque tui nominis mentione ne unam quidem horam præterire patiamur, qui contra flantes ventos ardore fidei perstitisti. Maluisti, quantum in te fuit, solus liberari de Sodomis, quam cum pereuntibus commorari. Scit, quid dicam, prudentia tua. Macte virtute, in urbe celebraris: catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur atque suspiciunt, et, quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur, et me pari persequuntur odio: ut, quos gladiis nequeunt, voto interficiant. Incolumem, et mei memorem te Christi Domini clementia tueatur, domine venerande et beatissime Papa.

ARGUMENTUM.

Rogatus ut scriberet quidnam sentiret

suis libris adversus Ruffinum, ant potius ex Augustino in eadem Africæ provincia commorante, discat. Commentarios in Ezechielem, excursione ac devastatione Barbarorum, nondum potuisse, ut pollicitus erat, absolvi, operis tamen initium à Fabiola peti posse dicit. Oceani doctrinam, simul ac probitatem postremo laudat.

Hieronymus Marcellino et Anapsychiæ.

EPISTOLA LVIII.

TANDEM ex Africa vestræ litteras unanimitatis accepi : et non me pænitet impudentiæ, qua, tacentibus vobis, epistolas meas frequenter'ingessi, ut rescriptum mererer, et vos esse sospites, non aliis nunciantibus, sed vestro potissimum sermone cognoscerem. Super animæ statu memini vestræ quæstiunculæ, immo maxime ecclesiasticæ quæstionis : utrum lapsa de cœlo sit, ut Pythagoras philosophus, omnesque Platonici, et Origenes putant: an à propria Dei substantia, ut Stoici, Manichæus, et Hispanæ Priscilliani hæreses suspicantur: an in thesauro habeantur Dei, olim conditæ, ut quidam Ecclesiastici stulta persuasione confidunt : an quotidie à Deo fiant, et mittantur in corpora, secundum illud quod in Evangelio scriptum est: « Pater meus usque modo operatur, et ego operor : » an certe ex traduce, ut Tertullianus, Apollinarius, et maxima pars occidentalium autumant: ut, quo modo corpus ex corpore, sic anima nascatur ex anima, et de animarum origine, jubet ut vel ex simili cum brutis animantibus con-

mihi videatur, in opusculis contra Ruffinum scripisse me novi, adversus eum libellum, quem sanctæ memoriæ Anastasio, Episcopo Romanæ Ecclesiæ, edidit: in quo lubrica, et subdola, immo stulta confessione, dum auditorum simplicitati illudere nititur, suæ fidei, immo perfidiæ illusit aquos libros reor sanctum parentem vestrum habere Oceanum. Olim enim editi sunt, multis Ruffini libris adversus calumnias respondentes. Certe habes ibi virum sanctum et eruditum Augustinum Episcopum: qui viva, ut aiunt, voce docere te poterit, et suam, immo per se nostram explicare sententiam.

Ezechielis volumen olim aggredi volui, et sponsionem creberrimam studiosis lectoribus reddere: sed in ipso dictandi exordio ita animus meus occidentalium provinciarum, et maxime urbis Romanæ vastatione confusus est, ut, juxta vulgare proverbium, proprium quoque ignorarem vocabulum : diuque tacui sciens tempus esse lacrymarum. Hoc autem anno cum tres explicassem libros, subitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius : lateque vagantes Barchæi : et sancta scriptura de Ismael : Contra faciem omnium fratrum suorum habitabit: sic Ægypti limitem, Palæstinæ, Phænices, Syriæ percur- potens, domini vere sancti-

ditione subsistat. Super quo quid rit, et instar torrentis cuncta secum trahens, ut vix manus eorum misericordia Christi potuerimus evadere. Ouod si juxta inclytum oratorem. silent inter arma leges, quanto magis studia scripturarum? quæ et librorum multitudine, et silentio, ac librariorum sedulitate, quodque proprium est securitate et otio dictantium indigent? Duos itaque libros misi sanctæ filiæ meæ Fabiolæ: quorum exempla si volueris, ab ipsa poteris mutuari. Pro angustia quippe temporis alios describere non potui : quos cum legeris, et vestibula videris, facilis conjectura erit, qualis ipsa sit futura domus. Sed credo in Dei misericordia, qui nos adjuvit in difficillimo principio supradicti operis, quod ipse adjuvet, et in penultimis Prophetæ partibus, in quibus Gog et Magog bella narrantur: et in extremis, in quibus sacratissimi, et inexplicabilis templi ædificatio, varietas, mensuraque describitur.

Sanctus frater noster Oceanus. cui vos cupitis commendari, tantus et talis est, et sic eruditus in lege Domini, ut absque nostro rogatu instituere vos possit, et nostram super cunctis quæstionibus scripturarum pro modulo communis ingenii explicare sententiam. Incolumes vos, et prolixa ætate florentes, Christus Deus noster tueatur omni-

EPISTOLE

BEATI HIERONYMI,

QUÆ NON ADEO ESSE FAMILIARES, UTI PRÆCEDENTES,

SED SUBLIMIORA ET DIGNIORA QUÆDAM ADFERRE VIDENTUR.

LIBER SECUNDUS.

ARGUMENTUM.

Ruffinus, quem Calphurnium vocat, Magnum quemdam oratorem Romanum subornarat, ut quæreret ab Hieronymo cur in opusculis suis sæcularium litterarum exempla poneret, et candorem Ecclesiæ, ethnicorum sordibus pollueret. Huic rationem ea de re reddit, et quorum exemplo id faciat, latè ostendit.

Hieronymus Magno Oratori Romano.

EPISTOLA I.

profecisse, tam epistola tua, quam et Salomonem philosophis Tyri et insius prenitudine didicimus : et nonnulla proposuisse, et aliqua mirum in modum, plus correptus respondisse? unde in exordio Proplacuit, quam errans læserat. Cer- verbiorum commonet, ut intellitaverunt inter se indulgentia parentis et filii pietas, dum alter sutiasque verborum, parabolas, et præteritorum non meminit, alter obscurum sermonem, dicta sapienin futurum quoque officia pollice- tum, et ænigmata quæ proprie diatur. Unde et mutuo nobis, tibique lecticorum et philosophorum sunt.

gaudendum est: quia nos filium recepimus, tu discipulum comprobasti.

Quod autem quæris in calce epistolæ, cur in opusculis nostris, sæcularium litterarum interdum ponamus exempla, et candorem Ecclesiæ, ethnicorum sordibus polluamus, responsum breviter habeto. Numquam hoc quæreres, nisi te totum Tullius possideret, si scripturas sanctas legeres, si interpretes earum, omisso Volcatio, evolveres, Quis enim nesciat, et in Moyse, et in Prophetarum voluminibus guæ-SEBESTUM nostrum tuis monitis dam assumpta de gentilium libris, gamus sermones prudentiæ, ver-

Sed et Paulus apostolus Epimenidis | rado, et mixtos purissimo corpori poetæ abusus versiculo est, scribens ad Titum : Κρήτες ἀεὶ ψεῦστα, κακὰ Οπρία, γαστέρες άργαλ, id est, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri: cujus heroici hemistichium postea Callimachus usurpavit. Nec mirum, si apud Latinos metrum non servet ad verbum expressa translatio, cum Homerus, eadem lingua versus in prosam, vix cohæreat. In alia quoque epistola Menandri ponit senarium : Φθείρουσιν ήθη χρηςα εμιλίαι χαχαί, id est,

Corrumpunt mores bonos colloquia mala.

Et apud Athenienses in Martis curià disputans, Aratum testem vocat. « Ipsius enim et genus sumus : » quod græce dicitur : Tov yap xal yévos έσμεν. Et est clausula versus heroici. Ac ne parum hoc esset, ductor Christiani exercitus, et orator invictus pro Christo causam agens, etiam inscriptionem fortuitam arte torquet in argumentum fidei. Didicerat enim à vero David, extorquere de manibus hostium gladium, et Goliæ superbissimi caput proprio mucrone truncare. Legerat in Deuteronomio Domini voce præceptum mulieris captivæ radendum caput. supercilia, omnes pilos et unques corporis amputandos, et sic eam habendam in conjugio. Quid ergo mirum, si et ego sapientiam sæcularem propter eloquii venustatem et membrorum pulchritudinem, de ancilla atque captiva Israelitidem facere cupio, et si quidquid in ea

vernaculos ex ea genero Domino Sabaoth? Labor meus in familiam Christi proficit, stuprum in alienam. auget numerum conservorum. Osee accepit uxorem fornicariam Gomer, filiam Debelain : et nascitur ei de meretrice filius Jezrael, qui vocatur semen Dei. Esaias novacula acuta barbam et crura radit peccantium. Et Ezechiel in typo fornicantis Hierusalem tondet cæsariem suam : ut, quidquid in ea absque sensu et vita est, auferatur.

Cyprianus, vir eloquentia pollens et martyrio, Firmiano narrante mordetur, cur adversus Demetrianum scribens, testimoniis usus sit Prophetarum et Apostolorum, quæ ille ficta et commentilia esse dicebat, et non potius philosophorum et poetarum, quorum auctoritati ut ethnicus contraïre non poterat. Scripserunt contra nos Celsus, atque Porphyrius: priori Origenes, alteri Methodius, Eusebius, et Apollinarius fortissime responderunt. Quorum Origenes octo scripsit libros: Methodius usque ad decem millia procedit versuum : Eusebius et Apollinarius viginti quinque et triginta volumina condiderunt. Lege cos, et invenies nos, comparatione eorum, imperitissimos, et, post tanti temporis otium, vix quasi per somnium, guod pueri didicimus recordari. Julianus Augustus septem libros, in expeditione Parthica, adversum Christum evomuit, et, juxta fabulas poetarum, suo se ense mortuum est idololatriæ, voluptatis, laceravit. Si contra hunc scripere erroris, libidinum, vel præcido, vel tentavero, puto interdices mihi,

et stoicorum doctrinis, id est, Herculis, clava repercutiam : quamquam Nazarenum nostrum, et, ut ipse solebat dicere, Galilæum, statim in prælio senserit, et mercedem linguæ putidissimæ conto ilia perfossus acceperit. Josephus, antiquitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Appionem Alexandrinum grammaticum, et tanta sæcularium profert testimonia, ut mihi miraculum subeat, quo modo vir Hebræus, et ab infantia sacris litteris eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam evolverit. Ouid loquar de Philone, quem vel alterum, vel secundum Judæum Platonem critici pronunciant?

Curram per singulos. Quadratus, apostolorum discipulus, et Atheniensis pontifex Ecclesiæ, nonne Adriano principi, Eleusinæ sacra invisenti, librum pro nostra religione tradidit? et tantæ admirationi omnibus fuit, ut persecutionem gravissimam. illius excellens sedaret ingenium? Aristides philosophus, vir eloquentissimus, eidem principi apologeticum pro Christianis obtulit, contextum philosophorum sententiis: quem imitatus postea Justinus, et ipse philosophus, Antonino Pio, et filis ejus, senatuique librum contragentiles tradidit, defendens ignominiam crucis, et resurrectionem Christi tota prædicans libertate. Ouid loquar de Melitone, Sardensi Episcopo? quid de Apollinario, Hierapolitanæ ecclesiæ sacerdote, Dionysiogue Corinthiorum Episcopo,

ne rabidum canem, philosophorum | næo, Photini martyris successore: qui, Origenis hærescon singularum venena, ex quibus philosophorum fontibus emanarint, multis voluminibus explicarunt? Pantænus, stoicæ sectæ philosophus, ob præcipuæ eruditionis gloriam, à Demetrio, Alexandriæ Episcopo, missus est in Indiam, ut Christum apud Brachmanas, et illius gentis philosophos prædicaret, Clemens Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, vir meo judicio omnium eruditissimus, octo scripsit Stromatum libros, et totidem ἀποτυπώσεων, et alium contra gentes; pædagogi quoque tria volumina. Quid in illis indoctum, immo quid non de media philosophia est? Hunc imitatus Origenes, decem scripsit Stromateas, christianorum et philosophorum inter se sententias comparans, et omnia nostræ religionis dogmata de Platone, et Aristotele, Numenio, Cornutoque confirmans. Scripsit, et Melchiades contra gentes volumen egregium. Hippolytus quoque, et Apollonius, Romanæ urbis Senator, propria opuscula condiderunt. Extant et Julii Africani libri, qui temporum scripsit historias : et Theodori, qui postea Gregorius appellatus est, viri apostolicorum signorum atque virtutum, et Dionysii Alexandrini Episcopi : Anatolii quoque Laodi cenæ ecclesiæ sacerdotis, nec non presbyterorum Pamphili, Pierii, Luciani, Malchionis, Eusebii Cæsariensis Episcopi, et Eustathii Antiocheni, et Athanasii Alexandrini: Eusebii auoque Emiseni, et Triet Taciano, et Bardesane, et Hire- phillii Cyprii, et Asterii Scythopolitæ, et Serapionis confessoris: Titi quoque Bostrensis Episcopi: Cappadocumque Basilii, Gregorii, et Amphilochii: qui omnes intantum philosophorum doctrinis atque sententiis suos referciunt libros; ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem sæculi, an scientiam scripturarum.

Veniam ad Latinos. Quid Tertulliano eruditius, quid acutius? Apologeticus ejus et contra gentes libri, cunctam sæculi continent disciplinam. Minutius Felix causidicus Romani fori, in libro, cui titulus Octavius est, et in altero contra Mathematicos (si tamen inscriptio non mentitur auctorem) quid gentilium scripturarum dimisit intactum? Septem libros adversus gentes Arnobius edidit, totidemque discipulus ejus Lactantius, qui de ira quoque et opificio Dei duo volumina condidit : quos si legere volueris, dialogorum Ciceronis in eis ἐπιτομην reperies. Victorino martyri in libris suis licèt desit eruditio, tamen non deest eruditionis voluntas. Cyprianus, quod idola dii non sint, qua brevitate, qua historiarum omnium scientia, quorum verborum et sensuum splendore perstrinxit? Ililarius meorum confessor temporum et Episcopus, duodecim Quintiliani libros et stylo imitatus est, et numero: brevique libello, quem scripsit contra Dioscorum medicum, quid in litteris possit, ostendit. Juvencus presbyter, sub Constantino historiam Domini Salvatoris versibus explicavit : nec pertimuit Evangelii majestatem sub

litæ, et Serapionis confessoris : Titi | metri leges mittere. De cæteris vel quoque Bostrensis Episcopi : Cappadocumque Basilii , Gregorii , et Amphilochii : qui omnes intantum | nifestæ sunt , et voluntas.

Nec statim prava opinione fallaris contra gentes hoc esse licitum, in aliis disputationibus dissimulandum: quia omnes pene omnium libri, exceptis iis, qui cum Epicuro litteras non didicerunt, eruditionis doctrinæque plenissimi sunt. Quanquam ego illud magis reor, quod dictanti venit in mentem, non te ignorare quod semper à doctis viris usurpatum est, sed per te mihi proponi ab alio quæstionem, qui forte propter amorem historiarum Sallustii, Calpurnius cognomento Lanarius sit. Cui, quæso, ut suadeas, ne vescentium dentibus edentulus invideat. et oculos caprearum talpa contemnat. Dives, ut cernis, ad disputandum materia : sed jam epistolaris angustia finienda est.

ARGUMENTUM.

Paulinum presbyterum, à quo per litteras salutatus fuerat, et de vitæ sanctioris proposito à se arripiendo, Eusebii ctiam addito testimonio, certior redditus, ethnicorum, Ecclesiasticorumque sapientum exemplo, ad sacrarum litterarum, se interea adjutorem ea in re pollicens, hortatur cognitionem. Quod ut facilius persuadeat, quæ, et quanta sacris in Bibliis divinarum rerum contineantur mysteria, generatim per singulos id explicans libros, illi ante oculos ponit. Propositum melioris vitæ laudat, et epistolæ ad se missæ prudentiam, stylique eloquentiam commendat. Verum, quod in

distrahendis etiam pro Christo possessionibus amplius immorari constituerit, veluti periculosam reprehendit recrastinationem : propterea ut fluctuantis in salo naviculæ præcidat magis funem, quam solvat, relictisque omnibus ilico ad Christum nudus evolet, vehementer hortatur.

Hieronymus Paulino.

EPISTOLA II.

FRATER Ambrosius tua milii munuscula perferens, detulit et suavissimas litteras, quæ à principio amicitiarum, fidem jam probatæ fidei et veteris amicitiæ præferebant. Vera enim illa necessitudo est, et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non præsentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant.

Legimus in veteribus historiis, quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Ægyptum, et Architam Tarentinum, eamque oram Italiæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laboriosissime peragravit, ut, qui Athenis magister erat, et potens, cujusque doctrinam Academiæ gymnasia personabant, fieret peregrinus, alque discipulus, malens aliena verecunde discere, lostratus. quam sua impudenter ingerere. fugientes orbe persequitur, captus, electionis, et magister gentium, qui

rebus familiaribus disponendis, et in | à piratis, atque venundatus, etiam tyranno crudelissimo paruit, captivus, vinctus et servus : tamen quia philosophus, major emente se fuit. Ad T. Livium, lacteo eloquentiæ fonte manantem, de ultimis Hispaniæ, Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus: et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus sæculis, celebrandumque miraculum, ut, tantam urbem ingressi, aliud extra urbem quærerent. Apollonius (sive ille magus, ut vulgus loquitur, sive philosophus, ut Pythagorici tradunt) intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indiæ regna penetravit, et ad extremum, latissimo Physon amne transmisso, pervenit ad Brachmanas : ut Hiarcham, in throno sedentem aureo, et de Tantali fonte potantem, inter paucos discipulos, de natura, de motibus siderum, ac dierum cursu audiret docentem : inde per Elamitas, Babylonios, Chaldeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæstinos, reversus Alexandriam, perrexit Æthiopiam, ut gymnosophistas, et famosissimam solis mensam videret in sabulo, Invenit ille vir ubique, quod disceret, et semper proficiens, semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Phi-

Quid loquar de sæculi homini-Denique dum litteras quasi toto bus? cum apostolus Paulus, vas de conscientia tanti in se hospitis loquebatur : « An experimentum quæritis ejus qui in me loquitur Christus? » post Damascum Arabiamque lustratam ascenderit Hierosolymam, ut videret Petrum, et manserit cum eo diebus quindecim. Hoc enim mysterio hebdomadis et ogdoadis, futurus gentium prædicator, instruendus erat. Rursumque postannos quatuordecim, assumpto Barnaba et Tito, exposuerit Apostolis Evangelium, ne forte in vacuum curreret, aut cucurrisset. Habet enim nescio quid latentis energiæ viva vox, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Æschines, cum Rhódi exularet, et legeretur illa Demosthenis oratio, quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque landantibus, suspirans ait: Quid, si ipsam audissetis bestiam, sua verba resonantem?

Nec hoc dico, quod sit in me aliquid tale, quod vel possis, vel velis discere, sed quod ardor tuus, ac discendi studium, etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile, et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid quæras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plastæ cessent manus, tamen virtute totum est, quidquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis, postea diceret confidenter: « Arma enim militiæ nostræ, non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem mu-

nitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et captivantes omnem intellectum, ad obediendum Christo, et subjugare parati cunctam inobedientiam. » Ad Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam, quæ data sit ei per impositionem manus presbyterii. Tito præcipit, ut inter cæteras virtutes Episcopi, quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque in eo eligat scripturarum. « Obtinentem. inquit, eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem : ut potens sit exhortari in doctrina sana, et contradicentes revincere.» Sancta guippe rusticitas solum sibi prodest : et quantum ædificat ex vitæ merito Ecclesiam Christi, tantum nocet, si destruentibus non resistat. Aggæus Propheta, immo per Aggæum Dominus, Interroga, ait, sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est, interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus : « Interroga patrem tuum, et annunciabit tibi, seniores tuos, et dicent tibi. » In psalmo quoque centesimo decimo octavo: Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ. Et in descriptione justi viri, cum eum David arbori vitæ, quæ est in paradiso, compararet, inter cæteras virtutes et hoc intulit : In lege Domini voluntas ejus : et in lege ejus meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissimæ visionis, justos, ait, fulgere sicut stellas, et intelligentes, hoc est doctos, quasi firma- | doctus Plato nescivit : hoc Demosmentum. Vides, quantum inter se distent, justa rusticitas, et docta justitia? Alii stellis, alii cœlo comparantur : quamquam, juxta Hebraicam veritatem, utrumque de eruditis possit intelligi, ita enim apud eos legimus: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti : et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apostolus vas electionis? Nempè quia, vas legis et sanctarum scripturarum armarium est. Pharisæi stupent ad doctrinam Domini, et mirantur in Petro et Joanne. quo modo legem sciant, cum litteras non didicerint. Quidquid enim aliis exercitatio et quotidiana in lege meditatio tribuere solet, illis Spirogat.

principio erat verbum, et verbum Dei gloriam contemplemur. erat apud Deum, et Deus erat ver- | Liber in Apocalypsi septem sigilbum? λόγος enim græce multa si- lis signatus ostenditur : quem si gnificat. Nam et verbum est, et ra- dederis homini scienti litteras, ut tio, et supputatio, et causa unius- legat, respondebit tibi : Non poscujusque rei, per quam sunt sin- sum : signatus est enim. Quanti hogula, quæ subsistunt. Quæ universa die putant se nosse litteras, et te-

thenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam, et quamquam stultitia prædicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autem non sæculi hujus, nec principum istius sæculi, qui destruuntur : sed lequitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quam prædestinavit ante sæcula. Dei sapientia Christus est. Christus enim Dei virtus, et Dei sapientia. Hæc sapientia in mysterio abscondita est : de qua et noni psalmi titulus prænotatur, pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi: et qui in mysterio absconditus ritus sanctus suggerebat. Et erant erat, prædestinatus est ante sæcula. juxta quod scriptum est, θεω δί- Prædestinatus autem, et præfigu-Saxros. Duodecim annos Salvator im- ratus in lege et Prophetis. Unde et pleverat, et in templo senes de Prophetæ appellabantur Videntes, questionibus legis interrogans, ma- quia videbant eum, quem cæteri gis docet, dum prudenter inter- non videbant. Abraham vidit diem ejus, et lætatus est. Aperiebantur Nisi forte rusticum Petrum, rus- cœli Ezechieli, qui populo peccatori ticum dicimus Joannem, quorum clausi erant. Revela, inquit David, uterque dicere poterat : Etsi impe- oculos meos, et considerabo miraritus sermone, non tamen scientia, bilia de lege tua. Lex enim spiri-Joannes rusticus, piscator, indoc- tualis est, et revelatione opus est, tus? Et unde vox illa obsecro: In ut intelligatur, ac, revelata facie,

recte intelligimus in Christo. Hoc nent signatum librum, nec aperire

possunt, nisi ille reseraverit, qui | Ad minores artes veniam, et quæ nemo claudit : claudit et nemo apeeum scriptura cognominat), cum

sunt (neque enim epistolaris angus- Prophetæ, quid Apostoli senserint, tia evagari longius patiebatur), ut sed ad sensum suum incongrua intelligeres te in scripturis sanctis, aptant testimonia : quasi grande sine prævio, et monstrante, semi-sit, et non vitiosissimum docendi tam non posse ingredi. Taceo de genus, depravare sententias, et grammaticis, rhetoribus, philoso- ad voluntatem suam, scripturam phis, geometris, dialecticis, musi- trahere repugnantem: quasi non cis, astronomis, astrologis, medicis, legerimus Homero centonas, et Virquorum scientia mortalibus vel uti- gilio centonas : ac non sic etiam lissima est, et in tres partes scindi- Maronem sine Christo possumus ditur, το δόγμα, την μέθοδον, την εμπειρίαν. cere christianum, quia scripserit:

habet clayem David, qui aperit, et non tam lingua, quam manu administrantur. Agricolæ, cementarii. rit? In Actibus Apostolorum sanc- fabri metallorum, lignorumve cætus Eunuchus, immo vir (sic enim sores, lanarii quoque, et fullones, et cæteri qui variam supellectilem legeret Esaiam, interrogatus à Phi- et vilia opuscula fabricantur, abslippo: Putasne intelligis, quæ legis? que doctore non possunt esse quod respondit, quomodo possum, nisi cupiunt. Quod medicorum est, proaliquis me docuerit? Ego (ut de mittunt medici : tractant fabrilia me loquar interim) nec sanctior fabri. Sola scripturarum ars est. sum hoc Eunucho nec studiosior: quam sibi omnes passim vindicant. qui de Æthiopia, id est, de extre- Scribimus indocti doctique poemata mis mundi finibus venit ad tem- passim. Hanc garrula anus, hanc plum, reliquit aulam regiam : et delirus senex, hanc sophista vertantus amator legis, divinæque bosus, hanc universi præsumunt, scientiæ fuit, ut etiam in vehiculo, lacerant, docent antequam discant. sacras litteras legeret : et tamen Alii, adducto supercilio, grandia cum librum teneret, et verba Do- verba trutinantes, inter mulierculas mini cogitatione conciperet, lingua de sacris litteris philosophantur. volveret, labiis personaret, igno- Alii discunt, pro pudor! à feminis, rabat eum quem in libro nesciens quod viros doceant : et ne parum venerabatur. Venit Philippus, os- hoc sit, quadam facilitate verbotendit ei Jesum, qui clausus latebat! rum, immo audacia edisserunt in littera. O mira doctoris virtus! aliis, quod ipsi non intelligunt. Eadem hora credit Eunuchus, bap- Taceo de similibus, qui si forte ad tizatur, et fidelis, et sanctus factus scripturas sanctas, post saculares est, ac de discipulo magister : plus litteras venerint, et sermone comin deserto fonte Ecclesiæ, quam in posito aurem populi mulserint, aurato synagogæ templo reperit. quidquid dixerint, hoc legem Dei Hæc à me breviter perstricta putant, nec scire dignantur, quid

Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna : Jam nova progenies colo demittitur alto.

Et patrem loguentem ad filium : Nate, meæ vires, mea magna potentia solus. Et post verba Salvatoris in cruce : Talia perstabat memorans, fixusque manebat.

Puerilia sunt hæc, et circulatorum ludo similia, docere quod ignores, immo, ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.

Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi. de exordio generis humani, de divisione terræ, de confusione linguarum, et descensione usque ad Domini non solum gestis, sed etiam Ægyptum scribitur Hebræorum. Patet Exodus, cum decem plagis, cum Decalogo, cum mysticis divinisque præceptis. In promptu est Leviticus liber, in quo singula torrentes, atque confinia, Ecclesiæ, sacrificia, immo singulæ pene syl- cœlestisque Hierusalem spiritualia labæ, et vestes Aaron, et totus ordo regna describit. Leviticus, spirant cœlestia sacrain Ecclesia gloriatur.

positione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat : singula in eo verba plena sunt sensibus. Et (ut de cæteris sileam) resurrectionem corporum sic prophetat, ut nullus de ea vel manifestius, vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit. et in novissimo die de terra resurrecturus sum : et rursum, Circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Veniam ad Jesum Nave, typum nomine. Transit Jordanem: hostium regna subvertit; dividit terram victori populo, et per singulas urbes, viculos, montes, flumina,

In Judicum libro quot principes menta. Numeri vero, nonne totius populi, tot figuræ sunt, Ruth arithmeticæ, et prophetiæ Balaam, Moabitis, Esaiæ explet vaticinium, et quadraginta duarum per eremum | dicentis : Emitte agnum, Domine, mansionum mysteria continent? dominatorem terræ, de petra de-Deuteronomium quoque secunda serti, ad montem filiæ Sion. Samuel lex, et Evangelicæ legis præfigu- in Heli mortuo, et in occiso Saul, ratio nonne sic ea habet, quæ priora | veterem legem abolitam monstrat. sunt, ut tamen nova sint omnia de Porro in Sadoch atque David, novi veteribus? Hucusqué Moyses, hu- sacerdotii, novique imperii sacracusque Pentateuchus, quibus quin- menta testatur. Melachim, id est que verbis loqui se velle Apostolus regum tertius, et quartus liber à Salomone usque ad Jeconiam, et à Job, exemplar patientiæ, quæ Hieroboam filio Nabat, usque ad non mysteria suo sermone com- Osee, qui ductus est in Assyrios, plectitur? Prosà incipit, versu la- regnum Juda et regnum describit bitur, pedestri sermone finitur: Israel. Si historiam respicias, verba omnesque leges dialectica, pro- simplicia sunt. Si in litteris sensum latentem inspexeris, Ecclesiæ pau- | catoribus, et famem in terram, non citas, et hæreticorum contra Ecclesiam bella narrantur.

Duodecim Prophetæ in unius voluminis angustias coarctati, multo aliud, quam sonant in littera, præfigurant. Osee crebro nominat Ephraim, Samariam, Joseph, Jezrael, et uxorem fornicariam, et fornicationis filios, et adulteram cubiculo clausam mariti, multo tempore sedere viduam, et sub veste lugubri, viri ad se reditum præstolari. Johel, filius Phatuel, describit terram duodecim tribuum, cruca, brucho, locusta, rubigine vastante corruptam, et post eversionem prioris populi, effusum iri Spiritum sanctum super servos Dei et ancillas, id est, super centum viginti credentium nomina, qui effundendus erat in cœnaculo Sion: qui centum viginti, ab uno usque ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in Psalterio mystice continentur. Amos, pastor et rusticus, et ruborum mora distringens, paucis ver- cornua in manibus ejus, ibi absconbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria aut quatuor speculator et arcanorum Domini scelera Damasci, Gazæ, et Tyri, et cognitor, audit clamorem à porta Idumææ, et filiorum Ammon, et piscium, et ejulatum à secunda, et Moab, et in septimo octavoque contritionem à collibus. Indicit quogradu Judæ, et Israel? Hic loquitur | que ululatum habitatoribus Pilæ, ad vaccas pingues, quæ sunt in quia conticuit omnis populus Chamonte Samariæ, et ruituram domum | naan : disperierunt universi, qui majorem minoremque testatur. Ipse involuti erant argento. Aggæus cernit fictorem locustæ, et stantem festivus et lætus, qui seminavit in Dominum super murum litum vel lachrymis, ut in gaudio meteret, adamantinum, et uncinum pomo- destructum templum ædificat. Dorum, attrahentem supplicia pec- minumque patrem inducit loquen-

famem panis, nec sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei. Abdias, qui interpretatur servus Domini, pertonat contra Edom, sanguineum, terrenumque hominem. Fratris quoque Jacob semper æmulum hasta percutit spirituali. Jonas columba pulcherrima, naufragio suo passionem Domini præfigurans, mundum ad pænitentiam revocat, et sub nomine Ninive, salutem gentibus nunciat. Michæas de Morasthi, coheres Christi, vastationem annunciat filiæ latronis, et obsidionem ponit contra eam, quia maxillam percusserit judicis Israel. Nahum consolator orbis, increpat civitatem sanguinum, et post eversionem illius loquitur : Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Habacuc, luctator fortis et rigidus, stat super custodiam suam, et figit gradum super munitionem, ut Christum in cruce contempletur, et dicat: Operuit cœlos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Splendor ejus ut lux erit, dita est fortitudo ejus. Sophonias.

tem : Adhue unum modicum, et tus vero, qui et extremus inter ego commovebo cœlum, et terram, quatuor Prophetas, temporum conet mare, et aridam, et movebo omnes gentes : et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias, memor Domini sui, multiplex in prophetia, Jesum vestibus sordidis indutum. et lapidem oculorum septem, candelabrumque aureum cum totidem lucernis, quot oculis, duas quoque olivas à sinistris lampadis cernit et dextris, ut post equos rufos, nigros, albos, et varios, et dissipatas quadrigas ex Ephraim, et equum de Hierusalem, pauperem regem valicinetur, et prædicet, sedentem super pullum filium asinæ subjugalis. Malachias aperte, et in fine omnium prophetarum, de abjectione Israel et vocatione gentium : Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasium magnum est nomen meum in gentibus : et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio nınnda.

et Danielem, quis possit vel in- biles explicantur Evangelii quæstelligere, vel exponere? Quorum tiones. primus non prophetiam mihi videtur texere, sed Evangelium, Secundus virgam nuceam, et ollam unum volumen coarctantur: instausuccensam à facie Aquilonis, et rant templum, muros extruunt cipardum spoliatum suis coloribus, vitatis : omnisque illa turba populi et quadruplex diversis metris nectit redeuntis in patriam, et descriptio alphabetum. Tertius principia et Sacerdotum, levitarum, Israelis, finem tantis habet obscuritatibus proselytorum, ac per singulas fainvoluta, ut apud Hebræos istæ milias murorum ac turrium opera partes cum exordio Geneseos ante divisa, aliud in cortice præferunt, annos triginta non legantur. Quar- aliud retinent in medulla.

scius, et totius mundi Philohistor, lapidem præcisum de monte sinc manibus, et regna omnia subvertentem, claro sermone pronunciat.

David, Simonides noster, Pindarus, et Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, et Serenus, Christum lyra personat, et in decachordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon, pacificus et amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Ecclesiam jungit, et Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium.

Hester in Ecclesiæ typo populum liberat de periculo, et, interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber, id est, instrumenti veteris iπιτομλ, tantus ac talis est, ut, absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare, se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina, juncturasque verborum, et prætermissæ in Regum libris Isaiam, Hieremiam, Ezechielem, tanguntur historiæ, et innumera-

> Esdras, et Neemias, adjutor videlicet et consolator à Domino, in

volui. Audivimus tantum, quid verbis, longas in sententiis, scio, quod nescio.

Tangam et novum breviter testaperduxerit.

pauca scribere. Actus Apostolorum nobis perseveret in cœlo. trus, Joannes et Judas Apostoli, rum tuorum, contemptum sæculi,

Cernis me, scripturarum amore septem epistolas ediderunt tam raptum, excessisse modum epis- mysticas, quam succinctas, et bretolæ, et tamen non implesse quod ves pariter et longas, breves in nosse, quid cupere debeamus, ut rarus sit, qui non in earum lectione et nos quoque possimus dicere : cæcutiat. Apocalypsis Joannis tot Concupivit anima mea desiderare habet sacramenta, quot verba. Pajustificationes tuas in omni tem- rum dixi pro merito voluminis. pore. Cæterum Socraticum illud laus omnis inferior est : in verbis impletur in nobis: Hoc tantum singulis multiplices latent intelligentiæ.

Oro te, frater charissime, inter mentum. Matthæus, Marcus, Lu- hæc vivere, ista meditari, nihil cas, et Joannes, quadriga Domini, aliud nosse, nihil quærere. Nonne et verum Cherubin, quod inter- tibi videtur jam hic in terris regni pretatur scientiæ multitudo, per cœlestis habitaculum? Nolo offentotum corpus oculati sunt, scin- daris in scripturis sanctis simtillæ emicant, discurrunt fulgura, plicitate, et quasi vilitate verbopedes habent rectos, et in sublime rum : quæ vel vitio interpretum, tendentes, terga pennata, et ubi- vel de industria sic prolata sunt, que volitantia. Tenent se mutuo, ut rusticam concionem facilius insibique perplexi sunt, et quasi rota struerent, et in una eademque senin rota volvuntur, et pergunt quo- tentia aliter doctus, aliter audiret cumque eos flatus sancti Spiritus indoctus. Non sum tam petulans, et hebes, ut hæc me nosse pollicear, Paulus apostolus ad septem scri- et eorum fructus in terra capere, bit Ecclesias (octava enim ad He- quorum radices in cœlo fixæ sunt : bræos à plerisque extra nume- sed velle fateor. Sedenti me prærum ponitur), Timotheum instruit fero, magistrum renuens, comitem ac Titum: Philemonem pro fu- spondeo. Petenti datur, pulsanti gitivo famulo deprecatur : super aperitur, quærens invenit. Disquo tacere melius puto, quam camus in terris, quorum scientia

nudam guidem sonare videntur. Obviis te manibus excipiam, et historiam, et nascentis Ecclesiæ (ut inepte aliquid, ac de Hermainfantiam texere : sed, si noveri- goræ tumiditate effutiam), quidmus scriptorem eorum, Lucam esse quid quæsieris, tecum scire comedicum, cujus laus est in Evan- nabor. Habes hic amantissimum gelio, animadvertemus, pariter tui fratrem Eusebium, qui litomnia verba illius animæ languen- terarum tuarum mihi gratiam dutis esse medicinam. Jacobus, Pe- plicavit, referens honestatem mofidem amicitiæ, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem, etiam absque illo ipsa epistola præferebat. Festina, quæso te, et hærentis in salo naviculæ funem magis præcide, quam solve. Nemo renunciaturus sæculo bene potest vendere, quæ contempsit ut venderet. Quidquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est : Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est : infidelis etiam obolo indiget. Sic vivamus, tanguam nihil habentes, et omnia possidentes. Victus et vestitus, divitiæ christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende : si non habes, projice. Tollenti tunicam, et pallium relinquendum est. Scilicet, nisi tu, semper recrastinans, et diem de die trahens, caute et pedetentim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus, unde alat pauperes suos. Totum Deo dedit, qui se ipsum obtulit. Apostoli navem tantum et retia reliquerunt. Vidua duo æra misit in-gazophylacium, et præfertur Cræsi divitiis. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum.

ARGUMENTUM.

Sabinianus Diaconus, virum, cujus uxorem vitiaverat, fugiens, in Bethlehem venerat: per litteras Episcopus suus illum Hieronymo commendaverat: manens in sanetis locis, et Diaconi officio fungens, virginem quamdam sacram è monasterio Bethlehemitico ad stuprum. fugamque sollicitavit: deprehenso, ac veniam petenti ignovit vir sanctus. Is deinde passim famæ illius obtrectare cœpit: admonet nune eum per litteras, ut pænitentiam aliquo in monasterio inclusus agat.

Ad Sabinianum diaconum, increpatoria

EPISTOLA III.

SAMUEL quondam lugebat Saulem, quia pœnituerat Dominum, quod unxisset eum regem super Israel, et Paulus Corinthios, in guibus audiebatur fornicatio, et talis fornicatio. qualis nec inter gentes quidem, voce flebili commonebat, dicens: « Ne . cum rursus venero , humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis qui ante peccayerunt, et non egerunt pænitentiam super immunditiis quas gesserunt in impudicitia, et fornicatione. » Si hoc Propheta, et Apostolus, nulla ipsi labe maculati, clementi in cunctos mente faciebant : quanto magis ego ipse peccator in te debeo facere peccatore, qui non vis erigi post ruinam, nec oculos ad cœlum levare: sed, prodita patris substantia, porcorum siliquis delectaris, et superbiæ prærupta conscendens, præceps laberis in profondum? Deum ventrem vis habere pro Christo, servis libidini, gloriaris in carne, et confusione tua, et, quasi pinguis hostia, in mortem propriam saginaris? imitarisque eorum vitam, quorum tormenta non metuis, ignorans quoniam benignitas Dei ad pænitentiam te hortetur. Secundum autem duritiam tuam et cor impænitens, thesaurizas tibi tram in die iræ. An | cumdati sunt iniquitate, et impieideirco induratur, juxta Pharaonem, cor tuum, quia non statim percuteris, et differis diu ad pœnam? Et ille dilatus est, et decem plagas, non quasi ab irato Deo, sed quasi à patre commonente sustinuit, donec in perversum acta pertentia, populum, quem dimiserat, per deserta sequeretur, et ingredi auderet maria : per quæ vel sola doceri potuit, timori habendum eum, cui etiam elementa serviunt. Dixerat et ille: Non novi Dominum. tans loqueris : Visio , quam bic videt, in dies longos est, et in tem-

tate sua. Egredietur, sicut ex adipe, iniquitas eorum : transierunt in affectum cordis. Cogitaverunt. et locuti sunt mala, iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum, et lingua eorum pertransiit super terram.

Nonne tibi videtur de te omnis iste psalmus esse compositus? Vegeto quippe es corpore, et novus antichristi apostolus, cum in una notus fueris civitate transgrederis ad aliam. Non indiges sumptibus, non neque dimitto Israel. Quem tu imi- plaga forti percuteris. Et cum hominibus, qui non sunt, ut tu, irrationabilia iumenta, corripi non mereris. pora longa iste prophetat, Propter Propterea elatus es in superbiam, quod dicit idem propheta : « Hæc et vestimentum tuum fætet luxuria, dicit Adonai Dominus: Non prolon- et, quasi ex arvina pingui et quogabuntur amplius omnes sermones dam adipe eructans verba mortifera, mei, quoscumque loquar, quia non te respicis esse moriturum, nec loquar verbum et faciam. » Sanctus unquam, post expletam libidinem, David de impiis, et de scelestis, pœnitentia remorderis. Transisti in quorum tu pars non modica, sed affectum cordis: et, ne tibi solus princeps es, quod sæculi felicitate videaris errasse, simulas nefanda fruerentur, et dicerent: « Quomodo de servis Dei, nesciens quod inicognovit Deus, et si est scientia in quitatem in altum loquaris, et excelso? Ecce ipsi peccatores et ponas in cœlum os tuum. Nec miabundantes in sæculo obtinuerunt rum, si à te qualescumque servi divitias. » Pene lapso pede, et fluc- Dei blasphementur, cum patrem fuanti vestigio causabatur, dicens: familias Beelzebub vocaverint pa-Ergo sine causa justificavi cor tres tui. Non est discipulus supra meum, et lavi inter innocentes magistrum, nec servus supra domimanus meas. Prætermiserat enim, num suum: Si illi in viridi ligno quia æmulatus sum super iniqua tanta fecerunt, tu in me arido ligno agentes, pacem peccatorum videns; quid facturus es? Tale quid et in quia non est respectus morti corum. Malachia plebs scandalizata crediet solida plaga in flagella eorum, tum, de ore tuo loquitur. Dixerunt, In laboribus hominum non sunt, et vanus est, qui servit Deo. Et quid cum hominibus non flagellabuntur, plus? Quia custodivimus mandata Propterea temit cos superbia, cir- ejus, et quoniam ivimus supplicantes ante faciem Dei omnipotentis. I jacenti manum porrigo, et cons-Et nunc nos beatos dicimus alienos. persum in sanguine suo ut propriis Reædificantur omnes, qui faciunt fletibus lavetur, exhortor. Quod si iniqua. Adversati sunt Deo, et salvi nec sic pœnitentiam vult agere, et facti sunt. Quibus postea diem ju- fracto navigio, tabulam, per quam dicii Dominus comminatur, et, salvari poterat, non retentat, coquid inter justum et injustum futu- gor dicere: Super tribus et quatuor rum sit, multo ante prænuncians, impietatibus nonne aversabor eum, ait: « Et convertemini, et videbitis dicit Dominus? Aversionem dicens quid sit inter justum, et injustum, pro pæna, dum suæ peccator relininter servientem Domino, et non quitur voluntati. Inde est, quod servientem Domino.»

Hæc tibi ridicula forte videantur. qui comœdis, et lyricis scriptori- non vult statim punire peccantes: bus, mimis, et lentulis delectaris: sed ignoscens primis, postrema quamquam ne ista tibi quidem præ condemnat. Alioqui, si protinus nimia cordis hebetudine intelli- scelerum ultor existeret, et multos genda concesserim. Prophetarum alios, et certe Paulum apostolum verba contemnas, sed respondebit Ecclesiæ non haberent. Ezechiel Amos: et in tribus et in quatuor propheta, cujus supra fecimus menimpietatibus, nonne aversabor eum, tionem, Dei verbum ad se factum dicit Dominus? Quoniam enim Da- referens, ait: « Aperi os tuum, et mascus, Gaza, Tyrus, Idumæa, manduca, quæ ego dabo tibi. » Et Ammonitæ, et Moabitæ, Judæi vidi, inquit, et ecce manus extenta quoque, et Israel sæpe ad se Dei ad me, et in ipsa volumen libri. Et vaticinio destinato, ut agerent ali- revolvit illud in conspectu meo, et quando pænitentiam, audire con- in ipso scriptum erat à facie et retempserunt, iræ suæ, quam illa- trorsum, lamentum, et carnem, et turus est Dominus, causas justissi- væ. Prima scriptura ad te pertinet, mas profert dicens: In tribus et si tamen volueris agere pænitenquatuor impietatibus nonne aver- tiam post delictum. Secunda ad sabor eos? Sceleratum est, inquit, sanctos, qui ad Dei canticum promala cogitare : concessi. Nequius vocantur. Non est enim pulchra pænitentiam peccatoris, quam mor- post mortem, et dicunt : « Tempes-

peccata patrum in tertiam et quartam generationem restituit, dum est, male cogitata velle perficere: laudatio in ore peccatoris. Tertia et hoc pro mea misericordia beni- ad tui similes, qui desperantes, gnus indulsi. Numquid et opere semetipsos tradiderunt immunditiæ implendum peccatum fuit, et mea et fornicationi, et ventri, et iis quæ superbe calcanda clementia? Ta- infra ventrem sunt, qui putant men et post factum, quia malo omnia morte finire, et nihil esse tem : non enim sani opus habent tas, si transierit, non veniet super medico, sed male habentes : nos. » Liber ille, quem propheta

devorat, omnis series scripturarum | Deum pœniteat, quod Saul in regem est. In quibus et prenitens plangitur, et justus canitur, et maledicitur desperans. Nihil ita repugnat Deo, quam cor imponitens. Solum crimen est, quod veniam consequi non potest. Si enim ei ignoscitur post peccatum, qui peccare desistit, et ille flectit judicem, qui rogat, impositens autem omnis ad iracundiam provocat judicantem: solum desperationis crimen est, and mederi nequeat. Porro, ut scias Deum quotidie peccatores ad pœnitentiam provocare : qui si rigidi perstiterint, de clemente eum severum et trucem faciunt : audi Esaiæ verba, dicentis: Et vocabit, rium parum est? Infelicissime morvixerint, non dimittitur.

unxerit : et in duodecim Apostolis Judas sit proditor repertus, et de quondam ordinis tui hominibus Nicolaus Antiochenus, immunditiarum omnium, et Nicolaitarum hæreseos auctor extitisse referatur. Non tibi illa nunc replico, quod plures virgines stuprasse narreris. quod à te nobilium violata matrimonia publico cæsa sint gladio: quod per lupanaria impurus, et helluo cucurristi. Magna quidem ista sunt pondere suo, sed fiunt eorum, quæ illaturus sum, comparatione leviora. Rogo, quantum crimen est, ubi stuprum et adulteinquit, Dominus Sabaoth in die illa talium, tu speluncam illam, in ad fletum, et planctum magnum, qua Dei filius natus est, et veritas et decalvationem, et accinctionem de terra orta est, et terra dedit ciciliorum. Insi vero fecerunt læti- fructum suum, de stupro condictutiam, et exultationem, mactantes rus ingrederis? non times, ne de vitulos, et immolantes oves, ut præsepi infans vagiat, ne puerpera comederent carnes, et biberent vi- virgo te videat, ne mater Domini num, dicentes: « Manducemus et contempletur? Angeli clamant, pasbibamus : cras enim moriemur. » tores currunt, stella desuper ruti-Post quas voces, et perditæ mentis, lat, Magi adorant, Herodes terreaudaciam, scriptura commemorat, tur, Hierosolyma conturbatur, et dicens: Et revelata sunt hæc in au- in cubiculum virginis, decepturus ribus Domini Sabaoth : non remit- virginem, irrepis? Paveo miser, et tetur vobis hoc peccatum, donec tam mente quam corpore perhormoriamini. Si enim peccato mortui resco, ponere tibi volens ante ocufuerint, tunc eis remittetur pecca- los tuos opus tuum. Tota Ecclesia tum : quod, quandiu in peccato nocturnis vigiliis Christum Dominum personabat, et in diversarum Parce, quæso, animæ tuæ. Crede gentium linguis unus in laudibus Dei Dei futurum esse judicium. Recor- spiritus concinebat. Tu inter ostia dare, à quo Episcopo diaconus ordi- quondam præsepis Domini, nunc natus sis. Nec mirum, quamvis sanc- altaris, amatorias epistolas fulcietum hominem, tamen in homine bas, quas postea illa miserabilis, diligendo potuisse falli, cum et quasi flexo adoratura genu, inveniret, et legeret. Et stabas deinceps jurans ei te nullam similiter amain choro psallentium, et impudicis turum. Deinde curris ad pastorum nutibus loquebaris.

res, quam nulla eloquentia explicari, pisti, caligaverunt oculi tui, lingua nec mimus fingere, nec scuria lude- tus intremuit, nutavit incessus ? re, nec Attellanus possiteffari. Moris Post Apostoli Petri basilicam, in est in Ægypti et Syriæ monasteriis, qua Christi flammeo consecrata Deo voverint, et sæculo renuncian- ascensionis Dominicæ sacramenta, tes, omnes delicias sæculi concul- in quibus rursum se in monasterio carint, crinem monasteriorum ma- victuram spoponderat, audes critribus offerant desecandum, non nem accipere tecum noctibus dorintecto postea contra Apostoli vo- mituræ, quem Christo messuerat Juntatem incessuræ capite, sed li- in spelunca? Deinde à vespere usgato pariter ac velato. Nec hoc que mane fenestræ illius assides, quispiam, præter tondentes novit, et quia, propter altitudinem, hæet tonsas, nisi quod quia ab omni- rere vobis cominus non licebat, per bus fit, pene scitur ab omnibus, funiculum vel accipis aliquid, vel Hoc autem duplicem ob causam de remittis. Vide, quanta diligentia consuetudine versum est in natu- Domini fuerit, ut numquam domi ram, vel quia lavacrum non adeunt, virginem, nisi in ecclesia videris, vel quia oleum nec capite, nec ore et cum talem uterque vestrum hanorunt, ne à parvis animalibus, buerit voluntatem, nisi per fenesquæ inter cutem et crinem gigni tram nocte facultas vobis non fuerit solent, et concretis sordibus oppri- colloquendi. Oriebatur tibi, ut posmantur.

inter ista quid feceris. Futuro omni careres, Evangelium Christi, matrimonio, in spelunca illa vene- quasi diaconus, lectitabas. Nos

locum, et Angelorum desuper stre-Proh nefas! non possum ultra pitu concinente, in eadem verba progredi. Prorumpunt lachrymæ testaris. Nihil dico amplius, quod ante quam verba, et indignatione in oscula rueris, quod amplexatus pariter ac dolore, in ipso meatu sis. Totum quidem de te credi pofaucium spiritus coarctatur. Ubi test, sed veneratio præsepis et mare illud eloquentiæ Tullianæ?ubi campi non me sinunt plus credere, torrens fluvius Demosthenis? nunc quam te voluntate tantum et animo profecto muti essetis ambo, et ves- corruisse. Miser, nonne, quando tra lingua torpesceret. Inventa est in spelunca cum virgine stare cœqueat. Repertum est facinus, quod torpuit, conciderunt brachia, pecut tam virgo, quam vidua, quæ se est, post crucis et resurrectionis et tea didici, sol invito, exanguis, Videamus igitur, tu vir bone, marcidus, pallidus; ut suspicione rabili, quasi quosdam obsides ac- pallorem jejunii putabamus, exancipis capillos, sudariola infelicis, et que os contra institutum ac morem cingulum dotale pignus deportas, tuum, quasi confectum vigiliis

mirabamur. Jam tibi et scalæ, per et contra me conviciorum sagittas navigia, condicta dies, fuga animo pertractata: et ecce Angelus ille cubiculi Mariæ janitor, cunarum Domini custos, et infantis Christi gerulus, coram quo tanta faciebas, ipse te prodidit.

sceleris: non possum tibi ingerere quæ scripsisti.

quas deponeres miseram, paraban- jacis. Inimicus tibi factus sum. tur : jam iter dispositum, decreta vera dicens. Non doleo de maledictis: quis enim nesciat, nihil nisi flagitiosum, tuo ore laudari? boc plango, quod te ipse non plangis, quod te non sentis mortuum, quod, quasi gladiator paratus Libitinæ, in proprium funus ornaris. Amiciris O funestos oculos meos! O diem linteis: digitos annulis oneras: denillum omni maledictione dignissi- tes pulvere teris : raros in rubenti mum, in quo epistolas illas tuas, calvaria digeris capillos : taurina quas hucusque retinemus, cons- cervix, toris adipeis intumescens, ternata mente legi. Quæ ibi turpi- nec, quia propter libidinem fracta tudines? quæ blanditiæ? quanta de est, inclinatur, Super hæc, uncondicto stupro exultatio? Hæccine guenta fragras : mutas balneas : et Diaconum, non dicam loqui, sed contra renascentes pilos pugnas: scire potuisse? Ubi miser ista didi- per forum ac plateas nitidus ac pocisti, qui in Ecclesia te nutritum litus amator incedis. Facies mereesse jactabas? nisi guod in eisdem tricis facta est tibi, nescis erubesepistolis juras te numquam pudi- cere, Convertere, miser, ad Domicum, numquam fuisse Diaconum, num, ut ad te Dominus convertatur. Si negare volueris, manus tua te Age pomitentiam, ut et ille agat redarguet, ipsi apices proclama- ponitentiani super omnibus, quo bunt. Habeto igitur interim lucrum locutus est, malis, ut faceret tibi.

Quid neglecto vulnere proprio. alios niteris infamare? quid me, Jaces itaque advolutus genibus bene tibi et sedulo consulentem, meis, et misericordiam, ut tuis ver- quasi phreneticus morsu laceras? bis utar, sanguinis deprecaris. Et, Esto, ego flagitiosus sim, ut vulgo ò te miserum, neglecto judicio Dei, jactitas : saltem mecum age pœnime tantum, quasi vindicem, times, tentiam. Criminosus, ut simulas: Ignovi, fateor. Ouid enim aliud imitare lachrymas criminosi. Num possum tibi facere Christianus? mea peccata virtutes tuæ sunt? an Hortatus sum ut ageres pæniten- malorum tuorum putas solatium, si tiam, et in cilicio, et cinere volu- multos tui similes habeas? Fluant tareris: ut solitudinem peteres, ut paululum de oculis lachrymæ: inter viveres in monasterio, ut Dei mise- sericum et linteamina, quibus ricordiam jugibus lachrymis implo- tibi videris fulgidus et formosus, rares. At tu bonæ spei columen, intellige te nudum, conscissum, excetræ stimulis inflammatus, fac- sordidatum, mendicantem. Numtus es mihi in arcum perversum, quam est sera pœnitentia. Quamvis

in itinere vulneratus, inde te Sa- vinea Jezrael, hoc est seminis Dei. maritanus impositum jumento, cu- quam in hortum yoluptatis, et lasrandumque ad stabulum referet. civiæ olera convertisti, dignam de Sed etsi mortuus jaces in sepulcro, te ultionem reposcit. Mittitur tibi tamen et fætentem Dominus susci- Helias, tormentum et interitum tabit. Imitare saltem cæcos illos, nuncians. Incurvare, et sacco vespropter quos Salvator, dimittens tire paulisper, et de te poteril domum suam et hereditatem suam, dicere Deus : « Vidisti, quia reve-Hierico venit. Sedentibus in tene- ritus fuerit Achab à facie mea? Non bris et umbra mortis lux orta est superducam malitiam in diebus eis. Qui postquam præterire Domi- ejus. » num cognovissent, coeperunt cla- Sed forte blandiris tibi , quod

de Hierosolymis descenderis, et sis | mat centra te sanguis Nabuthæ, et

mare dicentes: Fili David miserere à tali Episcopo diaconus ordinatus nostri. Poteris et tu videre, si cla- es. Jam superius dixi, nec patrem mes, si accitus ab eo sordida ves- pro filio, nec filium pro patre puniri. timenta projicias. Cum conversus Anima enim, quæ peccaverit, ipsa ingemueris, tunc salvus eris, et morietur. Et Samuel habuit filios, tunc scies ubi fueris. Tangat modice qui recesserunt à timore Dei, et cicatrices tuas: pertractet luminum abierunt post avaritiam et iniquiquondam tuorum vestigia. Licèt ab tatem. Et Heli sacerdos sanctus utero sic genitus sis, et in delictis fuit, sed habuit filios, qui, ut in conceperit te mater tua, asperget Hebræorum voluminibus legimus, te hyssopo, et mundaberis : lavabit fornicabantur cum mulicribus in te, et super nivem dealbaberis. tabernaculo Dei, et in similitudinem Ouid incurvus terræ hæres, et tui, impudenter sibi Dei ministetotus in cœno jaces? Illa, quam rium vindicabant. Unde et locus decem et octo annis satanas vinxe- tabernaculi ipse subversus est: et. rat, postquam à Salvatore curata propter vitia sacerdotum Dei, sancest, cœlum erecta suspexit. Quod tuarium destitutum est. Quamquam ad Cain dictum est, tibi dictum et ipse Heli, dum est nimium lenis puta: Peccasti, quiesce. Quid Ion- in filios, offendit Deum. Tantumgius recedis à facie Dei, et habitas que abest, ut te valeat Episcopi tui in terra Naid? Quid totus in salo justitia liberare, ut timendum sit. fluctuas, nec statuis supra petram ne propter te de solio suo corruens, pedem tuum? Cave, ne te Phinees pereat insanabilis. Oza levites arcum Madianitide fornicantem sua cam Domini, quam portare ipse hasta configat, qui plus quam Tha- debuerat, quasi ruentem sustentare mar virginem frater et consangui- voluit, et percussus est. Quid de neus polluisti, versus in Absalon, te futurum putas, qui stantem aroccidere eum cupis, qui te rebel- cam Domini præcipitare conatus es? lantem plangit, et mortuum. Cla- Quanto magis Ppiscopus, qui te

ordinavit, probabilis est, tanto tu infelix transfigurabas te in angelum amplius detestandus, qui talem hominem fefellisti. Solemus mala domus nostræ scire novissimi, ac liberorum et conjugum vitia, vicinis canentibus, ignorare. Noverat te omnis Italia. Universi te stare ante altare Christi ingemiscebant: nec tu tam callidus eras, ut prudenter tua vitia celares. Sic æstuabas, sic subantem te et lascivientem huc atque illuc rapiebat voluptas. ut quasi quosdam triumphos, palmamque vitiorum de expletis libidinibus sublevares.

Denique inter gladios barbari mariti, et mariti potentis excubias impudicitiæ flamma te rapuit. Non timuisti in illa domo adulterium facere, in qua sine judice læsus vir se poterat ulcisci. Duceris ad hortulos, ad suburbana pertraheris; tam libere et insane te agis, ut absente marito, uxorem te putes habere, non adulteram. Unde per quosdam cuniculos, dum illa tenetur, erumpis. Romam occultus ingrederis, latitas inter Samnitas latrones, et ad primum mariti nuncium, quod novus tibi ex Alpibus Hannibal descendisset, navigio te credis in tuto, tanta fugæ celeritas fuit, ut tempestatem terra duceres tutiorem. Venisti utcumque in Syriam, inde te velle Hierosolymam transcendere, et serviturum Domino polliceris. Quis non susciperet eum, qui se monachum promittebat, præsertim ignorans tragordias tuas, et Episcopi lucis, et minister satanæ, ministrum justitiæ simulabas. Sub vestitu ovium latebat lupus, et post adulterium hominis, adulter Christi esse cupiebas.

Hæc idcirco retuli, ut totam tibi scenam operum tuorum quasi in brevi depingerem tabella, et gesta tua ante oculos tuos ponerem, ne misericordiam Domini, nimiamque clementiam, materiam existimes delictorum, rursum crucifigens tibimetipsi Filium Dei, et ostentui habens, et non legens illud, quod sequitur : « Terra enim venientem sæpe super se bibens imbrem, et generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Domino : proferens autem spinas et tribulos, reproba est, et maledicto proxima, cujus consummatio crit in combustionem. »

ARGUMENTUM.

In monachum quemdam, qui libros suos contra Jovinianum hæreticum ab co alioqui convictum, quasi in eis matrimonio detraxisset : cavillabatur, Domnioni amico respondens, sursum, ac deorsum miris illum jocis exagitans, invehitur.

Hieronymus ad Domnionem Apologeticon

EPISTOLA IV.

LITTERÆ tuæ et amorem pariter sonant et querelam; amorem tuum, quo sedulo monens, etiam quæ tuta tui commendatitias ad cæteros sa-sunt in nobis pertimescis : quecerdotes epistolas legens? At tu relam corum, qui non amant, etgarriunt adversus fratrem suum et rum Chalcenterum, Didymum chum, immo nescio quem de trivio, Denique dicitur materiam poscere, mum in scripturis sanctis catechis- presserit. tas habui : nihil mihi profuit Heliis, Apostolisque meditatio.

quærentes occasionem in peccatis, Aristarchum, multitudine librocontra filium matris suæ ponunt scientia scripturarum, omnesque scandalum. Scribis enim, mona- sui temporis vincat tractatores. de compitis, de plateis circumfora- et Carneadum aliquid referens, in neum, rumigerulum, vafrum tan- utramque partem, hoc est, et pro tum ad detrahendum, qui per tra- justitia, et contra justitiam dispubem oculi sui festucam alterius tare. Liberatus est mundus à perinitatur eruere concionari adversum culo, et hæreditariæ, vel centumme, et libros, quos contra Jovinia- virales causæ de barathro erutæ, num scripsi, canino dente rodere, quod hic, forum negligens, se ad lacerare, convellere: hunc dialec- Ecclesiam transtulit. Quis, hoc voticum urbis vestræ, et Plautinæ lente, non fuisset innoxius? quem familiæ columen, non legisse qui- criminosum non hujus servasset dem κατηγορίας Aristotelis, non περί oratio, cum cœpisset in digitis parέρμηνείας, non τόπικα, non saltem Cice- tiri causam, et syllogismorum suoronis τόπος, sed per imperitorum cir- rum retia tendere? nam si apploculos, muliercularumque συμπόσια, sisset pedem, intendisset oculos, syllogismos texere, et quasi sophis- rugasset frontem, jactasset manum, mata nostra callida argumentatione verba tonasset, tenebras illico ob dissolvere. Stultus ego, qui me oculos offudisset judicibus. Nec miputaverim hæc absque philosophis rum, si me et absentem jamdiu, scire non posse, qui meliorem styli et absque usu latinæ linguæ, semipartem eam legerim, quæ deleret, græculum barbarumque, homo latiquam quæ scriberet. Frustra ergo nissimus et facundissimus superet, Alexandri verti commentarios? nè cum præsentem Jovinianum, Jesu quidquam me doctus magister per bone, qualem et quantum virum! elogywyny introduxit ad logicam : et, cujus nemo scripta intelligeret, ut humana contemnam, sine causa dignum qui sibi caneret tantum et Gregorium Nazianzenum, et Didy- musis, eloquentiæ suæ mole op-

Ouæso igitur te, pater charisbræorum eruditio, et ab adoles- sime, ut moneas eum, nè loquatur centia usque ad hanc ætatem quo- contra propositum suum : nè castidiana in lege, Prophetis, Evange- titatem, habitu pollicens, verbis destruat : nè virgo vel continens Inventus est homo absque præ- (ipse enim viderit, quid esse se ceptore perfectus, πνευματοφόρος, jactet), maritatas virginibus comίντεος, καὶ αὐτοδίδακτος, qui eloquentia paret, et frustra adversus hominem Tullium, argumentis Aristotelem, disertissimum tanto tempore diglaprudentia Platonem, eruditione diatus sit. Audio præterea eum

libenter virginum et viduarum cellulas circumire, et adducto supercilio, de sacris inter eas litteris phi-Josophari. Quid in secreto, quid in cubiculo mulierculas docet? Ut hoc sciant esse virgines, quod maritatas, ut florem ætatis non negligant, ut comedant et bibant, et balneas adeant, munditias appetant, unguenta non spernant? an magis jeiunia, et pudicitiam, et illuviem corporis? Utique illa præcipit, quæ plena virtutis sunt. Fateatur ergo publice, quod domi loquitur : aut. si et domi eadem docet, quæ et publicè, à puellarum consortio separandus est. Miror autem, non crubescere juvenem, et monachum, ut sibi videtur, disertum, cujus de ore veneres fluunt, qui tantæ in sermocinando elegantiæ est, ut comico sale ac lepore conspersus sit, fustrare nobilium domos, hærere salutationibus matronarum, religionem nostram paganam facere, et fidem Christi contentione torquere verborum, atque inter hæc fratri suo detrahere. Utique, si errare me arbitratus est (in multis enim offendimus omnes, et si quis in verbo non peccat, hic perfectus est vir) debuit vel arguere, vel interrogare per litteras, quod vir eruditus et nobilis fecit Pammachius : cui ego responsum dedi. ut potui, et epistola longiore disserui, quo quidque sensu dixerim. Imitatus saltem fuisset tuam verecundiam, qui ea loca, quæ scandalum quibusdam facere videbantur, excerpta de volumine per ordinem digessisti, poscens ut vel tantam venitopinionem eloquentia,

emendarem, vel exponerem, et non tantæ me putasti dementiæ, ut in uno atque eodem libro et pro nuptiis, et contra nuptias scriberem.

Parcat sibi, parcat mihi, parcat nomini christiano. Monachum se esse non loquendo, et discursando, sed tacendo, et sedendo noverit. Legat Hieremiam dicentem, Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Sedebit solus, et tacebit, quia tulit super se jugum Aut, si certè in omnes scriptores censoriam accepit virgulam, et idcirco se eruditum putat, quia Jovinianum solus intelligit, est quippè proverbium, Balbum melius balbi verba cognoscere: πάντας συγγραφείς pellamus Attilio judice. Ipse quoque Jovinianus, συγγραφεύς άγράμμα-ος. justissimè proclamabit : quod me damnant Episcopi, non est ratio, sed conspiratio. Nolo mihi ille vel respondeat; quorum me auctoritas opprimere potest, docere non potest. Scribat contra me vir. cuius et ego linguam intelligam, quem cum vicero, omnes homines simul vicerim : ego enim benè novi. Experto credite, quantus in clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam, Fortis est, et in disputando nodosus et tenax, et qui obliquo et acuminato pugnet capite. Sæpè de nocte usque ad vesperam contra nos in plateis clamavit : habet latera, et athletarum robur, et beliè corpu-Ientus est. Videtur mihi occulté mei dogmatis esse sectator. Præterea numquam erubescit, nec considerat, quid, sed quantum dicat, et in

dictata: Quoties me iste in circulis stomachari fecit et abduxit ad choleram? quoties conspuit, et consputus abscessit? Sed hæc vulgaria sunt, et à quolibet de sectatoribus meis possunt fieri. Ad libros provoco: ad memoriam in posteros transmittendam. Loquamur scriptis ut de nobis tacitus lector judicet, ut quo modo ego discipulorum gregem duco, sic ex hujus nomine Gnathonici, vel Phormionici vocentur.

Non est grande, mi Domnion, garrire per angulos, et medicorum tabernas, ac de mundo ferre sententiam : hic benè dixit, ille malè: iste scripturas novit, ille delirat: iste loquax, ille infantissimus est. Ut de omnibus judicet, cujus hoc judicio meruit? Contra quemlibet passim in triviis strepere, et congerere maledicta, non crimina, scurrarum est, et parasitorum. Moveat manum, figat stylum, commoveat se, et quidquid potest, scriptis ostendat : det nobis occasionem respondendi disertitudini suæ. Possum remordere, si velim: pos sum genuinum dentem læsus infigere. Et nos didicimus litteras. Et nos sæpè manum ferulæ subduximus. De nobis quoque dici potest, Fenum habet in cornu, longè fuge. Sed magis volumus esse discipuli eius qui ait : « Dorsum meum posui ad flagella, et faciem meam non averti à confusione sputorum. » Qui cum malediceretur, non remaledixit: et post alapas, crucem, flagella, blasphemias, novissimė pro crucifigentibus deprecatus est, di-

'ut soleant dicta eius cirratorum esse | cens : « Pater ignosce eis : quod enim faciunt, nesciunt. » Et ego ignosco errori fratris: intelligo, quia diaboli arte deceptus est. Inter mulierculas sciolus sibi et eloquens videtur: postquam Romam mea opuscula pervenerunt, quasi æmulum exhorruit, et de me quoque captavit gloriam, ut nullus esset in terris, qui non ejus eloquentiæ displiceret. exceptis iis, quorum potentiæ non parcit, sed cedit, immo quos non honorat, sed metuit Voluit scilicet homo peritissimus, ut veteranus miles, uno rotatu gladii percutere utrumque, et ostendere populis, quòd, quidquid ipse vellet, hoc scriptura sentiret. Dignetur igitur nobis sermonem suum mittere, et non reprehendendo, sed docendo garrulitatem nostram corrigere. Tunc intelliget aliam vim fori esse, aliam triclinii, non æquè inter fusos et calathos puellarum, et inter eruditos viros de divinæ legis dogmatibus disputari. Nunc liberè et impudenter jactat in vulgus, et perstrepit, damnat nuptias, et inter uteros tumentes, infantium vagitus, et lectulos maritorum, quid Apostolus dixerit, tacet, ut me solum in invidiam vocet. Cum autem ad libros venerit, et pedem pedi contulerit, et vel proposuerit aliquid de scripturis, vel audierit proponentem : tunc sudabit, tunc hærebit : procul Epicurus, longè Aristippus: subulci non aderunt, fæta scropha non grunniet.

Et nos tela, pater, ferrumque haud debile dextra Spargimus, et nostro sequitur de vulnere

sanguis

Porro, si non vult scribere, et tantum maledictis agendum putat, audiat, tot interjacentibus terris, fluctibus, populis, saltem hoc clamoris mei. Non damno nuptias, non damno conjugium: et, ut certius sententiam meam teneat, volo omnes, qui propter nocturnos forsitan metus soli cubitare non possunt, uxores ducere.

ARGUMENTUM.

Pammachium, Paulæ generum, et Marcellæ consobrinum, quod ejus exemplaria contra Jovinianum, quibus multi offendebantur, occultaverit, laudat: verum, quia id ubique fieri non poterat, Apologeticum pro eis mittit, et amicum, jamjam futurum sacerdotem, ad sacrarum litterarum studium, et suorum operam lectionem hortatur.

Hieronymus ad Pammachium, pro libris suis adversus Jovinianum.

EPISTOLA V.

Christiani interdum pudoris est, etiam apud amicos tacere, et humilitatem suam magis silentio consolari, quam, retrectando veteres amicitias, ambitionis crimen incurrere. Quamdiu tacuisti, tacui, nec unquam expostulare super hac re volui, nè non amicum quærere, sed potentiorem viderer expetere. Nunc autem provocatus officio litterarum, primas partes semper habere tentabo, et non tam rescribere, quam scribere, ut et verecundè hucusque tacuisse, et verecundius loqui cœpisse cognoscar.

De opusculis meis contra Jovinianum, quod et prudenter et amanter feceris exemplaria subtrahendo, optimè novi : sed nihil profuit ista diligentia, cum aliquanti ex urbe venientes, mihi eadem lectitarent, quæ se Romæ excepisse referebant. In hac quoque provincia jam libri fuerant divulgati: et ut ipse legisti, « Nescit vox missa reverti, » Non sum tantæ felicitatis, quantæ plerique hujus temporis tractatores, ut nugas meas, quando voluerim, emendare possim, statim, ut aliquid scripsero, aut amatores mei, aut invidi, diverso quidem studio, sed pari certamine, in vulgus nostra disseminant, et vel in laude, vel in vituperatione nimii sunt, non meritum styli, sed suum stomachum sequentes. Itaque, quod solum facere potui, apologeticum ipsius operis tibi misi, quem mpogeφώνησα, et te poscente edidi. Quem cum legeris, aut ipse pro nobis cæteris satisfacies, aut, si tu quoque narem contraxeris, illam Apostoli περχοπήν, in qua de virginitate et nuptiis disputat, aliter disserere compelleris. Ne hoc dico, quod te ad scribendum provocem, cuius in sacris litteris studium mihi præfero: sed ut alios, qui nos lacerant, hoc facere compellas. Norunt litteras: videntur sibi scioli: possunt me non reprehendere, sed docere: si quid scripserint, magis ex operis eorum comparatione, mea interpretatio negligetur. Lege, quæso te, et diligenter Apostoli verba considera: et tunc videbis, me propter calumniam declinandam multo plus quam

ille voluit, in maritos fuisse cle-| difficultatis sit divinam scripturam, - mentem. Origenes, Dionysius, Pierius, Eusebius Cæsariensis, Didymus, Apollinarius latissimė hanc epistolam interpretati sunt : quorum Pierius cum sensum Apostoli ventilaret, atque edissereret, et proposuisset illud exponere: Volo autem omnes esse sicut me ipsum: adjecit, ταῦτα λέγων ὁ Παῦλος ἀντικρύς άγαμίαν κηρύσσει. Quod hic, quæso, peccatum meum est? quæ duritia? Universa, quæ scripsi, huic sententiæ comparata levissima sunt. Revolve omnium, quos supra memoravi, commentarios, et Ecclesiarum bibliothecis fruere, et magis concito gradu ad optata cœptaque pervenies.

Audio totius in te urbis studia concitata: audio Pontificis et populi voluntatem pari mente congruere. Minus est tenere sacerdotium, quam mereri. Libros sedecim Prophetarum, quos in Latinum de Hebræo sermone verti, si legeris et delectari te hoc opere comperero, provocabis nos, etiam cætera clausa armario non tenere. Transtuli nuper Job in linguam nostram: cujus exemplar à sancta Marcella, consobrina tua, poteris mutuari. Lege eumdem Græcum et Latinum, et veterem editionem nostræ translationi compara: et liquido pervidebis, quantum distet inter veritatem et mendacium. Miseram quædam τῶν ὑπομνημάτων in Prophetas duodecim sancto patri Domnioni, Samuelem quoque et Melachim, id est quatuor Regum libros : quæ si legere volueris, probabis, quantæ derim, ut pariter in eremo mora-

et maximè Prophetas intelligere, et interpretum vitio, quæ apud suos purissimo cursu orationis labuntur, apud nos scatere vitiis. Porro eloquentiam, quam pro Christo in Cicerone contemnis, in parvulis nè requiras. Ecclesiastica interpretatio, etiam si habet eloquii venustatem, dissimulare eam debet, et fugere, ut non otiosis philosophorum scholis, paucisque discipulis, sed universo loquatur hominum generi.

ARGUMENTUM.

Heliodorus, intimus D. Hieronymi amicus, una cum eo in vastam solitudinem, quæ Syros ab Agarenis dividit, accessit : conatus est eum vir sanctus uti propositi socium retinere : verum cum non potuerit, absentem per hanc epistolam revocare contendit : scripsit autem cam ætate tunc adolescens, immo penè puer, calentibus' adhuc rhetorum studiis, plenam lacrymis, querimoniisque, ut quæ deserti sodalis monstraret affectum, eamque scholasticis quibusdam floribus, oratoria arte ludendo, mirifice ac luculenter ornavit. Exhortatoriam epistolam ipse alibi vocat, quod in exhortatorio versetur genere: Heliodorum enim ad solitariam vitam multis hortatur : et quæ in contrarium adduci poterant argumenta, non minus oratione fecunda, quam felici ingenio latè, copiosèque refellit.

Ad Heliodorum de laude vita: solitariæ.

EPISTOLA VI.

Quanto amore et studio conten-

remur, conscium mutuæ charitatis acutus gladius, ex Regis ore propectus agnoscit, quibus lamentis; quo dolore, quo gemitu te abeuntem prosecutus sim, istæ quoque litteræ testes sunt, quas lacrymis cernis interlitas. Verum tu, quasi parvulus delicatus, contemptum rogantis per blandimenta fovisti : et ego incautus, quid tunc agerem, nesciebam. Tacerem? sed, quod ardenter volebam, moderatè dissimulare non poteram. Impensius obsecrarem? sed audire nolebas, quia similiter non amabas. Quod unum potuit, spreta charitas fecit : quem præsentem retinere non valuit, quærit absentem. Quoniam igitur et tu ipse abiens postularas, ut postea quam ad deserta migrassem, invitatoria ad te scripta transmitterem, et ego me facturum promiseram: invitoque jam propera. Nolo pristinarum necessitudinum recorderis: nudos amat eremus. Nolo te antiquæ peregrinationis terreat difficultas. Oui in Christum credis, et eius crede sermonibus. Quærite primum regnum Dei, et hæc omnia apponentur vobis: non pera tibi sumenda, non virga est. Affatim dives est, qui cum Christo pauper est.

Sed quid ago? rursus improvidus obsecro: abeant preces, blandimenta discedant. Debet amor læsus irasci. Qui rogantem contempseras, forsitan audies objurgantem. Ouid facis in paterna domo delicate miles? ubi vallum? ubi fossa? ubi hiems acta sub pellibus? Ecce de cœlo tuba canit : ecce cum nubibus, debellaturus orbem, Impe-

cedens, obvia quæque metit : et tu mihi de cubiculo ad aciem, tu de umbra egrederis ad solem? Corpus assuetum tunicis loricæ onus non fert. Caput opertum linteo galeam recusat. Mollem otio manum durus exasperat capulus. Audi edictum Regis tui: « Oui non est mecum, contra me est : et qui mecum non colligit, spargit. » Recordare tyrocinii tui diem, quo Christo in baptismate consepultus, in sacramenti verba jurasti, pro nomine ejus non te patri parciturum esse, non matri. Ecce adversarius in pectore tuo, Christum conatur occidere. Ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia castra suspirant. Licèt parvulus ex collo pendeat nepos : licèt, sparso crine, et scissis vestibus, ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat : licèt in limine pater jaceat : per calcatum perge patrem: siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem.

Veniet, veniet, postea dies ille, quo victor revertaris in patriam, quo per Hierosolymam cœlestem vir fortis coronatus incedas. Tunc municipatum cum Paulo capies: tunc et parentibus tuis eiusdem civitatis jus petes: tunc et pro me rogabis, qui te, ut vinceres, incitavi. Neque vero nescio, qua te dicas nunc compede præpediri. Non est nobis ferreum pectus, nec dura præcordia. Non ex silice natos Hyrcanæ nutrière tigres: et nos per ista transivimus. Nunc tibi blandis vidua soror hæret rator armatus egreditur : ecce bis lacertis : nunc illi, cum quibus adolevisti, vernulæ aiunt : Cui nos ser- | non pati. Tunc maximè oppugnavituros relinguis? nunc et gerula quondam, jam anus, et nutricius, secundus post naturalem pietatem pater, clamitat : Morituros expecta paulisper, et sepeli. Forsitan et laxis uberum pellibus mater, arata rugis fronte, antiquum referens mammæ lallare, congeminet. Dicant, si volunt, et grammatici: In te omnis domus inclinata recumbit : Facilè rumpit hæc vincula amor Dei, et gehennæ timor. At contra scriptura præcipit, parentibus obsequendum. Sed quicumque cos supra Christum amat, perdit animam suam. Gladium tenet hostis, ut me perimat : et ego de matris lachrymis cogitabo? Propter patrem militiam Christi deseram, cui sepulturam Christi causa non debeo, quam etiam omnibus ejus causa de- rem me putabo, dum capior? beo? Domino passuro timidè Petrus retinentibus se fratribus, nè Hieroquo fides quatitur, Evangelii retunfratres mei hi sunt, quicumque faciunt voluntatem patris mei, qui in cœlis est. Si credunt in Christum, faveant mihi, pro ejus nomine pugnaturo: si non credunt, mortui sepeliant mortuos suos. Sed hoc ais in martyrio.

Erras frater, erras, si putas un-

ris, si te oppugnari nescis. Adversarius noster, tamquam leo rugiens, aliquem devorare quærens circumit: et tu pacem putas? Sedet in insidiis cum divitibus, ut in ocultis interficiat innocentem : oculi cjus in pauperem respicient: insidiatur in occulto, sicut leo in spelunca sua, insidiatur, ut rapiat pauperem : et tu frondosæ arboris tectus umbraculo, molles somnos, futurus præda, carpis? Indè me persequitur luxuria : indè avaritia conatur irrumpere, indè venter meus vult mihi Deus esse pro Christo: compellit libido, ut habitantem in me Spiritum sanctum fugem, ut templum eius violem: persequitur, inquam, me hostis, cui nomina mille, mille nocendi artes: et ego infelix victo-

Nolo, frater charissime, examiconsulens scandalum fuit. Paulus nato pondere delictorum, minora credas idololatriæ crimine esse quæ solymam pergeret, respondit: Quid diximus. Immo Apostoli disce senfacitis plorantes, et conturbantes tentiam, qui ait : « Hoc enim scitote cor meum? ego enim non solum intelligentes, quia omnis fornicator, ligari, sed et mori in Hierusalem aut immundus, aut avarus, aut frauparatus sum pro nomine Domini dator, quod est idolorum servitus, Jesu Christi. Aries iste pietatis, non habet hereditatem in regno Christi et Dei. » Et quamquam gedendus est muro. Mater mea, et neraliter adversum Deum sapiat, quidquid diaboli est; et quod diaboli est, idololatria sit, cui omnia idola mancipantur; tamen et in alio loco speciatim, nominatimque determinat, dicens: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, deponentes fornicationem, immunditiam, et concupiscentiam malam. quam christianum persecutionem et avaritiam, quæ sunt idolorum

in filios diffidentiæ. Non est tantum in eo servitus idoli, si quis duobus digitulis thura in bustum are jaciat. aut haustum pateræ poculo fundat merum. Neget avaritiam esse idololatriam, qui potest triginta argenteis Dominum venditum appellare justitiam. Neget sacrilegium in libidine, sed iis qui membra Christi, et hostiam vivam, placentem Deo. cum publicarum libidinum victimis, nefaria colluvione violavit. Non fateatur fraudem idololatriam esse. sed similis corum, qui in Actibus Apostolorum ex patrimonio suo partem pretii reservantes, præsenti perière vindicta. Animadverte frater: non tibi licet de tuis quidquam habere rebus. Omnis, inquit Dominus, qui non renunciaverit cunctis. quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Cur timido animo christianus es?

Respice Petro relictum rete: respice surgentem de teloneo publicanum statim Apostolum. Filius hominis non habet, ubi caput reclinet: et tu amplas porticus, et ingentia tectorum spatia metiris? cum se perfectum fore Deo polli-Hæreditatem expectans sæculi. coheres Christi esse non poteris, Os autem, quod mentitur, occidit interpretare vocabulum monachi, animam, Igitur, ut concludam, si hoc est nomen tuum. Quid facis in perfectus es, cur bona paterna deturba, qui solus es? Et hoc ego, sideras? Dominum fefellisti, si pernon integris rate vel mercibus, nec, fectus non es. Divinis Evangelium quasi ignarus fluctuum præmoneo, vocibus contonat : Non potestis sed quasi nuper naufragio ejectus duobus dominis servire : et audet in littus, doctus nauta timida navi- quisquam mendacem Christum fagaturis voce denuncio. In illo æstu cere, mammonæ et Domino ser-Charybdis luxuriæ, salutem vorat, viendo? Vociferatur ille sæpė: Si Ibi ore virginco, ad pudicitiæ per- quis vult post me venire, abneget

servitus: propter quæ venit ira Dei | petranda naufragia, Scylla, ccu renidens libido, blanditur. Hic barbarum littus, hic diabolus pirata. cum sociis portat vincula capiendis. Nolite credere, nolite esse securi. Licèt in modum stagni fusum æquore arrideat : licèt vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur: magnos hic campus montes habet. intus inclusum est periculum, intus est hostis: expedite rudentes, vela suspendite : crux antennæ figatur in frontibus: tranquillitas ista tempestas est. Sed forsitan dicturus es: Ouid ergo? quicumque in civitate sunt, christiani non sunt? Non est tibi eadem causa, quæ cæteris. Dominum ausculta dicentem : Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua, et da pauperibus, et veni sequere me. Tu autem perfectum te fore pollicitus es. Nam cum derelicta militia, te castrasti propter regna cœlorum, quid aliquid quam perfectam secutus es vitam? Perfectus autem servus Christi, nihil præter Christum habet: aut, si quid præter Christum habet, perfectus non est : et si perfectus non est, citus sit, ante Deum mentitus est.

et sequatur me. Et ego onustus auro arbitror me Christum sequi? Qui dicit se in Christum credere, debet, quo modo ille ambulavit, et ipse ambulare.

Quod si nihil habes, ut te responsurum scio: cur, tam benè paratus ad bella, non militas? Nisi fortè in patria tua te arbitraris hoc facere, cum in sua Dominus signa non fecerit: Et cur id? cum auctoritate sume rationem. Nemo Propheta in patria sua honorem habet. Non quæro, inquies, honorem: sufficit mihi conscientia mea. Neque Dominus quærebat : quippe qui, nè à turbis rex constitueretur, aufugit. Sed ubi honor non est, ibi contemptus est: ubi contemptus, ibi frequens injuria: ubi autem iniuria, ibi et indignatio: ubi indignatio, ibi quies nulla: ubi quies non est, ibi mens à proposito sæpè deducitur: ubi autem per inquietudinem aliquid aufertur ex studio, minus fit ab eo, quod tollitur; et ubi minus est, perfectum non potest dici. Ex hac supputatione, illa summa nascitur. Monachum perfectum in patria sua esse non posse. Perfectum autem esse nolle, delinquere est.

semetipsum, et tollat crucem suam, | rum habentes, quodam modo aute judicii diem judicant, qui sponsam Domini sobria castitate conservant. Sed alia, ut ante perstrinxi, monachorum est causa, alia clericorum. Clerici pascunt oves : ego pascor, illi de altario vivunt, mihi, quasi infructuosæ arbori, securis ponitur ad radicem, si munus ad altare non defero. Nec possum obtendere paupertatem, cum in Evangelio anum viduam, duo, quæ sola sibi supererant, æra mittentem in gazophylacium laudaverit Dominus. Mihi ante presbyterum sedere non licet: illi, si peccavero, licet tradere me Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu. Et in veteri guidem lege, quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut, extra castra positus, lapidabatur à populo : aut, gladio cervice subjecta contemptum, expiabat cruore. Nunc vero inobediens, spirituali mucrone truncatur: aut ejectus de Ecclesia, rabido dæmonum ore discerpitur. Quod si te quoque, ad eumdem ordinem, pia fratrum blandimenta sollicitant, gaudebo de ascensu, timebo de lapsu. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Scimus ista, sed junge, quod sequitur: «Oportet au-Sed, de hoc gradu pulsus, pro- tem hujusmodi irreprehensibilem vocabis ad clericos. An de his ali- esse, unius uxoris virum, sobrium, quid audeam dicere, qui certè in pudicum, prudentem, ornatum, suis urbibus commorantur? Absit hospitalem, docibilem, non vinout de his quidquam sinistrum lo- lentum, non percussorem, sed moquar, qui Apostolico gradui succe- destum.» Et cæteris, quæ de ca sedentes, Christi corpus sacro ore quuntur, explicitis, non minorem conficient, per quos et nos chris- intertio gradu adhibuit diligentiam, tiani sumus : qui claves regni cœlo- dicens : Diaconos similiter pudicos ,

non bilingues, non multo vino de- christianum : Cornelius centurio. ditos, non turpilucros, habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hi autem probentur primum: et sic ministrent, nullum crimen habentes. Væ illi homini, qui, vestem non habens nuptialem, ingreditur ad conam. Nihil superest. nisi ut statim audiat : Amice, quo modo huc intrasti? Et illo obmutescente, dicatur ministris: Tollite illum, ligatis manibus et pedibus: et mittite eum in tenebras exteriores, ubi erit fletus, et stridor dentium. Væ illi, qui acceptum talentum in sudario ligans, cæteris lucra facientibus, id tantum, quod acceperat, reservavit. Illico indignantis domini responsione, ac clamore ferietur: Serve neguam, quare non dedisti pecuniam meam ad mensam. et ego veniens cum usuris exegissem eam? Id est, deposuisses ad altare, quod ferre non poteras. Dum enim tu ignavus negociator denarium tenes, alterius locum, qui pecuniam duplicare poterat, occupasti. Quamobrem sicuti, qui benè ministrat bonum gradum sibi acquirit : ita , qui indignè ad calicem Domini accedit, reus erit Dominici corporis et sanguinis.

Non omnes Episcopi, Episcopi sunt. Attendis Petrum : sed et Judam considera: Stephanum suspicis : sed et Nicolaum respice : quem Dominus in Apocalypsi sua damnat sententia: qui tam turpia et nefanda commentus est, ut Nicolaitarum hæresis ex illa radice nascatur.

adhuc ethnicus, dono sancti Spiritus mundatur. Presbyteros Daniel puer judicat. Amos ruborum mora distringens, repentè Propheta effectus est. David pastor eligitur in regem. Minimum discipulum Jesus amat plurimum. Inferius frater accumbe, ut, minore adveniente. sursum jubeatis ascendere. Super quem Dominus requiescit, nisi super humilem, et quietum, et trementem verba sua? Cui plus creditur, plus ab eo exigitur. Potentes potenter tormenta patientur. Nec sibi quisquam de corporis tantum mundi castitate supplaudat, cum omne verbum otiosum quodcumque locuti fuerint homines, reddituri sint de eo rationem in die judicii: cum etiam convitium in fratrem, homicidii sit reatus. Non est facile, stare loco Pauli, tenere gradum Petri, jam cum Christo regnantium : nè fortè veniat Angelus, qui scindat velum templi tui, qui candelabrum tuum de loco moveat. Ædificaturus turrim, futuri operis sumptus supputa. Infatuatum sal ad nihil est utile, nisi ut projiciatur foras, et à porcis conculcetur. Monachus, si ceciderit, rogabit pro eo sacerdos; pro sacerdotis lapsu quis rogaturus est?

Sed quoniam è scopulosis locis enavigavit oratio, et inter canas spumeis fluctibus cautes fragilis in altum cymba processit, pandenda vela sunt ventis, et, quæstionum scopulis transvadatis, lætantium more nautarum, epilogi celeuma Probet se unusquisque, et sic acce- cantandum est. O desertum, Christi dat. Non facit ecclesiastica dignitas floribus vernans, ô solitudo, in qua

illi nascuntur lapides, de quibus in lugubre mundus immugiet : tribus Apocalypsi civitas magni Regis extruitur, ô eremus familiarius Deo gaudens. Quid agis frater in sæculo, qui major es mundo? quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu fumosarum urbium carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio. Libet, sarcina corporis abjecta, ad purum ætheris evolare fulgorem. Paupertalem times? sed beatos Christus pauperes appellat. Labore terreris? at nemo athleta sine sudore coronatur. De cibo cogitas? sed fides famem non timet. Super nudam metuis humum exesa jejuniis membra collidere? sed Dominus tecum jacet. Squalidi capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas te terret? sed tu paradisum mente deambula. Quotiescumque illuc cogitatione conscenderis, toties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis: sed qui in Christo semel lotus est, non illi necesse est iterum lavare. Et ut breviter ad cuncta audias Apostolum respondentem: « Non sunt, inquit, condignæ passiones hujus sæculi ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. » Delicatus es frater, si et hic vis gaudere cum sæculo, et postea regnare cum Christo.

Veniet, veniet illa dies, qua corruptivum hoc et mortale, incorruptionem induat, et immortalitatem. Beatus servus, quem Dominus invenerit vigilantem. Tunc ad vocem tubæ pavebit terra cum populis, et tu gaudebis. Judicaturo Domino,

ab tribum pectora ferient : potentissimi quondam reges, nudo latere palpitabunt: exhibebitur cum prole sua verè tunc ignitus Jupiter : adducetur et cum suis stultus Plato discipulis : Aristolis argumenta non proderunt. Tunc tu rusticanus et pauper exultabis, et ridebis, et dices: Ecce crucifixus Deus meus, ecce judex, qui obvolutus pannis in præsepio vagiit. Hic est ille operarii et quæstuariæ filius : hic, qui matris gestatus sinu, hominem Deus fugit in Ægyptum: hic vestitus coccino: hic sentibus coronatus, hic Magus dæmonium habens et Samarites. Cerne manus Judæe, quas fixeras: cerne latus Romane, quod foderas, videte corpus an idem sit, quod dicebatis clam nocte sustulisse discipulos. Dilectio tua me compulit, ut hæc tibi frater dicerem, ut his tum interesse contingat, pro quibus nunc labor durus est.

ARGUMENTUM.

Eamdem Marcellam, quam superiori epistola Paula, et Eustochium ad loca sancta hortatæ sunt, nunc D. Hieronymus ad ruris Bethlehemitici vitam invitat. Hoc autem ut assequatur, primo rus omne collaudat : mox , quæ Romæ vivendi incommoda, et quæ in Bethlehem commoda sint, commo-

Hieronymus Marcellam invitat ad rus Bethlehemiticum.

EPISTOLA VII.

Ambrosius, quo chartas, sumptus,

notarios ministrante, tam innume- vultus mœrore deprimitur : lætarabiles libros vere Adamantius, et Chalcenterus noster explicavit, in quadam epistola, quam ad eumdem de Athenis scripserat, refert, numquam se cibum. Origene præsente, sine lectione sumpsisse, nunquam inisse somnum nisi unus è fratribus sacris litteris personaret : hoc diebus egisse et noctibus, ut et lectio orationem exciperet, et oratio lectionem. Quid nos, ventris animalia, tale umquam fecimus? quos si vel secunda hora legentes invenerit, oscitamus : manu faciem defricantes, continemus stomachum, et quasi post multum laborem, mundialibus rursum negotiis occupamur. Prætermitto prandia, quibus mens onerata premitur. Pudet dicere frequentiam salutandi, qua aut ipsi quotidiè ad alios pergimus, aut ad nos venientes cæteros expectamus. Deinceps itur in verba: sermo teritur: lacerantur absentes, vita aliena describitur, et mordentes invicem, consumimur ab invicem. Talis nos cibus occupat, et dimittit. Cum vero amici recesserint, ratiocinia supputamus. Nunc ira personam leonis nobis imponit : nunc cura superflua in annos plurimos duratura præcogitat. Nec recordamur Evangelii dicentis: Stulte, hac nocte auferent animam tuam à te : quæ autem præparasti, cuius erunt? Vestes non ad usus tantum, sed ad delicias conquiruntur. Ubicumque compendium est, velocior pes, citus sermo, auris attentior. Si damnum, ut sæpè in re familiari

mur ad nummum, amisso obolo contristamur. Unde, cum in uno homine animorum tam diversa sit facies, Propheta Dominum deprecatur, dicens: « Domine in civitate tua imaginem eorum dissipa. » Cum enim ad imaginem et similitudinem Dei conditi simus, ex vitio nostro personas nobis plurimas superinducimus: et quo modo in theatralibus scenis unus atque idem histrio nunc Herculem robustus ostendit, nunc mollis in Venerem frangitur, nunc tremulus in Cybe-Iem: ita et nos, qui si de mundo non essemus, odiremur à mundo, tot habemus personarum similitudines, quot peccata.

Quapropter, quia multa jam vitæ spatia transmisimus fluctuando, et navis nostra nunc procellarum concussa turbine, nunc scopulorum illisionibus perturbata est : cum primum licet, quasi portum quemdam secreta ruris intremus. Ibi cibarius panis, et olus nostris manibus irrigatum, et lac, deliciæ rusticanæ, viles quidem sed innocentes cibos præbent. Ita viventes non ab oratione somnus, nec saturitas à lectione revocabit. Si æstas est, secretum arboris umbra præbebit : si autumnus , ipsa aeris temperies, et strata subter folia; locum quietis ostendunt. Vere ager floribus pingitur, et inter querulas aves psalmi dulcius cantabuntur, Si frigus fuerit, et brumales nives, ligna non coemam, et calidius vigilabo, vel dormiam, certe, quod accidere solet, fuerit nunciatum, seiam, vilius non algebo. Habeat sibi Roma suos tumultus, arena saviat, circus insaniat, theatra luxurient: et quia de nostris dicendum est matronarum quotidie visitetur senatus. Nobis adhærere Domino bonum est, et ponere in Domino Deo spem nostram: ut cum paupertatem istam cœlorum regna mutaverint, erumpamus in vocem: « Quid enim mihi est in cœlo, et à te quid volui super terram? » quo scilicet, cum tanta reperiamus in cœlo, parva caduca quæsisse nos doleamus in terra.

Verum, ut ad villam, et ad Mariæ diversorium veniamus: (plus laudat enim unusquisque, quod possidet) quo sermone, qua voce tibi speluncam Salvatoris exponam? Et illud præsepe, in quo infantulus vagiit, silentio magis, quam intimo sermone honorandum est. Ubi sunt latæ porticus? ubi aurata laquearia? ubi domus miserorum pænis, et damnatorum labore vestitæ? ubi instar palații privatorum? extructæ basilicæ ut vile corpusculum hominis pretiosius inambulet, et quasi mundo quidquam possit esse ornatius, tecta sua magis velint aspicere, quam cœlum. Bethlehem ecce in hoc parvo terræ foramine cœlorum conditor natus est. Hic involutus pannis; hic visus à pastoribus : hic demonstratus à stella : hic adoratus à Magis : et puto, sanctior locus est rupe Tarpeia, quæ de cœlo sæpius fulminata ostendit guod Deo displiceat. Est guidem ibi sancta Ecclesia, sunt tro-

stolorum prædicata fides, et gentilitate calcata, in sublime quotidie erigitur vocabulum Christianum. Sed ambitio, potentia, magnitudo urbis, videri, et videre, salutari, et salutare, laudare, et detrahere, vel audire, vel proloqui, et tantam hominum frequentiam videre, à proposito monachorum, et à quiete aliena sunt. Aut enim videmus ad nos venientes, et silentium perdimus: aut si non videmus, superbiæ arguimur. Interdum, ut visitantidus reddamus vicem, ad superbas fores pergimus, inter linguas rodentium ministrorum, postes ingredimur deauratos. In Christi vero villa . ut suprà diximus , tota rusticitas est. Extra psalmos silentium est. Quocumque te verteris . arator stivam tenens Alleluia decantat : sudans messor psalmis se avocat : et curva attondens vites falce vinitor, aliquod Davidicum canit. Hac sunt in hac provincia carmina: hæ, ut vulgo dicitur, amatoriæ cantiones.

ARGUMENTUM.

Paula et Eustochium, quæ jam Bethlehem in monasterio vitam agebant, Marcellam, nobilissimam feminam, cujus Epitaphium superior epistola continet, ut relicta Roma, ad loca sancta se conferat, adhortantur.

Paula et Eustochium Marcella, ut commigret Bethlehem.

EPISTOLA VIII.

dem ibi sancta Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum et Martyrum, est Christi vera confessio, est Apoderium non sustinct. Unde et nos

oblitæ virium nostrarum, et non fluctus hujus sæculi, post flumina, quid possumus, sed quid velimus, tantum cogitantes, magistram cupimus docere discipulæ, et, ut est vulgare proverbium, Sus artium repertricem. Tu, quæ primam scintillam nostro fomiti subjecisti, quæ ad hoc studium nos et sermone hortata es, et exemplo, et quasi gallina congregasti sub alas pullos tuos, nunc nos liberè absque matre volitare pateris, et accipitris pavere formidinem, et ad omnem umbram prætervolantium avium formidare? Igitur, quod solum absentes facere possumus, querulas fundimus preces, et desiderium nostrum non tam fletibus, quam ejulatibus contestamur, ut Marcellam nostram nobis reddas, et illam mitem, illam suavem, illam omni melle et dulcedine dulciorem non patiaris apud eas esse rigidam, et tristem rugare frontem, quas affabilitate sua ad simile vitæ studium provocavit.

Certè, si sint meliora quæ poscimus, non est impudens desiderium. Si cunctæ scripturarum voces nostræ sententiæ congruunt, non facimus audacter, ad ea te provocantes, ad quæ tu nos sæpissimè cohortata es. Prima Dei vox ad Abraham. « Exi, inquit, de terra tua, et de cognatione tua, et vade in terram. quam monstravero tibi. » Jubetur Patriarchæ, ad quem primum de Christo facta est repromissio, ut relinguat Chaldwos, relinguat confusionis urbem, et Rohoboth, id est. latitudines ejus, relinguat campum Sennaar, in quo superbiæ usque ad cœlum crecta turris est, et post

super quæ sederunt sancti, et fleverunt cum recordarentur Sion, post gurgitem gravem Cobar, de quo Ezechiel, capillo verticis sublevatus, Hierusalem usque transfertur, ut habitet terram repromissionis, quæ non rigatur, ut Ægyptus deorsum, sed desursum, nec facit olera languentium cibos, sed temporaneum et serotinum de cœlo expectat imbrem. Hæc terra montuosa, et in sublimi sita, quantum à deliciis sæculi vacat, tanto majores habet delicias spiritus. Denique et Maria, mater Domini, postquam ad eam Angeli facta est promissio, et uterum suum intellexit esse domum filii Dei, derelictis campestribus ad montana perrexit. De hac urbe, Allophylo quondam hoste superato, et diabolicæ percussa frontis audacia, postquam ille in faciem corruit, exultantium animarum turba processit: et concinens chorus decem millium David nostri victoriam prædicavit. In hac Angelus gladium tenens, et totam impietatis devastans urbem, in Orne Jebusæorum regis area templum Domini designavit. Jam tunc significans Ecclesiam Christi, non in Israel, sed in gentibus consurgentem. Recurre ad Genesim: et Melchisedech, regem Salem, hujus principem invenies civitatis: qui jam tunc in typo Christi panem et vinum obtulit, et mysterium christianum in Salvatoris sanguine et corpore dedicavit.

Tacita forsitan mente reprehendes, cur non sequamur ordinem scripturarum, sed passim et ut sermo perstringat. Sed in principio testatæ sumus dilectionem ordinem non habere et impatientiam nescire mensuram. Unde et in Cantico canticorum quasi difficile præcipitur. Ordinate in me charitatem, et nunc eadem dicimus, nos non ignoratione, sed affectu labi. Denique, ut multo ordinatius aliquid proferamus, antiquiora repetenda sunt. In hac urbe, immo in hoc tunc loco et habitasse dicitur, et mortuus esse Adam. Unde et locus, in quo crucifixus est Dominus noster, Calvaria appellatur, scilicet quod ibi sit antiqui hominis Calvaria condita : ut licet et hæc possint altius intersecundi Adam, id est, Christi sanguis de cruce stillans, primi Adam gentis Domini vox illa pertonuit : et jacentis protoplasti peccata di- Ecce relinquetur vobis domus veslueret, et tunc sermo ille Apostoli tra deserta: et ruinam ejus flebicompleretur: Excitare qui dormis, liter prophetavit, dicens: « Hieruet exurge à mortuis, et illuminabit salem, Hierusalem, quæ occidis te Christus. Quantos hæc urbs Pro- Prophetas, et lapidas eos, qui ad phetas, quantos emiserit sanctos te missi sunt : quoties volui conviros, longum est recensere. Totum gregare filios tuos, sicut gallina mysterium nostrum istius provinciæ congregat pullos suos sub alis, et urbisque vernaculum est. In tribus noluisti? » Ecce dimittetur vobis nominibus Trinitatis demonstrat domus yestra deserta, et postquam fidem. Jebus, Salem et Hierusalem velum templi scissum est, et cirappellatur. Primum nomen calcata, cumdata ab exercitu Hierusalem, secundum pax, tertium visio pacis. et Dominico cruore violata, tunc ab Paulatim quippe, pervenimus ad ea Angelorum præsidia et Christi progenie ejus, quæ in hac civitate abundavit gratia, ibi superabun-

quidque obviam venerit, turbidus regnavit? Quanto enim Judæa cæteris provinciis, tanto hæc urbs cuncta sublimior est Judæa: et ut coactius disseramus, totius provinciæ gloria metropoli vindicatur, et quidquid in membris laudis est, omne refertur ad caput.

Jamdudum te cupientem in verba prorumpere, ipsi litterarum apices sentiunt, et venientem contra charta intelligit quæstionem. Respondebis quippè, et dices, hoc olim fuisse, quando dilexit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob, et fuerunt fundamenta ejus in montibus sanctis: pretari. Postquam vero consurfinem : et post conculcationem ad gratiam recessisse. Denique etiam pacis visionem erigimur : ex quo Josephum, qui vernaculus scriptor Salomon, id est, pacificus, in ea est Judæorum, asserere illo temnatus est, et factus est in pace locus pore, quo crucifixus est Dominus, ejus. Et in figura Christi, sub ety- ex adytis templi virtutum cœlesmologia urbis, Dominus dominan- tium erupisse voces, dicentium : tium, et Rex regum nomen accepit. « Transmigremus ex his sedibus. » Ouid referemus de David, et tota Ex quibus et aliis apparere, ubi

dierunt Apostoli : Euntes docete omnes gentes: Et ipsi Apostoli dixerunt : Oportebat quidem vobis primum annunciare verbum Dei : quoniam autem noluistis, ecce transimus ad gentes : tunc omne sacramentum Judææ, et antiquam Dei familiaritatem per Apostolos in nationes fuisse translatam.

Valida quidem quæstio, et quæ posset etiam eos, qui scripturarum aliquid attigerunt, concutere, sed perfacile solvitur. Numquam eam fleret Dominus corruentem, nisi diligeret. Flevit et Lazarum, quia amabat eum. Et hoc tamen, prima fronte cognoscito, non loci, sed hominum fuisse peccatum. Verum, quia interfectio populi captivitas civitatis est, propterea urbem deletam, ut populus puniretur : ideo templum subrutum, ut typicæ hostiæ tollerentur. Cæterum, quantum videtur sepulchrum Domini? quod sanctam calcabunt mensibus quaquotiescumque ingredimur, toties draginta duobus. Si enim Apocalyprantes, rursum videmus Angelum rusalem sancta civitas appellatur: sedere ad pedes ejus, et ad caput quo modo rursum spiritualiter

dasse peccatum; et postquam au- Et erit requies eius honor; quod scilicet sepulturæ Domini locus esset ab omnibus honorandus.

Sed dices, quo modo in Apocalypsi Joannis legimus : et occidet illos (haud dubium, quin Prophetas) bestia quæ ascendit ex abvsso, et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. Si enim ais : Civitas magna, in qua crucifixus est Dominus nulla est alia, nisi Hierusalem : ubi autem crucifixus est Dominus, spiritualiter Sodoma appellatur, et .Egyptus? ergo Hierusalem Sodoma est, et .Egyptus, in qua crucifixus est Dominus. Primum te scire volumus, omnem sanctam scripturam non posse sibi esse contrariam, et maxime unum adversum se non discrepare librum, et ut plus adiiciamus, eumdem cjusdemque libri ad locum pertinet, per profectus locuin in Apocalypsi, de qua nunc temporum multum nune angustior testimonium protulisti, ante decem est, quam ante fuit. Venerebantur: circiter versiculos scribitur: Surge quondam Judæi sancta sanctorum, 'et metire templum Dei, et altare : quia ibi erant Cherubin, et pro- et adorantes in eo. Atrium autem pitiatorium, et arca testamenti, quod est foris templum, ejice foras: manna, virga Aaron, et altare et ne metiaris illud, quoniam daaureum. Nonne tibi venerabilius tum est gentibus : et civitatem iacere in syndone cernimus Salva-! sis multo post passionem Domini torem : et paululum ibidem commo- scripta est à Joanne, et in ea Iliesudarium convolutum. Cujus sepul-, Sodoma vocatur et Ægyptus? Nec chri gloria, multo antequam exci- statim potes dicere, sanctam dici deretur à Joseph, seimus Esaiæ Hierusalem cœlestem, quæ futura vaticinio prophetatum, dicentis : est, et Sodomam, quæ corruit,

appellari : quia de futura dicitur, | complevit, quæ spiritualiter apquod bestia, quæ ascensura est de pellatur Sodoma, et Ægyptus. De abysso, faciet adversus duos Prophetas bellum, et vincet illos, et occidet, et corpora eorum jacebunt in platea civitatis magnæ. De qua civitate et in fine ejusdem libri scribitur: Et civitas in quadro posita est : et longitudo ejus , et latitudo tanta est, quanta et altitudo: et mensus est civitatem de arundine aurea, per stadia duodecim millia. Longitudo et latitudo, et altitudo cius æqualia sunt. Et mensus est muros eius centum quadraginta quatuor cubitorum mensura hominis, quæ est Angeli. Et erat structura muri ejus ex lapide jaspide: ipsa vero civitas auro mundo, etc. Ubi quadrum est, ibi nec longitudo nec latitudo, appellari potest. Et quæ est ista mensura, ut tanta sit longitudo et latitudo, quanta altitudo eius, et muri de lapide jaspide, et tota civitas de auro mundo, et fundamenta et plateæ ejus de lapidibus pretiosis, et duodecim portæ fulgentes margaritis?

Cum ergo hæc non possint carnaliter accipi (absurdum quippe est, per duodecim millia stadiorum tantam civitatis longitudinem et latitudinem . quantam et altitudinem, prædicari), spiritualiter intelligenda sunt singula. Et civitas magna, quam videlicet primus ædificavit Cain, et nominavit eam ex vocabulo filii sui, hic mundus intelligendus est, quem accusator fratrum suorum diabolus, et fra-

qua Sodoma scribitur : Restituetur Sodoma in antiquum: quod scilicet ita restituendus sit mundus, ut ante fuit. Nec enim possumus credere rursum ædificandam Sodomam, et cæteras, Gomorrham scilicet, et Adamam, et Seboim, sed in perpetuos cineres relinquendas. Ægyptum autem numquam pro Hierusalem legimus, sed semper pro hoc mundo. Et quia longum est de scripturis innumerabilia exempla congerere, unum testimonium proferamus, ubi manifestissime mundus hic Ægyptus appellatur. In Epistola canonica Judas Anostolus frater Jacobi, scribit dicens: Commonere autem vos volo, scientes semelomnia, quoniam Jesus populum de terra Ægypti salvans, secundo eos qui non crediderunt, perdidit. Et ne putares de Jesu dici filio Nave, statim sequitur, Angelos vero, qui non servayerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilinm, in judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit. Et ut credas, ubicumque simul Ægyptus et Sodoma et Gomorrha nominantur, non loca, sed mundum hunc interpretari, statim subjungit exemplum: Sicut Sodoma, et Gomorrha, et finitimæ civitates simili modo fornicatæ, et abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pænam sustinentes. Et quid necesse est plura tricida Cain periturus extruxit vi- conquirere, cum post passionem et tiis, sceleribus condidit, iniquitate resurrectionem Domini Matthæus

Evangelista commemoret? Et petræ | miscunt, rugiunt, et sero dolent scissæ sunt, et sepulcra aperta, et plurima corpora dormientium sanctorum surrexerunt : et egredientes de sepulcris post resurrectionem suam ingressi sunt sanctam civitatem, et apparuerunt multis. Nec statim Hierosolyma cœlestis, sicut plerique ridicule arbitrantur, in hoc loco intelligitur, cum signum nullum esse potuerit apud homines Domini resurgentis, si corpora sanctorum in cœlesti Hierusalem visa sunt. Cum ergo Evangelistæ. et omnes scripturæ Hierosolymam sanctam nominet civitatem, et Psalmista præcipiat, ut adoremus in loco ubi steterunt pedes ejus, nè patiaris eam appellari Sodomam, et Ægyptum, per quam Dominus jurare vetat, quia sit civitas magni Regis.

Maledictam terram nominant. quod cruorem Domini hauserit. mus, credamus saltem diabolo, et diorum fastigia pervenisse? angelis ejus : qui quotiescumque Nec hoc dicimus, quod renuamus ante illud de obsessis corporibus regnum Dei intra nos esse, et sanc-

crucifixisse, quem timeant. Si post passionem Christi (ut scelerata vox concrepat), hic detestabilis locus est : quid sibi voluit Paulus Hierosolymam festinare, ut ibi faceret Pentecosten? qui retinentibus se locutus est. dicens: Ouid facitis flentes, et conturbantes cor meum? ego enim non solum ligari, sed et mori in Hierusalem paratus sum pro nomine Domini Jesu. Quid cæteri sancti et illustres viri, quorum vota et oblationes post prædicationem Christi ad fratres, qui erant Hierosolymis, deferebantur?

Longum est nunc ab ascensu Domini usque ad præsentem diem per singulas ætates currere, qui Episcoporum, qui martyrum, qui eloquentium in doctrina ecclesiastica virorum venerint Hierosolymam, putantes minus se religionis, minus habere scientiæ, nec summam, Et quo modo benedicta loca pu- ut dicitur manum accepisse virtutant, in quibus Petrus et Paulus, tum, nisi in illis Christum adoraschristiani exercitus duces, san-sent locis, de quibus primum Evanguinem fudere pro Christo? Si ser- gelium de patibulo coruscaverat. vorum, et hominum gloriosa con- Certe si præclarus orator reprehenfessio est, cur Domini et Dei non sit dendum nescio quem putat, quod gloriosa confessio? Et martyrum litteras Græcas non Athenis, sed ubique sepulcra veneramur : et Lilybei, Latinas non Romæ, sed in sanctam favillam oculis: apponen- Sicilia didicerit, quod videlicet unates, liceat, etiam ore contingimus: quæque provincia habeat aliquid et monumentum, in quo Dominus proprium, quod alia æque habere conditus est, quidam existimant non possit: cur nos putamus absque negligendum? Si nobis non credi-. Athenis nostris quemquam ad stu-

expelluntur, quasi in conspectu tos viros etiam esse in cæteris retribunalis Christi stantes contre- gionibus; sed quod hoc asseramus, vel maxime eos, qui in toto orbe Domino judicetur. Et quod in plesunt primi, huc pariter congregari: ad quæ nos loca non ut primæ, sed ut extremæ venimus, ut primos in eis omnium gentium cerneremus. Certe flos quidam, et pretiosissimus lapis inter ecclesiastica ornamenta, monachorum et virginum chorus est. Quicumque in Gallia fuerit primus, huc properat. Divisus ab orbe nostro Britannus si in religione processerit, occiduo sole dimisso, quærit locum fama sibi tantum et scripturarum relatione cognitum. Ouid referamus Armenios, quid Persas, quid Indiæ, quid Æthiopum populos, ipsamque juxta Ægyptum, fertilem monachorum, Pontum, et Cappadociam, Syriam Coelem, et Mesopotamiam, cunctaque orientis examina? quæ juxta Salvatoris cloquium, dicentis: « Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur aquilæ: » concurrunt ad hæc loca, et diversarum nobis virtutum specimen ostendunt. Vox quidem dissona, sed una religio. Tot pene psallentium chori, quot gentium diversitates : et inter hæc, quæ vel prima in Christianis virtus est, nihil arrogant sibi de continentia supercilii. Humilitatis inter omnes contentio est. Quicumque novissimus fuerit, hic primus putatur. In veste nulla discretio, nulla admiratio. Utcumque placuerit incedere, nec detractionis est, nec laudis. Jejunia quoque neminem sublevant : nec defertur inediæ, nec moderata saturitas condemnatur. Suo domino stat unusquisque, aut cadit. Nemo judicat alterum, nè à

risque provinciis familiare est, ut genuino dente se lacerent, hic penitus non habetur. Procul luxuria, procul voluptas: tanta in ipsa urbe orationum loca, ut ad ea peragranda dies sufficere non possit.

Verum, ut ad villam Christi, et Mariæ diversorium veniamus (plus enim laudat unusquisque quod possidet), quo sermone, qua voce spelunculam tibi possumus Salvatoris exponere? Et illud præsepe. in quo infantulus vagiit, silentio magis quam infimo sermone honorandum est. Ubi sunt latæ porticus? ubi aurata laquearia? ubi domus miserorum pœnis, et damnatorum labore vestitæ? ubi, instar palatii, opibus privatorum extructæ basilicæ, ut vile corpusculum hominis preciosius inambulet: et, quasi mundo quidquam possit esse ornatius, tecta magis sua velint aspicere, quam cœlum? Ecce in boc parvo terræ foramine cœlorum conditor natus est : hic involutus pannis, hic visus à pastoribus, hic demonstratus à stella, hic adoratus à Magis. Et hic puto locus sanctior est Tarpeia rupe, quæ de cœlo sæpius fulminata ostendit, quod Domino displiceret.

Lege Apocalypsim Joannis, et, quid de muliere purpurata, et scripla in ejus fronte blasphemia. septem montibus, aquis multis, et Babylonis cantetur exitu, contuere. Exite, inquit Dominus, de illa populus meus, et nè participes sitis delictorum ejus, et de plagis ejus non accipiatis. Fugite de medio turæ.

illud tempus advenit, cum an- cum Moyse, et Helia, sed cum

Babylonis, et salvate unusquisque | helus nuncium viator apportet. animam suam. Cecidit enim, ce- Marcellam nostram ad Palæstinæ cidit Babylon magna, et facta est littus appulsam, et toti monachorum habitatio dæmonum, et custodia chori, tota virginum agmina conomnis spiritus immundi. Est qui- crepabunt? obviam jam jamque dem ibi sancta Ecclesia, sunt tro- gestimus occurrere, et non expecphæa Apostolorum, et martyrum: tato vehiculo, concitum pedibus est Christi vera confessio, est ab ferre corpus. Tenebimus manus, Apostolo prædicata fides, et gen- ora cernemus, et à desiderato vix tilitate calcata, in sublime se quo- avellemur amplexu. Ergo nè erit tidie erigens vocabulum christia- illa dies, quando nobis liceat spenum : sed ipsa ambitio, potentia, luncam Salvatoris intrare; in semagnitudo urbis videri, videre, pulchro Domini flere cum sorore, salutari, et salutare, laudare et flere cum matre? crucis deinde detrahere, vel audire, vel pro- lambere lignum, et in oliveti monte loqui, et tantam frequentiam ho- cum ascendente Domino, voto et minum saltem invitum videre à animo, sublevari? videre exire Laproposito monachorum et quiete zarum fasciis colligatum, et fluenta aliena sunt. Aut enim videmus Jordanis ob lavacrum Domini puvenientes ad nos, et silentium riora, inde ad pastorum caulas perdimus: aut non videmus, et pergere, in David orare mausoleo? superbiæ arguimur. Interdumque Amos prophetam etiam nunc bucut visitantibus reddamus vicem, cina pastorali in sua conspicere ad superbas fores pergimus, et rupe clangentem? ad Abraham, inter linguas rodentium ministro- Isaac et Jacob, trium quoque illusrum, postes ingredimur auratos. In trium fæminarum, vel tabernacula Christi vero, ut supra diximus, properare, vel memorias? videre villula, tota rusticitas, et extra fontem in quo à Philippo Eunuchus psalmos silentium est. Quocumque est tinctus? Samariam pergere, et te verteris, arator stivam tenens, Joannis Baptistæ, Helisæi quoque, Alleluia decantat. Sudans messor et Abdiæ pariter cineres adorare? psalmis se avocat, et curva atton- ingredi spelunculas, in quibus perdens vitem falce vinitor, aliquid secutionis et famis tempore, Pro-Davidicum canit. Hæc sunt in hac phetarum agmina sunt nutrita? provincia carmina: hæ, ut vulgo Ibimus ad Nazareth, et, juxta indicitur, amatoriæ cantiones, hic terpretationem nominis eius, florem pastorum sibilus, hæc arma cul- videbimus Galilææ. Haud procul inde cernetur Cana, in qua aquæ Verum quid agimus, nec quid in vinum versæ sunt. Pergemus ad deceat, cogitantes, solum quod Itabyrium et tabernacula Salvatocupimus, hoc videmus? O quando ris, non ut Petrus quondam voluit, Inde ad mare veniemus Geneza- Iulis, et vel ob hospitii solitudinem, reth, et de guinque et septem panibus videbimus in deserto quinque et quatuor hominum millia saturata. Apparebit oppidum Naim, in cujus porta viduæ filius suscitatus est. Videbitur et Hermon, et torrens Endor, in quo superatus est Sisara. Capharnaum quoque signorum Domini familiaris, et omnis pariter Galilæa cernetur. Et tunc comitante Christo, cum per Silo, et Bethel, et cætera loca, in quibus Ecclesiæ quasi quædam victoriarum Domini sunt erecta vexilla, ad nostram speluncam redierimus, canemus jugiter, crebro flebimus. indesinenter orabimus, et vulneratæ jaculo Salvatoris in commune dicemus: « Inveni quem quæsivit anima mea : tenebo eum, et non dimittam illum. »

ARGUMENTUM.

Domesticam corum consuetudinem, unde vel famæ, vel pudicitiæ periculum sit, à viduis et virginibus vitandam esse docet : sumptum autem declamatorio more à se fuisse hoc argumentum, tum in fine hujus, tum in alia quadam prodit epistola. Dicendi genus suasorium est : propterea conjecturis, dilemmatisque festivitate quadam admixtis, utitur.

De vitando suspecto contubernio.

EPISTOLA IX.

Patre cernemus, et Spiritu sancto. | eadem urbe divisis habitarent celvel ob custodiendas facultatulas, præsules sibi quosdam clericos assumpsissent, ut majore dedecore jungerentur alienis, quam à se fuerant separatæ. Cumque ego ingemiscerem, et multo plura tacendo, quam loquendo significarem, Ouæso te, inquit, corripias eas litteris tuis, et ad concordiam revoces, ut mater filiam, et filia matrem agnoscat. Cui ego, Optimam, inquam, mihi injungis provinciam, ut alienus conciliem, quas filius, fraterque non potuit. Quasi vero Episcopalem cathedram teneam, et non, clausus cellula, ac procul à turbis remotus, vel præterita plangam vitia, vel vitare nitar præsentia. Sed et incongruum est latere corpore, et lingua per totum orbem vagari. Et ille, Nimium, ait, formidolosus es. Ubi illa quondam constantia, in qua multo sale orbem defricans, Lucilianum quippiam retulisti? Hoc est, aio. quod me, fugat, et labra dividere non sinit. Postquam enim, arguendo crimina, factus sum criminosus, et juxta tritum vulgi sermone proverbium, Jurgantibus, et nugantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tactum, ipsique parietes in me maledicta resonarunt, et in me psallebant, qui bibebant vinum: coactus malo, tacere didici, rectius esse arbitrans, ponere custodiam ori meo, et ostium munitum labiis RETULIT mihi quidam frater è meis, quam declinare cor meum in Gallia, se habere sororem virgi- verba malitiæ, et, dum carpo vitia. nem, matremque viduam, que in in vitium detractionis incurrere.

Quod cum dixissem: Non est, in- | Mater, et filia, nomina pietatis, et epistotæ transmarinæ sunt, et specialiter sermo dictatus, raro potest invenire quos mordeat. Te autem ad matrem loqui, quam forsitan et habeas: cumque portaveris eum pro excusabilem facit), tu, inquam, viatico, si auditus fuerit, lætemur filia, ejus domum angustam judicas, pariter, si autem contemptus, cujus non tibi fuit venter angus-

rim, sciremque me surdis narrare Secunda post naufragium tabula non tam meæ putetis austeritatis hoc dico, quod post peccatum tolvenena serpentina pelluntur anti- desperem in istiusmodi copula didoto. Quod satis dolet, majori do- vulsionem. Alioqui, si ad matrem lore expellitur. Ad extremum hoc migraveris post ruinam, facilius habet tamen fama ignominiam, adhuc integra es, et non perdidisti,

quit, detrahere, verum dicere : nec officiorum vocabula, vincula naprivata correptio generalem facit turæ, secundaque post Deum fædedoctrinam : cum aut rarus, aut ratio. Non est laus, si vos diligitis : nullus sit, qui sub hujus culpæ scelus est, quod odistis. Dominus reatum non cadat. Queso ergo te, Jesus Christus subjectus erat parennè me, tanto îtinere vexatum, tibus suis : venerabatur matrem, frustra venisse patiaris. Scit enim cuius ipse erat pater : colebat nu-Dominus, auod post visionem sanc- tricium, quem nutriverat : gestorum locorum, hanc vel maxime tatumque se meminerat alterius causam habui, ut cum tuis litteris utero, alterius brachiis: unde et in sorori mederer, ac matri. Ego. Jam cruce pendens, commendat parenjam, inquam, quod vis faciam: nam tem discipulo, quam numquam ante crucem dimiserat.

Tu vero filia (jam enim desino obsecro, ut clam sermonem hunc ætas, et imbecillitas, ac solitudo quod et magis reor, ego verba per- tus : decem mensibus utero clausa diderim, tu itineris longitudinem, vixisti, et uno die in uno cubiculo Primum vos scire cupio, mater, cum matre non duras? An oculos et filia, me non idcirco scribere, ejus ferre non potes? et quia omnes quia aliquid de vobis sinistrum motus tuos, ut pote illa què gesuspicer, sed, nè cæteri suspi- nuit, quæ aluit, et ad hanc adduxit centur vestram errare concor- ætatem, facilius intelligit, testem diam : alioqui, quod absit, si domesticam fugis? Si virgo es, quid peccatorum vos existimarem glu- times diligentem custodiam? si tino cohæsisse, numquam scribe- corrupta, cur non palam nubis? fabulam. Deinde hoc obsecro, ut, est, quod male coperis, saltem hoc si mordacius quippiam scripsero, remedio temperare. Neque vero esse, quam morbi. Putridæ car- lam pænitentiam, ut, quod male nes ferro curantur, et cauterio, copit, male perseveret, sed quod dico, quod si etiam hæc conscien- poteris cum ca plangere, quod per tia criminis vulnus non habeat, illius absentiam perdidisti. Quod si

est in ea versari domo, in qua necesse habeas quotidie aut perire, aut vincere? Quis unquam mortalium juxta viperam securos somnos capit? quæ etsi non percutiat, certe sollicitat. Securius est perire non posse, quam juxta periculum non perisse. In altero tranquillitas est, in altero gubernatio: ibi gaudemus, hic evadimus. Sed forte respondeas : Non benè morata mater est, ressæculi cupit, amat divitias, ignorat jejunium, oculos stibio linit, vult compta procedere, et nocet proposito meo, nec possum cum hujusmodi vivere. Primum quidem, etiam si talis est, ut causaris, majus habebis præmium, si tamen non deseras. Illa te diu portavit in utero, diu aluit, et difficiliores infantiæ mores blanda pietate sustinuit : lavit pannorum sordes, et immundo sæpe fædata est stercore : assedit ægrotanti, et, quæ pro te sua fastidia sustinuit, tua quoque passa ad hanc perduxit ætatem, ut Christum amares, docuit. Non tibi displiceat eius conversatio, quæ te sponso tuo virginem consecravit. Quod si ferre non potes, et delicias ejus fugis, atque (ut vulgo solet dici), sæcularis est mater: habes alias virgines, habes sanctum pudicitiæ chorum.

Quid matrem deserens, eum eligis, qui forsitan suam reliquit sororem, et matrem? Illa difficilis, sed iste facilis : illa jurgatrix, ergo iste placabilis. Quæro, utrum virum secuta sis, an postea inveneris? Si eum secuta es, manifestum est, cur matrem reliqueris. quam libet sancta filia, mater vidua,

serva, ne perdas. Quid tibi necesse | Si postea reperisti, ostendis, quid in matris hospitio non potueris invenire. Durus dolor, et meo mucrone me vulnerans. Qui ambulat, inquit, simpliciter, ambulat confidenter. Tacerem, si me non morderet conscientia, et in aliis meuni crimen non reprehenderem, nec per trabem oculi mei alterius festucam viderem. Nunc autem, cum inter fratres procul habitans, eorumque fruens contubernio, heneste sub arbitris et videam raro, et videar : impudentissimum est ejus te verecundiam non sequi, cujus sequi testeris exemplum. Ouod si dixeris : Et mihi sufficit conscientia mea : habeo Deum judicem, qui meæ vitæ est testis: non curo quid loquantur homines : audi Apostolum scribentem: Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si quis te carpit, quod sis christiana, quod sis virgo, non cures; quod ideo dimiseris matrem. ut in monasterio inter virgines viveres, talis detractio laus tua est. Ubi non luxuria in puella Dei, sed duritia carpitur, crudelitas ista pietas est. Illum enim præfers matri, quem præferre juberis et animæ tuæ. Quem si et ipsa prætulerit, et filiam te sentiet et sororem.

Quid igitur?scelus est, sancti viri habere contubernium? Obtorto collo me in jus trahis, ut aut probem quod nolo, aut multorum invidiam subeam. Sanctus vir nunquam à matre filiam sejungit : utramque suscipit, utramque veneratur. Sit indicium castitatis est. Si coævus i notabunt. Insa quoque soror, aut tuus est ille nescio quis, matrem tuam honoret ut suam : si senior te, ut filiam diligat, et parentis subjiciat disciplinæ. Non expedit amborum famæ, plus te illum amare quam matrem, nè non videatur in te affectum eligere, sed ætatem. Et hæc dicerem, si fratrem monachum non haberes, si domesticis careres præsidiis: nunc vero, proh dolor! inter matrem atque germanum, et matrem viduam, fratremque monachum, cur se alienus interserit? Bonum guidem est, ut te et filiam noveris, et sororem. Si autem utrumque non potes, et mater quasi dura respuitur, saltem frater placeat. Si frater asperior est. mollior sit illa quæ genuit. Quid palles? quid æstuas? quid vultum rubore suffundis : et trementibus labiis impatientiam pectoris contestaris? Non superat amorem matris et fratris, nisi solius uxoris affectus.

Audio præterea te suburbana rura, villarum amœnitates cum affinibus atque cognatis, et istiusmodi generis hominibus circumire. Nec dubito, quin vel consobrina, vel soror sit, in quarum solatium novi generis ducaris assecla. Absit guippe. ut, quamvis proximi sint, et cognati, virorum te suspicer captare consortia. Obsecro ergo te, virgo, ut mihi respondeas. Sola vadis in comitatu propinguorum, an cum amasio tuo: quamvis sis impudens, sæcularium oculis eum ingerere non audebis. Si enim hoc feceris, cantabit : vos cunctorum digiti de- nautas isse in saxa præcipites, et ad

affinis, sive cognata, quæ in adulationem tui sanctum nonnumquam coram te vocant, cum se paululum averterint, portentosum ridebunt maritum. Sin autem sola ieris, quod et magis existimo, utique inter servos adolescentes, inter maritatas feminas atque nupturas, inter lascivas puellas, et comatos linteatos. que juvenes, furvarum vestium puella gradieris. Dabit tibi barbatulus quilibet manum, sustentabit lassam, et, pressis digitis, aut tentabitur, aut tentabit. Erit tibi interviros matronasque convivium : spectabis aliena oscula, prægusta-. tos cibos : et non absque scandalo tuo in aliis sericas vestes, auratasque miraberis. In ipso quoque convivio ut vescaris carnibus, quasiinvita cogeris. Ut vinum bibas, Dei. laudabitur creatura. Ut laves balneis, sordibus detrahetur. Et omnes te, cum aliquid eorum quæ suadent, retrectans feceris, puram, simplicem, dominam, et vere ingenuam conclamabunt. Personabit interim aliquis cantor ad mensam. et inter psalmos dulci modulamine currentes, quoniam alienas non audebit uxores, te, quæ custodem non habes, sæpius respectabit, loquetur nutibus, et, quidauid metuit dicere, significabit affectibus. Inter has tantas illecebras voluntatum etiam ferreas mentes libido domat, quæ majorem in virginibus patitur famem, dum dulcius putat omne quod nescit. Narrant gentiet te, et illum familia universa lium fabulæ cantibus Sirenarum

ac silicum dura mollita. Difficile tolerabiles per momenta singultus. mum.

rantia in plateis æra perspeximus, tum juvenem, non quidem comaaliquem, ossibus vix hærentem, illi- tum, non vestium sericarum, sed citis arsisse amoribus, et ante vita torosulum, et in sordibus delicacaruisse quam peste. Quid tu facies tum, qui ipse sacculum signet, puella, sani corporis, delicata, pin- textrinum teneat, pensa distriguis, rubens, æstuans inter carnes, buat, regat familiam, emat quidinter vina et balneas, juxta maritos, quid de publico necessarium est, juxta adolescentules? quæ etsi ro- dispensator, et dominus, et prægata non feceris, tamen formæ putes veniens officia servulorum, quem testimonium, si rogeris. Libidinosa omnes rodant famuli, et quidquid mens ardentius honesta persequi- domina non dederit, illum clamitur, et, quod non licet, dulcius sus- tent subtraxisse. Querulum servupicatur. Vestis ipsa vilis et pulla, lorum genus est, et, quantacumque animi tacentis indicium est, si ru- dederis, semper eis minus est. Non de industria dissuta sit tunica, ut solis, quod possunt', obtrectationiin publico quasi per verecundiam ratur, et frater. operit faciem, lupanarium arte, id Fac igitur, quod moneo, quod solum ostendit, quod ostensum ma- precor, ut primum matri, dehinc, gis placere potest.

quomodo, tam longe positus, jactas nomina hostiliter detestaris ,divi in me oculos tuos? Fratris hoc tui dere al eo, quem tuis diceris

Orphei citharam arbores bestiasque | mihi narraverunt lacrymæ, et ininter epulas servatur pudicitia. Atque utinam ille mentitus sit, et Nitens cutis sordidum ostendit ani- magis timens hoc, quam arguens, dixerit. Sed, mihi crede, nemo Legimus in scholis pueri, et spi- mentiens plorat. Dolet sibi prælagam non habeat, si per terram, ut enim considerant, de quanto, sed altior videaris, non trahatur, si quantum detur, doloremque suum aliquid intus appareat, operiatque bus consolantur. Ille parasitum, quod fædum est, et aperiat quod iste impostorem, hic hæredipeformosum. Caliga quoque ambu- tam, alius novo quolibet appellat lantis nigella ac nitens, stridore ad vocabulo. Ipsum jactent assidere se juvenes vocat. Papillæ fasciolis lectulo, obstetrices adhibere lancomprimuntur, et crispanti cingulo guenti, portare matulam, calefacere angustius pectus arctatur. Capilli lintea, plicare fasciolas. Facilius vel in frontem, vel in aures de- mala credunt homines, et, quodfluunt, Palliolum interdum cadit, cumque domi fingitur, rumor in ut candidos nudet humeros, et, publicum fit. Nec mireris, si ancillæ quasi videri noluerit, celat festina, et servuli de vobis ista confingant, quod volens detexerat. Et quando cum mater quoque id ipsum que-

si id fieri non potest, saltem fratri Respondebis: Unde me nosti, et reconcilieris: aut, si ista tam cara

potes, reverere certe tuos, si non notes deserere, vel honestius sodali tuo utere. Separentur domus vestræ, dividaturque convivium, nè maledici homines, sub uno tectulo vos manentes, lectulum quoque criminentur habere communem. Potes et ad necessitates tuas quale voluisti habere solatium, et aliqua ex parte publica carere infamia: quamquam cavenda sit macula, quæ nullo nitro, secundum Hieremiam, nulla fullonum herba elui potest. Quando vis. ut te videat et invisat, adhibe arbitros, amicos, libertos, servulos. Bona conscientia nullius oculos fugit. Intret intrepidus, securus exeat. Taciti oculi, et sermo silens, et totius corporis habitus vel trepidationem interdum, vel securitatem loquuntur. Aperi, quæso, aures tuas, et clamorem totius civitatis exaudi. Jam perdidistis vestra vecabula, et mutuo ex vobis cognomina suscepistis: sunt, et precantur vos sibi dividere. et privatam vestræ conjunctionis infamiam laudem facere communem. Tu esto cum matre, sit ille cum fratre. Audentius diliges sodalem fratris tui : honestius amabit mater amicum filii, quam filiæ suæ. Quod si nolueris, si mea monita rugata fronte contempseris, epistola tibi hæc voce libera proclamabit: Quid alienum servum obsides? quid ministrum Christi famulum tibi facis? respice ad populum, singulorum facies intuere. Iste in tia, et ignes jam sopitos suscitas? Ecclesia legit, in te aspiciunt uni- honestius est tibi saltem culpam

prætulisse : si autem et hoc non versi, nisi quod pene licentia conjugali de tua infamia gloriaris. Nec iam secreto dedecore potes esse contenta: procacitatem libertatem vocas. « Facies meretricis facta est tibi, nescis erubescere. »

Iterum me malignum, iterum suspiciosum, et rumigerulum clamitas. Ego nè suspiciosus? ego nè malevolus? qui, ut in principio epistolæ præfatus sum, ideo scripsi, quia non suspicabar: an tu negligens, dissoluta, contemptrix, que annos nata viginti quinque, adolescentem nec dum bene barbatulum ita brachiis tuis, quasi cassibus, inclusisti? Optimum revera pædagogum, qui te moneat, qui asperitate frontis terreat. Et quamquam in nullis ætatibus libido sit tuta, tamen, vel cano capite, ab aperta defendat ignominia. Veniet, veniet tempus, dies enim allabitur, dum ignoras, et iste formosulus tuus, quia cito senescunt mulieres, maxime quæ juxta viros tu illius diceris, et ille tuus. Hæc sunt, vel ditiorem reperiet, vel jumater audit, et frater, paratique niorem. Tunc te pœnitebit consilii tui, et tædebit pertinaciæ, quando et rem, et famam amiseris : quando quod male junctum fuerat, dividetur bene. Nisi forte secura es. et, coalescente tanti temporis charitate, dissidium non vereris.

Tu quoque mater, quæ propter etatem maledicta non metuis, noli sic vindicare, ut pecces. Magis à te discat filia separari, quam tu ab illa sejungi. Habes filium, et filiam, et generum, immo et contubernalem filiæ tuæ. Quid quæris aliena sola-

filiæ sustentare, quam occasionem | Extemporalis est dictatio, et tanta tuæ quærere. Si tecum filius monachus, pietatis viduitatisque præsidium, quid tibi alienum hominem quæris, in ea præsertim domo, quæ filium, et filiam capere non potuit? Eius jam ætatis es, ut possis nepotes habere ex filia: invita ad te utrumque : revertatur cum viro, quæ sola exierat. Virum dixi, non maritum: nemo calumnietur, sexum significare volui, non conjugium. Aut, si erubescit, et retractat, et domum, in qua nata est, arbitratur angustam, vos ad ejus hospitium pergite : quamvis arctum sit, facilius matrem, et fratrem capere potest, quam hominem alienum, cum quo certe in domo una, sive cubiculo, casta manere non poterat. Sint in una domo duæ feminæ, et duo masculi. Si autem et tertius ille γηροβόσχος tuus abire non vult, et seditiones ac turbas concitat, sit biga, sit triga, frater vester, ac filius, et sororem illi exhiappellet et fratrem.

lam celeri sermone dictavi, volens nem, et amicum Nathanael invenire desiderio postulantis satisfacere, et desiderat, ut alter eorum mereatur quasi ad scholasticam materiam me audire. « Tu es Simon filius Johanna, exercens: eadem enim die mane tu vocaberis Cephas, » quod interpulsabat ostium, qua profecturus pretatur Petrus : alter donum Dei erat : simulque ut ostenderem ob- (hoc enim in lingua nostra sonat trectatoribus meis, quod et ego Nathanael) Christi ad se loquentis possem, quidquid veniret in buc- testimonio sublevetur. « Ecce verè pauca perstrinxi, nec orationem Optaverat quondam et Loth cum meam, ut in cæteris libris facere filiabus salvare conjugem suam, et solitus sum, illarum floribus texui. de incendio Sodomæ et Gomorrhæ

ad lumen lucernulæ facilitate profusa, ut notariorum manus lingua præcurreret, et signa ac furta verborum volubilitas sermonum obrueret : quod idcirco dixi, ut qui non ignoscit ingenio, ignoscat vel tempori.

ARGUMENTUM.

Rusticum, quod promissam cum uxore Artemia continentiam fregerat, ad pænitentiam, et ut sancta invisat, conjugis exemplo, loca, hortatur.

Hieronymus ad Rusticum.

EPISTOLA X.

Ovon ignotus ad ignotum audeo scribere, sanctæ ancillæ Christi Hedibiæ, et filiæ meæ, conjugis tuæ Artemiæ, imo sororis ex conjuge atque conservæ, fecit deprecatio. Ouæ neguaguam propria salute contenta, tuam et ante quæsivit in patria, et nunc in sanctis locis bebis et matrem. Alii vitricum et quærit salutem, imitari cupiens generum vocitent, ille nutricium Andreæ et Philippi Apostolorum benevolentiam, quorum uterque Hæc ad brevem lucubratiuncu- inventus à Christo, fratrem Simocam, dicere : unde et de scripturis Israelita, in quo dolus non est. » penè semiustus erumpens, educere | riemur. » Et in Ezechiel loquitur : pervenire, in qua Abraham amicus operibus se judici præpararet. Dei cum Angelis suscipit Deum. Audiamus per Hieremiam loquenducemus et bibamus, cras enim mo- consequentibus loquitur : Vivo ego,

cam quæ pristinis vitiis tenebatur Et tu fili hominis, dic domui Israel, astricta : sed ca desperatione tre- sic loquuti estis, dicentes : Errores pida, respiciensque post tergum, nostri et iniquitates nostræ super æterno infidelitatis titulo condem- nos erunt, et in ipsis contabescimus: natur. Et ardens fides pro una mu- et quomodo salvi esse poterimus? liere perdita, totam Segor liberat, Dic eis, Vivo ego, dicit Dominus: civitatem. Denique postquam Sodo-Nolo mortem impii, sed ut convermiticas valles ac tenebras derefin- tatur à via sua, quare moriemini quens, ad montana conscendit, domus Israel? Nihil ita offendit ortus est ei sol in Segor, quæ inter- Deum, quam desperatione meliopretatur parvula, ut parva fides rum hærere pejoribus; licèt et ipsa Loth, quia majora non poterat, desperatio incredulitatis indicium saltem minora servaret. Neque enim sit. Qui enim desperat salutem, Gomorrhæ quondam et erroris ha- non putat futurum esse judicium: bitator, statim ad meridiem poterat quod si metueret, utique bonis

Et Joseph pascit fratres in Ægypto, tem Deum. « Converte pedem tuum sponsusque audit à sponsa : « Ubi à via aspera, et guttur tuum à siti. » cubas? ubi pascis in meridie? » Et iterum: Numquid qui cadit, non Samuel quondam plangebat Saulem, resurget? aut qui aversus est, non quia superbiæ vulnera, pænitentiæ revertetur? Et per Esaiam: Quando medicamine non curabat. Et Paulus conversus ingemueris, tunc salvus lugebat Corinthios, qui fornica- eris, et scies ubi fueris. Scire non tionis maculas, lacrymis delere possumus ægrotationis mala, nisi nolebant. Unde et Ezechiel librum cum fuerit sanitas consequuta. Et devorat, scriptum intus et foris quantum boni virtus habeat, vitia carmine, et planetu, et væ. Carmine, demonstrant : clariusque fit lumen super laude justorum : planetu , comparationetenebrarum. Ezechiel super paritentibus; ya super his, quoque jisdem verbis, quia codem de quibus scriptum est : « Cum et spiritu : Convertimini , inquit , venerit impius in profundum ma- et redite ab iniquitatibus vestris lorum, contemnit. » Quo ostendit domus Israel, et non erunt vobis Esaias, dicens: « Vocavit Dominus in tormentum impietates. Projicite Sabaoth in die illa ad fletum et omnes impietates vestras, quibus decalvationem, et accinctionem impiè egistis adversum me : et facite ciliciorum : ipsi autem fecerunt vobis cor novum et spiritum nolætitiam et exultationem, mactan vum. Et quare moriemini domus tes vitulos et occidentes oves , ut Israel? Nolo enim mortem pecca comederent carnes, dicentes: Man- toris, dicit Dominus. Unde et in

toris, sed ut convertatur à via sua mala, et vivat, nè mens incredula bonorum promissionem desperet: et semel perditioni animus destinatus, non adhibeat vulneri curationem, quod nequaquam existimat posse curari. Idcirco jurare se dicit, ut si non credimus promittenti Deo, credamus saltem pro nostra salute iuranti. Ouam ob causam justus precatur, et dicit : Converte nos Deus salutaris noster, et averte furorem tuum à nobis. Et iterum : Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo fortitudinem. Avertisti faciem tuam à me, et factus sum conturbatus. Postquam enim fœditatem delictorum meorum, virtutum decore mutavi, infirmitatem meam tua gratia roborasti. Ecce audio pollicentem : Persequar inimicos meos, et comprehendam illos, et non revertar, donec deficiant: ut, qui te antè fugiebam, et inimicus eram, tua comprehendar manu. Nec cesses à persequendo, donec deficiam à via mea pessima, et revertar ad virum meum pristinum: qui mihi dabat linteamina mea, et oleum, et similam, et cibabat me pinguissimis cibis. Qui idcirco obsepsit atque præclusit vias meas pessimas, ut eam invenirem viam, quæ dicit in Evangelio : Ego sum via, veritas, et vita. Audi Prophetam loquentem: Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent. Euntes ibant et fledant, mittentes semina

dicit Dominus: Nolo mortem pecca- per singulas noctes lectum meum. lacrymis meis stratum meum rigabe. Et iterum : Sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad te Deum fontem vivum. Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes per diem et noctem. Et in alio loco: Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Sitivit anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta, et invia, et inaquosa, sic in sancto apparui tibi. Quamquam enim sitierit te anima mea, tamen multo te carnis meae labore quæsivi, et tibi in sancto apparere non potui : nisi prius in terra deserta à vitiis, et invia adversariis potestatibus, et absque humore et rheumate ullius libidinis commorarer. Flevit et Dominus super civitatem Hierusalem, quia non egisset pænitentiam : et Petrus trinam negationem amaritudine abluit lacrymarum, implevitque illud propheticum: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. Plangit et Hieremias populum non agentem pænitentiam, dicens: Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo populum istum per diem et noctem? Cur autem plangat et defleat, sequenti sermone demonstrat : Nolite flere mortuum, neque plangatis eum. Flete planctu qui egreditur, quia non revertetur ultra. Nequaquam igitur gentilis plangendus est et Judæus, qui in Ecclesia non fuesua. Venientes autem venient in runt, et semel mortui sunt : de exultatione, portantes manipulos quibus Salvator dicit: « Dimittite suos. Et loquere cum co., Lavabo mortuos sepelire mortuos suos : »

sed hi, qui per scelera atque pec-llatinis codicibus non habetur : Et nolunt ultra reverti ad eam damnaillud Apostoli : Gaudere cum gaudura corda peccantium vestris lapater meus es tu: et lapidi, tu me genuisti : et verterunt ad me dorsa sua, et non facies suas. Et est senagerent pœnitentiam, sed duritia nicata est, et fecit hæc omnia, ad quam faciam? Sicut Adama ponam

Si reliquerit, inquit, uxor virum Non est in morte, qui memor sit tui, suum, et alii nupserit, et voluerit in inferno autem quis confitebitur suscipiet eam, et non detestabitur? meum notum tibi feci, et injusti-

cata egrediuntur de Ecclesia, et tu reliquisti me, tamen convertere. et suscipiam te, dicit Dominus. tione vitiorum. Unde et ad viros Esaias quoque in eumdem sensum Ecclesiasticos, qui muri et turres iisdem penè loquitur sermonibus : Ecclesiæ nuncupantur, loquitur Convertimini, qui profundum consermo propheticus, dicens: Muri silium cogitatis, et iniquum, filii Sion, proferte lacrymas, implentes Israel: revertere ad me, et redimam te. Ego Deus, et non est alius dentibus, flere cum flentibus, ut præter me, justus et salvator non est absque me. Revertimini ad me, crymis provocetis ad fletum, nè et salvi eritis, qui estis in extremis perseverantes in malitia audiant: terræ, Recordamini horum, et in-Ego plantavi te vineam frugiferam, gemiscite, et agite pænitentiam omne semen verum. Quomodo con- qui erratis. Convertimini corde, et versa es in amaritudinem vitis mementote priorum à sæculo, quoaliena? Et iterum : Ligno dixerunt . niam ego sum Deus, et non est alius absque me. Scribit et Joel: Convertimini ad me ex toto corde vestro, in jejunio, et lacrymis, et planctu: sus: Noluerunt ad me converti, nt scindite corda vestra, et non vestimenta vestra. Misericors enim et cordis in injuriam meam sua terga miserator est Dominus, et agens verterunt. Quamobrem Dominus pœnitentiam super malitiis. Quantæ loquitur ad Hieremiam : Vidisti autem sit misericordiæ, et quam quæ fecerunt mihi habitatio Israel. (ut ita loguar) nimiæ ineffabilisque Abierunt super omnem montem, clementiæ, Osee Propheta nos doomnem montem excelsum, subter ceat, per quem loquitur Deus: omne lignum frondosum, et forni- Quid tibi faciam Ephraim? quomodo cati sunt, et dixi : Postquam for- te protegam Israel? quid tibi inme revertere; et non est reversa. te, et sicut Seboim. Conversum est O clementia Dei, ò nostra duri- cor meum in me, et conturbata est tia, dum et post tanta scelera nos pænitudo mea. Nequaquam faciam provocat ad salutem, et nè sic qui- libi secundum iram furoris mei. dem volumus ad meliora converti. Undè et David loquitur in Psalmo : postea reverti ad eum, numquid tibi? Et in alio loco : « Peccatum Pro quo scriptum est juxta Hebrai- tiam meam non abscondi. » Dixi, cam veritatem, quod in gracis el pronuntiabo contra me iniquitatem

pictatem cordis mei. Pro hac orabit dudum peccator et pænitens transad te omnis sanctus in tempore opportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non

approximabunt.

Vide quanta magnitudo sit fletuum, ut aquarum diluvio comparetur. Quos qui habuerit, et dixerit trices meæ, à facie insipientiæ meæ cum Hieremia: Non sileat pupilla oculi mei, statim in illo complebitur: Misericordia et veritas obviaverunt sibi, justitia et pax deosculatæ sunt : ut si te justitia veritasque servaverint, misericordia et pax provocent ad salutem. Totam pœnitentiam peccatoris ostendit juncta, Heliæ incregatione corriquinquagesimus Psalmus, quando pitur. Hæc dicit Dominus: Occidisti ingressus est David ad Bersabee uxorem Uriæ Ethæi, et à Nathan in quo linxerunt canes sanguinem propheta correptus respondit, dicens, Peccavi; statimque meruit tuum, et carnes Jezabel canes coaudire, Et Dominus abstulit pecca- medent ante muros Jezrahel. Quod tum à te. Adulterio enim junxerat cum audisset Achab, scidit vestihomicidium, et tamen conversus menta sua, et posuit saccum super ad lacrymas: Miserere, ait, mei carnem suam, jejunavitque et dor-Deus secundum magnam miseri- mivitin cilicio. Factusque est sermo cordiam tuam. Et secundum mul- Domini ad Heliam, dicens : Quotitudinem miserationum tuarum, niam reveritus est Achab faciem dele iniquitatem meam. Magnum meam, non inducam malum in dicenim peccatum magna indigebat bus eius. Unum scelus Achab et Jemisericordia. Unde jungit et dicit : zabel, et tamen conversi ad pæni-Multum lava me ab iniquitate mea, tentiam Achab, pœna differtur in et à peccato meo munda me. Quo-posteros, et Jezabel in scelere perniam iniquitatem meam ego cog- severans, præsenti judicio condemnosco, et peccatum meum contra | natur. me est semper. Tibi soli peccavi omnia sub peccato, ut omnium mi- enim veni vocare justos, sed pec-

meam Domino, et tu dimisisti im- | sereatur. Tantumque profecit, ut ierit in magistrum, et dicat: Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. Confessio enim et pulchritudo coram eo, ut qui sua fucrit peccata confessus, et dixerit: Putrucrunt et corruptæ sunt cicafæditatem vulnerum in sanitatis decorem commutet. Qui enim abscondit iniquitatem suam, non prosperabitur. Achab rex impiissimus, vineam Nabuthæ cruore possedit : et cum Hiezabel non tam conjugio sibi quam crudelitate conet possedisti. Et iterum: In loco, Nabuthæ, ibi lingent sanguinem

Loquitur et Dominus in Evangelio: (rex enimeram, alium non timebam) Viri Ninivitæ surgent in judicium et malum coram te feci, ut justifi- cum generatione hac, et condemceris in sermonibus tuis, et vincas nabunt eam, quia egerunt pœnicum judicaris. Conclusit enim Deus | tentiam in prædicatione Jonæ. Non

perit, et tamen invenitur in stercore. Nonaginta novem oves relinquuntur in solitudine, et una ovis quæ aberraverat, pastoris humeris reportatur. Undè et lætitia Angelorum est super uno peccatore pœnitentiam agente. Quanta felicitas, ut de salute nostra exultent cœlestia! De quibus dicitur : Pœnitentiam agite, appropinguabit enim regnum coelorum. Nullum in medio spatium. Mors et vita sibi contraria sunt, et tamen pœnitentia copulantur. Luxuriosus filius totam prodegerat substantiam, et procul à patre, vix porcorum cibis inediam sustentabat. Revertitur ad patrem, immolatur ei vitulus saginatus: stolam accipit et annulum, ut Christi recipiat vestimentum, quod dudum polluerat, et audire mereatur: Candida sint semper vestimenta tua : receptoque signaculo Dei, proclamet ad Dominum: Pater, peccavi in cœlum et coram te : et reconciliatus osculo, dicat ad eum: Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. Justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit: et iniquitas iniqui non nocebit ei, quacumque die conversus fuerit. Unumquemque judicat Deus sicut invenerit : nec præterita considerat, sed præsentia, si tamen vetera crimina novella conversione mutentur. Septies cadit justus, et resurgit. Si cadit. quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? Sed justi vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam Auditur intervos fornicatio, et talis semper resurgit. Et non solum sep- fornicatic, qualis nec inter gentes

catores ad pœnitentiam. Drachma ties, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur. Cui plus dimittitur, plus diligit. Meretrix lacrymis pedes Salvatoris lavat, et crine detergit, et in typum Ecclesiæ de gentibus congregatæ, meretur, audire: Dimittuntur tibi peccata tua. Pharisæi justitia perit superbia, et publicani humilitas confessione salvatur. Per Jeremiam contestatur Deus: Ad summam loquar contra gentem et regnum, ut eradicem et destruam, et disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum adversus eam, agam et ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. Et ad summam loquar super gente et regno, ut ædificem et plantem, et illud : Si fecerit malum in conspectu meo, ut non audiat vocem meam, ponitentiam agam super bono, guod loquutus sum, ut facerem ei. Statimque infert : Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationes. Revertatur unusquisque à via sua mala, et dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt : Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Simeon justus in Evangelio loquitur: Ecce hic positus est in ruinam, et in resurrectionem multorum: in ruinam scilicet peccatorum, et resurrectionem corum qui agunt pointentiam.

Apostolus scribit ad Corinthios:

quis habeat. Et vos inflati estis, et confessione sui peccator arguitur. non magis luctum habuistis, ut tol- Si Abraham, Isaac, et Jacob, Prolatur de medio vestrum, qui hoc phetæ quoque et Apostoli nequaopus fecit? Et in secunda ad eosdem, epistola, nè abundantiori tristitia mum triticum habuit mixtas paleas. pereat, qui ejusmodi est, revocat eum, et obsecrat, ut confirment illud scriptum est : « Quid paleis ad super illum charitatem, ut qui in- frumentum, dicit Dominus? » Et cestu perierat, pœnitentia conser- tamen paleæ futuro reservantur vetur. Nullus enim mundus à pec- incendio : et zizania hoc tempore cato: nec si unius quidem diei fue- mixta sunt segetibus frumentorum, rit vita ejus, innumerabiles autem donec veniat, qui habet ventilaanni vitæ illius sine peccato trans- brum in manu sua, et purgabit ibunt. Astra quoque ipsa non sunt aream, ut congreget triticum in munda in conspectu eius, et adver- horrea, et quisquilias gehennæ sus Angelos suos perversum quid excogitavit. Si in cœlo peccatum, quanto magis in terra! Si delictum scripturarum prata discurrens, in in his qui carent tentatione corporea, quanto magis in nobis, qui fragili carne circumdamur, ut cum tibi texere pænitentiæ, quam im-Apostolo dicamus: «Miser ego, quis ponas capiti tuo, et assumas pennas me liberabit de corpore mortis columbæ, et voles, et requiescas, hujus?» Non enim habitat in carne et clementissimo reconcilieris Panostra bonum : nec agimus, quod tri. Narravit mihi uxor quondam volumus, sed quod nolumus: ut tua, nunc soror atque conserva, aliud anima desideret, aliud facere quod juxta præceptum Apostoli ex caro cogatur. Quod si quidam justi . | consensu abstinueritis vos ab opere appellantur in scripturis, et non nuptiarum, ut vacaretis orationi: solum justi, sed justi in conspectu tuaque rursum vestigia, quasi in Dei, juxta illam appellantur justi salo posita fluctuasse, immo (ut justitiam, juxta quam supra dictum | apertius loquar) esse prolapsa. Illam est: Septies cadit justus, et resurget: autem audisse à Domino cum Moyse. et juxta quod, iniquitas iniqui non Tuyero hic sta mecum, et dixisse de nocebit ei in quacumque die con- Domino, statuit supra petram pedes versus fuerit. Denique et Zacharias meos: tuam domum, quæ fundapater Joannis, qui scribitur justus, menta fidei solida non habebat, peccavit in eo, quod non credidit, et postea diaboli turbine concidisse: statim silentio condemnatur. Et Job., porro illius perstare in domo, et qui justus et immaculatus, ac sine suum tibi hospitium non negare: querela in principio voluminis sui | ut qui prius conjunctus fueras cor-

quidem, ita ut uxorem patris ali- scribitur, postea et Dei sermone, et quam caruère peccato : si purissiquid de nobis dici potest, de quibus igni comburat.

> Hæc omnia quasi per pulcherrima unum locum volui congregare, et de speciosissimis floribus coronam

enim adhæret Domino, unus spiritus est cum eo. » Cumque vos rabies barbarorum et imminens captivitas separaret, sub jurisjurandi testificatione pollicitum, ut ad sancta transeuntem loca vel statim, vel postea sequereris, et servares animam tuam, quam visus fueras negligentia perdidisse. Redde igitur quod præsente Domino spopondisti. Incerta est vita mortalium : nè antè rapiaris, quam tuam impleas sponsionem. Imitare eam, quam docere debueras. Proh pudor! fragilior sexus vincit sæculum, et robustior superatur à sæculo. Tanti dux femina facti est, et non segueris eam in cuius salute candidatus est fidei? Quod si te rei familiaris tenent reliquiæ, ut seilicet mortes amicorum, et civium videas, et ruinas urbium alque villarum : saltem inter captivitatis mala, et feroces hostium vultus, et provinciæ tuæ infinita naufragia, teneto tabulam poenitentiæ, et memento conservæ tuæ, quæ tuam quotidiè suspirat, nec desperat salutem. Tu vagaris in patria, immo non patria, quia patriam perdidisti : ista pro te in locis venerabilibus resurrectionis et crucis, et incunabulorum Domini salvatoris, in quibus parvulus vagiit, tui nominis recordatur, teque, tur, et ea sæpe concedere, quæ nec ad se orationibus trahit: ut si non oculus vidit, nec auris audivit, nec tuo merito, saltem hujus fide sal- in cor hominis ascenderunt, licèt

lecto, et sic erat cunctis artubus propria nunc probavi, Ruffine chadissolutus, ut nec pedes ad in- rissime. Ego enim, qui audaci fieri

pore, nunc spiritu copuleris : « Qui posset ad precandum ; et tamen profertur ab aliis, et restituitur pristinæ saluti, ut portaret lectulum, qui dudum à lectulo portabatur. Et te igitur absentem corpore, præsentem fide offert conserva tuo Domino salvatori, et dicit cum Cananæa : Filia mea malè à dæmonio vexatur. Rectè enim animam tuam appellabo filiam animæ ejus, quæ sexus nescit diversitatem : quia te quasi parvulum atque lactantem, et nec dum valentem sumere solidos cibos, invitat ad lac infantiæ, et nutricis tibi alimenta demonstrat, ut possis dicere cum Propheta: « Erravi sicut ovis perdita: quære servum tuum, quoniam mandata tua non sum oblitus. »

ARGUMENTUM.

Ruffinum Aquileiensem, quem in Ægyptum consessisse audierat, ut ad se in Syria pergat, invitat; asserens se, uno Evagrio excepto, ab omnibus derelictum fuisse, Innocentio scilicet, Hylaque defunctis, et Bonoso, insulam quamdam, pœnitentiæ peragendæ causa, incolente.

Hieronymus ad Ruffinum.

EPISTOLA XI.

Plus Deum tribuere, quam rogaex sacrorum ministerio voluminum Jacebat quondam paralyticus in antè cognoverim, tamen in causa grediendum, nec manus movere satis voto credebam, si vicissitudine

tiæ mentiremur, audio te Ægypti secreta penetrare, monachorum invisere choros, et cœlestem in terris circumire familiam. O si mihi nunc Dominus Jesus Christus, vel Philippi ad Eunuchum, vel Abacuc ad Danielem translationem repentè concederet : quam ego nunc tua arctis stringerem colla complexibus, quam illud os, quod mecum vel erravit aliquando, vel sapuit, impressis figerem labiis. Verum, quia non tam te sic ad me venire, quam ad te sic ire non mereor, et invalidum, etiam cum sanum est, corpusculum crebri fregêre morbi : has mei vicarias, et tibi obvias mitto, quæ te, copula amoris innexum, ad me usque perducant. Prima inopinati gaudii ab Heliodoro fratre mihi est nunciata felicitas. Non credebam certum, quod certum esse cupiebam, præsertim cum et ille ab alio se audisse diceret, et rei novitas fidem sermonis auferret. Rursum suspensam voto nutante mentem, quidam Alexandrinus monachus, qui ad Ægyptios confessores, et voluntate jam martyres, pio plebis jam dudum fuerat transmissus obseguio, manifestus ad credulitatem nuncii auctor impulerat. Fateor et in hoc meam labasse sententiam. Nam cum et patriam tuam ignoraret, et nomen. in eo tamen plus videbatur afferre, quod eadem asserebat, quæ jam alius indicaverat. Tandem plenum veritatis pondus erupit. Ruffinum enim Nitriæ esse, et ad beatum

litterarum imaginem nobis præsen- | meantium multitudo referebat. Hic vero tota credulitatis frena laxavi, et tunc verè, ægrotum esse me, dolui, et nisi me attenuati corporis vires quadam compede præpedissent, nec mediæ fervor æstatis, nec navigantibus semper incertum mare pia cum festinatione gradienti, valuisset obsistere. Credas mihi frater, non sic tempestate jactatus portum nauta prospectat, non sic sitientia imbres arva desiderant, non sic curvo assidens littori anxia filium mater expectat, postquam me à tuo latere subitus turbo convulsit, postquam glutino charitatis hærentem impia distraxit avulsio: « Tunc mihi cæruleus supra caput astitit imber: » « Tunc maria undique, et undique cœlum.» Tandem in incerto peregrinationis erranti, cum me Thracia, Pontus, atque Bithynia, totumque Galatiæ et Cappadociæ iter, et fervido Cilicum terra fregisset æstu, Syria mihi, velut fidissimus naufrago portus, occurrit, ubi ego, quidquid morborum esse poterat, expertus, ex duobus oculis unum perdidi. Innocentium enim. partem animæ meæ, repentinus febrium ardor abstraxit. Nunc uno et toto mihi lumine Evagrio nostro fruor, cui ego semper infirmus ad laborem cumulus accessi. Erat nobiscum et Hylas, sancti Melanii famulus, qui puritate morum, maculam servitutis abluerat, et hic necdum obductam rescidit cicatricem. Verum quia de dormientibus contristari, Apostoli voce prohibemur, et nimia vis mœroris læto superveperrexisse Macarium, crebra com- niente nuncio temperata est: indicamus hæc tibi, ut si nescis, discas, laudare victoriam, cum laborem

Bonosus tuus, immo meus, et, ut verius dicam, noster, scalam præsagatam Jacob somniante jam scandit, portat crucem suam, nec de crastino cogitat, nec post tergum respicit. Seminat in lacrymis, ut in gaudio metat. Et sacramento Moysi serpentem in eremo suspendit. Cedant huic veritati tam græco quam romano stylo mendaciis ficta miracula. Ecce puer honestis sæculi nobiscum artibus institutus, det, dum in insula commoratur, cui opes affatim, dignitas apprime inter æquales erat, contempta ma- dis tricas? quas parare arbitraris tre, sororibus, et charissimo sibi insidias? Forsitan antiquæ fraudis germano, insulam pelago circum- memor, famem suadere tentabit. sonante naufragam, cui asperæ Sed jam illi responsum est, Non in cautes et nuda saxa, et solitudo sole pane vivit homo. Opes forsitan terrori est, quasi quidam novus gloriamque proponet. Sed dicetur paradisi colonus insedit. Nullus ibi illi : Qui cupiunt divites fieri, inciagricolarum, nullus monachorum, dunt in muscipulam et tentationes. nė parvulus quidem, quem nosti, Et, Mihi omnis gloriatio in Christo Onesimus, quo velut fratre in os- est. Fessa membra iciuniis, morbo culo fruebatur, in tanta vastitate gravante concutiet; sed Apostoli adhæret lateri comes. Solus ibi, repercutietur eloquio: Quando inimmo jam Christo comitante non firmor, tunc fortior sum, et virtus solus, videt gloriam Dei, quam in infirmitate perficitur. Minabitur etiam Apostoli, nisi in deserto non mortem, sed audiet : « Cupio disviderant. Non quidem conspicit tur- solvi, et esse cum Christo: » Ignita ritas urbes, sed in novæ civitatis jacula librabit, sed excipientur sensu dedit nomen suum. Horrent scuto fidei. Et nè multa, impugnasacco membra deformi : sed sic bit Satanas, sed tutabitur Christus. melius obviam Christo rapietur in Gratia tibi. Domine Jesu, quod in nubibus. Nulla riparum amœnitate | die tua habeo, qui pro me te possit perfruitur, sed de latere Domini rogare. Scis ipse (tibi enim patent aquam vitæ bibet. Propone tibi pectora singulorum, qui cordis arante oculos, amice dulcissime, et cana rimaris, qui tantæ bestiæ alvo in præsentiam rei totus animo ac inclusum Prophetam in profundo mente convertere. Tunc poteris vides), ut ego et ille à tenera in-

si antè cognovisti, pariter gau- præliantis agnoveris. Totam circa insulam fremit insanum mare, et sinuosis montibus illisum scopulis æquor reclamat. Nullo terra germine viret, nullis vernans campus densatur umbraculis. Abruptæ rupes, quasi quemdam horroris carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus et totus de Apostolo armatus. nunc Deum audit, dum divina relegit : nunc cum Deo loquitur. cum Dominum rogat, et fortasse ad exemplum Joannis aliquid vi-

Quas nunc diabolum nectere cre-

fantia pariter ad florentem usque adoleverimus ætatem : ut iidem nos nutricum sinus, iidem amplexus foverint bajulorum. Et cum post romana studia ad Rheni semibarbaras ripas, eodem cibo, pari frueremur hospitio, ut ego primus cœperim velle te colere, memento quæso hunc bellatorem tuum, mecum quondam fuisse tyronem. Habeo promissum majestatis tuæ, Qui docuerit, et non fecerit, minimus vocabitur in regno cœlorum. Qui autem docuerit et fecerit, maximus vocabitur in regno cœlorum. Fruatur ille virtutis corona, et ob quotidiana martyria, stolatus agnum seguatur. Multæ sunt mansiones apud Patrem. Et stella à stella differt in claritate. Mihi concede, ut inter sanctorum caput possim levare calcanea, ut cum ego voluerim, ille perfecerit: mihi ignoscas, qui implere non potui: illi tribuas præmium, quod meretur. Plura fortasse, quam epistolæ brevitas patiebatur, longo sermone protraxerim : quod mihi semper accidere consuevit, quando aliquid de Bonosi nostri laude dicendum fuit.

Sed ut ad illud redeam, unde discesseram: Obsecro te nè amicum, qui diu quæritur, vix invenitur, difficile servatur, pariter cum oculis mens amittat. Fulgeat quilibet auro, et pompaticis ferculis corusca ex sarcinis metalla radient. Charitas non potest comparari. Dilectio pretium non habet. Amicitia quæ desinere potest, vera numquam fuit. Vale in Christo.

ARGUMENTUM.

Nepotianus, Heliodori ex sorore nepos, juvenis adhuc ætate, verum senili animo, petierat per litteras à D. Hieronymo, ut illi vivendi formam, quæ à clericis, vel monachis servari debet, præscriberet. Facit hoe vir sanctus præsenti epistola: in qua παραυντικός multa ad corum vitam pertinentia luculenter exponit.

Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum et Sacerdotum.

EPISTOLA XII.

Peris à me. Nepotiane charissime. litteris transmarinis, et crebro petis, ut tibi brevi volumine digeram præcepta vivendi, et qua ratione is, qui sæculi militia derelicta, vel monachus cœperit esse, vel clericus, rectum Christi tramitem teneat, nè ad diversa vitiorum diverticula rapiatur. Dum essem adolescens, immo pene puer, et primos impetus lascivientis ætatis eremi duritia refrenarem, scripsi ad avunculum tuum sanctum Heliodorum exhortatoriam epistolam, plenam lacrymis, querimoniisque et quæ deserti sodalis monstraret affectum. Sed in illo opere pro ætate tunc lusimus, et, calentibus adhuc rhetorum studiis, atque doctrinis, quædam scholastico flore depinximus. Nunc jam cano capite, et arata rugis fronte, et instar boum pendentibus à mento palearibus :

Frigidus obsistit circum præcordia sanguis.

Unde et in alio loco idem poeta canit:

Omnia fert setas, animum quoque. . . .

Et post modieum:

Nunc oblita mihi tot carmina vox quoque,

Jam fugit ipsa.

Sephoram non mutavit.

vocaret? Exponat sapientissimus Salomon patris suis delicias, et pacificus bellatoris viri narret amplexus. « Posside sapientiam, pos-Quod nè de gentili tantum littera- side intelligentiam. Nè obliviscaris, tura proferre videamur, divinorum, et nè declinaveris à verbis oris voluminum sacramenta cognosce, mei : neque derelinguas illam, et David annos natus septuaginta, apprehendet te : ama illam, et bellicosus quondam vir, senectute servabit te. Principium sapientiæ, frigescente, non poterat calefieri, posside sapientiam : et in omni Ouæritur itaque puella de universis possessione tua, posside intelligenfinibus Israel, Abisag Sunamitis, tiam: circumda illam, et exaltabit quæ cum rege dormiret, et senile te, honora illam, et amplexabitur corpus calefaceret. Nonne tibi vi- te : ut det capiti tuo coronam gradetur, si occidentem sequaris litte- fiarum. Corona quoque deliciarum ram, vel figmentum esse de mimo, proteget te. » Omnes pene virtutes vel Attellanarum ludicra? Frigidus corporis mutantur in senibus, et, senex obvolvitur vestimentis, et crescente sola sapientia, decresnisi complexu adolescentulæ non cunt cætera, jejunia, vigiliæ, et tepescit. Vivebat adhuc Bersabee: eleemosynæ, chameuniæ, huc ilsupererat Abigail, et relique uxo-lucque discursus, peregrinorum res ejus, et concubinæ, quas scrip- susceptio, defensio pauperum, intura commemorat. Omnes quasi stantia orationum, perseverantia, frigidæ repudiantur, et in unius visitatio languentium, labor matantum grandævus calescit am- nuum, unde præbeantur eleemoplexibus. Abraham multo David synæ. Et, ne sermonem longius senior fuit, et tamen, vivente Sara, protraham, cuncta, quæ per corpus aliam non quæsivit uxorem. Isaac exercentur, fracto corpore minora duplices David annos habutt, et fiunt. Nec hoc dico, quod in juvecum Rebecca jam vetula numquam nibus, et adhuc solidioris ætatis, friguit. Taceo de prioribus ante di- his dumtaxat, qui labore et ardenluvium viris, qui post annos non- tissimo studio, vitæ quoque sancgentos, non dico senilibus, sed pene timonia, et orationis ad Dominum jam cariosis artubus, neguaquam Jesum frequentia, scientiam conpuellares quæsiere amplexus. Certe secuti sunt, frigeat sapientia, quæ Moyses, dux Israelitici populi, cen- in plerisque senibus ætate marcestum et viginti annos habebat, et cit : sed quod adolescentia multa corporis bella sustineat, et inter Quae est igitur ista Sunamitis, incentiva vitiorum, et carnis titiluxor et virgo, tam fervens, ut fri- lationes, quasi ignis in lignis viridigidum calefaceret, tam sancta, ut bus suffocetur, ut suum non possit calentem ad libidinem non pro- explicare felgorem. Senectus vero

suam honestis artibus instruxerunt. ct in lege Domini meditati sunt die

ru sus eorum, qui adolescentiam pientiam senum indicat ampliorem.

Interpretatur enim, pater meus ac nocte, ætate fit doctior, usu tri- superfluus, vel patris mei rugitus. tior, processu temporis sapientior, Verbum superflui ambiguum est, et veterum studiorum dulcissimos sed in præsenti loco virtutem sonat, fructus metit : unde et sapiens quod amplior sit in senibus, et reille vir Græciæ Themistocles, cum, dundans ac larga sapientia. In alio expletis centum et septem annis, autem loco superfluus, quasi non se mori cerneret, dixisse fertur, se necessarius ponitur. Abisag autem, dolere, quod tunc egrederetur e id est, rugitus proprie nuncupatur, vita, quando sapere coepisset. Plato, quod, ut maris fluctus, resonat, octogesimo primo anno scribens, et, ut ita dicam, de pelago veniens mortuus est. Et Isocrates, nona- fremitus auditur. Ex quo ostenginta et novem annos in docendi ditur abundantissimum, et ulfra scribendique labore complevit. Ta- humanam vocem divini sermonis ceo cæteros philosophos Pythago- in senibus tonitruum commorari. ram, Democritum, Xenocratem, Porro Sunamitis in lingua nostra, Zenonem, Cleantem, qui, jam coccinea dicitur, ut significet caætate longæva, in sapientiæ studiis lere sapientiam, et divina lectione floruerunt. Ad poetas venio, Ho- fervere, quod licèt Dominici sanmerum, Hesiodum, Simonidem, guinis indicet sacramentum, tamen Stesichorum, qui grandes natu, et fervorem ostendit sapientiæ : cygneum nescio quid, et solito unde et obstetrix illa in Genesi dulcius, vicina morte, cecinerunt, coccinum ligat in manu Phares, Sophocles, cum propter nimiam qui ab co, quod parietem diviserat, senectutem, et rei familiaris negli- duos ante populos separantem, digentiam à filiis accusaretur amen- visoris, id est Phares, sortitus est tiæ, OEdipi fabulam, quam nuper nomen. Et Rahab meretrix, in typo scripserat, recitavit judicibus, et Ecclesiæ resticulam mysterium santantum sapientiæ in ætate jam guinis continentem, ut, Hiericho fracta specimen dedit, ut severita- pereunte, domus ejus salvaretur tem tribunalium in theatri favorem appendit in fenestra, unde et in verteret. Nec mirum, cum etiam alio loco de viris sanctis scriptura Cato Censorius, Romani generis commemorat: Hi sunt qui venerunt disertissimus, jam et senex, græcas | de calore domus patris Rechab. litteras discere nec erubuerit, nec Et Dominus noster in Evangelio, desperaverit. Certe Homerus re- « Ignem, inquit, veni mittere in fert, quod de lingua Nestoris jam terram, et quid volo nisi ut arvetuli, et pene decrepiti, dulcior deat? » Qui in discipulorum corda melle oratio fluxerit. Sed et ipsius succensus, cogebat eos dicere. nominis Abisag sacramentum sa- « Nonne cor nostrum ardens erat

in nobis, dum loqueretur in via, | Ecclesiæ, interpretetur primo voet aperiret nobis scripturas? »

Quorsum hæc tam longo repetita principio? Nè à me quæras pueriles declamationes, sententiarum flosculos, verborum lenocinia, et per fines capitulorum singulorum acuta quædam breviterque conclusa, quæ plausus et clamores excitent audientium. Amplexetur me modo sapientia, et Abisag nostra, quæ nunguam senescit, in meo requiescat sinu. Impolluta est., virginitatisque perpetuæ, et quæ in similitudinem Mariæ, cum quotidie generet, semperque parturiat. incorrupta est. Hinc reor dixisse Apostolum: Spiritu ferventes, Et in Evangelio Dominum prædicasse. quod in fine mundi, quando, juxta prophetam Zachariam, stultus pastor esse coeperit, sapientia decrescente, refrigescet charitas multorum. Audi igitur, ut beatus Cvprianus ait, non disería, sed fortia. Audi fratrem collegio, patrem senio, qui te ab incunabulis fidei usque ad perfectam ducat ætatem. et per singulos gradus vivendi præcepta constituens, in te cæteros erudiat. Scio quidem, ab avunculo tuo beato Heliodoro, qui nunc Pontifex Christi est, te, et didicisse, quæ sancta sunt, et quotidie discere, normamque vitæ ejus, exemplum habere virtutum. Sed et nostra, qualiacumque sunt, suscipe, et libellum hunc libello illius copuerudierit, hic clericum doceat esse perfectum.

cabulum suum, et, nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur : si enim xxxxxx græce . sors latine appellatur: propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est pars clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut et ipse possideat Dominum, et possideatur à Domino. Qui Dominum possidet. et cum Propheta dicit : « Pars mea Dominus: » nihil extra Dominum habere potest : quod si quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus. Verbi gratia: si aurum, si argentum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus, Dominus pars ejus fieri non dignabitur. Si autem ego pars Domini sum, et funiculus hereditatis ejus, nec accipio partem inter cæteras tribus, sed, quasi levita, et sacerdos, vivo de decimis, et altari serviens, altaris oblatione sustentor : habens victum, et vestitum, his contentus ero, et nudam crucem nudus sequar. Obsecro itaque te, et repetens, iterumque monebo, nè officium clericatus genus antiquæ militiæ putes, id est, nè lucra sæculi in Christi quæras militia : ne plus habeas, quam quando clericus esse cœpisti, et dicatur tibi: Cleri eorum non proderunt eis. Nonnulli lato, ut, cum ille te monachum enim sunt ditiores monachi, quam fuerant sæculares, et clerici, qui possideant opes sub Christo pau-Igitur clericus, qui Christi servit pere, quas sub locuplete et fallace

eos Ecclesia divites, quos mundus dua visitatur, aut virgo, numquam tenuit ante mendicos. Mensulam tuam pauperes, et peregrini, et cum illis Christus conviva noverit. Negotiatorem clericum, et ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge. Corrumpunt mores bonos confabulationes pessimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit; tu calcas opes, ille sectatur : tibi cordi silentium, mansuetudo, secretum: illi verbositas, attrita frons, cui nundinæ, fora placent, et plateæ, ac medicorum tabernæ. In tanta morum dia? Hospitiolum tuum aut raro. aut numquam mulierum pedes terant. Omnes puellas, et virgines Christi aut æqualiter ignora, aut Salomone potes esse sapientior. quoque tua fructum habeat elee- natio, laus bonorum sit. jus vultum frequenter attendis. Si et monachis hoc lege prohibetur,

diabolo non habuerant, ut suspiret | propter officium clericatus, aut vidomum solus introeas. Tales habeto socios, quorum contubernio non infameris. Si lector, si acolythus, si psaltes te sequitur, non ornentur veste, sed moribus: nec calamistro crispent comas, sed pudicitiam habitu polliceantur. Solus cum sola, secreto, et absque arbitro, vel teste non sedeas. Si familiarius est aliquid loquendum, habet nutricem majorem domus, virginem, viduam, vel maritatam: non est tam inhumana, ut nullum præter te habeat, cui se audeat credere. discordia, quæ potest esse concor- Caveto omnes suspiciones, et, quidquid probabiliter fingi potest, nè fingatur, ante devita. Crebra munuscula, et sudariola, et fasciolas, et vestes ori applicitas, et oblatos æqualiter dilige. Nè sub eodem ac degustatos cibos, blandasque et tecto mansites, nec in præterita dulces litterulas sanctus amor non castitate confidas. Nec sanctior habet. Mel meum, lumen meum, David, nec Samsone fortior, nec meum desiderium, omnes delicias, et lepores, et risu dignas urbani-Memento semper quod paradisi co- tates, et cæteras ineptias amatorum, lonum, de possessione sua mulier in comædiis erubescimus, in sæculi ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet hominibus decestamur : quanto sanctus frater assistat, et germana, magis in monachis, et in clericis, vel mater, aut probatæ quælibet quorum et sacerdetium proposito, apud omnes fidei. Quod si hujusce- et propositum ornatur sacerdotio? modi non fuerint consanguinitatis Nec hoc dico, quod aut in te, aut castimoniæque personæ, multas in sanctis viris ista formidem : sed anus nutrit Ecclesia, quæ et offi- quod in omni proposito, in omni cium præbeant, et beneficium ac- gradu et sexu, et boni et mali recipiant ministrando, ut infirmitas periantur, malorumque condem-

mosynæ. Scio quosdam convaluisse Pudet dicere: sacerdotes idolocorpore, et animo ægrotare cœ- rum, mimi, et aurigæ, et scorta pisse. Periculose tibi ministrat, cu- hereditates capiunt : solis clericis

et prohibetur non à persecutoribus, comparant. O quanta apud Deum sed à principibus christianis. Nec de lege conqueror, sed doleo, cur meruerimus hanclegem. Cauterium bonum est, sed quò mihi vulnus, ut indigeam cauterio? Provida severaque legis cautio, et tamen nec sic refrenatur avaritia. Per fidei commissa legibus illudimus, et. quasi majora sint Imperatorum scita, quam Christi leges timemus, Evangilia contemnimus. Sit heres. sed mater filiorum, id est, gregis sui, Ecclesia, quæ illos genuit, nutrivit, et pavit. Quid nos inferimus inter matrem, et liberos? Gloria Episcopi est, pauperum inopiæ providere. Ignominia sacerdotis est, propriis studere divitiis. Natus in paupere domo, et in tugurio rusticano, qui vix milio et cibario pane rugientem saturare ventrem poteram, nunc similam, et mella castidio. Novi et genera et nomina piscium: in quo littore concha lecta sit, calleo: saporibus avium discerno provincias, et ciborum me raritas, ac novissima damna ipsa delectant. Audio præterea in senes. et anus absque liberis, quorumdam turpe servitium : ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi, et phlegmata pulmonis manu propria suscipiunt: payent ad introitum medici: trementibusque labiis, an commodius habeant, sciscitantur: et, si paululum senex vegetior fuerit, periclitantur, simulataque lætitia, mens intrinsecus avara torquetur: timent Episcopis, honor deferatur. Scitum

merces, si in præsenti pretium non sperarent. Quantis sudoribus hereditas cassa expetitur? Minori labore margaritum Christi emi poterat.

Divinas scripturas sæpius lege, immo numquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. Disce, quod doceas: obtine eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut possis exhortari in doctrina sana, et contradicentes revincere. Permane in his, quæ didicisti, et credita sunt tibi, sciens à quo didiceris, paratus semper ad satisfactionem, omni poscenti te rationem, de ea, quæ in te est, spe. Non confundant opera tua sermonem tuum, ne, cum in ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? Delicatus magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat. Accusare avaritiam et latro potest : sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent. Esto subjectus Pontifici tuo, et quasi animæ parentem suscipe. Amare filiorum, timere servorum est. Si pater sum, inquit, ubi est honor meus? Si dominus ego sum, ubi est timor meus? Plura tibi in eodem viro observanda sunt nomina, monachus, Pontifex, avunculus, qui te jam in omnibus, quæ sancta sunt, docuit. Illud etiam dico, quod Episcopi sacerdotes se esse noverint, non dominos: honorent clericos, quasi clericos, ut et ipsis à clericis, quasi enim, nè perdant ministerium, et l'illud est oratoris Domitii: Cur ego vivacem senem, Mathusalem annis te, inquit, habeam ut principem,

rem? Quod Aaron et filios ejus, hoc Episcopum et presbyteros esse noverimus: Unus Dominus, unum templum, unum sit etiam ministerium. Recordemur semper quid apostolus Petrus præcipiat sacerdotibus: Pascite eum, qui in vobis est, gregem Domini, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum : neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque ut dominantes in clerum, sed forma facti gregis ex animo, ut, cum apparuerit Princeps pastorum, percipiatls immarcessibilem gloriæ coronam. Pessimæ consuetudinis est in quibusdam ecclesiis, tacere pres- quidquid non intelligit, plus mirabyteros, et præsentibus Episcopis tur. M. Tullius, in quem pulchernon loqui, quasi aut invideant, aut rimum illud elogium est : Demos-Christo elegerit sacerdotes.

garrulumque sine ratione, sed simul litteras non didicerant. apud imperitum vulgus admiratio- delicias, alterum gloriam redolet.

cum tu me non habeas ut senato- | nem sui facere, indectorum hominum est. Attrita frons interpretatur sæne, quod nescit et cum aliis persuaserit, sibi quoque usurpat scientiam. Præceptor quondam meus Gregorius Nazianzenus, rogatus à me ut exponeret, quid sibi vellet in Luca, sabbatum δευτερόπρωτου, eleganter lusit: Docebo te inquies, super hac re in ecclesia, qua, mihi omni populo acclamante, cogeris invitus scire quod nescis: aut certe, si solus tacueris, solus ab omnibus stultitiæ condemnaberis. Nihil tam facile, quam vilem plebeculam, et indoctam concionem linguæ volubilitate decipere, quæ, non dignentur audire. Et si alii, thenes tibi præripuit, ne esses inquit apostolus Paulus, fuerit re- primus orator, tu'illi, ne solus. In velatum sedenti, prior taceat : po- oratione pro Q. Gallio, quid de fatestis enim per singulos prophetare, vore vulgi, et de imperitis conciout omnes discant, et omnes conso- natoribus loquatur, attende, ne lentur: et spiritus Prophetarum his fraudibus ludaris: loquor enim, Prophetis subjectus est. Non enim quæ sum ipse nuper expertus. Unus dissensionis Deus, sed pacis. Gloria quidam poeta nominatus homo perpatris est filius sapiens. Gaudeat litteratus, cujus sunt illa colloquia Episcopus judicio suo, cum tales poetarum, ac philosophorum, cum facit Euripidem et Menandrum Docente te in ecclesia, non cla- inter se, et alio loco Socratem alque mor populi, sed gemitus suscitetur: Epicurum disserentes, quorum ætalacrymæ auditorum, laudes tuæ tes non annis, sed sæculis scimus sint : sermo presbyteri, scriptura- esse disjunctas, quantos is plausus. rum lectione conditus sit. Nolo te et clamores movet? multos enim declamatorem esse, et rabulam, condiscipulos habet in theatro, qui

mysteriorum peritum, et sacra- Vestes pullas æque devita ut mentorum Dei tui eruditissimum, candidas. Ornatus, ut sordes pari Verba volvere, et celeritate dicendi modo fugiendæ sunt : quia alterum

Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere, laudabile est : alioquin ridiculum et plenum dedecoris est. referto marsupio, quod sudarium orariumque non habeas, gloriari. Sunt, qui pauperibus paulum tribuunt, ut amplius accipiant, et sub prætextu eleemosynæ quærunt divitias : quæ magis venatio appellanda est, quam eleemosynæ genus. Sic bestiæ sic aves, sic capiuntur et pisces. Modica in hamo esca ponitur, ut matronarum in eo sacculi protrahantur. Sciat Episcopus, cui commissa est ecclesia, quem dispensationi pauperum curæque præficiat. Melius est non habere, quod tribuam, quam impudenter petere, quod recondam. Sed et genus arrogantiæ est, clementiorem te velle videri, quam Pontifex Christi est. Non omnia possumus omnes. Alius in Ecclesia oculus est, alius lingua, alius manus, alius pes, auris, venter, et cætera. Lege Pauli epistolam ad Corinthios, quo modo diversa membra unum corpus efficiunt. Nec rusticus tamen et simplex frater ideo se sanctum putet, si nihil noverit : nec peritus, et eloquens, lingua æstimet sanctitatem. Multoque melius est e duobus imperfectis, rusticitatem sanctam habere, quam eloquentiam peccatricem.

Multi ædificant parietes, et columnas Ecclesiæ substruunt : marmora nitent: auro splendent laquearia: gemmis altare distinguitur,

sam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, et cælera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probabantur à Domino, quando sacerdotes hostias immolabant, et sanguis pecudum erat redemptio peccatorum : quamquam hæc omnia præcesserint in figura : Scripta sunt autem propter nos, in quos fines sæculorum devenerunt. Nunc vero, cum paupertatem domus suæ pauper Dominus dedicarit, cogitemus crucem ejus, et divitias lutum putabimus. Quid miramur, quod Christus vocat iniquum mammona? quid suscipimus, et amamus, quod Petrus se non habere, gloriese testatur? alioquin, si tantum litteram sequimur, et in auro atque divitiis simplex nos delectat historia, cum auro observemus et cætera. Ducant pontifices Christi uxores virgines. Quamvis bonæ mentis sit qui cicatricem habuerit, et deformis est, privetur sacerdotio; lepra corporis, animæ vitiis præferatur. Crescamus, et multiplicemur, et repleamus terram, nec immolemus agnum nec mysticum pascha celebremus, quia hæc absque templo fieri, lege prohibentur. Figamus septimomense tabernaculum, et solemne jejunium buccina concrepemus. Ouod si hæc omnia, spiritualibus spiritualia comparantes, scientesque cum Paulo, quod lex spiritualis est, et David verba cantantes : Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua : sic intelligimus, et ministrorum Christi nulla electio ut Dominus quoque noster intelest. Neque vero mihi aliquis oppo- lexit, et interpretatus est sabbatum: nat dives in Judæa templum, men- aut aurum repudiemus cum cæteris

quos cum auro aut probare nobis necesse est, aut damnare.

Convivia tibi vitanda sunt sæcularium, et maxime corum qui honoribus tument. Turpe est, ante fores sacerdotis Christi crucifixi et dica vini sorbitio relaxata est : sed pauperis, et qui cibo quoque vescebatur alieno, lictores consulum, et milites excubare, judicemque potando. Quod si absque vino ardeo provinciæ melius apud te prandere adolescentia, et inflammor calore quam in palatio. Quod si obten- sanguinis, et succulento validoque deris te facere hæc, ut roges pro sum corpore : libenter carebo pomiseris atque subjectis, judex sæ- culo, in quo suspicio veneni est. culi plus deferet clerico continenti Pulchre dicitur apud Græcos, et quam diviti, et magis sanctitatem nescio an apud nos æque resonet: tuam venerabitur, quam opes : aut Pinguis venter non gignit mentem si talis est, qui non audiat clericos tenuem. pro quibuslibet tribulatis nisi inter Tantum tibi jejuniorum modum phialas, libenter carebo hujusce- impone, quantum ferre potes : sint modi beneficio, et Christum rogabo tibi pura, casta, simplicia, modepro judice, qui magis, et citius rata, et non superstitiosa jejunia. subvenire potest, quam judex : Quid prodest, oleo non vesci, et Melius enim est confidere in Domi- molestias quasdam difficultatesque no, quam confidere in homine : ciborum quærere, caricas, piper, melius est sperare in Domino, nuces, palmarum fructus, similam, quam sperare in principibus. Nun- mel, pistacia? Tota hortorum culquam vinum redoleas, ne audias tura vexatur, ut cibario non vescaillud philosophi: Hoc non est oscu- mur pane, et, dum delicias sectalum porrigere, sed vinum propi- mur, à regno colorum retrahimur. nare. Vinolentossacerdotes et Apos- Audio præterea quosdam, contra retolus damnat, et vetus lex prohibet : rum hominumque naturam, aquam Qui altario deserviunt, vinum et non bibere, nec vesci pane, sed sorin liquorem, coctisque frugibus jejunium est, aqua et panis : sed

superstitionibus Judæorum : aut si | aqua pinguior coloratur. Quidquid aurum placet, placeant et Judæi, inebriat, et statum mentis evertit, fuge similiter ut vinum. Nec hoc dico, quod Dei à nobis creatura damnetur, siquidem et Dominus vini potator est appellatus, et Timotheo, dolenti stomachum, momodum pro ætatis, et valetudinis, et corporum qualitate exigimus in

siceram non bibant. Sicera hebræo bitiunculas delicatas, et contrita sermone omnis potio nuncupatur, olera, baccarumque succum non quæ inebriare potest, sive illa quæ calice sorbere, sed concha. Proh frumento conficitur, sive pomorum | pudor! non erubescimus istiusmodi succo, aut cum favi decoquuntur ineptiis, nec tædet superstitionis. in dulcem et barbaram potionem, Insuper etiam famam abstinentiæ aut palmarum fructus exprimuntur in deliciis quærimus. Fortissimum

pane et aqua vivimus, quasi publi- marum varietate distinctius. Ex cum et commune iciunium non omni parte decoraris, cingeris, putatur.

aucuperis, ne offensam Dei, popu- vertuntur in scuta. lorum laude commutes, « Si adhuc, Desiit placere hominibus, et servus audias detrahentes. Sedens, inquit, mam et malam, à dextris et à si- et adversus filium matris tuæ pointelligis, quid taceam, et quid ma- qui detrahit, quam illius qui acgis tacendo loquar. Tot te regulæ, commodat aurem detrahenti. quot species gloriarum percurrant. ad metam concita ferat. Nibil hoc de formis mulierum disputes, nec,

quia gloriam non habet, et omnes monili pretiosius, nihil hac gematque protegeris, et ornamento Cave, ne hominum rumusculos tibi sunt, et tutamini : gemma:

Cave quoque, ne aut linguam, inquit Apostolus, hominibus pla- aut aures habeas prurientes, id est, cerem, Christi servus non essem. » ne aut ipse aliis detrahas, aut alios factus est Christi. Per bonam fa- adversus fratrem tuum loquebaris, nistris, Christi miles graditur, nec nebas scandalum: hæc fecisti, et laude extollitur, nec vituperatione tacui. Existimasti inique, quod ero frangitur: non divitiis tumet, non tui similis: arguam te, et statuam contrahitur paupertate, et læta contra faciem tuam. Parce à decontemnit, et tristia : per diem sol tractione linguæ : custodi sermones non urit eum, neque luna per noc- tuos, et scito, quia per cuncta, quæ tem. Nolo te orare in angulis pla- de aliis loqueris, tua conscientia tearum, ne rectum iter precum judicaris, et in his ipse deprehentuarum frangat aura popularis, deris, quæ in aliis arguebas. Neque Nolo te dilatare fimbrias, et os- vero illa justa est excusatio: Refetentui habere phylacteria, et con- rentibus aliis injuriam facere non scientia repugnante pharisaica am- possum. Nemo invito audito libenbitione circumdari. Quanto melius ter refert. Sagitta in lapidem numerat, hæc non in corpore, sed in quam figitur, interdum resiliens corde gestare, et Deum habere percutit dirigentem. Discat detracfautorem, non aspectus hominum. tor, dum te videt non libenter au-Inde pendet Evangelium, inde lex dire, non facile detrahere. Cum et Prophetæ, sive sacra et Apos- detractoribus, ait Salomon, ne mistolica doctrina. Melius est enim cearis : quoniam repente veniet hæc omnia in mente portare quam 'perditio eorum, et ruinam utriusin corpore. Fidelis mecum lector que quis novit? tam videlicet eins

Officii ergo tui est, visitare lan-Vis scire, quales Dominus quærat guentes, nosse domos matronarum ornatus? Habeto prudentiam, justi- ac liberos earum, et nobilium virotiam, temperantiam, fortitudinem: rum custodire secreta. Officii tui his cœli plagis includere : hæc te est, non solum oculos castos serquadriga, velut aurigam Christi, vare, sed et linguam. Numquam te noverit. Ilipocrates adjurat discipulos antequam doceat, et in verba sua jurare compellit, extorquet sacramento silentium, sermonem, incessum, habitum, moresque præscribit : quanto magis nos, quibus animarum cura commissa est, omnium christianorum domos debemus amare, quasi proprias? Consolatores potius nos in mœroribus suis quam convivas in prosperis noverint. Facile contemnitur clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, non recusat.

Numquam petentes, raro accipiamus rogati. Beatius enim est magis dare, quam accipere. Nescio enim quo modo etiam ipse, qui deprecatur ut tribuat, cum acceperis, viliorem te judicat : et mirum in modum, sieum rogantem contempseris, plus te posterius veneratur. Prædicator continentiæ, nuptias ne conciliet. Qui Apostolum legit, dicentem: Superest, ut qui habent uxores, sic sint, quasi non habeant: cur virginem cogit ut nubat? Qui de monogamia sacerdos est, quare viduam hortatur ut bigama sit? Procuratores et dispensatores domorum alienarum atque villarum, quo modo possunt esse clerici, qui proprias jubentur contemnere facultates? Amico quippiam rapere, furtum est: Ecclesiam fraudare, subtrahere, omnium prædonum rei exempla sunt plurima. Latro

quid agatur in alia, domus alia per | crudelitatem superat. Ego fame torqueor, et tu judicas quantum ventri meo satis sit : aut divide statim, guod acceperis, aut, si timidus dispensator es, dimitte largitorem, ut sua ipse distribuat. Nolo, sub occasione mea sacculus tuus plenus sit, nemo mea melius me servare potest. Optimus dispensator est, qui sibi nihil reservat. Coegisti me, Nepotiane charissime, lapidato jam virginitatis libello, quem sanctæ Eustochio Romæ scripseram, post annos decem rursus Bethlehem ora reserare, et confodiendum me linguis omnium prodere.

ARGUMENTUM.

Rusticus, natione Gallus, professione monachus erat : hunc D. Hieronymus docet, quo modo vitam monacho dignam instituere debeat, et quanto tutius sit in monasterio cum aliis, quam in solitudine, illam traducere. Ex hac autem epistola luce clarius omnes discere possunt, conobitarum vitam, et professionem, vetustissimo, sacroque instituto, non diabolico invento, sicut blasphemant heretici, in Ecclesia, qualis hodie est, introductam.

Hieronymus Rustico monacho vivendi formam præscribit.

EPISTOLA XIII.

Num christiano felicius, cui prosacrilegium est : accepisse quod mittitur regnum cœlorum, nihil pauperibus erogandum sit, et, laboriosius, qui quotidie de vita esurientibus plurimis, vel cautum periclitatur, nihil fortius, qui vinesse velle, vel timidum, aut, quod eit diabolum, nihil imbecillius, apertissimi sceleris est, aliquid inde qui à carne superatur; utriusque audire: Amen dico tibi, hodie lilia habeant puritatis, quid rosa mecum eris in paradiso. Judas de verecundiæ possideat, quid violæ Apostolatus fastigio in proditionis purpura promittat in regno, quid tarfarum labitur, et nec familia- rutilantium spondeat pictura gemritate convivii, nec intinctione bu- marum : jam enim, propitio Deo, cellæ, nec osculi gratia frangitur, stivam tenes : jam tectum, atque ne quasi hominem tradat, quem Fi- solarium cum Petro apostolo conslium Dei noverat. Quid Samaritana cendisti : qui esuriens in Judæis, vilius? non solum ipsa credidit, et Cornelii saturatur fide, et famem post sex viros unum invenit Domi- incredulitatis corum, gentium connum, Messiamque cognovit ad fon- versione restinguit, atque in vase tem, quem in templo Judæorum Evangeliorum quadrangulo, quod populus ignorabat : sed et auctor de cœlo descendit ad terram, docefit salutis multorum, et Apostolis ementibus cibos, esurientem reficit. Jassumque sustentat. Quid in specie candidissimi linteaminis in Salomone sapientius, attamen infatuatur amoribus mulierum. Bonum est sal, nullumque sacrificium absque huius aspersione suscipitur. Unde et Apostolus præcipit : Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. Quod si infatuatur, foras projicitur: in tantumque perdit nominis dignitatem, ut nè in sterquilinium quidem utile sit, quo solent credentium arva condiri, et sterile animarum solum pinguescere. Hæc dicimus, ut prima te, Scyllæi obtrectatorum canes, de fili Rustice, fronte doceamus, ma-quibus Apostolus loquitur : Nè grederis, nec tantum sequi gloriæ tum hujus sæculi nutriat. post victoriam, quantum ignominiæ post ruinam.

credit in cruce, et statim meretur i pulchritudinem florum, quid in se tur et discit omnes homines posse salvari, rursumque quod viderat, superna transfertur, et credentium turbam de terris ad cœlum rapit, ut pollicitatio Domini compleatur : « Beati mundo corde, quoniam insi Deum videbunt. » Totum, quod anprehensa manu insinuare tibi cupio, quod quasi doctus nauta post multa naufragia rudem conor instrucre vectorem: illud est. ut. in quo littore pudicitiæ pirata sit. noveris, ubi Charybdis et radix omnium malorum avaritia, ubi gna cœpisse, et excelsa sectari, et mordentes invicem mutuo consuadolescentiæ, immo pubertatis in- mamini : quo modo, in media trancentiva calcantem, perfectæ qui-|quillitate securi, Lybicis interdum dem ætatis gradum scandere, sed vitiorum Syrtibus obruamur : quid lubricum iter esse, per quod in venenatorum animantium deser-

Navigantes Rubrum mare, in quo optandum nobis est, ut verus Non mihi nunc per virtutum prata | Pharao cum suo mergatur exercitu, ducendus est rivulus : nec laboran- multis difficultatibus ac periculis dum, ut ostendam tibi variorum ad urbem maximam perveniunt. Utroque in littore gentes vagæ, i disputationem in suam referunt immo belluæ habitant ferocissimæ. Semper solliciti, semper armati totius anni vehunt cibaria. Latentibus saxis, vadisque durissimis plena sunt omnia, ita ut speculator doctus in summa mali arbore sedeat, et inde regendæ et circumflectendæ navis dictata prædicet. Felix cursus est, si post sex menses supradictæ urbis portum teneant, à quo se incipit aperire oceanus, per quem vix anno perpetuo ad Indiam pervenitur, et ad Gangem fluvium, quam Phison sancta scriptura commemorat, qui circumit totam terram Evilath, et multa genera pigmentorum de paradisi dicitur fonte devehere: ubi nascitur carbunculus, et smaragdus, et margarita candentia, et uniones, quibus nobilium feminarum ardet ambitio, montesque aurei, quos adire, possit auferre?

contumeliam, et, dum mihi irascuntur, suam indicant conscientiam; multoque pejus de se, quam de me, judicant. Ego enim neminem nominabo, nec, veteris comædiæ licentia, certas personas eligam, atque perstringam. Prudentis viri est, ac prudentium fæminarum, dissimulare, immo emendare, quod in se intelligant, et indignari sibi magis, quam mihi, nec in monitorem maledicta congerere : qui etsi iisdem teneatur criminibus, certe in eo melior est, quod sua ei mala non placent.

Audio religiosam te habere matrem, multorum annorum viduam, quæ aluit, quæ erudivit infantem, ac post studia Galliarum, quæ vel florentissima sunt, misit Romam, non parcens sumptibus, et absentiam filii spe sustinens futurorum, propter gryphas, et dracones, et ut ubertatem Gallici, nitoremque immensorum corporum monstra, sermonis gravitas Romana condiret, hominibus impossibile est: ut os- nec calcaribus in te, sed frenis tendatur nobis, quales custodes ha- uteretur : quod et in disertissimis beat avaritia. Quorsum ista? Per- viris Græciæ legimus, qui Asianum spicuum est, si negotiatores sæculi tumorem Attico siccabant sale, et tanta sustinent, ut ad incertas pe- luxuriantes flagellis vineas falcibus riturasque divitias perveniant, et reprimebant, ut eloquentiæ torcuservent cum animæ discrimine, laria non verborum pampinis, sed quæ multis periculis quæsierunt : sensuum quasi uvarum expressioquid Christi negotiatori faciendum nibus redundarent. Hane tu suspice est, qui, venditis omnibus, quærit ut parentem, ama ut nutricem, pretiosissimum margaritum? qui venerare ut sanctam. Nec aliorum totis substantiæ suæ opibus emit imiteris exemplum, qui relinguunt agrum, in quo reperiat thesaurum, suas, et alienas appetunt : quoquem nec fur effodere, nec latro rum dedecus in propatulo est, sub nominibus pictatis, quærentium Scio me offensurum esse quam- suspecta consortia. Novi ego quasplurimos, qui generalem de vitiis dam, jam maturioris ætatis, libertini generis adolescentibus delec- anima utilis est. Matrem ita vide, Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa, à mulieribus non posse discedere, inire convivia : ancillas juvenes habere in ministerio, et, præter vocabulum nuptiarum, omnia esse matrimonii. Nec hæc culpa est christiani nominis, si simulator religionis in vitio sit : quin immo confusio gentilium, cum ea vident Ecclesiis displicere, quæ omnibus bonis non placent.

Tu vero, si monachus esse vis, non videri, habeto curam, non rei familiaris, cui renunciando, hoc esse corpisti, sed animæ tuæ. Sordidæ vestes, candidæ mentis indicia sint : vilis tunica contemptum sæculi probet, ita duntaxat, ne animus tumeat, ne habitus sermoque dissentiant. Balnearum fomenta non quærat, qui calorem corporis jejuniorum cupit frigore extinguere. Quæ et ipsa moderata sint, nè nimia debilitent stomachum, et majorem refectionem poscentia, erumpant in cruditatem,

tari, et filios quærere spirituales, nè per illam alias videre cogaris. paulatimque pudore superato, ficta quarum vultus cordi tuo hæreant, matrum nomina erumpere in li- ettacitum vivat sub pectore vulnus. centiam maritalem. Aliæ sorores Ancillas, quæ illi in obsequio sunt. virgines deserunt, et externis vi- tibi scias esse in insidiis : quia duis copulantur. Sunt quæ oderunt 'quanto vilior earum conditio, tanto suos, et non suorum palpantur af- facilior est ruina. Et Joannes Bapfectu: quarum impatientia, index | tisla sanctam matrem habuit, Ponanimi, nullam recipit excusatio- tificisque filius erat : et tamen nec nem: et cassa pudicitiæ velamenta, matris affectu, nec patris opibus quasi aranearum fila dirumpit. vincebatur, ut in domo parentum cum periculo viveret castitatis. Vivebat in cremo, et oculis desiderantibus Christum, nihil aliud sub codem manere tecto, simul dignabatur aspicere. Vestis aspera, zona pellicea, cibus locustæ, melque silvestre, omnia virtuti et continentiæ præparata. Filii Prophetarum, quos monachos in veteri testamento legimus, ædificabant sibi casulas prope fluenta Jordanis. et turbis urbium derelictis, polenta et herbis agrestibus victitabant. Quamdiu in patria tua es, habeto cellulam pro paradiso : varia scripturarum poma decerpe : his utere deliciis, harum fruere complexu. Si scandalizat te oculus, pes, manus, projice ca. Nulli parcas, ut soli parcas animæ. « Qui viderit, inquit Dominus, mulierem ad concupiscendum cam, jam merchatus est eam in corde suo. » Quis gloriabitur castum se habere cor? Astra non sunt munda in conspectu Domini, quanto magis homines, quorum vita tentatio est? Væ nobis, qui, quoties concupiscimus, toties fornicamur. Inchriatus est, inquit, gladius meus que parens libidinum est. Modicus in cœlo, multo amplius in terra, ac temperatus cibus, et carni, et quæ spinas et tribulos generat. Vas

electionis, in cujus ore Christus patrem, rete; naviculam, secuti resonabat, macerat corpus suum, Dominum, protinus omnia reliqueet subjicit servituti, et tamen cer- runt, portantes quotidie crucem nit naturalem carnis ardorem suæ suam, et nè virgam quidem in repugnare sententiæ, ut, quod non manu habentes. Hæc dico, ut etiam vult, hoc agere compellatur, et, si clericatus te titillat desiderium, quasi vim patiens, vociferatur et discas quod possis docere, et ratiodicit : « Miser ego homo quis me nabilem hostiam offeras Christo, ne Et tu te arbitraris absque lapsu et magister sis, quam discipulus. Non vulnere posse transire, nisi omni est humilitatis meæ, neque mencustodia servaveris cor tuum, et suræ, judicare de clericis, et de cum Salvatore dixeris : « Mater mea et fratres mei hi sunt, qui faciunt, ista pietas est. Immo quid tam tenueris, quomodo tibi in eo vivivere, et non videre ad tempus, nt semper cum Christo videat. nox compulerat, sedes habebant, scribuntur in psalmo, quod primi captivitatem sustinuerint, qui ab exercitu Chaldworum, vastante Judeam, urbes introire compulsi sunt.

Viderint, guid alii sentiant, unusquisque enim suo sensu ducitur. Mihi oppidum carcer, et so-

liberabit de corpore mortis hujus? » miles ante, quam tyro, ne prius ministris Ecclesiarum sinistrum quippiam dicere. Habeant illi orvoluntatem Patrismei? » Crudelitas dinem et gradum suum, quem si pium, quam sanctæ matri sanctum vendum sit, editus ad Nepotianum filium custodire? Optat et illa te liber docere te poterit. Nunc monachi incunabula, moresque discutimus, et ejus monachi, qui Anna Samuelem non sibi, sed ta- liberalibus studiis eruditus in adobernaculo genuit. Filii Jonadab, lescentia, jugum Christo collo suo qui vinum et siceram non bibebant, imposuit. Primumque tractandum qui habitabant in tentoriis, et quas est, utrum solus, an cum aliis in monasterio vivere debeas. Mihi quidem placet, ut habeas sanctorum contubernium: nec ipse te doceas, et absque doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es : statimque tibi in partem alteram declinandum sit, et errori pateas : plusque aut minus ambules, quam necesse est, nè aut currens lasseris, litudo paradisus est. Quid deside- aut moram faciens, obdormias. In ramus urbium frequentiam, qui de solitudine cito subrepit superbia: singularitate censemus? Moyses, ut et, si parumper jejunaverit, homipræesset populo Judæorum, qua- nemque non viderit, putat se alidraginta annis eruditur in eremo : cujus esse momenti : oblitusque pastor ovium, hominum factus est sui, unde, et quò venerit, intus pastor. Apostoli de piscatione lacus corde, lingua foris, vagatur. Ju-Genezareth ad piscationem homi- dicat contra Apostoli voluntatem num transierunt. Qui tunc habentes alienos servos : quò gula voluerit,

porrigit manum, dormit, quantum ut missus angelus pessimus, Nabal putat, crebriusque in urbibus. milites, quos eremi dura rudimenta nocte cogites. non terreant : qui specimen conexinde lucra sectentur.

strata est. Nec mirum : talem et trum lentis plecte viminibus: sarsocium, et magistrum habuit, qui riatur humus; areolæ æquo limite clamor tandem pervenit ad cœlum, irriguæ, ut pulcherrimorum veret patientissimas Dei vicit aures, suum spectator assistas.

voluerit, nullum veretur; facit Carmelo diceret: «Stulte, hac nocte quod voluerit : omnes inferiores se auferent animam tuam à te : quæ autem præparasti, cujus erunt? » quam in cella, est, et inter fratres Volo ergo te, et propter causas simulat verecundiam, qui platea- quas supra exposui, non habitare rum turbis colliditur. Quid igitur? cum matre, et præcipue, ne aut ofsolitariam vitam reprehendimus? ferentem delicatos cibos, renuendo Minime, quippe quam sæpe landa- | contristes : aut, si acceperis, oleum vimus; sed de ludo monasterio- igni adjicias, et inter frequentiam rum, hujuscemodi volumus egredi puellarum per diem videas, quod

Numquam de manu et oculis tuis versationis suæ multo tempore de- recedat liber : discatur Psalterium derint; qui omnium fuerint minimi, ad verbum, orațio sine intermisut primi omnium fierent; quos nec sione, vigil sensus sit, nec vanis esuries aliquando, nec saturitas su- cogitationibus patens. Corpus pariperavit; qui paupertate lætantur; ter et animus tendatur ad Domiquorum habitus, sermo, vultus, num. Iram vince patientia. Ama incessus, doctrina, virtutum est; scientiam scripturarum, et carnis qui nesciunt, secundum quosdam vitia non amabis. Nec vacet mens ineptos homines, dæmonum pu- tua variis perturbationibus. Ouæ si gnantium contra se portenta con- pectori insederint, dominabuntur fingere, ut apud imperitos et vulgi tui, et te deducent ad delictum homines miraculum sui faciant, et maximum. Facito aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat Vidimus nuper, et planximus, occupatum. Si Apostoli, habentes Cræsi opes unius morte deprehen-potestatem de Evangelio vivere, sas, urbisque stipes, quasi in usus laborabant manibus suis, ne quem pauperum, congregatas, stirpi et gravarent, et aliis tribuebant reposteris derelictas. Tunc ferrum frigeria, quorum pro spiritualibus quod latebat in profundo, super- debebant metere carnalia, cur tu natavit aquæ: et inter palmarum in usus tuos cessura non præpares? arbores, mirrhæ amaritudo mon- Vel fiscellam texe junco, vel canisegentium famem suas fecit esse dividantur, in quibus cum olerum divitias, et miseris derelicta, in jacta fuerint semina, vel plantæ suam reservavit miseriam. Quorum per ordinem positæ, aquæ ducantur

Ecce supercilio clivosi tramitis undam Elicit : illa cadens raucum per levia murmur Saxa ciet, scatebrisque arentia temperatarva.

Inserantur infructuosæ arbores vel gemmis, vel surculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvaria, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, et monasteriorum ordinem, ac regiam disciplinam, in parvis disce corporibus. Texantur et lina capiendis piscibus, scribantur libri, ut et manus operetur cibum, et animus lectione saturetur. In desideriis est omnis otiosus. Ægyptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem. Ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, et instar fornicantis Hierusalem omni transeunti divaricet pedes suos.

tiorum, ardoremque naturæ ferre non poteram : quem cum crebris

quam eorum, qui mecum duxerunt vitam, et gratias ago Domino, quod de amaro semine litterarum dulces fructus carpo.

Dicam et aliud, quod in Ægypto viderim. Græcus adolescens erat in cœnobio, qui nulla abstinentia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem pater monasterii hac arte servavit. Imperat cuidam viro gravi ut jurgiis atque conviciis insectaretur hominem, et, post irrogatam injuriam, primus veniret ad querimoniam. Vocati testes, pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat : flere ille contra mendacium : nullus alius credere veritati: solus pater defensionem suam callide opponere, ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa, ita annus ductus est, quo expleto, interrogatus adolescens Dum essem juvenis, et solitudinis super cogitationibus pristinis, an me deserta vallarent, incentiva vi- adhuc molestiæ aliquid sustineret, Papa, inquit, vivere mihi non licet, et fornicari libeat? Hic si solus iejuniis frangerem, mens tamen fuisset, quo adjutore superasset? cogitationibus æstuabat. Ad quam Philosophi sæculi solent amorem edomandam, cuidam fratri, qui ex veterem amore novo, quasi clavum Hebræis crediderat, me in disci- clavo, expellere : quod et Assuero plinam dedi, ut post Quintiliani regiseptem principes fecere Persaacumina, Ciceronis fluvios, gravi- rum, ut Vasthi reginæ desiderium tatemque Frontonis, et lenitatem aliarum puellarum amore com-Plinii, alphabetum discerem, et pescerent. Illi vitium vitio, peccastridentia anhelantiaque verba me- tumque peccato medicantur : nos ditarer. Quid ibi laboris insumpse- amore virtutum vitia superemus. rim, quid sustinuerim difficultatis, Declina, ait, à malo et fac bonum : quoties desperaverim, quotiesque quære pacem, et persequere eam. cessaverim, et contentione discendi, Nisioderimus malum, bonum amare rursus incoeperim : testis est con- non possumus. Quin potius facienscientia tam mea, qui passus sum, dum est bonum, ut declinemus à

nisi inventam fugientemque omni studio persequamur, quæ exuperat omnem sensum; in qua habitatio Dei est, dicente Propheta: Et factus est in pace locus ejus. Pulchreque persecutio pacis dicitur, juxta illud Apostoli : « Hospitalitatem persequentes, ut non levi usitatoque sermone, et, ut ita loquar, summis labiis hospites invitemus, sed toto mentis ardore teneamus, quasi offerentes se cum lucro nostro, atque compendio. »

Nulla ars absque magistro discitur. Etiam muta animalia, et feraunam sequuntur ordine litterato. scopi, singuli Archipresbyteri, sin-lagere compelleris. guli Archidiaconi, et omnis ordo

malo. Pax quærenda, ut bella fu- vis: comedas quod juberis: vestiare giamus : nec sufficit eam quærere, quod acceperis : operis tui pensum persolvas: subiiciaris cui non vis: lassus ad stratum venias, ambulansque dormites; et nec dum expleto somno, surgere compellaris, dicas psalmum in ordine tuo, in quo non dulcedo vocis sed mentis affectus quæritur, dicente Apostolo: Psallam spiritu, psallam et mente: Cantantes in cordibus vestris Domino. Legerat enim esse præceptum: Psallite sapienter, Servias fratribus, hospitum laves pedes; passus injuriam taceas; præpositum monasterii timeas ut dominum, diligas ut parentem. Credas tibi rum greges, ductores sequentur salutare, quidquid ille præceperit: suos. In apibus principes sunt. Grues nec de majorum sententia judices, cujus officii est obedire, et implere Imperator unus, judex unus pro- quæ jussa sunt, dicente Moyse: vinciæ. Roma, ut condita est, duos 'Audi Israel, et tace. Tantis negotiis fratres simul habere reges non po- occupatus, nullis vacabis cogitatuit, et parricidio dedicatur. In tionibus : et, dum ab alio transis Rebeccæ utero Esau et Jacob bella ad aliud, opusque succedit operi, gesserunt. Singuli ecclesiarum Epi- illud solum mente tenebis, quod

Vidi ego quosdam, qui postquam ecclesiasticus suis rectoribus niti- renunciavere sæculo, vestimentis tur. In navi unus gubernator : in dumtaxat, et vocis professione, domo unus dominus : in quamvis non rebus, nihil de pristina convergrandi exercitu, unius signum ex-satione mutarunt; res familiaris pectatur. Et nè plura replicando magis aucta, quam imminuta, eafastidium legendi faciam, per hæc' dem ministeria servulorum, idem omnia ad illud tendit oratio, ut do- apparatus convivii, in vitro et paceam te, non tuo arbitrio dimitten- tella fictili aurum comeditur : et dum, sed vivere debere in monas- inter turbas et examina ministroterio sub unius disciplina patris, rum, nomen sibi vindicant solitarii. consortioque multorum, ut ab alio | Qui vero pauperes sunt, et tenui discas humilitatem, ab alio patien- substantiola, videnturque sibi scioli, tiam; hic te silentium, ille doceat pomparum ferculis similes procemansuetudinem: non facias quod dunt in publicum, ut caninam exerquid cornicantes, stupentibusque dine, et te percuntium turba solderis, putes incedere præfecturam. bibus habitant? ecce illi fruunvertitur in melancholiam, et Hippo- pondi, et nunc breviter respondeo, tiani, fraudem magis facit, quam necesse est, ut saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus. Publice extendentes manus pannis aurum tegimus, et contra omnium opinionem plenis sacculis morimur divites, qui quasi pauperes viximus.

Tibi, cum in monasterio fueris, hæe facere non licebit, et inoles-

ceant facundiam. Alii, sublatis in | quid boni tu facere debeas. Neque altum humeris, et intra se nescio vero peccantium ducaris multituin terram oculis tumentia verba licitet, ut tacitus cogites: Quid? trutinantur : ut si præconem addi- ergo omnes peribunt, qui in ur-Sunt, qui humore cellarum, immo- tur suis rebus, ministrant ecclesiis, deratisque jejuniis, tædio solitu- adeunt balneas, unguenta non dinis, ac nimia lectione, dum diebus spernunt, et tamen in omnium ore ac noctibus auribus suis personant, versantur. Ad quod et ante rescratis magis fomentis quam nostris me in præsenti opusculo non de monitis indigent. Plerique artibus clericis disputare, sed monachum et negotiationibus pristinis carere instituere. Sancti sunt clerici, et non possunt, mutatisque nomini- omnium vita laudabilis. Ita ergo bus institorum, cadem exercent age, et vive in monasterio, ut clecommercia, non victum et vesti- ricus esse merearis, ut adolescentum, quod Apostolus præcipit, sed tiam tuam nulla sorde commacules, majora, quam sæculi homines, ut ad altare Christi, quasi de thaemolumenta sectantes. Et prius lamo virgo, procedas, et habeas quidem ab ædilibus, quos ἀγορανόμους deforis bonum testimonium, femi-Græci appellant, vendentium coer- næque nomen tuum noverint, et cebatur rabies, nec erat impune vultum tuum nesciant. Cum ad perpeccatum: nunc autem sub reli- fectam ætatem veneris, si tamen gionis titulo exercentur injusta vita comes fuerit, et te vel populus, compendia, et honor nominis chris- vel pontifex civitatis in clerum elegerit, agito, quæ clerici sunt, et patitur: quodque pudet dicere, sed, inter ipsos sectare meliores, quia in omni conditione et gradu, optimis mixta sunt pessima. Nè ad scribendum cito prosilias, et levi ducaris insania. Multo tempore disce quod doceas. Nè credas laudatoribus tuis : immo irrisoribus aurem ne libenter accommodes. qui cum te adulationibus foverint. cente paulatim consuetudine, quod et quodam modo impotem mentis primum cogebaris, velle incipies, effecerint, si subito respexeris, aut et delectabit te labor tuus, oblitus- ciconiarum deprehendes post te que præteritorum, semper priora colla curvari, aut manu auriculas sectaberis, nequaquam conside agitari asini, aut æstuantem canis rans, quid alii mali faciant. sed protendi linguam. Nulli detrahas,

nec in eo te sanctum putes, si cæ- super oleum, et ipsi sunt jacula. Et teros laceres. Accusamus sæpe quod facimus: contra nosmetipsos diserti, in nostra vitia invehimur, muti de eloquentibus judicantes. Testudineo Grunnius incedebat ad loquendum gradu, et per intervalla quædam vix pauca verba carpebat, ut eum putares singultire, non proloqui : et tamen cum, mensa posita, librorum exposuisset struem, adducto supercilio, contractisque naribus, ac fronte rugata duobus digitulis concrepabat, hoc signo ad audiendum discipulos provocans: tum nugas meras fundere, et adversum singulos declamare. Creticum diceres esse Longinum, censoremque Romanæ facundiæ; notare quem vellet, et de senatu doctorum excludere. Ilic bene nummatus, plus placebat in prandiis. Nec mirum, si qui multos inescare solitus erat, facto cuneo circumstrepentium garrulorum procedebat diversisque naturis unum monstrum novamque bestiam diceres esse compactam, juxta illud poeticum:

Prima leo, postrema draco, medía ipsa

litiæ, et audias : Sedens adversus | byterum accusationem cito ne refratrem tuum loquebaris, et adver- ceperis. Peccantem autem coram

apertius in Ecclesiaste: Sicut mordet serpens in silentio, sic qui fratri suo occulte detrahit. Sed dices : ipse non detraho: aliis loquentibus, quid facere possum? Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætendimus. Christus arte non illuditur. Nequaquam mea, sed Apostoli sententia est: Nolite errare: Deus non irridetur. Ille in corde, nos videmus in facie. Salomon loquitur in proverbiis: Ventus aquilo dissipat nubes, et vultus tristis linguas detrahentium. Sicut enim sagitta, si mittatur contra duram materiam nonnunguam in mittentem revertitur, et vulnerat vulnerantem, illudque completur : Facti sunt mihi in arcum prayum. Et alibi: Oui mittit in altum lapidem, recidet in caput ejus : ita detractor cum tristem faciem viderit audientis, immo ne audientis quidem, sed obturantis aures suas, ne audiat in publicum, intus Nero, foris Cato, judicium sanguinis : illico contitotus ambiguus: ut ex contrariis cescit, pallet vultus, hærent labia. saliva siccatur. Unde idem vir sapiens: Cum detractoribus, inquit, ne miscearis: quoniam repente veniet perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? tam scilicet ejus qui loquitur, quam illius qui Numquam ergo tales videas, nec audit loquentem. Veritas angulos hujusmodi hominibus appliceris: non amat, nec quærit susurrones. nec declines cor tuum in verba ma- Timotheo dicitur : Adversum pressus filium matris tuæ ponebas scan- omnibus argue, ut et cæteri metum dalum. Et iterum : Filii hominum, habeant. Non est facile de provecta dentes eorum arma, et sagittæ. Et ætate credendum, quam et vita alibi: Molliti sunt sermones ejus præterita defendit, et honorat vocabulum dignitatis. Verum quia nisque tractatibus iter tuum dirihomines sumus, et interdum contra | gat, nec patiatur te, in partem alannorum maturitatem, puerorum teram declinando, viam relinquere vitiis labimur : si me vis corrigere delinguentem, apertè increpa, tantum ne occulte mordeas. Corripiet me justus in misericordia, et increpabit. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Ouem enim diligit Dominus, corripit : castigat autem omnem filium, quem recipit. Et per Esaiam clamat Dominus: Populus meus, qui beatos vos dicunt seducunt vos, et semitas pedum vestrorum supplantant. Quid enim mihi prodest, si aliis mala referas mea? si, me nesciente, peccatis meis, immo detractionibus tuis alium vulneres: et, cum certatim omnibus narres, sic singulis loquaris, quasi nulli dixeris alteri? hoc est non me emendare, sed vitio tuo satisfacere. Præcipit Dominus peccantes in nos argui debere secreto, vel adhibito teste, et, si audire noluerint, referri ad Ecclesiam, habendosque in malo pertinaces, sicut ethnicos et publicanos.

Hæc expressius loquor, ut adolescentem meum et linguæ et aurium prurigine liberem, ut renatum in Christo, et sine ruga et macula, quasi pudicam virginem exhibeam, castam tam mente, operum, extincta lampade, exclu-

regiam, per quam Israel ad terram repromissionis properans, se transiturum esse promittit. Atque utinam exaudiatur vox Ecclesiæ implorantis: Domine, pacem tuam da nobis: omnia enim dedisti nobis. Utinam, quod renunciamus sæculo, voluntas sit, non necessitas, et paupertas habeat expetita gloriam, non illata cruciatum. Cæterum, juxta miserias hujus temporis, et ubique gladios sævientes, satis dives est, qui pane non indiget. Nimium potens est, qui servire non cogitur. Sanctus Exuperius Tholosæ Episcopus, viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, et ore pallente jejuniis, fame torquetur aliena, omnemque substantiam Christi visceribus erogavit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro: qui avaritiam ejecit è templo, qui absque funiculo et increpatione, cathedras vendentium columbas, id est dona sancti Spiritus, mensasque subvertit mammonæ, et nummulariorum æra dispersit, ut domus Dei, domus vocetur orationis, et non latronum spelunca. Hujus tu è vicino sectare vestigia, et cæterorum, qui virtutum illius quam corpore : ne solo nomine similes sunt, quos sacerdotium glorietur, et absque oleo bonorum | humiliores facit, et pauperes : aut, si perfecta desideras, exi cum Abradatur à sponso. Habes istic sanc- ham de patria et cognatione tua, tum, doctissimumque pontificem et perge quò nescis. Si habes sub-Proculum, qui viva et præsenti voce stantiam, vende, et da pauperibus: nostras schedulas superet, quotidia- si non habes, grandi onere libe-

ratus es: nudum Christum nudus! hominis prudentia ejus. Nam et sequere: durum, grande, difficile, sed magna sunt præmia.

ARGUMENTUM.

Paulinus, qui posteà Nolæ fuit Episcopus, eloquens, ac eruditus juvenis, cum sæculo monachus factus renunciasset, ad Hieronymum jam senem seripsit. laudans eum, quod longo tempore Christo in sanctis Hierosolvmæ locis serviverit, misso interea ad illum libro, quem in laudem, et defensionem Theodosii Imperatoris scripserat, rogansque ut modum aliquem peragendæ sibi vitæ præfigeret. Hunc igitur ob eloquentiam, dicendique facilitatem collaudatum, hortatur, modo ad sacrarum scripturarum cognitionem : normamque vivendi, sanctè, accommodateque illi proponit.

Hieronymus ad Paulinum de institutione monachi.

EPISTOLA XIV.

Boxus homo de bono cordis thesauro profert ea quæ bona sunt. et ex fructibus arba cognoscitur. Metiris nos virtutibus tuis, et parvos magnus extollis, ultimamque partem convivii occupas, ut patris familias judicio proveharis. Quid enim in nobis, aut quantulum est. ut doctæ vocis mereamur præconium? ut illo ore, quo religiosissinos modicique laudemur? Noli igi-

Moyses septuaginta presbyteros jubetur eligere, quos ipse sciret esse presbyteros, utique non ævo, sed prudentia judicandos. Et Daniel adhuc puer longævos judicat, atque impudicos senes ætas lasciva condemnat. Noli, inquam, fidem pensare temporibus, ne me idcirco meliorem putes, guod prior in Christi exercitu coperim militare. Paulus apostolus, et vas electionis, de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est : quia, extremus licèt, plus omnibus laboravit. Judas, quondam audierat : Tu autem homo, qui simul mecum dulces capiebas cibos, dux meus et notus meus, in domo Dei ambulavimus cum consensu, proditor amici et magistri: Salvatoris arguitur voce,

Et nodum informis leti trabe nectit ab alta

Econtrario latro crucem mutat paradiso, et facit homicidii pænam martyrium. Quanti hodie diu vivendo portant funera sua, et quasi sepulchra dealbata, plena sunt ossibus mortuorum! Subitus calor longum vincit teporem.

Denique et tu, audita sententia Salvatoris: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me: verba vertis in opera, et nudam mus princeps defenditur, humiles crucem nudus sequens expeditior et levior scandis scalam Jacob. tur, frater charissime, annorum Tunicam mutas cum animo : nec nos æstimare numero, nec sapien- pleno marsupio, gloriosas sordes tiam canos reputes, sed canos sa- appetis, sed, puris manibus, et pientiam, Salomone testante: Cani candido pectore, pauperem te et est enim grande, tristi et lurida ubi vult, et Domini est terra, et facie vel simulare, vel ostentare plenitudo ejus. Postquam, siccato jejunia, possessionum redditibus Judææ vellere, universus orbis abundare et vile jactare palliolum. cœlesti rore perfusus est, et multi Crates ille Thebanus, homo quon- de oriente et occidente venientes, dam ditissimus, cum ad philoso- recubuerunt in sinu Abrahæ, desiit phandum Athenas pergeret, mag- notus esse tantum in Judæa Deus, auro, Christum pauperem seguimodo possumus aliena fideliter disvamus? Plenus venter facile de jejuniis disputat. Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est. Illa expetenda est civitas, non quæ occidit Prophetas, et Christi 'sanguinem fudit, sed quam fluminis impetus lætificat : quæ in monte sita, celari non potest: quammatrem sanctorum Apostolus clamitat : in qua se municipatum cum justis Letatur habere.

Neque vero hoc dicens memetipsum inconstantiæ redarguo, damnoque quod facio, ut frustra videar, ad exemplum Abraham, et meos, et patriam reliquisse : sed non audeo Dei omnipotentiam angusto fine concludere, et coarctare parvo terræ loco, quem non capit cœlum.

spiritu, et operibus gloriaris. Nihil | rare oportet. Spiritus autem spirat num auri pondus abjecit, nec pu- et in Israel magnum nomen eius : tavit se simul posse et virtutes, et sed in omnem terram exivit sonus divitias possidere : nos suffarcinati Apostolorum, et in fines orbis terræ verba eorum. Salvator ad discipulos mur, et sub prætextu eleemosynæ, 'loquens cum esset in templo, Surpristinis opibus incubantes, quo gite, inquit, abeamus hinc. Et ad judæos: Relinguetur vobis domus tribuere, qui nostra timide reser- vestra deserta. Si cœlum et terra transibunt, utique transibunt omnia, quæ terrena sunt. Et crucis igitur, et resurrectionis loca prosunt his qui portant crucem suam, et cum Christo resurgunt quotidie, qui dignos se tanto exhibent habitaculo, Cæterum qui dicunt : Templum Domini, templum Domini: audiant ab Apostolo : Vos estis templum Domini, et Spiritus sanctus habitat in vobis. Et de Hierosolymis, et de Britannia æqualiter patet aula cœlestis : Regnum enim Dei intra vos est. Antonius, et cuncta Ægypti, et Mesopotamiæ, Ponti, Cappadociæ, et Armeniæ examina monachorum, non videre Hierosolymam : et patet illis absque hac urbe paradisi janua. Beatus Hila-Singuli quique credentium, non rion, cum Palæstinus esset, et in locorum diversitatibus, sed fidei Palæstina viveret, uno tantum die merito ponderantur. Et veri adora- vidit Hierosolymam, ut nec contores neque Hierosolymis, neque temnere loca sancta propter viciin monte Carizim adorant patrem , niam , nec rursus Deum loco clauquia Deus spiritus est, et adorato- dere videretur. Ab Adriani tempores eius in spiritu et veritate ado- : ribus usque ad imperium Constan-

octoginta, in loco resurrectionis simulacrum Jovis, in crucis rupe statua ex marmore Veneris à gentibus posita colebatur, existimantibus persecutionis auctoribus, quod tollerent nobis fidem resurrectionis, et crucis, si loca sancta per idola polluissent. Bethlehem nunc nostram, et augustissimum orbis locum, de quo psalmista canit, Veritas de terra orta est, lucus inumbrabat Thamus, id est, Adonidis; et in specu, ubi quondam Christus parvulus vagiit, Veneris amasius plangebatur.

Quorsum, inquies, hæc tam longo repetita principio? Videlicet, nè quidquam fidei tuæ deesse putes, quia Hierosolymam non vidisti : nec nos idcirco meliores existimes, quod hujus loci habitaculo fruimur: sed sive hic, sive alibi, æqualem * te pro operibus tuis apud Dominum habere mercedem. Revera, ut simpliciter motus mentis meæ fatear, considerans et propositum tuum, et ardorem quo sæculo renunciasti. differentias in locis arbitror, si, urbibus et frequentia urbium derelicta, in agello habites, et Christum quæras in solitudine, et ores solus in monte cum Jesu, sanctorumque tantum locorum vicinitatibus perfruaris, id est, ut et urbe careas, et propositum monachi non amittas. Quod loquor, non de Episcopis, non de presbyteris, non de clericis loquor, quorum aliud officium est, sed de monacho et monacho quondam apud sæculum nobili, qui id-

tini, per annos circiter centum ad pedes Apostolorum posuit, docens pecuniam esse calcandam, ut humiliter et secreto victitans, semper contemnat, quod semel contempsit. Si crucis et resurrectionis loca non essent in urbe celeberrima, in qua curia, in qua aula militum, in qua scorta, mimi, scurræ, et omnia sunt, quæ solent esse in cæteris urbibus, vel si monachorum turbis solummodo frequentaretur, expetendum revera hujuscemodi cunctis monachis esset habitaculum: nunc vero summæ stultitiæ est renunciare sæculo, dimittere patriam, urbes deserere, monachum profiteri, et inter majores populos periculosius vivere, quam eras victurus in patria. De toto huc orbe concurritur: plena est civitas universi generis hominum, et tanta utriusque sexus constipatio, ut quod alibi ex parte fugiebas, hic totum sustinere cogaris.

Quia igitur fraterne interrogas, per quam viam incedere debeas. revelata tecum facie loquar. Si officium vis exercere presbyteri, si episcopatus te vel opus, vel honor forte delectat, vive in urbibus et castellis, et aliorum salutem fac lucrum animæ tuæ. Sin autem cupis esse, quod diceris monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, quæ utique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Habet unumquodque propositum principes suos. Romani duces imitentur Camillos, Fabricios, Regulos, Scipiones: phi-Josophi proponantsibi Pythagoram, Socratem, Platonem, Aristotelem: poetæ æmulentur Homerum, Vircirco pretium possessionum suarum gilium, Menandrum, Terentium:

reclusi.

gradu, sive hic, sive ibi, multitu- loquar : dedit enim tibi Dominus in

historici Thucydidem, Sallustium, dines hominum, et officia, et salu-Herodotum, Livium: oratores Ly- tationes, et convivia, veluti quassiam, Gracchos, Demosthenem, dam catenas, fugias, voluptatum. Tullium, et, ut ad nostra venia- Sit vilis et vespertinus cibus, olera, mus, Episcopi et presbyteri habeant et legumina : interdumque pisciin exemplum Apostolos, et aposto- culos pro summis ducas deliciis. licos viros, quorum honorem pos- Qui Christum desiderat, et illo sidentes, habere nitantur et meri- pane vescitur, non quærat magnotum: nos autem habeamus propositi | pere de quam pretiosis cibis stercus nostri principes, Paulos, Antonios, conficiat. Quidquid post gulam non Julianos, Hilariones, Macarios: et, sentitur, idem tibi sit, quod panis, ut ad scripturarum auctoritatem et legumina. Habes adversus Joviredeam, noster princeps Helias, nianum libros de contemptu ventris noster Helisæus, nostri duces filii et gutturis plenius disserentes. Prophetarum, qui habitabant in Semper in manu tua sacra sit lectio. agris et solitudinibus, et faciebant Frequenter orandum, et flexo corsibi tabernacula prope fluenta Jor- pore mens erigenda ad Dominum. danis. De his sunt et illi filii Rechab, Crebræ vigiliæ, et ventre vacuo sæqui vinum et siceram non bibebant, pius dormiendum. Rumusculos, et qui morabantur in tentoriis, qui Dei gloriolas, et palpantes adulatores, per Hieremiam voce laudantur, et quasi hostes, fuge. Pauperibus, et promittitur eis, quod non deficiat frairibus refrigeria sumptuum manu de stirpe eorum vir stans coram propria distribue. Rara est in homi-Domino. Hoc reor et septuagesimi nibus fides. Non credis verum esse, usalmi titulum significare: Filio- quod dico? cogita Judæ loculos. rum Jonadab, et eorum qui primi Humilitatem vestium tumenti aniin captivitatem ducti sunt. Iste est mo non appetas. Sæcularium, et Jonadab filius Rechab, qui in Regno- maxime potentium consortium derum libro scribitur currum ascen- vita. Quid tibi necesse est ea videre disse cum Hieu. Et hujus filii sunt, crebrius, quorum contemptu moqui in tabernaculis semper habi- nachus esse cœpisti? Soror præcitantes, ad extremum, propter pue tua matronarum declinet conirruptionem Chaldaici exercitus, sortia. Nec inter sericas vestes, et Hierosolymam intrare compulsi, gemmas circumsedentium feminahane primi captivitatem sustinuisse rum se sordidatam aut doleat, aut dicuntur, quod, post solitudinis li- miretur : quia alterum propositi bertatem, urbe quasi carcere sunt pœnitentia, alterum jactantiæ seminarium est. Cavè, nè quasi fidelis Obsecro itaque te, ut quoniam et famosus tuorum quondam dissanctæ sororis tuæ ligatus es vin- pensator, alienam pecuniam disculo, et non penitus expedito pergis tribuendam accipias. Intelligis quid

omnibus intellectum. Habeto simmachineris dolos, et serpentis astutiam, nè aliorum supplanteris insidiis. Non multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi chrissemper, aut crebro de nummis loquentem, excepta eleemosyna, quæ indifferenter omnibus patet, institurem potius habeto, quam monachum. Præter victum, et vestitum, et manifestas necessitates, nihil cuiquam tribuas, nè filiorum panem canes comedant.

Verum Christi templum anima credentis est: illam exorna, illam vesti, illi offer donaria, in illa Christum suscipe. Quæ utilitas est parietes fulgere gemmis, et Christum in paupere fame periclitari? Jam non sunt tua, quæ possides, sed dispenniæ et Saphiræ : illi sua timidè servaverunt : tu considera, nè Christi substantiam imprudenter effundas. id est, nè immoderato judicio rem tu firmo pergeres gradu.

Librum tuum, quem pro Theodoplicitatem columbæ, nè cuiquam sio principe prudenter ornateque compositum transmisisti, libenter legi, et præcipue mihi in eo subdivisio placuit, cumque in primis partibus vincas alios, in penultimis tianum. Quem senseris tibi aut te ipsum superas. Sed et ipsum genus eloquii pressum est, et nitidum, et, cum Tulliana luceat puritate. crebrum est in sententiis: Jacet enim, ut ait quidam, orațio, in qua tantum verba laudantur. Præterea magna est rerum consequentia, et alterum pendet ex altero. Quidquid assumpseris, vel finis superiorum, vel initium sequentium est. Felix Theodosius, qui à tali Christi oratore defenditur. Illustrasti purpuras ejus, et utilitatem legum futuris sæculis consecrasti. Macte virtute, qui talia habes rudimenta, qualis exercitatus miles eris? O si mihi satio tibi credita est. Memento Ana- liceret istiusmodi ingenium non per Aonios montes, et Heliconis vertices, ut poetæ canunt, sed per Sion, et Itabyrium, et Sina excelsa ducere: si contingeret docere, quæ pauperum tribuas, non pauperibus, didici, et quasi per manus mysteria et, secundum dictum prudentissimi tradere scripturarum : nasceretur viri, liberalitate liberalitas pereat, nobis aliquid, quod docta Græcia Noli respicere ad phaleras et no- non haberet. Audi, ergo mi conmina vana Catonum. Ego te, inquit, serve, amice, germane, ausculta intus et in cute novi. Esse chris- paulisper, quo in scripturis sanctis tianum, grande est, non videri, calle gradiaris. Totum, quod legi-Et nescio quo modo plus placent mus in divinis libris, nitet quidem. mundo, qui Christo displicent. Hæc et fulget etiam in cortice, sed dulnon, sicut aiunt, Sus Minervam, cius in medulla est. Qui edere vult sed ingredientem pelagus amicus nucleum, frangat nucem. Revela, amicum monui, malens à te facul- inquit David, oculos meos, et contatem meani reguiri, quam volun- siderabo mirabilia de lege tua. Si tatem, ut, in quo ego lapsus sum, tantus Propheta tenebras ignorantiæ confitetur, qua nos putas parnocte circumdari? Hoc autem vela- mysten, sodalem meum et amicum, men non solum in facie Movsi, sed et in Evangelistis, et Apostolis positum est. Turbis Salvator in parabolis loquebatur, et contestans mysticum esse quod dicebatur, aichat: Oui habet aures audiendi, audiat. Nisi aperta fuerint universa, quæ scripta sunt ab eo qui habet clavem David, qui aperit, et nemo loqueris, et pure, facilitasque ipsa, claudit : claudit, et nemo aperit : et puritas mixta prudentiæ est. nullo alio reserante pandentur. Si Capite quippe sano, omnes sensus haberes hoc fundamentum, immo vigent. Huic prudentiæ, et elosi quasi extrema manus operi tuo quentiæ si accederet vel studium, induceretur, nihil pulchrius, nihil vel intelligentia scripturarum, vidoctius, nihil dulcius, nihilque lati- derem te brevi arcem tenere nosnius tuis haberemus voluminibus. trorum, et ascendentem cum Jacob Tertullianus creber est in sententiis, tecta Sion, canere in domatibus, sed difficilis in loquendo. Beatus quod in cubilibus cognovisses. Ac-Cyprianus, instar fontis purissimi, cingere, quæso te, accingere. Nihil dulcis incedit, et placidus : et, cum sine malo labore vita dedit mortatotus sit in exercitatione virtutum, libus. Nobilem te Ecclesia habeat, occupatus persecutionum angus- ut prius senatus habuit. Præpara tiis, de scripturis divinis nequa- tibi divitias, quas quotidie eroges, quam disseruit. Inclyto Victorinus et numquam deficiant, dum viget martyrio coronatus, quod intelli- ætas, dum nondum canis spargitur git, eloqui non potest. Lactantius, caput, antequam quasi quidam fluvius eloquentiæ Tullianæ, utinam tam nostra confirmare potuisset, quam facile aliena destruxit. Arnobius inægualis, et nimius est, et absque operis sui partitione confusus. Sanctus Hilarius Gallicano cothurno attollitur, et, cum Græciæ floribus adornetur, longis interdum periodis involvitur, et à lectione simpliciorum fratrum procul est. Taceo de cæteris, vel defunctis, vel etiam adhuc viventibus, super quibus in ntramque partem post alii judica-

vulos, et pene lactentes inscitiæ bunt. Ad te ipsum veniam Symamicum, inquam, meum, antequam notum : et precabor, nè assentationem in necessitudine suspiceris: quin potius vel erarre me existimato, vel amore labi, quam amicum adulatione decipere. Magnum habes ingenium, et infinitam sermonis supellectilem : et facile

> ... Subeant morbi, tristisque senectus, Et labor, et diræ rapiant inclementia mortis.

Nihil in te mediocre esse contentus sum: totum summum, totum perfectum desidero.

ARGUMENTUM.

Paula vetula genuerat Toxotium, et Eustochium. Toxotius Lætam duxit uxorem, ex eoque conjugio orta est Paula puella; hanc Paula avia virginitati destinarat. Docet nunc D. Hieronymus Lætam viduam, quomodo instituere

in Bethlehem ad aviam Paulam, et Eustochium amitam illam mittat, se nutricium et magistrum parvulæ futurum pollicetur.

Hieronymus ad Lætam de institutione filiæ.

EPISTOLA XV.

Apostolus Paulus scribens ad Corinthios, et rudem Christi Ecclesiam sacris instruens disciplinis, inter cætera mandata, hoc quoque proposuit dicens: «Si qua mulier habet virum infidelem, et hic consentit habitare cum ea, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem : alioqui filii vestri immundi essent, nunc autem mundi sunt. » Si cui forte hactenus videbantur nimium disciplinæ vincula laxata, et præceps indulgentia præceptoris, consideret domum patris tui, clarissimi quidem et eruditissimi viri, sed adhuc ambulantis in tenebris, et intelliget consilium Apostoli profecisse : ut radicis amaritudinem dulcedo fructuum compensaret, et viles virgulæ balsama pretiosa sudarent. Tu es nata de impari matrimonio : et de te, et Toxotio meo Paula generata est. Quis hoc crederet, ut Albini pontificis neptis de repromissione martyris nasceretur? ut præsente et gaudente avo, parvulæ adhuc lingua balbutiens, Christi alleluia resonaret? ut virginem Christi in suo

filiam debeat : rogansque ut properè et fidelis domus virum sanctificat infidelem. Jam candidatus est fidei, quem filiorum et nepotum credens turba circumdat. Ego puto, etiam ipsum Jovem, si habuisset talem cognationem, potuisse in Christum credere, Despuat, licet, et irrideat epistolam meam, et me vel stultum, vel insanum clamitet : hoc et gener ejus faciebat, ante quam crederet. Fiunt, non nascuntur Christiani. Auratum squalet Capitolium fuligine, et aranearum telis omnia Romæ templa cooperta sunt, movetur urbs sedibus suis, et inundans populus ante delubra semiruta. currit ad martyrum tumulos. Si non extorquet fidem prudentia, extorqueat saltem verecundia.

Hoc, Læta, religiosissima in Christo filia, dictum sit, ut non desperes parentis salutem, et eadem fide, qua meruisti filiam, et patrem recipias, totiusque domus beatitudine perfruaris, sciens illud à Domino repromissum: Ouæ apud homines impossibilia, apud Deum possibilia sunt. Numquam est sera conversio. Latro de cruce transiit in paradisum: Nabuchodonosor, rex Babylonis, post efferationem corporis, et cordis, et belluarum in eremo convictum, mentem recepit humanam. Et, ut omittam vetera, nè apud incredulos nimis fabulosa videantur, ante paucos annos propinquus vester Gracchus, nobilitatem patriciam sonans nomine, cum præfecturam gereret urbanam, nonne specum Mithræ, et omnia gremio nutriret senex? Et bene, portentuosa simulacra, quibus Cofeliciterque expectavimus. Sancta rax, Niphus, Miles, Leo, Perses,

subvertit, fregit, exussit, et, his didisti. Ista sunt primogenita, quæ impetravit baptismum Christi? So- Samuel: sic ortus Samson est: sic litudinem patitur et in urbe genti- Joannes Baptista ad introitum Ma-Gazæ luget inclusus, et eversionem templi jugiter pertremiscit. mus. Deposuit pharetras Armenius; rum rutilus et flavus exercitus. Ecclesiarum circumfert tentoria: et ideo forsitan contra nos æqua pugnant acie, quia pari religione confidunt.

Fidens loquor, accepturam te filios, ut eas non sono tantum, sed et

Helios, Bromius pater initiantur, quæ primum fætum Domino redquasi obsidibus ante præmissis, offeruntur in lege. Sic natus est litas, dii quondam nationum cum riæ exultavit, et lusit. Audiebat bubonibus et noctuis in solis cul- enim verba Domini per os Virginis minibus remanserunt. Vexilla mili- pertonantis, et de utero matris in tum, crucis insignia sunt. Regum occursum ejus gestiebat erumpere. purpuras, et ardentes diadematum Igitur, quæ de repromissione nata gemmas, patibuli salutario pictura est, dignam habeat ortu suo insticondecorat. Jam et Ægyptius Sera-tutionem parentum. Samuel nupis christianus factus est. Marnas tritur in templo : Joannes in solitudine præparatur. Ille sacro crine venerabilis est, vinum et siceram De India, Perside, Æthiopia mona- non bibit : adhuc parvulus cum chorum quotidie turmas suscipi- Domino sermocinatur. Hic fugit urbes; zonâ pelliceâ cingitur; lo-Hunni discunt psalterium; Scythiæ custis alitur, ac melle silvestri, et, frigora fervent calore fidei; Geta- in typum pænitentiæ prædicandæ, tortuosissimi animalis vestitur exuviis.

Sic erudienda est anima, quæ futura est templum Dei. Nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod Pene lapsus sum ad aliam ma- ad timorem Dei pertinet. Turpia teriam, et, currente rota, dum verba non intelligat, cantica mundi urceum facere cogito, amphoram ignoret. Adhuc tenera lingua psalfinxit manus. Propositum enim mis dulcibus imbuatur. Procul sit mihi erat sanctæ Marcellæ et tuis ætaslasciva puerorum: ipsæpuellæ, precibus invitatum, ad matrem, et pedisequæ à sæcularibus consorid est, ad te sermonem dirigere, tiis arceantur, nè, quod male didiet docere quo modo instituere Pau- cerint, pejus doceant. Fiant ei litlam nostram debeas : quæ prius teræ vel buxeæ, vel eburneæ, et Christo consecrata est, quam ge- suis nominibus appellentur : ludat nita, quam ante votis, quam utero, in eis, ut et lusus ipse eruditio sit: concepisti. Vidimus aliquid tempo- et non solum ordinem teneat litteribus nostris de prophetalibus libris. rarum, ut memoria nominum in Anna sterilitatem alvi, fecunditate canticum transeat, sed et ipse inter mutavit; tu luctuosam fecundita- se crebro ordo turbetur, et mediis tem, vitalibus liberis commutasti. ultima, primis media misceantur,

trementi manu stylum in cera ducere, vel alterius superposita manu teneri, regantur articuli, vel in tabula sculpantur elementa: ut per eosdem sulcos inclusa marginibus trahantur vestigia, ut foras non queant evagari. Syllabas jungat ad præmium, et quibus illa ætas deliniri potest, munusculis invitetur. Habeat et in discendo socias. quibus invideat, quarum laudibus mordeatur. Non objurganda est, si tardior sit, sed laudibus excitandum est ingenium, ut et vicisse gaudeat, et victa doleat. Cavendum in primis, nè oderit studia : nè amaritudo eorum, præcepta in infantia, ultra rudes annos transeat. Ipsa nomina, per quæ consuescit paulatim verba contexere, non sint fortuita, sed certa et coacervata de industria, Prophetarum videlicet, atque Apostolorum, et omnis ab Adam Patriarcharum series, de Matthæo, Lucaque descendat : ut. dum aliud agit, futuræ memoriæ præparetur, Magister probæætatis, et vitæ, atque eruditionis est eligendus: nec, puto, erubescet vir doctus id facere in propingua, vel nobili virgine, quod Aristoteles fecit in Philippi filio, ut ipse librariorum vilitate initia traderet litterarum. Non sunt contemnenda quasi parva, sine quibus magna consistere non possunt. Ipse elementorum sonus, et prima institutio præceptorum aliter de erudito, aliter de rustico ore profertur.

visu noverit. Cum vero coperit diata dicere verba filia consuescat, et in auro atque purpura ludere : quorum alterum linguæ, alterum moribus officit, nè discat in tenero, quod ei postea dediscendum est. Gracchorum eloquentiæ multum ab infantia sermo matris contulisse scribitur. Hortensii oratio inter paternos sinus coaluit. Difficulter eraditur, quod rudes animi perbiberunt. Lanarum conchylia quis in pristinum candorem revocet? Recens testa diu et saporem relinet, et odorem quo primum imbuta est. Græca narrat historia, Alexandrum, potentissimum regem, orbisque domitorem, et in moribus, et in incessu, Leonidis pædagogi sui non potuisse carere vitiis, quibus adhuc parvulus fuerat infectus. Proclivis est enim malorum æmulatio, et quorum virtutes assequi nequeas, cito imitaris vitia. Nutrix ipsa non sit temulenta, non lasciva, non garrula : habeat modestam gerulam, nutricium gravem. Cum avum viderit, in pectus ejus transiliat, de collo pendeat : nolenti, Alleluia, decantet. Rapiat eam avia : patrem risibus agnoscat : sit omnibus amabilis, et universa propinquitas rosam ex se natam gaudeat. Discat statim, quam habeat et alteram aviam, quam amitam: cui Imperatori, cui exercitui tyruncula nutriatur. Illas desideret, ad illas tibi minitetur absessum. Ipse habitus et vestitus doceat cam, cui promissa sit. Cave, nè aures ejus perfores : nè cerussa et pur-Unde et tibi est providendum, nè purisso consecrata Christo ora deineptis blanditiis feminarum, dimi- pingas; nec collum auro et maroneres : nec capillum irrufes, et ei aliquid de gehennæ ignibus auspiceris. Habeat alias margaritas, quibus postea venditis, emptura est pretiosissimum margaritum.

Prætextata, nobilissima quondam femina, jubente viro Hymettio, qui patruus Eustochii virginis fuit, habitum ejus cultumque mutavit, et neglectum crinem mundano more texuit sibi, vincere cupiens et virginis propositum, et matris desiderium. Et ecce cadem nocte cernit in somnis venisse ad se Angelum, terribili voce minitantem pænas, et hæc verba frangentem : Tu nè ausa es viri imperium præferre Christo? tu caput virginis Dei, tuis sacrilegis attrectare manibus? quæ jam nunc arescent, ut sentias excruciata quid feceris : et, finito mense quinto, ad inferna duceris. Sin autem perseveraveris in scelere et marito simul orbaberis, et filiis. Omnia per ordinem expleta sunt, et seram miseræ pænitentiam velox signavit interitus. Sic ulciscitur Christus violatores templi sui, sic gemmas et pretiosissima ornamenta defendit. Et hoc retuli, non quod insultare velim calamitatibus infelicium, sed ut moneam, cum debeas, quod Deo spopondisti.

garitis premas, nec caput gemmis | et sanctificatione cum pudicitia. Si perfecta ætas et sui juris, imputatur parentibus, quanto magis lactens, et fragilis, quæ, juxta sententiam Domini, ignorat dextram et sinistram, id est, boni et mali differentiam? Si sollicita provides, nè filia percutiatur à vipera, cur non eadem cura provideas, nè feriatur à malleo universæ terræ? nè bibat de aureo calice Babylonis? nè egrediatur cum Dina, et velit videre filias regionis alienæ? nè ludat pedibus, nè trahat tunicas? Venena non dantur, nisi melle circumlita: et vitia non decipiunt, nisi sub specie umbraque virtutum. Et quo modo, inquies, peccata patrum filiis non redduntur, nec filiorum parentibus, sed anima, quæ peccaverit, ipsa morietur? Hoc de his dicitur, qui possunt sapere, de quibus in Evangelio scriptum est: Ætatem habet, loquatur pro se. Qui autem parvulus est, et sapit ut parvulus, donec ad annos sapientiæ veniat, et Pythagorælittera Y, eum perducat ad bivium, tam bona ejus, quam mala parentibus imputantur. Nisi forte existimas, christianorum filios, si baptisma non receperint, ipsos tantum reos esse peccati, et non etiam scelus referri ad eos qui quanto metu et cautione servare dare noluerint, maxime eo tempore, quo contradicere non poterant qui Heli sacerdos offendit Deum ob accepturi erant : sicut è regione vitia liberorum. Episcopus fieri salus infantium, majorum lucrum non potest, qui filios habuerit luxu- est. Offerre, necne, filiam, potesriosos, non subditos. At econtrario, tatis tuæ fuit: quanquam alia sit tua de muliere scribitur, quod salva conditio, que prius cam voluisti, fiet per filiorum generationem, si quam conciperes : ut autem oblapermanserit in fide, et charitate, tam non negligas, ad periculum

tuum pertinet. Qui claudam, et tem, tamen ego arbitror securiomutilam, et qualibet sorde maculatam obtulerit hostiam, sacrilegii reus est : quanto magis, qui partem corporis sui, et illibatæ animæ puritatem Regis amplexibus parat, si negligens fuerit punietur!

perit, et in exemplum sponsi sui est teneris gravis abstinentia : uscrescere sapientia, ætate, et gratia que ad id tempus, si necessitas poapud Deum et homines, pergat ad stulaverit, et balneas adeat, et vino templum veri patris cum paren-jutatur modico propter stomachum. tibus suis, sed cum illis non egre- et carnium edulio sustentetur, nè diatur è templo. Quærant cam in prius deficiant pedes, quam curitinere sæculi inter turbas et fre- rere incipiant. Et hoc dico juxta inquentiam propinquorum, et nus-dulgentiam, non juxta imperium, quam alibi reperiant, nisi in advto timens debilitatem, non docens scripturarum, Prophetas et Apo- luxuriam. Alioqui, quod Judaica stolos de spiritualibus nuptiis scis- superstitio ex parte facit in rejeccitantem. Imitetur Mariam, quam tione quorumdam animalium, at-Gabriel solam in cubiculo suo re- que escarum, quod et Indorum perit : et ideo forsitan timore per- Brachmani, et Ægyptiorum Gymterrita est, quia virum, quem non nosophistæ in polentæ, et orizæ, solebat, aspexit. Æmuletur eam, et pomorum solo observant cibo, de qua dicitur : Omnis gloria ejus cur virgo Christi non faciat in toto? filiæ Regis ab intus. Loquatur et Si tanti vitrum, quare non majoris ipsa electo, charitatis jaculo vulne-isit pretii margaritum? Quæ nata rata: Introduxit me Rex in cubicu- est ex promissione, sic vivat, ut illi lum suum. Numquam exeat foras, vixerunt, qui de repromissione nè inveniant eam, qui circumeunt generati sunt : æqua gratia æquum civitatem, nè percutiant, et vul- habeat et laborem. Surda sit ad nerent, et auferant theristrum pu- organa : tibia, lyra, cythara, dicitiæ, et nudam in sanguine dere - cur facta sint, nesciat. Reddat tibi Hinquant : quin potius, cum aliquis pensum quotidie de scripturarum ostium ejus pulsaverit, dicat : Ego floribus carptum. Ediscat Gracopedes meos, non possum inquinari statim et Latina eruditio : quæ si cos. Non vescatur in publico, id est non ab initio os tenerum compoin parentum convivio, nè videat suerit, in peregrinum sonum lincibos, quos desideret. Et licet qui

ris continentiæ esse, nescire quod quæras. Legi quondam in scholis puer: « Ægre reprehendas, quod sinis consuescere. »

Discat iam nunc et vinum non bibere, in quo est luxuria. Ante Postquam grandiuscula esse cœ- annos robustæ ætatis, periculosa murus, et ubera mea turris : lavi rum versuum numerum. Sequatur gua corrumpitur, et externis vitiis dam putent majoris esse virtutis sermo patrius sordidatur. Te hapræsentem contemnere volupta- beat magistram, te rudis miretur infantia. Nihil in te et in patre lentescens, talia vestimenta paret, suo videat, quod si fecerit peccet. Mementote vos parentes virginis, magis eam exemplis doceri posse, quam voce. Cito flores pereunt: cito violas, et lilium, et crocum pestilens aura corrumpit. Nusquam absque te procedat in publicum. dem unguem à matre discedat.

occupatur.

cere. Spernat bumbycum telas, petuo incedimus. serum vellera, et aurum in fila. Si quando ad suburbana pergis,

quibus pellatur frigus, non quibus vestita corpora nudentur. Cibus ejus olusculum sit, et simila, raroque pisciculi. Et, nè gulæ præcepta longius traham, de quibus in alio loco plenius sum locutus, sic comedat, ut semper esuriat : ut statim Basilicas martyrum, et Ecclesias post cibum possit legere, orare, et sine matre non adeat. Nullus ei ju- psallere. Displicent mihi, in teneris venis, nullus cincinnatus arrideat, maxime ætatibus, longa et immo-Vigiliarum dies, et solemnes per- derata jejunia, in quibus junguntur noctationes sic virguncula nostra hebdomades, oleum in cibo, ac celebret, ut nè transversum qui- poma vetantur. Experimento didici, asellum in via, cum lassus fue-Nolo, de ancillulis suis aliquam rit, diverticula quærere. Faciant plus diligat, cujus crebro auribus hoc cultores Isidis, et Cybeles, qui insusurret. Quidquid uni loquitur, gulosa abstinentia phasides aves, hoc omnes sciant. Placeat ei comes, ac fumantes turtures vorant, nè non compta, neque formosa, atque scilicet cercalia dona contaminent. lasciva, quæ liquido gutture car- Hoc in perpetuo jejunio sit præcepmen dulce moduletur; sed gravis, tum, ut longo itineri vires perpetes pallens, sordidata, subtristis. Præ- suppetent, nè in prima mansione ponatur ei probæ fidei, ac morum currentes, in mediis corruamus. et pudicitiæ virgo veterana, quæ Cæterum, ut ante scripsi, in quaillam doceat, et assuescat exemplo dragesima continentiæ vela panad orationes et psalmos nocte con- denda sunt, et tota aurigæ retina surgere, mane hymnos canere, cula equis laxanda properantibus: tertia, sexta, nona hora stare in quamquam alia sit conditio sæcuacie quasi bellatricem Christi, ac-larium, alia virginum, et monachocensague lucerna reddere sacri- rum. Sæcularis homo in quadrage ficium vespertinum. Sic dies tran- sima ventris ingluviem decoquit, seat, sic nox inveniat laborantem : et in cochlearum morem succo vicorationi lectio, lectioni succedat titans suo, futuris dapibus ad saoratio. Breve videbitur tempus, ginæ aqualiculum parat. Virgo, et quod tantis operum varietatibus monachus sic in quadragesima suos dimittant equos, ut sibi meminerint Discat et lanam facere, tenere semper esse currendum. Finitus colum, ponere in gremio calathum, labor major, infinitus moderatior rotare fusum, stamina pollice du est. Ibi enim respiramus, hic per-

sine te, nec possit vivere, et, cum sola fuerit, pertimescat. Non habeat colloquia sæcularium, et malarum virginum contubernia. Non intersit nuptiis servulorum, neque familiæ perstrepentis lusibus misceatur. Scio præcepisse quosdam, ne virgo Christi cum eunuchis lavet. nec cum maritatis feminis : quia alii non deponant animos virorum : aliæ tumentibus uteris præferant fæditatem. Mihi omnino in adulta virgine lavacra displicent, quæ se ipsam debet erubescere, et nudam videre non posse. Si enim vigiliis, et jejuniis macerat corpus suum, et in servitutem redigit, si flammam libidinis, et incentiva ferventis ætatis extinguere cupit continentiæ frigore, si appetitis sordibus turpare festinat naturalem pulchritudinem : cur econtrario omnia mulier sæcularis, in tanta balnearum fomentis sopitos ignes frequentia hominum, Romæ cussuscitat? Pro gemmis, et serico, todire potero? Noli ergo subire divinos codices amet, in quibus non onus, quod ferre non potes : sed, auri, et pellis Babylonicæ vermicu- postquam ablactaveris eam cum lata pictura; sed ad fidem placeat Isaac, et vestieris cum Samuele, emendata et erudita distinctio. Dis-mitte aviæ et amitæ. Redde pretiocat primo psalterium, his se canticis sissimam gemmam cubiculo Mariæ, avocet, et in proverbiis Salomonis et cunis Jesu vagientis impone. Nuerudiatur ad vitam. In Ecclesiaste triatur in monasterio : sit inter virconsuescat, quæ mundi sunt, cal- ginum choros : jurare non discat : care. In Job virtutis et patientiæ mentiri sacrilegium putet : nesciat exempla sectetur. Ad Evangelia sæculum : vivat angelice : sit in transeat, numquam ea positura de carne sine carne : omne hominum manibus : Apostolorum Acta et genus sui simile putet. Et, ut cætera Epistolas, tota cordis imbibat volun- taceam : certe te liberet servandi tate. Cumque pectoris sui cellarium difficultate, et custodiæ periculo. his opibus locupletaverit, mandet Melius tibi est desiderare absentem, memoriæ Prophetas, Heptateu- quam payere ad singula, quid lochum, et Regum, et Paralipome- quatur, cum quo loquatur, cui

domi filiam non relinguas : nesciat | non libros, Esdræ quoque et Hester volumina. Ad ultimum, sine periculo discat Canticum canticorum: ne, si in exordio legerit, sub carnalibus verbis spiritualium nuptiarum epithalamium non intelligens. vulneretur. Caveat omnia apocrypha: et, si quando ea non ad dogmatum veritatem, sed ad signorum reverentiam legere voluerit; sciat non eorum esse, quorum titulis prænotantur, multaque his admixta vitiosa, et grandis esse prudentiæ, aurum in luto guærere. Cypriani opuscula semper in manu teneat. Athanasii epistolas, et Hilarii libros inoffenso decurrat pede. Illorum tractatibus, illorum delectetur ingeniis, in quorum libris pietas fidei non vacillet. Cæteros sic legat, ut magis judicet, quam sequatur.

Respondebis: Quomodo hæc

Trade Eustochio parvulam, cujus nunc et ipse vagitus pro te oratio est. Trade comitem sanctitatis, futuram heredem. Illam videat, illam amet: illam primis miretur ab annis, cujus et sermo, et incessus, et habitus doctrina virtutum est. Sit in gremio aviæ, quæ repetat in nepte, quidquid præmisit in filia, quæ longo usu didicit nutrire, servare, docere virgines: in cujus coronam centenarii quotidie numeri castitas texitur. Felix virgo, felix Paula Toxotii, quæ per aviæ amitæque virtutes nobilior est sanctitate, quam genere. O si tibi contingeret videre socrum, et cognatam tuam, et in parvis corpusculis ingentes animos intueri, pro insita tibi pudicitia non ambigerem quin præcederes filiam, et primam Dei sententiam secunda Evangelii lege mutares : nec tu parvipenderes aliorum desideria liberorum, sed te ipsam magis offerres Deo. Sed quia tempus est amplexandi, et tempus longe fieri à complexibus, et uxor non habet potestatem corporis sui, et unusquisque, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat in Domino: et qui sub jugo est, ita debet currere, ne in luto comitem derelinquat, totum redde in sobole, quod in te interim distulisti. Anna filium, quem Deo voverat, postquam obtulit in tabernaculo, numquam recepit, indecens arbitrata, ut futurus Propheta in ejus domo cresceret, quæ adhuc alios filios habere cupichat. Denique, postquam concepit, et peperit, non est profunda Apostoli, quæ anilibus

annuat, quem libenter aspiciat. | ausa ad templum accedere, et vacua apparere coram Domino, nisi prius redderet, quod debebat : talique immolato sacrificio, reversa domum, quinque liberos sibi genuit, quia primogenitum Deo pepererat. Miraris felicitatem sanctæ mulieris? imitare fidem. Ipse, si Paulam miseris, et magistrum me, et nutricium spondeo. Gestabo humeris, balbutientia senex verba formabo, multo gloriosior mundi philosopho, qui non regem Macedonum, Babylonio periturum veneno, sed ancillam et sponsam Christi erudiam, regnis cœlestibus. offerendam.

ARGUMENTUM.

Gaudentii precibus motus, docet quomodo Pacatulæ infantis, virginitati jam destinatæ, rudis, ac tenera ætas sit instruenda.

Hieronymus ad Gaudentium, de Pacatulæ infantulæ educatione.

EPISTOLA XVI.

CAUSA difficilis parvulæ scribere, quæ non intelligit, quid loquaris; cujus animum nescias; de cujus voluntate periculosè promittas, ut, secundum præclari oratoris exordium, spes in ea magis laudanda sit, quam res. Quid enim horteris ad continentiam, quæ placentas desiderat : quæ in sinu matris garrula voce balbutit : cui dulciora sunt mella, quam verba. Audiat

Evangelii intelligat majestatem, ad deret. Tale vero quid et Israelitico jiciatur, horter, quæ manu tenera ad nauseam et vomitum præberet Pacatula nostra hoc epistolium post sæculi reperies homines facilius calitterarum elementa cognoscat, jun- quam eos, qui à pueritia libidinem ista meditetur, proponantur ei pœnitendo suavitatis insidias, quas in floribus, quod rutilat in gemmis, tes dum mella putant, venena noxia pollice fila ducere : rumpat sæpè guat vescentium fauces, et posteà stamina, ut aliquando non rumpat. felle amarius invenitur. Unde et in Post laborem lusibus gestiat : de Dominisacrificiis mel non offerunt, matris pendeat collo: rapiat oscula ceraque contempta, quæ mellis propinquarum: psalmos mercede hospitium est, oleum accenditur in tatio, non necessitas, sed voluntas. que cum amaritudinibus comedi in Solent quædam, cum futuram vir- azymis sinceritatis, et veritatis ju-Revera bono consilio, nè habere sum. »

magis fabulis delectatur: Prophe-| laudari alias, quæ ista non habeant: tarum ænigmata sentiat, quam meliusque est, ut satiata contemnat, tristior gerulæ vultus exagitat : quam non habendo habere desicujus fulgura omnis mortalium fecisse vides populo Dominum, ut, sensus hebetatur : ut parenti sub- cupientibus Ægyptias carnes, usque ridentem verberat matrem? Itaque examina coturnicum: multosque lectura suscipiat : interim modo rere experta corporis voluptate, gat syllabas, discat nomina, verba nesciant. Ab aliis enim nota calcari. consociet, atque, ut voce tinnula ab aliis ignora appeti : illos vitare crustula, mulsa præmia: et, quid- fugerunt: hos carnis illecebras, quid gustu suave est, quod vernat dulci titillatione corporis blandienquod blanditur in pupis, acceptura reperire. Mel enim distillare labia festinet. Interim et tenero tentet meretricis, quod ad tempus impindecantet : amet, quod cogitur dis- templo Dei, quod de amaritudine cere, ut non opus sit, sed delec- exprimitur olivarum. Pascha quoginem spoponderint, pulla tunica betur: quas qui habuerit, in sæculo cam induere, et furvo operire persecutionem sustinebit. Unde et pallio, auferre linteamina, nihil in propheta mysticè cantat: «Sedebam collo, nihil in capite auri sinere. solus, quia amaritudine repletus

discat in tenero, quod posteà po- | Quid igitur? Luxuriandum est in nere compellatur. Aliis vero contra adolescentia, ut postea luxuria forvidetur. Quid enim, aiunt, si ipsa tius contemnatur? Absit vero, innon habuerit, habentes alias non quiunt. Unusquisque enim, in qua videbit? Φιλόχοσμον genus femineum vocatione vocatus est, in ea permaest, multasque etiam insignis pudi- neat. Circumcisus quis, id est, virgo citiæ, quamvis nulli virorum, tamen vocatus est : non adducat præpusibi scimus libenter ornari. Quin tium, hoc est, non quærat pelliceas potius habendo satietur, et cernat tunicas nuptiarum, quibus Adam,

dutus est. In præputio quis vocatus hospitio. In nocte dumtaxat : cæteest, hoc est, habens uxorem, et rum totos dies in hujus confabulamatrimonii pelle circumdatus, non tione consumis. Quare solus cum quærat virginitatis et æternæ pudi- sola, et non cum arbitris sedes, ut, citiæ nuditatem, quam semel ha- cum ipse non pecces, aliis peccare bere desivit : sed utatur vase suo videaris : ut exemplo sis miseris, in sanctificatione, et pudicitia, qui nominis tui auctoritate delinbibatque de fontibus suis, et non quant? Tu quoque virgo, vel vidua, quærat cisternas luparum dissi- cur tam longo sermone viri retinepatas, quæ purissimas aquas pudi- ris? cur cum solo relicta non metuis? citiæ continere non possunt. Unde saltem alui te, et vesicæ cogat neet idem Paulus in eodem capitulo, cessitas, ut exeas foras, ut deseras de virginitate et nuptiis disputans, in hac re eum, cum quo licentius, servos carnis vocat in matrimonio quam cum germano, multo invereconstitutos, liberos eos, qui absque cundius, quam cum marito, egisti. jugo nuptiarum tota Domino ser- Sed de scripturis sanctis aliquid inviunt libertate. Quod loquimur, non terroga publicè, audiant pedisequæ, in universum loquimur, sed in parte audiant comites tuæ. Omne, quod ratem magnis committis fluctibus, tione desudat. et grande periculum navigationis Declinavi parumper de mea disincertæ securus ascendis? Nescis putatione, aliorum occasione, et quid desideres, et tamen sic ei dum infantem Pacatulam instituo, jungeris, quasi aut antè desidera- immo et nutrio, multarum subito veris: aut. ut levissime dicam, mihi male pacatarum bella suscepi. postea desideraturus sis. Sed ad Revertar ad propositum. Sexus fe-

ejectus de paradiso virginitatis, in- credis? At non habitas in codem tractamus : nec de omnibus, sed manifestatur, lux est. Bonus sermo quibusdam dicimus. Ad utrumque secreta non quærit, quin potius deenim sexum, non solum ad vas in- lectatur laudibus suis, et testimonio firmum noster sermo dirigitur. plurimorum. Magister egregius Virgo es, quid te mulieris delectat contemnit viros, despicit fratres, et societas? quid fragilem et subtilem in unius mulierculæ secreta erudi-

ministerium iste sexus est aptior. mineus suo jungatur sexui: nesciat, Elige ergo anum deformem : elige immo timeat cum pueris ludere. probatæ in Domino continentiæ. Nullum impudicum verbum nove-Ouid te adolescentula, quid pul- rit : et si fortè in tumultu familiæ chra, quid luxuriosa delectat? discurrentis aliquid audiat, non in-Uteris balneis: cute nitida, rubi- telligat. Matris nutum pro verbis, cundis genis incedis : carnibus ac monitis, et pro imperio habeat. vesceris: affluis divitiis, pretiosa Amet ut parentem, subjiciatur ut veste circumdaris, et juxta serpen- dominæ, timeat ut magistram. tem mortiferum secure dormire te Cum autem virgunculam rudem, et edentulam septimus ætatis annus cos, vilissimæ conditionis hominiexceperit, et coeperit erubescere, scire quid taceat, dubitare quid dicat: discat memoriter psalterium, et usque ad annos pubertatis libros Salomonis, Evangelia, Apostolos, et Prophetas sui cordis thesaurum faciat : nec liberius procedat ad publicum, nec semper Ecclesiarum quærat celebritatem : in cubiculo suo totas delicias habeat. Numquam iuvenculos, numquam cincinnatos videat : vocis dulcédines per aurem animam vulnerantes, puellarumque lascivia repellantur : quæ quanto licentius adeunt, tanto difficilius evitantur, et quod didicerunt, secreto docent, inclusamque Danaen vulgi sermonibus violant. Sit ei magistra comes, pædagoga custos, non multo vino dedita, non juxta Apostolum, otiosa, atque verbosa, sed sobria, gravis, lanifica, et ea tantum loquens, quæ animum puellarem ad virtutem instituant. Ut enim agua in areola digitum seguitur præcedentem, ita ætas mollis et tenera in utramque partem flexibilis est, et quocumque duxeris, trahitur. Solent lascivi, et comptuli juvenes blandimentis, affabilitate, munusculis aditum sibi per nutrices, aut alumnas quærere, et cum clementer intraverint, de scintillis incendia concitare, paulatimque proficere ad impudentiam, et neguaguam posse prohiberi, illo in se versiculo comprobato : Ægrè reprehendas, quod sinis consuescere. Pudet dicere, et tamen dicendum est : Nobiles feminæ, quæ

bus et servulis copulantur, 'ac sub nomine religionis, et umbra continentiæ, interdum deserunt viros Helenæ, sequuntur Alexandros, nec Menelaos pertimescunt. Videntur hæc, planguntur, et non vindicantur, quia multitudo peccantium peccandi licentiam subministrat.

Prob nefas! orbis terrarum ruit. in nobis peccata non ruunt. Urbs inclyta, et Romani imperii caput. uno hausta est incendio: nulla est regio, quæ non exules Romanos habeat. In cineres ac favillas sacræ quondam Ecclesiæ conciderunt, et tamen studemus avaritiæ. Vivimus quasi altera die morituri, et ædificamus quasi semper in hoc sæculo victuri. Auro parietes, auro laquearia, auro fulgent capita columnarum: et nudus, atque esuriens ante fores nostras Christus in paupere moritur. Legimus Aaron pontificem isse obviam furentibus flammis, et, accenso thuribulo, Dei iram cohibuisse: stetit inter mortem et vitam sacerdos magnus, nec ultra vestigia eius ignis pròcedere ausus est. Movsi loquitur Deus : « Dimitte me. et delebo populum istum. » Quando dicit, Dimitte me, ostendit se teneri posse, ne faciat quod minatus est. Dei enim potentiam servi preces impediebant. Quis, putas, ille sub cœlo est, qui nunc iræ Dei possit occurrere? qui obviare flammis? et cum Apostolo dicere : « Optabam ego anathema esse pro fratribus meis? » Pereunt cum pastoribus nobiliores habuere neglectui pro- greges : quia sicut populus, sic

quebatur affectu: « Si dimittis po- concupiscet Rex decorem tuum. » pulo huic, dimitte : sin autem, dele Hæcidcirco domina mi Eustochium. me de libro tuo. » Vult perire cum scribo (dominam quippè vocare pereuntibus, nec propria salute debeo sponsam Domini mei) ut ex contentus est. « Gloria quippe regis, ipso principio lectionis agnosceres, multitudo populi, » His Pacatula non me nunc laudem virginitatis nostra nata est temporibus: inter esse dicturum, quam probasti ophæc crepundia primam carpit æta- timam, et consequuta es, nec enutem, ante lacrymas scitura, quam meraturum molestias nuptiarum, risum : prius fletum sensura, quam | quomodo uterus intumescat, infans gaudium: necdum introitus, jam vagiat, cruciet pellex, domus cura exitus : talem semper putet fuisse sollicitet, et omnia quæ putantur mundum: nesciat præterita, fugiat, bona, mors extrema præcidat: sed præsentia, futura desideret. Hæc ut intelligeres tibi exeunti de Sout tumultuario sermone dictarem, doma timendum esse Loth uxoris et, post neces amicorum, luctum- exemplum. Nolo tibi venire superque perpetuum, infanti senex longo biam de proposito, sed timorem. postliminio scriberem, tua, Gau- Nemo inter serpentes et scorpiones denti frater, impulit charitas, ma- securus ingreditur. Magnis inimiluique parum, quam nihil omnino corum circumdamur agminibus : tas oppressa luctu, in altero amicitiæ dissimulatio est.

ARGUMENTUM.

Eustochium, sola ex omnibus liberis Paulæ, nobilis apud Romanos matronæ, perpetuam virginitatem professa, matrem usque in Bethlehem, ubi sanctissimè cum virginibus in monasterio ambæ vixerunt, secuta est. Hanc nunc D. Hieronymus docet, quomodo custodire virginitatem debeat : eosque qui castitatis specie, ventri avaritiæque inserviunt, acriter interea reprehendit.

Hveronymus ad Eustochium de custodià virginitatis.

EPISTOLA XVII.

« Audi filia et vide, et inclina

sacerdos. Moyses compassionis lo-lum tuum, et domum patris tui, et poscenti dare, quia in altero volun- hostium plena sunt omnia. Quamdiu hoc fragili corpore detinemur, quamdiu habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, et concupiscit spiritus adversus carnem, et caro adversus spiritum, nulla est certa victoria. Adversarius noster diabolus tamquam leo rugiens, aliquem devorare quærens circuit.

Si Apostolus vas electionis, et separatus in Evangelium Christi, ob carnis aculeos et incentiva vitiorum reprimit corpus suum et servituti subjicit, nè aliis prædicans, ipse reprobus inveniatur : et tamen videt aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, et eaptivum se in legem duci peccati: si post nuditatem, jejunia, fames, carcerem, flagella, supplicia, in aurem tuam, et obliviscere popu- semetipsum reversus exclamat:

«Infælix ego homo, quis me libera- | Daniel desideriorum vir appellatus bit de corpore mortis hujus? » tu te putas securam esse debere? Cave quæso: nequando de te dicat Deus: « Virgo Israel cecidit, et non est quisuscitet eam. » Audenter loquar, cum omnia possit Deus, suscitare virginem non potest post ruinam. Valet quidem liberare de pœna, sed non vult coronare corruptam. Timeamus illam prophetiam, ne in nobis etiam compleatur, Virgines bonæ deficient. Observa quid dicat, Et virgines bonæ deficient, quia sunt et virgines malæ. Oui viderit, inquit, mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est in corde suo. Perit ergo et mente virginitas. Istæ sunt virgines malæ, virgines carne, non spiritu, virgines stultæ, quæ oleum non habentes, excluduntur à sponso.

Si autem et illæ quæ virgines sunt, ob alias tamen culpas virginitate corporum non salvantur: quid fiet illis, quæ prostituerunt membra Christi, et mutaverunt templum sancti Spiritus in lupanar? Si quid itaque in me potest esse consilii, si experto creditur, hoc primum moneo, hoc obtestor, ut sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. Hæc adversus adolescentiam prima arma sunt dæmonum. Non sic avaritia quatit, inflat superbia, delectat ambitio. Vinum et adolescentia duplex incendium voluptatis. Quid oleum flammæ adjicimus? quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministramus? Noc vinum bibit, et inebriatus est. Manducavit populus et bibit, et surrexerunt ludere.

est, quia panem desiderii non manducavit, et vinum concupiscentiæ non bibit. Innumerabilia sunt de scripturis divina responsa, quæ gulam damnant, et simplices cibos probent. Ex quo sollicite providendum est, ut quos saturitas de Paradiso expulit, reducat esuries.

Quod si volueris respondere, de nobili stirpe generalam, semper in deliciis, semper in plumis, non posse à vino et esculentioribus cibis abstinere, nec his legibus vivere. districtius respondebo: Vive ergo lege tua, quæ Dei non potes. Non quod Deus universitatis creator et Dominus, intestinorum nostrorum rugitu et inanitate ventris, pulmonisque delectetur ardore, sed quod aliter pudicitia tuta esse non possit. Piget dicere, quot quotidie virgines ruant, quantas de suo gremio mater perdat Ecclesia : super quæ sidera inimicus superbus ponat thronum suum.

Explosis et exterminatis his quæ nolunt esse virgines, sed videri, nunc ad te mihi omnis dirigatur oratio: quæ quanto prima Romana virgo nobilis esse coepisti, tanto tibi amplius laborandum est, ne et præsentibus bonis careas et futuris. Nolo habeas consortium matronarum: nolo ad nobilium domos accedas : nolo te frequenter videre. quod contemnens virgo esse voluisti. Ad hominis conjugem Dei sponsa properas? Disce in hac parte superbiam sanctam : scito te illis esse meliorem.

Sint tibi sociæ, quas jejunia te-

nuant, quibus pallor in facie est, mihil aliud fuit, nisi tabulæ testasubjecta parentibus, imitare sponsum tuum. Raro sit egressus in publicum. Numquam causa deerit procedendi, si semper quando necesse est, processura sis. Sit tibi moderatus cibus, et numqnam venter expletus. Plures guippe sunt, quæ cum vino sint sobriæ, ciborum largitate sunt ebriæ. Ad orationem tibi nocte surgenti non indigestio ructum faciat, sed inanitas, Crebrius lege: disce quamplurima. Tenenti codicem somnus obrepat, et cadentem faciem pagina sancta suscipiat. Sint tibi quotidiana jejunia, et refectio satietatem fugiens. Si quando senseris exteriorem hominem florem adolescentiæ suspirare, et accepto cibo cum te in lectulo compositam dulcis libidinum pompa concusserit, arripe scutum tidei, in quo ignitæ diaboli extinguuntur sagittæ. Carnis amor, Spiritus amore superatur : desiderium desiderio restinguitur. Lava per singulas noctes lectum tuum, lacrymis tuis stratum tuum riga. Vigila, et esto sicut passer in solitudine.

Ne declines aurem tuam in verba malitiæ. Sæpe enim indecens aliquid loquentes, tentant mentis arbitrium, si libenter audias virgo quod dicitur, si ad ridicula quæque solvaris. Naturali ducimur malo: adulatoribus nostris libenter favemus, ad laudem suam intrinsecus anima lælatur.

custos legis Domini. Sicut in illa Si quæ ancillulæ sunt comites pro-

quas et ætas probavit et vita. Esto menti; ita et in te nullus sit extrinsecus cogitatus. Maria bonam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Esto et tu Maria: cibis præferto doctrinam. Sorores tuæ cursitent, et quærant quomodo Christum hospitem suscipiant. Tu semel sæculi onere projecto, sede ad pedes Domini, et dic : Inveni quem quærebat anima mea, tenebo eum, et non dimittam. Semper te cubiculi tui secreta custodiant, semper tecum sponsus ludat intrinsecus. Oras: loqueris ad sponsum. Legis: ille tibi loquitur. Dina egressa corrumpitur. Nolo te sponsum quærere per plateas : nolo te circumire angulos civitatis. Foris vagentur virgines stultæ: tu intrinsecus esto cum sponso.

Cum facis eleemosynam, Deus solus videat. Cum jejunas, læta sit facies tua. Vestis nec satis munda, nec sordida, et nulla diversitate notabilis. Nec satis religiosa velis videri, nec plus humilis quam necesse est, ne gloriam fugiendo quæras. Plures enim paupertatis, misericordiæ, atque iciunii arbitros declinantes, hoc ipso cupiunt placere, quod placere contemnunt, et mirum in modum laus dum vitatur, appetitur. Nec affectatæ sordes, nec exquisitæ munditiæ conveniunt christiano. Si quid ignoras, si quid de scripturis dubitas, interroga eum, quem vita commendat, excusat ætas, fama non reprobat. Aut si non est qui possit Sponsa Christi arca est testamenti, exponere, melius est aliquid nescire intrinsecus et extrinsecus deaurata, secure, quam cum periculo discere.

ne infleris ut domina. Unum sponsum habere coepistis, simul psallitis, Christi simul corpus accipitis: cur mensa diversa sit? Provocentur et aliæ: honor virginum sit invitatio cæterarum. Ouod si aliquam senseris infirmiorem in fide, suscipe, consolare, blandire, et pudicitiam illius fac lucrum tuum. Avaritiæ tibi quoque vitandum est malum : non ut aliena non appetas (hoc enim et publicæ leges puniunt), sed quod tua, quæ sunt aliena non serves. Aliena nobis auri argentique sunt pondera, nostra possessio spiritualis est. Nemo potest duobus dominis servire. Cogitatio victus spinæ sunt fidei: radix avaritiæ cura gentilium. Terram et cœlum despiciens, et Christo conulata cantabis, « Pars mea Dominus. » Posthæc quamquam Apostolus orare nos semper jubeat, et sanctis etiam ipse sit somnus oratio, tamen divisas orandi horas debemus habere, ut si forte aliquo fuerimus opere detenti, ipsum nos ad officium tempus admoneat, Horam tertiam, sextam, nonam, diluculum quoque et vesperam nemo est qui nesciat. Nec cibi sumentur, nisi oratione præmissa: nec recedatur à mensa, nisi referatur Creatori gratia, Noctibus bis terque surgendum: revolvenda quæ de scripturis memoriter retinemus. Egredientes de hospitio armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat antequam sessio: nec prius corpusculum requiescat. quam anima pascatur. Ad omnem actum, ad omnem incessum ma-

positi lui, ne erigaris adversus eas, l nus pingat crucem. Propone tibi beatam virginem Mariam, quæ tantæ extitit puritatis, ut mater Domini esse mereretur. Ad quam cum Gabriel angelus in viri specie descendisset dicens: « Ave gratia plena, Dominus tecum: » consternata et conterrita respondere non potuit. Numquam enim à viro fuerat salutata. Denique nuncium discit et loquitur, et quæ hominem formidabat, cum Angelo fabulatur intrepida. Potes et tu mater esse Domini. Accipe tibi donum magnum, novum, et scribe in co, et postquam conceperis in utero et pepereris filium, dic: A timore tuo concepimus, Domine, et doluimus. et peperimus spiritum salvationis tuæ, quem fecimus super terram. Tunc et filius tuus tibi respondebit : Ecce mater mea et fratres mei.

Hæc omnia quæ digessimus dura videbuntur ei qui non amat Christum. Qui autem omnem sæculi pompam pro purgamento habuerit. et vana duxerit universa sub sole. ut Christum lucrifaciat : qui commortuus est Domino suo, et consurrexit, et crucifixit carnem cum vitiis et concupiscentiis, libere proclamabit, Quis nos separabit à charitate Dei? Ouis sanctorum sine certamine coronatus est? Ouære, et invenies singulos adversa perpessos. Solus in deliciis Salomon fuit, et forsitan ideo corruit. Quem enim diligit Dominus corripit: castigat autem omnem filium quem recipit. Nonne melius est brevi tempore dimicare, ferre vallum, arma sumere, lacessere sub lorica, et posteà

tia unius horæ servire perpetuo?

Nihil amantibus durum est: nullus difficilis cupienti labor est. Amemus Christum, eiusque semper quæramus amplexus, et facile videbitur omne difficile. Brevia putabimus universa quæ longa sunt. Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Nisi vim feceris, cœlorum regna non capies. Ouotiescumque te vana sæculi delectaveritambitio, quoties in mundo aliquid videris gloriosum, ad paradisum mente transgredere. Esse incipe quod futura es, et corpore pariter ac mente munita clamabis, et dices : « Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, et flumina non operient eam. »

ARGUMENTUM.

Mieronymus, à Juliana matre, et Proba avià rogatus, Demetriadem virginem docet, quomodo vivere, et virginitatem custodire debeat.

Ad Demetriadem de servanda virginitate.

EPISTOLA XVIII.

INTER omnes materias, quas ab adolescentia usque ad hanc ætatem, vel mea, vel notariorum scripsi manu, nihil præsenti opere difficilius. Scripturus enim ad Demetriadem, virginem Christi, quæ et nobilitate, et divitiis prima est in orbe Romano, si cuncta virtutibus ejus congrua dixero, adulari putabor: si quædam subtraxero, nè incredi- cula, æternæ pudicitiæ consecra-

gaudere victorem, quam impatien- | bilia videantur, damnum laudibus ejus mea faciet verecundia. Quid igitur faciam? quod implere non possum, negare non audeo: tanta est aviæ ejus, et matris, insignium feminarum, in jubendo auctoritas, in petendo fides, in extorquendo perseverantia. Neque enim ut novum et præcipuum quiddam à me flagitant, cujus ingenium in hujuscemodi materiis sæpe detritum est, sed nè vocis meæ pro virili parte desit testimonium in ejus virtutibus explicandis, cujus, ut inclyti oratoris utar sententia, spes magis laudanda, quam res est : quamquam puellares annos fidei ardore superarit, et inde cæperit, ubi aliis desisse, perfectæ consummatæque virtutis est.

Sit procul obtrectatio, facessat invidia, nullum in ambitione sit crimen: ignoti ad ignotam scribimus, dumtaxat juxta faciem corporalem, alioquin interior homo pulchre sibi cognitus est, illa notitia, qua et Paulus apostolus Colossenses, multosque credentium noverat, quos ante non viderat. Quantum sit apud me meritum, immo miraculum virginis nostræ, hinc potest æstimari, quod occupatus in explanatione templi Ezechielis, quod opus in omnibus scripturis sanctis vel difficillimum est, et in ea parte delubri, in qua sancta sanctorum, et thymiamatis altare describitur, malui parumper hoc uti diverticulo, ut de altari transirem ad altare, et hostiam vivam, placentem Deo, ac sine ulla mapontificis flammeum virginale sanctum operuerit caput : et illud Apostolicæ vocis insigne celebratum sit : Volo autem vos omnes virginem castam exhibere Christo. Ouando astitit regina à dexteris eius, in vestitu deaurato, cicumdata varietate. Qua veste polymita, et multarum virtutum diversitate contexta, indutus fuit et Joseph, et regum quondam utebantur filiæ. Unde et ipsa sponsa lætatur, ac dicit: « Introduxit me rex in cubiculum suum » : sodaliumque respondet chorus: Omnis gloria filiæ regis intrinsecus. Sed et nostra oratio dabit aliquid emolumenti. Equorum cursus favore pernicior fit: pugilum fortitudo clamoribus incitatur : paratas ad prælium acies, strictosque mucrones, sermo Imperatoris accendit. Igitur et in opere præsenti avia quidem, materque plantaverunt : sed et nos rigabimus, et Dominus incrementum dabit.

Rhetorum disciplina est, ab avis, et atavis, et omni retro nobilitate ornare, quem laudes, ut ramorum sterilitatem radix fecunda compenset: et, quod in fructu non teneas, mireris in trunco. Scilicet nunc mihi Proborum, et Olibriorum clara repetenda sunt nomina. et illustris Anitii sanguinis genus : in quo aut nullus, aut rarus est.

rem. Scio, quod ad imprecationem | vulnus exasperem, et virtutum ejus recordatio, fiat doloris instauratio. Pius filius, vir amablis, clemens dominus, civis affabilis, consul quidem in pueritia, sed morum bonitate senator illustrior. Felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem : immo felicior sobole, qui Demetriadis proaviæ nobilitatem insigniorem reddidit, Demetriadis filiæ perpetua castitate.

Verum quid ago? oblitus propositi, dum admiror juvenem, laudavi aliquid bonorum sæcularium; cum in eo mihi virgo magis nostra laudanda sit, quod hæc universa contempserit: quod se non nobilem, non divitiis præpollentem, sed hominem cogitavit. Incredibilis animæ fortitudo, inter gemmas et sericum. inter eunuchorum et pullarum catervas, et adulationem ac ministeria familiæ perstrepentis, et exquisitas epulas, quas amplæ domus præbebat abundantia, appetisse eam jejuniorum laborem, asperitatem vestium, victus continentiam. Legerat enim Domini verba dicentis: Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Stupebat ad conversationem' Heliæ, et Joannis Baptistæ: quorum uterque zona pellicea astrinxit, et mortificavit lumbos suos : alter venisse narratur in spiritu, et virtute Heliæ præcursor Domini, in utero prophetans qui non meruerit consulatum. Aut parentis, et ante diem judicii juproferendus Olibrius virginis nos- dicis voce laudatus. Annæ filiæ træ pater, quem, immatura morte Phanuelis mirabatur ardorem, quæ subtractum, Roma congemuit. Ve- orationibus atque jejuniis usque ad reor plura dicere, nè sanctæ matris ultimam senectutem in templo Dofiliarum Philippi desiderabat chorum : et unam se illarum esse cupiebat, quæ pudicitia virginali, prophetiæ gratiam consecutæ sunt. His, et hujuscemodi cogitationibus pascebat animum, nihil ita metuens, quam aviam matremque offendere: quarum cum incitaretur exemplo, voluntate, et studiis terrebatur, non quo displiceret eis sanctum propositum, sed quod, pro rei magnitudine, optare id, et appetere non auderent. Æstuabat Christi tyruncula: oderat ornatum suum, et cum Hester loquebatur ad Dominum: Tu nosti, quod oderim insigne capitis mei, hoc est, diadema, quo utebatur quasi regina, et tantæ ducam immunditiæ, velut pannum menstruatæ. Aiunt sanctæ et nobiles feminæ, quæ eam viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorum, hostium per Africam compulit sæva tempestas, noctibus et secreto, consciis tantum virginibus Dei, quæ in matris et aviæ comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum usam mollitie, sed cipro stratu, jugibus faciem rigasse loricam justitiæ, galeam salutis : advolutam, ut suum reciperet pro- dicitia servata martyrium suum. liret.

retur, secreto et absque arbitris, positi sui impedimenta projecit.

mino serviebat. Quatuor virginum | noctemque habens pro solatio, talibus se fertur armasse consiliis: Ouid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto payore defendis? libertate opus est, et audacia : quæ si in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiendo? quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorum exempla non provocant, hortetur, faciatque securam beata martyr Agnes, quæ et ætatem vicit, et tyrannum, et titulum castitatis martyrio consecravit. Nescis, misera, nescis cui virginitatem tuam debeas. Dudum inter barbaras tremuisti manus : aviæ, matrisque sinu, et palliis tegebaris: vidisti te captivam, et pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei, gemitu tacito conspexisti: urbs tua, quondam orbis caput, Romani populi sepulcrum est : et tu in Libyco littore exulem virum, exul ipsa accipies? quam habitura pronubam? quo deducenda comitatu? Stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennina cantabit. Rumpe moras omnes; perfecta Dei dilectio foras mittit liciolum in nuda humo habuisse timorem. Assume scutum fidei, lacrymis, Salvatoris mente genibus procede ad prælium. Habet et pupositum, ut impleret desiderium, Quid metuis aviam? quid formidas ut aviæ animum matrisque mol- parentem? forsitan et ipsæ velint, quod te velle non credunt. His, Quid ultra differo? cum jam et aliis compluribus inflammata nuptiarum appropinquaret dies, et stimulis, omnem corporis cultum, futuro matrimonio thalamus para- et habitum sæcularem, quasi proPretiosa monilia, et graves censi- mos fervebat virginitatis professio: bus uniones, ardentesque gemmæ, quarum cum impar esset in carne redduntur scriniis. Vili tunica in- conditio, unum erat præmium casduitur, viliori tegitur pallio : et titatis. Parum loquor. Cunctæ per insperata aviæ genibus repente Africam Ecclesiæ quondam exultaprovolvitur, fletu tantum, et planc- vere tripudio : non solum ad urbes, tibus, quæ esset, ostendit. Obstu- oppida, viculosque, sed ad ipsa puit sancta et gravis femina, alie- quoque magalia celebris fama penum habitum in nepte conspi- netravit. Omnes inter Africam, ciens: mater gaudio stabat atto- Italiamque insulæ hoc rumore renita: utraque verum non credere, pletæ sunt, et inoffenso pede lonquod verum esse cupiebat : hæsit gius gaudia cucurrere. Tunc luguvox faucibus, et inter ruborem et bres vestes Italia mutavit, et semipallorem, metumque atque læti- ruta urbis Romæ mænia, pristinum

tiam, cogitationes variæ nutabant. ex parte recepere fulgorem, pro-Succumbendum est huic loco, pitium sibi existimantes Deum, neque narrare aggrediar, quod di- in alumnæ conversione perfecta. cendo minus faciam. Ad expli- Putares extinctam Gothorum macandam incredibilis gaudii magni- num, colluviem perfugarum atque tudinem, et Tulliani fluvius sic-servorum, Domini desuper intocaretur ingenii, et contortæ De- nantis fulmine concidisse. Non sic mosthenis, vibratæque sententiæ, post Trebiam, Trasymenum, et tardius, languidiusque ferrentur. Cannas, in quibus locis Romano-Quidquid potest cogitare animus, rum exercituum cæsa sunt millia, quidquid sermo potest explicare, Marcelli primum apud Nolam præillo in tempore factum est. Certa- lio se populus Romanus erexit : mitim in oscula neptis, et filiæ mater, nori prius gaudio strata Gallorum et avia ruunt : ubertim flere præ agmina, auro redempta nobilitas, gaudio, jacentem manu attollere, et seminarium Romani generis in amplexarique trepidantem : agno- arce cognovit. Penetravit hic ruscere in illius proposito mentem mor orientis littora; et in meditersuam, et gratulari, quod nobilem raneis quoque urbibus christianæ familiam virgo virginitate sua no- gloriæ triumphus auditus est. Ouæ biliorem faceret : invenisse eam, virginum Christi non hujus se soquod præstaret generi, quod Ro- cietate jactavit? quæ mater non manæ urbis cineres mitigaret. Jesu tuum, Juliana, beatum clamavit bone, guid illud in tota domo exul | uterum? Incerta apud infideles sint tationis fuit? Ouasi ex radice fe- præmia futurorum. Plus interiar cunda multæ simul virgines pullu- recepisti virgo, quam obtulisti. larunt : exemplumque patronæ, et Ouam sponsam hominis una tantum dominæ secuta est clientum turba, provincia noverat, virginem Christi atque famularum, Per omnes do- totus orbis audivit. Solent miseri

parentes, et non plenæ fidei christiani, deformes, et aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inveniunt, virginitati tradere: Tanti, ut dicitur, vitrum, quanti margaritum? Certe, qui religiosiores sibi videntur, parvo sumptu, et qui vix ad alimenta sufficiat. virginibus dato, omnem censum in utroque sexu sæcularibus liberis largiuntur. Quod nuper in hac urbe dives quidam fecit presbyter, ut duas filias in proposito virginali inopes relinqueret, et aliorum ad omnem copiam filiorum luxuriæ, atque deliciis provideret. Fecerunt hoc multæ, proh dolor! nostri propositi fæminæ: atque utinam rarum esset exemplum : quod quanto crebrius est, tanto istæ feliciores, quæ ne plurimarum quidem exempla secutæ sunt.

Fertur, et omnium christianorum laude celebratur, quidquid fuerat nuptiis præparatum, à sancta Christi Sinoride virgini traditum, nè sponso fieret injuria, immo ut dotata pristinis opibus veniret ad sponsum : et quod in rebus mundi petiturum erat, domesticorum Dei sustentaret inopiam. Quis hoc credat? Proba illa, omnium dignitatum, et cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illustrius, cuius sanctitas, et in universos effusa bonitas etiam apud barbaros venerabilis fuit, quam trium liberorum, Probini, Olibrii, et Probi, non fatigarunt ordinarii consulatus, Et cum, incensis direptisque domibus, in urbe captivitas sit, nunc habitas venundare dicitur possessiones, et facere sibi amicos de iniquo mammona, qui se recipiant in æterna tabernacula, ut erubescant omnes Ecclesiastici ministerii gradus, et cassa nomina monachorum emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, et avulsas de complexu suo virgines fleverat, cum subito intolerabili, quod numquam timuerat, amantissimi filii orbitate percutitur, et quasi futura virginis Christi avia, spe futurorum mortiferum vulnus excepit, probans in se verum esse, quod in lyrico carmine super justi præconio dicitur :

> Si fractus illabatur orbis Impavidum ferient ruinæ,

Legimus in volumine Job: Adhuc isto loquente, venit alius nuncius. Et in eodem: Tentatio, sive ut melius habetur in Hæbræo, militia, est vita hominis super terram. Ad hoc enim laboramus, et in sæculi hujus periclitamur militia, ut in futuro sæculo coronemur. Nec mirum hoc de hominibus credere. cum Dominus ipse tentatus sit. Et de Abraham scriptura testatur. anod Deus tentaverit eum. Ouam ob causam et Apostolus loquitur : Gaudentes in tribulatione, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Et in alio loco : Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est : Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus, ut oves

ablactati estis à lacte, qui avulsi ab ubere, tribulationem super tribulationem expectate, spem super spem. Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Cur ista replicaverim, sequens sermo monstrabit. Quæ de medio mari fumantem viderat patriam, et fragili cymbæ salutem suam suorumque commiserat, crudeliora invenit Africæ littora. Excipitur enim ab co, quem nescias, utrum avarior, an crudelior fuerit : cui nihil dulce præter vinum, et pretium : et qui, sub occasione partium clementissimi principis, sævissimus omnium extitit tyrannorum. Et, ut aliquid loquar de fabulis poetarum, quasi Orcus in tartaro, non tricipitem. sed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret, ac laceraret. Hinc matrum gremiis abducere pactas, negotiatoribus et avidissimis mortalium Syris, nobilium puellarum nuptias vendere, non pupillarum, non viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere, magisque manus rogantium spectare, quam vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamque succinctam multis canibus fugiens, barbaros matrona sustinuit, qui nec naufragiis parcerent, nec captivitatibus flecterentur. Imitare crude- ut animum tuum sacræ lectionis lis saltem hostem Romani imperii. Brennus nostri temporis, tantum pectoris tui, sementem lolii avenaquod invenerat, tulit: tu quæris, rumque suscipias: ne, dormiente quod non invenis. Et mirantur patrefamilias, qui est vous, id est,

occisionis. Et Esaias hujuscemodi | patet) cur tantarum secum pudicihomines cohortatur, dicens : Qui tiam tacita proscriptione mercata sit: cum et ille partem dignatus sit accipere, qui totum potuit auferre, et hæc quasi comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine privatæ dignitatis tyranno servientem? Sentio me inimicorum patere morsibus quod adulari videar, clarissimæ et nobilissimæ feminæ: qui accusare non poterunt, si me scient hucusque tacuisse. Neque enim laudavi in ea umquam antiguitatem generis, divitiarum, et potentiæ magnitudinem, viro vivente, vel mortuo : quæ alii forsitan mercenaria oratione laudaverint. Mihi propositum est stylo ecclesiastico laudare aviam virginis meæ, et gratias agere, quod voluntatem ejus sua adjuverit voluntate. Alioquin cellula monasterii, vilis cibus, vestisque contempta, et ætas vicina jam morti, brevisque temporis viaticum, carent omni assentationis infamia. Denique in reliquis partibus, omnis mihi sermo ad virginem dirigitur, et virginem nobilem, et nobilem non minus sanctitate. quam genere: cujus quanto sublimior ascensus est, tanto lapsus periculosior.

Unum illud tibi nata Deo, quæque omnibus

Prædicam, et repetens, iterumque, iterumque monebo,

amore occupes, nec in bona terra æmuli (virtus enim semper invidiæ animus Deo semper adhærens, ini-

micus homo zizania superseminet, sed semper loquaris : In noctibus quæsivi quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie? Et. Adhæsit post te anima mea: Hieremiæ: Non laboravi seguens te: neque enim est dolor in Jacob. nec labor in Israel. Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi, diei : Renuncio tibi, diabole, et sæ- bitur : rosa virginitatis, et lilia bus tuis. Serva fœdus, quod pepi- sponsus pascitur inter lilia, et ingisti, et esto consentiens, pactum- ter eos, qui vestimenta sua non que custodiens cum adversario tuo, coinquinaverunt : virgines enim dum es in via hujus sæculi : nè permanserunt, audieruntque præforte tradat te judici, et te de suo ceptum : Candida sint semper vesaliquid usurpasse convincat : tra- timenta tua, et quasi auctor virgidarisque ministro, qui ipse est et nitatis, et princeps, loquitur coninimicus, et vindex : et mittaris in sidenter : Ego slos campi, et lilium carcerem et in tenebras exteriores, convallium. Petra igitur leporum quæ quanto à Christo vero lumine, est, qui in persecutionibus fugiunt separantur, tanto nos majori hor- de civitate in civitatem. Nec timent rore circumdant, et non inde exeas, illud propheticum : Periit fuga à nisi solvas novissimum quadran- me. Montes autem excelsi cervis, tem, id est, minimum quodque quorum colubri cibus sunt : quos delictum; quia et pro otioso verbo educit puer parvulus de foramine, reddituri sumus rationem in die quando pardus et hædus requiesiudicii.

Hæc dieta sint non infausto contra te vaticinio, sed pavidi cautique monitoris officio, ea quoque in te. quæ tuta sunt formidantis. Si spiritus, inquit, potestatem habentis me suscepit dextera tua : illudque ascenderit super te, locum tuum nè dimiseris. Quasi in procinctu, et in acie stamus semper ad pugnam. Vult nos loco movere hostis, et de gradu decedere, sed solidanda vesligebas: polire faciem purpurisso, tigia sunt, et dicendum: « Statui et cerussa ora depingere, ornare supra petram pedes meos, et pecrinem, et alienis capillis turritum tra refugium leporibus. » Pro quo verticem struere. Ut taceam de multi herinaceos legunt. Herinainaurium pretiis, candore marga- ceus animal parvum, et fugax, et ritarum, rubri maris profunda tes- spinarum sentibus prægravatum. fantium, smaragdorum virore, ce- Sed ideo Jesus spinis coronatus est. rauniorum flammis, hiacynthorum et nostra delicta portavit, et pro pelago, ad que ardent et insaniunt nobis doluit, ut de sentibus et tristudia matronarum. Nunc autem, bulationibus feminarum, ad quas quia sæculum reliquisti, et, se- dicitur : In anxietatibus, et dolocundo post baptismum gradu, inisti ribus pariet mulier, et ad virum pactum cum adversario tuo, dicens conversio tua, et ipse tui dominaculo tuo, et pompæ tuæ, et operi- castitatis nascerentur. Unde et cunt simul, et bos, et leo comedunt

feritatem, sed leo doceatur mansuetudinem. Revertamur ad propositum testimonium. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris. Post quod sequitur: Quia curatio quiescere facit peccata maxima. Oui versiculus hunc habet sensum: Si in cogitationes tuas coluber ascenderit, omni custodia serva cor tuum. Et cum David canito: Ab occultis meis munda me Domine, et ab alienis parce servo tuo : et ad peccatum maximum, quod opere perpetratur, nequaquam pervenies, sed incentiva vitiorum statim in mente jugulabis, et parvulos Babylonis allides ad petram in qua serpentis vestigia non reperiuntur, cauteque Domino promittes : Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, et emundabor à delicto maximo. Hoc est, quod alibi scriptura testatur : Peccata patrum tam generationem, ut cogitationes statim puniat, sed reddat in posteris, id est, in malis operibus, et in delictorum perseverantia. Quoniam per Amos loquitur : « Suillius, et illius civitatis, nonne aversabor eam? »

cherrimo sanctarum scripturarum.

paleas, ut nequaquam bos discat | te locum reperiat, sed primogenita, quæ apud Ægyptios pereunt, in tua mente salventur, et dicas cum Propheta: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum : cantabo et psallam. Exurge gloria mea, exurge psalterium, et cithara. Quam assumere jubetur et Tyrus, multis peccatorum confossa vulneribus : ut agat pœnitentiam, et maculas pristinæ fæditatis cum Petro amaris lacrymis abluat. Verum non ignoremus pœnitentiam, ne facile peccemus. Illa quasi secunda post naufragium miseris tabula sit : in virgine integra servetur navis. Aliud est, quærere, quod perdideris: aliud, possidere, quod numquam amiseris. Unde et Apostolus castigabat corpus suum, et in servitutem redigebat, nè aliis prædicans. ipse reprobus inveniretur, corporisque ex persona generis humani inflammatus ardoribus, loquebatur: Miser ego homo, quis me lireddam in filios, in tertiam et quar- berabit de corpere mortis hujus? Et iterum, Scio quia non habitat in nostras, mentisque decretum non me, hoc est in carne mea bonum : velle etiam adjacet mihi: ut faciam autem bonum, nequaquam invenio, Neque enim, quod volo bonum, sed, quod nolo malum, hoc facio. per tribus et quatuor impietatibus Et denuo : Qui in carne sunt Deo placere non possunt. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu: Hæc cursim, quasi de prato pul- si tamen spiritus Dei habitat in vobis.

parvos flores carpsisse sufficiat pro | Post cogitationum diligentissicommonitione tui : ut et claudas mam cautionem . iciuniorum tibi cubiculum pectoris, et crebro si- arma sumenda sunt, et canendum gnaculo crucis munias frontem cum David : Humiliavi in jejunio Luam, ne exterminator Ægypti in animam meam. Et, Cinerem, tan-

molesti erant mihi, induebar cilicio Eva per cibum ejecta est de paradiso. Helias quadraginta dierum exercitatus jejunio, igneo curru rapitur in cœlum. Moyses quadraginta diebus ac noctibus familiaritate et sermone Dei pascitur, in se verissimum probans quod dicitur: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Salvator generis humani, qui virtutum et conversationis suæ nobis reliquit exemplum, post baptismum statim assumitur à spiritu, ut pugnet contra diabolum, et oppressum, atque contritum tradat discipulis conculcandum. Unde et Apostolus loquitur : Deus autem conteret Satanam sub pedibus vestris velociter. Et tamen hostis antiquus, post quadraginta dierum iejunium, per cibum molitur insidias, et dicit : Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. In lege, mense septimo post clangorem tubarum, decimo die mensis totius gentis Hebrææ jejunium est, et exterminatur illa anima de populo suo, quæ saturitatem prætulerit continentiæ. In Job scriptum est de dracone: Virtus ejus in lumbis ejus, et fortitudo illius super umbilicum ventris eius. Adversum juvenes, et puellas ætatis ardore hostis noster abutitur, et inflammat ro- las xaxias eivae : quod latinus ita potam nativitatis nostræ, et implet test sermo resonare: moderatas illud Osee: Omnes adulterantes, esse virtutes: excedentes modum, quasi clibanus corda eorum, quæ atque mensuram, intervitia depu-Dei misericordia, et jejuniorum tari. Unde et unus de septem safrigore restringuntur. Hec sunt pientibus : μηδὶν ἄγαν, id est, nè ignita diaboli jacula, quæ simul et | quid, ait, nimis. Quod tam celebro

quam panem manducavi. Et, Cum | vulnerant et inflammant, et à rege Babylonio tribus pueris præparantur, qui succendit fornacem quadraginta novem cubitorum, habens et ipse septem hebdomadas ad perditionem, quas Dominus observari jusserat ad salutem. Sed quo modo ibi quartus, speciem habens quasi filii hominis, immensos mitigavit ardores, et inter camini æstuantis incendium docuit flammas calorem amittere, et aliud oculis comminari, aliud præbere tactui : sic et in animo virginali, rore cœlesti et jejuniorum frigore calor puellaris extinguitur, et in humano corpore. Angelorum impetratur conversatio. Quam ob rem et vas electionis de virginibus se dicit Domini non habere præceptum : quia contra naturam, immo ultra naturam est. non exercere quod nata sis: intersicere in te radicem tuam, et sola virginitatis poma decerpere: nescire thorum, omnem virorum horrere contactum, et in corpore vivere sine corpore.

> Neque vero immoderata tibi imperamus jejunia, et enormem ciborum abstinentiam, quibus statim corpora delicata franguntur, et ante ægrotare incipiunt, quam sanctæ conversationis iecere fundamenta. Philosophorum quoque sententia est, μεσότετας άρετάς, ὑπερδό-

factum est, ut comico quoque versu | pudicitiam, et honorabilium nupexpressum sit. Sic debes jejunare, ut non palpites, et respirare vix possis, et comitum tuarum vel porteris, vel traharis manibus : sed, ut fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in psalmis, nec in vigiliis solito quid minus facias. Jejunium non perfecta virtus, sed cæterarum virtutum fundamentum est, et sanctificatio, atque pudicitia, sine qua nemo videbit Deum. Gradus præbet ad summa scandentibus, nec tamen, si sola fuerit, virginem poterit coronare. Legamus Evangelium sapientium et stultarum virginum, quarum aliæ cubiculum sponsi ingrediuntur: aliæ, bonorum operum oleum non habentes, extinctis lampadibus excluduntur. Latus est super jejuniis campus: in quo et nos sæpe cucurrimus; et multorum proprii habentur libri, ad quorum te mittimus lectionem; ut discas, quid boni habeat continentia, et quid è contrario mali saturitas.

matrique subjecta. Nullum viroillis, videas. Nullum scias, quem pudicitiæ. Ridere, et rideri, sæcuillæ nesciant. Sæcularis quoque laribus derelinque : gravitas tuam sententia est: Eadem velle, et ea- personam decet. Catonem quoque, dem nolle, ea demum firma amicitia illum dico Censorium, et vestræ est. Ut appeteres virginitatem, ut quondam urbis principem, qui ex-Christi præcepta cognosceres, ut trema ætate græcas litteras nec scires quid tibi expediret, quid eli- erubuit censor, nec desperavit segere deberes, illarum te exempla nex discere, et M. Crassum semel docuerunt, sancta domi instruxit in vita scribit risisse Lucilius. Fuerit conversatio. Non igitur solum putes illa affectata severitas, gloriam tuum esse, quod tuum est, sed ea- quærens auramque popularem: nos rum, quæ suam in te expressere affectus, et perturbationes, quan-

tiarum, cubilisque immaculati pretiosissimum germinavere te florem, qui perfectos afferet fructus, si humiliaveris te sub potenti manu Dei, et scriptum semper memineris: « Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. » Ubi autem gratia, non operum retributio, sec donantis est largitas, ut impleatur dictum Apostoli: Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis. Et tamen, velle, et nolle nostrum est : ipsumque quod nostrum est, sine Dei miseratione nostrum non est.

Eunuchorum quoque tibi, et puellarum ac servulorum morcs magis eligantur, quam vultuum elegantia: quia in omni sexu, et ætate, et truncatorum corporum violenta pudicitia, animi considerandi sunt, qui amputari, nisi Christi timore, non possunt. Scurrilitas, atque lascivia te præsente non habeant locum. Numquam verbum inhonestum audias : aut, si Imitare sponsum tuum. Esto aviæ audieris, non inesceris. Perditæ mentis homines, uno frequenter rum, et maxime juvenum nisi cum levique sermone tentant claustra habitamus, et fragili carne circumdamur, moderari, et regere possumus, amputare non possumus. Unde et Psalmista dicit: « Irascimini, et nolite peccare, » Quod Apostolus edisserens: « Sol, inquit, non occidat super iracundiam vestram : quia et irasci, hominis est, et finem iracundiæ imponere, christiani.»

Superfluum reor, te monere contra avaritiam, cum generis tui sit, et habere, et calcare divitias : et Apostolus doceat avaritiam esse idolorum cultum, Dominusque respondeat sciscitanti: Magister bone, quid boni faciens, vitam æternam possidebo? Si vis esse perfectus: vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlis, et veni seguere me. Apostolici fastigii est, perfectæque virtutis, vendere omnia, et pauperibus meruere vindictam, non crudelitate distribuere, et sic levem, atque expeditum cum Christo ad cœlestia subvolare. Nobis, imo tibi, diligens credita est dispensatio, quamquam ut stultus Porphyrius calumniatur: in hoc omni ætati omnique personæ sed Dei judicium prophetico spiritu libertas arbitrii relicta sit. Si vis, annunciat, ut pœna duorum homiostendo præmia: tuum est eligere, consecrata es, tua non tua sunt,

diu in tabernaculo corporis hujus divitibus, non propinquis, non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Sive ille sacerdos sit, sive cognatus et affinis, nihil in illo aliud consideres quam paupertatem. Laudent te esurientium viscera, non ructantium opulenta convivia. In actis Apostolorum, quando Domini nostri adhuc calebat cruor, et fervebat recens in credentibus fides, vendebant omnes possessiones suas, et pretia earum ad Apostolorum deferebant pedes, ut ostenderent pecunias esse calcandas, dabaturque singulis, prout cuique opus erat. Ananias, et Saphyra, dispensatores timidi, immo corde duplici, et ideo condemnati, quia post votum obtulerunt quasi sua, et non ejus, cui semel ea voverant, partemque sibi jam alienæ substantiæ reservaverunt, metuentes famem, quam vera fides non timet, præsentem sententiæ, sed correptionis exemplo. Denique et apostolus Petrus nequaquam imprecatur eis mortem, inquit, esse perfectus. Non cogo, num sit doctrina multorum. Ex eo non impero, sed propono palmam, tempore, quo virginitati perpetuæ si volueris in agone atque certamine, immo vere tua, quia Christi esse coronari. Et consideremus, quam coeperunt, que, avia vivente vel sapienter sapientia sit locuta : matre, ipsarum arbitrio dispen-Vende quæ habes. Cui ista præci- sanda sunt. Sin autem obierint, et piuntur? nempe illi, cui dictum somno sanctorum requieverint : est: Si vis esse perfectus. Non par- scio enim et hoc illas optare, ut tem bonorum tuorum vende, sed te habeant superstitem, cum ætas omnia. Cumque vendideris, quid maturior fuerit et voluntas gravior, sequitur? Et da pauperibus. Non firmiorque sententia : facies quod

tibi visum fuerit, immo quod Domi- ad laborem, sed ad delectationem nus imperat, scitura nihil te habituram, nisi quod in bonis operibus erogaveris. Alii ædificent ecclesias. vestiant parietes marmorum crustis: columnarum moles advehant, earumque deaurent capita: pretiosum ornatum non sentientia: ebore, argentoque valvas, et gemmis aurata distinguant altaria. Non reprehendo, non abnuo. Unusquisque in sensu suo abundet. Meliusque est hoc facere, quam repositis opibus incubare. Sed tibi aliud propositum est, Christum vestire in pauperibus, visitare in languentibus, pascere in esurientibus, suscipere in his qui tecto indigent, et maxime in domesticis fidei : virginum alere monasteria; servorum Dei et pauperum spiritu, habere curam, qui diebus et noctibus serviunt Domino tuo : qui in terra positi, imitantur Angelorum conversationem, et nihil aliud loquuntur, nisi quod ad laudes Dei pertinet, habentesque victum, et vestitum, his gaudent divitiis, qui plus habere nolunt, si tamen servant propositum. Alioqui, si amplius desiderant, his quoque, quæ necessaria sunt, probantur indigni. Hæc ad virginem divitem, et virginem nobilem sum locutus.

Nunc tantum ad virginem loquar, id est, non ea, quæ extra te, sed in te sunt tantum considerans. Præter psalmorum, et orationis ordinem, quod tibi hora tertia, sexta, nona, ad vesperum, media nocte, et mane semper est exercendum, statue quot horis sanctam scripturam ediscere debeas, quanto tempore legere, non tasius Episcopus Romanam regeret

et instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, et frequenter te ad figenda genua sollicitudo animæ suscitaverit, habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusa vertantur, aliarumque neta aut in globum collige, aut texenda compone; quæ texta sunt, inspice, quæ errata, reprehende, quæ facienda, constitue. Si tantis operum varietatibus fueris occupata, numquam dies tibi longi erunt, sed, quamvis æstivis tendantur solibus, breves videbuntur, in quibus aliquid operis prætermissum non est. Hæc observans et te ipsam salvabis, et alias, et eris magistra sanctæ conversationis, multarumque castitatem lucrum tuum facies, scriptura dicente: In desideriis est omnis anima otiosi. Nec ideirco tibi ab opere cessandum est, quia, Deo propitio, nulla re indiges: sed ideo cum omnibus laborandum est, ut per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet servitutem. Simpliciter loquar. Quamvis omnem censum tuum in pauperes distribuas, nihil apud Christum erit pretiosius, nisi quod manibus tuis ipsa confeceris, vel in usus proprios, vel in exemplum virginum cæterarum, vel quod aviæ matrique offeras, majora ab eis in refectionem pauperum pretia receptura.

Pene præterii, quod vel præcipuum est. Dum esses parvula, et sanctæ ac beatæ memoriæ Anasreticorum sæva tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere, et labefactare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis, et Apostolicæ sollicitudinis, statim noxium perculit caput, et sibilantia hydræ ora compescuit. Et quia vereor, immo rumore cognovi, in quibusdam adhuc vivere, et pullulare venenata plantaria, illud te pio charitatis affectu præmonendum puto, ut sancti Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ, et supradicti viri successor et filius est, teneas fidem: nec peregrinam, quamvis tibi prudens callidaque videaris doctrinam recipias. Solent enim hujuscemodi perangulos mussitare, et quasi justitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa est nata provincia? Quid causæ extitit, ut alii de christianis nascantur parentibus, alii inter feras et sævissimas nationes, ubi nulla Dei notitia est? Cumque hoc quasi scorpionis ictu simplices quosque percusserint, et fistulato vulnere locum sibi fecerint, venena diffundunt. Putasne frustrà infans parvulus, et qui vix matrem risu. et vultus hilaritate cognoscat, qui nec boni aliquid fecit, nec mali, à dæmone corripitur, morbo opprimitur regio : et ea sustinet, quæ videmus impios homines non sustinere, et sustinere Deo servientes? Si autem judicia sunt, inquiunt, Domini vera, justificata in semetipsis, et nihil apud Deum injustum | majora sunt. est : ipsa ratione compellimur, ut tibus, et propter quædam antiqua tis vita melior sit : quarum prior

Ecclesiam, de orientis partibus hæ- | peccata damnatas in corporibus humanis, et, ut ita loquamur, sepultas, nosque in valle lacrymarum pænas luere veterum peccatorum. Unde et Propheta dicit : « Priusquam humiliarer, ego peccavi. » Et : « Educ de carcere animam meam. » Et: « Iste peccavit, ut cæcus ex utero nasceretur, an parentes eius : » et cætera his similia. Hæc impia, et scelerata doctrina olim in Ægypto, et orientis partibus versabatur, et nunc absconditè, quasi in foveis viperarum apud plerosque versatur : illarumque partium polluit puritatem, et quasi hereditario malo, serpit in paucis, ut perveniat ad plurimos: quam, certus sum, quod, si audieris, non recipias : habes enim apud Deum magistras quarum fides norma doctrinæ est. Intelligis, quid loquar. Dabit enim tibi Deus in omnibus intellectum; nec statim adversum sævissimam hæresim, et multo his nequiora, quæ dixi, responsionem hominis flagitabis: nè non tam prohibuisse videar, quam commonuisse: cum præsentis operis sit instruere virginem, non hæreticis respondere. Cæterum omnes fraudulentias eorum, et cuniculos, quibus nituntur subvertere veritatem, in alio opere, Deo adjuvante, subvertimus : quod, si volueris promptè libenterque mittemus. Ultroneas enim, aiunt, putere merces, et pretia facilitate decrescunt, quæ semper in raritate

Solet inter plerosque esse certacredamus animas fuisse in cœles- men, utrum solitaria, an cum mulpræfertur quidem secundæ: sed, si | Matronarum, maritis ac sæculo serin viris periculosa est, nè abstracti ab hominum frequentia, sordidis et impiis cogitationibus pateant, et pleni arrogantiæ, et supercilii cunctos despiciant, armentque linguas suas, vel clericis, vel aliis monachis detrahendo, de quibus rectissimè dicitur: « Filii hominum, dentes eorum arma, et sagittàe, et lingua eorum gladius acutus : » quanto magis in feminis, quarum mutabilis fluctuansque sententia, si suo arbitrio relinguatur, cito ad deteriora delabitur? Novi ego in utroque sexu, per nimiam abstinentiam, cerebri sanitatem quibusdam fuisse vexatam, præcipueque in his qui in humidis et frigidis habitavere cellulis, ita ut nescirent quid agerent, quòve se verterent, quid loqui, quid tacere deberent. Certè, si rudes sæcularium litterarum, de tractatibus hominum disertorum quippiam legerint, verbositatem solam discunt, absque notitia scripturarum : et juxta vetus elogium, cum loqui nesciant, tacere non possunt; docentque scripturas, quas non intelligunt, et cum aliis persuaserint, eruditorum sibi assumunt supercilium, prius imperitorum magistri, quam doctorum discipuli. Bonum est igitur obedire majoribus, parere præfectis, et post regulas scripturarum vitæ suæ tramitem ab aliis discere, nec præceptore uti pessimo, scilicet præsumptione sua. De talibus feminis et Apostolus loquitur: « Ouæ circumferuntur omni vento doctrinæ, semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. » sint. Cincinnatulos pueros et cala-

vientium, tibi consortia declinentur, nè sollicitetur animus, et audias, quid vel maritus uxori, vel uxor locuta sit viro. Venenatæ sunt hujusmodi confabulationes, super quarum damnatione, sæcularem versum assumens Apostolus fecit Ecclesiasticum: « Corrumpunt mores bonos confabulationes malæ. » Cujus iambici metrum, dum verbum servat ex verbo, nequaquam expressit latina translatio. Graves feminæ, et maximè viduæ, ac virgines, tibi comites eligantur, quarum probata est conversatio, sermo moderatus, sancta verecundia. Fuge lasciviam puellarum, quæ ornant capita, crines à fronte demittunt. cutem poliunt, utuntur pigmentis, astrictas habent manicas, vestimenta sine ruga, soccosque crispantes, ut sub nomine virginali vendibilius pereant. Mores enim, et studia dominarum plerumque ex ancillarum, et comitum moribus judicantur. Illa tibi sit pulchra, illa amabilis, illa habenda inter socias, quæ se nescit esse pulchra, quæ negligit formæ bonum, et procedens ad publicum, non pectus et colla denudat, nec pallio revoluto cervicem aperit: sed quæ celat faciem, et vix uno oculo, qui viæ necessarius est, patente, ingreditur.

Dubito an loguar : sed, velim nolim, quia crebro fit, dicendum est. Non quo hæc in te timere debeam, quæ ista forsitan nescias, nec umquam audieris; sed quo per occasionem tui, cæteræ præmonendæ

tes pelliculas, de quibus illud Arbi- sui operis aversatus est. tri est: Non bene olet, qui bene semper olet: quasi quasdam pestes et venena pudicitiæ virgo devitet, ut taceam de cæteris, quorum importuna visitatio et se infamat, et alias: ut, etiam si nihil mali perpetretur, tamen hoc sit vel maximum malum, frustra patere maledictis et morsibus ethnicorum. Nec hoc de omnibus dicimus, sed de his, quos Ecclesia ipsa reprehendit, quos interdum abjicit, in quos nonnumquam Episcoporum et presbyterorum censura desævit : ut prope periculosius sit lascivis puellis, ad loca religionis, quam ad publicum, procedere. Ouæ vivunt in monas-

mistratos, et peregrini muris olen- audivit, sed quasi criminatorem

Verumtamen quid profuit armasse exercitum reclamantium, et vulnus conscientiæ dolore monstrasse? liber manet, homines præterierunt. Scripsi ad plerasque virgines ac viduas σπουδάσματα, et quidquid dici poterat, in illis opusculis defloratum est, ut aut superfluo eadem à nobis repetantur, aut nunc prætermissa, plurimum noceant. Certe et beatus Cyprianus egregium de virginitate volumen edidit: multi alii, tam Latino sermone, quam Græco, omniumque gentium litteris, atque linguis, præcipue in Ecclesiis Agnetis vita laudata est. Sed hoc ad eas pertiterio, et quarum simul magnus est neat, quæ necdum elegerunt virginumerus, numquam solæ, num- nitatem, et exhortatione indigent. quam sine matre procedant. De ag- ut sciant quale sit, quod eligere mine columbarum crebro accipiter debeant : nobis electa servanda unam separat, quam statim invadat sunt, et quasi inter scorpiones et et laceret, cujus carnibus et cruore colubros incedendum, ut, accinctis saturetur. Morbidæ oves suum re- lumbis, calceatis pedibus, et aplinguunt gregem, et luporum fauci- prehensis manu baculis, iter per bus devorantur. Scio ego sanctas insidias hujus sæculi, et inter vevirgines, quæ diebus festis, propter nena faciamus : ut possimus ad frequentiam populorum, pedem dulces Jordanis pervenire aquas, et domi cohibent, nec tunc egrediun- terram repromissionis intrare, et tur, quando major est adhibenda ad domum Dei ascendere, ac dicerc custodia, et publicum penitus devi- cum Propheta: « Domine, dilexi tandum. Ante annos circiter triginta decorem domus tuæ, et locum hade virginitate servanda edidi li- bitationis gloriæ tuæ. » Et illud: brum, in quo necesse fuit mihi ire « Unam petii à Domino, hanc recontra vitia, et propter instructio- quiram, ut inhabitem in domo Donem virginis, quam monebam, dia- mini, omnibus diebus vitæ meæ.» boli insidias patefacere: qui sermo Felix illa conscientia, et beata viroffendit plurimos, dum unusquis- ginitas, in cujus corde, præter que in se intelligens quod diceba- amorem Christi, qui est sapientia, tur, non quasi monitorem libenter castitas, patientia, atque justitia, cæteræque virtutes, nullus alius versatur amor, nec ad recordationem hominis aliquando suspirat: nec videre desiderat, quem cum viderit, nolit dimittere. Sanctum virginum propositum, et cœlestis Angelorumque familiæ gloriam, quarumdam non bene se agentium nomen infamat. Quibus aperte dicendum est, ut aut nubant, si se non possunt continere, aut contineant, si nolunt nubere. Digna res risu, immo planetu, incedentibus dominis, ancilla virgo procedit ornatior, ut pro nimià consuetudine, quam incomptam videris, dominam suspiceris. Nonnullæ separatæ, et absque arbitris quærunt hospitia, ut vivant licentius, utantur balneis, faciantque quod volunt et devitent conscientias plurimarum. Hæc videmus, et patimur, et si aureus nummus affulserit, inter bona opera deputamus.

Finem jungo principio, nec semel monuisse contentus sum: Ama scripturas sanctas, et amabit te sapientia: dilige eam, et servabit te: honora illam, et amplexabitur te. Hæc monilia in pectore, et in auribus tuis hæreant. Nihil aliud noverit lingua, nisi Christum: nihil possit sonare, nisi quod sanctum est. Aviæ tuæ tibi semper, ac matris in ore dulcedo versetur. quarum imitatio, forma virtutis est.

ARGUMENTUM.

Furia, ex Læto consulari, et patricio Camillorum generis patre, et Titiana

nurus, virum amiserat: hortatur eam D. Hieronymus ut in viduitate perstet, et ad secundas nuptias non transeat : verum, quia florenti adhuc erat ætate, quo modo pudicitiam una cum famà tueri debeat, late, ac eleganter docet.

Hieronymus ad Furiam de viduitate servanda

EPISTOLA XIX.

Obsecras litteris, et suppliciter deprecaris, ut tibi rescribam, immo scribam, quo modo vivere debeas, et viduitatis coronam illæso pudicitiæ nomine conservare. Gaudet animus, exultant viscera, gestit affectus, hoc te cupere esse post virum, quod sanctæ memoriæ mater tua Titiana multo temporefuit sub marito. Exauditæ sunt preces, et orationes eius: impetravit in unica filia quod vivens ipsa possederat. Habes prætereà generis tui grande privilegium, quod exinde à Camillo vel nulla, vel rara vestræ familia scribitur secundos nosse concubitus: ut non tam laudanda sis, si vidua perseveres, quam execranda, si id christiana non serves quod per tanta sæcula gentiles feminæ custodierunt.

Taceo de Paula, et Eustochio, stirpis vestræ floribus, ne per occasionem exhortationis tuæ illas laudare videar. Blesillamque prætereo, quæ maritum suum, tuum secuta germanum, in brevi vitæ spatio tempora virtutum multa complevit. Atque utinam præconia feminarum imitarentur viri, et rugosa senectus redderet, quod sponte offert adomatre nata, Probi præterca consulis lescentia. Sciens et videns in flamsupercilia, extendetur brachium, pellatur, et nullos extrinsecus quæ-Iratusque Chremes tumido desæviet rit ornatus? Credit in Christum, et ore. Consurgent proceres, et adversus epistolam meam turba patricia denotabit, me magum, me seductorem clamitans, et in terras ultimas deportandum. Addant, si volunt, et Samaritem, ut Domini mei titulum recognoscam. Certe filiam à parente non divido, nec dico illud de Evangelio : Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. Vivit enim, quicumque credit in Christum. Et qui in illum credit, debet utique, quomodo ille ambulavit, et ipse ambulare.

Facessat invidia, quam nomini christiano maledicorum semper dens genuinus infigit: ut, dum probra metuunt, ad virtutes non provocentur. Exceptis epistolis, ignoramus alterutrum. Solaque causa pietatis est, ubi nulla carnis notitia est. Honora patrem tuum, sed si te à vero patre non separat. Tamdiu scito sanguinis copulam, quamdiu ille suum noverit creatorem : alioquin David protinus tibi canit : Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Grande præmium parentis obliti : Concupiscet Rex decorem tuum. Quia audisti, quia vidisti, quia inclinasti aurem tuam, et populi tui, domusque patris tui oblita es, ideirco mea, et macula non est in te. Quid nata es, sed cui renata, et qui

mam mitto manum, adducentur pulchrius anima, quæ Dei filia aphac ambitione pergit ad sponsum, eumdem habens dominum, quem et virum.

Quid angustiarum habeant nuptiæ, didicisti in ipsis nuptiis, et quasi coturnicum carnibus usque ad nauseam saturata es: amarissimam choleram tuæ sensere fauces. Egessisti acescentes et morbidos cibos, relevasti æstuantem stomachum: quid vis rursum ingerere. quod tibi noxium fuit? Canis revertens ad vomitum, et sus lota ad volutabrum luti : bruta quoque animalia, et vagæ aves in easdem pedicas retiaque non incidunt. An vereris, nè proles Furiana deficiat, et ex te parens tuus non habeat pusionem, qui reptet in pectore, et cervicem ejus stercore linat? Quippe ni omnes habent filios, qui habuere matrimonia? et quibus nati sunt liberi, suo generi responderunt? Exhibuit Ciceronis filius patrem in eloquentia? Cornelia vestra, pudicitiæ simul et fecunditatis exemplar, Gracchos se genuisse lætata est? Ridiculum est sperare pro certo, quod multos et non habere videas, et, cum habuerunt. perdidisse. Cui dimittes tantas divitias? Christo, qui mori non potest. Quem habebis heredem? Ipsum. quem et Dominum. Contristabitur pater, sed lætabitur Christus: lugebit familia, sed Angeli gratulaconcupiscet Rex decorem tuum, et | buntur. Faciat pater quod vult de dicet tibi: Tota pulchra es amica substantia sua : non es ejus, cui te grandi pretio redemit sanguine pastoris ignominia est. Sicut è re-S110.

Cave nutrices et gerulas, et istiusmodi venenata animalia, quæ de corio tuo saturari ventrem suum cupiunt: non suadent, quod tibi, sed quod sibi prosit. Et sæpe illud obganniunt:

Sola nè perpetua mœrens carpere juventa? Nec dulces natos. Veneris nec præmia noris?

Ubi pudicitiæ sanctitas, ibi frugalitas est. Ubi frugalitas, ibi damna servulorum. Quidquid non tulerint, sibi ablatum putant: nec considerant, de quanto, sed quantum accipiant. Ubicumque viderint christianum, statim illud de trivio: ο γραικός επιθέτης, vocant impostorem, detrahunt: hi rumores turpissimos serunt: et, quod ab ipsis egressum est, id ab aliis audisse se simulant, iidem auctores, et exaggeratores. Exit fama de mendacio: quæ cum ad matronas pervenerit, et earum linguis fuerit ventilata, provincias penetrat. Videas plerasque rabido ore sævire, et tincta facie, viperinis orbibus, dentibus pumicatis carpere christianos.

Hic aliqua, cui circa humeros hiacynthina læna est,

Rancidulum quiddam balba de nare locuta. Perstrepit, ac tenero supplantat verba palato.

Omnis consonat chorus, et latrant universa subsellia. Junguntur nostri ordinis, qui et roduntur, et rodunt, adversus nos loquaces. pro se muti : quasi et ipsi aliud sint, quam monachi, et non, quidquid in monachos dicitur, redundet in clericos, qui patres sunt mona-

gione, illius monachi vita laudanda est, qui venerationi habet sacerdotes Christi, et non detrahit gradui, per quem factus est christianus.

Hæc locutus sum in Christo filia, non dubitans de proposito tuo : numquam enim exhortatorias litteras postulares, si ambigeres de bono monogamiæ : sed ut nequitiam servulorum, qui te venalem portant, et insidias affinium, ac pium parentis errorem intelligeres : cui ut amorem in te tribuam. amoris scientiam non concedo, dicens aliquid cum Apostolo: Confiteor, zelum Dei habent, sed non secundum scientiam. Imitare potius (crebro enim id ipsum repetam) sanctam matrem tuam, cujus ego quoties recordor, venit in mentem ardor eius in Christum, pallor ex jejuniis, eleemosynæ in pauperes, obsequium in servos Dei, humilitas vestium et cordis, atque in cunctis sermo moderatus. Pater tuus, quem honoris causa nomino, non quia consularis, et patricius, sed quia christianus est, impleat nomen suum : lætetur filiam genuisse Christo non sæculo : quin notius doleat, quod et virginitatem frustra amiseris, et fructus perdideris nuptiarum. Ubi est maritus quem tibi dedit? Etiam si amabilis, etiam si bonus fuisset, mors rapuissel omnia, et copulam carnis solvisset interitus. Arripe, quæso, occasionem, et fac de necessitate virtutem. Non quæruntur in christianis chorum. Detrimentum pecoris, initia, sed finis. Paulus male coepit,

exordia, sed finis proditione damnatur. Lege Ezechielem: Justitia justi non liberabit eum, in quacumque die peccaverit. Et impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. Ista est scala Jacob, per quam Angeli ascendunt, et descendunt : cui Dominus innititur, lapsis porrigens manum, et fessos ascendentium gradus sui contemplatione sustentans. Sed sicut non vult mortem peccatoris tantum, quantum ut convertatur, et vivat : ita tepidos odit, et cito ei nauseam faciunt. « Cui plus dimittitur, plus diligit. »

Meretrix illa in Evangelio baptizata lacrymis suis, et crine, quo multos ante deceperat, pedes Domini tergens, salvata est : non habuit crispantes mitras, nec stridentes calceolos, nec orbes stibio fuliginatos, quanto feedior, tanto tianæ purpurissus et cerussa? quo-

sed bene finivit. Judæ laudantur habet necessarium, nisi perseverantiam. Meminit pristinæ voluptatis : scit quid amiserit, quo delectata sit. Ardentes diaboli sagittæ, jejuniorum et vigiliarum rigore restinguendæ sunt. Aut loquendum nobis est, ut vestiti sumus : aut vestiendum, ut loquimur. Quid aliud pollicemur, et aliud ostendimus? Lingua personat castitatem, et totum corpus præfert impudicitiam.

Hoc quantum ad habitum pertinet, et ornatum. Cæterum vidua, quæ in deliciis est (non est meum, sed Apostoli), vivens mortua est. Quid sibi vult hoc quod ait, Vivens mortua est? Vivere quidem videtur ignorantibus, et non esse peccato mortua: sed Christo, quem secreta non fallunt, mortua est. Anima enim, quæ peccaverit, ipsa morietur. Quorundam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium: quosdam autem et subpulchrior. Quid facit in facie chris- sequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt, et, quæ aliter se rum alterum ruborem genarum, habent, abscondi non possunt. labiorumque mentitur : alterum Quod dicit, istiusmodi est : quidam candorem oris, et colli, ignis ju- tam libere et palam peccant, ut, venum, fomenta libidinum, impu- postquam eos videris, statim inteldicæ mentis indicia : quo modo ligas peccatores : alios autem, qui flere potest pro peccatis suis, quæ callide occultant vitia sua, ex selacrymis cutem nudat, et sulcos quenti conversatione cognoscimus. ducit in facie? Ornatus iste non Do- Similiter et bona apud aliquos in mini est, velamen istud antichristi propatulo sunt, in aliis longo usu est. Qua fiducia erigit ad cœlum discimus. Quid ergo necesse est vultus, quos conditor non agnoscit? nos jactare pudicitiam, quæ sine Frustra obtenditur adolescentia, et comitibus et appendiciis suis, conætas puellaris asseritur. Vidua, tinentia, et parcitate, fidem sui faquæ marito placere desivit, et juxta cere non potest? Apostolus macerat Apostolum, vere vidua est, nihil corpus suum, et animæ subjicit

ipse non servet : et adolescentula, fervente cibis corpore, de castitate secura est?

Neque vero hæc dicens condemno cibos, quos Deus creavit ad utendum cum gratiarum actione, sed juvenibus et puellis incentiva aufero voluptatum. Non Ætnei ignes, non Vulcania tellus, non Vesuvius, et Olympus tantis ardoribus æstuant, ut juveniles medullæ vino plenæ, et dapibus inflammatæ. Avaritia calcatur à plerisque, et cum marsupio deponitur. Maledicam linguam indictum emendat silentium. Cultus corporis et habitus vestium, unius horæ spatio commutatur. Omnia alia peccata extrinsecus sunt, et, quod foris est, facile abiicitur. Sola libido insita à Deo ob liberorum procreationem, si fines suos egressa fuerit, redundat in vitium, et quadam lege naturæ in coitum gestit erumpere. Grandis igitur virtutis est, et sollicitæ diligentiæ, superare quod nata sis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quotidie, et inclusum hostem Argi, ut fabulæ ferunt, centum oculis observare. Hoc est, quod Apostolus verbis aliis loquebatur : « Omne peccatum, quod fecerit homo, extra corpus est : qui autem fornicatur, in corsere naturas, præcipueque Gale- manducet, ardorque corporum fri-

imperio, nè quod aliis pracipit, et noxios illis esse cibos atatibus, qui calorem augeant, sanitatique conducere, frigida quæque in esu et potu sumere. Sicut è contrario senibus, qui pituita laborant et frigore, calidos cibos, et vetera vina prodesse. Unde et Salvator, Attendite, inquit, vobis, nè forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate, et curis hujus vitæ. Et Apostolus: « Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. » Nec mirum hoc figulum sensisse de vasculo. quod ipse fabricatus est, cum etiam comicus, cujus finis est humanos mores nosse atque describere, dixerit: « Sine Cerere et Libero, friget Venus. »

Primum igitur, si tamen stomachi firmitas patitur, donec puellares annos transeas, aquam in potu sume, quæ natura frigidissima est: aut, si hoc imbecillitas prohibet. audi cum Timotheo: Vino modico utere propter stomachum, et frequentes tuas infirmitates. Deinde in ipsis cibis calida quæque devita: non solum de carnibus loquor, super quibus vas electionis profert sententiam: Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum, sed etiam in ipsis leguminibus inflantia quæque et gravia declinanda sunt. Nihilque ita scias conducere christianis adolescentibus. pus suum peccat. » Aiunt medici, ut esum olerum. Unde et in alio et qui humanorum corporum scrip- loco, Qui infirmus est, ait, olera nus in libris, quorum titulus mepi gidioribus epulis temperandus est. ύγειῶν, puerorum et juvenum, ac Si autem tres pueri et Daniel leguperfectæætatis virorum, mulierum- minibus vescebantur, pueri erant, que corpora insito calore fervere, necdum adsartaginem venerant, in

frixit. Nobis non corporis cultus, qui in illis, excepto privilegio gratiæ Dei, ex hujuscemodi cibis enituerat, sed animæ vigor quæritur, quæ carnis infirmitate fit fortior. Inde est, quod nonnulli vitam pudicam appetentium, in medio itinere corruunt, dum solam abstinentiam carnium putant, et leguminibus onerant stomachum, quæ moderate parceque sumpta innoxia sunt. Et, ut, quod sentio loquar, nihil sic inflammat corpora et titillat membra genitalia, sicut indigestus cibus, ructusque convulsus. Malo apud te, filia, verecundia parumper, quam causa, periclitari. Ouidquid facit seminariùm voluptatum, venenum puta. Parcus cibus, et venter semper esuriens triduanis jejuniis præfertur. Et multo melius est quotidie parum, quam raro satis sumere. Pluvia illa optima est, quæ sensim descendit in terram. Subitus et nimius imber in præceps, arva subvertit.

Quando comedis, cogita quod statim tibi orandum, illico et legendum sit. De scripturis sanctis habeto fixum versuum numerum: illud pensum Domino tuo redde. Nec ante quieti membra concedas, quam calathum pectoris tui hoc subtegmine impleveris. Post scripturas sanctas, doctorum hominum tractatus lege, eorum dumtaxat, quorum fides nota est. Non necesse habes aurum in luto quærere : multis margaritis unam redime cum fragilis sexus et imbecilla ætas margaritam. Sta, juxta Hieremiam, suo arbitrio abutitur, et putat liin viis pluribus, ut ad illam viam, cere, quod libet. Omnia quidem

qua rex Babylonius senes judices | quæ ad patrem ducit, pervenias. Amorem monilium atque gemmarum sericarumque vestium transfer ad scientiam scripturarum, Ingredere terram repromissionis, lacte et melle manantem. Comede similam, et oleum: vestire cum Joseph variis indumentis: perforentur aures tuæ cum Hierusalem sermone Dei, ut pretiosa ex illis novarum segetum grana dependeant. Habes sanctum Exuperium, probatæ ætatis, et fidei, qui te monitis suis frequenter instituat.

> Fac tibi amicos de iniquo mammona, qui te recipiant in æterna tabernacula. Illis tribue divitias tuas qui non phasides aves, sed cibarium panem comedant, qui famem expellat, non qui augeat luxuriam. Intellige super egenum et pauperem. Omni petenti te, da, sed maxime domesticis fidei. Nudum vesti, esurientem ciba, ægrotantem visita. Ouotiescumque manum extendis, Christum cogita. Cave nè, mendicante Domino Deo tuo, alienas divilias augeas.

> Juvenum fuge consortia. Comatules, comptos, atque lascivos, domus tuæ tecta non videant. Cantor pellatur, ut noxius. Fidicinas, et psaltrias, et istiusmodi chorum diaboli quasi mortifera Sirenarum carmina, profurba ex ædibus fuis. Noli in publicum subinde procedere, et, spadonum exercitu præeunte, viduarum circumferri libertate. Pessimæ consuetudinis est,

Nec procurator calamistratus, nec formosus collactaneus, nec candidulus et rubicundus assecla adhæreat lateri tuo. Interdum animus dominarum ex ancillarum habitu judicatur. Sanctarum virginum et viduarum societatem appete. Et, si sermocinandi cum viris incubuerit necessitas, arbitros ne devites: tantaque confabulandi fiducia sit, ut, intrante alio, nec paveas, nec erubescas. Speculum mentis est facies, et taciti oculi, cordis fatentur arcana. Vidimus nuper ignominiosum quemdam per totum orientem volitasse rumorem. Et ætas, et cultus, et habitus, et incessus, et indiscreta societas, exquisitæ epulæ, regius apparatus, Neronis et Sardanapali nuptias loquebantur. Aliorum vulnus nostra sit cautio. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Sanctus amor impatientiam non habet. Falsus rumor cito opprimitur, et vita posterior judicat de priore. Fieri quidem non potest, et absque morsu hominum, vitæ hujus curricula quis pertranseat : malorumque solatium est, bonos carpere, dum peccantium multitudine putant culpam minui peccatorum. Sed tamen cito ignis stipulæ conquiescit, et exundans flamma, deficientibus nutrimentis, paulatim emoritur, Si anno præterito fama mentita est, aut certe si verum dixit, cesset vitium, cessabit et rumor. Hæc dico, non quod de te sinistrum quid metuam, sed quod pietatis affectu, ctiam quæ tuta sunt, pertimescam.

licent, sed non omnia expedient. O si videres sororem tuam, et illud sacri oris eloquium coram audire contingeret: cerneres in parvo corpusculo ingentes animos : audires totam veteris et novi testamenti supellectilem ex illius corde fervere. Jejunia pro ludo habet, orationem pro deliciis. Tenet tympanum in exemplum Mariæ, et, Pharaone submerso, virginum choro præcinit: Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est, equum et ascensorem dejecit in mare. Has docet psaltrias Christo, has fidicinas erudit Salvatori. Sic dies, sic nox ducitur, et, oleo ad lampades præparato, sponsi expectatur adventus. Imitare ergo et tu consanguineam tuam. Habeat Roma quod angustior urbe Romana possidet Bethlehem.

> Habes opes, facile tibi est indigentibus victus subsidia ministrare. Quod luxuriæ parabatur, virtus insumat : nullam, nuptias contemptura, timeat egestatem. Redime virgines, quas in cubiculum Regis inducas. Suscipe viduas. quas inter virginum lilia, et martyrum rosas, quasi quasdam violas, misceas: pro corona spinea, in qua Christus mundi delieta portavit, talia serta compone. Lætetur, et adjuvetur nobilissimus pater tuus: discat à filia, quod didicerat ab uxore. Jam incanuit caput, tremunt genua, dentes cadunt, et fronte ob senium rugis arata, vicina est mors in foribus, designatur rogus prope. Velimus, nolimus, senescimus. Paret sibi viaticum, quod longo itineri necessarium est.

Secum portet, quod invitus di- quod te morituram facere volet, missurus est : immo præmittat in ipse victurus faciet : aut, si evenecœlum, quod si negaverit, terra sumptura est. Solent adolescentulæ viduæ, quarum nonnullæ abierunt retro post Satanam, cum luxuriatæ fuerint in Christo, nubentes dicere: Patrimoniolum meum quotidie perit: majorum hereditas dissipatur: servus contumeliose locutus est: imperium ancilla neglexit : quis procedet ad publicum? quis respondebit pro agrorum tributis? parvulos meos quis crudiet, et vernulas quis educabit? Et hanc, proh nefas, causam opponunt matrimonii, quæ vel sola debuit nuptias impedire. Superducit mater filiis, non nutricium, sed hostem, non parentem, sed tyrannum. Inflammata libidine, obliviscitur uteri sui, et inter parvulos, suas miserias nescientes, lugens dudum, nova nupta componitur. Quid obtendis patrimonium? quid superbiam servulorum? confitere turpitudinem : nulla idcirco maritum ducit, ut cum marito non dormiat : aut, si certe libido non stimulat, quæ tanta insania est, in mortem scortorum prostituere castitatem, ut augeantur divitiæ, et propter rem vilem, atque perituram, pudicitia, quæ prætiosa et æterna est, polluatur? Si habes liberos, nuptias quid requiris? si non habes, quare expertam non metuis sterilitatem, et rem incertam certo præfers pudori? Scribuntur tibi nunc spon- vultus Dei, et atavi beatitudine sales tabulæ, ut post paululum divifiisque censeri. Recordemur testamentum facere compellaris. Simulabitur mariti infirmitas : et, tiliorum saluti, Heliæ prætulit fa-

rit, ut ex secundo marito habeas filios, domestica oritur pugna, intestinum prælium. Non licebit tibi amare liberos, nec æquis aspicere oculis, quos genuisti. Clam porriges cibos, invidebit mortuo : et, nisi oderis filios, adhuc eorum amare videberis patrem. Quod si de priore uxore sobolem habens, domum te introduxeris, etiam si clementissima fueris, omnes comœdi, et mimographi, et communes rhetorum loci in novercam sævissimam declamabunt. Si privignus languerit, et condoluerit caput, infamaberis ut malefica : si non dederis cibos, crudelis: si de. deris, venefica diceris. Oro te, quid habent tantum boni secundæ nuptiæ, ut hæc mala valeant compensare?

Volumus scire quales esse debent viduæ? legamus Evangelium secundum Lucam : Et erat, inquit. Anna prophetissa, filia Phanuelis de tribu Aser. Anna interpretatur gratia: Phanuel in lingua nostra resonat vultum Dei. Aser vel in beatitudinem, vel in divitias vertitur. Quia igitur ab adolescentia usque ad octoginta quatuor annos viduitatis onus sustinuerat, et non recedebat de templo, diebus ac noctibus insistens jejuniis et obsecrationibus, ideirco meruit gratiam spiritualem, et nuncupari filia viduæ Sareptanæ, quæ et suæ et

mem: ut in ipsa nocte moritura hoc sustentata viatico, nurum Moalingueret, malens vitam perdere, quam eleemosynam, et in pugillo farinæ, seminarium sibi messis dominicæ præparavit. Farina seritur, et olei capsaces nascitur, in Judæa frumenti est penuria : granum enim tritici ibi mortuum fuerat, et in gentium vidua olei fluenta manebant. Legimus in Judith (si cui tamen placet volumen recipere) viduam confectam jejuniis, et habitu lugubri sordidatam, quæ non lugebat mortuum virum, sed squalore corporis, sponsi quærebat adventum. Video armatam gladio manum, cruentam dexteram: recognosco caput Holophernis de mediis hostibus reportatum. Vincit viros femina, et castitas truncat libidinem : habituque repente mutato, ad victrices sordes redit, omnibus sæculi cultibus mundiores.

Quidam imperite et Debboram inter viduas numerant, ducemque Barach arbitrantur Debboræ filium, cum aliud scriptura comme- videar adulatione per singulas curmoret. Nobis ad hoc nominabitur, rere, sufficit tibi sancta Marcella, quod prophetissa fuerit, et in or- quæ respondens generi suo, aliquid dine judicum supputetur. Et quia nobis de Evangelio retulit. Anna dicere poterat. « Quam dulcia gut- septem annis à virginitate vixerat turi meo eloquia tua! super mel et cum marito, ista septem mensibus. favum ori meo: » Apis nomen ac- Illa Christi expectabat adventum: cepit, scripturarum floribus pasta, ista tenet quem illa susceperat. Spiritus sancti odore perfusa, et Illa vagientem canebat : ista prædidulces ambrosiæ succos prophetali cat triumphantem. Illa loquebatur ore componens. Noemi, quæ nobis de eo omnibus qui expectabant sonat παραχεχλημένη, quam interpre- redemptionem Israel: hæc cum et liberis peregre mortuis, pudi- ter non redimit, redimet homo, »

cum filio superstitem hospitem re- bitidem tenuit, ut illud Esaiæ vaticinium compleretur: Emitte agnum Domine dominatorem terræ, de petra deserti, ad montem filiæ Sion. Venio ad viduam de Evangelio, viduam pauperculam, omni Israelitico populo ditiorem, quæ accipiens granum sinapis, et mittens fermentum in farinæ satis tribus, Patris et Filii confessionem, Spiritus sancti gratia temperavit. et duo minuta misit in gazophylacium: id est, quidquid habere poterat in substantia sua, universasque divitias in utroque fidei suæ obtulit testamento. Hæc sunt duo seraphim ter glorificantia Trinitatem, et in thesauros Ecclesiæ condita. Unde et forcipe utriusque testamenti, ardens carbo comprehensus, purgat labia peccatoris.

Quid vetera repetam, et virtutes feminarum de libris proferam, cum possis multas ante oculos tibi proponere in urbe, qua vivis, quarum imitari exemplum debeas? Et nè tari possumus, consolatam, marito redemptis gentibus clamitat: « Fracitiam reportavit in patriam, et. Et de alio psalmo: « Homo natus

est in ea, et ipse fundavit-eam Al-| responsione dubitavi, silentium mihi tissimus. » Scio me ante hoc ferme biennium edidisse libros contra Jovinianum, quibus venientes econtrario quæstiones, ubi Apostolus concedit secunda matrimonia, scripturarum auctoritate contrivi : et non est necesse eadem ex integro scribere, cum possis inde, quæ scripta sunt mutuari. Hoc tantum, nè modum egrediar epistolæ, admonitam te volo: Cogita quotidie, te esse morituram, et numquam de secundis nuptiis cogitabis.

ARGUMENTUM.

Paulinus (ejus enim epistola hæc esse creditur, non Hieronymi) Celantiam; nobilem matronam, à qua obnixè rogatus de hoc fuerat, instruit quomodo inter honores, divitias, matrimonii onera, vitam suam sanctè, ac religiosè ducat.

Ad Celantiam matronam de ratione piè vivendi, fortè Paulini Nolani Episcopi.

EPISTOLA XX.

Verus scripturæ celebrata sententia est: Esse pudorem, quo gloria inveniatur, et gratia; et esse rursus pudorem, qui soleat parere peccatum. Cujus dicti veritas, quamquam satis ad omnium intelligentiam ipsa sui luceat claritate, mihi tamen nescio quo modo in præsenti causa proprius innotuit. Provocatus enim ad scribendum litteris tuis, quæ miris hoc à me obsecra-

imperante verecundia. Cui tamen fortissime resistebat, et vim faciebat, precum tuarum fidelis ambitio, pugnabatque acriter cum hæsitatione mea humilitas obsecrantis, et magna quadam fidei violentia, oris claustra pulsabat. Cumque sic animum in utroque nutantem cogitatio diversa libraret, pene pudor exclusit officium. Sed me illa, quam supra posui, sapientis sententia armavit ad depellendam inutilem verecundiam, et damnosum silentium resolvendum: cum utique ipsam scribendi causam tam honestam viderem esse, tam sanctam, ut peccare me crederem, si tacerem, illud mecum scripturæ reputans: « Tempus tacendi, et tempus loquendi. » Et iterum : « Nè retineas verbum in tempore salutis. » Et illud beati Petri : « Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem. » Petis namque, et sollicite ac violenter petis, ut tibi certam ex scripturis sanctis præfiniamus regulam, ad quam tu ordines cursum vitæ tuæ, ut, cognita Domini voluntate, inter honores sæculi et divitiarum illecebras, morum magis diligas supellectilem, alque ut possis in conjugio constituta, non solum conjugi placere, sed etiam ei qui ipsum indulsit conjugium. Cui tam sanctæ petitioni, tamque pio desiderio non satisfacere, quid aliud est, quam profectum alterius non amare? Parebo igitur precibus tuis, teque paratam ad implendam Domini voluntatem, tionibus flagitabant, diu fateor de ipsius nitar incitare sententiis.

nus, ac magister, qui nos placere sibi jubet, et docet quomodo placere ei possimus. Ipse itaque te informet, ipse te doceat, qui interroganti in Evangelio adolescenti, quid faceret ut mereretur vitam æternam, divina continuo mandata proponit: ostendens nobis ejus yoluntatem esse faciendam, à quo speramus et præmia. Propter quod alio testatur loco: « Non omnis, qui dicit mihi. Domine. Domine, intrabit in regnum coelorum : sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. » Quo manifeste illud ostenditur, nos non sola Dei confessione tanti præmii magnitudinem promereri, nisi fidei et justitiæ opera conjuncta sint.

Qualis enim est illa confessio, quæ sic Deo credit, ut pro nihilo ejus ducat imperium? aut quo modo ex animo ac vere dicimus: Domine, Domine, si ejus, quem Dominum confitemur, præcepta contemnimus? Unde ipse in Evangelio dicit: « Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico? » Et iterum: « Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me. » Et rursum loquitur per Prophetam: « Filius honorificat patrem, et servus dominum suum timet. « Et, » si pater ego sum, ubi est honor meus? et si dominus ego sum, ubi est timor meus? » Ex quo apparet, nec honorari ab eis Dominum, nec timeri, qui ejus præcepta non faciunt. Unde ad David expres-

Idem est enim verus omnium Domi- serat : Et pro nihilo duxisti Deum. Et ad Heli fit sermo Domini: « Qui honorificat me, honorificabo eum: qui autem pro nihilo me habent, ad nihilum redigentur. » Et nos securo ac bono animo sumus, qui per singula quæque præcepta, inhonorantes Deum clementissimum, ad iracundiam provocamus, ejusque imperium superbissime contemnendo, in tantæ majestatis imus injuriam?

Ouid enim unquam tam superbum, quid vero tam ingratum videri potest, quam adversus ejus vivere voluntatem à quo ipsum vivere acceperis? quam illius præcepta despicere, qui ideo aliquid imperat, ut causas habeat remunerandi? Neque enim obsequii nostri Deus indiget, sed, nos illius indigemus imperio. « Mandata ejus desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum, et dulciora super mel et fayum : quoniam in custodiendis illis retributio multa. » Et ideo nobis irascitur, ideirco magis illa immensa Dei bonitas offenditur, quia eam per tanti etiam præmii detrimenta contemnimus : nec solum imperata, sed etiam promissa illius pro nihilo ducimus. Unde sæpe, immo semper illa nobis Domini revolvenda sententia: « Si vis ad vitam venire, serva mandata: » hoc enim tota nobiscum lege agitur : hoc Prophetæ, hoc Apostoli docent : hoc à nobis et vox Christi, et sanguis efflagitat. Qui ideo pro omnibus mortuus est, üt qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ci sius dicitur, qui peccatum admi- qui pro illis mortuus est. Vivere

cius præcepta servare, quæ nobis ille, quasi certum quoddam dilectionis suæ pignus, servanda mandavit. « Si diligitts, inquit, me, mandata mea servate. » Et, « Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. » Ac rursus: « Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum : et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non servat. » Grandem vim obtinet vera dilectio. Et qui perfecte amatur, totam sibi amantis vindicat voluntatem. Nihil est imperiosius cata distare credimus, quia et legicharitate. Nos si vere Christum diligimus, si ejus nos redemptos sanguine recordamur, nihil magis velle, nihil omnino debemus agere, quam quod illum velle cognoscimus. Duo autem sunt genera mandatorum, in quibus clauditur tota justitia: prohibendi unum est, jubendi alterum. Ut enim mala prohibentur, ita præcipiuntur bona. Ibi otium imperatur, hic studium. Ibi coercetur animus, hic incitatur. Hic fecisse, illic non fecisse, culpabile est. Unde et Propheta dicit: « Quis est homo, qui vult vitam, et cupit videre dies bonos? Prohibe linguam tuam à malo, et labia tua, ne loquantur dolum. Declina à malo, et fac bonum. » Et beatus Apostolus: « Odientes malum, adhærentes bono. » Hoc itaque duplex diversumque præceptum, prohibendi scilicet, et imperandi, æquo omninon vidua, non nupta ab hoc impe- hominum: juste vixi cum omnibus.

autem illi, non est aliud, quam | rio libera est : in quovis proposito, in quovis gradu, æquale peccatum est, vel prohibita admittere, vel jussa non facere. Neque vero corum te seducat error, qui ex arbitrio suo eligunt, quæ potissimum Dei mandata faciant, quæve quasi vilia ac parva despiciant : nec metuunt, ne, secundum divinam sententiam, minima contemnendo. paulatim decidant. Stoicorum quidem est, peccatorum tollere differentiam, et delicta omnia paria judicare, nec ullum inter scelus et erratum discrimen facere.

Nos vero, etsi multum inter pecmus, tamen satis prodesse ad cautionem dicimus, etiam minima pro maximis cavere. Tanto enim facilius abstinemus à quocumque delicto, quanto illud magis metuimus, nec cito ad majora progreditur, qui etiam parva formidat. Et sanc nescio, an possimus leve aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur. Estque ille prudentissimus, qui non tam considerat quod justum sit, quam illum qui jusserit, nec quantitatem imperii, sed imperantis cogitat dignitatem. Ædificanti itaque tibi spiritualem domum, non super levitatem arenæ, sed super soliditatem petræ, innocentiæ in primis fundamentum ponatur, super quod facilius possis arduum culmen justitiæ erigere. Maximam enim partem æquitatis implevit, qui nulli nocuit. Beatusque est, qui potest bus jure mandatum est. Non virgo, cum sancto Job dicere: Nulli nocui

batur ad Dominum : Quis est ille, qui judicetur mecum : id est, quis tuum adversum me potest implorare judicium, ut se læsum à me convincat? Purissimæ conscientiæ est, secure canere cum Propheta: « Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.» Unde idem alibi dicit : « Non fraudavit eos Deus bonis, qui ambulant in innocentia. » Itaque malitiam, odium, atque invidiam, quæ vel maxima, vel sola semina sunt nocendi, christiana à se propellat anima : neque manu tantum, aut lingua, sed corde quoque custodiat innocentiam, nec opere modo, sed voto etiam nocere formidet : quantum enim ad peccati rationem pertinet, nocuit et qui nocere disposuit. Multi nomen illud absolute atque integre definiunt, innocentem, qui ne in eo quidem ulli noceat, quo prodesse desistat. Quod si est verum, tum demum lætare de innocentiæ conscientia, si cum potes, adjuvare non desinas. Si vero divisa inter se ista, atque distincta sunt, aliudque est non nocere, quod semper potes, aliud prodesse, cum possis, aliud malum non facere, aliud operari bonum: illud tibi rursum occurrat, non sufficere christiano, si partem unam justitiæ impleat, cui utrumque præcipitur. Neque enim debemus ad multitudinis exempla respicere, quæ nullam morum disciplinam sequens, nullum vivendi tenens

Unde audenter et simpliciter loque- imitandi nobis illi sunt, qui sub christiano nomine gentilem vitam agunt, et aliud professione, aliud conversatione testantur : atque, ut Apostolus ait. Deum confitentur se nosse, factis autem negant. Inter christianum, et gentilem non fides tantum debet, sed etiam vita distinguere, et diversam religionem per diversa opera monstrare. « Nolite, ait Apostolus, jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Ouæ autem conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? quis autem consensus templo Dei cum idolis? » Sit ergo inter nos et illos maxima separatio. Disjunguntur certo discrimine error et veritas. Illi terrena sapiant, qui cœlestia promissa non habent. Illi brevi huic vitæ se totos implicent. qui æterna nesciunt. Illi peccare non metuant, qui peccatorum impunitatem putant. Illi serviant vitiis, qui non sperant futura præmia virtutum. Nos vero, qui purissima confitemur fide, omnem hominem manifestandum esse ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis sui, prout gessit, sive bonum, sive malum, procul esse debemus à vitiis, dicente Apostolo: « Oui enim Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis. et concupiscentiis. » Nec turbam sequantur errantem, qui se veritatis discipulos confitentur. Duas certe conversationis vias, et disordinem, non tam ratione ducitur, lincta in diversum itinera vivendi, quam quodam impetu fertur. Nec Salvator in Evangelio ostendit.

ducit ad mortem, et multi sunt, iracundiam libidinemque explere qui intrant per eam, » Et rursum : « Quam arcta via, et angusta est, maledicenti remaledicimus, et adquæ ducit ad vitam, et pauci sunt versum inimicum inimico animo qui inveniunt cam. »

ratio sit, quantumque discrimen. lantem libenter audimus, si verum Illa ad mortem, hæc tendit ad vi- dicere gratia impedimur, et magis tam, illa celebratur et teritur à multis, hæc vix invenitur à paucis. Illa enim vitiis per consuetudinem, quasi declivior ac mollior, et velut nostri sunt, quot extranei veritatis. quibusdam amœna floribus volup- At contrario, si ab his omnibus tatum, facile ad se rapit commean- vitiis sumus extranei, si purum ac tium multitudinem : hæc yero, in- liberum animum præstamus, et sueto calle virtutum, tristior, atque omni cupiditate calcata, solis stuhorridior ab iis tantum eligitur, demus divites esse virtutibus, per quibus non tam delectatio itineris angustam viam nitimur. Conversacordi est, quam utilitas mansionis. Asperam enim nobis, et insuavem virtutum viam nimia facit vitiorum consuetudo: quæ si in partem alteram transferatur, invenietur, sicut lant, et per diversa errorum diverscriptura dicit, semita justitiæ levis. Ponamus ergo jam rationem vitæ nostræ, et per quam potissimum gradiamur viam, conscientia bere nos credimus, eos comites teste discamus. Omne enim, quod habeamus erroris. Si igitur inveagimus, omne quod loquimur, aut niuntur exempla, quæ nos per hanc de lata, aut de angusta via est. Si ducant viam, et rectum Evangelii cum primis angustum iter, et subti- tramitem teneant, sequenda sunt : lem quandam semitam invenimus, sin vero ea vel deficiunt, vel defiad vitam tendimus : si vero multo- cere putantur, Apostolorum forma rum comitamur viam, secundum universis proposita est. Clamat vas

« Quam, inquit, spatiosa via, quæ similium stipamur agminibus. Si volumus, si injuriam vindicare, si sumus, æque cum pluribus feri-Vide quanta inter has vias sepa- mur. Si vel adulamur ipsi, vel aduoffendere animos hominum timemus, quam non ex animo loqui: de multorum item via sumus. Tot tio enim ista paucorum est, estque perrarum, atque difficile, idoneos huius itineris comites reperire. Quin etiam multi hac ire se simuticula ad viam multitudinis revertuntur. Ideoque timendum est, nè, quos duces recti hujus itineris ha-Domini sententiam imus ad mor- electionis Paulus, nosque quasi tem. Si ergo odio, atque invidia ad angustum hoc iter convocans, possidemur, si cupiditati et avari- dicit: « Imitatores mei estote, sicut tiæ cedimus, si præsentia commoda et ego Christi. » Certe, quod est futuris præferimus, per spatiosam amplius omnibus, ipsius Domini viam incedimus; habemus enim ad relucet exemplum, qui in Evangehæc comitum multitudinem, et late lio ait : « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego exequi cupias, semper corde mereficiam vos. Tollite jugum meum ditari. Rudi adhuc populo, et hosuper vos, et discite à me, quia minibus ad obedientiam insuetis mitis sum, et humilis corde. »

Si periculosum est imitari illos, de quibus dubitas an imitandi sint : hunc certe imitari tutissimum est, atque ejus vestigia sequi, qui dixit: « Ego sum via, veritas, et vita. » Numquam enim errat, qui sequitur veritatem. Unde et apostolus Joannes ait : Oui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare, » Et beatus Petrus ait: « Christus pro nobis passus est, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, qui peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus. Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur : tradebat autem judicanti se injuste. Oui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus. » Cesset omnis excusatio errorum, auferantur peccandi fœda solatia. Nihil omnino agimus, qui nos per multitudinis exempla defendimus: et ad consolationem nostram aliena. sæpe numerantes vitia, deesse nobis dicimus, quos debeamus sequi. Ad illius exemplum mitlimur, quem omnes fatemur imitandum. Atque ideo præcipua tibi cura sit, legem nosse divinam, per quam possis quasi præsentia cernere exempla sanctorum, et quid faciendum sit, quidve vitandum, illius consilio discere. Maximum enim ad justitiam auxilium est, implere divinis

ditari. Rudi adhuc populo, et hominibus ad obedientiam insuetis per Moysem imperatur à Domino, ut in signum memoriæ, qua præcepta Domini recordentur, per singulas vestimentorum fimbrias habeant cum cocco hyacinthini coloris insignia: ut etiam casu huc illucque respicientibus oculis, mandatorum coelestium memoria nascatur. De quibus fimbriis Pharisæi redarguuntur à Domino, quod eas perverso usu, non ad commonitionem præceptorum Dei, sed ad ostentationem sui habere cœperint : ut scilicet quasi de majoris observationis diligentia sancti à populo judicarentur. Tibi vero servanti non jam litteræ præcepta, sed spiritus, divinorum mandatorum memoria spiritualiter excolenda est: cui non tam frequenter recordanda sunt præcepta Domini, quam semper cogitanda. Sint ergo divinæ scripturæ semper in manibus tuis, et jugiter in mente volvantur. Nec sufficere tibi putes, mandata Dei memoria tenere, et operibus oblivisci : sed ideo illa cognosce, ut facias quidquid faciendum didiceris. « Non enim auditores legis justi sunt apud Deum; sed factores legis justificabuntur. »

ideo præcipua tibi cura sit, legem nosse divinam, per quam possis quasi præsentia cernere exempla sanctorum, et quid faciendum sit, quidve vitandum, illius consilio discere. Maximum enim ad justitiam auxilium est, implere divinis eloquiis animum, et, quod opere

Sed quasi ad compendiosum quod- sed etiam impossibilia præcepisse dam commonitorium, illa tibi Evan- conquerimur. Omnia, inquit, quægelii eligenda sententia est, et su- cumque vultis ut faciant vobis hoperscribenda cordi tuo, quæ ad mines, hæc et vos facite illis. Contotius justitiæ breviarium dominico jungi vult inter nos atque connecti ore profertur: Omnia quæcumque per mutua beneficia charitatem, vultis ut faciant vobis homines, hæc et vos facite illis. Cujus præcepti vires exprimens jungit, ac dicit : Hæc enim lex et Prophetæ. Infinitæ namque sunt species, partesque justitiæ: quas non modo stylo persegui, sed cogitatione etiam capere difficillimum est : quas omnes una ac brevi sententia comprehendit, et latentem hominum conscientiam, secreto animi judicio, aut absolvit, aut damnat. Ad omnem igitur actum, ad omne verbum, ad omnem etiam cogitatum, hæc sententia retractetur: quæ tibi quasi speculum quoddam paratum, et ad manum semper positum, qualitatem tuæ voluntatis ostendat, ac etiam vel de injusto opere redarguat, vel de justo lætificet. Quotiescumque enim talem in alterum habueris animum, qualem in te ab altero servari cupis, æquitatis viam tenes : quoties vero in te vis neminem, iter justitiæ dereliquisti. En totum illud divinæ legis arduum, totumque difficile: en ob quam causam dura imperia. nos vel difficultate, vel impossi- tremum diaboli laqueum incidant. bilitate mandatorum premi. Nec Tu vero hoc malum ita effuge, sufficit, quod jussa non facimus, ut non modo ipsa non detrahas, nisi etiam jubentem, injustum pro- sed nè alii quidem detrahenti alinunciemus, dum ipsum æquitatis quando credas. Nec obtrectatoribus

vandam justitiam beneficium est. auctorem non modo dura et ardua, omnesque homines vicario inter se amore copulari, ut id unoquoque præstante alteri, quod sibi ab omnibus præstari velit, tota justitia, et præceptum hoc Dei, communis sit utilitas hominum. Et, ô miram clementiam Domini! ò ineffabilem Dei benignitatem! Præmium nobis pollicetur, si nos invicem diligamus: id est, si nobis ea præstemus invicem, quorum vicissim indigemus, et nos, superbo simul et ingrato animo, ejus renitimur voluntati, cujus etiam imperium beneficium est? Nulli umquam omnino detrahas, nec aliorum vituperatione te laudabilem videri velis. Magisque vitam tuam ordinare disce, quam alienam carpere. Ac semper scripturæ memor esto dicentis: Noli diligere detrahere, nè eradiceris. Pauci admodum sunt, qui huic vitio renuncient : raroque invenies, qui ita vitam suam irretalis erga alterum fueris qualem prehensibilem exhibere velint, ut non libenter reprehendant alienam: tantaque hujus mali libido mentes hominum invasit, ut etiam qui procul ab aliis vitiis recesse-Domino reclamamus, et dicimus runt, in istud tamen quasi in ex-

auctoritatem de consensu tribuas, | malum celebre est, idcirco in mulnè eorum vitium nutrias annuendo. Noli, inquit scriptura, consentaneus esse cum derogantibus adversus proximum tuum, et non accipies super illum peccatum. Et alibi : « Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam. » Unde et beatus David, diversas innocentiæ · species justitiæque dinumerans, de hac quoque virtute non tacuit, dicendo: Et opprobrium non accepit adversus proximos suos : propterea quod ipse non solum adversatur, sed etiam persequitur detrahentem. Ait enim: Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar : est sane hoc vitium, quod vel in primis extingui debeat, et ab eis, qui se sancte instituere volunt, prorsus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil est quod ita mobilem mentem ac levem faciat, quam facile totum credere, et obtrectatorum verba temerario mentis assensu segui: hinc enim crebræ dissensiones, hinc odia injusta nascuntur. Hoc est, quod sæpe de amicissimis etiam inimicos facit, dum concordes quidem, sed credulas animas maliloqua lingua dissociat. At contra, magna quies animi, magnaque est morum gravitas, non temere de quoquam sinistri quid audire. Beatusque est, qui ita se contra hoc vitium armavit, ut apud eum detrahere nemo audeat. Quod si hæc in nobis esset diligentia, nè passim obtrectatoribus crederemus. iam omnes detrahere timerent : nè non tam alios, quam seipsos, viles. detrahendo facerent. Sed hoc ideo intentus ac vigilans, et adversus

tis fervet hoc vitium, quia pene ab omnibus libenter auditur. Adulatorum quoque assentationes, et noxia blandimenta fallaciæ, velut quasdam pestes animæ fuge. Nihil est quod tam facile corrumnat mentes hominum: nihil quod tam dulci et molli vulnere animum feriat. Unde et quidam sapiens ait: Verba adulatorum mollia feriunt autem interiora ventris. Et Dominus loquitur per Prophetam: « Popule meus qui beatificant vos, seducunt vos, et semitas pedum vestrorum dissipant. »

In multis, isto maxime tempore, regnat hoc vitium, quodque est gravissimum, humilitatis ac benevolentiæ loco ducitur. Eo fit, ut qui adulari nescit, aut invidus, aut superbus putetur. Est sane grande et subtile artificium, laudare alterum in commendationem sui, et decipiendo, animum sibi obligare decepti, quodque hoc maxime vitio agi solet, fictas laudes certo pretio vendere. Quæ hæc tanta est levitas animi, quæ tanta vanitas, relicta propria conscientia alienam opinionem sequi, et quidem fictam atque simulatam? rapi vento falsæ laudationis, gaudere ad circumventionem suam, et illusionem pro beneficio accipere? Tu ergo, si vere laudabilis esse cupis, laudem hominum nè requiras, illique præpara conscientiam tuam, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium, et tunc laus tibi erit à Deo. Sit igitur

peccata semper armatus animus aut ira præcipitet. Nihil enim tuus. Sermo in omnibus modera- quietius, nihil purius, nihil denitus et parcus, et qui necessitatem loquendi magis indicet, quam voluntatem. Ornet prudentiam verecundia, quodque præcipuum in feminis semper fuit, cunctas in te tincta delectant, sed anima ornata virtutes pudor superet. Diu ante virtutibus. Ideo et templum Dei, considera, quid loquendum sit : et adhuc tacens provide, nè quid dixisse pœniteat. Verba tua ponderet cogitatio, et linguæ officium animi libra dispenset. Unde scriptura dicit : « Argentum et aurum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende, nè forte labaris lingua. » Numquam malum verbum de ore tuo procedat, quæ ad cumulum benignitatis juberis etiam maledicentibus benedicere. Misericordes, inquit, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo, neque maledictum pro maledicto, sed è contrario benedicentes. Mentiri vero, atque jurare, lingua tua prorsus ignoret, tantusque in te sit veri amor, ut quidquid dixeris, juratum putes. De quo Salvator ad discipulos ait : « Ego autem dico vobis, non jurare omnino. » Et paulo post : « Sit autem sermo vester, est, est, non, non : quod autem his abundantius est, à malo est. »

In omni igitur actu, atque verbo quieta mens et placida servetur: semperque cogitationi tuæ Dei præsentia occurrat: sit humilis animus, ac mitis, et adversus sola vitia turpiora sunt vitia, cum virtutum erectus. Numquam illum aut super- specie celantur. Nulli te umquam

que pulchrius eâ mente esse debet, quæ in Dei habitaculum præparanda est : quem non auro templa fulgentia, non gemmis altaria dissanctorum corda dicuntur, affirmante Apostolo, qui ait : « Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus : Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. » Nihil habeas humilitate præstantius, nihil amabilius. Hæc est enim præcipua conservatrix, et quasi custos quædam virtutum omnium : nihilque est, quod nos ita et hominibus gratos, et Deo faciat, quam si vitæ merito magni, humilitate infimi simus. Propter quod scriptura dicit : « Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam. » Et Dominus loquitur per Prophetam : « Super quem alium requiescam, nisi super humilem, et quietum, et trementem verba mea? » Verumtamen humilitatem sequere, non quæ ostenditur, atque simulatur gestu corporis, aut fracta voce verborum, sed quæ puro affectu cordis exprimitur. Aliud est enim virtutem habere, aliud, virtutis similitudinem: aliud est, rerum umbram sequi, aliud, veritatem. Multo deformior illa est superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis latet. Nescio enim quomodo bia extollat, aut avaritia inflectat, de generis nobilitate præponas,

putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulornm : servum et nobilem de moribus pronunciat. Sola apud Deum libertas est, non servire peccatis. Summa apud Deum est nobilitas, clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator et pauper fuit? quid in feminis beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? sed illi piscatori et pauperi cœlestis regni à Christo creduntur claves : hæc sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsæ claves datæ sunt. Elegit enim Deus ignobilia, et contemptibilia huius mundi, ut potentes ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam et aliàs frustra sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cum universi paris honoris, et ejusdem apud Deum pretii sint, qui uno Christi sanguine sunt redempti: nec interest, qua quis conditione natus sit, cum omnes in Christo æqualiter renascamur. Nam et si obliviscimur, quia ex uno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per unum omnes regeneramur.

nere coperis, te putes esse jam non fornicari : sed hoc agit, ut cassanctam: hæc enim virtus adju- tigatione corporis erudiatur animentum est, non perfectio sancti- mus, quantoque nil ex voluptatitatis. Magisque id providendum est, bus concupiscit, tanto magis possit ne tibi hoc, quod licita contemnas, de virtutibus cogitare, nè perfecsecuritatem quamdam illicitorum | tionis magister imperfectum aliquid

neque obscuriores quasque, et hu- offertur Deo, non debet impedire miliore loco natas, te inferiores justitiam, sed adjuvare. Quid autem prodest tenuari abstinentia corpus, si animus intumescat superbia? quam laudem merebimur de pallore jejunii, si invidia lividi simus? quid virtutis habet, vinum non bibere, et ira atque odio inebriari? Tunc, inquam, præclara est abstinentia, tunc pulchra atque magnifica castigatio corporis, cum est animus jejunus à vitiis. Immo qui probabiliter ac scienter abstinentiæ virtutem tenent, eo affligunt carnem suam, quo animæ frangant superbiam : ut quasi de quodam fastigio contemptus sui atque arrogantiæ descendant ad implendam Domini voluntatem, quæ maxime in humilitate perficitur. Idcirco à variis ciborum desideriis mentem retrahunt, ut totam eius vim occupent in cupiditate virtutum. Jamque minus jejuniorum et abstinentiæ laborem caro sentit, anima esuriente justitiam. Nam et vas electionis Paulus, dum castigat corpus suum, et in servitutem redigit, nè aliis prædicans ipse reprobus inveniatur, non ob solam, ut quidam imperiti putant, hoc facit castitatem. Non enim huic tantummodo, sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur. Negue Cave, ne, si jejunare aut absti- magna, aut tota Apostoli gloria est, faciat. Quidquid supra justitiam in se ostendat : nè Christi imitator

extra præceptum quidquam aut vo- | quam adversus nos sinistræ famæ luntatem Christi faciat, nève minus exemplo quam verbo doceat, cumque aliis prædicaverit, ipse reprobetur, audiatque cum Pharisæis: « Dicunt enim, et non faciunt. » Apostolici vero et præcepti est et exempli, ut habeamus rationem non conscientiæ tantum, sed etiam famæ. Non superfluum, et à fructu vacuum, gentium magister hoc docet: vult enim etiam extraneos ad fidem homines per fidelium opera proficere, ut religionem ipsam religionis disciplina commendet. Et ideo sicut luminaria in mundo lucere nos jubet, in medio nationis pravæ et perversæ; ut incredulæ mentes errantium ex nostrorum actuum lumine, ignorantiæ suæ tenebras deprehendant. Unde ipse ad Romanos ait: Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Et alibi: « Sine offensione estote Judæis, et gentibus, et Ecclesiæ Dei, sicut ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod mulfis. »

Beatus est, qui tam sancte tamque graviter disposuit vitam suam, ut de eo sinistri aliquid ne fingi quidem possit, dum adversus obtrectatorum libidinem pugnat meriti magnitudo, nec fingere quisquam ausus est, quod à nullo putat esse credendum. Quod si id assegui difficile, atque nimis arduum est, saltem hanc adhibeamus vitæ nostræ diligentiam, nè malæ mentes occasionem inveniant detrahendi, nè ex nobis scintilla procedat, per debeas.

flamma confletur: alioquin frustra irascimur obtrectatoribus nostris, si eis ipsis obtrectandi materiam ministramus. Si autem, nobis diligenter atque sollicite omnia ad honestatem providentibus, cunctisque actibus nostris timorem Dei præferentibus, illi nihilominus insaniunt: consoletur nos conscientia nostra, quæ tunc maxime tuta est, tunc optime secura est, cum nè occasionem quidem male de se sentiendi dedit: illis enim, væ, dicitur per Prophetam, qui dicunt, quod bonum est malum, qui lucem appellant tenebras, et, quod dulce est amarum vocant. Nobis ergo Salvatoris aptabitur sermo : « Beati estis, cum vobis maledixerint homines mentientes. » Nos modo id agamus, ut male de nobis nemo loqui absque mendacio possit. Ita habeto sollicitudinem domus, ut aliquam tamen vacationem animæ tribuas. Eligatur tibi opportunus, et aliquantum à familiæ strepitu remotus locus, in quem tu, velut in portum, quasi ex multa tempestate curarum te recipias, et excitatos foris cogitationum fluctus secreti tranquillitate componas. Tantum ibi sit divinæ lectionis studium, tam crebræ orationum vices, tam firma et pressa de futuris cogitatio, ut omnes reliqui temporis occupationes facile hac vacatione compenses. Nec hoc ideo dicimus, quo te retrahamus à tuis : immo id agimus, ut ibi discas, ibique mediteris, qualem tuis præbere te

ARGUMENTUM.

Julianum divitem ac præpotentem, Job exemplo consolatur, quod duas virgunculas, filias, unam octo, alteram sex annorum, intra viginti dies amiserit, subsecuta deinde sit Faustinæ uxoris mors, et infelix generis cum unica superstite filia contracta adfinitas, totius insuper familiæ, reique familiaris dispendium ; charitatem ejus laudat, et exemplo Pammachii, Paulini, et Verze ad perfectam hortatur vitam, multis ostendens oblatio sui ipsius quantum excedat cuncta alia charitatis opera.

> Hieronymi ad Julianum consolatio.

EPISTOLA XXI.

Filius meus, frater tuus Ausonius, in ipso jam profectionis articulo, cum mihi præsentiam sui tarde dedisset, et cito abstulisset, atque in puncto temporis, salve pariter, valeque dixisset, vacuum se redire arbitratus est, nisi mearum aliquid ad te nugarum tumultuario sermone portaret. Jam demisso synthemate equus publicus sternebatur, et nobilem juvenem punicea indutum tunica baltheus ambiebat, et tamen ille apposito notario cogebat loqui, quæ velociter edita, velox consequeretur manus, et linguæ celeritatem prenderent signa verborum. Itaque non scribentis diligentia, sed dictantis temeritate longum

sitione verborum, ut totum in illa amicum, nihil de oratore reperias. In procinctu effusam putes, et abire cupienti ingestum viaticum. Divina scriptura loquitur, Musica in luctu, intempestiva narratio. Unde et nos leporem artis Rhetoricæ contemnentes, et puerilis atque plausibilis eloquii venustatem, ad sanctarum scripturarum gravitatem confugimus, ubi vera vulnerum medicina est, ubi dolorum certa remedia: in quibus recipit unicum filium mater in feretro: ubi turbæ dicitur circumstanti: « Non est mortua puella; sed dormit: » ubi et quatriduanus mortuus ad vocem inclamantis Domini ligatus egreditur.

Audio te in brevi tempore, duas virgunculas filias junctis pene extulisse funeribus, et pudicissimam ac fidissimam conjugem tuam Faustinam, imo fidei calore germanam, in qua sola post amissos liberos acquiescebas, subita tibi dormitione subtractam: quasi, si naufragus in littore latrones reperiat, et juxta eloquia Prophetarum, fugiens ursum, incidat in leonem, extendensque manum ad parietem, à colubro mordeatur. Conseguuta rei familiaris damna : vastationem totius barbaro hoste provinciæ, et in communi depopulatione privatas possessionum tuarum ruinas, abactos armentorum ac pécorum greges, vinctos occisosque servulos, et in unica filia, quam tibi tam crebræ ad te silentium rumpo, offerens tibi orbitates fecerant cariorem, elecnudam officii voluntatem. Extem- tum nobilissimum generum, ex quo. poralis est epistola, absque ordine ut omnia taccam, plus mœroris sensuum, sine lenocinio et compo- quam gaudii suscepisti. Hic est ca-

talogus tentationum tuarum. Hæc Domino; nec quicquam loquutus cum Juliano tyrunculo Christi, pugna hostis antiqui. Quæ si ad te respicias, grandia sunt : si ad bellatorem fortissimum, ludus et umbra certaminis. Beato Job post malorum examina, uxor pessima reservata est, ut per eam disceret blasphemare. Tibi sublata est optima, ut miseriarum solatium perderes.

Aliud est autem sustinere quam nolis, aliud desiderare quam diligas. Ille in tot mortibus filiorum, domus suæ ruinam, unum habuit sepulchrum, et scissis vestibus, ut pa-. rentis monstraret affectum, procidens in terram adoravit, et dixit: " Nudus exivi de utero matris meæ, nudus et redeam. Dominus dedit, Dominus abstulit : sicut Domino placuit, ita factum est : sit nomen Domini benedictum. » Tu, ut parcissime dicam, inter multorum officia propinguorum, et consolantes amicos, tuorum exeguias prosequutus es. Perdidit ille simul omnes divitias, et succedentibus sibi malorum nuntiis, ad singulas plagas ferebatur immobilis, complens in se illud de sapiente præconium,

> Si fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinæ.

Tibi major pars derelicta substantiæ, ut tantum tenteris, quantum ferre potes. Necdum enim ad eum pervenisti gradum, ut totis adversum te cuneis certetur.

Dives quondam dominus, et ditior pater, subito orbus et nudus est. Cumque in omnibus his, quæ con-

esset insipiens, exultans Dominus in victoria famuli sui, et illius patientiam suum ducens triumphum. dixit ad diabolum: « Animadvertisti famulum meum Job, quia non est quisquam similis ei super terram? Homo innocens, verus Dei cultor, abstinens se ab omni malo, et adhuc perseverans in innocentia. » Pulchrè addidit: « Et adhuc perseverans in innocentia, » quia difficile est, pressam malis innocentiam non dolere, et in hoc ipso fide non periclitari, quod se videat injustè sustinere quod patitur. Ad quæ respondens diabolus, Domino ait: «Corium pro corio, et omnia quæ habuerit homo, dabit pro anima sua : sed extende manum tuam, et tange ossa et carnes ejus nisi in faciem benedixerit tibi. » Callidissimus adversarius, et inveteratus dierum malorum, novit alia esse quæ extrinsecus sunt, et à philosophis quoque mundi adiaphora, hoc est, indifferentia nominantur, in eorumque amissione atque contemptu perfectam non esse virtutem : alia qua intrinsecus, et desiderata, cogant dolere perdentem. Unde audacter Dei renuit prædicationem, et dicit. nequaquam eum debere laudari, qui nihil de se, sed totum extra se dederit, qui pro corio suo coria obtulerit filiorum, deposuerit marsupium, ut fruatur corporis sanitate. Undè intelligat prudentia tua, usque ad hunc terminum pervenisse tentationes tuas, et dedisse te corium pro corio, pellem pro pelle, omniatigerant ei, non peccasset coram que que habes parum esse dare pro

anima tua, nec dum autem exten- | feci quod facere debui. Tulisti licarnes, nec ossa confracta. Ad quorum dolorem difficile est non ingemiscere, et in faciem Deo benedicere, pro eo quod est maledicere. Undè et Nabutha in Regum libris dicitur benedixisse Deum et Regem, et idcirco lapidatur à populo. Sciens autem Dominus athletam suum, immo virum fortissimum, etiam in isto extremo perfectoque certamine non posse superari : « Ecce (inquit) trado illum tibi, tantum animam illius custodi. » Caro sancti viri datur in diaboli potestatem, et animæ sanitas reservatur; nè si illud percussisset in quo sensus est, mentiscantis, sed eius qui statum mentis everterat.

Laudent ergo te alii, et tuas contra diabolum victorias panegyricis prosequantur : quod læto vultu mortes tuleris filiarum, quod in quadragesimo die dormitionis earum lugubrem vestem mutaveris, et dedicatio ossium Martyris, candida tibi vestimenta reddiderit, ut non sentires dolorem orbitatis tuæ. quem civitas universa sentiret : sed ad triumphum Martyris exultares, quod sanctissimam conjugem tuam non quasi mortuam, sed quasi proficiscentem deduxeris. Ego te nequaquam adulatione decipiam, nec lubrica laude supplantabo. Loquar illud potius, quod tibi audire conducit : Fili accedens ad servitutem Dei, præparato animam tuam

tam in te manum Dei, nec tactas beros quos ipse dederas : recepisti ancillam, quam mihi ob breve solatium commodaveras. Non contristor quod recepisti, sed ago gratias quod dedisti. Quondam dives adolescens, omnia quæ in lege præcepta sunt se implesse jactabat. Ad quem Dominus in Evangelio: « Unum, inquit, adhuc tibi deest : Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus : et veni, sequere me. » Qui omnia se fecisse dicebat, in primo certamine divitias vincere non potest. Undè et difficile intrant divites in regna cœlorum, quæ expeditos et alarum levitate subnixos habitatores desique judicium, non esset culpa pec- derant. Vade, inquit, et vende, non partem substantiæ, sed universa quæ possides : et da non amicis, non consanguineis, non propinquis, non uxori, non liberis; plus aliquid addam: Nihil tibi ex omnibus metu inopiæ reservans, ne cum Anania damneris et Saphira: sed da cuncta pauperibus, et fac tibi amicos de iniquo mammona, qui te recipiant in æterna tabernacula, ut me sequaris, ut Dominum mundi possessorem habeas, ut possis canere cum Propheta: Pars mea Dominus; et ut verus Levita, nihil de terrena hæreditate possideas. Et hoc hortor, si vis esse perfectus, si Apostolicæ dignitatis culmen cupis, si sublata cruce Christum sequi, si apprehenso aratro, non respicere post tergum, si in sublimi tecto positus, pristina vestimenta contemnis, et ad tentationem, et cum omnia fe- ut evadas Ægyptiam dominam, sæceris, dicito: Servus inutilis sum, culi pallium derelinquis. Unde et

Helias ad cœlorum regna festi- lingua, possunt ad majora perdunans, non potest ire cum pallio, sed mundo immundo vestimenta dimittit. Sed hoc, ais, Apostolicæ dignitatis est, et ejus qui velit esse perfectus. Cur autem et tu nolis esse perfectus? Cur qui in seculo primus es, non in Christi familia primus sis? An quia uxorem habueris? Habuit et Petrus, et tamen cum reti eam et naviculam dereliquit. Providentissimus Dominus, et omnium salutem desiderans, malensque pœnitentiam peccatoris quam mortem, abstulit etiam tibi hanc excusationem, ut non illa te retrahat ad terras, sed tu eam sequaris ad paradisi regna trahentem. Bona liberis pares, qui te ad Dominum præcesserunt, ut partes earum non in divitias sororis proficiant, sed in redemptionem animæ tuæ, atque alimenta miserorum. Hæc monilia filiæ tuæ à te expetunt, his gemmis ornari capita sua volunt. Quod periturum erat in serico, vilibus pauperum tunicis reservetur. Repetunt à te partes suas, junctæ sponso nolunt videri pauperes, et ignobiles propria ornamenta desiderant.

Nec est, quod te excuses nobilitate et divitiarum pondere. Respice sanctum virum Pammachium. tias, sed seipsos Domino obtulerunt: luntate pensantur. Ut multis erogacarnes et ossa, et animas suas Do- plures sunt, quibus nihil dedisti. mino consecrarunt: qui te et exem- Neque enim Darii opes, et Cræsi plo et eloquio, id est, et opere et divitiæ valent explere pauperes

cere. Nobilis es, et illi, sed in Christo nobiliores. Dives et honoratus, et illi, immo ex divitibus et honoratis. pauperes, et inglorii, et idcirco ditiores et magis inclyti, quia pro Christo pauperes et inhonorati. Et tu quidem bene facis, quod sanctorum diceris usibus ministrare. fovere monachos, Ecclesiis offerre quamplurima. Sed hæc rudimenta sunt militiæ tuæ. Contemnis aurum, contempserunt et multi philosophi. E quibus unus, ut cæteros sileam, multarum possessionum pretium projecit in pelagus: Abite, dicens, in profundum, malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Philosophus gloriæ animal. et popularis auræ vile mancipium, totam simul sarcinam deposuit: et tu te putas in virtutum culmine constitutum, si partem ex toto offeras? Te ipsum vult Dominus hostiam vivam, placentem Deo: te, inquam, non tua. Et ideo variis tentationibus commonet, quia multis plagis et doloribus eruditur Israel. Et « quem diligit Dominus, corripit : flagellat autem omnem filium, quem recipit. » Paupercula vidua duo æra minuta misit in gazophylacium. Et quia totum obtulit, quod habebat. omnes dicitur in oblatione munerum et ferventissimæ fidei Paulinum Dei superasse locupletes, quæ non presbyterum, qui non solum divi- pondere sui, sed offerentium voqui contra diaboli tergiversationem veris censum tuum, et quidam tua nequaquam pellem pro pelle, sed gaudeant liberalitate, tamen multo 15.

mundi. Quod si teipsum Domino dederis, et apostolica virtute perfectus, sequi coeperis Salvatorem; tunc intelliges, ubi fueris, et in exercitu Christi quam extremum tenueris locum. Non planxisti filias mortuas, et paternæ in genis lacrymæ Christi timore siccatæ sunt. Quanto major Abraham, qui unicum filium voluntate jugulavit, et quem hæredem mundi futurum audierat, non desperat etiam post mortem esse victurum. Jephte obtulit virginem filiam, et idcirco in enumeratione sanctorum ab Apostolo ponitur. Nolo tantum ea offeras Domino, quæ potest fur rapere, hostis invadere, proscriptio tollere: quæ et accedere possunt, et recedere, et, instar undarum ac fluctuum, à succedentibus sibi dominis occupantur: atque, ut uno cuncta sermone comprehendam, quæ velis, nolis, in morte dimissurus es. Illud offer. quod tibi nullus hostis possit auferre, nullus eripere tyrannus: quod tecum pergat ad inferos, immo ad regna cœlorum, et ad paradisi delicias. Extruis monasteria, et multus à te per insulas Dalmatiæ sanctorum numerus sustentatur. Sed melius faceres, si et ipse sanctus inter sanctos viveres. « Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus. » Apostoli gloriantur. quod omnia dimiserint, et secuti sint Salvatorem : et certe præter retia et navem nihil legimus eos dimisisse: et tamen testimonio futuri judicis coronantur, quia se offerentes, totum dimiserant, quod habebant.

Hæc loquor non in sugillationem operum tuorum, vel quod extenuem liberalitatem et eleemosynas tuas, sed quod te nolim inter sæculares esse monachum, et inter monachos sæcularem, totumque à te expetam, cujus audio mentem divino cultui deditam. Si huic consilio nostro vel amicus, vel assecla, vel propinquus renititur, et te ad delicias splendentis mensæ revocat, intelligito eum non de tua anima, sed de suo ventre cogitare, et omnes opes, lautaque convivia subita morte finiri. Octo et sex annorum, intra viginti dies duas filias amisisti, et arbitraris senem diu posse vivere? Cujus ut ætas longa tendatur, audi et David: « Dies vitæ nostræ septuaginta anni. Si autem amplius, octoginta: et quicquid superest, labor et dolor est. » Felix et omni dignus beatitudine, quem senectus Christo occupat servientem, quem extrema dies Salvatori invenerit militantem, qui non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta, cui in introitu paradisi dicetur: « Recepisti mala in vita tua, nunc autem hic lætare. » Nec enim ulciscetur bis Dominus in cadem re. Divitem purpuratum gehennæ flamma suscepit. Lazarus pauper, et ulceribus plenus, cujus carnes putridas lambebant canes et vix de micis mensæ locupletis, miseram sustentabat animam in sinu Abrahæ recipitur, et tanto patriarcha parente lætatur. Difficile, immo impossibile est, ut et præsentibus quis, et futuris fruatur bonis: ut ct hic ventrem, et ibi mentem imdelicias, ut in utroque sæculo primus sit, ut et in cœlo, et in terra

appareat gloriosus.

Quod si tibi tacita cogitatio scrupulum moverit, cur monitor ipse non talis sim, qualem te esse desidero, et nonnullos videris in medio itinere corruisse : illud breviter respondebo, non mea esse quæ dico, sed Domini Salvatoris: non monere quod ipse possim, sed quid debeat velle, qui servus futurus est Christi. Et athletæ suis incitatoribus fortiores sunt, et tamen monet debilior; ut pugnet ille qui fortior est. Noli respicere Judam negantem, sed Paulum respice confitentem. Jacob ditissimi patris filius, solus et nudus in baculo suo pergit Mesopotamiam, jacet lassus in itinere, et qui delicatissime à Rebecca matre fuerat educatus, lapide ad caput pro pulvillo utitur. Vidit scalam de terra usque ad cœlum, et ascendentes per eam Angelos et descendentes, et desuper innitentem Dominum, ut lassis manum porrigeret, ut ascendentes suo ad laborem provocaret aspectu. Unde et vocatur locus ipse Bethel, id est, domus Dei, in qua quotidie ascenditur atque descenditur. Et sancti enim corruunt, si fuerint negligentes, et peccatores pristinum recipiunt gradum, si sordes fletibus laverint. Hoc ideo dixi, ut non te terreant descendentes, sed provocent ascendentes. Numquam exemplum à malis sumitur. Etiam in sæculi rebus semper à meliori non sustinent, et in ipso conatu parte incitamenta virtutum sunt. | ultra vires ausa, succumbunt : Oblitus propositi et epistolaris bre- quantoque majus fuerit, quod di-

pleat, ut de deliciis transeat ad vitatis, plura dictare cupiebam : ad materiæ quippe dignitatem, et ad meritum personæ tuæ, parum est omne quod dicitur. Et ecce tibi noster Ausonius cœpit schedulas flagitare, urgere notarios et hinnitu ferventis equi, ingenioli mei, festinus arguere tarditatem. Memento igitur nostri, et cura, ut in Christo valeas. Atque ut cætera taceam, domestica sanctæ Veræ exempla sectare, quæ vere sequuta Christum peregrinationis molestias sustinet, et sit tibi tanti dux femina facti. Tribuat tibi Christus, ut audias, ut taceas, ut intelligas, et sic loquaris. Amen.

ARGUMENTUM.

Nepotianus presbyter, ad quem præcedens extat epistola, diem suum adhue juvenis extremum obierat. D. Hieronymus super ejus morte consolatur nune Heliodorum avunculum Episcopum : ostendens mortem non esse timendam, veluti quæ à Christo occisa sit : multosque infidelium veterum, qui fortiter eam in suis tolerarunt, primum recensens, ad laudes mortui deinde descendit, quibus expletis, humanam miseriam, Imperatorum, aliorumque procerum exemplo, anto oculos illi doctè ac ingeniosè ponit.

Hieronymi ad Heliodorum Epitaphium Nepotiani.

EPISTOLA XXII.

GRANDES materias ingenia parva

cendum est, tanto magis obruitur, qui magnitudinem rerum verbis non potest explicare. Nepotianus meus, tuus, noster, immo Christi, et quia Christi, idcirco plus noster, reliquit senes, et desiderii sui jaculo vulneratos, et intolerabili dolore confectos. Ouem hæredem putavimus, funus tenemus. Cui jam meum sudabit ingenium? cui litterulæ placere gestient? ubi est ille έργοδιώχτης noster, et cygneo canore vox dulcior? Stupet animus, manus tremit, caligant oculi, lingua balbutit. Quidquid dixero, quia ille non audit, mutum videtur. Stylus ipse quasi sentiens, et cera subtristior. vel rubigine, vel situ obducitur. Quotiescumque nitor in verba prorumpere, et super tumulum eius epitaphii hujus flores spargere, toties lacrymis implentur oculi, et renovato dolore, totus in funere sum. Moris quondam fuit, ut super cadavera parentum defunctorum in concione pro rostris laudes liberi dicerent, et instar lugubrium carminum ad fletus et gemitus audientium pectora concitarent. En rerum in nobis ordo mutatus est, et in calamitatem nostram perdidit sua jura natura. Quod exhibere senibus juvenis debuit, hoc juveni exhibemus senes. Quid igitur faciam? Jungam tecum lacrymas? Sed Apostolus prohibet, christianorum mortuos, dormientes vocans. Et Dominus in Evangelio: « Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.» Lazarus quoque, quia dormierat, suscitatus est. Læter et gaudeam,

ejus mutaret, quia placuerat Deo anima illius? Sed invito et repugnanti per genas lacrymæ fluunt, et inter præcepta virtutum, resurrectionisque spem, credulam mentem desiderii frangit affectus. O mors, quæ fratres dividis, et amore sociatos crudelis ac dura dissocias. Adduxit urentem ventum Dominus de deserto ascendentem, qui siccavit venas tuas, et desolavit fontem tuum. Devorasti quidem Jonam, sed et in utero tuo vivus fuit. Portasti quasi mortuum, ut tempestas mundi conquiesceret, et Ninive nostra illius præconio salvaretur. Ille, ille te vicit, ille te jugulavit. Fugitivus Propheta, qui reliquit domum suam, dimisit hæreditatem suam, dedit dilectam animam suam in manibus quærentium eum. Qui per Oseæ quondam tibi rigidus minabatur : « Ero mors tua, ô mors : ero morsus tuus, inferne. » Illius morte, tu mortua es : illius morte, nos vivimus. Devorasti, et devorata es. Dumque assumpti corporis sollicitaris illecebra, et avidis faucibus prædam putas, interiora tua adunco dente confossa sunt.

calamitatem nostram perdidit sua jura natura. Quod exhibere senibus juvenis debuit, hoc juveni exhibemus senes. Quid igitur faciam? Jungam tecum lacrymas? Sed Apomistolus prohibet, christianorum mortuos, dormientes vocans. Et Dominus in Evangelio: « Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.» Lazarus quoque, quia dormierat, suscitatus est. Læter et gaudeam, quia raptus est, ne malitia mentem

si amici tui sub pœna offendentis Adam, et qui non peccaverant, alienis peccatis tenebantur obnoxii, quid de his credendum est, qui dixerunt in cordibus suis, Non est Deus? qui corrupti, et abominabiles facti sunt in voluptatibus suis? qui declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum? Quod si Lazarus videtur in sinu Abrahæ, locoque refrigerii : quid simile infernus et regna cœlorum? Ante Christum Abraham apud inferos: post Christum latro in paradiso. Et idcirco in resurrectione ejus, multa dormientium corpora surrexerunt, visaque sunt in cœlesti liierusalem. Tuncque impletum est illud elogium : Surge qui dormis, et elevare, et illuminabit te Christus. Joannes Baptista in cremo personat: Penitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum : à diebus enim Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud. Flammea illa romphæa, custos paridisi, et præsidentia foribus Cherubim, Christi restincta et reserata sunt sanguine. Nec mirum hoc nobis in resurrectione promitti, cum omnes, qui in carne non secundum carnem vivimus municipatum habeamus in colo, et hic adhuc positis dicatur in terra : « Regnum Dei intra vos est. »

Adde guod ante resurrectionem Christi, notus tantum in Judæa erat

in inferno, quis in colorum regno? | tunc totius orbis homines, ab India usque ad Britanniam, à rigida Septentrionis plaga usque ad fervores Atlantici oceani, tam innumerabiles populi, et tantarum gentium multitudines. Quam variæ linguis, habitu, tam vestes, et armis : piscium ritu ac locustarum, et velut muscæ et culices conterebantur : absque notitia enim sui creatoris, omnis homo pecus est. Nunc vero passionem Christi et resurrectionem ejus, cunctarum gentium et voces, et litteræ sonant. Taceo de Hæbræis, Græcis, et Latinis, quas nationes fidei suæ in crucis titulo Dominus dedicavit. Immortalem animam et post dissolutionem corporis subsistentem, quod Pythagoras somniavit, Democritus non credidit, in consolationem damnationis suæ Socrates disputavit in carcere: Indus, Persa, Gothus, Ægyptius philosophantur. Bessorum feritas, et pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferiis homines immolabant, stridorem suum in dulce crucis fregerunt melos, et totius mundi una vox Christus est.

Quid agimus anima? quò nos vertimus? quid primum assumimus? quid tacemus? excideruntne tibi præcepta rhetorum? et occupata luctu, oppressa lacrymis, præpedita singultibus, dicendi ordinem non tenes? Ubi illud ab infantia studium litterarum, et Anaxagoræ, ac Telamonis semper laudata sententia? Sciebam me genuisse mortalem. Deus: in Israel magnum nomen Legimus Crantorem, cujus volumen, ejus, et ipsi, qui noverant eum, ta- ad confovendum dolorem suum, men ad inferos trahebantur : ubi secutus est Cicero. Platonis, Diosidonii ad sedandos luctus opuscula percurrimus, qui diversis ætatibus diversorum luctum vel libris, vel epistolis minuere sunt conati: ut. ctiam si nostrum areret ingenium. de illorum posset fontibus irrigari. Proponunt innumerabiles viros, et maxime Periclem, et Xenophontem Socraticum: quorum alter, amissis duobus filiis, coronatus in concione disseruit : alter, cum sacrificans filium in bello audisset occisum, deposuisse coronam dicitur, et camdem capiti reposuisse, postquam fortiter in acie dimicantem reperit concidisse. Quid memorem Romanos duces, quorum virtutibus, quasi quibusdam stellis, Latinæ micant historiæ? Pulvillus Capitolium dedicans, mortuum, ut nunciabatur, subito filium, se jussit absente sepeliri. L. Paulus septem diebus inter duorum exeguias filiorum triumphans urbem ingressus est. Prætermitto Maximos, Catones, Gallos, Pisones, Brutos, Scævolas, Metellos, Scauros, Marios, Crassos, Marcellos, atque Aulidios, quorum non minor in luctu, quam in bellis, virtus fuit, et quorum orbitates in Consolationis libro Tullius explicavit, ne videar potius aliena, quam nostra guæsisse. Quamquam et hæc in suggilationem nostri breviter dicta sint, si non præstet fides quod exhibuit infidelitas. Igitur ad nostra veniamus. Non plangam cum Jacob et David filios in lege morientes, sed cum Christo in Evangelio recipiam resurgentes. Judæorum luctus, christianorum gaudium est. « Ad pater, doles abesse viscera tua, et

genis, Clitomachi, Carneadis, Pos- | vesperam demorabitur fletus, et ad matutinum lætitia. Nox præcessit, dies autem appropinguavit. » Unde et Moyses moriens plangitur. Jesus absque funere et lacrymis in monte sepelitur. Quidquid de scripturis super lamentatione dici potest, in eo libro, quo Paulam Romæ consolati sumus, breviter explicavimus. Nunc nobis per aliam semitam ad eumdem locum perveniendum est, ne videamur præterita, et abolita quondam calcare vestigia.

> Scimus guidem Nepotianum nostrum esse cum Christo, et sanctorum mixtum choris, quod hic nobiscum eminus rimabatur in terris, et æstimatione quærebat, ibi videntem cominus dicere: « Sicut audivimus, sic et vidimus, in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: » sed desiderium absentiæ ejus ferre non possumus, non illius, sed nostram vicem dolentes: quanto ille felicior, tanto amplius nos in dolore, quod tali caremus bono. Flebant et sorores Lazarum. quem resurrecturum noverant, et ut veros hominis exprimeret affectus, ipse Salvator ploravit, quem resuscitaturus erat. Apostolus quoque ejus, qui dixit: « Cupio dissolvi, et esse cum Christo. » Et alibi: « Mihi vivere Christus est, et mori lucrum: » gratias agit, quod Epaphroditus de mortis sibi vicinia redditus sit, ne haberet tristitiam super tristitiam, non incredulitatis metu. sed desiderio charitatis. Quanto magis tu, et avunculus, et Episcopus, hoc est, et in carne, et in spiritu

obsecro, ut modum adhibeas in dolore, memor illius sententiæ: Nè quid nimis : obligatoque parumper vulnere, audias laudes ejus, cujus semper virtute lætatus es. Nec doleas quod talem amiseris, sed gaudeas quod talem habueris. Et sicut ii qui in brevi tabella terrarum situs pingunt : ita in parvo isto volumine cernas adumbrata, non expressa signa virtutum, suscipiasque à nobis non vires, sed voluntatem.

Hæc præcepta sunt rhetorum, ut majores ejus, qui laudandus est, et eorum gesta altius repetantur, sicque ad ipsum per gradus sermo perveniat, quo videlicet avitis paternisque virtutibus illustrior fiat, et aut non degenerasse à bonis, aut mediocres ipse ornasse videatur. Ego carnis bona, quæ semper et ipse contempsit, in animæ laudibus non requiram : nec me jactabo de genere, id est, de alienis bonis, cum Abraham, et Isaac, sancti viri, Ismaelem, et Esau peccatores genuerint, et è regione, Jephte, in catalogo justorum Apostoli voce numeratus, de meretrice sit natus. Anima, inquit, quæ peccaverit, ipsa morietur. Ergo, quæ non peccaverit, ipsa vivet. Nec virtutes, nec vitia parentum liberis imputantur. Ab eo tempore censemur, ex quo in Christo renascimur. Paulus, persecutor Ecclesiæ, et mane lupus rapax Benjamin, ad vesperam dividit escam. Ananiæ ovi submittens caput. Igitur et Nepotianus noster, quasi infantulus vagiens et rudis excluderet, nihil sibi amplius re-

quasi à te divulsa suspiras? Sed | puer, subito nobis quasi de Jordane nascatur. Alius forsitan scriberet, quod ob salutem illius orientem eremumque dimiseris, et me charissimum sodalem tuum redeundi spe lactaveris, ut primum, si fieri posset, sororem cum parvulo viduam: deinde, si consilium illa respueret, saltem nepotem dulcissimum conservares. Hic est enim ille, de quo tibi quondam vaticinatus sum: Licet parvulus ex collo pendeat nepos. Referret, inquam, alius, quod in palatii militia, sub chlamide, et candenti lino, corpus eius cilicio tritum sit : quod stans ante sæculi potestates, lurida jejuniis ora portaverit : quod adhuc sub alterius indumentis alteri militaverit: et ad hoc habuerit cingulum, ut viduis, pupillis, orphanis, oppressis miserisque subveniret. Mihi non placent dilationes istæ imperfectæ servitutis Dei, et centurionem Cornelium, ut lego justum, statim audio baptizatum.

> Verumtamen velut incunabula quædam nascentis fidei comprobemus, ut qui sub alienis signis devotus miles fuit, donandus laurea sit, postquam suo regi cœperit militare. Baltheo posito, habituque mutato quidquid castrensis peculii fuit, in pauperes erogavit. Legerat enim: « Oui vult perfectus esse, vendat omnia, quæ habet, et det pauperibus, et seguatur me. » Et iterum: « Non potestis duobus dominis servire, Deo, et mammonæ. » Excepta vili tunica, et operimento pari, quo, tecto tantum corpore, frigus

morem sequens, nec munditiis, nec sordibus notabilis erat : cumque arderet quotidie, aut ad Ægypti monasteria pergere, aut Mesopotamiæ invisere choros, vel certe insularum Dalmatiæ, quæ Altino tantum freto distant, solitudines occupare, avunculum Pontificem deserere non audebat, tot in illo cernens exempla virtutum, domique habens unde disceret, in uno atque eodem et imitabatur monachum, et Episcopum venerabatur: nec, ut in plerisque accidere solet, assiduitas familiaritatem, familiaritas contemptum illius fecerat : sed ita eum colebat, quasi parentem; ita admirabatur, quasi quotidie novum cerneret. Quid multa? fit clericus, et per solitos gradus presbyter ordinatur. Jesu bone, qui gemitus, qui ejulatus, quæ ei interdictio, quæ fuga oculorum omnium. Tum primum, et solum avunculo iratus est. Querebatur se ferre non posse, et juvenilem ætatem incongruam sacerdotio causabatur. Sed quanto magis repugnabat, tanto magis in se studia omnium concitabat, et merebatur negando, quod esse nolebat, eoque dignior erat, quo se clamabat indignum. Vidimus Timotheum nostri temporis, et canos in sapientia, electumque à Moyse presbyterum, quem ipse sciret esse presbyterum. Igitur clericatum non honorem intelligens, sed onus, primam curam invidiam; deinde, ut nullam obs-

servavit. Cultus ipse, provinciæ ut qui mordebantur ad ætatem eius. stuperent ad continentiam, subvenire pauperibus, visitare languentes, provocare hospitio, lenire blanditiis, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Cæcorum baculus, esurientium cibus, spes miserorum, solamen lugentium fuit. Ita in singulis virtutibus eminebat, quasi cæteras non haberet. Inter presbyteros, et coæquales. primus in opere, extremus in ordine. Quidquid boni fecerat. ad avunculum referebat : si quid forte aliter evenerat quam putarat, illum nescire, se errasse dicebat. In publico Episcopum, domi patrem noverat: gravitatem morum hilaritate frontis temperabat : gaudium in risu, non cachinnum, intelligeres. Virgines, et viduas Christi honorare ut matres, hortari ut sorores, cum omni castitate. Jam vero, postquam domum se contulerat, et, relicto foris clerico, duritiæ se tradiderat monachorum: creber in orationibus, vigilans in precando. Lacrymas Deo, non hominibus. offerebat : jejunia, in aurigæ modum, pro lassitudine et viribus corporis attemperabat. Mensæ avunculi intererat, et sic apposita quæque libabat, ut et superstitionem fugeret, et continentiam servaret. Sermo ejus per omne convivium de scripturis aliquid proponere, libenter audire, respondere verecunde, recta suscipere, prava non acriter confutare, disputantem conhabuit, ut humilitate superaret tra se magis docere, quam vincere: et ingenuo pudore, qui ornabat coni in se rumoris fabulam daret, atatem, quid cujus esset, simplidum, eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habebatur. Illud, aiebat, Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii est. Sic Minutius Felix, ita Victorinus, in hune modum est locutus Arnobius. Me quoque, quia pro sodalitate avunculi diligebat, interdum proferebat in medium, lectioneque assidua et meditatione diuturna, pectus suum bibliothecam fecerat Christi.

Ouoties ille transmarinis epistolis deprecatus est, ut aliquid ad se scriberem? quoties nocturnum de Evangelio petitorem, et interpellatricem duri judicis mihi viduam exhibuit? Cumque ego silentio magis quam litteris, denegarem, et pudore reticentis, pudorem suffunderem postulantis, avunculum mihi opposuit precatorem, qui et liberius pro alio peteret, et pro reverentia sacerdotii facilius impetraret. Feci ergo, quod voluit, et brevi libello amicitias nostras æternæ memoriæ consecravi. Ouo suscepto, Crœsi opes, et Darii divitias se vicisse jactabat. Illum oculis, illum manibus, illum sinu, illum ore tenebat. Cumque in stratu frequenter evolveret, super pectus soporati, dulcis pagina decidebat. Si vero peregrinorum, si amicorum, quispiam venerat, lætabatur nostro super se testimonio, et, distinctione moderata, et pronunquotidie, vel displicere videretur. sollicitudo disposita, non minus,

citer confiteri: atque in hunc mo- | Unde hic fervor, nisi ex amore Dei? unde legis Christi indefessa meditatio, nisi ex desiderio ejus qui legem dedit? Alii nummum addant nummo, et in marsupium suffocantes, matronarum opes venentur obsequiis: sint ditiores monachi, quam fuerant sæculares: possideant opes sub Christo paupere, quas sub locuplete diabolo non habuerant, et suspiret eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos. Nepotianus noster, aurum calcans, schedulas consectatur, et sicut sui in carne contemptor est, et paupertate incedit ornatior: ita totum animæ investigat ornatum.

Ad comparationem guidem superiorum modica sunt, quæ dicturi sumus : sed et in parvis idem animus ostenditur. Ut enim creatorem non in cœlo tantum miramur, et terra, sole, et oceano, elephantis, camelis, equis, bobus, pardis, ursis, leonibus: sed et in minutis quoque animalibus, formica, culice, muscis, vermiculis, et istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora, quam nomina, eamdemque in cunctis veneramus solertiam, ita mens Christo dedita, æque et in majoribus et in minoribus intenta est, sciens etiam pro otioso verbo reddendam esse rationem. Erat ergo sollicitus, si niteret altare, si parietes absque fuligine, si quidquid minus in opusculo erat, pavimenta tersa, si janitor creber in porta, vela semper in ostiis, si ciationis varietate pensabat; ut in sacrarium mundum, si vasa lucurecitando illo, ipse vel placere lenta, et in omnes cærimonias pia

non majus negligebat officium. | pulchro indumento, pulchritudo Ubicumque eum quæreres, in ecclesia invenires. Nobilem virum, O. Fabium miratur antiquitas, qui etiam Romanæ scriptor historiæ est: sed magis ex pictura, quam ex litteris, nomen invenit, et Beselchel nostrum, plenum sapientia et spiritu Dei scriptura testatur. Hyram quoque, filium mulieris Tyriæ, quod alter tabernaculi, alter templi supellectilem fabricati sint. Quo modo enim lætæ segetes, et uberes agri, interdum culmis, aristisque luxuriant : ita præclara ingenia et mens plena virtutibus in variarum artium redundat elegantiam. Unde et apud Græcos Philosophus ille laudatur, qui omne quo uteretur, usque ad pallium et annulum, manu sua factum gloriatus est. Hoc idem possumus et de isto dicere, qui basilicas Ecclesiæ, et martyrum conciliabula diversis floribus, et arborum comis, vitiumque pampinis adumbrarit : ut, quidquid placebat in Ecclesia, tam dispositione, quam visu, presbyteri laborem, et studium testare-

Macte virtute, cujus talia principia, qualis finis erit? O miserabilis humana conditio, et sine Christo vanum omne, quod vivimus. Quid te subtrahis? quid tergiversaris oratio? quasi enim mortem illius differre possimus, et vitam facere longiorem, sic timemus ad ultimum pervenire. « Omnis caro fenum, et.

animæ vestiebatur? Marcescebat, proh dolor! flante austro lilium, et purpura violæ in pallorem sensim migrabat. Cumque febri æstuaret, et venarum fontes hauriret calor, lasso anhelitu tristem avunculum consolabatur. Lætus erat vultus, et, universis circa plorantibus, solus ipse ridebat. Projicere pallium, manus extendere, videre quod alii non videbant, et quasi in occursum se erigens, salutare venientes: intelligeres illum non emori, sed emigrare? et mutare amicos, non relinguere. Volvuntur per ora lacrymæ: et obfirmato animo, non queo dolorem dissimulare quem patior. Quis crederet in tali illum tempore nostræ necessitudinis recordari, et, luctante anima, studiorum scire dulcedinem? Apprehensa avunculi manu, Hane, inquit, tunicam, qua utebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi. ætate patri, fratri collegio: et quidquid à te nepoti debebatur affectus. in illum transfer, quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, avunculi manum mei recordatione contrectans.

Scio quod nolucris amorem te civium sic probare, et affectum patriæ magis quæsisse in prosperis: sed hujuscemodi officium in bonis jucundius est, in malis gratius. Tota hunc civitas, tota planxit Italia: corpus terra suscepit: anima Christo reddita est. Tu nepotem omnis gloria ejus quasi flos feni. » quarebas, Ecclesia sacerdotem. Ubi nunc decora illa facies, ubi Præcessit te successor tuus. Quod totius corporis dignitas, qua, veluti [tu eras, ille post te judicio omnium

duplex pontificatus egressa est dignitas : dum in altero gratulatio est, quod tenuerit, in altero mœror, quod raptus sit, nè teneret. Platonis sententia est, omnem sapientium vitam, meditationem esse mortis. Laudant hoc philosophi, et in cœlum usque ferunt. Sed multo fortius Apostolus: Ouotidie, inquit, morior per gloriam vestram. Aliud est enim coronari; aliud agere : aliud vivere moriturum, aliud mori victurum. Ille moriturus est ex gloria, iste moritur semper ad gloriam. Debemus igitur et nos animo præmeditari, quod aliquando futuri sumus, et quod, velimus nolimus, abesse longius non potest. Nam si nongentos vitæ excederemus annos, ut ante diluvium vivebat humanum genus, et Mathusalem nobis tempora donarentur: tamen nihil esset præterita longitudo. quæ esse desisset. Etenim inter eum, qui decem vixit annos, et eum, qui mille : postquam idem vitæ finis advenerit, et irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantumdem est: nisi quod senex magis onustus peccatorum fasce proficiscitur.

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi Prima fugit : subeunt morbi, tristisque senectus,

Et labor, et dure rapit inclementia mortis.

Nævius poeta: Pati, inquit, necesse est multa mortalem mala. Unde et Niobem, quia multum fleverit, in lapidem et diversas bestias commutatam finxit antiquitas. Et dolore hosti reliquit imperium. Hesiodus natales hominum plan- Julianus, proditor animæ suæ,

merebatur. Atque ita ex una domo | gens, gaudet in funere. Prudenterque Ennius, « Plebs, ait, in hoc regi ante stat loco : licet lacrymari plebi, regi honeste non licet. » Ut regi, sic Episcopo, immo minus Episcopo, quam regi; ille enim nolentibus præest, hic volentibus: ille terrore subjicit, hic servituti donatur: ille corpora custodit ad mortem: hic animas servat ad vitam. In te oculi omnium diriguntur : domus tua, et conversatio, quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant. Cave nè committas, quod aut qui reprehendere volunt, indigne lacerasse videantur, aut qui imitari, cogantur delinquere. Vince, quantum potes, immo plus quam potes, mollitiem animi tui, et ubertim fluentes lacrymas reprime: nè grandis pietas in nepotem, apud incredulas mentes desperatio putetur in Deum. Desiderandus est tibi quasi absens, non quasi mortuus : ut illum expectare, non amisisse videaris.

Verum quid ago medens dolori. quem jam reor et tempore, et ratione sedatum, ac non potius replico tibi vicinas regum miserias, et nostri temporis calamitates, ut non tam plangendus sit, qui hac luce caruerit, quam gratulandum ei, qui de tantis malis evaserit? Constantius, Arianæ fautor hæreseos, dum contra inimicum paratur, et concitus fertur ad pugnam, in Mopsi viculo moriens magno Christum sensit in Media, quem primum in Gallia denegarat : dumque Romanos propagare vult fines, perdidit propagatos. Jovinianus, gustatis tantum imperialibus bonis fœtore prunarum suffocatus interiit: ostendens omnibus, quid sit humana potentia. Valentinianus, vastato genitali solo, et inultam patriam derelinquens, vomitu sanguinis extinctus est. Hujus germanus Valens, Gothico bello victus in Thracia, eumdem locum et mortis habuit, et sepulcri. Gratianus ab exercitu suo proditus, et ab obviis urbibus non receptus, ludibrio hosti fuit, cruentatæque manus vestigia parietes tui, Lugdune, testantur. Adolescens Valentinianus, et pene puer, post fugam, post exilia, post recuperatum multo sanguine imperium, haud procul ab urbe fraternæ mortis conscia, necatus est, et cadaver exanime suspendio infamatum. Quid loquar de Procopio, Maximo, Eugenio: qui utique, dum rerum potirentur, terrorigentibus erant? omnes capti steterunt ante ora victorum, et. quod potentissimis quondam miserrimum est, prius ignominia servitutis, quam hostili mucrone confossi sunt.

Dicat aliquis: Regum talis conditio est, feriuntque summos fulgura montes. Ad privatas veniam dignitates, nec de his loguar, qui biennium excedunt: atque, ut cæteros prætermittam, sufficit nobis

et christiani jugulator exercitus, Pityunte exultat. Ruffini caput pilo Constantinopolim gestatum est, et abscissa manus dextera, ad dedecus insatiabilis avaritiæ ostiatim stipem mendicavit. Timasius, præcipitatus repente de altissimo dignitatis gradu, evasisse se putat, quod Assæ vivit inglorius. Non calamitates miserorum, sed fragilem humanæ conditionis narro statum. Horret animus temporum nostrorum ruinas persegui. Viginti, et eo amplius anni sunt, quod inter Constantinopolim, et Alpes Julias quotidie Romanus sanguis effunditur. Scythiam, Thraciam, Macedoniam. Dardaniam. Daciam. Thessalonicam, Achaiam, Epiros, Dalmaticam, cunctasque Pannonas Gothus, Sarmata, Quadus, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomanni vastant, trahunt, rapiunt. Quot matronæ, quot virgines Dei, et ingenua nobiliaque corpora his belluis fuere Iudibrio? Capti Episcopi, interfecti presbyteri, et diversorum officia clericorum. Subversæ Ecclesiæ, ad altaria Christi stabulati equi, martyrum effossæ reliquiæ: ubique luctus, ubique gemitus, et plurima mortis imago. Romanus orbis ruit, et tamen cervix nostra erecta non flectitur. Quid putas nunc animi habere Corinthios. Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamque Græciam, quibus imperant barbari? Et certe paucas urbes nominavi, in quibus olim fuere regna non modica. Immunis ab his malis videbatur oriens. trium nuper consularium diversos et tantum nunciis consternatus. exitus scribere. Abundantius egens | Ecce tibi anno præterito ex ultimis

Caucasi rupibus immissi in nos leta sunt. Josaphat laudes Domini non jam Arabiæ, sed septentrionis lupi, tantas brevi provincias percurrerunt. Quot monasteria capta? quantæ fluviorum aquæ humano cruore mutatæ sunt? obsessa Antiochia, et urbes religuæ, quas Helis, Cydnus, Orontes, Euphratesque præterfluunt : tracti greges captivorum: Arabia, Phœnice, Palæstina, Ægyptus timore captivæ.

Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum,

Ferrea vox, Omnia pænarum percurrere nomina possim.

Neque enim historiam proposui scribere, sed nostras breviter flere miserias. Alioquin ad hæc merito explicanda et Thucydides, et Sallustius muti sint.

Felix Nepotianus, qui hæc non videt : felix, qui hæc non audit : nos miseri, qui aut patimur, aut patientes fratres nostros tanta perspicimus: et tamen vivere volumus, eosque qui his carent, flendos potius, quam beatos, putamus. Olim offensum sentimus, nec placamus Deum. Nostris peccatis barbari fortes sunt. Nostris vitiis Romanus superatur exercitus : et quasi non hæc sufficerent cladibus plus pene bella civilia, quam hostilis mucro consumpsit. Miseri Israelitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonosor servus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantum displicemus Deo, ut per rabiem barbarorum, illius in nos ira desæviat. Eze-

concinebat, et Dominus pro laudante superabat. Movses contra Amalech non gladio, sed oratione pugnavit. Si erigi volumus prosternamur. Proh pudor, et stolida usque ad incredulitatem mens: Romanus exercitus, victor orbis, et dominus, ab his vincitur, hos payet, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent : qui si terram tetigerint, se mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum voces: Fugient mille uno persequente? Nec amputamus causas morbi, ut morbus pariter auferatur : statimque cernamus sagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere.

Excessimus consolandi modum: et, dum unius mortem flere prohibemus, totius orbis mortuos planximus. Xerxes ille rex potentissimus, qui subvertit montes, maria constravit, cum de sublimi loco infinitam hominum multitudinem, et innumerabilem vidisset exercitum. flesse dicitur, quod post centum annos nullus eorum, quos tunc cernebat, superfuturus esset. O si possemus in talem ascendere speculam, de qua universam terram sub nostris pedibus cerneremus : jam tibi ostenderem totius orbis ruinas : gentes gentibus, et regnis regna collisa: alios torqueri, alios necari, alios absorberi fluctibus, alios ad servitutem trahi: hìc nuptias, ibi planctum: illos nasci, istos chias egit pœnitentiam, et centum mori : alios affluere deliciis, alios octoginta quinque millia Assyrio- mendicare : et non Xerxis tantum rum ab uno Angelo una nocte de-l exercitum, sed totius mundi hospatio defuturos. Vincitur sermo rei magnitudine, et minus est omne, quod dicimus.

Redeamus igitur ad nos : et. quasi è cœlo descendentes, paulisper nostra videamus. Sentis nè, obsecro te, quando infans, quando puer, quando juvenis, quando robustæ ætatis, quando senex factus sis? quotidie morimur, quotidie commutamur, et tamen æternos nos esse credimus. Hoc ipsum quod dicto, quod scribitur, quod relego, quod emendo, de vita mea tollitur. Quot puncta notarii, tot meorum damna sunt temporum. Scribimus, atque rescribimus : transeunt maria epistolæ, et, scindente sulcum lum habemus lucri, quod Christi sinamus.

mines, qui nunc vivunt in brevi nobis amore sociamur. « Charitas patiens est, benigna est: charitas non zelatur, non agit perperam, non inflatur, omnia sustinet, omnia credit, omnia sperat, omnia patitur. Charitas numquam excidit : » hæc semper vivit in pectore : ob hanc Nepotianus noster absens præsens est, et per tanta terrarum spatia divisus utraque complectitur manu. Habemus mutuæ obsidem charitatis. Jungamur spiritu, stringamur affectu : et fortitudinem mentis, quam beatus papa Chromatius ostendit in dormitione germani, nos imitemur in filio. Illum nostra pagella decantet : illum nostræ litteræ sonent. Quem corpore non valemus, recordatione teneacarina, per singulos fluctus ætatis mus : et, cum quo loqui non posnostræ momenta minuuntur. So- sumus, de eo loqui numquam de-

EPISTOLE

BEATI HIERONYMI,

QUÆ CIRCA VERAS HISTORIAS,

ET EXEMPLA SANCTORUM PULCHRE VERSANTUR.

LIBER TERTIUS.

ARGUMENTUM.

Faulus, à quo primum eremus habitari cœpta est, patria Thebæus, annos natus circiter quindecim, tam Græcis quam Ægyptiacis litteris eruditus, utroque orbatus parente, accusatus à sororis marito, quod christianus esset, sub Decio, et Valeriano persecutoribus fugiens, eremum petiit : ibi annis xciii, mira abstinentia, ac sanctitate, usquequo à magno illo Antonio divinitus admonito inviseretur, vitam traducens, obdormivit in Domino. Hujus vitam luculenter describit D. Hieronymus.

Vita Pauli Eremitæ.

EPISTOLA I.

INTER multos sæpe dubitatum est, à quo potissimum monachorum Eremus habitari cœpta sit. Quidam

cipium. Quorum et Helias plus nobis videtur propheta fuisse, quam monachus, et Joannes ante prophetare cœpisse, quam natus est. Alii autem (in quam etiam opinionem vulgus omne consentit), asserunt Antonium hujus propositi fuisse caput : quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes fuit. quam ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas vero, et Macarius, discipuli Antonii, quorum superior magistri corpus sepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quemdam Thebæum, principem istius rei fuisse : quod non tam nomine, quam opinione, nos quoque comprobamus. Nonnulli et hæc, et alia, prout voluntas tulit, jactitant, subterraneo specu crinitum calcaneo tenus hominem enim, altius repetentes, à beato fuisse; et multa, quæ persequi Ilelia, et Joanne sumpsere prin- otiosum est, incredibilia fingentes.

Quorum quia impudens menda- tringeret, super extructum plumi cium fuit, nè refellenda quidem sententia videtur.

Igitur, quia de Antonio, tam græco quam romano stylo diligenter traditum est, pauca de Pauli principio et fine scribere disposui, magis quia res omissa fuit, quam fretus ingenio. Ouomodo autem in media ætate vixerit, aut quas satanæ pertulerit insidias, nulli hominum compertum habetur. Sub Decio et Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, et Cyprianus Carthagine, felici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptum et Thebaidam ecclesias tempestas sæva populata est. Voti tunc christianis erat, pro Christi nomine gladio percuti. Verum hostis callidus, tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat jugulare, non corpora. Et, ut ipse (qui ab eo passus est) Cyprianus ait, volentibús mori, non permittebatur occidi. Cujus ut crudelitas notior fiat, duo memoriæ causa exempla subjectmus.

Perseverantem itaque quemdam in fide martyrem, et inter eculeos laminasque victorem, jussit melle perungi, et sub ardentissimo sole, ligatis manibus post tergum, resupinari: scilicet ut muscarum aculeis cederet, qui ignitas sartagines ante superasset. Alium, juvenili ætate florentem, in amænissimos hortulos præcepit abduci : ibique rosas, cum leni juxta murmure aquarum serperet rivus, et molli sibilo arborum folia ventus præs- cens intellexit, ad montium deserta

lectum resupinari jussit : et, nè se inde posset excutere, blandis scrico nexibus irretitum relinqui. Ouo cum, recedentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, coepit delicatis stringere colla complexibus, et, quod dictu quoque scelus est, manibus attrectare virilia, ut, corpore in libidinem concitato, se victrix impudica superjaceret. Quid ageret miles Christi, et, quò se verteret, nesciebat. Quem tormenta non vicerant, superabat voluptas. Tandem cœlitus inspiratus, præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit : ac sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superavit.

Per idem ergo tempus, quo talia gerebantur, apud inferiorem Thebaidam, cum sorore jam viro tradita, post mortem amborum parentum in hereditate locupleti, Paulus relictus est annorum circiter quindecim, litteris tam græcis quam ægyptiacis apprime eruditus, mansueti animi, Deum valde amans. Et cum persecutionis procella detonaret, in villam remotiorem et secretiorem secessit. Verum quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames? Sororis maritus cœpit prodere velle, quem celare debuerat. Non illum uxoris lacrymæ, non communio sanguinis, non spectans cuncta ex alto Deus ab scelere revocavit. Ad hæc instabat crudeinter lilia candentia, et rubentes litas, quæ pietatem videbatur imitari.

Quod ubi prudentissimus adoles-

progrediens, rursusque subsistens, atque hoc idem sæpius faciens, tandem reperit saxeum montem. ad cujus radicem haud procul erat grandis spelunca, quæ lapide claudebatur. Quo remoto, ut est cupiditas hominum occulta cognoscere, avidius explorans, animadvertit intus grande vestibulum, quod, aperto desuper cœlo, patulis diffusa ramis vetus palma contexerat. fontem lucidissimum ostendens. cujus rivum tantummodo foras erumpentem, statim modico foraterra sorbebat. Erant præterea per locum Ægyptiorum litteræ ferunt furtivæ monetæ officinam fuisse, ca tempestate, qua Cleopatræ junctus est Antonius.

Igitur adamato (quasi quod à Deo sibi offerretur) habitaculo. solitudine duxit ætatem : cibum et vestimentum ei palma præbebat. cius, in ea eremi parte, quæ juxta

confugiens, dum persecutionis fi- tentabatur. Hæc igitur incredibilia nem præstolaretur, necessitatem esse videbuntur ils qui non crediin voluntatem vertit, ac paulatim derint : quia omnia possibilia sunt credentibus.

Sed ut ad id redeam, unde digressus sum : cum jam centum tredecim annos beatus Paulus vitam coelestem ageret in terris, et nonagenarius in alia solitudine Antonius moraretur (ut ipse asserere solebat), hæc in mentem eius cogitatio incidit, nullum ultra se perfectum monachum in eremo consedisse. At illi per noctem quiescenti revelatum est, esse alium ulterius multo se meliorem, ad quem visendum deberet proficisci. Ilico, erumpente mine, eadem quæ genuerat, aquas luce, venerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans, exesum montem haud pauca habi- cœpit ire velle, quo nesciebat. Et tacula, in quibus scalpræ, etiam jam media dies, coquente desuper incudes, et mallei, quibus pecunia sole, fervebat : nec tamen à conto olim signata, visebantur. Hunc itinere abducebatur, dicens: Credo in Deum meum, quod servum suum, quem mihi promisit, ostendet. Nec plura his, conspicit hominem equo mixtum, cui opinio poctarum hippocentauro vocabulum indidit. Quo viso, salutaris impresomnem ibidem in orationibus et sione signi armat frontem. Et, Heus tu, inquit, quanam in parte hic servus Dei habitat? At ille bar-Quod nè cui impossibile videatur, barum nescio quid infrendens, et Jesum testor, et sanctos Angelos frangens potius verba, quam proloquens, inter horrentia ora senis Syriam Saracenis jungitur, vidisse blandum quæsivit alloquium, et me monachos, de quibus unus, per dextræ protensione manus cupitum triginta annos clausus, hordeaceo indicat iter: et sic patentes campos pane et lutulenta aqua vixit : alter | volucri transmittens fuga, ex ocuin cisterna veteri (quam gentili lis mirantis evanuit. Verum hæc sermone Syri cubam vocant) quin- utrum diabolus ad terrendum sique caricis per singulos dies sus- mulaverit; an, ut solet, eremus,

istam quoque gignat bestiam, incertum habemus.

Stupens itaque Antonius, et de eo, quod viderat, secum volvens, ulterius progreditur. Nec mora: inter saxosam convallem haud grandem homunculum videt, aduncis naribus, fronte cornibus asperata, cujus extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Infractusque et hoc Antonius spectaculo, scutum fidei, et loricam spei, ut bonus præliator arripuit. Nihilominus memoratum animal, palmarum fructus eidem ad viaticum, quasi pacis obsides, offerebat. Quo cognito, gradum pressit Antonius, et, quisnam esset interrogans, hoc ab eo responsum accepit : Mortalis ego sum, et unus ex accolis cremi. quos vario delusa errore gentilitas, Faunos, Satyrosque, et incubos vocans colit. Legatione fungor gregis mei. Precamur, ut pro nobis communem Deum depreceris. quem pro salute mundi venisse cognovimus, et in universam terram exiit sonus ejus. Talia eo loquente, longævus viator ubertim faciem lacrymis rigabat, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de Christi gloria, et de interitu satanæ : simulque admirans, quod ejus posset intelligere sermonem, et baculo humum percutiens, aiebat : Væ tibi Alexandria, quæ pro Deo portenta veneraris : væ tibi civitas meretrix, in quam totius orbis dæmonia confluxere. Quid nunc dic-

monstruosorum animalium ferax, et tu pro Deo portenta veneraris. Necdum verba compleverat, et quasi pennigero volatu petulcum animal aufugit. Hoc, nè cuiquam ob incredulitatem scrupulum moveat, sub rege Constantino, universo mundo teste, defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo vivus perductus, magnum populo spectaculum præbuit : et postea cadaver exanime, nè calore æstatis dissiparetur, sale infuso, Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, allatum est.

Sed, ut propositum persequar, Antonius cœptam regionem pergebat, ferarum tantum et bubalorum vestigia intuens, et eremi latam vastitatem : quid ageret, quò vertere gradum, nesciebat. Jam altera effluxerat dies: restabat unum, ut deseri se à Christo non posse confideret. Pernox secundas in oratione exegit tenebras : et dubia adhuc luce, procul intuetur lupam, sitis ardoribus anhelantem, ad radicem montis irrepere. Quam secutus oculis, et juxta speluncam, cum fera abiisset, accedens, intro cœpit aspicere, nihil curiositate proficiente, tenebris arcentibus visum. Verum, ut Scriptura ait, « Perfecta dilectio foras mittit timorem, » suspenso gradu et anhelitu temperato, callidus explorator ingressus, ac paulatim progrediens, sæpiusque subsistens, sonum aure captabat. Tandem per cæcæ noctis horrorem procul lumen intuitus, dum avidius properat, offenso in lapidem pede, strepitum concitura es? Bestiæ Christum loguuntur, tavit. Post cujus sonitum beaoccludens, serà obfirmavit. Tunc mirantium ora deposuit. Post cujus vero Antonius præ foribus corruens, usque ad sextam, et eo amplius horam aditum precabatur, dicens: Qui sim, unde, vel cur venerim, nosti. Scio me non mereri conspectum tuum: tamen, nisi videro, non recedam. Qui bestias recipis, hominem cur repellis? Ouæsivi, et inveni: pulso, ut aperiatur. Quod si non impetro, hic moriar ante postes tuos : certe sepelies vel meum cadaver.

Talia perstabat memorans, fixusque manebat. Ad quem responsum paucis ita reddidit heros:

Nemo sic petit, ut minetur : nemo cum lacrymis injuriam, vel calumniam facit, et miraris, si non recipiam, cum moriturus adveneris? Sic arridens Paulus patefecit ingressum. Quo aperto, dum in mutuos miscentur amplexus, propriis se salutavere nominibus, gratiæ Domino in commune referuntur.

Et post sanctum osculum, residens Paulus cum Antonio, ita exorsus est : En, quem tanto labore quæsisti, putridis senectute membris operit inculta canities. En vides hominem, pulverem mox futurum, Verum, quia charitas omnia sustinet, narra mihi quæso, quomodo se habeat humanum genus: an in antiquis urbibus nova tecta consurgant : quo mundus regatur imperio: an supersint aliqui, qui dæmonum errore rapiantur. Inter has sermocinationes, suspiciunt alitem corvum in ramo ar- comitem talis itineris acciperet, boris consedisse. Qui inde leniter precabatur. Et ille, Non debes,

tus Paulus ostium, quod patebat, subvolans, integrum panem ante abscessum: Eia, inquit Paulus. Dominus nobis prandium misit. vere pius, vere misericors. Sexaginta jam anni sunt, quod accipio dimidii semper panis fragmentum: verùm ad adventum tuum, militibus suis Christus duplicavit annonam.

> Igitur, Domino gratiarum actione celebrata, super vitrei marginem fontis uterque consedit. Hic vero, quis frangeret panem oborta contentio, pene diem duxit in vesperum. Paulus more cogebat hospitii. Antonius jure refellebat ætatis. Tandem consilium fuit, ut, apprehenso è regione pane, dum ad se quisque nititur, pars cuique sua remaneret in manibus. Dehinc paululum aquæ in fonte prono ore libaverunt : et immolantes Deo sacrificium laudis, noctem transegere vigiliis. Cumque jam esset terræ redditus dies, beatus Paulus ad Antonium sic locutus est. Olim te frater, in istis regionibus habitare sciebam: olim te conservum meum mihi promiserat Deus. Sed quia jam dormitionis meæ tempus advenit, et (quod semper cupiebam, dissolvi, et esse cum Christo), peracto cursu, superest mihi corona justitiæ: tu missus es à Domino, qui humo corpusculum meum tegas, immo terræ terram reddas.

His Antonius auditis, flens et gemens, nè se desereret, atque ut

inquit, quærere quæ tua sunt, sed tus, ex cellula pallium protulit. quæ aliena. Expedit quidem tibi. sarcina carnis abjecta, Agnum sequi : sed et cæteris expedit fratribus, ut tuo adhuc instituantur exemplo. Quamobrem quæso perge, nisi molestum est : et pallium, quod tibi Athanasius Episcopus dedit, ad involvendum corpusculum meum defer. Hoc autem beatus Paulus rogavit, non quod magnopere curaret, utrum tectum putresceret cadaver, an nudum : quippe qui tanto temporis spatio, contextis palmarum foliis vestiebatur, sed ut à se recedenti mœror suæ mortis levaretur. Stupefactus ergo Antonius, quod de Athanasio et pallio eius audierat, quasi Christum in Paulo videns, et in pectore ejus Deum venerans, ultra respondere nihil ausus est : sed cum silentio lacrymans, osculatis ejus oculis manibusque, ad monasterium, quod postea à Saracenis occupatum est, regrediebatur. Neque vero gressus sequebantur animum : sed quamvis corpus inane jejuniis, seniles etiam anni fregerant, tamen animo vincebat ætatem.

Tandem fatigatus, et anhelus, ad habitaculum suum, confecto itinere, pervenit. Cui cum duo discipuli, qui ei longo jam tempore ministrare consueverant, occurrissent, dicentes: Ubi tamdiu moratus es, pater? Respondit : Væ mihi peccatori, qui falsi monachi nomen fero. Vidi Heliam, vidi Joannem in deserto, et vere vidi Paulum in paradiso. Et sic ore compresso, et manu verberans pec- corpore, hymnos quoque et psal-

Rogantibusque discipulis, ut plenius, quidnam rei esset, exponeret, ait: « Tempus tacendi, et tempus loquendi. »

Tunc egressus foras, et nè modicum quidem cibi sumens, per viam, qua venerat, regressus est, illum sitiens, illum videre desiderans, illum oculis ac mente contemplans. Timebat enim, quod evenit, nè se absente. Christo debitum spiritum redderet. Cumque jam dies alia illuxisset, et trium horarum spatio viam remeavisset, vidit inter Angelorum catervas, inter Prophetarum et Apostolorum choros, niveo Paulum candore fulgentem in sublime conscendere. Et statim in faciem suam procidens. sabulum capiti superjaciebat, ploransque et eiulans, aiebat : Cur me Paule dimittis? cur insalutatus abis? tam tarde notus, tam cito recedis?

Referebat postea beatus Antonius, tanta se velocitate, quod reliquum erat viæ cucurrisse, ut instar avis pervolasset. Nec immerito. Nam introgressus speluncam, vidit genibus complicatis, erecta cervice, extensisque in altum manibus, corpus exanime: ac primum et ipse, vivere eum credens, pariter orabat. Postquam vero nulla, ut solebat, suspiria precantis audivit, in flebile osculum ruens, intellexit quod etiam cadaver sancti, Deum, cui omnia vivunt, officioso gestu precabatur.

Igitur obvoluto et prolato foras

cantans, contristabatur Antonius, quod sarculum, quo terram foderet, non haberet : fluctuansque vario mentis æstu, et secum multa reputans, dicebat: Si ad monasterium revertar, tridui iter est : si hic maneam, nihil ultra proficiam. Moriar ergo, ut dignum est, et juxta bellatorem tuum, Christe, ruens, extremum halitum fundam. Talia eo animo volvente, ecce duo leones ex interioris eremi parte currentes, volantibus per colla jubis, ferebantur. Quibus aspectis, primò exhorruit, rursusque ad Deum referens mentem, quasi columbas videret, mansit intrepidus. Et illi quidem directo cursu ad cadaver beati senis substiterunt, adulantibusque caudis circa ejus pedes accubuere, fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intelligeret eos plangere, quomodo poterant. Deinde haud procul coperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes, unius hominis capacem locum foderunt; ac statim quasi mercedem pro opere postulantes, cum motu aurium, cervice deiecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus pedesque lingentes. At ille animadvertit, benedictionem eos à se precari. Nec mora, in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent, ait : Domine, sine cujus nutu nec folium arboris defluit, nec unus passerum ad terram cadit, da illis sicut tu scis. Et manu annuens cis, ut abirent, imperavit. Cumque illi recessissent, sancti corporis peccatoris memineris : cui si Domi-

mos ex christiana traditione de-| oneri seniles curvavit humeros, et deposito eo in fossam, desuper humum congregans, tumulum ex more composuit. Postquam autem alia dies illuxit, nè quid pius hæres ex intestati bonis non possideret, tunicam ejus sibi vindicavit, quam in sportarum modum de palmæ foliis ipse sibi contexuerat. Ac sic ad monasterium reversus, discipulis cuncta ex ordine replicavit, diebusque solemnibus Paschæ et Pentecostes semper Pauli tunica vestitus est.

> Libet in fine opusculi ees interrogare, qui sua patrimonia ignorant, qui domos marmoribus vestiuat, qui uno filo villarum insuunt pretia: huic seni nudo quid umquam defuit? Vos gemma bibitis: ille naturæ concavis manibus satisfecit. Vos in tunicis aurum texitis : ille nè vilissimum quidem indumentum habuit mancipii vestri. Sed econtrario illi quidem pauperculo paradisus patet : vos auratos gehenna suscipiet. Ille vestem Christi, nudus licèt tamen servavit : vos, vestiti sericis indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissimo pulvere coopertus jacet, resurrecturus in gloriam : vos operosa saxi sepulcra premunt, cum vestris opibus arsuros. Parcite, quæso vobis, parcite saltem divitiis, quas amatis. Cur et mortuos vestros auratis obvolvitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lacrymasque non cessat? An cadayera divitum nisi in serico putrescere nesciunt? Obsecro, quicumque hæc legis, ut Hieronymi

nus optionem daret, multo magis stola scripserit, quæ vulgo legitur: eligeret tunicam Pauli cum meritis ejus, quam regum purpuram cum laudare defunctum, aliud, defuncti proprias narrare virtutes. Unde et

ARGUMENTUM.

Hilarion monachus, Thabitâ, Palæstinæ vico ortus, magni illius Antonii discipulus, quanta abstinentia, et sanctitate vitam duxerit, quantisque semper, etiam latitando, claruerit miraculis, latè, eruditeque Hieronymus ita scribit, ut in eo perfectum monachum contemplari jure quis valeat.

Vita sancti Hilarionis.

EPISTOLA II.

SCRIPTURUS vitam beati Hilarionis, habitatorem ejus invoco Spiritum sanctum: ut qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, ut facta dictis exequentur. Eorum enim, qui fecere virtutes (ut ait Crispus) tanta habentur merita, quantum ea verbis potuere attollere præclara ingenia. Alexander magnus Macedo (quem vel arietem, vel pardum, vel hircum caprarum Daniel vocat) cum ad Achillis tumulum pervenisset: Felicem te (ait juvenis) qui magno fruaris præcone meritorum, Homerum videlicet significans. Porro mihi tanti ac talis viri conversatio, vitaque dicenda est, ut Homerus quoque, si adesset, vel invideret materiæ, vel succumberet. Quamquam enim sanctus Epiphanius, Salaminæ Cypri Episcopus,

tamen aliud est, locis communibus laudare defunctum, aliud, defuncti proprias narrare virtutes. Unde et nos favore magis illius, quam injuria, coeptum ab eo opus aggredientes, maledicorum voces contemnimus, qui olim detrahentes Paulo meo, nunc fortè detrahent et Hilarioni, illum solitudinis calumniati, huic objicientes frequentiam : ut qui semper latuit, non fuisse, qui à multis visus est, vilis existimetur. Fecerunt hoc et majores eorum quondam Pharisæi, quibus nec Joannis eremus ac jejunium, nec Domini Salvatoris turba, cibi potusque placuere. Verum destinato operi imponam manum, et Scylleos canes obturata aure transibo.

Hilarion, ortus vico Thabatha, qui circiter quinque millia à Gaza, urbe Palæstinæ, ad austrum situs est, cum haberet parentes idolis deditos, rosa, ut dicitur, de spinis floruit. A quibus missus Alexandriam, grammatico traditus est: ibique, quantum illa patiebatur ætas, magna ingenii et morum documenta præbuit in brevi, carus omnibus, et loquendi arte gnarus. Quodque his majus est omnibus, credens in Dominum Jesum, non circi furoribus, non arenæ sanguine, non theatri luxuria delectabatur, sed tota illi voluntas in Ecclesiæ erat congregatione.

Quamquam enim sanctus Epiphanius, Salaminæ Cypri Episcopus, qui cum Hilarione plurimum versatus est, laudem ejus brevi epiferè mensibus juxta eum mansit, contemplans ordinem vitæ ejus, morumque gravitatem. Quam creber in oratione, quam humilis in suscipiendis fratribus, severus in corripiendis, alacer in exhortandis esset; et ut continentiam cibique ejus asperitatem nulla umquam infirmitas frangeret. Porro frequentiam eorum, qui ad eum ob varias passiones aut impetus dæmonum concurrebant, ultra non ferens: nec congruum esse ducens, pati in eremo populos civitatum, sicque sibi magis incipiendum esse, ut cœpisset Antonius, illum quasi virum fortem victoriæ præmia accipere, se vero necdum militare cœpisse, reversus est cum quibusdam monachis ad patriam: et, parentibus jam defunctis, partem substantiæ fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino reservans, timens illud de Actibus Apostolorum, Ananiæ et Sapphiræ vel exemplum, vel supplicium, maximèque Domini memor, dicentis: « Qui non renunciaverit omnibus quæ habet, non potest meus esse discipulus. » Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus, et armatus in Christo, solitudinem, quæ, in septimo milliario à Majoma Gazæ emporio per littus euntibus Ægyptum ad lævam flectitur, ingressus est. Cumque essent cruenta latrociniis loca, et propingui amicique ejus imminens periculum denunciarent, contempsit mortem. ut mortem evaderet.

mutato pristino habitu, duobus rabantur ætatem, nisi quod flamma quædam pectoris, et scintillæ fidei in oculis relucebant. Lenes erant genæ, delicatum corpus et tenue, et ad omnem injuriam impatiens, quod levi vel frigore, vel æstu posset affligi. Igitur sacco tantum membra coopertus, et pelliceum habens ependyten, quem illi beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum, inter mare et paludem, vasta et terribili solitudine fruebatur, quindecim tantum caricas post solis occasum comedens: et, quia regio latrociniis infamis erat, numquam in eodem loco mansitans. Quid faceret diabolus? quo se verteret? Oui gloriabatur ante, dicens: In cœlum ascendam: super sidera cœli ponam thronum meum, et ero similis Altissimo: cernebat se vinci à puero, et prius ab eo calcatum fuisse, quam per ætatem peccare potuisset.

Titillabat itaque sensus ejus, et pubescenti corpori solita voluptatum incendia suggerebat. Cogebatur tyrunculus Christi cogitare quod nesciebat, et ejus rei animo pompam volvere, cujus experimenta non noverat. Iratus itaque sibi, et pectus pugnis verberans, quasi cogitationes cæde manus posset excludere: Ego, inquit, aselle faciam, ut non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, et siti: gravi onerabo pondere: per æstus indagabo et frigora, ut cibum potius, quam lasciviam, cogites. Herbarum ergo succo, et paucis caricis post triduum vel Mirabantur omnes animum, mi- quatriduum deficientem animam psallens, et rastro humum fodiens, ut jejunjorum laborem labor operis duplicaret. Simulgue fiscellas junco texens, æmulabatur Ægyptiorum monachorum disciplinam, et Apostoli sententiam, dicentis: « Qui autem non operatur, non manducet. » Sic attenuatus, et in tantum exeso corpore, ut ossibus vix hæreret.

Quadam nocte cœpit infantum audire vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, planetum quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercitus, et prorsus variarum portenta vocum ut ante sonitu, quam aspectu, territus cederet. Intellexit dæmonum ludibria : et provolutus genibus, Christi crucem signavit in fronte, talique armatus casside, et lorica fidei circumdatus, jacehs fortius præliabatur, amodo videre desiderans, quos horrebat audire, et sollicitis oculis huc illucque circumspiciens: cum interim ex improviso, splendente luna, cernit rhedam ferventibus equis super se irruere : cumque inclamasset Jesum, ante oculos ejus repentino terræ hiatu pompa omnis absorpta est. Tunc ille ait : « Equum, et ascensorem projecit in mare. » Et, " Hi in curribus, et hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri magnificabimur. »

Multæ sunt tentationes ejus, et die noctugue variæ dæmonum insidiæ: quas si omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quoties illi nudæ mulieres cubanti,

sustentabat, orans frequenter et ruere dapes? Interdum orantem lupus ululans, et vulpecula ganniens transilivit, psallentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit. et unus, quasi interfectus, et ante pedes ejus corruens, sepulturam rogavit.

> Oravit semel fixo in terram capite: et, ut natura fert hominum, abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat : insiliit dorso ejus festinus agitator, et latera calcibus, cervicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnansque desuper, cum defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscitabatur.

> Igitur à sextodecimo usque ad vigesimum suæ ætatis annum, æstus et pluvias brevi tuguriunculo declinavit, quod junco et carice texerat. Extructa deinceps brevi cellula, quæ usque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc est statura sua humiliore, porro longitudine paulò ampliore, quam ejus corpusculum patiebatur, ut sepulchrum potius, quam domum crederes.

Capillum semel in anno die Paschæ totondit: super nudam humum, stratumque junceum usque ad mortem cubitavit; saccum, quo semel fuerat indutus, numquam lavans; et superfluum esse dicens, munditias in cilicio quærere. Nec mutavit alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationes et psalmos, quasi Deo præsente, recitabat. Et, quia lonquoties esurienti largissima appa- igum est per diversa tempora carptim dam breviter, ante lectoris oculos vitam eius pariter exponens, et deinceps ad narrandi ordinem regrediar.

A vigesimo primo anno usque ad vigesimum septimum, tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit, et aliis tribus panem aridum cum sale et aqua. Porro à vigesimo septimo usque ad trigesimum, herbis agrestibus, et virgultorum quorumdam radicibus crudis sustentatus est. A trigesimo autem primo usque ad trigesimum quintum, sex uncias hordeacei panis, et coctum modicè olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos, et totum corpus impetigine uri, et pumicea quadam scabredine contrahi, ad superiorem victum adjecit oleum: et usque ad sexagesimum tertium vitæ suæ annum hoc continentiæ cucurrit gradu, nihil extrinsecus, aut pomorum, aut leguminis, aut cujuslibet rei gustans. Inde, cum se videret corpore defatigatum, et propinquam putaret imminere mortem, à sexagesimo quarto anno usque ad octogesimum pane abstinuit, incredibili fervore mentis, ut eo tempore quasi novus accederet ad servitutem Domini, quo cæteri solent remissius vivere. Fiebant autem ei de farina et comminuto olere sorbitiunculæ, cibo et potu vix quinque uncias appendentibus : sicque complens ordinem vitæ, numquam ante solis occasum, nec in diebus festis, nec in gravissima valetudine solvit je- Non habent sani opus medico, sed

ascensum ejus edicere, comprehen- | junium. Sed jam tempus est, ut ad ordinem revertamur.

> Cum habitaret adhuc in tuguriolo annos natus decem et octo, latrones ad eum nocte venerunt, vel existimantes habere aliquid, quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare et paludem à vespere usque ad solis ortum discurrentes, numquam locum ejus cubiculi invenire potuerunt. Porro, clara luce reperto puero, quasi per jocum: Quid, inquiunt, faceres, si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit: Nudus latrones non timet. Et illi, Certe, aiunt, occidi potes: Possum, inquit, possum, et ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius et fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatosque oculos, correctiorem deinceps vitam pollicentes.

Viginti et duos jam in solitudine habebat annos, fama tantum notus omnibus, et per totas Palæstinæ vulgatus urbes, cum interim mulier quædam Eleutheropolitana, cernens despectui se haberi à viro ob sterilitatem (jam enim per annos quindecim nullos conjugii fructus dederat) prima irrumpere ausa est beatum Hilarionem : et nihil tale suspicanti, repentè genibus ejus advoluta, Ignosce, inquit, audaciæ, ignosce necessitati meæ. Quid avertis oculos? quid rogantem fugis? Noli mulierem aspicere, sed miseram. Hic sexus genuit Salvatorem.

qui malè habent. Tandem substitit, et post tantum temporis visa muliere, interrogavit causam adventus ejus, ac fletuum. Et postquam didicit, levatis ad cœlum oculis, fidere eam jussit, eumtemque lacrymis prosecutus, exacto anno vidit cum filio.

Hoc signorum ejus principium, majus aliud signum nobilitavit. Aristæne, Elpidii, qui postea præfectus prætorio fuit, uxor, valde nobilis inter suos, et inter christianos nobilior, revertens cum marito. et tribus liberis à beato Antonio, Gazæ propter eorum infirmitatem remorata est. Ibi enim sive ob corruptum aerem, sive (ut postea claruit) propter gloriam Hilarionis servi Dei, hemitritæo pariter arrepti, omnes à medicis desperati sunt, Jacebat ululans mater, et quasi inter tria filiorum discurrens cadavera, quem prius plangeret, nesciebat. Cognito autem, quod esset quidam monachus in vicina solitudine, oblita matronalis pompæ, tantum se matrem noverat; vadit comitata ancillulis, et eunuchis: vixque ei à viro persuasum est, ut asello sedens pergeret. Ad quem cum pervenisset, Per Deum te, ait, Jesum clementissimum Deum nostrum, obtestor, per crucem ejus et sanguinem, ut reddas mihi tres filios, et glorificetur in urbe gentilium nomen Domini Salvatoris : ingrediatur servus ejus Gazam, et Marnas corruat. Renuente illo, et dicente, numquam se egressurum ne villulam quidem ingrederetur, prostravit se illa humi, crebro clamitans: Hilarion, serve Christi, redde mihi liberos meos. Quos Antonius tenuit in Ægypto, à te serventur in Syria. Flebant cuncti, qui aderant: sed et ipse negans flevit. Quid multa? Non prius mulier recessit quam ille pollicitus est, se post solis occasum Gazam introiturum. Quò postquam venit, singulorum lectulos, et arentia membra considerans, invocavit Jesum. Et, ô mira virtus, quasi de tribus fontibus sudor pariter erupit : eadem hora acceperunt cibos: lugentemque matrem cognoscentes, et benedicentes Deum, Sancti manus deosculati sunt. Quod postquam auditum est, et longe lateque percrebuit, certatim ad eum de Syria et Ægypto populi confluebant, ita ut multi crederent in Christum, et se monachos profiterentur. Necdum enim tunc monasteria erant in Palæstina, nec quisquam monachos ante sanctum Hilarionem in Syria noverat. Ille fundator et eruditor huius conversationis, et studii in hac provincia fuit. Habebat Dominus Jesus in Ægpyto senem Antonium : habebat in Palæstina Hilarionem juniorem.

rum, obtestor, per crucem ejus et sanguinem, ut reddas mihi tres filios, et glorificetur in urbe gentilium nomen Domini Salvatoris : ingrediatur servus ejus Gazam, et Marnas corruat. Renuente illo, et dicente, numquam se egressurum de cella, nec habere consuctudinem, ut non modo civitatem, sed

Jesus, Clamante autem illa, et misericordiam deprecante, expuit in oculos ejus : statimque Salvatoris exemplum virtus eadem secuta est sanitalis.

Auriga quoque Gazensis, in curru percussus à dæmone, totus obriguit, ita ut nec manus agitare, nec cervicem posset reflectere. Delatus ergo in lecto, cum solam linguam moveret ad preces, audit, non prius posse sanari, quam crederet in Jesum, et se sponderet arti pristinæ renunciaturum. Credidit, spopondit, sanatus est, magisque de animæ, quam de corporis salute exultavit.

Prætereà fortissimus juvenis, nomine Marsitas de territorio Hierosolymæ, tantum sibi applaudebat in viribus, ut quindecim frumenti modios diu longeque portaret : et hanc haberet palmam fortitudinis suæ, si asinos vinceret. Hic afflictus pessimo dæmone, non catenas, non compedes, non claustra ostiorum integra patiebatur: multorum nasum et aures morsibus amputaverat : horum pedes , illorum gulam fregerat: tantumque sui terrorem omnibus incusserat, ut oneratus catenis, et funibus, in diversa nitentium, quasi ferocissimus taurus ad monasterium pertraheretur. Quem postquam fratres videre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) nunciaverunt Patri. Ille, sicut sedebat, jussit eum ad se pertrahi, et dimitti. Solutoque, Inclina, ait, caput, et veni. Tremere

peribus, curasset te verus medicus tere, nec aspicere contra ausus. omnique ferocitate deposita, pedes cœpit sedentis lambere. Adjuratus itaque dæmon, et tortus, qui juvenem possederat septima die egressus est.

Sed nec illud tacendum est, quod Orionus, vir primarius et ditissimus urbis Ailæ, quæ mari rubro imminet, à legione possessus dæmonum, ad eum adductus est. Manus, cervix, latera, pedes ferro onerati erant : furorisque sævitiam torvi oculi minabantur. Cumque deambularet Sanctus cum fratribus, et de scripturis nescio quid interpretaretur, erupit ille de manibus se tenentium et amplexus eum post tergum, in sublime levavit. Clamor ortus ab omnibus: timebant enim, nè confecta jejuniis membra collideret. Et sanctus arridens, Sinite (inquit) et mihi meum palæstritam dimittite. Ac sic reflexa super humeros manu, caput eius tetigit, apprehensoque crine, ante pedes adduxit, stringens è regione ambas manus ejus, et plantas utroque calcans pede, simulque ingeminans, torquere, ait, dæmonum turba, torquere. Cumque ille ejularet, et reflexa cervice terram vertice tangeret: Domine, inquit, Jesu, solve miserum, solve captivum. Ut unum, ita et plures vincere, tuum est. Rem loquor inauditam. Ex uno hominis ore diversæ voces, et quasi confusus populi clamor audiebatur. Curatus itaque et hic, non post multum temporis, cum uxore et liberis venit ad monasterium, plurima quasi gratiam redditurus, dona ille miser cœpit, et cervicem flec- afferens. Cui sanctus : Non legisti, sint: quorum alter accepit pretium, alter obtulit, ut ille venderet gratiam Spiritus sancti, hic mercaretur? Cumque Orionus flens diceret: Accipe, et da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per urbes ambulas, et nosti pauperes. Ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum, occasio avaritiæ est: misericordia vero artem non habet. Nemo melius erogat, quam qui sibi nihil reservat. Tristi autem, et in terra jacenti, Noli, inquit, constristari, fili, quod facio pro me, et pro te facio. Si enim hæc accepero, et ego offendam Deum, et ad te legio revertetur.

Quis vero possit silentio præterire, guod Gazanus Majumites, haud longe à monasterio eius lapides ad ædificandum de ora maris cædens, totus paralysi dissolutus, et ab operis sociis delatus ad Sanctum, statim ad opus reversus est? Etenim littus, quod Palæstinæ Ægyptoque prætenditur, per naturam molle, arenis in saxa durescentibus, asperatur : paulatimque cohærescens sibi glarea, perdit tactum, cum non perdat aspectum.

municeps, christianus, adversum Gazensem duumvirum, Marnæidolo deditum, Circenses equos nutriebat. Hoc siguidem in Romanis urbi-

inquit, quid Giezi, quid Simon passi | fregisse victoria sit. Hic itaque, æmulo suo habente maleficum, qui dæmonicis quibusdam imprecationibus hujus impediret equos, et illius incitaret ad cursum, venit ad beatum Hilarionem, et non tam adversarium lædi, quam se defendi obsecravit. Ineptum visum est venerando seni, in hujuscemodi nugis orationem perdere. Cumque subrideret, et diceret : Cur enim non magis equorum pretium pro salute animæ tuæ pauperibus erogas? Ille respondit, functionem esse publicam, et hoc non tam se velle, quam cogi: nec posse hominum christianum uti magicis artibus, sed à servo Christipotius auxilium petere, maxime contra Gazenses, adversarios Dei, et non tam sibi, quam Ecclesiæ Christi insultantes. Rogatus ergo à fratribus, qui aderant, scyphum fictilem, quo bibere consueverat, aqua jussit impleri, eique tradi: quem cum accepisset Italicus, et stabulum, et equos, et aurigas suos, rhedam, carcerumque repagula aspersit. Mira vulgi expectatio: nam et adversarius hoc ipsum irridens diffamaverat : et fautores Italici, sibi certam victoriam pollicentes, exultabant. Igitur, dato signo, Sed et Italicus, ejusdem oppidi hi advolant, isti præpediuntur. Sub horum curru rotæ fervent, illi prætervolantium terga vix cernunt. Clamor fit vulgi nimius, ita ut ethnici quoque ipsi concreparent. bus jam inde servabatur à Romulo, Marnas victus à Christo est. Porro ut, propter felicem Sabinarum furentes adversarii Hilarionem maraptum, Conso, quasi consiliorum leficum christianorum ad suppli-Deo, quadrigæ septenno currant cium poscunt. Indubitata ergo circumitu, et equos partis adversæ victoria, et illis, et multis retro

fuit.

De eodem Gazensis emporii oppido virginem Dei vicinus juvenis deperibat. Qui cum frequenter, tactu, jocis, nutibus, sibilis, et cæteris hujusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil profecisset : perrexit Memphim, ut. confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum doctus ab Æsculapii vatibus, non remediantis animas, sed perdentis, venit præsumptum animo stuprum gestiens, et subter limen domus puellæ tormenta quædam verborum, et portentosas figuras sculptas in æris Cyprii lamina defodit. Illico insanire virgo, et amictu capitis abjecto, rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium seni traditur: ululante statim et confitente dæmone, Vim sustinui, invitus abductus sum : quam bene Memphis somniis homines deludebam. O cruces, ô tormenta, quæ patior. Exire me. cogis, et ligatus subter limen licio et lamina teneor. Non exeo nisi me adolescens qui tenet, dimiserit. Tunc senex, Grandis, ait, fortitudo tua, qui licio et lamina strictus teneris. Dic, quare ausus es ingredi puellam Dei? Ut servarem, inquit, eam virginem. Tu servares, proditor castitatis? cur non potius in eum, qui te mittebat, es ingressus? Ut quid, respondit, Deambulabat tunc senex in arenis intrarem in eum, qui habebat col- mollibus, et secum de psalmis nes-

circensibus plurimis fidei occasio legam meum amoris dæmonem? Noluit autem Sanctus antequam purgaret virginem, vel adolescentem, signa jubere perquiri: ne aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem; asserens fallaces esse dæmones, et ad simulandum esse callidos : sed magis reddita sanitate increpavit virginem, cur fecisset talia, per quæ in eam dæmon intrare potuisset.

> Non solum autem in Palæstina, et in vicis ac urbibus Ægypti vel Syriæ, sed etiam in longinguis provinciis fama eius percrebuerat. Namque candidatus Constantii Imperatoris, rutilus coma, et candore corporis indicans provinciam (inter Saxones quippe, et Alemanos gens est non tam lata quam valida, apud historicos Germania, nunc vero Francia vocatur) antiquo hoc est, ab infantia possessus à dæmone, qui noctibus eum ululare, ingemiscere, fremere dentibus compellebat, secreto ab Imperatore evectionem petiit, causam ei simpliciter indicans. Et acceptis ad consularem quoque Palæstinæ litteris, cum ingenti honore et comitatu Gazam deductus est. Qui cum à decurionibus illius loci quæsisset, ubi habitaret Hilarion monachus : territi Gazenses, et putantes eum ab Imperatore missum, ad monasterium adduxerunt, ut et honorem commendato exhiberet, et, si quid ex præteritis injuriis in Hilarionem esset offensæ, novo officio deleretur.

cio quid submurmurabat. Videns- clamore adduxerunt. Sanguinei que tantam turbam venientem, substitit, et, resalutatis omnibus, manuque eis benedicens, post horam cæteros abire præcepit, illum cum servis suis et apparitoribus remanere. Ex oculis enim ejus, et vultu, cur venisset, agnovit. Statim ergo ad interrogationem sancti suspensus homo, vix terram pedibus tangens, et immane rugiens, Syro, quo interrogatus fuerat, sermone respondit. Videres de ore barbaro, et qui Francam tantum et Latinam linguam noverat, Syra ad purum verba resonare : ut non stridor, non aspiratio, non idioma aliquod Palæstini deesset eloquii. Confessus est itaque, quo in eum intrasset ordine. Et, ut interpretes ejus intelligerent qui græcam tantum et latinam linguam noverant, græce quoque eum interrogavit. Ouo similiter et in verba eadem respondente, multasque incantationum occasiones, et necessitates magicarum artium obtendente, Non curo, ait, quomodo intraveris, sed, ut exeas, in nomine Domini nostri Jesu Christi impero. Cumque curatus esset, simplicitate rustica decem auri libras offerens, hordeaceum ab eo panem accepit, audiens quod, qui tali cibo alerentur, aurum pro luto ducerent.

Parum est de hominibus loqui : bruta quoque animalia quotidie ad eum furentia pertrahebantur : in quibus Bactrum camelum, enormis magnitudinis, qui jam multos obtriverat, triginta et eo amplius viri

erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, et super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Jussit igitur eum dimitti senex. Statim vero et qui adduxerant, et qui cum sene erant, usque ad unum omnes diffugerunt. Porro ille solus perrexit obviam, et sermone Syro: Non me, inquit, terres, diabole, tanta mole corporis. Et in vulpecula et in camelo unus atque idem es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quem dum furens et quasi eum devoratura bellua pervenisset, statim corruit, submissumque caput terræ coæquavit, mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subito mansuetudinem. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam jumenta corripere: et tanto eorum ardere odio, ut non solum ipsos, sed et ea quæ ipsorum essent, cuperet interire. Hujusque rei proponebat exemplum, quod antequam beatum Job tentare permitteretur. omnem substantiam ejus interfecerit. Nec movere quempiam debere, quod Domini jussione duo millia porcorum à dæmonibus interfecta sunt : si quidem eos, qui viderant, non potuisse aliter credere, exisse de homine tantam dæmonum multitudinem, nisi grandis porcorum numerus, et quasi à multis actus, pariter corruisset.

Tempus me deficiet, si volucro universa signa, quæ ab eo perpetrata sunt, dicere. In tantam enim à Domino fuerat elevatus gloriam, ut distentum solidissimis funibus cum beatus quoque Antonius, audiens

libenterque ejus epistolas sumeret. Et, si quando de Syriæ partibus ad se languentes perrexissent, diceret eis: Quare vos tam longe vexare voluistis, cum habeatis ibi filium meum Hilarionem? Exemplo itaque eius per totam Palæstinam innumerabilia monasteria esse cœperunt, et omnes ad eum monachi certatim concurrere. Quod ille cernens, laudabat Domini gratiam, et ad profectum animæ singulos cohortabatur, dicens: præterire figuram hujus mundi, et illam esse veram vitam, quæ vitæ præsentis emeretur incommodo.

Volens autem exemplum eis dare et humilitatis, et officii, statis diebus ante vindemiam lustrabat cellulas monachorum. Quod postquam cognitum est à fratribus, omnes ad eum confluebant, et comitati tali duce, circumibant monasteria habentes viaticum suum : quia interdum usque ad duo millia hominum congregabantur. Sed, et procedente tempore unaquæque villula vicinis monachis, ad susceptionem sanctorum gaudens, cibos offerebat. Quantum autem fuerit in eo studii, ut nullum fratrem, quamvis humilem, quamvis pauperem, præteriret, vel illud indicio est, quod vadens in desertum Cades ad unum de discipulis suis visendum, cum infinito agmine monachorum pervenit Elusam, eo forte die, quo anniversaria solemnitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregaverat. Colunt autem illam ob Luciferum, cujus cultui Saraceno- rerent: sine esu uyæ mane omnes

conversationem ejus, scriberet ei, rum natio dedita est. Sed et ipsum oppidum ex magna parte semibarbarum est, propter loci situm. Igitur audito, quod sanctus Hilarion præteriret (multos enim Saracenorum arreptos à dæmone frequenter curaverat), gregatim ei cum uxoribus et liberis obviam processere, submittentes colla, et voce Syra Barech, id est, benedic, inclamantes. Quos ille blande humiliterque suscipiens, obsecrabat, ut Deum magis, quam lapides, colerent: simulque ubertim flebat, cœlum spectans, et pollicens, si Christo crederent, ad eos se crebro esse venturum. Mira Domini gratia: non prius abire passi sunt, quam futuræ Ecclesiæ lineam mitteret, et sacerdos eorum, ut erat coronatus, Christi signo denotaretur.

Alio quoque anno cum exiturus esset ad visenda monasteria, et digereret in schedula, apud quos manere, quos in transitu visitare deberet: scientes monachi quemdam de fratribus parciorem, simulque cupientes vitio eius mederi, rogabant ut apud eum maneret. Et ille, Quid, inquit, vultis et vobis injuriam, et fratri vexationem facere? Ouod postquam frater ille parcus audivit, erubuit: et annitentibus cunctis, vix ab invito impetravit, ut suum quoque monasterium in mansionum ordine poneret. Post diem ergo decimum venerunt ad eum, custodibus jam in vinea, qua venirent illi dispositis, qui cum lapidibus et glebarum jactu, fundæque vertigine accedentes determulante scire quod evenerat.

Porro suscepti ab alio monacho; cui Sabas vocabulum est (debemus quippe parci tacere vocabulum, largi dicere), quia Dominicus erat dies, invitabantur ab eo universi in vineam, ut ante horam cibi uvarum pastu laborem viæ sublevarent. Et Sanctus, Maledictus, ait, qui prius refectionem corporis, quam animæ, quæsierit. Oremus, psallamus, reddamus Domino officium, et sic ad vineam properabitis. Completo itaque ministerio, in sublimi stans benedixit vineæ, et suas ad pascendum dimisit oves. Erant autem, qui vescebantur, non minus tribus millibus. Cumque centum lagenis æstimata fuisset integra adhuc vinea, post dies viginti trecentas fecit. Porro ille parcus frater multo minus solito colligens, etiam id, quod habuerat, versum in acetum sero doluit. Hoc multis fratribus senex ante futurum dixerat. Detestabatur autem præcipue monachos, qui infidelitate quadam in futurum reservarent sua, et diligentiam haberent vel sumptuum, vel vestitus, aut alicujus earum rerum quæ cum sæculo transeunt.

Denique unum de fratribus, in quinto fere à se milliario manentem, quia comperiebat hortuli sui nimis cautum timidumque custodem, et pauxillum habere nummorum, ab oculis abegerat. Qui volens sibi reconciliari senem, frequenter veniebat ad fratres, et

profecti sunt, ridente sene et dissi- | dam igitur die ciceris fascem virentis, sicut in herbis erat, detulit. Ouem cum Hesvchius posuisset in mensa ad vesperum, exclamavit senex, se putorem ejus ferre non posse, simulque, unde esset rogavit. Respondente autem Hesychio, quod frater quidam primitias agelli sui fratribus detulisset : Non sentis, inquit, putorem teterrimum, et in cicere fœtere avaritiam? Mitte bobus, mitte brutis animalibus, et vide, an comedant. Ouod cum ille juxta præceptum in præsepe posuisset, exterriti boves, et plus solito mugientes, ruptis vinculis in diversa fugerunt. Habebat enim senex hanc gratiam, ut ex odore corporum, vestiumque, et earum rerum, quas quis tetigerat, sciret cui dæmoni, vel cui vitio subjaceret.

Igitur sexagesimo tertio vitæ suæ anno cernens jam grande monasterium, et multitudinem fratrum secum habitantium, turbasque eorum qui diversis langoribus et immundis spiritibus occupatos ad se deducebant, ita ut omni genere hominum solitudo per circuitum repleretur; flebat quotidie, et incredibili desiderio conversationis antiquæ recordabatur. Interrogatus à fratribus, quid haberet, cur se conficeret, ait: Rursum ad sæculum redii, et recepi mercedem meam in vita mea. En homines Palæstinæ et vicinæ provinciæ existimant me alicujus esse momenti: et ego, sub prætextu monasterii ad dispensationem fratrum, vilem maxime ad Hesychium, quo ille suppellectilem habeo. Servabatur vehementissime delectabatur. Qua- autem à fratribus, maxime ab Hesenis deditus erat. Cumque ita vixisset lugens biennium, Aristænete illa, cujus supra fecimus mentionem, præfecti tunc uxor, sed nihil de præfecti ambitu habens, venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui ille flens, Vellem, ait, ipse quoque ire, si non carcere huius monasterii clausus tenerer. et si eundi fructus esset. Biduum enim hodie est, quod totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa, et substitit : et post paucos dies, veniente nuncio, Antonii dormitionem audivit.

Mirentur alii signa quæ fecit : mirentur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem: ego nihil ita stupeo, quam gloriam illum et honorem calcare potuisse. Concurrebant Episcopi, presbyteri, clericorum et monachorum greges, matronæ quoque christianorum (grandis tentatio), et hinc inde ex urbibus et agris vulgus ignobile; sed et potentes viri, et judices, ut benedictum ab eo panem, vel oleum acciperent. At ille nihil aliud, nisi solitudinem meditabatur, intantum, ut quadam die proficisci statuerit: et, adducto asello (nimis quippe exesus jejuniis vix ingredi poterat), iter arripere conaretur. Quod, cum percrebuisset, et quasi vastitas, et exitium Palæstinæ indiceretur, plus quam deet sexus, ad retinendum cum con-

sychio, qui miro amore venerationi | meum non faciam : non possum videre subversas Ecclesias, calcata Christi altaria, filiorum meorum sanguinem. Universi autem, qui aderant intelligebant revelatum ei quiddam esse secreti, quod nollet confiteri, et nihilominus custodiebant eum, nè proficisceretur. Decrevit ergo, publica omnes voce contestans, non cibi se, non potus quidquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem dies inediæ, tandem relaxatus, ac vale dicens plurimis, cum infinito agmine prosequentium venit Betillum: ubi persuasis turbis ut reverterentur. elegit quadraginta monachos, qui haberent viaticum, et possent jejunantes ingredi, id est, post solis occasum cibum sumere. Ouinto igitur die venit Pelusium, visitatisque fratribus, qui in vicina eremo erant, et in loco qui dicitur Lychaos, morabantur, perrexit post triduum ad castrum Theubatum, ut videret Dracontium Episcopum, et Confessorem, qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolato tanti viri præsentia, post aliud triduum multo Babylonem labore pervenit, ut videret Philonem Episcopum, et ipsum Confessorem, Constantius enim rex, Arianorum favens hæresi, utrumque in ea loca deportaverat. Inde egrediens post triduum, venit ad oppidum Aphroditon, ubi convento diacono Baisane, qui cem millia hominum diversæ ætatis locatis camelis et dromedis, ob aquæ in eremo penuriam, consuegregata sunt. Immobilis ille ad verat euntes ad Antonium ducere : preces, et baculo arenas discutiens confessus est fratribus, instare loquebatur : Fallacem Dominum diem dormitionis beati Antonii, et 45.

pervigilem noctem in ipso, quo nium fugiens moratus est. Verum bere celebrari. Tribus igitur diebus per vastam et horribilem solitudinem, tandem ad montem altissimum pervenerunt, repertis ibi duobus monachis, Isaac, et Pelusiano, quorum Isaac interpres Antonii fuerat.

Et quia se præbet occasio, et ad id loci venimus, dignum videtur brevi sermone habitaculum tanti viri describere. Saxeus et sublimis mons per mille circiter passus, ad radices suas aguas exprimit : guarum alias arenæ ebibunt, aliæ ad inferiora delapsæ, paulatim rivum efficient : super quem ex utraque ripa palmæ innumerabiles, multum loco et amœnitatis, et commodi tribuunt. Videres senem huc atque illuc cum discipulis beati Antonii discurrere. Hic, aiebant, psallere, hic orare, hic operari, hic fessus residere solitus erat. Has vites, has arbusculas ipse plantavit: illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est. Istum sarculum ad fodiendum terram pluribus annis habuit. Jacebat in stratu ejus, et quasi calens adhuc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensuræ per quadrum tenens. quam homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice, quasi per cochleam ascendentibus, arduæ valde duæ ejusdem mensuræ cellulæ visebantur : in quibus venientium frequentiam, deprecabantur. Quos ille cernens,

defunctus fuerat, loco à se ei de- hæ in vivo excisæ saxo, ostia tantum addita habebant. Postquam autem ad hortulum venerant. Videtis, inquit Isaac, hoc pomarium arbusculis consitum, et oleribus virens. Ante hoc ferme triennium, cum onagrorum grex hoc vastaret, unum è ductoribus eorum stare jussit, baculoque tundens latera. Quare, inquit, comeditis, quod non seminastis? Et exinde acceptis aquis, ad quas potandas ventitabant, numquam eos nec arbusculam nec olera contigisse. Præterea rogabat senex, ut sibi locum tumuli eius ostenderent. Oui cum seorsum eum abduxissent, utrum monstraverint nec nè, ignoratur. Causam occultandi juxta præceptum Antonii fuisse referentes, nè Pergamus, qui in illis locis ditissinius erat, sublato ad villam suam sancti corpore, martyrium fabricaretur.

lgitur reversus ad Aphroditon, duobus secum tantumdem retentis fratribus, in vicina eremo moratus est: tanta abstinentia, et silentio, ut tunc primum se cœpisse Christo servire diceret. Porro jam triennium erat, quod clausum cœlum illas terras arefecerat : ut vulgo dicerent, Antonii mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama Hilarionis accolas quoque illius loci : et certatim virilis ac muliebris sexus, ora luridi, et attenuati fame, pluvias à servo Christi, id est, à beati Antonii successore et discipulorum suorum contuber- mire doluit, elevatisque in cœlum

gens palmas, statim impetravit, imperium successerat, destructo guod rogaverat. Ecce autem sitiens arenosaque regio, postquam pluviis irrigata est, tantam serpentum et venenatorum animalium ex improviso ebullivit multitudinem, ut percussi innumerabiles, nisi ad Hilarionem concurrissent, statim interirent. Benedicto itaque olco universi agricolæ atque pastores tangentes vulnera, certam salutem resumebant.

Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam, inde ad ulteriorem Oasam eremum transiturus. Et quia numquam, ex quo cœperat esse monachus, in urbibus manserat, divertit ad quosdam fratres sibi notos in Brutio, haud procul ab Alexandria : qui cum miro gaudio suscepissent senem, et jam vicina nox esset, repente audiunt discipulos ejus asinum sternere, illumque parare proficisci. Itaque advoluti pedibus, rogabant nè hoc faceret, et ante limen prostrati, citius se mori, quam tanto carere hospite testabantur. Ouibus ille respondit : Idcirco abire festino, nè vobis molestiam generem. Certe ex posterioribus cognoscetis, non sine causa me subito ambulasse. Igitur altera die Gazenses cum lictoribus profecti (nam pridie eum venisse cognoverant), intrantes monasterium, cum illum minime invenissent, invicem loquebantur: Nonne vera sunt, quæ de eo audivimus? magus est, et futura cognoscit. Urbs

oculis, et utrasque in sublime eri- | de Palæstina Hilarione, Julianus in monasterio ejus, precibus ad Imperatorem datis, et Hilarionis, et Hesychii mortem impetraverat: amboque ut quærerentur, toto orbe scriptum crat.

> Egressus ergo de Brutio, per inviam solitudinem intravit Oasam: ibique anno plus minus exacto, quia illuc quoque sua fama pervenerat, quasi jam in oriente latere non posset, ubi multi illum et opinione, et vultu noverant, ad solas navigare insulas cogitabat : ut. quem terra vulgaverat, saltem maria celarent. Eodem ferme tempore Adrianus discipulus ejus, de Palæstina supervenit, dicens Julianum occisum, christianum Imperatorem regnare coepisse: reverti eum debere ad monasterii sui reliquias. Quod ille audiens, detestatus est: et, conducto camelo, per vastam solitudinem pervenit ad maritimam urbem Libyæ Paretonium: ubi Adrianus infelix volens Palæstinam reverti, et pristinam sub nomine magistri quærens gloriam, multas ei fecit injurias. Ad extremum, convasatis quæ à fratribus ei missa detulerat, nesciente illo profectus est. Super hoc, quia alter locus referendi non est, hoc tantum dixerim in terrorem eorum; qui magistros despiciunt, quod post aliquantulum temporis computruerit morbo regio.

Habens igitur senex Gazanum secum, ascendit classem, quæ Siciliam navigabat. Cumque venunautem Gaza, postquam, profecto dato Evangeliorum codice, quem manu sua adolescens scripserat, ad eos veniebant, pauxillulum padare naulum disponeret, in medio ferme Adriæ, naucleri filius arreptus à dæmone, clamare cœpit, et dicere.: Hilarion serve Dei, cur nobis per te et in pelago tutos esse non licet? Da mihi spatium, donec ad terram veniam, nè hic ejectus præcipiter in abyssum. Cui ille, Si Deus meus, ait, tibi concedit, ut maneas, mane: sin autem ille te ejicit, quid mihi invidiam facis, homini peccatori, atque mendico? Hoc autem dicebat, nè nautæ, et negotiatores, qui in navi erant, se, cum ad terram pervenissent, proderent. Nec multo post purgatus est puer, patre fidem dante, et cæteris qui aderant, nulli se super eius nomine locuturos.

Ingressus autem Pachynum, promontorium Siciliæ, obtulit nauclero Evangelium pro subvectione sua, et Gazani. Qui nolens accipere, maxime cum videret illos, excepto illo codice, et iis, quibus vestiti erant, amplius nihil habere, ad extremum jurat se non accepturum. Sed et senex, accensus fiducia pauperis conscientiæ, in eo magis lætabatur, et quod nihil haberet sæculi, et ab accolis illius loci mendicus putaretur.

Porro recogitans, nè negotiatores, de oriente venientes, se notum facerent, ad mediterranea fugit loca, id est, vigesimo à mari milliario, ibique in quodam deserto agello, lignorum quotidie facem alligans, imponebat dorso discipuli.

nis emebant. Sed vere, juxta quod scriptum est: Non potest civitas, latere super montem posita. Scutarius quidam cum in Basilica beati Petri Romæ torqueretur, clamavit in eo immundus spiritus : Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion, servus Christi: et nemo eum novit, et putat se esse secretum: ego vadam, et prodam illum. Statimque cum servulis suis, ascensa in portu nave, appulsus est Pachynum: et, deducente se dæmone, ubi ante tugurium senis se prostravit, illico curatus est. Hoc initium signorum ejus in Sicilia, innumerabilem ad eum deinceps ægrotantium, sed et religiosorum hominum adduxit multitudinem: intantum, ut de primoribus quidam, tumens morbo aquæ intercutis, eodem die, quo ad eum venerat, curatus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, audivit dictum Salvatoris ad discipulos : « Gratis accepistis, gratis date. »

Dum hæc ita geruntur in Sicilia, Hesychius, discipulus ejus, toto senem orbe quærebat, lustrans littora, deserta penetrans, et hanc tantum habens fiduciam, quia ubicumque esset, diu latere non posset. Transacto igitur jam triennio, audivit Methonæ à quodam Judæo, vilia populis scruta vendente, prophetam christianorum apparuisse in Sicilia, tanta miracula et signa facientem, ut de veteribus sanctis putaretur. Interrogans ita-Quo in proxima villa venundato, que habitum ejus, incessum, et et sibi alimoniam, et iis, qui fortè linguam, maximeque ætatem, nihil

discere potuit. Ille enim, qui refe-| litarias terras mente perlustrans, rebat, famam ad se venisse tantum mærebat quod, tacente de se linhominis testabatur. Ingressus igitur Adriam, prospero cursu venit Pachynum, et in quadam curvi littoris villula, famam senis sciscitatus, consona voce omnium cognovit ubi esset, quid ageret; nihil in eo ita cunctis admirantibus, quam quod, post tanta signa, atque miracula, nè fragmen quidem panis à quoquam in illis locis accepisset. Et, nè longum faciam, sanctus vir Hesychius ad magistri genua provolutus, plantasque ejus lacrymis rigans, tandem ab eo sublevatus. post bidui triduique sermonem audit à Gazano, non posse senem jam illis habitare regionibus, sed velle -ad barbaras quasdam pergere nationes, ubi et nomen, et sermo suus incognitus foret.

Duxit itaque illum ad Epidaurum, Dalmatiæ oppidum, ubi paucis diebus in vicino agello mansitans, non potuit abscondi. Siquidem draco miræ magnitudinis, quos gentili sermone boas vocant, co quod tam grandes sint, ut boves glutire soleant, omnem late vastabat provinciam : et non solum armenta, et pecudes, sed agricolas quoque, et pastores, tractos ad se vi spiritus, absorbebat. Cui cum pyram jussisset præparari, et oratione ad Christum missa, evocato præcepisset struem lignorum scandere, ignem supposuit. Tum itaque, teret, aliam parabat fugam, et so- alia parte molliter fluxerint?

gua, miracula loquerentur.

Ea tempestate, terræ motu totius orbis, qui post Juliani mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos : et, quasi rursum Deus diluvium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naves, ad prærupta delatæ montium, pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani, frementes scilicet fluctus, et undarum moles, et montes gurgitum littoribus inferri, verentes quod jam evenisse cernebant, nè oppidum funditus subverteretur, ingressi sunt ad senem, et, quasi ad prælium proficiscentes, posuerunt eum in littore. Qui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo, manusque contra tenderet, incredibile dictu est, in quantam altitudinem intumescens mare ante eum steterit : ac diu fremens et quasi ad obicem indignans, paulatim in semetipsum relapsum sit. Hoc Epidaurus, et omnis illa regio usque hodie prædicat, matresque docent liberos suos ad memoriam in posteros transmittendam. Vere illud, quod ad Apostolos dictum est. Si credideritis, dicetis huic monti, Transi in mare, et fiet : ctiam juxta litteram impleri potest, si tamen quis habuerit Apostolorum fidem, et talem, qualem illis habendam Dominus imperavit. Quid enim interest, utrum mons descencuncta spectante plebe, immanem dat in mare, an immensi undarum bestiam concremavit. Unde æs- montes repente obriguerint, et tuans, quid faceret, quò se ver- ante senis tantum pedes saxei, ex

nitudo signi Salonis quoque percrebuerat. Quod intelligens senex, in brevi lembo clam nocte fugit, et inventa post biduum oneraria navi, perrexit Cyprum. Cumque inter Maleam et Cytheram piratæ, derelicta classe in littore, quæ non antemna, sed conto regitur, duobus haud parvis myoparonibus occurrissent, et denuo hinc inde fluctus occurrerent, remiges omnes qui in navi erant trepidare, flere, discurrere, præparare contos, et, quasi non sufficeret unus nuncius, certatim seni piratas adesse dicebant. Quos ille procul intuens, subrisit. Et conversus ad discipulos, dixit: Modicæ, inquit, fidei, quare trepidatis? Numquid plures sunt hi, quam Pharaonis exercitus? tamen omnes. Deo volente, submersi sunt. Loquebatur hic, et nihilominus spumantibus rostris, hostiles turmæ imminebant, jactu tantum lapidis medio. Stetit ergo in prora navis, et porrecta contra venientes manu, Hucusque, ait, venisse sufficiat. O mira rerum fides! statim resiluere naviculæ, et, impellentibus contra remis, ad puppim impetus redit. Mirabantur piratæ, post tergum se redire nolentes : totoque corporis nixu, ut ad navigium pervenirent laborantes, velocius multo, quam venerant, ad littus ferebantur.

Prætermitto cætera, nè videar, in narratione signorum, volumen extendere. Hoc solum dicam, quod inter Cycladas navigans, hinc inde

Mirabatur omnis civitas, et mag- ad littora concurrentium immundorum spirituum voces audiebantur. Ingressus ergo Paphum, urbem Cypri, nobilem carminibus poetarum, quæ frequenter terræ motu lapsa, nunc ruinarum tantum vestigiis, quid olim fuerit, ostendit, in secundo ab urbe milliario habitabat ignobilis, gaudensque quod paucis diebus quiete viveret. Verum non ad plenum viginti transiere dies, cum per omnem illam insulam, quicumque immundos habebant spiritus, clamare coperunt, venisse Hilarionem, servum Christi, et ad eum se debere properare. Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, et urbes reliquæ conclamabant, plerisque asserentibus, scire se quidem Hilarionem, et vere illum esse famulum Dei, sed ubi esset, ignorare. Intra triginta igitur nec multo amplius dies, ducenti ferme, tam viri, quam mulieres ad eum congregati sunt. Quos cum vidisset, dolens quod se non paterentur quiescere, et quodam modo in ultionem sui sæviens, tanta eos orationum instantia flagellavit, ut quidam statim, alii post biduum, triduumve, omnes vero intra unam hebdomadam curarentur

Manens itaque ibi biennio, et semper de fuga cogitans, Hesychium ad se veris tempore reversurum, Palæstinam ad salutationem fratrum, et monasterii sui cineres visendos misit. Qui cum revertisset, cupienti rursum ad Ægyptum navigare, hoc est, ad ea loca, quæ clamantium de urbibus et vicis, et vocantur Bucolia, eo quod nullus bara tantum et ferox natio, suasit ut in ipsa magis insula ad secretiorem locum conscenderet. Quem cum diu lustrans omnia reperisset, perduxit eum duodecim millibus à mari procul inter secretos asperosque montes, et quo vix reptando manibus genubusque posset ascendi. Qui introgressus, contemplatus quidem est terribilem valde et remotum locum, arboribusque hinc inde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis irriguas, et hortulum peramænum, et pomaria plurima, quorum tamen loco manere non posse. Quod ille fructum numquam in cibum sump- non levitate quadam, aut puerili sit, juxta quem erat antiquissimi sensu victus faciebat, sed honorem templi ruina, ex quo (ut ipse refe- fugiens, et importunitatem; semrebat, et eius discipuli testantur), per enim silentium, et vitam ignotam innumerabilium per noctes et bilem desiderabat. dies dæmonum voces resonabant, ut exercitum crederes. Quo ille anno, cum absens esset Hesychius. valde delectatus, quod scilicet an- quasi testamenti vice brevem manu tagonistas haberet in proximo, ha- propria scripsit epistolam, omnes bitavit ibi per annos quinque: et, divitias suas ei derelinquens. Evansæpe invisente se Hesychio, in hoc gelium scilicet, et tunicam sacciextremo jam vitæ suæ tempore neam, cucullam, et palliolum. refocillatus est, quod, propter as- Nam minister ejus ante paucos peritatem difficultatemque loci, dies obierat. Venerunt itaque ad et umbrarum (ut ferebatur vulgo), ægrotantem de Papho multi relimultitudinem, aut nullus, aut ra- giosi viri : et maxime quod eum rus ad se vel posset, vel auderet dixisse audierant, jam se ad Domihortulus quoque, in quo ipsi erant, tulo terra operirent, sicut vestitus

ibi christianorum esset, sed bar- pertineret. Et ille collacrymans, tendensque ad jacentem manum: Tibi, inquit, dico in nomine Domine nostri Jesu Christi, surge, et ambula. Mira velocitas, adhuc verba in ore loquentis volvebantur, et jam membra solidata ad standum hominem surrigebant. Quod postquam auditum est, etiam difficultatem loci, et inter invium plurimorum vicit necessitas; nihil æque per circuitum cunctis villis observantibus, quam nè quo modo elaberetur. Disseminaverat enim hoc de eo rumor, diu eum in eodem

Igitur octogesimo ætatis suæ ascendere. Quodam autem die num migraturum, et de corporis egressus hortulum, vidit hominem vinculis liberandum. Sed et Constoto corpore paralyticum, jacen- lantia quædam, sancta femina, tem ante fores. Interrogavitque cujus generum, et filiam de morte Hesychium, quisnam esset, vel liberaverat unctione olei : quos quomodo fuisset adductus. Qui omnes adjuravit, ut ne puncto quirespondens ait : Procuratorem se dem horæ post mortem reservarefuisse villulæ, ad cujus confinia tur, sed statim eum in eodem horerat in tunica cilicina, et cuculla, I tinos et Cyprios contentionem, his et sago rustico.

Jamque modicus calor tepebat in pectore, nec, præter sensum, quidquam vivi hominis supererat: et tamen apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis servisti Christo, et mortem times? In hæc verba exhalavit spiritum. Statimque humo obrutum, ante urbi sepultum, quam mortuum, nunciaverunt.

Quod postquam Palæstinæ sanctus vir audivit Hesychius, perrexit ad Cyprum, et simulans se velle habitare in eodem hortulo, ut diligentis custodiæ suspicionem accolis tolleret, cum ingenti vitæ suæ periculo post decem fere menses corpus eius furatus est. Ouod Majomam deferens, totis monachorum et oppidorum turbis prosequentibus, in antiquo monasterio condidit, illæså tunica, cuculla, et palliolo, et toto corpore, quasi adhuc viveret, integro: tantisque fragrante odoribus, ut delibutum unguentis putaretur.

Non mihi videtur in calce libri tacenda Constantiæ illius sanctissimæ mulieris devotio, quæ, perlato ad se nuncio, quod corpusculum Hilarionis Palæstinæ esset, statim exanimata est, veram in servum Dei dilectionem etiam morte comprobans. Erat enim solita pervigiles in sepulcro ejus noctes ducere, et quasi cum præsente ad adjuvandas orationes suas sermocinari. Cernas usque hodie, miram inter Palæs- nostri temporis fæcem, quomodo,

corpus Hilarionis, illis spiritum se habere certantibus. Et tamen in utrisque locis magna quotidie signa fiunt, sed magis in hortulo Cypri, forsitan quia plus illum locum dilexerit.

ARGUMENTUM.

Malchi, ex Maroniâ Syriæ vico orti, vitam et captivitatem describit : ut post solitarium, et celebrem monachum, alium oppressum, et exagitatum ante oculos lectoribus ponat,

De vita Malchi, captivi Monachi.

EPISTOLA III.

Qui navali prælio dimicaturi sunt, ante in portu, et in tranquillo mari flectunt gubernacula, remos trahunt, ferreas manus, et uncos præparant, dispositumque per tabulata militem, pendente gradu, et labente vestigio, stare firmiter consuescunt: ut, quod in simulacro pugnæ didicerint, in vero certamine non perhorrescant. Ita et ego. qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus sermo supplicium est), prius exerceri cupio in parvo opere, et veluti quamdam rubiginem linguæ abstergere, ut venire possim ad latiorem historiam. Scribere enim disposui (si tamen vitam Dominus dederit, et si vituperatores mei saltem fugientem me, et inclusum persegui desierint) ab adventu Salvatoris, usque ad nostram ætatem, id est, ab Apostolis, usque ad

sit, et adulta, persecutionibus creverit, martyriis coronata sit: et postquam ad christianos principes venit, potentia quidem et divitiis major, sed virtutibus minor facta sit. Verum hæc alias : nunc. quod imminet, explicemus.

Maronia triginta ferme millibus ab Antiochia, urbe Syriæ, haud grandis ad orientem distat viculus. Hic post multos vel dominos, vel patronos, dum ego adolescentulus morarer in Syria, ad Papæ Evagrii, necessarii mei, possessionem devolutus est : quem idcirco nunc nominavi, ut ostenderem, unde nossem quod scripturus sum. Erat igitur illic quidam senex, nomine Malchus, guem nos latine Regem possumus dicere, Syrus natione et lingua, et revera αὐτόχθων. Anus quoque in ejus contubernio, valde decrepita, et jam morti proxima videbatur: tam studiosè ambo religiosi, et sic Ecclesiæ limen terentes. ut Zachariam, et Elizabeth de Evangelio crederes, nisi quod Joannes in medio non erat. De his cum curiose ab accolis quærerem, quænam esset eorum copula, matrimonii, sanguinis, an spiritus: omnes voce consona, sanctos, et Deo placitos, et mira nescio quæ respondebant. Qua cupiditate illectus, adortus sum hominem, et curiosius sciscitatus rerum fidem. hæc ab eo accepi. Ego, inquit, mi nate, Marionaci agelli colonus, solus parentibus fui. Qui cùm me, quasi stirpem generis sui, et heredem spe divinitatis supplantaverit. Et

et per quos Christi Ecclesia nata monachum potius me velle esse respondi. Quantis pater minis, quantis mater blanditiis persecuti sint, ut pudicitiam proderem, hæc res sola indicio est quod et domum, et parentes fugi. Et quia ad orientem ire non poteram propter vicinam Persidem, et Romanorum militum custodiam, ad occidentem verti pedes, pauxillulum nescio quid portans viatici, quod me ab inopia tantum defensaret.

Ouid multa? perveni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immam et Essam magis ad austrum sita est. Ibi repertis monachis, eorum me magisterio tradidi, manuum labore victum quæritans, lasciviamque carnis refrenans jejuniis. Post multos annos incidit mihi desiderium, ut ad patriam pergerem, ut dum adhuc viveret mater (jam enim patrem mortuum audieram) solarer viduitatem ejus: et. exinde venundata possessiuncula, partem erogarem pauperibus, partem monasterio constituerem (quid erubesco confiteri infidelitatem meam?) partem in sumptuum meorum solatia reservarem. Clamare cœpit Abbas meus, diaboli esse tentationem; et, sub honestæ rei occasione, latere antiqui hostis insidias. Hoc esse, reverti canem ad vomitum suum : sic multos monachorum esse deceptos : nusquam diabolum aperta fronte se prodere. Proponebat mihi exempla de scripturis plurima : inter quæ illud, quod initio Adam quoque et Evam familiæ suæ, ad nuptias cogerent, cum persuadere non posset, provo-

sererem, nec me perderem, nec aratrum tenens, post tergum respicerem. Væ misero mihi : vici monitorem pessima victoria, putans illum non meam salutem, sed suum solatium quærere. Prosecutus ergo me de monasterio, quasi funus efferret et ad extremum valedicens: Video, ait, te fili satanæ cauterio notatum: non quæro causas, excusationes non recipio. Ovis, quæ de ovili egreditur, lupi statim morsibus patet.

De Beria ad Essam pergentibus, vicina est publico itineri solitudo, per quam Saraceni incertis sedibus huc atque illuc semper vagantur. Ouæ suspicio frequentiam in illis locis viatorum congregat, ut imminens periculum auxilio mutuo declinetur. Erant in comitatu meo viri, feminæ, senes, juvenes, parvuli, numero circiter septuaginta. Et ecce subito equorum camelorumque sessores Ismaelitæ irruunt, crinitis vittatisque capitibus, ac seminudo corpore, pallia et latas caligas trahentes: pendebant ex humero pharetræ, laxos arcus vibrantes, hastilia longa portabant. Non enim ad pugnandum, sed ad prædam venerant. Rapimur, dispergimur, in diversa trahimur. Ego enim longo postliminio hereditarius possessor, et sero mei consilii pœnitens, cum altera muliercula in unius! heri servitutem sortitus venio. Ducimur, immo portamur sublimes in camelis, et per vastam eremum

lutis genibus obsecrabat, ne se de-| micrudæ cibus, et lac camelorum potus erat.

> Tandem, grandi amne transmisso, pervenimus ad interiorem solitudinem, ubi dominam liberosque ex more gentis adorare jussi cervices flectimus. Hic, quasi clausus carcere, mutato habitu, id est nudus ambulare disco. Nam aeris quoque intemperies, nihil aliud, præter pudenda velari patiebatur. Traduntur mihi pascendæ oves, et in malorum comparatione hoc fruor solatio. quod dominos meos, et conservos rarius video. Videbar mihi aliquid habere sancti Jacob. Recordabar Moysi, qui et ipsi in eremo quondam fuere pastores. Vescebar recenti caseo, et lacte. Orabam jugiter, canebam psalmos, quos in monasterio didiceram. Delectabat me captivitas mea, Agebam Dei judicio gratias, quod monachum, quem in patria fueram perditurus, in eremo inveneram.

Onihil umquam tutum apud diabolum! ô multiplices et ineffabiles ejus insidiæ! Sic quoque l'atentem me invenit invidia. Dominus videns gregem suum crescere, nihilque in me deprehendens fraudulentiæ (sciebam enim Apostolum præcepisse: dominis sic, quasi Deo, fideliter serviendum), et volens me remunerari, quo fidum sibi magis faceret, tradidit mihi illam conservam meam, aliquando captivam. Et. cum ego refutarem, diceremque me christianum, nec licere mihi uxorem viventis mariti accisemper ruinam timentes, hæremus pere (siguidem captus nobiscum potius, quam sedemus. Carnes se- vir eius, ab alio domino fuerat abductus) rursus ferus ille, et impla- | mori placet, in me primum verte cabilis in furorem versus, evaginato me cœpit petere gladio : et , nisi confestim brachia tendens mulierem præoccupassem, illico fudisset sanguinem. Jam igitur venerat tenebrosior solito, et mihi nimium matura nox. Duco in speluncam semirutam, novam conjugem; et pronubante nobis mæstitia, uterque detestamur alterum nec fatemur. Tunc vere sensi captivitatem meam, prostratusque humi, monachum cœpi plangere, quem perdebam, dicens: Huccine miser servatus sum? Ad hoc me mea scelera perduxerunt, ut, incanescente jam capite, virgo maritus fierem? Quid prodest, parentes, patriam, rem familiarem contempsisse pro Domino, si hoc facio, quod ne facerem, illa contempsi? nisi quod forte proptereà hoc sustineo, quia patriam desideravi. Quid agimus anima? perimus, an vincimus? Expectamus manum Domini, an proprio mucrone confodimur? Verte in te gladium : tua magis mors timenda est, quam corporis. Habet et servata pudicitia suum martyrium, jaceat insepultus Christi testis in eremo : ipse mihi ero persecutor et martyr. Sic fatus, eduxi in tenebris quoque micantem gladium, ct, acumine contra me verso, Vale, inquam, infelix mulier : habeto me martyrem potius quam maritum. Tunc illa, pedibus meis provoluta, Precor te, inquit, per Jesum Christum, et per hujus horæ necessita- aggeribus excludebant. Illæ, ventem adjuro, ne effundas sanguinem turæ hiemis memores, nè madetuum in crimen meum : vel, si facta humus in herbam horrea ver-

mucronem: sic nobis potius conjungamur. Etiam si vir meus ad me redierit, servarem castitatem, quam me captivitas docuit, vel interirem potius, quam perderem. Cur moreris, nemihi jungaris? ego morerer, si mihi jungi velles. Habeto me conjugem pudicitiæ, et magis animæ copulam amato quam corporis. Sperent domini maritum, Christus noverit fratrem. Facile suadebimus nuptias, cum nos viderint sic amare. Fateor, inquit, obstupui, et admiratus virtutem feminæ, conjugem plus amavi. Numquam tamen illius nudum corpus intuitus sum: numquam ejus carnem attigi, timens in pace perdere, quod in prælio servaveram. Transcunt in tali matrimonio dies plurimi : amabiliores nos dominis fecerant nuptiæ. Nulla fugæ suspicio : interdum et mense toto aberam fidus gregis pastor per solitudinem.

Post grande intervallum, duni solus in eremo sedeo, et præter colum, terramque nihil video, cœpi mecum tacitus volvere, et inter multa contubernii quoque monachorum recordari, maximeque vultum patris mei, qui me erudierat, tenuerat, perdideratque. Sicque cogitans, aspicio formicarum gregem angusto calle fervere, ferre onera majora quam corpora. Aliæ herbarum quædam semina forcipe oris trahebant, aliæ egerebant humum de foveis, et aquarum meatus

teret, illata semina præcidebant. Hæ, luctu celebri, corpora defuncta deportabant. Quodque magis mirum est, in tanto agmine egrediens non obstabat intranti; quin potius, si quam vidissent sub fasce et onere concidisse, suppositis humeris adiuvabant. Quid multa? pulchrum mihi spectaculum dies illa tribuit. Unde recordatus Salomonis, ad formicarum solertiam nos mittentis. et pigras mentes tali exemplo suscitantis, copi tædere captivitatis, et monasterii cellulas quærere, ac formicarum illarum similitudinem desiderare, ubi laboratur in medium : cumque nihil cujusquam proprium sit, omnium omnia sunt.

Regresso ad cubile occurrit mulier: tristitiam animi dissimulare non potui. Rogat, cur exanimatus sim. Audit causas, hortatur fugam. eorumque carnes viatico præparo. Et primo vespere putantibus nos dominissecreto cubitare, invadimus iter, utres et partes carnium portantes. Cumque pervenissemus ad fluvium (nam decem millibus aberat) inflatis conscensisque utribus, aquis nos credimus, paulatim pedibus subremigantes, ut deorsum nos flumine deferente, et multo longius quam conscenderamus, in alteram nos exponente ripam, vestigium sequentes perderent. Sed inter hæc madefactæ carnes, et ex parte lap-

Bibimus usque ad satietatem, futuræ nos siti præparantes. Currimus, post tergum semper aspicimus, et magis noctibus provehimus, quam diebus, vel propter insidias late vagantium Saracenorum, vel propter ardorem solis nimium, Pavesco miser etiam referens, etsi tota mente securus, toto tamen corpore perhorresco.

Post diem vero tertium, dubio prospectu procul aspicimus duos camelis insidentes venire concitos. Statimque mens, mali præsaga, putare cœpit dominum meditari mortem, solem cernere nigrescentem. Dumque timemus, et vestigiis nos proditos per arenas intelligimus, offertur ad dexteram specus, longe sub terram penetrans, Igitur timentes venenata animalia (nam solent viperæ, reguli, et scorpio-Peto silentii fidem: non aspernatur, nes, cæteraque hujuscemodi, feret jugi susurrio inter spem et me- vorem solis declinantia, umbram tum medii fluctuamus. Erant mihi petere), intravimus guidem spelunin grege duo hirci miræ magnitu- cam; sed statim in ipso introitu dinis, quibus occisis, utres facio, sinistræ nos foveæ credimus, nequaquam ultra progredientes, ne dum mortem fugimus, incurramus in mortem: illudque nosbiscum reputantes, si juvat Dominus miseros, habemus salutem: si despicit peccatores, habemus sepulcrum. Quid putas fuisse nobis animi? quid terroris, cum ante specum haud procul starent dominus, et conservus, et vestigio indice iam ad latebras pervenissent? O multo gravior expectata, quam illata mors. Rursus cum timore et labore lingua balbutit : et, quasi clamante dosæ, vix tridui cibum pollicebantur, mino, mutire non audeo. Mittit

servum, ut nos de specu trahat. Neque tamen satis creduli, statim Ipse camelos tenet, et, evaginato erumpimus, sed expectantes diu, gladio, nostrum expectat adventum. Interea, tribus fere vel quatuor cubitis introgresso famulo, nobis ex occulto tergum ejus videntibus (nam oculorum istiusmodi natura est, ut post solem umbram intrantibus cæca sint omnia) vox per antrum sonat : Exite furciferi . exite morituri : quid statis? quid moramini? exite. Dominus vocat, patienter expectat. Adhuc loquebatur, et ecce per tenebras aspicimus leænam invasisse hominem, et gutture suffocatum cruentum intro trahere. Jesu bone, quid tunc terroris nobis, quid gaudii fuit? Spectabamus, domino nesciente, hostem nostrum perire. Qui cum videret illum moras facere, suspicatus est duos uni resistere. Sed iram differre non valens, sicut tenebat gladium ad speluncam venit, et furore rabido servi increpans vecordiam, prius à fera est tentus, quam ad nostras latebras perveniret. Qui sunt, qui hoc crederent, ut ante os nostrum bestia pro nobis dimicaret? Sublato autem illo metu. similis ante oculos nostros versabatur interitus : nisi quod tutius erat. rabiem leonis, quam iram hominis sustinere. Pavemus intrinsecus, et, ne movere quidem nos ausi, præstolahamur eventum rei, inter tanta pericula, pudicitiæ tantum conscientia pro muro septi. Leæna, insidias cavens, et visam esse sentiens, apprehensos mordicus catulos effert, nobisque cedit hospitium.

et egredi cogitantes, illius nobis semper figurabamus occursum.

Sublato ergo horrore, et alia transacta die, egredimur ad vesperam, vidimusque camelos, quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant, præteritos cibos in ore volvere, et in alvum missos iterum retrahere. Ouibus ascensis, et nova sitarcia, id est, annona refocillati, decima tandem die ad Romana per desertum castra venimus. Oblatique tribuno, rem ordine pandimus: inde transmissi ad Sabinum, Mesopotamiæ ducem, camelorum pretium accepimus. Et quia jam Abbas ille meus dormierat in Domino, ad hæc delatus loca me monachis reddo, hanc trado virginibus, diligens eam ut sororem, non tamen ei me credens ut sorori. Hæc mihi senex Malchus adolescentulo retulit. Hæc ego vobis narravi senex, et castis historiam castitatis expono: virgines castitatem custodire exhortor. Vos narrate posteris ut sciant, inter gladios, et inter deserta, et bestias pudicitiam nunquam esse captivam, et hominem Christo deditum posse mori, non posse superari.

ARGUMENTUM.

Explicatis initio in spiritualem sensum, quæ de victimarum partibus sancita, enarratisque codem modo legibus, quæ summis sacerdotibus veteri in lege præscriptæ erant : singulas vestium species, quibus tam majores fices uterentur, mystice ad animarum profectum, doctè, eleganterque exponit.

Hieronymus ad Fabiolam de vestitu Sacerdotum.

EPISTOLA IV.

Usoue hodic in lectione veteris testamenti super faciem Moysi velamen positum est. Loquitur glorificato vultu, et populus loquentis gloriam ferre non sustinet. Cum autem conversi fuerimus ad Dominum, lege tua. Numquid de bobus cura est Deo? Utique non multo magis de jecore bovis, arietis, et hircorum et armo dextro, pectusculo, et ventre, quo stercora digeruntur: quorum duo in esum accipiunt sacerdotes: tertium Phinees meretur in præmium. De victimis salutaribus adeps, quo pectus obvolvitur, et pinnula jecoris offeruntur super altare: ipsum vero pectus et brachium dextrum dantur Aaron et filiis ejus legitimum sempiternum à filiis Israel. Sensus in corde est, habitaculum cordis in pectore. Quæritur ubi sit animæ principale. Plato, in cerebro, Christus monstrat in corde: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et de

quam minores ejus temporis Ponti- | vestris? Voluptas et concupiscentia. juxta eos qui de physicis disputant, consistit in jecore. Hujus pinnulam in diversa volitantem, et per oculorum fenestras erumpentem foras, offerunt sacerdotes Deo: ut postquam opere dixerint Deo, holocaustum tuum pingue fiat, et concupiscentiam, libidinis seminarium, igni spiritus concremaverint: mereantur accipere præmium, pectus, et brachium. In pectore mundas cogitationes, legis notitiam, dogmatum veritatem. In brachio bona opera et pugnam contra diabolum, aufertur velamen, occidens littera et armatam manum, ut quod mente moritur, vivificans spiritus susci- conceperint, exemplo probent. Jetatur. Dominus enim spiritus est, sus enim cœpit facere, et docere. et lex spiritualis. Unde et David Ipsum quoque pectusculum appelorabat in psalmo : Revela oculos latur ἐτίθεμα, id est additamentum, meos, et considerabo mirabilia de sive præcipuum et egregium : הנוכח tenupha quippe hoc magis sonat. Ex quo intelligimus juxta illud Malachiæ: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirunt ex ore ejus: præcipuam debere esse in sacerdotibus legis doctrinæque notitiam : et additamento gratice spiritualis, talem virum institui, qui possit contradicentibus resistere : et nihil in se sinistri habere operis, quod ducat ad tartarum : sed dextrum brachium et separatum, ut opere sacerdotis, comparatione virtutum ejus, à cunctis hominibus separata sint. Hæc de victimis et iis quæ offeruntur in altari, et quæ sacerdotibus dantur à Domino.

Cæterum et alia tria, exceptis primitiis hostiarum, et de privato, corde procedunt cogitationes malæ. et de macello publico, ubi non re-Et quid cogitatis nequam in cordibus ligio, sed victus necessitas est, quentem, eruditumque significat : consecratis Deo, totum quod curamus, quod voramus, in secessum projici. Unde Apostolus, « Escæ. inquit, ventri, et venter escis: Deus autem et hunc, et illas destruet. » Et econtrario de luxuriosis : « Quorum Deus venter est, et gloria in confusione eorum. » Vituli pulverem, quem adoraverat Israel, in contemptum superstitionis in potum accepit populus, ut discat contemnere, quod in secessum projici viderat. Præcipitur sacerdotibus, nè ministraturi in templo, vinum et siceram bibant, nè ebrietate et crapula, et curis hujus vitæ prægraventur corda eorum. Nec partem habeant in terra, nisi solum Deum. ut nulla debilitate insignes sint. Nec truncis auribus, læso oculo. simis naribus, claudo pede, cutis colore mutato : quæ omnia referuntur ad animæ vitia. Voluntas enim in homine, non natura damnatur. Si quis è sacerdotibus semine fluxerit, ad sacerdotalem mensam prohibetur accedere. Et econtrario vidua, cujus cum Saræ defecerunt muliebria, propter continentiam et

sacerdotibus membra tribuuntur, Quod si filios habuerit, redditur brachium, maxilla, et venter. De soboli suæ, ut juxta Apostolum, iis brachio jam diximus. Maxillam elo- ministretur, quæ verè viduæ sunt, et ut quæ de sacerdotalibus sustenut quod pectore concipimus, ore tatur cibis, nullius alterius amore promamus. Venter, receptaculum teneatur. Vicinus et mercenarius ciborum, in scorto Madianitide sa- excluduntur à convivio sacerdotum: cerdotali pugione confixus, uni- servis ciborum reliquiæ concedunversos hominum labores momenta- tur. Jam tunc rejiciebantur Phynea blandimenta gulæ stercoris fine gelus, et Hermogenes, et recipiecondemnat, et ostendit mentibus batur Onesiphorus. Primitiæ ciborum, et omnium frugum, atque pomorum offeruntur antistiti : ut habens victum, atque vestitum. absque ullo impedimento securus et liber serviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt sacerdotes, immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur. Et quia conditio una nascendi est, pretium æqualiter offertur sic moderatum, et leve, ut nec dives intumescat, nec tenuis prægravetur. Æditui, et janitores accipiunt decimas : et rursum decimas decimarum offerunt sacerdotibus, tanto illi minores, quanto ipsi majores populo. Quadraginta octo civitates ad habitandum levitis et sacerdotibus separantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem et intra Jordanem eliguntur: et finis exilii, mors pontificis est. Universa. quæ festinus sermo perstrinxit, et quorum pulsavi nec aperui sacramenta, ad cunctos pertinent sacerdotes. Pontifex autem quantis polleat privilegiis, dicam breviter.

« Caput, inquit, suum non discooperiet. » Habet cidarim, et nomen castitatem recipitur in domum pa- Dei portat in fronte : diademate tris, et de templi ærario alitur, ornatus est regio : ad perfectam

glorià protegendus est : et vestimenta sua non scindet, quia candida sunt, quia impolluta, quia agnum sequentia, et de attonsæ ovis confecta velleribus. Thamar, amissa pudicitia, scidit tunicam. Caiphas perdito sacerdotio, rupit publicè vestimenta. Super omnem animam, quæ mortua est, non ingreditur. Ubicumque peccatum est, et in peccato mors, illuc pontifex non accedit. Anima, quæ peccaverit. ipsa morietur. Quamvis ille sit dives. quamvis potens, et multitudinem offerat victimarum, si mortuus est, non tangitur à pontifice, non videtur. Quod si reviviscit, et ad vocem Salvatoris egreditur de sepulchro, et fasciis peccatorum solutus incedit; intrabit ad eum pontifex, et ibi faciet mansionem, et cum resurgente prandebit.

« Super patre suo et matre sua non inquinabitur.» Multa nos facere cogit affectus : et, dum propinquitatem respicimus corporum, et corporis et animæ offendimus creatorem. Qui amat patrem, aut matrem super Christum, non est eo dignus. Discipulus, ad sepulturam patris ire desiderans, Salvatoris prohibetur imperio. Quanti monachorum, dum patris matrisque miserentur, suas animas perdiderunt. Super patre et matre pollui nobis non licet: quanto magis super fratribus. sororibus, consobrinis, familia, servulis? Genus regale et sacerdotale sumus. Illum attendamus Pa-

Christi venit ætatem : semper eius | vivens mortuus est , ut nos mortuos vivificaret. Si quid habemus de Ægypto, auod princeps mundi huius suum possit agnoscere : tenenti Ægyptiæ cum pallio relinquamus. Sindone opertus adolescens vinctum Dominum sequebatur. Incurrisset in laqueos, nisi expeditus et nudus persequentium declinasset impetum. Reddamus parentibus, quæ parentum sunt : si tamen vivunt, si servientes Domino filios suos præferri sibi gloriantur.

« Et de sanctis non egredietur: et non polluet sanctificationem Dei sui. » Pro otioso quoque verbo rationem reddituri sumus : et omne. quod non ædificat audientes, in periculum vertitur loquentium. Ego si fecero, si dixero quippiam, quod reprehensione dignum est, de sanctis egredior, et polluo vocabulum Christi, in quo mihi blandior. Quanto magis pontifex, et Episcopus, quem oportet esse sine crimine, tantarumque virtutum, ut semper moretur in sanctis, et paratus sit victimas offerre pro populo, sequester Dei et hominum, et carnes agni sacro ore conficiens : quia sanctum oleum Dei sui super eum est. Non egredietur de sancto, nè vestimentum, quo indutus est, polluat. Quotquot enim in Christo baptizati sumus, Christum induimus. Servemus tunicam, quam accepimus.sanctam custodiamus in sancto. llle montanus habitator, qui de Hierusalem descendebat in Hierico, non prius vulneratus est, quam trem, qui numquam moritur, aut nudatus. Infunditur ei oleum, mequi pro nobis moritur : et qui ideo dicamentum lene, et miscricordia

temperatum: et quia debuit negli- [multorum libidini patet. Sed accigentiæ sentire cruciatum, vini austeritate mordetur : ut per oleum ad pænitentiam provocetur, per vinum sentiat severitatem judicantis.

« Uxorem virginem accipiet, viduam autem et ejectam et meretricem non accipiet, sed virginem de genere suo, et non contaminabit semen suum in populo. Ego Dominus, qui sanctifico eum. » Scio pontificem, cui præcepta nunc dantur. à plerisque Christum intelligi, et id. quod dictum est : Super patre et matre non inquinabitur, de virginali Mariæ partu edisseri. Multoque facilior est super Domino interpretatio, qui audit in psalmo : « Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. » Et in Zacharià : « Audi Jesu sacerdos magne, » cui sordida peccatorum nostrorum vestimenta tolluntur, ut recipiat gloriam, quam habuit apud patrem prius quam mundus esset.

Sed, nè quis me vim facere scripturæ putet, et sic amare Christum, ut historiæ auferam veritatem : interpretabor in membris and referatur ad caput; intelligam de servis quod impleatur in Domino. quamquam in gloria Domini, gloria famulorum sit. Et ubicumque opportunitas loci tulerit, sic de vero lumine disputabo, ut derivetur ad eos, quibus Christus donavit, ut lumen sint. Pontifex iste, quem Mosaicus sermo describit, viduam ejectam et meretricem non ducit uxorem. Vidua est, cujus maritus est mortuus : ejecta, quæ marito

piet, inquit, uxorem virginem, et de genere suo, non alienigenam: nè, in mala terra, nobilium seminum frumenta degenerent. Non meretricem, quæ multis exposita est amatoribus. Non ejectam, quæ etiam priori conjugio indigna fuit. Non viduam, nè pristinarum meminerit voluptatum : sed illam animam, quæ non habet maculam, neque rugam, quæ cum Christo renata innovatur de die in diem, de qua Apostolus loquitur: «Despondi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo. » Nolo discipulam conjugem pontificis quidquam habere de veteri homine. Si consurreximus cum Christo, ea quæ sursum sunt, sapiamus, præteritorum obliti, futurorum avidi. Infelix Simon, quia post baptismum de antiquo matrimonio cogitabat, nec ad virginalem venerat puritatem, Petri consortio indignus fuit.

Compulisti me, Fabiola, litteris tuis, ut de Aaron tibi sacerdotio scriberem, et vestimentis : ego plus obtuli, ut de cibis, et primitiis sacerdotum, et de observatione pontificis præfatiunculam struerem. Egressa de Sodomis, et ad montana festinans, non vis habitare in parva urbe Segor, transcendens proselytos, præteris Israelitas: dimittens leviticum gradum, et præpete penna transvolans sacerdotes, ad pontificem venis. Sed dum vestes ejus, et rationale pectoris diligenter inquiris, nostra tibi displicuêre consortia. Et tu quidem optato frueris vivente projicitur: meretrix, quæ otio, et juxta Babylonem Bethlehe-

mitica forsitan rura suspiras. Nos dotem, et oculis tuis omnis ejus în Ephrata, tandem pace reddita, vagientem de præsepi audimus infantem, et querimonias ejus, ac voculas, ad tuas aures cupimus pervenire.

Legimus in Exodo, tabernaculum, mensam, candelabrum, altare, columnas, tentoria, coccum, byssum, hyacinthum, purpuram, ex auro, argento, ære, vasa diversa, tabernaculum divisum in tria, duodecim panes per singulas hebdomadas mensæ impositos, in candelabro septem lucernas, altare hostiis holocaustisque expositum, crateras, scyphos, thuribula, phialas, mortariola, paxillos, pelles rubras, pilos caprarum, et lingua imputribilia. Tanta et talia offeruntur in tabernaculo Dei, ut nullus desperet salutem. Alius aurum sensuum, alius argentum eloquii, alius vocem æris exhibeat. Totus mundus in tabernaculi describitur sacramento. Primum et secundum vestibulum omnibus patet. Aqua enim et terra cunctis mortalibus data sunt. In Sanctis vero sanctorum, quasi ad æthera et in cœlum, paucorum introitus et volatus est. Dùodecim panes, duodecim mensium significant circulum. Septem lucernæ, septem errantia astra demonstrant. Et nè longum faciam (neque enim propositum mihi nunc est de tabernaculo scribere) veniam ad sacerdotalia vestimenta: et antequam mysticam scruter intelligentiam, more judaico, quæ scripta sunt, simpliciter exponam : ut,

patuerit ornatus, tunc singulorum causas pariter exquiramus.

Discamus primum communes sacerdotum vestes, atque pontificum. Lineis feminalibus, quæ usque ad genua et poplites veniunt, verenda celantur: et superior pars sub umbilico vehementer adstringitur, ut si quando expediti mactant victimas, tauros et arietes trahunt. portantque onera, et in officio ministrandi sunt, etiam si lapsi fuerint, et femora revelaverint, non pateat quod opertum est. Inde et gradus altaris prohibentur fieri: nè inferior populus ascendentium verenda conspiciat: vocaturque lingua Hebræa hoc genus vestimenti. nichnese, græcè περισχελή. à nostris feminalia, vel brachæ usque ad genua pertingentes. Refert Josephus (nam'ætate ejus adhuc templum stabat, et necdum Vespasianus et Titus Hierosolymam subverterant, et erat ipse de genere sacerdotali: multoque plus intelligitur, quod oculis videtur, quam quod aure percipitur) hæc feminalia de bysso retorta ob fortitudinem solere contexi, et postquam incisa fuerint, acu consui: non enim posse in tela hujuscemodi

Secunda ex lino tunica est modifique. id est talaris, duplici sindone, quam et ipsum Josephus byssinam vocat, appellaturque בחנת chetonet, id est. χιτών, quod hebræo sermone in lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, et tam arcta est, et strictis postquam vestitum videris sacer- manicis, ut nulla omnino in veste cendat. Volo pro legentis facilitate tur in capite : hoc Græci et nostri abuti sermone vulgato. Solent militantes habere lineas, quas camisias vocant, sic aptas membris, et adstrictas corporibus, ut expediti sint vel ad cursum, vel ad prælia, dirigere jacula, tenere clypeum, ensem librare, et quocumque necessitas traxerit. Ergo et sacerdotes, parati in ministerium Dei, utuntur hac tunica, ut, habentes pulchritudinem vestimentorum, nudorum celeritate discurrant.

Tertium genus est vestimenti, quod illi appellant אבנט abnet, nos cingulum, baltheum, vel zonam possumus dicere; Babylonii novo vocabulo המייבין hemeiamin vocant. Diversa vocabula ponimus, nè quis erret in nomine. Hoc cingulum in similitudinem pellis colubri, qua exuit senectutem sic in rotundum textum est ut marsupium longius putes. Textum est autem subtegmine cocci, purpuræ, hiacynthi, et stamine byssino, ob decorem et fortitudinem, atque ita polymita arte distinctum, ut diversos flores ac gemmas artificis manu non textas, sed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua supra diximus, inter umbilicum et pectus hoc stringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, et ex una parte ad crura dependens, cum ad sacrificia cursu et expeditione opus est, in lævum humerum retorquetur.

Quartum genus est vestimenti, rotundum pileolum, quale pictum in Ulysseo conspicimus, quasi sphiera hebraica lingua dicitur ephod, TEN

sit ruga, et usque ad crura des- media sit divisa, et pars una ponaτιώραν, nonnulli galerum vocant, Hebræi הציבת miznepheth: non habet acumen in summo, non totum usque ad comam caput tegit, sed tertiam partem à fronte inspertam relinquit : atque ita in occipitio vittà constrictum est, ut non facilè labatur ex capite. Est autem byssinum, et sic fabre opertum linteolo, ut nulla acus vestigia extrinsecus appareant.

His quatuor vestimentis, id est feminalibus tunica linea, cingulo, quod purpura, cocco, bysso, hiacyntheque contexitur, et pileo, de qua nunc diximus, tam sacerdotes, quam pontifices utuntur. Reliqua quatuor propric pontificum sunt, quorum primum est meil מעיל id est tunica talaris, tota hiacynthina, ex lateribus ejusdem coloris assutas habens manicas, et in superiori parte, qua collo induitur aperta, quod vulgo capitium vocant, oris firmissimis, ex se textis, nè facilè rumpatur. In extrema parte, id est ad pedes, septuaginta duo sunt tintinnabula, et totidem mala punica, iisdem contexta coloribus, ut supra cingulum. Inter duo tintinnabula unum malum est : inter duo mala unum tintinnabulum, ut alterutrum sibi media sint, causaque redditur. Ideirco tintinnabula vesti apposita sunt, ut, cum ingreditur pontifex in Sancta sanctorum, totus vocalis incedat, statim moriturus, si hoc non fecerit.

Sextum est vestimentum, quod

Septuaginta inouida, id est, superhu- lorem lapidum, vel patriam demerale appellant. Aquila ἐπίδραμμα, nos ephod suo ponimus nomine. Et ubicumque in Exodo, sive in Levitico, superhumerale legitur, sciamus apud Hebræos ephod appellari. Hoc autem, esse pontificis vestimentum, et in quadam epistola scripsisse me memini : et omnis scriptura testatur sacrum quiddam esse, et solis conveniens pontificibus. Nec statim illud occurrat, quod Samuel, qui levita fuit, scribitur in Regum primo libro, habuisse ætatis adhuc parvulæ אפדכד ephod bad, id est, superhumerale lineum : cum David quoque ante arcam Domini idem portasse referatur. Aliud est enim ex quatuor supradictis coloribus, id est, hiacyntho, bysso, cocco, purpura, et ex auro habere contextum: aliud, in similitudinem sacerdotum simplex et lineum. Auri laminæ, id est, bracteæ, mira tenuitate tenduntur : ex quibus secta fila torquentur, cum subtegmine trium colorum, hiacynthi, cocci, purpuræ, et cum stamine byssino : et efficitur palliolum miræ pulchritudinis. perstringens fulgore oculos in modum caracallarum, sed absque cucullis. Contra pectus nihil contextum est, et locus futuro rationali derelictus. In utroque humero habet singulos lapides, clausos, et adstrictos auro, qui dicuntur hebraicè soom, ששח, ab Aquilà, et Symmacho, et Theodotione onychini, à Septuaginta smaragdi transferuntur: Josephus sardonicas vocat, cum Hebrao Aquilàque consentiens : ut vel ce- nire non votui. In singulis lapidibus

monstraret. Et in singulis lapidibus sena patriarcharum nomina sunt, quibus Israeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in lævo minores scripti sunt, ut pontifex ingrediens Sancta sanctorum, nomina populi, pro quo rogaturus est Dominum, portet in humeris.

Septimum vestimentum est mensura parvum, sed cunctis supradictis sacratius. Intende, quæso, animum, ut quæ dicuntur intelligas. Hebraicè vocatur hosen win, græcè autem λόγιον, nos rationale possumus appellare, ut ex ipso statim nomine scias mysticum esse quod dicitur. Pannus est brevis ex auro et quatuor textus coloribus, hoc est, iisdem, quibus et superhumerale, habens magnitudinem palmi per quadrum, et duplex, ne facile rumpatur. Intexti sunt enim ei duodecim lapides miræ magnitudinis atque pretii, per quatuor ordines, ita ut singulis versiculis terni lapides collocentur. In primo ordine sardius, topazius, smaragdus ponitur. Symmachus dissentit in smaragdo, ceraunium pro eo transferens. In secundo carbunculus, saphyrus, japsis. In tertio lyncurius, achates, amethystus. In quarto chrysolytus, onychinus, beryllus. Satisque miror, cur hiacynthus, pretiosissimus lapis, horum numero non ponatur: nisi forte ipse est alio nomine lyncurius. Scrutans eos, qui de lapidum atque gemmarum scripsere naturis, lyncurium invesecundum ætates duodecim tri-| tifice plus additur, ut in fronte buum sculpta sunt nomina. Hos lapides in diademate principis Tyri, et in Apocalypsi Joannis legimus, de quibus extruitur cœlestis Hierusalem, et sub horum nominibus et specie, virtutum vel ordo, vel diversitas indicatur. Per qualuor rationalis angulos, quatuor annuli sunt aurei, habentes contra se in superhumerali alios quatuor: ut, cum appositum fuerit λόγιον, in loco, quem in ephod diximus derelictum, annulus veniat contra annulum, et mutuo sibi vittis copulentur hiacynthinis. Porro ne magnitudo et pondus lapidum contexta stamina rumperent, auro ligati sunt, atque conclusi. Nec suffecit hoc ad firmitatem, nisi et catenæ ex auro fierent, quæ ob pulchritudinem fistulis aureis tegerentur, haberentque et in rationali supra duos majores annulos, qui uncinis superhumeralis aureis necterentur, et deorsum alios duos. Nam post tergum in superhumerali contra pectus et stomachum, ex utroque latere erant annuli aurei, qui catenis cum rationalis inferioribus annulis jungebantur: atque ita fiebat, ut astringeretur et rationale superhumerali, ct superhumerale rationali, ut una textura contra videntibus putaretur.

Octava est lamina aurea, id est sis zaab מיץותם in qua scriptum est nomen Dei hebraicis quatuor litteris, , iod, n he, 1 vau, n he, quod apud illos ineffabile nuncupatur. Hæc super pileolum lineum et commune omnium sacerdotum, in pon- ad terram fusum. Mala autem pu-

vitta hiacynthina constringatur, totamque pontificis pulchritudinem, Dei vocabulum coronet, et

protegat.

Didicimus, quæ vel communia cum sacerdotibus, vel quæ specialia pontificis vestimenta sint : et si tanta difficultas fuit in vasis fictilibus, quanta majestas erit in thesauro, qui intrinsecus latet? Dicamus igitur prius, quod ab Hebræis accepimus: et juxta morem nostrum, spiritualis posteà intelligentiæ vela pandamus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur. ex quibus universa subsistunt. Byssus terræ deputatur, quia ex terra gignitur. Purpura mari, quia ex ejus cochleolis tingitur. Hiacynthus aeri, propter coloris similitudinem. Coccus igni et ætheri, qui Hebraice wie sen appellatur : quod Aquila διάφωνον, Symmachus δίδαφον interpretatus est. Pro cocco, juxta latinum eloquium, apud Hebræos tolaath חולעת, id est, vermiculus scribitur: et justum esse commemorant, ut pontifex Creatoris non solum pro israel, sed et pro universo mundo roget. Siquidem ex terra, et aqua, et aere, et igne mundus iste consistit, et hæc elementa sint omnium. Unde primum vestimentum lineum, terram significat : secundum hiacynthinum aerem in colore demonstrans, quia de terrenis paulatim ad excelsa sustollitur: et ipsa vestis hiacynthina à capite usque ad talos veniens, indicat aerem de cœlis usque posita, fulgura tonitruaque demonstrant, sive terram, et aquam, et omnium elementorum inter se consonantiam, et sic sibi universa perplexa, ut in singulis omnia reperiantur. Quod autem supradicti colores auro intexti sunt, id significari volunt, quod vitalis calor, et divini sensus providentia, universa penetret. Superhumerale et duos lapides vel smaragdinos, vel onychinos, qui desupersunt, et utrumque humerum tegunt, duo hemisphæria interpretantur; quorum aliud super terram, aliud sub terra sit : sive solem, et lunam, quæ desuper rutilant. Zonam illam, qua sacerdotis pectus arctatur, et linea tunica, id est, terra constringitur, interpretatur oceanum. Rationale in medio positum, terram edisserunt: quæ instar puncti, licèt omnia in se habeat, tamen à cunctis tollatur elementis. Duodecim lapides vel zodiacum interpretantur circulum, vel duodecim menses: et singulis versiculis, singula assignant tempora, et his ternos deputant menses. Nec alicui gentilis videatur expositio. Non enim, si cœlestia et Dei dispositionem, idolorum nominibus infamarunt : idcirco Dei est neganda providentia. quæ certa lege currit, et fertur, et regit omnia. Nam et in Job, Arcturum, et Orionem, et ordina mazoloth, hoc est, zodiacum circulum et cætera astrorum nomina legimus: non quod eadem apud tempora, et præterita relinquentia, Hebræos vocabula sint, sed quod ad futura festinant. Quod autem nos non possumus, quæ dicuntur, semper in motu sunt, illud signifi-

nica et tintinnabula in inferioribus | nisi consuetis vocibus intelligere-Pulchrè autem hoc ipsum, quod in medio est appellatur rationale. Ratione enim cuncta sunt plena, et terrena hærent cœlestibus, immo ratio terrenorum et temporum, caloris et frigoris, et duplex inter utraque temperies, de cœli cursu et ratione descendit. Unde et rationale cum ephoth fortius stringitur. Porro, quod dicitur in ipso rationali δήλωσις esse, et αλήθεια, id est, manifestatio, atque doctrina, vel veritas, hoc ipsum significat, quod numquam in Dei ratione mendacium sit, sed et ipsa veritas multis signis et argumentis monstretur hominibus, et usque ad mortales veniat. Undè factum est, ut rationem solis, et lunæ, et anni, et mensium, et temporum, et horarum, tempestatum quoque serenitatis, atque ventorum, et rerum omnium nosceremus, accipientes insitam à Deo sapientiam, et ipso habitatore. atque doctore, domicilii sui nobis et fabricæ scientiam demonstrante. Super omnia ciddaris et vitta hiacynthina cœlum monstrat : et auri lamina, quæ in fronte pontificis est, inscriptumque nomen Dei, universa quæ subter sunt, Dei arbitrio gubernari. Id ipsum ego puto sub aliis nominibus et in Cherubim et quatuor animalibus figuratum, quæ ita sibi permixta sunt, et hærent, ut in uno inveniantur et cætera, et quod instanter, et ante se vadant, et non revertantur. Labuntur enim cant, quod et philosophi suspican- | manis oculis non patere. Legimus tur, currere mundum suo ordine, et incessabiliter velut rotam in suo axe torqueri. Unde et rota in rota, id est, tempus in tempore, et annus in semetipsum revolvitur: et ipsæ rotæ elevantur ad cœlum, et super crystallum thronus ex saphyro est, et super thronum similitudo sedentis, cujus inferiora ignea sunt, superiora electrina: ut demonstret, quæ inferiora sunt, igne et purgatione indigere, quæ sursum, in conditionis suæ puritate persistere. Et quomodo hic in habitu sacerdotis, auri lamina est desuper: ita in Ezechiele electrum in pectore, et in vertice collocatur. Justum ergo erat, sicut supra ex parte diximus. ut pontifex Dei, creaturarum omnium typum portans in vestibus suis, indicaret cuncta indigere misericordia Dei : et cum sacrificaret ei, expiaretur universalis conditio, ut non pro liberis, ac parentibus, et propinquis, sed pro cuncta creatura, et voce, et habitu precaretur.

Tetigimus expositionem Hebraicam, et infinitam sensuum sylvam alteri tempori reservantes, quædam futuræ domus stravimus fundamenta. De feminalibus lineis hoc solent dicere, ratio seminum et generationis ad carnem pertinens, terræ per ea deputatur. Unde et ad Adam loquitur Deus: Terra es, et in terram ibis. Causasque hujus rei, quomodo de parvulo semine et

in Levitico, juxta præceptum Dei Moysen lavisse Aaron, et filios ejus. Jam tunc purgationem mundi et rerum omnium sanctitatem, baptismi sacramenta signabant. Non accipiunt vestes, nisi lotis prius sordibus : nec ornantur ad sacra, nisi in Christo novi homines renascantur. Vinum enim novum in novis utribus mittitur. Quod autem Moyses lavat, legis indicium est. Habent Moysen, et Prophetas, ipsos audiant. Et ab Adam usque ad Moysen omnes peccaverunt. Præceptis Dei lavandi sumus, et cum parati ad indumentum Christi tunicas pelliceas deposuerimus, tunc induemur veste linea, nihil in se mortis habente, sed tota candida: ut, de baptismo consurgentes, cingamus lumbos in veritate, et tota pristinorum peccatorum turpitudo celetur. Unde et David : Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Post feminalia et lineam tunicam induimur hiacynthino vestimento, et incipimus de terrenis ad alta conscendere. Hæc ipsa hiacynthina tunica à Septuaginta ὑποδύτης, id est, subucula nominatur, et proprie pontificis est. significatque rationem sublimium non patere omnibus, sed majoribus atque perfectis. Hanc habuerunt Moyses, et Aaron, et Prophetæ, et omnes, quibus dicitur: In montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion. Nec sufficit nobis priofædissimis initiis tanta vel hominum, rum ablutio peccatorum, baptismi vel diversarum rerum pulchritudo gratia, doctrina secretior, nisi hanascatur, esse obvolutas, et hu- buerimus et opera. Unde jungitur

quod rationali copulatur : ut non sit laxum, neque dissolutum, sed hæreant sibi invicem et auxilio sint. Ratio enim operibus, et opera ratione indigent; ut quod mente percipimus, opere perpetremus. Duoque lapides in superhumerali vel Christum significant, et Ecclesiam duodecim Apostolorum, qui ad prædicationem missi sunt, nomina continentes, vel litteram, et spiritum in quibus continentur legis universa mysteria. In dextra spiritus, in læva littera est. Per litteras ad verba descendimus, per verba venimus ad sensum. Quam pulcher ordo, et ex ipso habitu sacramenta demonstrans. In humeris opera sunt, in pectore ratio; unde et pectusculum comeduntsacerdotes. Hoc autem rationale duplex est, apertum, et absconditum, simplex, et mysticum, duodecim in se lapides habens, et quatuor ordines, quos quatuor puto esse virtutes, prudentiam, fortitudinem, justitiam, et temperantiam, quæ sibi hærent invicem : et dum mutuo miscentur, duodenarium efficiunt numerum: vel quatuor animalia, quæ in Apocalypsi describuntur plena oculis, et Domini luce radiantia mundum illuminant. In uno quatuor, et in quatuor singula : unde et δήλωσις, et ἀλήθεια, id est, manifestatio; vel doctrina, et veritas in pectore sacerdotis est. Cum enimindutus quis fuerit veste multiplici, consequens est, veritatem, quam corde retinet, sermone proferre: et ob id in rationali veritas est, id est, scientia, plenius quæsita demonstrarem.

et ephod, id est, super humerale, jut noverit quæ dicenda sint, et manifestatio, atque doctrina, ut possit instruere alios, quod mente concepit. Ubi sunt qui innocentiam sacerdoti dicunt posse sufficere? Vetus lex novæ congruit : id ipsum Moyses, quod Apostolus. Ille sacerdotis scientiam ornat in vestibus: iste Timotheum, et Titum instruit disciplinis. Sed et ipse vestimentorum ordo præcipuus. Legamus Leviticum. Non prius rationale, et sic superhumerale, sed ante superhumerale, et deinceps rationale. A mandatis tuis, inquit, intellexi: prius faciamus, et sic doceamus, ne doctrinæ auctoritas cassis operibus destruatur. Hoc est, quod in Propheta legimus: Seminate vobis in justitia, et metite fructum vitæ: illuminate vobis lumen scientiæ. Primum seminate in justitia, et fructum vitæ æternæ metite : posteà vobis scientiam vindicate. Nec statim absoluta perfectio est, si quis superhumerale et rationale habeat, nisi hæc ipsa inter se forti compagine solidentur, et sibi invicem connexa sint : ut et operatio rationi, et ratio operibus hæreat: et, his præcedentibus, doctrina sequatur, et veritas.

> Quatuor elementa, de quibus supra diximus, et duos lapides vel onychinos, vel smaragdinos, et gemmas duodecim, quæ ponuntur in rationali, si esset tempus ut discuterem, singulorum naturas et causas tibi exponerem: et, quid unusquisque valeat, et quo modo virtutibus singulis comparentur,

phanius egregium super hoc volu- fortitudine, justitia, temperantia, men edidit: quod si legere volueris, plenissimam scientiam consequeris. litate, possunt et alii judicare: pu-Ego jam mensuram epistolæ exce- dicitiam solam novit conscientia, et dere me intelligo, et excipientis humani oculi hujus rei certi judices ceras video esse completas. Unde esse non possunt : absque his, qui ad reliqua transeo, ut tandem finiatur oratio. Lamina aurea rutilat in lium libidini expositi sunt. Unde et fronte: nihil enim nobis prodest omnium rerum eruditio, nisi Dei scientia coronemur. Lineis induimur, ornamur hiacynthinis, sacrato baltheo cingimur : dantur nobis opera, rationale in pectore ponitur: accipimus veritatem, profert sermo doctrinam : imperfecta sunt universa, nisi tam decoro currui dignus torum infamata pudicitia à Deo quæratur auriga, et super creaturas judice coronabitur. Ipsi igitur assu-Creator insistens regat ipse, quæ mamus feminalia : ipsi nostra vecondidit. Quod olim in lamina renda operiamus : non quæramus monstratur, nunc in signo ostenditur crucis. Auro legis sanguis Evan-lia, ut nullorum oculis pateant: gelii pretiosior est. Tunc signum ne quando intramus Sancta sanctoiuxta Ezechielis vocem gementibus figebatur in fronte: nunc portantes crucem dicimus: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Bis in Exodo legimus præcipiente scientia et eruditio pontificis Dei, Domino, et Moyse jussa faciente, octo vestium genera pontificis. In Levitico de septem tantum scriptum est: et refertur, quomodo Moyses fratrem suum Aaron illis induerit. De solis feminalibus nihil dicitur, hac, ut arbitror, causa, quod ad genitalia nostra et verenda lex non mittit manum, sed ipsi secretiora nostra, et confusione digna men antistitis possidere. Hæc ad tegere, et velare debemus, et unam lucubratiunculam, cum jam conscientiam puritatis feminum funis solveretur à littore, et nautæ

Sufficiat, quod et sanctus Papa Epi- | virtutibus, verbi gratia sapientia, humilitate, mansuetudine, liberapassim in morem brutorum anima-Apostolus, De virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo, quasi Moyses loquatur: feminalibus ego non vestio, nec impono alicui necessitatem: qui vult sacerdos esse, ipse se vestiat. O quantæ virgines, et quantorum sperata pudicitia in die judicii dehonestabitur : quanalienos oculos. Ita tegantur genitarum, si qua apparuerit turpitudo, morte moriamur.

Jam sermo finitur, et ad superiora retrahor. Tanta debet esse ut et gressus ejus, et motus, et universa vocalia sint. Veritatem mente concipiat, et toto eam habitu resonet, et ornatu: ut, quidquid agit, quidquid loquitur, sit doctrina populorum. Absque tintinnabulis enim, et diversis coloribus, et gemmis, floribusque virtutum, nec Sancta ingredi potest, nec no-Deo judici reservare. De cæteris crebrius inclamarent, propero sermone dictavi, quæ memoria tenere insinuare regali, et sub occasione poteram, et quæ diuturna in rationali pectoris mei lectione congesseram, satis intelligens magis me loquendi impetu, quam judicio scribentis fluere, et more torrentis turbidum proferre sermonem. Fertur in indice Septimii Tertulliani liber de Aaron vestibus, qui interim usque ad hanc diem à me non est repertus. Si à vobis propter celebritatem urbis fuerit inventus, quæso, ne meam stillam illius flumini comparetis: non enim magnorum virorum ingeniis, sed meis sum viribus æstimandus.

ARGUMENTUM.

Salvina, mulier nobilissima, Gildonis, qui Africam tenuit, filia, cum adhuc juvencula esset, Nebridium maritum amisit. Eratautem Nebridius ex sorore Augustæ natus, contubernalis, et condiscipulus Augustorum. Consolatur eam D. Hieronymus: et, post mortui viri laudes, quomodo superstites ex eo parvulos, Nebridium, et sororem regere, qualemque ipsa vitam traducere debeat, docet; et à secundis nuptiis dehortatur.

Hieronymus ad Salvinam de servanda viduitate.

EPISTOLA V.

Vereor nè officium putetur ambitio, et quod illius exemplo facimus, qui ait: « Discite à me, quia mitis sum, et humilis corde, » gloriæ facere appetitione dicamur: et non viduam alloqui, et in angustia constitutam, sed aulæ nos

sermonis, amicitias potentium quærere. Quod liquido non putabit, qui scierit esse præceptum : « Personam pauperis non accipies in judicio, » nè, sub prætextu misericordiæ, quod injustum est, judicemus. Unusquisque enim non hominum, sed rerum pondere judicandus est. Nec diviti obsunt opes, si eis bene utatur : nec pauperem egestas commendabiliorem facit, si inter sordes et inopiam peccata non caveat. Utriusque nobis rei testimonium et Abraham Patriarcha, et quotidiana exempla suppeditant: quorum alter in summis divitiis amicus Dei fuit : alii quotidie in sceleribus deprehensi. pænas legibus solvunt. Alloquimur igitur divitem pauperem, nescientem ipsa, quæ possidet. Neque enim marsupium ejus discutimus, sed animæ puritatem. Loquimur ad eam, cuius faciem ignoramus. et virtutes novimus, quam nobis fama commendat : cujus venerabiliorem pudicitiam adolescentia facit, quæ mortem juvenis mariti sic flevit, ut exemplum conjugii dederit : sic tulit, ut eum profectum crederet, non amissum. Orbitatis magnitudo, religionis occasio fuit. Nebridium suum sic quærit absentem, ut in Christo præsentem noverit. Cur ergo ad eam scribimus, quam ignoramus? Triplex nimirum causa est: prima, quia pro officio sacerdotii, omnes christianos filiorum loco diligimus, et profectus corum nostra est gloria : altera, quia pater defuncti intima extrema, quæ et validior, quod filio meo Avito roganti negare nihil potui. Qui crebris litteris interpellatricem duri judicis viduam superans, et multorum mihi, ad quos ante super eadem materia scripseram, exempla proponens, ita suffudit pudorem negantis, ut plus considerarem quid ille cuperet, quam quid me facere conveniret.

Alius forsitan laudet Nebridium, quod de sorore generatus Augustæ, et in materteræ nutritus sinu, invictissimo principi ita carus fuit, ut ei conjugem nobilissimam quæreret, et bellis civilibus Africam dissidentem hac velut obside sibi fidam redderet. Mihi à principio statim illud est prædicandum, quod quasi vicinæ mortis præseius, inter fulgorem palatii, et honorum culmina, quæ ætatem anteibant, sic vixit, ut se ad Christum crederet profecturum. Sacra narrat historia Cornelium, centurionem cohortis Italicæ, intantum acceptum Deo, ut Angelum ad eum mitteret, et omne mysterium, quo Petrus de circumcisionis angustiis transferebatur ad præputii latitudinem, ad illius merita pertinere doceret : qui primus ab Apostolo baptizatus, salutem gentium dicavit. Scriptum namque est de eo : « Erat vir quidam in Cæsarea, nomine Cornelius, centurio cohortis, quæ dicitur Italica, religiosus, et timens Deum cum omni domo sua, faciens elee-

mihi necessitudine copulatus fuit : | dicitur, hoc nomine commutato. in Nebridio meo vindico. Sic religiosus fuit, et amator pudicitiæ, ut virgo sortiretur uxorem, sic timens Deum cum omni domo sua, ut oblitus dignitatis omne consortium cum monachis haberet, et clericis: tantasque eleemosynas faceret in populis, ut fores ejus pauperum ac debilium obsiderent examina; certe sic semper orans Deum, ut. illi quod optimum esset, eveniret. « Raptus est, nè malitia mutaret mentem ejus, » quia placita erat anima illius Deo. Unde et ego possum super eo vere abuti Apostoli voce, dicentis: « In veritate cognovi, quoniam non est personarum acceptor Deus, sed in omni proposito, qui timet Deum, et operatur justitiam, acceptus est illi. » Nihil nocuit militanti paludamentum, et baltheus, et apparitorum catervæ: quia sub habitu alterius alteri militabat. Sicut econtrario aliis nihil prodest vile palliolum, furva tunica, corporis illuvies, et simulata paupertas, si nominis dignitatem operibus destruant. Legimus et in Evangelio de alio centurione Domini testimonium: « Nec in Israel tantam fidem inveni. » Et ut ad superiora redeamus, Joseph, qui in egestate et in divitiis dedit experimenta virtutum; qui et servus, et dominus docuit animæ libertatem, nonne, post Pharaonem regiis ornatus insignibus, sic Deo carus fuit, ut super omnes patriarchas duarum tribuum pater fieret? Damosynas multas plebi, et orans niel, et tres pueri sic præerant Deum semper. » Quidquid de illo Babyloniæ opibus, sic erant inter

principes civitatis, ut, habitu Nabuchodonosor, Deo mente servirent. Mardochæus et Hester inter purpuram, sericum et gemmas, superbiam humilitate vicerunt : tantique fuere meriti, ut captivi victoribus imperarent.

Hæc illuc tendit oratio, ut ostendam juvenem meum, conjunctionem sanguinis regalis, et affluentiam divitiarum, atque insignia potestatis materiam habuisse virtutum, dicente Ecclesiaste: « Sicut protegit sapientia, sic protegit et pecunia. » Nec statim illud huic testimonio putemus adversum : « Amen dico vobis, difficile dives intrabit in regnum coelorum. » Et rursum : « Dico vobis : facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cœlorum. » Alioquin Zachæus publicanus, quem ditissimum commemorat scriptura, contra hanc sententiam salvatus videbitur. Sed quomodo, quod apud homines impossibile est, apud Deum possibile fiat. Apostoli consilium docet scribentis ad Timetheum: « Divitibus hujus sæculi præcipe non superbe sapere, nec sperare in incerto divitiarum suarum : sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. » Benefaciant, sint divites in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi bonum fundamentum in futurum, ut apprehendant veram vitam. Didicimus, quemodo camelus introire possit per foramen acus, quomodo animal tortuosum,

sumat sibi pennas columbæ, et requiescat in ramis arboris, quæ de sinapis semente succrevit. Legimus in Esaia, camelos Madiam, et Epha, et Saba, aurum et thus ad urbem Domini deportantes, in typo horum camelorum. Ismaelitæ negotiatores, stactem, et thymiama, et resinam, quæ nascitur in Galaad, et cutem vulneribus obducit, Ægyptiis deferunt, tantæque felicitatis sunt, ut emant et vendant Joseph, et, mercimonium eorum mundi salus sit. Docet et Æsopi fabula, plenum muris ventrem per angustum foramen egredi non valere.

Ergo Nebridius meus quotidie illud revolvens : « Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum diaboli, et desideria multa. » Ouidquid et Imperatoris largitio, et honoris infulæ dederant, in usus pauperum conferebat. Noverat enim à Domino esse præceptum: « Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me. » Et quia hanc sententiam implere non poterat, habens uxorem, et parvulos liberos, et multam familiam, faciebat sibi amicos de iniquo mammona, qui se reciperent in æterna tabernacula. Nec semel abjiciebat sarcinam, quod fecerunt Apostoli, patrem, rete, naviculam relinguentes; sed ex æqualitate. aliorum inopiæ suam abundantiam communicabat: ut postea illorum divitiæ, hujus indigentiam sustentarent. Scit ipsa, cui libellus hic deposito pondere sarcinarum, as- scribitur, me non nota, sed au-

beneficio, scriptorum more Græcorum, gratiam lingua reddere. Procul à christianis ista suspicio. « Habentes victum, et vestitum, his contenti sumus. » Ubi vile olusculum, et cibarius panis, et cibus potusque moderatus, ibi divitiæ supervacuæ, ibi nulla adulatio, quæ vel præcipue fructum respicit. Ex quo colligitur, fidele esse testimonium, quod causas non habet mentiendi.

Ac nè quis putet me solas in Nebridio prædicare eleemosynas, quamquam et has exercuisse sit magnum, de quibus dicitur : « Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, » ad cæteras virtutes eius veniam, quas singulas in paucis hominibus deprehendimus. Quis fornacem regis Babylonii sine adustione ingressus est? Cujus adolescentis Ægyptia domina pallium non tenuit? Ouæ uxor eunuchi nullos creat liberos, voluntate transacta? Quem hominum disputatio illa non terreat? « Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. » Mirum dictu est. Nutritus in palatio, contubernalis et condiscipulus Augustorum, quorum mensæ ministrat orbis, et terræ ac maria serviunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore tantæ verecundiæ fuit, ut virginalem pudorem vinceret, et nè levem quidem obscomi rumoris in se fabulam daret. Deinde purpuratorum propinguus,

dita narrare, nec ex aliquo in me socius, consobrinus, iisdem cum ambobus studiis eruditus (quæ res etiam externorum mentes sibi conciliat), non est inflatus superbia, nec cæteros homines adducta fronte contempsit : sed cunctis amabilis, ipsos principes amabat ut fratres. venerabatur ut dominos, et in illorum salute suam salutem positam fatebatur. Ministros autem eorum, et universum ordinem palatii, quo regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitate sociarat, ut qui merito inferiores erant, officiis se pares arbitrarentur. Difficile factu est, gloriam virtute superare, ct ab his diligi, quos præcedas. Quæ vidua non hujus auxilio sustenta est? quis pupillus non in eo reperit patrem? totius orientis Episcopi ad hunc, miserorum preces, et laborantium desideria conferebant. Quidquid ab Imperatore poscebat. eleemosyna in pauperes, pretium captivorum, misericordia in afflictos erat. Unde et ipsi principes libenter præstabant, quod sciebant non uni, sed pluribus indulgeri.

> Quid ultra differimus? « Omnis caro fenum, et omnis gloria eius quasi flos feni. » Reversa est terra in terram suam : dormivit in Domino, et appositus est ad patres suos, plenus dierum ac luminis, et nutritus in senectute bona. Cani enim hominis, sunt sapientia ejus. In brevi ætate tempora multa conplevit. Tenemus pro eo dulcissimos liberos. Uxor hæres, pudicitiæ pretium est. Nebridius pusio patrem quærentibus exhibet.

Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.

filio: et similitudo morum per speculum carnis erumpens, ingentes animos angusto in pectore versat. Jungitur ei germana, rosarum et liliorum calathus, eboris ostrique commercium. Sic refert ore patrem, ut ad venustatem propensior sit : sic matrem mixta similitudine pingit, ut in uno corpore utrumque agnoscas. Ita suavis est, et mellitula, ut honor sit omnium propinquorum. Hanc tenere non dedignatur Augustus: hanc fovere in sinu regina lætatur: certatim ad se omnes rapiunt. Pendet ex collo, hæret in brachiis singulorum. Garrula, atque balbutiens, linguæ offensione fit dulcior.

Habes igitur, Salvina, quos nutrias, in quibus virum absentem tenere te credas. « Ecce hæreditas Domini, filii, merces, fructus ventris. » Pro uno homine duos filios recepisti: auctus est numerus charitatis. Quidquid debebas marito, redde filiis. Amore præsentium, absentis desiderium tempera. Non est parvi apud Deum meriti, bene filios educare. Audi Apostolum commonentem: « Vidua eligatur non minus annorum sexaginta, quæ fuerit unius viri uxor, in bonis operibus habens testimonium, si filios educavit, si hospitalis fuit, si sanctorum pedes lavit, si afflictis abundanter præbuit, si omne opus bonum subsecuta est. » Didicisti catalogum virtutum tuarum, quid debeas nomini tuo, quibus meritis secundum pudicitiæ gradum possideas. Nec te moveat, quod sexa-

Scintilla vigoris paterni lucet in genaria eligatur vidua, et putes adolescentulas ab Apostolo reprobari. Et te crede eligi ab eo, qui discipulo dixerat: « Nemo adolescentiam tuam contemnat, » non continentiam, sed ætatem considerans. Alioquin omnes, quæ ante sexaginta annos viduatæ sunt, hac lege accipient maritos. Sed quia rudem Christi instituebat Ecclesiam, et omni ordini providebat, præcipueque pauperibus, quorum ei cura cum Barnaba fuerat demandata; illas vult Ecclesiæ opibus sustentari, quæ propriis manibus non queunt laborare, quæ vere viduæ sunt, quas et ætas probat, et vita. Heli sacerdos offendit Deum ob vitia liberorum : ergo è contrario placatur Deus virtutibus eorum, si permanserint in fide, et charitate, et sanctitate cum pudicitia.

> O Timothee, te ipsum castum custodi, ait Apostolus. Absit, ut sinistrum quippiam mihi de te suspicari liceat : sed, ex abundantia lubricam ætatem monuisse, pietatis est. Quæ dicturus sum, non tibi, sed puellaribus annis dicta intellige. « Vidua, quæ in deliciis est, vivens mortua est. » Hoc vas electionis loquitur : et de illo profertur thesauro, qui confidenter aiebat : « An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? » Hoc ille pronunciat, qui libere sub persona sua fragilitatem humani corporis fatebatur. « Non enim, quod volo bonum, hoc operor, sed, guod nolo, malum. Et propterea castigo et redigo in ser

vitutem corpus meum : nè, aliis socci depositione sumpsisti, nihil prædicans, ipse reprobus inveniar. » Si ille timet, quis nostrum potest esse securus? Si David amicus Domini, et Salomon amabilis ejus, victi sunt quasi homines, ut et ruinæ nobis ad cautionem, et pænitudinis ad salutem exempla præberent : quis in lubrica via lapsum non metuat? Procul sint à conviviis tuis phasides aves, crassi turtures, attagen ionicus, et omnes aves quibus amplissima patrimonia avolant. Nec ideo te carnibus vesci non putes si suum, leporum, atque cervorum, et quadrupedum animantium esculentias reprobes. Non enim hæc pedum numero, sed suavitate gustus judicantur. Scimus ab Apostolo dictum: « Omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. » Sed item loquitur : « Bonum est vinum non bibere, et carnem non manducare. » Et in alio loco: « Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. » Omnis creatura Dei bona est. Audiant hæc mulieres, quæ sollicitæ sunt, quomodo placeant viris. Comedant carnes, quæ carni serviunt, quarum fervor despumat in coitum, quæ maritis alligatæ, generationi ac liberis dant operam. Quarum uteri portant fœtus, earum et intestina carnibus impleantur. Tu vero, quæ in tumulo mariti sepelisti omnes pariter voluptates, quæ litam purpurisso et cerussa faciem super feretrum ejus lacrymis diluisti, quæ pullam tunicam, nigrosque honestis moribus, cujus honor do-

habes necesse aliud, nisi perseverare in jejunio. Pallor, et sordes gemmæ tuæ sint : plumarum mollities juvenilia membra non foveat: balnearum calor novum adolescentulæ sanguinem non incendat. Audi quid ex persona viduæ continentis ethnicus poeta decantet:

Ille meos, primus qui me sibi junzit, Abstulit, ille habeat secum, servetque

sepulchro.

Si tanti vilissimum vitrum, quanti pretiosissimum margaritum? Si sic communi lege naturæ damnat om-. nes gentilis vidua voluptates : quid spectandum est à vidua christiana, quæ pudicitiam suam non solum ei debet, qui defunctus est, sed et ei, cum quo regnatura est?

Quæso te, nè generalia monita, et conveniens puellari sermo personæ suspicionem tibi injuriæ moveant, et arbitreris me objurgantis animo scribere, non timentis: cujus votum est, te nescire quæ metuo. Tenera res in feminis fama pudicitiæ est, quasi flos pulcherrimus cite ad levem marcessit auram, levique flatu corrumpitur, maxime ubi et ætas consentit ad vitium, et maritalis deest auctoritas, cujus umbra tutamen uxoris est. Quid facit vidua inter familiæ multitudinem? inter ministrorum greges? quos nolo contemnat ut famulos, sed ut viros erubescat. Certe si ambitiosa domus hæc officia flagitat, præficiat his senem calceolos, candidæ vestis et aurati minæ dignitas sit. Scio multas,

caruisse infamia servulorum, quos suspectos faciebat aut cultus immoderatus, aut crassi corporis nitor, aut ætas apta libidini, aut ex conscientia amoris occulti, securus animi tumor : qui etiam bene dissimulatus, frequenter erumpit in publicum, et conservos quasi servos despicit. Hoc ex abundantia dictum sit, ut omni diligentia custodias cor tuum, et caveas, quidquid de te fingi potest.

Non ambulet juxta te calamistratus procurator, non histrio fractus in feminam, non cantoris diabolici venenata dulcedo, non juvenis cultus, et nitidus. Nihil artium scenicarum, nihil tibi in obsequiis molle jungatur. Habeto tecum viduarum et virginum choros, habeto tui sexus solatia. Ex ancillarum quoque moribus dominæ judicantur. Certè, cum tecum sancta sit mater, et lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculose externorum consortia quærere, de tuorum societate, secura. Semper in manibus tuis sit divina lectio, ct tam crebræ orationes, ut omnes cogitationum sagittæ, quibus adolescentia percuti solet, hujusmodi clypeo repellantur. Difficile est, quin potius impossibile, perturbationum initiis carere quempiam, quas significantius Græci προπαθείας vocant: nos, ut verbum vertamus è verbo, ante passiones possumus dicere, eo quod incentiva vitiorum omnium titillent animos, et quasi in meditullio nostrum judicium sit, vel abjicere cogitata, vel recipere.

clausis ad publicum foribus, non Unde et naturæ Dominus in Evangelio loquebatur : « De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. » Ex quo perspicuum est, juxta alterius libri testimonium, proclivius esse cor hominis à pueritia ad malum, et inter opera carnis, et spiritus, quæ Apostolus enumerat, mediam animam fluctuare, nunc hæc, nunc illa cupientem.

> Nam vitiis nemo sine nascitur : optimus ille est Qui minimis urgetur.....

velut si

Egregio inspersos reprehendas corpore nævos.

Hoc est, quod aliis verbis Propheta significat: « Turbatus sum. et non sum locutus. » Et in eodem volumine: « Irascimini, et nolite peccare. » Et illud Architæ Tarentini ad villicum negligentem: «Jam te verberibus necassem, nisi iratus essem. » Ira enim viri justitiam Dei non operatur. Quod de una perturbatione dictum est, referamus ad cæteras. Sicut irasci, hominis est, et iram non perficere, christiani: sic omnis caro concupiscit quidem ea quæ carnis sunt, et quibusdam illecebris ad mortiferas animam voluptates trahit: sed nostrum est. voluptatis ardorem majore Christi amore restinguere, et lasciviens jumentum frenis inediæ subjugare: ut non libidinem, sed cibos quærat ac desideret, et sessorem Spiritum sanctum moderato atque composito portet incessu.

Ouorsum ista? Ut hominem esse

cuncti facti sumus luto, iisdem compacti exordiis. In serico et in pannis eadem libido dominatur: nec regum purpuras timet, nec mendicantium spernit squalorem. Multoque melius est, stomachum te dolere, quam mentem; imperare corpori, quam servire; gressu vacillare, quam pudicitia. Nec statim nobis pœnitentiæ subsidia blandiantur, quæ sunt infelicium remedia. Cavendum est vulnus, quod dolore curatur. Aliud est, integra nave et salvis mercibus portum salutis intrare: aliud, nudum hærere tabulæ, et crebris fluctuum recursibus ad asperrima saxa collidi. Nesciat vidua digamiæ indulgentiam, nec noverit illud Apostoli, « Melius est nubere, quam uri. » Tolle, quod pejus est, uri, et per se bonum non erit, nubere. Procul sint hæreticorum calumniæ. Scimus honorabiles nuptias, et cubile immaculatum. Etiam de paradiso expulsus Adam unam uxorem habuit. Primus Lamech maledictus, et sanguinarius, et de Cain stirpe descendens, unam costam divisit in duas, et plantarium digamiæ protinus diluvii pœna subvertit. Unde iliud Apostoli, quod fornicationis metu indulgere compellitur, scribens ad Timotheum: « Volo adolescentulas nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti causa, » Cur indulserit statim subjecit : Jam enim quædam declinaverunt post Hebræa historia, et Annam filiam satanam. Ex quo intelligimus, Phanuelis de Evangelii claritate,

te noveris, et passionibus humanis, illum non stantibus coronam, sed nisi caveris, subjacere. De eodem jacentibus manum porrigere. Vide qualia sint secunda matrimonia. quæ lupanaribus præferuntur, quia declinaverunt quædam post satanam. Ideo adolescentula vidua, quæ se non potest continere, vel non vult, maritum potius accipiat, quam diabolum.

> Pulchra nimirum, et appetenda res, quæ satanæ comparatione suscipitur. Fornicata est quondam et Hierusalem, et divaricavit pedes suos omni transeunti. In Ægypto primum devirginata est, et ibi fractæ sunt mammæ ejus. Cumque ad deserta venisset, et morarum Moysi ductoris impatiens, quasi œstro libidinis furibunda dixisset : « Isti sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti: » accepit præcepta non bona, et justificationes pessimas, in quibus non viveret, sed puniretur. Quid ergo mirum, si et lascivientibus viduis, de quibus in alio loco Apostolus dixerat: « Cum luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt : » concessit digamiæ præcepta non bona, et justificationes pessimas : ita secundum indulgens maritum ut et tertium, si liberet, etiam vigesimum: ut scirent sibi non tam viros datos, quam adulteros amputatos. Hæc, filia in Christo charissima, inculco, et crebrius repeto, ut posteriorum oblita, in priora te extendas habens tui ordinis quas sequaris, Judith de

in templo, et orationibus, atque jejuniis thesaurum pudicitiæ conservabant. Unde et altera in typo Ecclesiæ, diabolum capite truncavit, altera Salvatorem mundi prima suscepit, sacramentorum conscia futurorum, Illud in calce sermonis guæso, ut brevitatem libelli non de inopia eloquii, vel de materiæ sterilitate, sed de pudoris magnitudine existimes accidisse, dum vereor me ignotis diu ingerere auribus, et occultum legentium judicium pertimesco.

ARGUMENTUM.

Lucinius Bæticus, ad quem superior extat epistola, dum esset in procinctu pergendi in Bethlehem, obiit: D. Hieronymus Theodoram uxorem, cum qua, uti cum sorore, castè vivebat, nunc consolatur, et Lucinii laudes describit.

Hieronymus ad Theodoram epitaphium Lucinii Bætici.

EPISTOLA VI.

Lugubri nuncio consternatus super sancti et venerabilis mihi dormitione Lucinii, vix brevem epistolam dictare potui. Non quod ejus vicem doleam, quem scio ad meliora transisse, dicente Moyse: « Transiens videbo visionem hanc magnam : » sed quo torquear desiderio, non meruisse me ejus viri videre faciem, quem in brevi tem-

quæ diebus et noctibus versabantur | Verum est illud super necessitate mortis prophetale vaticinium, quod fratres dividat, et charissima inter se nomina crudelis et dura dissociet. Sed habemus consolationem, quia Domini voce jugulatur, per quem ad eam dicitur. « Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne. » Et in consequentibus : « Adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem, qui siccabit omnes venas ejus, et desolabit fontem illius. « Exivit enim virga de radice Jesse et flos de virginali frutice pullulavit. Qui loquitur in Cantico canticorum : « Ego flos campi, et lilium convallium. » Flos noster mortis interitus: ideoque et mortuus est, ut mors illius morte moreretur. Quod autem de deserto dicitur adducendus, virginalis uterus demonstratur; qui absque coitu et semine viri Deum nobis fudit infantem : qui calore Spiritus sancti excicaret fontes libidinum, et caneret in psalmo: « In terra deserta, et invia, et inaquosa, sic in sancto apparui tibi. » Adversum ergo mortis duritiam, et crudelissimam necessitatem hoc solatio erigimur, quod brevi visuri sumus eos quos dolemus absentes. Neque enim mors, sed dormitio, et somnus appellatur. Unde et beatus Apostolus vetat de dormientibus contristari: ut, quos dormire novimus, suscitari posse credamus, et post digestum soporem vigilare cum sanctis, et cum Angelis dicere : « Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ pore huc venturum esse credebam. voluntatis. « In cœlo, ubi non est laus, et indefessa præconia. In terra autem, ubi seditio, bella atque discordiæ, pax imprecanda est, et pax non in omnibus, sed in his qui bonæ voluntatis sunt, et salutationem audiunt Apostolicam: Gratia vobis, et pax à Deo Patre, et Domino nostro Jesu Christo multiplicetur: ut in pace sit locus ejus, et habitatio ejus in Sion; id est, in specula, in sublimitate dogmatum atque virtutum, in anima credentis; cujus quotidie Angelus videt faciem Dei, et revelato vultu, gloriam Dei contemplatur.

Unde obsecro te, et currentem, ut aiunt, impello, ut Lucinium tuum desideres quidem ut fratrem, sed gaudeas regnare cum Christo: quia raptus est, nè malitia immutaret mentem ejus. Placita enim erat Deo anima illius, et in brevi spatio tempora multa complevit. Nos dolendi magis, qui quotidie stamus in prælio peccatorum, vitiis sordidamur, accipimus vulnera, et de otioso verbo reddituri sumus rationem. Ille jam securus et victor te aspicit de excelso, et favet laboranti: et juxta se locum præparat, eodem amore et eadem charitate, qua, oblitus officii conjugalis in terra, quoque sororem te habere cœperat, immo tu illum fratrem: quia casta conjunctio sexum non habet nuptialem. Et si adhuc in carne positi et renati in Christo, non sumus Græcus et Barbarus, servus et liber, masculus et femina, sed omnes in eo unum sumus :

peccatum, gloria est, et perpetua | hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc inducrit immortalitatem, non nubent, neque nubentur. sed erunt sicut Angeli in cœlis? Quando dicit: « Non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli in cœlis: » non natura et substantia corporum tollitur, sed gloriæ magnitudo monstratur.

Neque enim scriptum est: Erunt Angeli; sed, Sicut Angeli. Ubi similitudo promittitur, veritas denegatur. Erunt, inquit, sicut Angeli: id est, similes Angelorum: ergo homines esse non desinent. Inclyti quidem, et angelico splendore decorati, sed tamen homines: ut Apostolus, Apostolus sit, et Maria, Maria: et confundatur hæresis, quæ ideo incerta et magna promittit, ut, quæ certa et moderata sunt, auferat.

Et quia hæreseos semel fecimus mentionem, qua Licinius noster dignè eloquentiæ tuba prædicari potest: qui, spurcissima per Hispanias Basilidis hæresi sæviente, et instar pestis et morbi, totas inter Pyrenæum et Oceanum vastante provincias, fidei Ecclesiasticæ tenuit puritatem, nequaquam suscipiens Armagil, Barbelon, Abraxas, Balsamum, et ridiculum Leusiboram, cæteraque magis portenta, quam nomina: quæ, ad imperitorum et muliercularum animos concitandos, quasi de Hebraicis fontibus hauriunt, barbaro simplices quosque terrentes sono : ut, quod non intelligunt, plus mirentur. Refert Ireneus, vir Apostolicorum quanto magis, cum corruptivum temporum, et Papiæ, auditoris

scopus Ecclesiæ Lugdunensis, quod Marcus quidam, de Basilidis gnostici stirpe descendens, primum ad Gallias venerit: et eas partes, per quas Rhodanus et Garunna fluunt, sua doctrina maculayerit : maximeque nobiles feminas, quædam in occulto mysteria repromittens. hoc errore seduxerit, magicis artibus, et secreta corporum voluptate amorem sui concilians. Inde, Pyrenæum transiens, Hispanias occuparit, et, hoc studii habuerit, ut divitum domos, et in ipsis feminas maximè appeteret, quæ ddcuntur variis desideriis, semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Hoc ille scripsit in iis libris, quos adversus omnes hæreses doctissimo et eloquentissimo sermone composuit.

Ex quo perpendat prudentia tua, qua Lucinius noster laude sit dignus, qui clausit aurem, nè audiret judicium sanguinis, et omnem substantiam suam dispersit, et dedit pauperibus, ut justitia ejus maneret in æternum. Nec patriæ suæ largitate contentus, misit Hieroso-Ivmorum et Alexandrinæ Ecclesiæ tantum auri, quanto multorum possit inopiæ subveniri. Quod cum multi mirentur, et prædicent, ego in illo magis laudabo fervorem, et studium scripturarum. Quo ille desiderio opuscula nostra flagitavit? ct, missis sex notariis, quia in hac provincia latini sermonis scriptorumque penuria est, describi sibi fecit quæcumque ab adolescentia usque in præsens tempus dicta-

evangelistæ Joannis discipulus, Episcopus Ecclesiæ Lugdunensis, quod Marcus quidam, de Basilidis gnostici stirpe descendens, primum ad Gallias venerit: et eas partes, per quas Rhodanus et Garunna fluurt, qua honoratur in servis suis, et apostolis repromittit, dicens: « Qui meque nobiles feminas, quædam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit, magicis arti-

Itaque, charissima filia, hanc epistolam amoris mei in illum habeto epitaphium, et quidquid posse me scieris in opere spirituali, audacter impera, ut sciant sæcula post futura, eum, qui dicit in Esaia: « Posuit me ut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me : » duos viros, tantis maris atque terrarum inter se spatiis separatos. suo acumine vulnerasse: ut cum. mutuo in carne se nesciant, amore spiritus copulentur. Subscriptio. Sanctam te corpore et spiritu servet ille Samarites, id est, Servator et custos, de quo in psalmo scribitur: « Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel: » ut Hir, qui interpretatur vigil, qui descendit ad Danielem, ad te quoque veniat, et possis dicere : « Ego dormio, et cor meum vigilat. »

ARGUMENTUM.

Refert historiam cujusdam mulieris, quæ à viro Vercellis adulterii falsò accusata, cum confitente ob tormenta delato juvene, ipsa nulla vi ad confessionem non admissi sceleris adduci posset, occiso juvene, septies ista mori non poluit. Scripsit autem hanc epistolam D. Hieronymus (comet teste) ut remissum ac desuescentem jam stylum, rursus ad scribendum acueret, ac revocaret.

Ad Innocentium de muliere septies ictà.

EPISTOLA VII.

Sæpe à me, Innocenti charissime, postulasti, ut de ejus rei miraculo, quæ nostra ætate acciderat, non tacerem. Cumque ego id verecunde et vere, ut nunc experior, negarem, meque assequi posse diffiderem: sive quia omnis sermo humanus inferior esset laude cœlesti, sive quia otium quasi quædam ingenii rubigo parvulam licet facultatem, pristini siccasset eloquii: tu è contrario asserebas, in Dei rebus non possibilitatem inspici debere, sed animum. Neque posse eum verba deficere qui credidisset in verbo.

Quid igitur faciam? Quod implere non possum, negare non audeo. Super onerariam navem rudis vector imponor. Et homo qui necdum scalmum in lacu rexi, Euxini maris credor fragoribus. Nunc mihi evanescentibus terris, cœlum undique et undique pontus, nunc unda tenebris inhorrescens, et cæca nocte, nimborum spumei fluctus canescunt. Hortaris, ut tumida malo vela suspendam, rudentes explicem, clavum regam. Pareo jam jubenti, et quia charitas omnia potest, Spi-

portus æstus appulerit, gubernator putabor: si inter asperos orationis anfractus impolitus sermo substiterit, facultatem forsitan requires. voluntatem certe flagitare non po-

Igitur Vercellæ Ligurum civitas, haud procul à radicibus Alpium sita, olim potens, nunc raro est habitatore semiruta. Hanc cum ex more consularis potentia inviseret, oblatam sibi quandam mulierculam unà cum adultero (nam hoc crimen maritus impegerat), pœnali carceris horrore circumdedit. Neque multo post, cum lividas carnes ungula cruenta pulsaret, et sulcatis lateribus dolor quæreret veritatem: infelicissimus juvenis volens compendio mortis longos cruciatus vitare, dum in suum mentitur sanguinem, accusavit alienum, solusque omnium miserrimus, merito jussus est percuti, qui non reliquit innoxiæ, unde posset negare. At vero mulier sexu infirmior, virtute fortior, suum cum eculeus corpus extenderet, et sordidas putore carceris manus post tergum vincula cohiberent, oculis quos tantum tortor alligare non poterat, suspexit ad cœlum, et evolutis per ora lacrymis: Tu, inquit, testis es Domine Jesu, cui occultum nihil est, qui es scrutator renum et cordis, non ideo me negare velle nè peream; sed ideo mentiri nolle, nè peccem. At tu miser homo, si interire festinas, cur duos interimis ritu sancto cursum prosequente innocentes? Equidem et ipsa cupio confidam, habiturus in utraque mori, cupio invisum hoc corpus parte solatium. Si me ad optatos exuere : sed non quasi adultera.

Præsto jugulum, micantem intre- | quam perire? Adulterium certe sine pida excipio mucronem, innocentiam tamen mecum feram. Non moritur, quisquis sic victurus occiditur. Igitur consularis pastis cruore luminibus, ut fera, quæ gustatum semel sanguinem semper sitit, duplicari tormenta jubet. In se autem dentibus frendens, similem carnifici minitatus est pænam, nisi confiteretur sexus infirmior, quod non poterat robur virile reticere.

Succurre Domine Jesu (ait mulier), ad unum hominem tuum, complura sunt inventa supplicia. Crines ligantur ad stipitem, et toto corpore ad eculeum fortius alligato, vicinus pedibus ignis apponitur. Utrumque latus carnifex fodit, nec papillis dantur induciæ. Immota mulier manet, et à dolore corporis spiritu superato, dum conscientiæ bono fruitur, vetuit circa se sævire tormenta. Judex crudelis, quasi superatus attollitur. Illa Dominum precatur. Solvuntur membra compaginibus. Illa oculos ad cœlum tendit, quasi de communi scelere alius confitetur. Illa pro confitente negat, et periclitans ipsa alium vendicat periclitantem.

Una interim vox est: Cæde, torque, ure, lacera, non feci. Si dictis tollitur fides, veniet dies, quæ hoc crimen diligenter discutiat : habeo judicem meum. Jam lassus tortor suspirabat in gemitum, nec erat novo vulneri locus. Jam victa sævitia, corpus quod laniarat, horrebat. Extemplo ira excitus Consularis : Quid miramini, inquit, circumduobus committi non potuit : et esse credibilius reor, noxiam ream negare de scelere, quam innocentem juvenem confiteri.

Pari igitur prolata in utrumque sententia, damnatos carnifex trahit: totus ad spectaculum populus effunditur, ut prorsus quasi migrare civitas putaretur : stipatis proruens portis turba densatur. Et quidem miserrimi juvenis ad primum statim ictum amputatur gladio caput, truncumque, in suo sanguine volutatur cadaver. Posquam vero ad feminam ventum est, et flexis in terram poplitibus, super trementem cervicem micans et elevatus est gladius, et exertam carnifex, dextram totis viribus concitavit. Ad primum corporis tactum stetit mucro lethalis, et leviter perstringens cutem, rasuræ modicæ sanguinem aspersit. Sine bello imbellem manum percussor expavit . et victam dexteram gladio marcescente miratus, secundos impetus torquet. Languidus rursus in feminam mucro delabitur, et quasi feminam ferrum ream timeret attingere, circa cervicem torpet innoxiam. Itaque furens et anhelans lictor, paludamento in cervicem retorto, dum totas exerit vires, fibulam quæ clamydis mordebat oras, in humum excussit, ignarusque rei, ensem librabat in vulnus. En tibi, ait mulier, ex humero aurum ruit, collige multo quæsitum labore, nè pereat.

Proh , rogo quæ ista securitas ? stantes, si torqueri mulier mayult Impendentem non timet mortem,

oculi gladium non videntes, tantum fibulam vident. Et ne parum esset, quod non formidabat interitum, præstat beneficium sævienti. Jam igitur et tertium ictum sacramentum frustraverat Trinitatis. Jam spiculator exterritus, et non credens ferro, mucronem aptabat in jugulum, ut qui secare non poterat, saltem premente manu corpori conderetur. O omnibus res inaudita sæculis! ad capulum gladius reflectitur, et velut dominum suum victus aspiciens, confessus est se ferire non posse.

Huc, huc mihi trium exempla puerorum, qui inter frigidos flammarum globos hymnos edidere pro fletibus, circa quorum saraballa sanctamque cæsariem, innoxium lusit incendium. Huc beati Danielis revocetur historia, juxta quem adulantibus caudis, prædam suam leonum ora timuerunt. Nunc Susanna nobilis fide mentes omnium subeat, quæ iniquo damnata judicio, Spiritu sancto puerum replente, servata est. Ecce non dispar in utraque misericordia Domini. Illa liberata per judicem, nè iret ad gladium : hæc à judice damnata, absoluta per gladium est.

Tandem ergo ad feminam vindicandam populus armatur. Omnis ætas, omnis sexus carnificem fugat, et cœtu in circulum coeunte. non credit pene unusquisque quod videt. Turbatur tali nuntio urbs propingua, et tota lictorum turma glomeratur. E quibus medius, ad quem damnatorum cura pertine- de industria ordine currente re-

lætatur percussa, carnifex pallet, | bat, erumpens, et canitiem immundam perfuso pulvere turpans : Meum, inquit, ô cives, petitis caput? me illi vicarium datis? Si misericordes, si clementes estis, si vultis servare damnatam, innocens certe perire non debeo. Quo fletu vulgi concussus est animus. metusque se per omnes torpor insinuat : et mirum in modum voluntate mutatà, cum pietatis fuisset, quod ante defenderant, pietatis visum est genus, ut paterentur occidi.

Novus igitur ensis, novus percussor opponitur. Stat victima, Christo tantum favente munita. Semel percussa concutitur, iterum repetita quassatur, tertio vulnerata prosternitur. O divinæ potentiæ sublimanda potestas, quæ prius fuerat quarto percussa, nec læsa, ideo paululum visa est mori, nè pro eà periret innoxius.

Clerici, quibus id officii erat, cruentum linteis cadaver obvolvunt, et fossam humum lapidibus extruentes, ex more tumulum parant. Festinato sol cursu occasum petit, et misericordia Dei celerior maturà nocte advenit. Subito feminæ palpitat pectus, et oculis quærentibus lucem, corpus animatur ad vitam. Jam spirat, jam videt, jam sublevatur, et loquitur: jam in illam potest vocem erumpere, Dominus auxiliator meus. non timebo, quid faciat mihi homo. Anus interim quædam, quæ Ecclesiæ sustentabatur opibus, debitum cœlo spiritum reddidit, et quasi

rum, vicarium tumulo corpus ope- | Præsentis tantum rei fine contenritur. Dubia adhuc luce, in lictore diabolus accurrit, quærit cadaver occisæ, sepulchrum sibi monstrari petit, vivere putat quam mori potuisse miratur. Recens à Clericis cespes ostenditur, et dudum superjacta humus cum his vocibus ingeritur flagitanti, Erue scilicet ossa jam condita. Infer novum sepulchro bellum, et si hoc parum est, avibus ferisque lanjanda membra discerpe. Septies percussa debet aliquid plus morte perpeti.

Tali ergo invidia carnifice confuso, clam domi mulier refocillatur : et ne forte creber medici ad Ecclesiam commeatus suspicionis panderet viam, cum quibusdam virginibus ad secretiorem villulam secto crine transmittitur. Ibi paulatim virili habitu veste mutata, in cicatricem vulnus obducitur. Et ô verè jus summum, summa malitia, post tanta miracula adhuc sæviunt leges. En quo me gestorum ordo pertraxit? Jam enim ad Evagrii nostri nomen pervenimus. Cujus ego pro Christo laborem, si arbitrer à me dici posse, non sapiam : si penitùs tacere velim, voce in gaudium erumpente non possim. Quis enim valeat digno canere præconio, Auxentium Mediolani incubantem, hujus excubiis sepultum penè antequam mortuum? Romanum Episcopum jam penè factionis laqueis irretitum et vicisse adversarios, et non nocuisse superatis?

Verum hæc ipse equidem spatiis exclusus iniquis

tus sum. Imperatorem de industria adit, precibus flagitat, merito lenit. sollicitudine promeretur, ut redditam vitæ. redderet libertati.

ARGUMENTUM.

Paula, nobilissima matrona Romana, patre Rogato, matre Blæsillå, ex Corneliorum, et Gracchorum familiis orta, Toxotio nupsit, ex eoque quatuor edidit filias, Blæsillam, Paulinam, Eustochium cognomento Juliam, et Ruffinam, et præter has Toxotium etiam filium: viro mortuo, se totam in obsequium Christi tradens, à Paulino, et Epiphanio Episcopis docta, monachæ vitam profiteri cœpit. Vixit in hoc proposito Romæ annos quinque: mox Hierosolymam profecta, in Bethlehem consedit : ubi cum pro viris, tum pro mulieribus virginibus monasteriis conditis, annis viginti sanctissimè vixit : nunc ejus vitam D. Hieronymus scribit, et Eustochium filiam, quæ post eam monasterii præses relicta est, consolatur.

Ad Eustochium virginem epitaphium Paulæ matris.

EPISTOLA VIII.

Si cuncta corporis mei membra verterentur in linguas, et omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo nobilior sanctitate: potens quondam divitiis, sed nunc Christi paupertate insignior. Gracchorum stirps, soboles Scipionum, Pauli heres, cujus vocabulum

Prætereo, atque aliis post me memoranda relinquo.

cani vera et germana progenies. Romæ prætulit Bethlehem, et auro tecta fulgentia informis luti vilitate mutavit. Non mœremus, quod talem amisimus, sed gratias agimus, quod habuimus, immo habemus. Deo enim vivunt omnia, et quidquid revertitur ad Dominum, in familiæ numero computatur. Quamquam amissio illius, cœlestis domus habitatio sit : quæ quamdiu in corpore fuit, peregrinata est à Domino, et voce semper flebili querebatur, dicens : « Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. » Nec mirum, si planxerit se versari in tenebris (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: et sicut tenebræ illius, ita et lumen ejus, luxque in tenebris luceat, et tenebræ eam non comprehenderunt. Unde et illud crebrius inferebat : « Advena sum, et peregrina, sicut omnes patres mei.» Et iterum : « Cupio dissolvi, et esse cum Christo. » Quoties autem infirmitate corpusculi (quam incredibili abstinentia, et duplicatis contraxerat jejuniis) vexabatur, hoc in ore volvebat : « Subjicio corpus meum, et in servitutem redigo : ne aliis prædicans, ipsa reproba inveniar.» Et, « Bonum est vinum non bibere. et carnem non manducare. » « Et, Humiliavi in jejunio animam meam, et totum lectum meum versavi in infirmitate mea, et versata sum in miseria, dum mihi configitur spina.» Atque inter doloris aculeos, quos profertur. Quamquam Dominus at-

trahit, Marciæ Papiriæ matris Afri- mira patientia sustinebat, quasi apertos sibi cœlos aspiceret, loquebatur : « Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ: et volabo, et requiescam?»

Testor Jesum, et Sanctos ejus, ipsumque proprium Angelum, qui custos fuit et comes admirabilis feminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientium loqui: sed quidquid dicturus sum, pro testimonio dicere, et minus ejus esse meritis, quam totus orbis canit, sacerdotes mirantur, virginum chori desiderant, monachorum, et pauperum turbæ deplangunt. Vis, lector, ejus breviter scire virtutes? Omnes suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum de proximis, et familiola, quam in utroque sexu de servis et ancillis, in fratres sororesque mutaverat, ista proferre: cum Eustochium virginem, et devotam Christo filiam, in cujus consolationem libellus hic cuditur, procul à nobis genere, sola fide et gratia divitem reliquerit.

Carpamus igitur narrandi ordinem. Alii altius repetant, et à cunabulis ejus, ipsisque (ut ita dicam) crepundiis matrem Blæsillam, et Rogatum proferant patrem : quorum altera Scipionum, Gracchorumque progenies est : alter per omnes fere Græcias usque hodie stemmatibus et divitiis, ac nobilitate Agamemnonis fertur sanguinem trahere, qui decennali Trojam obsidione delevit. Nos nihil laudabimus, nisi quod proprium est, et de purissimo sanctæ mentis fonte

que Salvator in Evangelio doceat | Unde etiam filia ejus Christi virgo Apostolos, sciscitantes quid sibi redditurus sit, qui omnia sua pro nomine ejus dimiserunt, centuplum in præsentiarum recepturos, et in futuro vitam æternam. Ex quo intelligimus, non laudis esse, possidere divitias, sed pro Christo eas contemnere: non tumere ad honores, sed pro Dei fide eos parvipendere. Vere, quod pollicitus est servis suis et ancillis Salvator, reddidit in præsenti. Nam quæ unius urbis contempsit gloriam, totius orbis opinione celebratur. Quam Romæ habitantem, nullus extra Romam noverat, latentem in Bethlehem et Barbara et Romana terra miratur. Cujus enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis autem in sanctis locis, præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, invenit? Hæc, sicut inter multas gemmas pretiosissima gemma micat, et jubar solis parvos igniculos stellarum obruit, et obscurat : ita cunctorum virtutes et potentias sua humilitate superavit: minimaque fuit inter omnes, ut omnium major esset: et quanto se plus dejiciebat, tanto magis à Christo sublevabatur. Latebat, et non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ virtutem quasi umbra sequitur, et appetitores sui deserens, appetit contemptores. Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? dum in singulis teneor, non servo præcepta dicendi.

Tali igitur stirpe generata, juncta

Eustochium Julia nuncupatur, et ipse. Julius à magno demissum nomen Julo. Et hæc dicimus, non quod habentibus grandia sint, sed quod contemnentibus mirabilia. Sæculi homines suspiciunt eos qui his pollent privilegiis, nos laudamus qui pro Salvatore ista despexerint: et mirum in modum, quos habentes parvipendimus, si habere noluerint, prædicamus. His, inquam, orta majoribus, et fœcunditate ac pudicitia probata, primum viro, deinde propinquis, et totius urbis testimonio, cum quinque liberos edidisset, Blæsillam, super cujus morte eam Romæ consolatus sum : Paulinam, quæ sanctum, et admirabilem virum, et propositi et rerum suarum Pammachium reliquit hæredem, ad quem super obitu ejus parvulum libellum edidimus : Eustochium, quæ nunc in sanctis locis virginitatis et Ecclesiæ monile pretiosum est: Ruffinam, quæ immaturo funere pium matris animum consternavit: et Toxotium, post quem parere desiit: ut intelligeres eam non diu servire voluisse officio conjugali, sed mariti desiderio, qui marem optabat, liberos edidisse.

Postquam vir mortuus est, ita eum planxit, ut prope ipsa moreretur: ita se convertit ad Domini servitutem, ut ejus mortem videretur optasse. Quid ergo referam. amplæ et nobilis domus, et quondam opulentissimæ, omnes penè divitias in pauperes erogatas? Quid est viro Toxotio, qui Æneæ et Ju- in cunctos clementissimum aniliorum altissimum sanguinem trahit. mum, et bonitatem etiam in eos Quis inopum moriens, non illius vestimentis obvolutus est? Quis clinicorum non ejus facultatibus sustentatus est? quos curiosissime tota urbe perquirens damnum putabat, si quisquam debilis et esuriens cibo sustentaretur alterius. Spoliabat filios, et inter objurgantes propinquos, majorem se eis hereditatem, Christi misericordiam, dimittere loquebatur.

Nec diu potuit excelsi apud sæculum generis, et nobilissimæ familiæ visitationes et frequentiam sustinere. Mœrebat honore suo, et ora laudantium declinare ac fugere festinabat. Cumque orientis et occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam Imperiales litteræ contraxissent, vidit admirabiles viros, Christique pon-Paulinum, Antiochenæ tifices . urbis Episcopum, et Epiphanium, Salaminæ Cypri, quæ nunc Confrantia dicitur : quorum Epiphanium etiam hospitem habuit : Paulinum, in aliena manentem domo quasi proprium humanitate possedit: quorum accensa virtutibus, per momenta patriam deserere cogitabat : non domus, non liberorum, non familiæ, non possessionum, non alicujus rei quæ ad sæculum pertinet, memor sola, si dici potest, et incomitata ad eremum Antoniorum, atque Paulorum pergere gestiebat. Tandemque exacta hieme, aperto mari, redeuntibus ad Ecclesias suas Episcopis, et ipsa voto cum eis ac desiderio navigavit. Ouid ultra differo? Descendit ad confessione nominis christiani,

quos numquam viderat, evagantem? | portum, fratre, cognatis, affinibus, et quod his majus est, liberis prosequentibus, et clementissimam matrem pietate vincere cupientibus. Jam carbasa tendebantur, et remorum ductu navis in altum protrahebatur, parvus Toxotius supplices manus tendebat in littore. Ruffina jam nubilis, ut suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat; et tamen illa siccos tendebat ad cœlum oculos, pietatem in filios pietate in Deum superans. Nesciebat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, et quasi à suis membris distraherentur, cum dolore pugnabat: in eo cunctis admirabilior, quod magnam vinceret charitatem. Inter hostium manus et captivitatis duram necessitatem nihil crudelius est, quam parentes à liberis separari. Hoc contra jura naturæ plena fides patiebatur, immo gaudens animus appetebat, et amorem filiorum majore in Deum amore contemnens, in sola Eustochio, quæ et propositi, et navigationis ejus comes erat, acquiescebat. Sulcabat interim navis mare: et cunctis qui cum ea vehebantur, littora respicientibus, ipsa aversos tenebat oculos, ne videret, quos sine tormento videre non poterat. Fateor, nulla sic amavit filios, quibus, antequam proficisceretur, cuncta largita est, exhæredans se in terra, ut hæreditatem inveriret in cœlo.

Delata ad insulam Pontiam. quam clarissimæ quondam feminarum, sub Domitiano principe pro

Flaviæ Domitillæ nobilitavit exi- venit ad Coth, quæ nunc Ptolemais lium: vidensque cellulas in quibus illa longum martyrium duxerat, sumptis fidei alis, Hierosolymam et sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti, et omnis pigra velocitas. Inter Syllam et Charybdim Adriatico se credens pelago, quasi per stagnum venit Methonem: ibique refocillato corpusculo, et sale tabentes artus in littore ponens. per Maleam, et Cytheram sparsasque per æquor Cycladas, et crebris freta concita terris, post Rhodum et Lyciam, tandem vidit Cyprum: ubi sancti et venerabilis Epiphanii. pedibus provoluta, decem ab eo diebus retenta est, non in refectionem, ut ille arbitrabatur, sed in opus Dei, ut re comprobatum est. Nam omnia illius regionis lustrans monasteria, prout potuit, refrigeria sumptuum fratribus dereliquit, quos amor sancti viri de toto illuc orbe conduxerat. Inde brevi cursu transfretavit Seleuciam, de qua ascendens Antiochiam, sancti confessoris Paulini modicům charitate detenta, media hieme, calente ardore fidei, femina nobilis, quæ prius eunuchorum manibus portabatur, asello sedens profecta est.

Omitto Cœles Syriæ et Phœnices iter (negue enim hodæporicon ejus disposui scribere) ea tantum loca nominabo, quæ sacris voluminibus continentur. Bæryto Romana colonia, et antiqua urbe Sydone derelicta, in Sareptæ littore Heliæ est ingressa turriculam: in qua adorato Domino Salvatore, per arenas Tyri,

dicitur; et per campos Mageddo. Josiæ necis conscios, intravit terram Philistiim. Mirata ruinas Dor, urbis quondam potentissimæ, et versa vice Stratonis turrim ab Herode rege Judææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream numcupatam, in qua Cornelii domum, Christi vidit Ecclesiam, et Philippi ædiculas, et cubicula quatuor virginum prophetarum. Deinde Antipatrida semirutum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocaverat: et Lyddam versam in Diospolim, Dorcadis atque Æneæ resurrectione ac sanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam viculum Joseph. qui Dominum sepelivit : et Nobe. urbem quondam sacerdotum, nunc tumulum occisorum. Joppen quoque, fugientis portum Jonæ, et (ut aliquid perstringam de fabulis poetarum) religatæ ad saxum Andromedes spectatricem. Repetitoque itinere Nicopolim, quæ prius Emaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophæ domum in Ecclesiam dedicavit. Atque inde proficiscens ascendit Bethoron inferiorem et superiorem, urbes à Salomone conditas, sed varia posteà bellorum tempestate deletas, ad dexteram aspiciens Hajalon, et Gabaon, ubi Jesus, filius Nave, contra quinque reges dimicans, soli imperavit, et lunæ: et Gabaonitas ob dolos et insidías fæderis impetrati, in aquarios lignariosque damnavit. In Gabaon, urbe usque ad solum diruta, paululum in quibus genua Paulus fixit, per- substitit, recordata peccati ejus,

propter Paulum Apostolum reservatos.

Ouid diu moror? Ad lævam mausoleo Helenæ derelicto, quæ Adiabenorum regina in fame populum frumento juverat, ingressa est Ilierosolvmam, urbem trinominem, Jebus, Salem Hierusalem, quæ ab Helio postea Hadriano de ruinis et cineribus civitatis in Æliam suscitata est. Cumque proconsul Palæstinæ, qui familiam ejus optime noverat, præmissis apparitoribus jussisset parari prætorium, elegit humilem cellulam : et cuncta loca tanto ardore ac studio circumivit, ut, nisi ad reliqua festinaret, à primis non posset abduci. Prostrataque ante crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, resurrectionis osculabatur lapidem, quem ab ostio monumenti amoverat Angelus: et ipsum corporis locum, in quo Dominus jacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fideli ore lambebat. Quid ibi lacrymarum, quantum gemituum, quid doloris effuderit, testis est cuncta Hierosolyma, testis est ipse Dominus, quem rogabat. Indè egrediens ascendit Sion, quæ in arcem vel speculam vertitur. Hanc urbem quondam expugnavit et reædificavit David. De expugnata scribitur: « Væ tibi civitas Ariel, id est, leo Dei: » et quondam fortissima, quam expugnavit David. Et de ea, quæ ædificata est, dictum est : « Fundamenta eius in montibus

et concubinæ in frusta divisæ, et | super omnia tabernacula Jacob. » tribus Benjamin trecentos viros Non eas portas, quas hodie cernimus in favillam et cinerem dissolutas, sed portas, quibus non prævalet infernus, et per quas credentium ad Christum ingreditur multitudo. Ostendebatur illi columna, Ecclesiæ porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam vinctus ducitur et flagellatur. Monstrabatur locus, ubi super centum viginti credentium animas Spiritus sanctus descendisset, ut Johelis vaticinium compleretur.

Deinde pro facultatula sua pauperibus atque conservis pecunia distributa, perrexit Bethlehem, et in dextera parte itineris stetit ad sepulchrum Rachel, in quo mater Benjamin, non, ut vocaverat moriens, Benoni, hoc est, filius doloris mei, sed, ut pater prophetavit in spiritu, filium dextræ procreavit. Atque inde Bethlehem ingressa, et in specum Salvatoris introiens, postquam vidit sacrum virginis diversorium, et stabulum in quo agnovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui, ut illud impleretur, quod in eodem Propheta scriptum est: « Beatus, qui seminat super aquas, ubi bos et asinus calcant: » me audiente jurabat, cernere se oculis fidei infantem panis involutum, vagientem in præsepe Dominum, Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, matrem virginem nutricium sedulum, pastores nocte venientes, ut viderent verbum, quod factum erat, et iam tunc evangelistæ Joannis sanctis diligit Dominus portas Sion, principium dedicarent : «In princi-

factum est: » parvulos interfectos, Herodem sævientem, Joseph et Mariam fugientes in Ægyptum. Mixtisque gaudio lacrymis, loquebatur: Salve Bethlehem, domus panis, in qua natus est ille panis, qui de cœlo descendit. Salve Ephrata regio uberrima, atque καρποφορε, cujus fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est. « Et tu Bethlehem domus Ephrata, non minima es in millibus Juda. Ex te mihi egredietur, qui sit princeps in Israel, et egressus ejus ab initio à diebus æternitatis. Propterea dabis eos usque ad tempus parientis. Pariet, et reliquiæ fratrum ejus convertentur ad filios Israel. » In te enim natus est princeps, qui ante luciferum genitus est, cujus de Patre nativitas omnem excedit ætatem. Et tamdiu in te Davidici generis origo permansit, donec virgo pareret, et reliquiæ populi credentis in Christum converterentur ad filios Israel, et libere prædicarent : « Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud. et indignos vos judicastis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes.» Dixerat enim Deus: « Non veni nisi ad oves perditas domus Israel. » Ex eo tempore Jacob super eo verba completa sunt : « Non deficiet princeps ex Juda, et dux de femoribus eius, donec veniat cui repositum est, et ipse erit expectatio gentium. » Bene David jurabat, bene vota faciebat, dicens: » Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei :

pio erat verbum, et verbum caro si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, et requiem temporibus meis, donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob. » Et statim, quid desideraret exposuit, atque oculis prophetalibus, quem nos venisse jam credimus, ille venturum esse cernebat. « Ecce audivimus eum in Ephrata, invenimus eum in campis silvæ. » Vau quippe sermo hebraicus, ut te docente didici, non Mariam matrem Domini, hoc est, αὐτὸν, sed ipsum, id est αὐτὸν, significat. Unde loquitur confidenter: Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus. Et ego misera, atque peccatrix, digna sum judicata deosculari præsepe, in quo Dominus parvulus vagiit: orare in spelunca, in qua virgo puerpera Dominum fudit infantem? Hæc requies mea. quia Domini mei patria est : hic habitabo, quoniam Salvator elegit eam. Paravi lucernam Christo meo. Anima mea illi vivet, etsemen meum serviet ipsi. Haud procul inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis, juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt : « Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. » Dumque servant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terræ cœlesti rore complutum est. et cujus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti, littus in postibus fugavit.

Statimque concito gradu, cœpit

per viam veterem pergere, quæ villæ benedictionis: quem ad locum ducit Gazam, ad potentiam, vel ad divitias Dei, et tacita secum volvere, quomodo Eunuchus Æthiops gentium populos præfigurans mutaverit pellem suam, et dum vetus relegit Instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur, venit Escol, quæ in botrum vertitur. Unde in testimonium terræ fertilissimæ, et in typum ejus qui dicit : « Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum : » exploratores botrum miræ magnitudinis portaverunt. Nec post longum spatium intravit Saræ cellulas, videns incunabula Isaac, et vestigia quercus Abraham, sub qua vidit diem Christi, et lætatus est. Atque inde consurgens, ascendit Chebron: hæc est Cariatharbe, id est, oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Jacob, et Adam magni, quem ibi conditum, juxta librum Jesu Nave, Hebræi autumant : licèt plerique Caleb quartum putent, cujus ex latere memoria monstratur. His inspectis, noluit pergere ad Cariathsephor, id est, viculum litterarum : quia contemnens occidentem litteram, repererat spiritum vivificantem. Magisque mirabatur superiores et inferiores aguas, quas Othoniel filius Jephonæ Kenaz pro australi terra et arida possessione susceperat, et quarum ductu siccos prioris Instrumenti agros faciebat irriguos, ut redemptionem veterum peccatorum in aquis baptismi reperiret. Altera die, orto jam sole, stetit in Samaritæ, id est custodis, qui semisupercilio Cephar Barucha, id est, necem suo jumento impositum, ad

Abraham Dominum prosecutus est. Unde latam despiciens solitudinem, ac terram quondam Sodomæ, et Gomorrhæ, Adamæ, et Seboim, contemplata est balsami vineas in Engaddi, et Segor viticulam constratam, quæ prius Bala vocabatur, et in Zoaram, id est parvulam, Syro sermone translata est. Recordabatur speluncæ Lot, et versa in lacrymas, virgines socias admonebat, cavendum esse vinum, in quo est luxuria, cujus opus Moabitæ sunt, et Ammonitæ.

Diu hæreo in meridie, ubi sponsa cubantem reperit sponsum, et Joseph inebriatus est cum fratribus suis. Revertar Hierosolymam, et per Thecuam atque Amos rutilantem montis Oliveti lucem aspiciam, de quo Salvator ascendit ad patrem. In quo per annos singulos vacca ruffa in holocaustum Domino cremabatur, et cujus cinis expiabat populum Israel: in quo, juxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes, Ecclesiam Domini fundaverunt. Post ingressa sepulchrum Lazari, Mariæ et Marthæ vidit hospitium, et Bethphage villam sacerdotalium maxillarum, et locum in quo pullus lasciviens gentium. Dei frena suscepit, Apostolorumque stratus vestibus mollia terga præbuit ad sedendum. Rectoque itinere descendebat Hiericho, recogitans illum de Evangelio vulneratum, ac sacerdotibus et levitis, mentis feritate prætereuntibus, clementiam

locum Adomim, quod interpretatur sanguinum, quia multus in eo sanguis crebris latronum fundebatur incursibus. Et arborem sycomorum Zacchæi, id est, bona pænitentiæ opera, quibus cruenta dudum, et noxia rapinis peccata calcabat: excelsumque Dominum de excelso virtutum intuebatur. Et juxta viam cæcorum loca, qui receptis luminibus utriusque populi credentis, in Dominum sacramenta præmiserant. Ingressa Hiericho, vidit urbem, quam fundavit Hiel in Abiram primogenito suo, et cujus portas posuit in Segub novissimo filiorum. Intuita est castra Galgalæ, et acervum præputiorum, et secundæ circumcisionis mysterium: et duodecim lapides, qui de Jordanis illuc translati alveo, duodecim Apostolorum fundamenta firmaverant : et fontem quondam legis amarissimum et sterilem, quem verus Helisæus sua condivit sapientia, et in dulcorem ubertatemque convertit. Vix nox transierat, ferventissimo æstu venit ad Jordanem. Stetit in ripa fluminis, et, orto sole solis justitiæ recordata est, quomodo in medio amnis alveo sicca sacerdotes posuerint vestigia, et ad Heliæ et Helisæi imperium, stantibus ex utraque parte aquis, iter unda præbuerit: pollutasque diluvio aquas, et totius humani generis interfectione maculatas, suo Dominus mundaverit bantismate.

Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est, tumultus at-

stabulum Ecclesia deportavit. Et avaritia condemnata est : et de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum nudus et pauper dormivit Jacob: et posito subter caput lapide, qui in Zacharia septem oculos habere describitur, et in Esaia lapis dicitur angularis, vidit scalam usque ad cœlum tendentem, in qua Dominus desuper innitebatur, ascendentibus porrigens manum, et negligentes de sublimi præcipitans. Sepulchra quoque in monte Ephraim Jesu filii Nave, et Eleazari filii Aaron sacerdotis, è regione venerata est: quorum alter conditus est in Tamnathsare à septentrionali parte montis Gajas, alter in Gabaa filii sui Phinees : satisque mirata est, quod distributor possessionum sibi montana et aspera delegisset. Ouid narrem Silo, in qua altare dirutum hodieque monstratur, et raptum Sabinarum à Romulo tribus Benjamitica præcucurrit? Transivit Sichem, non, ut plerique errantes legunt, Sichar, quæ nunc Neapolis appellatur, et ex latere montis Garizim extructam circa puteum Jacob intravit Ecclesiam : super quo residens Dominus, sitiensque et esuriens, Samaritanæ fide satiatus est : quæ quinque Mosaicorum voluminum viris, sextoque, quem se habere jactabat, errore Dosithei derelicto, verum Messiam, et verum reperit Salvatorem. Atque inde divertens, vidit duodecim Patriarcharum sepulchra, et Sebasten, id est, Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode græco sermone Augusta est nominata. Ibi siti sunt que turbarum, in qua furtum et Helisæus, et Abdias Prophetæ: et

(quo major inter natos mulierum) non fuit) Joannes Baptista. Ubi multis intremuit consternata mirabilibus : namque cernebat variis dæmones rugire cruciatibus, et ante sepulchra sanctorum ululare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentum, mugire taurorum, alios rotare caput, et post tergum terram vertice tangere, suspensisque pede feminis, vestes defluere in faciem. Miserebatur omnium, et per singulos effusis lacrymis, Christi clementiam deprecabatur. Et sicut erat invalida, ascendit pedibus montem : in cujus duabus speluncis, persecutionis et famis tempore, Abdias propheta centum Prophetas aluit pane et aqua. Indè cito itinere percucurrit Nazareth, nutriculam Domini, Chanaan, et Capharnaum, signorum ejus familiares : locum Tyberiadis, navigante Domino sanctificatum : et solitudinem, in qua multa populorum millia paucis saturata sunt panibus, et de reliquiis vescentium repleti sunt cophini duodecim tribuum Israel. Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus. Aspiciebat procul montes Hermon et Hermonim, et campos latissimos Galilææ, in quibus Sisara et omnis exercitus cius, Barach vincente, prostratus est. Torrens Cison, qui mediam planitiem dividebat, et oppidum juxta Naim, in quo viduæ suscitatus est filius, monstrabat. Dies me prius, quam sermo, deficiet, si voluero in femina credibilis fortitudo. Oblita cuncta percurrere, quæ Paula vene- sexus et fragilitatis corporeæ, inter

Transibo ad Ægyptum, et inter Sochoth atque fontem Samson, quem de molari maxillæ dente produxit, subsistam parumper, et arentia ora colluam, ut refocillatus videam Morasthim, sepulchrum quondam Micheæ prophetæ, nunc ecclesiam. Et ex latere derelinguam Choreos, et Getheos, Maresa, Idumæam, et Lachis: et per arenas mollissimas pergentium vestigia subtrahentes, latamque eremi vastitatem, veniam ad Ægypti fluvium Sior, qui interpretatur turbidus: et quinque Ægypti transeam civitates, quæ loquuntur lingua Chananitide, et terram Gessen, et campos Taphneos, in quibus fecit Deus mirabilia. Et urbem No, quæ posteà versa est in Alexandriam: et oppidum Domini Nitriam, in quo purissimo virtutum nitro sordes lavantur quotidiè plurimorum. Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto et venerabili Episcopo Isidoro confessore, et turbis innumerabilibus monachorum, ex quibus multos sacerdotalis et leviticus sublimabat gradus, lætabatur guidem ad gloriam Domini, sed se indignam tanto honore fatebatur. Quid ego narrem Macarios, Arsenios, Serapionas, et reliqua columnarum Christi nomina? cujus non intravit cellulam, quorum pedibus non advoluta est? Per singulos sanctos Christum se videre credebat, et quidquid in illos contulerat, in Dominum se contulisse lætabatur. Mirus ardor, et vix rabilis fide incredibili pervagata est. tot millia monachorum cum puellis

cunctis eam suscipientibus impetrasset, ni majus sanctorum locorum retraxisset desiderium. Atque propter ferventissimos æstus, de Pelusio Majomam navigatione perveniens, tanta velocitate reversa est, ut avem putares. Nec multo post in sancta Bethlehem mansura perpetuo, angusto per triennium mansit hospitiolo, donec extrueret cellulas ac monasteria, et diversorum peregrinorum juxta viam conderet mansiones, in qua Maria et Joseph hospitium non invenerant. Hucusque iter eius descriptum sit, quod cum multis virginibus, et filia comite peragravit.

Nunc virtus latiùs describatur, quæ ipsius propria est, et in qua exponenda. Deo judice ac teste profiteor, me nihil addere, nihil in majus attollere more laudantium: sed nè rerum excedam fidem, multa detrahere, et nè apud detractores, et genuino me semper dente rodentes fingere puter, et cornicem Æsopi alienis coloribus adornare. Ouæ prima christianorum virtus est, tanta se humilitate dejecit, ut qui cam non vidisset, et pro celebritate nominis videre gestisset, ipsam esse non crederet, sed ancillularum ultimam. Et cùm frequentibus choris virginum cingeretur, et veste, et voce, et habitu, et incessu minima omnium erat. Numquam post viri mortem usque ad diem dormitionis sum cum ullo comedit viro, quamvis eum sanctum et in pontificali

suis habitare cupiebat : et forsitan, etiam in gravissima febre, lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis ciliciolis quiescebat : si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus penè orationibus dies noctesque jungebat: illud implens de psalterio: «Lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo. » In qua fontes crederes lacrymarum: ita levia peccata plangebat, ut illam gravissimorum criminum crederes ream. Cumque à nobis crebriùs moneretur, ut parceret oculis, et eos servaret Evangelicæ lectioni, aiebat : Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurisso, et cerussa, et stibio sæpè depinxi. Affligendum corpus, quod multis vacavit deliciis. Longus risus, perpeti compensandus est fletu. Mollia linteamina, et serica pretiosissima, asperitate cilicii commutanda. Quæ viro et sæculo placui, nunc Christo placere desidero. Si inter tales tantasque virtutes castitatem in illa voluero prædicare, superfluus videar: in qua, etiam cum sæcularis esset, omnium Romæ matronarum exemplum fuit quæ ita se gessit, ut numquam de illa etiam maledicorum quidquam auderet fama confingere. Nihil animo ejus clementius, nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes: nec tamen superbos et gloriolam quærentes, fastidio despiciebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si divitem, ad benefaciendum hortabatur. Liberalitas sciret culmine constitutum. Balneas sola excedebat modum. Et usuras nisi periclitans, non adiit. Mollia, tribuens, versuram quoque sæpiùs faciebat, ut nulli stipem rogantium | et in paucos largitate profusa, madenegaret. Fateor errorem meum: cum in largiendo esset profusior, arguebam, illud proferens de Apostolo: « Non ut aliis refrigerium, vobis autem tribulatio: sed ex qualitate in hoc tempore, ut vestra abundantia sit ad illorum inopiam, et illorum abundantia sit ad vestram inopiam. » Et hoc de Evangelio Salvatoris: « Qui habet duas tunicas, det alteram non habenti. » Et providendum esse, nè, quod libenter faceret semper facere non posset: multaque hujuscemodi, quæ illa mira verecundia, et sermone parcissimo dissolvebat, testem invocans Deum, se pro illius nomine cuncta facere: et hoc habere voti, ut mendicans ipsa moreretur: ut unum nummum filiæ non dimitteret, et in funere suo aliena sindone involveretur. Ad extremum inferebat: Ego, si petiero, multos inveniam, qui mihi tribuant : iste mendicans si à me non acceperit, quæ ei possum etiam de alieno tribuere, et mortuus fuerit: à quo ejus anima requiretur? Ego cautiorem in re familiari esse cupiebam : sed illa ardentior fide, toto Salvatori animo jungebatur, et pauperem Dominum pauper spiritu sequebatur, reddens ci quod acceperat, pauper pro ipso effecta. Denique consecuta est. quod optabat, et in grandi ære alieno filiam dereliquit : quod hucusque debens, non suis viribus, sed Christi se confidit misericordia reddituram.

num à cæteris retrahere : quo illa omnino carebat vitio. Ita enim singulis suam pecuniam dividebat, ut singulis necessarium erat, non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauperum vacuus reversus est. Ouod obtinebat non divitiarum magnitudine, sed prudentia dispensandi, illud semper replicans: «Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. » Et: « Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. » Et: « Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. » Et: « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. » Et, verba Danielis, regem Nabuchodonosor monentis, ut eleemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere, qui cum terra et sæculo transituri sunt, sed in vivis lapidibus, qui volvuntur super terram, de quibus, in Apocalypsi Joannis, civitas magni Regis extruitur: quos in saphyrum, et smaragdum, et jaspidem, et cæteras gemmas esse vertendos, scriptura commemorat. Verum hæc possunt esse communia cum multis: et scit diabolus, non in summo virtutum culmine posita. Unde loquitur ad Dominum, post amissam Job substantiam, posteversam domum, post liberos interfectos, « corium pro corio, et omnia quæ habuerit homo dabit pro anima sua. Sed extende manum tuam, et tange ossa ejus Solent pleræque matronarum et carnes, nisi in faciem benedixebuccinatoribus suis dona conferre, rit tibi. » Scimus plerosque dedisse

eleemosynam, sed de proprio cor-linvidis, subjacere. At illa responpore nihil dedisse: porrexisse egentibus manum, sed carnis voluptate superatos: dealbasse ea, quæ foris erant, et intus plenos fuisse ossibus mortuorum. At non Paula talis : quæ tantæ continentiæ fuit, ut propè mensuram excederet, et debilitatem corporis nimiis jejuniis ac labore contraheret : quæ, exceptis diebus festis, vix oleum in cibo caperet: ut ex hoc uno æstimetur, quid de vino, et liquamine, piscibus, et lacte, et melle, et ovis, et reliquis, quæ gustui suavia sunt, judicarit. In quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant: et si his ventrem ingurgitaverint, tutam pudicitiam suspicantur.

Semper quidem virtutes sequitur invidia, feriuntque summos fulgura montes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar, cum etiam Dominus noster Pharisæorum zelo sit crucifixus, et omnes sancti æmulos habuerint: in paradiso quoque serpens fuerit, cuius invidia mors introivit orbem terrarum, Suscitaverat in ei Dominus Adad Idumeum, qui eam colaphizaret, nè se extolleret, et quasi quodam stimulo carnis sæpius admonebat, nê magnitudo virtutum altius raperet, et aliarum vitiis feminarum, se in excelso crederet constitutam. Ego aiebam o livori esse cedendum, et dandum insaniæ locum; quod fecisset Jacob in fratre suo Esau, et David in pertinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopota-

debat : Juste hæc diceres, si diabolus contra servos Dei et ancillas non ubique pugnaret, et ad omnia loca fugientes non præcederet : si non sanctorum locorum amore retinerer, et Bethlehem meam in alia reperire possem parte terrarum. Cur enim non patientia livorem superem? Cur non humilitate frangam superbiam, et percutienti maxillam offeram alteram? dicente apostolo Paulo: « Vincite in bono malum. » Nopne Apostoli gloriabantur, quando pro Domino sunt passi contumeliam? Nonne ipse Salvator humiliavit se, formam servi accipiens, et factus est obediens Patri usque ad mortem et mortem crucis, ut nos sua passione salvaret? Job nisi certasset, et vicisset in prælio, non accepisset coronam justitiæ, nec audisset à Domino: Putas me aliter locutum tibi, quam ut appareres justus? Beati dicuntur in Evangelio, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Secura scit conscientia, quod non propter peccata patiamur, et afflictio in sæculo, materia præmiorum est. Si guando procacior fuisset inimicus, et usque ad verborum jurgia prosilisset, illud psalterii decantabat : « Cum consisteret adversum me peccator, obmutui, et silui à bonis : » Et rursus: « Ego autem quasi surdus non audiebam, et quasi mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens, et non habens in ore suo increpationes. » miam fugerit, alter se Allophylis Intentationibus, Deuteronomii vertradiderit, malens hostibus, quam ba volvebat: « Tentat vos Dominus

Deus vester, ut sciat si diligatis metueritis. Sicut enim vestimen-Dominum Deum vestrum de toto corde vestro, et de tota anima vestra. » In tribulationibus et angustiis Esaiæ replicabat eloquia: « Qui ablactati estis à lacte, qui abstracti ab ubere, tribulationem super tribulationem expectate, spem super spem : adhuc pusillum propter malitiam labiorum, propter linguam malignam, » Et scripturæ testimonium in consolationem suam edisserebat: Ablactatorum esse eorum scilicet, qui ad virilem ætatem pervenissent, tribulationem super tribulationem sustinere, ut spem super spem mereantur accipere: « Scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. » Et: « Quod si is, qui foris est, homo noster corrumpatur : ille, qui intus est . innovetur : et in præsentiarum leve et momentaneum tribulationis vestræ, æternum gloriæ pondus operatur in vobis, non aspicientibus quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt : quæ autem non videntur. æterna. » Nec longum fore tempus, etiam si humanæ impatientiæ tardum videatur, quin Dei statim videatur auxilium, dicentis: « Tempore opportuno exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tibi. » Nec dolosa labia, et linguas iniquorum esse metuendas, cum Domino adjutore lætemur, et ipsum debeamus audire per Prophetam monenhominum et blasphemias eorum ne mundum lucrifecerit, et animæ

tum, sic comedit eos vermis: et sicut lanam, sic devoraviteos tinea.» Et: « Per patientiam vestram possidebitis animas vestras.» Et: « Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. » Et alibi: « Tribulationem super tribulationem sustinere, » ut patienter agamus in omnibus, quæ accidunt nobis. « Patiens enim vir multum prudens. Qui autem pusillanimis est, vehementer insipiens.»

In languoribus, et crebra infirmitate dicebat : « Quando infirmor, tunc fortior sum. » Et: « Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus donec mortale hoc induat immortalitatem, et corruptivum hoc vestiatur incorruptione. » Et iterum: « Sicut superabundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio. » Ac deinde: « Ut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. » In mœrore cantabat : « Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, et Deus meus. » In periculis loquebatur: « Oui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. » Et iterum : « Qui vult animam suam salvam facere. perdet eam. » Et : « Qui perdiderit animam suam propter me, salvam eam faciet. » Quando dispendia rei familiiaris, et eversio totius patrimonii nunciabatur, aiebat: « Quid tem : « Nolite timere opprobria enim prodest homini, si totum suæ damnum habuerit? aut quam! dabit homo commutationem pro anima sua? » Et : « Nudus exivi de utero matris meæ, nudus et redeam. Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.» Et illud: « Nolite diligere mundum, neque ea, quæ sunt in mundo. Quoniam omne, quod in mundo est, desiderium carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ huius : quæ non est ex Patre, sed ex mundo. » Et: « Mundus transit, et concupiscentia eius, » Scio ei scriptas infirmitates gravissimas liberorum, et maxime Toxotii sui, quem diligebat plurimum. Cumque illud virtute complesset, « Turbata sum, et non sum locuta, » in hæc verba prorupit: Qui amat filium, aut filiam plus quam me, non est me dignus. Et orans ad Dominum, loquebatur: Posside, Domine, filios mortificatorum, qui pro te quotidie mortificant corpora sua. Novi susurronem quemdam, (quod genus hominum perniciosissimum est) quasi benevolum nunciasse, quod pro nimio fervore virtutum quibusdam videretur insana, et cerebrum illius dicerent confovendum. Cui illa respondit: Theatrum facti sumus mundo, et Angelis, et hominibus. Et: Nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientius est hominibus. Unde et Salvator loquitur ad Patrem: Tu scis insipientiam meam. Et iterum: Tanguam prodigium factus sum multis, et tu adjutor fortis. Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. Quem in Evangelio et propinqui quomodo sanctorum continentiam

quasi mentis impotem ligare cupiebant, et adversarii sugillabant, dicentes: « Dæmonium habet, et Samaritanus est. » Et : In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Sed nos audiamus Apostolum cohortantem : Hiec est gloria nostra. testimonium conscientiæ nostræ: quoniam in sanctitate, et sinceritate, et in gratia Dei conversati sumus in mundo, et Dominum dicentem ad Apostolos: Ideo mundus odit vos, quoniam non estis de mundo. Si enim essetis de mundo. amaret utique mundus quod suum erat. Et ad ipsum Dominum verba vertebat : Tu nosti cordis abscondita. « et hæc omnia venerunt super nos, nec sumus obliti tui. nec inique egimus in testamento tuo: nec aversum est retrorsum cor nostrum. » Et: « Propter te mortificati sumus tota die : reputati sumus ut oves occisionis. » Sed Dominus auxiliator meus: non timebo quid faciat mihi homo, Legi enim: « Fili, honora Dominum et confortaberis, et extra Dominum nullum timueris. » His et talibus testimoniis, quasi armatura Dei, et adversus omnia quidem vitia, sed præcipue instruebat se contra invidiam sævientem : et patiendo injurias, furorem rabidi pectoris mitigabat. Denique usque ad diem mortis, et hujus patientia, et aliorum zelus omnibus patuit, qui suum rodit auctorem : et dum æmulum lædere nititur, in semetipsum proprio furore bacchatur.

Dicam et de ordine monasterii.

bat carnalia, ut meteret spiritualia: dabat terrena, ut cœlestia tolleret: brevia concedebat, ut pro his æterna mutaret. Post virorum monasterium, quod viris tradiderat gubernandum, plures virgines, quas è diversis provinciis congregarat, tam nobiles, quam medii et infimi generis, in tres turmas monasteriaque divisit : ita dumtaxat, ut in opere et in cibo separatæ, psalmodiis et orationibus jungerentur. Post Alleluia cantatum (quo signo vocabantur ad collectam). nulli residere licitum erat : sed prima, seu inter primas veniens, cæterarum opperiebatur adventum, pudore et exemplo ad laborem eas provocans, non terrore. Mane hora tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium cantabant. Nec licebat cuiquam sororum ignorare psalmos, et non de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum Dominico ad Ecclesiam procedebant, ex cujus habitabant latere, et unumquodque agmen matrem propriam sequebatur: atque inde pariter revertentes, instabant operi distributo et vel sibi, vel cæteris indumenta faciebant. Si qua erat nobilis, non permittebatur de domo sua habere comitem: ne veterum actuum memor, et lascivientis infantiæ errorem refricaret antiquum, et crebra confabulatione renovaret. Unus omnium habitus. Linteamine ad tergendas solum manus utebantur. A viris que cas sejungeret, ne ullam daret correxerat, emendaret pudor. Fur-

in suum verterit lucrum. Semina- occasionem linguæ maledicæ, quæ sanctos carpere solita est in solatium delinquendi. Si qua vel tardior veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, variis eam modis aggrediebatur. Si erat iracunda, blanditiis: si patiens, correptione, illud Apostoli imitans: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in spiritu lenitatis, et mansuetudinis? » Excepto victu et vestitu, nullam habere quidquam patiebatur, dicente Paulo: « Habentes victum, et vestitum, his contenti sumus : » ne consuetudine plus habendi præberet locum avaritiæ, quæ nullis expletur opibus: et quanto amplius habuerit plus requirit, et neque copia, neque inopia, minuitur. Jurgantes inter se, sermone lenissimo fœderabat. Lascivientem adolescentularum carnem crebris et duplicatis frangebat jejuniis, malens eis stomachum dolere, quam mentem. Si vidisset aliquam comptiorem, contractione frontis, et vultus tristitia arguebat errantem, dicens : Munditiam corporis, atque vestitus, animæ esse immunditiam: et turpe verbum, atque lascivum, nunquam de orc virgineo proferendum, quibus signis libidinosus animus ostenditur: et per exteriorem hominem interioris hominis vitia demonstrantur. Quam linguosam, garrulam, ac procacem, rixisque perspexerat delectari, et sæpiùs commonitam nolle converti, inter ultimas et extra conventum sororum, ad fores triclinii orare faciebat, et separatim cibum catanta separatio, ut à spadonibus quo- pere : ut, quam objurgatio non tur : et quod inter sæculi homines vel leve putatur, vel nihil, hoc in monasteriis gravissimum dicebat esse delictum. Quid memorem clementiam, et sedulitatem in ægrotantes, quas miris obsequiis, et ministeriis confovebat? Cumque aliis languentibus largè præberet omnia, et esum quoque exhiberet carnium : si quando ipsa ægrotasset sibi non indulgebat : et in eo inæqualis videbatur, quod in aliis clementiam, in se duritiam com-

Nulla juvenum puellarum, sano et vegeto corpore, tantæ se dederat continentiæ, quantæ ipsa fracto et senili, debilitatoque corpusculo. Fateor, in hac re pertinacior fuit, ut sibi non parceret, et nulli cederet admonenti. Referam, quod expertus sum. Mense Julio ferventissimis æstibus incidit in ardorem febris: et post desperationem cum Dei misericordia respirasset, et medici persuaderent, ob refectionem corporis vino opus esse tenui et parco, ne aquam bibens in hydropem verteretur : et ego clam beatum Papam Epiphanium rogarem, ut eam moneret, immo compelleret vinum bibere : illa, ut erat prudens et solertis ingenii, statim sensit insidias, et subridens, meum esse, quod ille diceret, intimavit. Quid plura? cum beatus pontifex post multa hortamenta exisset foras, quærenti mihi quid egisset, respondit : Tantum profeci, ut seni homini penè persuaserit, ne vinum

tum quasi sacrilegium detestaba- | consideranter, et ultra vires sumpta onera probem, monente scriptura: Super te onus ne levaveris: sed quod mentis ejus ardorem, et desiderium fidelis animæ, ex hac quoque probare velim perseverantia, decantantis: Sitivit anima mea in te, quam multipliciter tibi caro mea. Difficile est modum tenere in omnibus : et verè, juxta philosophorum sententiam μεσότης ή άρετη, χαχία ύπερδολη πέλεται : id est, Modus virtus est, vitium nimietas reputatur. Quod nos una et brevi sententiola exprimere possumus: Ne quid nimis. Ouæ in contemptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in luctu mitis erat, et suorum mortibus frangebatur, maxime liberorum. Nam et in viri, et filiarum dormitione, semper periclitata est. Et cum os, stomachumque signaret, et matris dolorem, crucis niteretur impressione lenire, superabatur affectu : et crudelem mentem . parentis viscera consternabant: animoque vincens, fragilitate corporis vincebatur. Quam semel languor arripiens, longo tempore possidebat, ut et nobis inquietudinem, et sibi discrimina afferret : in quo illa lætabatur, per momenta commemorans : « Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » Dicat prudens lector, pro laudibus me vituperationem scribere. Testor Jesum, cui illa servivit, et ego servire cupio, me utramque in partem nihil fingere, sed quasi christianum de christiana, quæ sunt vera, proferre, id est, historiam bibam. Hac refero, non quod in- scribere, non panegyricum, et illius

loquor secundum animum meum, et omnium sororum ac fratrum desiderium, qui illam diligimus, et absentem quærimus.

suum, fidemque servavit, et nunc fruitur corona justitiæ, sequiturque Agnum, quocumque vadit. Saturatur, quia esurivit, et læta decantat: « Sicut audivimus, ita et vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri. » O beata rerum commutatio! flevit, ut semper rideret. Despexit lacus contritos, ut fontem Dominum reperiret. Vestita cilicio est, ut nunc albis vestimentis uteretur, et diceret : Scidisti saccum meum, et induisti me lætitia. Cinerem sicut panem manducabat, et potionem suam cum fletu miscebat, dicens: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, ut in æternum pane Angelorum vesceretur, et caneret : Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus. Et: Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Et Esaiæ, immo Domini per Esaiam in se cerneret verba compleri : « Ecce qui serviunt mihi, manducabunt, vos autem esurietis. Ecce, qui serviunt mihi bibent, vos autem sitietis. Ecce, qui serviunt mihi, lætabuntur: vos autem confundemini. Ecce, qui serviunt mihi, exultabunt : yos autem clamabitis ob dolorem cordis, et propter contritionem spiritus ululabitis. » Dixeram, lacus eam semper fugisse contritos, ut fontem Dominum reperiret, ut posset læta

vitia, aliorum esse virtutes. Vitia ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus : Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?»

Tangam ergo breviter, quomodo Cæterum illa implevit cursum hæreticorum cænosos devitaverit lacus, et eos instar habuerit ethnicorum. Quidam veterator callidus, atque, ut sibi videbatur, doctus et sciolus, me nesciente cœpit ei proponere quæstiones, et dicere: Quid peccavit infans, ut à dæmone corripiatur? In qua ætate resurrecturi sumus? Si in ipsa, qua morimur, ergo nutricibus post resurrectionem opus crit : si in altera, nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Diversitas quoque sexus maris ac feminæ erit, aut non erit. Si erit, sequentur et nuptiæ, et concubitus, sed et generatio : si non erit, sublata diversitate sexus, eadem corpora non resurgent : aggravat enim terrena inhabitatio sensum multa cogitantem : sed tenuia erunt, et spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creaturas ob quædam vitia, et antiqua peccata in corpora esse delapsas, et pro diversitate et meritis peccatorum, tali vel tali conditione generari: ut vel corporum sanitate gauderent, et parentum divitiis, ac nobilitate; vel in morbidas carnes, et domos inopum venientes, pænas pristinorum luerent delictorum, et præsenti sæculo atque corporibus, quasi carcere, cantare : « Sicut cervus desiderat clauderentur. Quod cum audisset.

nem, milique incubuisset necessitas nequissimæ viperæ ac mortiferæ bestiæ resistendi, de quibus psalmista commemorat, dicens: Ne tradas bestiis animas confitentium tibi. Et: Increpa Domine bestias calami, qui scribentes iniquitatem, loquuntur contra Dominum mendacium, et elevant in excelsum os suum : conveni hominem, et orationibus ejus, quam decipere nitebatur, brevi interrogatione conclusi, dicens: Utrum crederet futuram resurrectionem mortuorum. an non? Oui cum se credere respondisset, intuli : Eadem resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, eadem: sciscitatus sum: In eodem sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, et instar colubri huc atque illuc transferenti caput, ne feriretur, Quia, inquam, taces, ego mihi pro te respondebo, et consequentia inferam. Si non resurget mulier, ut mulier, neque masculus, ut masculus, non erit resurrectio mortuorum: quia sexus membra habet, membra autem totum corpus efficiunt, Si autem sexus et membra non fuerint, ubi erit resurrectio corporum, quæ sine sexu non constant, et membris? Porro si corporum non fuerit resurrectio, nequaquam erit resurrectio mortuorum. Sed et illud, quod de nuptiis objicis: Si eadem membra fuerint, vitur. « Erratis nescientes scriptu-

et ad me retulisset, indicans homi-|similes Angelorum. » Ubi dicitur. non nubent, neque nubentur, sexuum diversitas demonstratur. Nemo enim de lapide, et ligno dicit: Non nubent, neque nubentur, quæ naturam nubendi non habent : sed de iis, qui possint nubere, et gratia Christi ac virtute non nubant. Quod si opposueritis: quomodo ergo erimus similes Angelorum, cum inter Angelos non sit masculus, et femina? breviter ausculta. Non substantiam nobis Angelorum, sed conversationem, et beatitudinem Dominus repromittit. Quomodo et Joannes Baptista, antequam decollaretur, Angelus appellatus est, et omnes sancti, ac virgines Dei, etiam in isto sæculo vitam in se exprimunt Angelorum, Quando enim dicitur: Eritis similes Angelorum: similitudo promittitur, non natura mutatur. Simulque responde, quomodo illud interpreteris, quod Thomas Domini resurgentis palpaverit manus, et viderit Jancea latus eius perforatum? Et Petrus in littore stantem viderit Dominum, et partem assi piscis, ac favum mellis comedentem? Oui stabat, profecto habebat pedes. Qui monstravit latus vulneratum, utique et ventrem, et pectus habuit, sine quibus non sunt latera ventri et pectori cohærentia. Qui locutus est. lingua et palato ac dentibus loquebatur. Sicut enim plectrum chordis, ita sequi nuptias, à Salvatore dissol- lingua illiditur dentibus, et vocalem reddit sonum. Cujus palpatæ sunt ras, neque virtutem Dei. In resur- manus, consequenter et brachia rectione enim mortuorum, non habuit. Cum igitur omnia membra nubent, neque nubentur, sed erunt habuisse dicatur, necesse est, ut

ficitur ex membris, non utique femineum, sed virile, id est, ejusdem sexus, in quo mortuus est. Quod si obtenderis : Ergo et nos post-resurrectionem comedemus? Et quomodo clausis ingressus est januis, contra naturam pinguium, et solidorum corporum? Audies: Noli propter cibum, resurrectionis fidem in calumniam trahere. Nam et archisynagogi filiæ resuscitatæ jussit cibum dari : et Lazarus quatriduanus mortuus, cum ipso scribitur inisse convivium, ne resurrectio eorum phantasma putaretur. Sin autem clausis ingressus est januis, et idcirco spirituale et aereum corpus niteris approbare : ergo et antequam pateretur, quia contra naturam graviorum corporum super mare ambulavit, spirituale corpus habuit. Et Apostolus Petrus, qui et ipse super aquas pendulo incessit gradu, spirituale corpus habuisse credendus est; cum potentia magis et virtus ostendatur Dei, quando fit aliquid contra naturam. Et ut scias, in signorum magnitudine non naturæ mutationem, sed Dei omnipotentiam demonstrari : qui ambulabat fide. cœpit infidelitate mergi, nisi eum Modicæ fidei, quare dubitasti? ananus meas, et pedes meos, quia voce publica hostes Domini pro-

totum corpus habucrit, quod con- ipse ego sum. Palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, et pedes. » Ossa audis, et carnem, et pedes, et manus : et globos mihi Stoicorum, atque aerea quædam deliramenta confingis. Porro si quæris, cur infans à dæmone corripiatur, qui peccata non habuit : aut in qua ætate resurrecturi simus, cum diversa ætate moriamur: ingratis suscipies, « Judicia Dei abyssus multa. » Et: « O altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus. Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? » Ætatum autem diversitas non mutat corporum veritatem. Cum enim corpora quotidiè nostra fluant, et aut crescant, aut decrescant : ergo tot erimus homines, quot quotidiè commutamur: aut alius fui, cum decem annorum essem, alius cum triginta: alius, cum quinquaginta; alius, cum jam toto cano capite sum? Igitur, juxta Ecclesiarum traditiones, et Apostolum Paulum, illud est respondendum: quod in virum perfectum, et in mensuram ætatis plenitudinis manus Domini sublevasset dicentis: Christi resurrecturi sumus, in qua et Adam Judæi conditum autumant. Miror autem te obdurare frontem, et Dominum Salvatorem legimus loquente Domino : « Infer digitum surrexisse, et multa, quæ de utrotuum huc, et tange manus meas, que testamento in suffocationem et porrige manum tuam, et mitte hæretici protuli. Ex quo die ita in latus meum: et noli esse incre- cœpit hominem detestari, et omnes dulus, sed fidelis. » Et alibi: « Videte | qui ejusdem dogmatis erant, ut eos ter hæresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum esset : sed ut fidem tantæ feminæ ostenderem, quæ maluit inimicitias hominum subire perpetuas, quam Dei offensam amicitiis noxiis provocare.

Dicam ergo, ut coperam, nihil ingenio eius docilius fuit. Tarda erat ad loquendum, velox ad audiendum, memor illius præcepti: Audi Israel, et tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter. Et cum amaret historiam, et hoc veritatis diceret fundamentum, magis tamen sequebatur intelligentiam spiritualem, et hoc culmine ædificationem animæ protegebat. Denique compulit me, ut vetus, et novum Instrumentum cum filia, me disserente, perlegeret. Quod propter verecundiam negans, propter assiduitatem tamen, et crebras postulationes eius præstiti, ut docerem quod didiceram, non à meipso, id est, præsumptione, pessimo præceptore, sed ab illustribus Ecclesiæ viris. Sicubi hæsitabam, et nescire me ingenue confitebar, nequaquam mihi volebat acquiescere : sed jugi interrogatione cogebat, ut è multis variisque sententiis, quæ mihi videretur probabilior, indicarem. Loquar et aliud, quod forsitan æmulis videatur incredibile. Hebræam linguam, quam ego ab adolescentia multo labore ac sudore ex parte didici, et infatigabili meditatione non desero, ne ipse ab eâ deserar, discere voluit, et consecuta est : ita ut psalmos hebraicè

clamaret. Et hæc dixi, non ut brevi- latinæ linguæ proprietate personaret. Quod quidem usque hodie in sancta filia eius Eustochio cernimus : quæ ita semper adhæsit matri, et ejus obcdivit imperiis, ut numquam absque eâ cubaret, numquam procederet, numquam cibum caperet, nè unum quidem nummum haberet potestatis suæ, sed et paternam, et maternam substantiolam à matre distribui pauperibus lætaretur, et pietatem in parentem, hæreditatem maximam et divitias crederet. Non debeo silentio præterire, quanto exultaverit gaudio, quod Paulam, neptem suam, ex Lætå et Toxotio genitam, immo voto et futuræ virginitatis repromissione conceptam, audierat in cunis, et crepitaculis balbutiente lingua, Alleluia cantare, aviæque et amitæ nomina dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patriæ desiderium habuit, ut filium, nurum, neptem renunciasse sæculo, et Christo servire cognosceret. Quod et impetravit ex parte : nam neptis Christi flammeo reservatur: nurus æternæ se tradens pudicitiæ, socrus opera, fide, et eleemosynis sequitur, et Romæ conatur exprimere, quod Hierosolymis illa complevit.

Quid agimus anima? cur ad mortem ejus venire formidas? Jamdudum proxilior liber cuditur, dum timemus ad ultima pervenire, quasi tacentibus nobis, et in laudibus illius occupatis, differri possit occubitus. Hucusque prosperis navigavimus ventis, et crispantia maris æquora labens carina sulcavit: caneret, et sermonem absque ullà nunc in scopulos incurrit oratio,

præsens utique nostrum intentatur naufragium, ita ut cogamur dicere: Præceptor salvos nos fac, perimus. Et'illud: Exurge, ut quid obdormis Domine! Quis enim possit siccis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in gravissimam valetudinem: immo, quod optabat invenit, ut nos desereret, et plenius Domino jungeretur. In quo languore, Eustochii filiæ probata semper in matre pietas, magis ab omnibus comprobata est: ipsa assidere lectulo, flabellum tenere, sustentare caput, pulvillum supponere, fricare pedes, manu stomachum confovere, mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum prævenire officia, et quidquid alia fecisset, de sua mercede putare subtractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis et gemitu inter jacentem matrem et specum Domini discurrit, nè privaretur tanto contubernio, nè illa absente viveret, ut eodem feretro portaretur? Sed ô mortalium fragilis, et caduca natura! et, nisi Christi fides nos extollat ad cœlum, et æternitas animæ promittatur. cum bestiis ac jumentis corporum una conditio est, idem occubitus justo et impio, bono et malo, mundo ac immundo, sacrificanti et non sacrificanti. Sicut bonus, ita et qui peccat: sicut qui jurat, ita et is. qui juramentum metuit. Similiter et homines, et jumenta in favillam et cinerem dissolvuntur. Quid diu immoror, et dolorem meum differendo facio longiorem? Sentiebat ecce hiems transiit et recessit,

et tumentibus fluctuum motibus, prudentissima feminarum adesse mortem, et frigente alia parte corporis atque membrorum, soluni animæ teporem in sacro pectore palpitare: et nihilominus, quasi ad suos pergeret, alienosque desereret, illos versiculos susurrabat: « Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ. » Et : « Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. » Et: « Elegi abjecta esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. » Cumque à me interrogaretur, cur taceret, cur nollet respondere, an doleret aliquid? Græco sermone respondit, nihil se habere molestiæ, sed omnia quieta et tranquilla perspicere. Post hæc obmutuit, et clausis oculis, quasi jam mortalia despiceret, usque ad expirationem animæ eosdem repetchat versiculos; ut, quod dicebat, vix audire possemus; digitumque ad os tenens, crucis signum pingebat in labiis. Defecerat spiritus, et anhelabat in mortem : animaque erumpere gestiens, ipsum stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes Domini convertebat.

> Aderant Hierosolymarum et aliarum urbium Episcopi, et sacerdotum inferioris gradus, ac levitarum inumerabilis multitudo; omne monasterium, virginum et monachorum chori repleyerant. Statimque ut audivit sponsum vocantem : « Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quoniam

« Flores visi sunt in terrà, tempus sectionis advenit. » Et : « Credo videre bona Domini in terra viventium. » Exhine non ululatus, non planctus, ut inter sæculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis diversis examina concrepabant. Translataque Episcoporum manibus, et cervicem feretro subjicientibus, cum alii pontifices lampadas cereosque præferrent, alii choros psallentium ducerent, in media Ecclesia speluncæ Salvatoris est posita. Tota ad funus ejus Palæstinarum urbium turba convenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacrilegum putabant, qui non tali feminæ ultimum reddidisset officium. Viduæ, et pauperes, in exemplum Dorcadis, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis inopium multitudo matrem, et nutriciam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor mutaverat faciem, sed ita dignitas quædam et gravitas ora compleverat. ut eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroque sermone psalmi in ordine personabant; non solum triduo, donec subter Ecclesiam, et juxta specum Domini conderetur: sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus, et proprias credentibus lacrymas. Venerabilis virgo filia ejus Eustochium, quasi ablactata super ma-

pluvia abiit: » sibi læta respondit: | vultui, totum corpus amplexari, et se cum matre velle sepeliri.

Testis est Jesus, nè unum quidem nummum ab ea filiæ derelictum, sed ut ante jam dixi, derelictum magnum æs alienum : et, quod his difficilius est, fratrum et sororum immensam multitudinem, quos et sustentare arduum, et abjicere impium est. Quid hac virtute mirabilius, feminam nobilissimæ familiæ, magnis quondam opibus, tanta fide omnia dilargitam, ut ad egestatem penè ultimam perveniret? Jactent alii pecunias, et in corbonam Dei æra congesta, funalibusque aureis dona pendentia. Nemo plus dedit pauperibus, quam quæ sibi nihil reservavit. Nunc illa divitiis fruitur, et iis bonis, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Nostram vicem dolemus, et invidere potiùs gloriæ ejus videbimur, si volucrimus diutiùs flere regnantem. Secura esto, Eustochium, magna hæreditate ditata es. Pars tua Dominus: et, quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed devotæ quoque mentis servitus immaculata, quotidianum martyrium est. Illa corona de rosis et violis plectitur, ista de liliis. Unde et in Cantico scribitur canticorum: Fratruelis meus candidus, et rubicundus, et in pace, et in bello eadem præmia vincentibus tribuens. Mater, inquam, tua audivit cum trem suam, abstrahi à parente non Abraham: Exi de terra tua, et de poterat: deosculari oculos, hærere | cognatione tua, et yeni in terram,

quam ostendam tibi. Et per Hieremiam Dominum præcipientem: Fugite de medio Babylonis, et salvate animas vestras. Hæc autem exiit de terra sua, et usque ad diem mortis suæ non est reversa in Chaldæam, nec ollas Ægypti, et jurulentias carnium desideravit, sed choris comitata virgineis, civis est Salvatoris effecta: de parvula Bethlehem, cælestia regna conscendens, dicit ad veram Noemi: Populus tuus, populus meus: et Deus tuus, Deus meus.

Hunc tibi librum ad duas lucubratiunculas, eodem quem tu sustines dolore, dictavi. Nam quotiescumque stylum figere volui, et opus exarare promissum, toties obriguerunt digiti, cecidit manus, sensus elanguit. Unde et inculta oratio votum scribentis absque ulla elegantia et verborum lepôre testatur. Vale, ô Paula, et cultoris tui ultimam senectutem orationibus juva. Fides et opera tua Christo te sociant; præsens facilius, quod postulas, impetrabis. Exegi monumentum tuum ære perennius, quod nulla destruere possit vetustas. Incidi elogium sepulchro tuo, quod huic volumini subdidi : ut quocumque noster sermo pervenerit, te laudatam, te in Bethlehem conditam lector agnoscat.

Sequitur titulus sepulchri.

Scipio quam genuit, Pauli fudère parentes, Gracchorum soboles, Agamemnonis inclyta

Hoc jacet in tumulo, Paulum dixére priores, Eustochii genitrix, Romani prima senatus, Pauperiem Christi, et Bethlemitica rura secuta

In fronte speluncæ.

Aspicis angustum præciså rupe sepulchrum? Hospitium Paulæ est, cælestia regna tenentis, Fratrem, cognatos, Romam, patriamque relinquens,

Divitias , sobolem , Bethlem<mark>iti conditur antro.</mark> Hic præsepe tuum Christe , atque hic mystica Magi

Munera portantes, hominique Deoque dedère.

Dormivit sancta et beata Paula, VII. Kal. Feb. tertia sabbati post solis occubitum. Sepulta est v. kal. earumdem, Honorio Augusto sexies et Arestenio consulibus. Vixit in sancto proposito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti. Omne vitæ tempus implevit annis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti et uno.

ARGUMENTUM.

Marcella, Albinæ filia, nobilis Romana, priùs patre, mox septimo à nuptiis mense viro orbata, Cerealique consule, eam in uxorem petente, rejecto, ab Athanasio, Petroque Alexandrinis Episcopis edocta, prima omnium Romæ monachæ vitam professa est : ubi à D. Hieronymo instructa, unà cum Principia sanctissimè vixit. Ejus autemillud præcipuum facinus memoratur, quod Origenistarnm hæresim ex Urbe expulerit, et Hierosolymam pietatis ac religionis causa accesserit. Ohiit paucis diebus post captam à Gothis Romam. Hujus nunc vitam elegantissimè scribit D. Hieronymus.

Ad Principiam virginem Marcellæ viduæ epitaphium.

EPISTOLA IX.

Sæpë, et multum flagitas , virgo Christi Principia , ut memoriam sanctæ feminæ Marcellæ litteris let donationem transfundere, Albirecolam, et bonum, quo diu fruiti sumus, etiam cæteris noscendum, imitandumque describam. Satis doleo, quod hortaris sponte currentem, et me arbitraris indigere precibus, qui ne tibi quidem in ejus dilectione concedam? multoque plus accipiam, quam tribuam beneficii, tantarum recordatione virtutum. Nam, ut hucusque reticerem, et biennium præterirem silentio, non fuit dissimulationis, ut male existimas, sed tristitiæ incredibilis, quæ ita meum oppressit animum, ut melius judicarem tacere impræsentiarum, quam nihil dignum illius laudibus dicere.

Neque vero Marcellam tuam, immò meam, et, ut verius loquar, nostram, omniumque sanctorum, et propriæ Romanæ urbis inclytum decus, institutis rhetorum prædicabo, ut exponam illustrem familiam, alti sanguinis decus, et stemmata per proconsules et præfectos prætorio decurrentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod proprium est, et eo nobilius, quod opibus et nobilitate contempta, facta est paupertate et humilitate nobilior. Orba patris morte, viro quoque post nuptias septimo mense privata est. Cumque cam Cerealis, cujus clarum inter consules nomen est, propter ætatem et antiquitatem familiæ, et insignem, quod maxime viris placere consuevit, decorem corporis, ac morum temperantiam, ambitiosius peteret, suasque longævus polliceretur divitias, et non quasi

naque mater tam clarum præsidium viduatæ domus ultro appeteret, illa respondit: Si vellem nubere, et non æternæ me cuperem pudicitiæ dedicare, utique maritum quærerem, non hæreditatem. Illogue mandante. posse et senes diu vivere, et juvenes cito mori, eleganter lusit. Juvenis quidem potest cito mori, sed senex diu vivere non potest. Qua sententia repudiatus, exemplo cæteris fuit, ut eius nuptias desperarent. Legimus in Evangelio secundum Lucam: « Et erat Anna prophetissa filia Phanuelis de tribu Aser. Et hæc provectæ ætatis in diebus plurimis: vixeratque cum viro suo annis septem à virginitate sua, et erat vidua annis octoginta quatuor, nec recedebat de templo, jejuniis, et obsecrationibus Domino serviens die ac nocte. » Nec mirum, sì videre meruit Salvatorem, quem tanto labore quærebat. Conferamus septem annos septem mensibus, sperare Christum, et tenere, natum confiteri, et in crucifixum credere, parvulum non negare, et virum gaudere regnantem. Non facio ullam inter sanctas feminas differentiam, quod nonnulli inter sanctos viros et Ecclesiarum principes stulte facere consueverunt : sed illò tendit assertio ut, quarum unus est labor, unum et præmium sit.

insignem, quod maxime viris placere consuevit, decorem corporis, ac morum temperantiam, ambitiosius peteret, suasque longævus polliceretur divitias, et non quasi in uxorem, sed quasi in filiam velimpossibilem optat Propheta, po- rum (quod amplæ domus interdum tius quam præsumit, dicens : « Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. » Immaculatos in via hujus sæculi appellat, quos nulla obsceni rumoris aura macularit, qui opprobrium non acceperint adversus proximos suos. De quibus et Salvator in Evangelio: « Esto, inquit, benevolus, sive bene sentiens de adversario tuo, dum es in via cum illo. » Quis umquam de hac muliere, quod displiceret, audivit, ut crederet? Quis credidit, ut non magis se ipsum malignitatis et infamiæ condemnaret? Ab hac primum confusa gentilitas est, dum omnibus patuit, quæ esset viduitas christiana, quam et conscientia et habitu promittebat. Illæ enim solent purpurisso et cerussa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare cervicibus, et auribus perforatis rubri maris pretiosissima grana suspendere, fragrare musco muro, maritos ita plangere, ut tandem dominatu eorum se caruisse lætentur, quærantque alios, non quibus juxta Dei sententiam serviant, sed quibus imperent. Unde et pauperes eligunt, ut nomen tantum virorum habere videantur, qui patienter rivales sustineant; si mussitaverint, illico projiciendi. Nostra vidua talibus usa est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret : aurum usque ad annuli signaculum repudians, et magis in ventribus condens. Nusquam sine matre, nobilium matronarum vitabat do-

Unde quasi rem difficillimam et pene | Nullum clericorum, aut monachoexigebat necessitas) vidit absque arbitris. Semper in comitatu suo virgines ac viduas, et ipsas graves feminas habuit, sciens ex lascivia puellarum sæpe de dominarum moribus judicari, et qualis quæque sit talium consortio delectari. Divinarum scripturarum ardor erat incredibilis, semperque cantabat: « In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. » Et illud de perfecto viro : « Et in lege Domini voluntas ejus, et in lege ejus meditabitur die ac nocte. « Meditationem legis non in replicando qua scripta sunt, ut Judæorum existimant Pharisæi, sed in opere intelligens, juxta illud Apostolicum: « Sive comeditis, sive bibitis, sive quid agitis,omnia in gloriam Domini facientes. » Et Prophetæ verba, dicentis: A mandatis tuis intellexi, ut postquam mandata complesset, tunc se sciret mereri intelligentiam scripturarum. Quod et alibi legimus : « Quia cœpit Jesus facere, et docere. » Erubescit enim quamvis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. Frustraque ejus lingua prædicat paupertatem, et docet eleemosynas, qui Crœsi divitiis tumet, vilique opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum.

Illi erant moderata jejunia, carnium abstinentia, vini odor magis, quam gustus, propter stomachum, et frequentes infirmitates. Rarò egenorum, quam in marsupiis re- procedebat in publicum, et maxime

contempserat; Apostolorum et martyrum basilicas secretis celebrans orationibus, et quæ populorum frequentiam declinarent: matri intantum obediens, ut interdum faceret, quod nolebat. Nam cum illa suum diligeret sanguinem, et absque filiis, et nepotibus, vellet in fratris liberos universa conferre: ista pauperes eligebat, et tamen matri contraire non poterat; monilia, et quidquid suppellectilis fuit, divitibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quam parentis animum contristare. Nulla eo tempore nobilium feminarum noverat Romæ propositum monachorum; nec audebat propter rei novitatem, ignominiosum, ut tunc putabatur, et vile in populis nomen assumere. Hæc ab Alexandrinis prius sacerdotibus, Papaque Athanasio, et postea Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant, vitam beati Antonii, adhuc tunc viventis, monasteriorumque in Thebaide Pachomii, et virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognoverat. Hanc multos post annos imitata est Sophronia, et aliæ, quibus rectissime illud Ennianum aptari potest : Utinam ne in nemore Pelio. Hujus amicitiis fruita est Paula venerabilis, in hujus cubiculo nutrita Eustochium, virginitatis decus: ut facilis æstimatio sit, qualis magistra, ubi tales discipulæ. Rideat forsan infi- ut oves occisionis. Et post multas

mos, ne cogeretur videre, quod delis lector, me in muliercularum laudibus immorari : qui si recordetur sanctas feminas, comites Domini Salvatoris, quæ ministrabant ei de sua substantia, et tres Marias stantes ante crucem, Mariamque proprie Magdalenam, quæ ob sedulitatem et ardorem fidei, Turritæ nomen accepit, et prima ante Apostolos Christum videre meruit resurgentem : se potius superbiæ, quam nos condemnabit ineptiarum, qui virtutes non sexu, sed animo judicamus, contemptæque nobilitatis ac divitiarum majorem gloriam ducimus. Unde et Jesus Joannem Evangelistam amabat plurimum : qui propter generis nobilitatem erat notus Pontifici, et Judæorum insidias non timebat, intantum, ut Petrum introduceret in atrium, et staret solus Apostolorum ante crucem, matremque Salvatoris in sua reciperet, ut hæreditatem virginis Domini, virginem matrem filius virgo susciperet.

> Annis igitur plurimis sic suam transegit ætatem, ut ante se vetula cerneret, quam adolescentulam fuisse meminisset, laudans illud Platonicum, qui philosophiam meditationem mortis esse dixit. Unde et noster Apostolus, « Quotidie, inquit, morior propter vestram salutem. » Et Dominus juxta antiqua exemplaria: « Nisi quis tulerit crucem suam quotidie, et secutus fuerit me, non potest meus esse discipulus. » Multoque ante per Prophetam Spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus

semper diem mortis, et numquam peccabis. Disertissimique præceptum Satyrici:

Vive memor leti: fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.

Sic ergo, ut dicere coperamus, ætatem duxit, et vixit, ut semper se crederet esse morituram. Sic induta est vestibus, ut meminisset sepulchri, offerens se hostiam rationabilem, vivam, placentem

Denique, cum et me Romam cum sanctis Pontificibus, Paulino, et Epiphanio, Ecclesiastica traxisset necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam et verecunde nobilium feminarum oculos declinarem, ita egit, secundum Apostolum, importune, opportune, ut pudorem meum sua superaret industria. Et quia alicujus tunc nominis esse existimabar super studio scripturarum, numquam convenit, quin de scripturis aliquid interrogaret : nec ut statim acquiesceret, sed movecontenderet, sed ut quærendo disturna, quasi in naturam versum, bus prævenire. Non multum per-

ætates illa sententia : Memento | hoc illa libavit, didicit, atque possedit: ita ut post profectionem nostram, si in aliquo testimonio scripturarum esset oborta contentio, ad illam judicem pergeretur. Et quia valde prudens erat, et noverat illud, quod appellant philosophi τὸ πρέπον, id est, decere quod facias, sic ad interrogata respondebat, ut etiam sua non sua diceret, sed vel mea, vel cujuslibet alterius : ut in eo ipso quod docebat, se discipulam fateretur. Sciebat enim dictum ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto: ne virili sexui, et interdum sacerdotibus, de obscuris et ambiguis sciscitantibus, facere videretur injuriam.

In nostrum locum statim audivimus te illius adhæsisse consortio. et numquam ab illa ne transversum quidem unguem, ut dicitur, recessisse. Eadem domo, eodem cubiculo usam, ut omnibus in urbe clarissima notum fieret, et te matrem, et illam filiam reperisse. Suburbanus ager vobis pro monasterio fuit, et rus electum pro solitudine, multoque ita vixistis tempore, ut, ret è contrario quæstiones, non ut ex imitatione vestri, et conversione multarum, gauderemus Romam ceret earum solutiones, quas op- factam Hierosolymam. Crebra virponi posse intelligebat. Quid in illa ginum monasteria, monachorum virtutum, quid ingenii, quid sanc- innumerabilis multitudo, ut pro titatis, quid puritatis invenerim, frequentia servientium Deo, quod vereor dicere: ne sidem credulitatis | prius ignominiæ suerat, esset postea excedam, et tibi majorem dolorem gloriæ. Interim absentiam nostri incutiam, recordanti quanto bono mutuis solabamur alloquiis : et, carueris. Hoc solum dicam, quod, quod carne non poteramus, spiritu quidquid in nobis longo fuit studio reddebamus. Semper obviare episcongregatum, et meditatione diu- tolis, superare officiis, salutationilitteris jungebatur.

In hac tranquillitate, et Domini servitute, hæretica in his provinciis exorta tempestas cuncta turbavit, et in tantam rabiem concitata est. ut nec sibi, nec ulli bonorum parceret: et quasi parum esset, hic universa movisse, navem plenam blasphemiarum Romano intulit portui, invenitque protinus patella operculum, et Romanæ fidei purissimum fontem, cœno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirum si in plateis, et in foro rerum venalium, fictus hariolus stultorum verberet nares, et obtorto fuste dentes mordentium quatiat : cum venenata spurcaque doctrina Romæ invenerit, quos induceret. Tunc librorum περί ἀρχῶν infamis interpretatio : tunc discipulus albios, et vere nominis sui, si in talem magistrum non impegisset. Tunc nostrorum διδακτικών contradictio, et Pharisæorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem, Apostolico ore laudatam, in plerisque violari, ita ut sacerdotes quoque, et nonnullos monachorum, maximeque sæculi homines, in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, publice restitit, malens Deo placere, quam hominibus. Laudat Salvator in Evangelio villicum iniquitatis, quod contra dominum quidem fraudulenter, attamen pro

debat absentia, quæ jugibus sibi hæretici de parva scintilla maxima incendia concitari, et suppositam dudum flammam jam ad culmina pervenisse, nec posse latere, quod multos deceperat : petunt, et impetrant ecclesiasticas epistolas, ut communicantes Ecclesiæ, discessisse viderentur: non multum tempus in medio, succedit in pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali Episcopo truncaretur: immo idcirco raptus, atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur: dicente Domino ad Hieremiam: « Ne oraveris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia, si jejunaverint, non exaudiam preces eorum : et, si holocausta et victimas obtulerint, non suscipiam eas. In gladio enim. et fame, et pestilentia ego consumam eos. »

Dicas, guid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, et postea ab hæretico fuerant errore correpti, dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia mip? άρχῶν ingerit volumina, quæ emendata manu scorpii monstrabantur: dum acciti frequentibus litteris hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi, tantaque vis conscientiæ fuit, ut absentes damnari, quam præsentes coargui, maluerint, Hujus tam gloriosæ victoriæ origo Marcella est : tuque caput horum et causa bonorum, scis me vera narse prudenter fecerit. Cernentes rare, quem nosti vix de multis

faciat odiosa replicatio, et videar apud malevolos sub occasione laudis alterius stomachum meum digerere. Pergam ad reliqua. De occidentis partibus ad orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: « Putas veniens Filius hominis fidem inveniet super terram?» Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri jungebantur, quorum publice netebatur caput, contra quos opes omnes parabantur, ita ut Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit. Et ecce universa tempestas, Domino flante, deleta est, expletumque vaticinium prophetale: « Auferes spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. » Et illud evangelicum: « Stulte hac nocte auferetur anima tua à te : quæ autem præparasti, cujus erunt?» Dum hæc aguntur in Jebus, terribilis de occidente rumor affertur, obsideri Romam, et auro salutem civium redimi spoliatosque rursum circumdari, ut post substantiam, vitam quoque perderent. Hæret vox, et singultus intercipiunt verba dictantis. Capitur urbs, quæ totum cepit orbem: immo fame perit antequam gladio, et vix pauci, qui caperentur inventi sunt : ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, et sua mater non parcit lactenti infanti, pietas : cumque et illam, et te ad

pauca dicere, ne legenti fastidium et suo recipit utero, quem paulo ante effuderat. Nocte Moab capta est, nocte cecidit murus ejus. « Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam; polluerunt templum sanctum tuum; posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt cadavera sanctorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ. Effuderunt sanguinem eorum, sicut aquam in circuitu Hierusalem et non erat qui sepeliret. »

Ouis cladem illius noctis, quis funera

Explicet, aut posset lacrymis æquare dolorem:

Urbs antiqua ruit, multos dominata per Plurima perque vias sparguntur inertia

passim Corpora, perque domos, et plurima mortis

Cum interim, ut in tanta confusione rerum, Marcellæ quoque domum cruentus victor ingreditur. Sit mihi fas audita loqui, immo à sanctis viris visa narrare, qui interfuere præsentes, qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos: cumque posceretur aurum, et defossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus flagellisque aiunt non sensisse tormenta, sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse. ne te à suo consortio separarent, ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda mollivit, et invicem membra laniarunt, dum intercruentos gladios invenit locum beati Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam lætitiam dicitur erupisse. ut gratias ageret Deo, quod te integram sibi reservasset, quod pauperem illam non fecisset captivitas, sed invenisset : quod egeret quotidiano cibo, quod saturata Christo non sentiret esuriem, quod et voce, et opere loqueretur : « Nuda exivi de utero matris meæ, nuda et redeam. Sicut Domino visum est. ita et factum est. Sit nomen Domini benedictum. » Post aliquot dies. sano, integro, vegetoque corpusculo obdormivit in Domino, et te paupertatulæ suæ, immo per te pauperes reliquit hæredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis dum inter lacrymas tuas illa rideret. conscientia vitæ bonæ, et præmiis futurorum. Hæc tibi, Marcella venerabilis, et tibi, Principia filia, una et brevi lucubratione dictavi. non eloquii venustate, sed voluntate in vos animi gratissimi, et Deo, et legentibus placere desiderans.

ARGUMENTUM.

Fabiolam, nobilem Romanam, quæ viro ob adulterium dimisso, alteri perperam nupsit, nunc D. Hieronymus laudat, quod, post errorem publica pænitentia elutum, ad Christum conversa, sanctam traduxerit vitam, et eunetis facultatibus suis in pauperes distributis, post reditum ex sanctis Eierosolymæ locis obierit.

Hieronymus ad Oceanum, epitaphium Fabiolæ.

EPISTOLA X.

PLURES anni sunt, quod super dormitione Blæsillæ, Paulam venerabilem feminam, recenti adhuc vulnere, consolatus sum. Quartæ æstatis circulus volvitur, ex quo, ad Heliodorum Episcopum, Nepotiani scribens epitaphium, quidquid habere potui virium, in illo tune dolore consumpsi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ brevem epistolam dedi, erubescens ad disertissimum virum plura loqui, et ei sua ingerere : nè non tam consolari amicum viderer, quam stulta jactantia docere perfectum. Nunc mihi, fili Oceane, volenti, et ultro appetenti debitum munus imponis, quo pro novitate virtutum, veterem materiam novam faciam. In illis enim vel parentis affectus, vel mœror avunculi, vel desiderium mariti temperandum fuit, et pro diversitate personarum, diversa de scripturis adhibenda medicamina.

In præsentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem christianorum, miraculum gentilium, luctum pauperum, solatium monachorum. Quidquid primum arripuero, sequentium comparatione vilescit. Jejunium prædicem? sed prævalescunt eleemosynæ. Humilitatem laudem? sed major est fidei ardor. Dicam appetitas sordes, et in condemnationem vestium sericarum, plebeium cultum, et servilia in-

dumenta quæsita? plus est animum i tronæ et christianæ satis est. Prædeposuisse, quam cultum. Difficilius arrogantia, quam auro caremus, et gemmis. His enim abjectis, interdum gloriosis tumemus sordibus, et vendibilem paupertatem populari auræ offerimus. Celata virtus, et conscientiæ fota secreto, Deum solum judicem respicit. Unde novis mihi est efferenda præconiis, et ordine rhetorum prætermisso. tota de confessionis ac pœnitentiæ incunabulis assumenda orațio, Alius forsitan, scholæ memor, O. Maximum. Unus qui nobis cunctando restituit rem, et totam Fabiorum gentem proferre in medium, diceret pugnas, describeret prælia, et pertantæ nobilitatis gradus Fabiolam venisse jactaret: ut quod in virga non poterat, in radicibus demonstraret. Ego, diversorii Bethlehemitici, et præsepis Domini amator, in quo virgo puerpera Deum fudit infantem, ancillam Christi non de nobilitate veteris historiæ, sed de Ecclesiæ humilitate producam.

Et quia statim in principio quasi scopulus quidam, et procella mihi obtrectatorum eius opponitur, quod secundum sortita matrimonium, primum reliquerit; non laudabo conversam, nisi prius ream absolvero. Tanta prior maritus vitia habuisse narratur, ut ne scortum quidem et vile mancipium ea sustinere posset. Ouæ si voluero dicere, perdam virtutem feminæ, guæ maluit culpam subire dissidii, quam

cepit Dominus uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis; et, si dimissa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc consequenter redundat in feminas. Neque enim adultera uxor dimittenda est, et vir mœchus retinendus. « Si, qui meretrici jungitur, unum corpus facit: » ergo, et quæ scortatori impuroque sociatur. unum cum eo corpus efficitur. Aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Christi: aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit. Apud illos viris impudicitiæ frena laxantur : et, solo stupro atque adulterio condemnato, passim per lupanaria et ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet feminis, æque non licet viris : et eadem servitus pari conditione censetur. Dimisit ergo, ut aiunt, vitiosum : dimisit illius et illius criminis noxium : dimisit pene dixi, quod, clamante vicina uxor sola non prodidit. Sin autem arguitur, quare, repudiato marito, non innupta permanserit: facile culpam fatebor, dum tamen referam necessitatem. « Melius est, inquit Apostolus, nubere, quam uri,»Adolescentula erat, viduitatem suam servare non poterat. Videbat aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, et se vinctam et captivam ad coitum trahi. Melius arbitrata est, aperte confiteri imbecillitatem suam, et corporis sui infamare partem, et umbram quamdam miserabilis sumaculas eius detegere. Hoc solum bire conjugii, quam sub gloria uniproferam, quod verecundæ ma- viræ opera exercere meretricum.

Idem Apostolus vult viduas adolescentulas nubere, filios procreare, nullam dare occasionem adversario maledicti gratia. Et protinus cur hoc velit, exponit: « Jam enim quædam abierunt retro post satanam.» Igitur et Fabiola, quia persuaserat sibi, et putabat à se virum jure dimissum, nec Evangelii vigorem noverat, in quo nubendi universa causatio, viventibus viris, feminis amputatur, dum multa diaboli vitat vulnera, unum incauta vulnus accepit.

adulterium septem dierum emendavit fames. Jacebat in terra, volutabatur in cinere; et oblitus regiæ potestatis, lumen quærebat in tenebris. Illumque tantum respiciens quem offenderat, lacrymabili voce dicebat: « Tibi soli peccavi, et malum coram te feci.» Et: « Redde mihi lætitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. » Atque ita factum est, ut, qui me prius docuerat virtutibus suis, quomodo stans non caderem, doceret per pœnitentiam, quomodo cadens re-

Sed quid ego in abolitis et antiquis moror, quærens excusare culpam, cuius poenitentiam ipsa confessa est? Ouis hoc crederet, ut post mortem secundi viri, in semetipsam reversa, quo tempore solent viduæ negligentes, jugo servitutis excusso, agere se liberius, adire balneas, volitare per plateas, vultus circumferre meretricis, saccum inducret, ut errorem publice fateretur: et tota urbe spectante Romana, ante diem Paschæ in basilica quondam Laterani, qui Cæsariano truncatus est gladio, staret in ordine pointentium, Episcopo, presbyteris, et omni populo collacrymantibus: sparsum crinem, ora lurida, et squalidas manus, sordida colla submitteret? Quæ peccata fletus iste non purget? Quas inveteratas maculas hæc lamenta non abluant? Petrus trinam negationem trina confessione delevit. Aaron sacrilegium, ob conflatum ex auro vituli caput, fraternæ correxere preces. David sancti et mansuelis-

davit fames. Jacebat in terra, volutabatur in cinere; et oblitus regiæ potestatis, lumen quærebat in tenebris. Illumque tantum respiciens quem offenderat, lacrymabili voce dicebat : « Tibi soli peccavi, et malum coram te feci. » Et: « Redde mihi lætitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. » Atque ita factum est, ut, qui me prius docuerat virtutibus suis, quomodo stans non caderem, doceret per prénitentiam, quomodo cadens resurgerem. Quid tam impium legimus inter reges, quam Achab, de quo scriptura dicit: « Non fuit alius talis ut Achab, qui venundatus est, ut faceret malum in conspectu Domini? » Hic cum propter sanguinem Nabuthæ correptus fuisset ab Helia, et audisset iram Domini per Prophetam: « Occidisti, et insuper possedisti : et ecce ego inducam super te malum, et demetam posteriora tua, » et reliqua : scidit vestimenta sua, et operuit cilicio carnem suam : jejunabatque in sacco, et ambulabat demisso capite. Tunc factus est sermo Dei ad Heliam Thesbyten, dicens: « Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? quia ergo humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius. »

ratas maculas hæc lamenta non abluant? Petrus trinam negationem frina confessione delevit. Aaron sacrilegium, ob conflatum ex auro vituli caput, fraternæ correxere preces. David sancti et mansuetissimi viri homicidium pariter et groupe delevit. Of felix pœnitentia, quæ ad se Dei traxit oculos, quæ furentem sententiam Dei, confesso errore mutavit. Hoc idem et Manassen in Paralipomenon, et Nivivæ regem fecisse, legimus in Propheta, publicanum groupe in Evangelio. E quibus pri-

ct regnum recipere meruit : alter impendentem Dei fregit iram: tertius, pectus verberans pugnis, oculos non levabat ad cœlum. Et multo justification recessit publicanus humili confessione vitiorum, quam pharisæus superba jactatione virtutum. Non est loci hujus, ut pænitentiam prædicem, et quasi contra Montanum Novatumque scribens, dicam « illam hostiam Domino esse placabilem : » Et, « Sacrificium Deo, spiritum contribulatum : » Et, « Malo pœnitentiam peccatoris, quam mortem : » Et, « Exurge, exurge Hierusalem : » et multa alia, quæ Prophetarum clangunt tubæ.

Hoc unum loquar, quod et legentibus utile sit, et præsenti causæ conveniat. Non est confusa Dominum in terris, et ille eam non confundet in cœlo. Aperuit cunctis vulnus suum, et decolorem in corpore cicatricem flens Roma conspexit. Dissuta habuit latera, nudum caput, clausum os. Non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Moysi, separata consedit: ut, quam sacerdos ejecerat, ipse revocaret. Descendit de solio deliciarum suarum, accepit molam, fecit farinam, et discalciatis pedibus, transivit fluenta lacrymarum. Sedit super carbones ignis. Ili ei fucre in adjutorium. Faciem, per quam secundo viro placuerat, verberabat; oderat gemmas, linteamina videre non poterat, ornamenta fugiebat. Sic dolebat, quasi adulte-

mus non solum indulgentiam, sed | pendiis medicaminum unum yulnus sanare cupiebat.

Diu morati sumus in pœnitentia, in qua, velut in vadosis locis, resedimus, ut major nobis et absque ullo impedimento se laudum ejus campus aperiret. Recepta sub oculis omnis Ecclesiæ communione, quid fecit? Scilicet in die bona malorum non oblita est : et post naufragium rursum tentare noluit pericula navigandi. Quin potius omnem censum, quem habere poterat (erat autem amplissimus, et respondens generi ejus), dilapidavit, ac vendidit, et in pecuniam congregatum, usibus pauperum præparavit : et prima omnium νοσοχομεῖον instituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, et consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foveret. Describam ego nunc diversas hominum calamitates, truncas nares, effossos oculos. semiustos pedes, luridas manus, tumentes alvos, exile femur, crura turgentia, et de exesis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Ouoties morbo regio et pædore confectos humeris suis ipsa portavit? Quoties lavit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu: et spirans cadaver, sorbitiunculis irrigabat. Scio multos divites et religiosos, ob stomachi angustiam, exercere hujusmodi misericordiam per aliena ministeria, et clementes esse pecunia, non manu. quos equidem non reprobo et tencritudinem animi nequaquam interrium commisisset; et multis im- preter infidelitatem : sed sicut im-

becillitati stomachi veniam tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in cœlum laudibus fero. Magna fides ista contemnit. Scioquid in Lazaro dives purpuratus aliquando non fecerit, quali superba mens retributione damnata sit. Ille quem despicimus quem videre non possumus, ad cujus intuitum nobis vomitus erumpit, nostri similis est, de eodem nobiscum formatus est luto, iisdem compactus elementis. Quidquid patitur, et nos pati possumus. Vulnera ejus existimemus propria; et omnis animi in alterum duritia. clementi in nosmetipsos cogitatione frangetur.

Non, mihi si linguæ centum sint, oraque centum,

Ferrea vox,

Omnia morborum percurrere nomina pos-

quæ Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutavit, ut multi pauperum sani languentibus inviderent. Quamquam illa simili liberalitate erga clericos, et monachos, ac virgines fuerit, quod monasterium non illius opibus sustentatum est? Ouem nudum, et clinicum non Fabiolæ vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit præceps et festina largitio? Angusta misericordiæ ejus Roma fuit. Peragrabat ergo insulas, et totum Etruscum mare. Volscorumque provinciam et reconditos curvorum littorum sinus, in quibus monachorum consistunt chori, vel proprio corpore, vel transmissa per viros sanctos ac fideles munificentia, circumibat.

Unde repente, et contra opinionem omnium Hierosolymam navigavit; ubi multorum excepta concursu, nostro parumper usa est hospitio: cujus societatis recordans, videor mihi adhuc videre, quam vidi. Jesu bone, quo illa fervore, quo studio intenta erat divinis voluminibus? et veluti quandam famem satiare desiderans, per Prophetas, Evangelia, psalmosque currebat, quæstiones et proponens, et solutas recondens in scriniolo pectoris sui. Nec vero satiabatur audiendi eupidine, sed addens scientiam, addebat dolorem, et. quasi oleum flammæ adjiciens. majoris ardoris fomenta capiebat. Quodam die cum in manibus. Movsi Numeros teneremus, et me verecunde rogaret, quid sibi vellet nominum tanta congeries : cur singulæ tribus in aliis atque aliis locis varie jungerentur, quomodo Balaam ariolus sic futura Christi mysteria prophetarit, ut nullus propemodum Prophetarum tam aperte de eo vaticinatus sit: respondi, ut potui, et visus sum interrogationi ejus satisfacere. Revolvens ergo librum, pervenit ad eum locum, ubi catalogus describitur omnium mansionum per quas de Ægypto egrediens populus, pervenit usque ad fluenta Jordanis. Cumque causas quæreret et rationes singulatim, in quibusdam hæsitavi; in aliis inoffenso cucurri pede, in plerisque simpliciter ignorantiam confessus sum. Tunc vero magis coepit urgere, et quasi non mihi liceret nescire quod nescio, expostulare, ac se indignam

Extorsit mihi negandi verecundiam, Hierosolymam, et ob nimiam auri ut proprium ei opus hujuscemodi cupiditatem ad hanc urbem perdisputatiunculæ pollicerer, quod currere. Muri, neglecti pacis inusque in præsens tempus, ut nunc curia, sarciebantur: Antiochia intelligo, Domini voluntate dilatum, reddetur memoriæ illius; ut sacer- terra abrumpere, insulam quæredotalibus prioris ad se voluminis bat antiquam. Tunc et nos cominduta vestibus, per mundi hujus pulsi sumus parare naves, esse in solitudinem gaudeat se ad terram littore, adventum hostium præca-

quamur. Quærentibus nobis dignum gium, non tam propriæ saluti, tantæ feminæ habitaculum, cum quam virginum castimoniæ proviilla ita solitudinem cuperet, et di- dentes. Erat in illo tempore quæversorio Mariæ carere nollet : ecce dam apud nos dissensio, et barbasubito, discurrentibus nunciis, rorum pugnam domestica bella oriens totus intremuit ab ultima superabant. Nos in oriente tenue-Mæotide inter glacialem Tanain, et runt jam fixæ sedes, et inveteratum Massagetarum immanes populos, locorum sanctorum desiderium. ubi Caucasi rupibus feras gentes Illa, quia tota in sarcinis erat, et Alexandri claustra cohibent, eru- in omni urbe peregrina, reversa pisse Hunnorum examina, quæ est ad patriam, ut ibi pauper vivepernicibus equis huc illucque voli- ret, ubi dives fuerat, manens in tantia, cædis pariter ac terroris alieno, quæ multos prius hospites cuncta complerent. Aberat tune habuit : et (nè sermonem longius Romanus exercitus, et bellis civi- protraham) in conspectu Romanæ libus in Italia tenebatur. Hanc gen- urbis pauperibus erogaret, quod tem Herodotus refert sub Dario illa teste vendiderat. rege Medorum viginti annis orien- Nos hoc tantum dolemus, quod tem tenuisse captivum, et ab Ægyp-pretiosissimum de sanctis locis tiis atque Æthiopibus annuum monile perdidimus : recepit Roma, exegisse vectigal. Abigat Jesus ab quod amiserat, et procax ac maleorbe Romano tales ultra bestias! dica lingua gentilium, oculorum Insperati ubique aderant, et famam' testimonio confutata est. Laudent celeritate vincentes, non religioni, cæteri misericordiam ejus, humilinon dignitatibus, non ætati parce- tatem, fidem; ego ardorem animi bant, non vagientis miserebantur plus laudabo. Librum, quo Helioinfantiæ. Cogebantur mori, qui dorum quondam juvenis ad eremum nondum vivere cœperant, et nes- cohortatus sum, tenebat memocientes malum suum, inter hostium riter : et Romana cernens moenia,

tantis mysteriis dicere. Quid plura? | inter omnes rumor, petere eos obsidebatur : Tyrus se volens à repromissionis aliquando venisse, vere, et, sævientibus ventis, magis Verum, quod cœpimus, prose- barbaros metuere, quam naufra-

manus ac tela ridebant. Consonus inclusam se esse plangebat. Oblita

sexus, fragilitatis immemor, ac dictioni locum tribuam) in unam solitudinis tantum cupida, ibi erat navim, hoc isti et frequenter faubi animo morabatur. Non poterat teneri consiliis amicorum : ita ex urbe, quasi de vinculis, gestiebat erumpere. Dispensationem pecuniæ, et cautam distributionem, genus infidelitatis vocabat. Non aliis distributionem eleemosynarum tribuere, sed, suis pariter effusis, ipsa pro Christo stipes optabat accipere. Sic festinabat, sic impatiens erat morarum, ut illam crederes profecturam. Itaque, dum semper paratur, mors eam invenire non potuit imparatam.

Inter laudes feminæ subito mihi Pammachius meus exoritur. Paulina dormit, ut iste vigilet. Præcedit maritum, ut Christo famulum derelinguat. Hic hæres uxoris, et hæreditatis alii possessores. Certabant vir et femina, quis in portu Abrahæ tabernaculum figeret: et erat hæc inter utrumque contentio. quis humanitate superaret. Vicit uterque, et uterque superatus est. Ambo se victos et victores fatentur, dum quod alter cupiebat, uterque perfecit. Jungunt opes, sociant voluntates, ut quod æmulatio dissipatura erat, concordia cresceret. Necdum dictum, iam factum, Emitur hospitium, et ad hospitium turba concurrit. Non est enim labor in Jacob, nec dolor in Israel. Adducunt maria, quos in gremio suo terra suscipiat. Mittit Roma properantes, quos navigaturos littus molle confoveat. Ouod Publius semel fecit in insula Melite erga

ciunt, et in plures : nec solum inopum necessitas sustentatur, sed prona in omnes munificentia aliquid et habentibus providet. Xenodochium in portu Romano situm, totus pariter mundus audivit. Sub una æstate didicit Britannia, quod Ægyptus et Parthus noverant vere. Quod scriptum est: « Timentibus Dominum, omnia cooperantur in bonum : » in obitu tantæ feminæ vidimus comprobatum. Quodam præsagio futurorum ad multos scripserat monachos, ut venirent, et se gravi onere laborantem absolverent, faceretque sibi de iniquo mammona amicos, qui eam reciperent in æterna tabernacula. Venerunt, amici facti sunt : dormivit illa, quomodo voluit, et deposita tandem sarcinà, levior volavit ad cœlum. Quantum haberet viventis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua demonstravit. Necdum spiritum exhalaverat, necdum debitam Christo reddiderat animam, et jam fama volans, tanti prænuncia luctus, totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, et aurata tecta templorum, reboans in sublime quatiebat Alleluia. Ilic juvenum chorus, ille senum, qui carmine laudes femineas, et facta ferant. Non sic Furius de Gallis, non Papirius de Samnitibus, non Scipio de Numantia, non Pompeius de Ponti gentibus triumphavit. Illi corpora vicerant, hac spirituales nequitias subjugavit. unum Apostolum, et (nè contra- Audio præcedentium turmas, et

catervatim in exequiis ejus multitudinem confluentem. Non plateæ, non porticus, non imminentia desuper tecta capere poterant prospectantes. Tunc suos in unum populos Roma conspexit: favebant sibi omnes in gloria pœnitentis. Nec mirum, si de ejus salute homines exultarent, de cujus conversatione Angeli lætabantur in cælo.

Hoc tibi, Fabiola, ingenii mei senile munus, has officiorum inferias dedi. Laudavimus sæpe virgines, viduas, ac maritatas, quarum semper fuere candida vestimenta, quæ sequuntur Agnum quocumque vadit, Felix præconium, quod nulla totius vitæ sorde maculatur. Procul livor facessat, absit invidia. Si pater familias bonus est, quare oculus noster malus est? Quæ inciderat in latrones, Christi humeris reportata est. Multæ mansiones sunt apud Patrem. Ubi abundavit peccatum. superabundavit gratia. Cui plus dimittitur, plus amat.

ARGUMENTUM.

Montanus, natione Phryx, à quo Cataphrygarum hæresis prodiit, aiebat,
per Moysen et prophetas in veteri lege,
et per Christum in novà, Deum mundum salvare non potuisse, proptereaque, ut id tandem obtineret, Spiritum sanctum à Christo promissum
misisse, qui in se Priscamque, et
Maximillam feminas descenderit: in
Trinitate propterea unam tantum ponebat personam: secundas nuptias
immundas, et tamquam adulteria reputabat: tres in anno ex præscripto
quadragesimas observari præcipichat;
Episcopos non primo, hoc est Aposto-

lorum, sed tertio ponebat loco: peccatorum confessionem nec faciebat, nec lapsos proptereà homines ad ponitentiam recipiebat. Hos errores ideò nunc omnes Marcellæ explicat, quia ad feminam éruditissimam, rogatus tantum quid de illis sentiret, scribit: et tam clara est eorum perfidia, ut illos exposuisse, superasse etiam sit: explicat tanen epistolæ initio in redargutionem hæreseos, quando in credentes descenderit Spiritus sanctus.

Hieronymus ad Marcellam, adversus Montanum.

EPISTOLA XI.

TESTIMONIA de Joannis Evangelio congregata, quæ tibi quidam Montani sectator ingessit, in quibus Salvator noster se ad Patrem iturum, missurumque Paracletum pollicetur, in quod promissa sint tempus, et quo completa sint tempore, Apostolorum acta testantur. Decima die dixit post ascensum Domini, hoc est quinquagesima post resurrectionem Spiritum sanctum descendisse, linguasque credentium esse divisas, ita ut unusquisque omnium gentium sermone loqueretur: quando quidam adhuc parum credentium, musto eos ebrios asserebant. Et Petrus stans in medio Apostolorum, omnisque conventus, ait : « Viri Judæi, et omnes qui habitatis in Hierusalem, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. Non enim, sicut vos existimatis, hi ebrii sunt: nam est hora diei tertia : sed hoc, quod dictum est per Joel Prophetam: In novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo in omnem | dum traditionem Apostolorum, carnem: et prophetabunt filii, et filiæ eorum : et iuvenes visiones videbunt, et seniores somnia somniabunt: et quidem in servos meos et ancillas meas effundam de spiritu meo. »

Si igitur apostolus Petrus, super quem Dominus fundavit Ecclesiam, et prophetiam, et promissionem Domini, illo tempore completam memoravit, quo modo possumus nobis aliud tempus vendicare? Quod si voluerint respondere, et Philippi deinceps quatuor filias prophetasse, et Prophetam Agabum reperiri, et in divisionibus spiritus inter Apostolos, et doctores, Prophetas quoque Apostolo scribente formatos, ipsumque Paulum apostolum, multa de futuris hæresibus, et de fine sæculi prophetasse : sciant, à nobis non tam prophetiam repelli, quæ Domini est signata passione, quam eos non recipi, qui cum scripturæ veteris et novæ auctoritate non congruant. Primum in fidei regula discrepamus. Nos Patrem et Filium et Spiritum sanctum in sua unumquemque persona ponimus, licèt sustentia copulemus: illi, Sabellii dogma sectantes, Trinitatem in unius personæ angustias cogunt.

Nos secundas nuptias non tam appetimus, quam concedimus, Paulo jubente, ut viduæ adolescentulæ nubant : illi in tantum putant scelerata conjugia iterata, ut quicumque hoc fecerit, adulter habea-

toto anno, tempore nobis congruo, jejunamus: illi tres in anno faciunt quadragesimas, quasi tres passi sint Salvatores, non quod et per totum annum, excepta Pentecoste, jejunare non liceat: sed quod aliud sit necessitate, aliud voluntate munus offerre.

Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent : apud eos Episcopus tertius est. Habent enim primos de Pepusa Phrygiæ Patriarchas: secundos, quos appellant Cenones: atque ita in tertium, id est pene ultimum locum Episcopi devolvuntur : quasi exinde ambitiosior religio fiat, si, quod apud nos primum est, apud illos novissimum sit.

-Illi ad omne pene delictum Ecclesiæ obserant fores : nos quotidie legimus: « Malo pœnitentiam peccatoris, quam mortem. » Et, « numquid qui cadet, non resurget, dicit Dominus? » Et, « Convertimini ad me filii convertentes, et ego curabo contritiones vestras. » Rigidi autem sunt, non quod et ipsi pejora non peccent : sed hoc inter nos, et illos interest, quod illi erubescunt confiteri peccata, quasi justi: nos dum pœnitentiam agimus, facilius veniam promeremur.

Prætermitto scelerata mysteria. quæ dicuntur de lactente puero, et de victuro martyre confarrata. Malo, inquam, non credere : sit falsum omne, quod sanguinis est. Aperta est convincenda blasphemia dicentium Deum primum voluisse Nosunam quadragesimam secun- in veteri testamento per Moysen

quia non potuerit explere, corpus sumpsisse de virgine, et in Christo sub specie filii prædicantem, mortem obisse pro nobis. Et, quia per duos gradus mundum salvare nequiverit, ad extremum per Spiritum sanctum in Montanum, Priscam, et Maximillam, insanas feminas, descendisse, et plenitudinem, quam Paulus non habuerit, dicens : « Ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus, et nunc videmus per speculum in ænigmate, » abscissum et semivirum habuisse Montanum. Hæc sunt, quæ coargutione non indigent : perfidiam corum exposuisse, superasse est. Nec necesse est, ut singula deliramenta, quæ proferunt, brevior epistolæ sermo subvertat, cum et tu, ipsas scripturas apprime tenens, non tam ad eorum mota sis quæstiones, quam, quid sentirem, à me volueris sciscitari.

SCHOLIUM.

(Petrus super quem Dominus fundavit Ecclesiam.) « Multis hic Erasmus contendit Ecclesiam super Petrum fundatam non esse, sed super Christum : verbaque illa , Super hanc petram, non super Petrum, sed ejus de Christo confessionem intelligi debere asserit. Egregius certe Hieronymi interpres, qui sensum ejus, ut libet, invertit. Quis enim inficiatur, super Christum fundatam fuisse Ecclesiam? fassus est id superius Hieronymus, cum Romanam doctrinam a Petri fluere doctrina, illamque non respondere, superbiæ est :

et Prophetas salvare mundum; sed | supra petram Christum fundatam esse dixerit. Petrus enim alterum post Christum fundamentum ab ipso Christo, uti prima fidei petra, ob confessionem, quam primus habuit de eo, in ipso ædificio Ecclesiæ positus est: et ob hanc differentiam, Ædisicabo, inquit, non fundabo Ecclesiam meam: quippe cum ipse etiam super ipsum Christum fundatus esset, ridicula expositio illa est super hanc petram, id est super istam de me confessionem, si sic Petrum ipsum confitentem excludat. Idem enim græce est Petrus, et petra, et syro sermone Cephas. Ouippe cum Cepha, teste B. Joanne Evangelista, Petrus interpretetur, proptereague exponendum est: Tu es petra, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. »

ARGUMENTUM.

Riparius presbyter scripserat ad D. Hieronymum, quomodo Vigilantius hæreticus in martyrum reliquias, et solemnes, quæ in eorum templis fiebant, christianorum vigilias, sicut Novatores hodie faciunt, debaccharetur. Respondens nunc ei vir sanctus, veluti quodam pugnæ præludio velitatus, hæresim generatim percutit, ostendens, si hæretici librum mittat, se longiori oratione ejus ineptiis resnonsurum.

Hieronymus adversus Vigilantium, ad Riparium presbyterum.

EPISTOLA XII.

ACCEPTIS primum litteris tuis,

respondere, temeritatis. De his dimur, toties idolorum templa veenim rebus interrogas, quæ et proferre, et audire sacrilegium est. Ais, Vigilantium, qui κατ'αντίφρασιν hoc vocatur nomine, nam Dormitantius rectius diceretur, os fœtidum rursum aperire, et putorem spurcissimum contra sanctorum martyrum proferre reliquias; et nos, qui eas suspicimus, appellare cinerarios et idololatras, qui mortuorum hominum ossa veneremur. O infelicem hominem, et omni lacrymarum fonte plangendum, qui hæc dicens, non se intelligat esse Samaritanum, et Judæum, qui corpora mortuorum pro immundis habent, et etiam, vasa quæ, in eadem domo fuerint, pollui suspicantur, sequentes occidentem litteram, et non vivificantem spiritum. Nos autem non dico martyrum reliquias. sed ne solem guidem, et lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim, et omne nomen, quod nominatur et in præsenti sæculo et in futuro. creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Honoramus autem reliquias martyrum, ut eum, cujus sunt martyres, adoremus. Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum. qui ait : Qui vos suscipit, me suscipit. Ergo Petri et Pauli immundæ sunt reliquiæ? ergo Moysi corpusculum immundum-erit, quod juxta hebraicam veritatem ab ipso sepul-

neramur? accensique ante tumulos eorum cerei, idololatriæ insignia sunt? Plus aliquid dicam, quod redundet in auctoris caput, et insanum cerebrum vel sanet aliquando, vel deleat, ne tantis sacrilegiis simplicium animæ subvertantur. Ergo et Domini corpus, in sepulchro positum, immundum fuit? et Angeli, qui candidis vestibus utebantur, mortuo cadaveri atque polluto præbebant excubias? ut post multa sæcula Dormitantius somniaret, immo cructaret immundissimam crapulam, et cum Juliano persecutore, Sanctorum basilicas aut destrueret, aut in templa converteret.

Miror sanctum Episcopum, in cujus parochia esse presbyter dicitur, acquiescere furori ejus, et non virga Apostolica, virgaque ferrea confringere vas inutile, et tradere in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat. Nec meminerit illius dicti: « Si videbas furem, colimus et adoramus, ne serviamus currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas, » Et in alio loco: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. » Et iterum: « Nonne odientes te. Domine, odio habui, et super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos.» Si non sunt honorandæ reliquiæ martyrum, quomodo legimus: « Pretiosa in conspectu Domini tum est Domino? et quotiescumque mors Sanctorum eius? » Si ossa apostolorum, et prophetarum, et mortuorum polluunt contingentes, omnium martyrum basilicas ingre- quomodo Elisæus mortuus mortuum

quod juxta Vigilantium jacebat immundum? Ergo omnia castra Israelitici exercitus et populi Dei fuere immunda, quia Joseph et Patriarcharum corpora portabant in solitudine, et ad sanctam terram immundos cineres pertulerunt? Joseph quoque, qui in typo præcessit Domini Salvatoris nostri, sceleratus fuit? qui tanta ambitione Jacob in Hebron ossa portavit, ut immundum patrem avo et atavo sociaret immundis, et mortuorum mortuis copularet? O præcidendam linguam à medicis, immo insanum curandum caput : ut, qui loqui nescit, discat aliquando reticere. Ego vidi hoc aliquando portentum, et testimoniis scripturarum, quasi vinculis Hippocratis, volui ligare furiosum : sed abiit, excessit, evasit, erupit, et inter Hadriæ fluctus, Cotiique regis alpes in nos declamando clamavit. Ouidquid enim amens loquitur vociferatio, et clamor est appellandus.

Tacita me forsitan cogitatione reprehendas, cur in absentem invehar. Fatebor tibi dolorem meum, sacrilegium tantum patienter audire non possum. Legi enim Siromasten Phinees, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Cananæi, Petri severitatem, Ananiam et Saphiram trucidantis, Paulique constantiam qui Elymam magum, viis Domini resistentem, æterna cæcitate damnavit. Non est crudelitas, pro Deo pietas. Unde et in lege dicitur : « Si frater tuus, et amicus, et uxor, quæ est in sinu tuo, depravare te fluctuante, clamemus: Magister

suscitavit, et dedit vitam corpori, voluerit à veritate, sit manus tua super eos, et effunde sanguinem eorum: et auferes malum de medio Israel. » Iterum dicam : « Ergo martyrum immundæ sunt reliquiæ? Et quid passi sunt Apostoli, ut immundum Stephani corpus tanta funeris ambitione præcederent, ut facerent ei planctum magnum: ut eorum luctus in nostrum gaudium verteretur? Nam quod dicis eum vigilias execrari, facit et hoc contra vocabulum suum, ut velit dormire Vigilantius, et non audiat Salvatorem dicentem : « Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate, ne intretis in tentationem : Spiritus promptus est, sed caro infirma, » Et in alio loco Propheta decantat: « Media nocte surgebam, ut confiterer tibi super judicia justitiæ tuæ. » Dominum quoque in Evangelio legimus pernoctasse, et Apostolos clausos carcere tota nocte vigilasse, ut, illis psallentibus, terra quateretur, custos carceris crederet, magistratus et civitas terrerentur. Loquitur Paulus: Orationi insistite, vigilantes in ea. Et in alio loco: In vigiliis frequenter. Dormiat itaque Vigilantius, et ab exterminatore Ægypti cum Ægyptiis dormiens suffocetur. Nos dicamus cum David : « Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel, » ut veniat ad nos sanctus et Hir, qui interpretatur vigil. Et quando propter peccata nostra dormierit, dicamus ad eum: Surge, ut quid dormitas Domine? excitemusque illum, et, navicula 20.

salvos nos fac, perimus. Plura dic-l tare volueram, si non epistolaris brevitas pudorem nobis tacendi imponeret; et si librorum ipsius ad nos voluisses mittere cantilenas, ut scire possemus, ad quæ rescribere deberemus. Nunc autem aerem verberavimus: et non tam illius infidelitatem, quæ omnibus patet, quam nostram fidem aperuimus. Cæterum, si volueris longiorem nos adversum eum librum scribere. mitte nænias illius, et ineptias, ut Joannem Baptistam audiat prædicantem: « Jam securis ad radicem arborum posita est. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.»

ARGUMENTUM.

Vigilantius, Gallus natione, Barcinonensis Ecclesiæ, quæ in Hispania est, presbyter, homo, auctore Gennadio, in divinis scripturis imperitus, eloquens tamen et argutus, cleri primum improbato cælibatu, aiebat non esse martyres, aut eorum reliquias venerandas, neque ad eorum sepulchra in Ecclesiis vigilandum, ut qui nos precibus suis adjuvare nequirent, et signa, quæ per eos fierent, incredulis dumtaxat prodessent. Cercos frustra in templis clara luce accendi, prætereà causabatur. Eleemosynas Hierosolymam mitti debere negabat : hominisque substantiam retinendam, paulatimque potius distribuendam, quam omnem semel in pauperes effundendam asseverabat. Monachorum denique in solitudine fugam vituperabat. Hujus hæretici librum Riparius, et Desiderius per Sisinnium fratrem Hieronymo. ut ejus responsione confutaretur, miserant. Respondet nunc acriter, ac excitatà bile vir sanctus, hæresimque imperiti hominis omnem jugulat. Utinam scioli, et oculatiores nostri temporis Vigilantii, tanti doctoris auctoritate rationibusque prostrati, unà cum eo penitùs obdormiscerent.

Hieronymus adversus Vigilantium.

EPISTOLA XIII.

Multa in orbe monstra generata sunt. Centauros, et Sirenas, Ululas, et Onocrotalos in Esaia legimus. Job Leviathan et Behemoth mystico sermone describit. Cerberum, et Stymphalidas, aprumque Erimanthium, et leonem Nemæum, chimæram, atque hydram multorum capitum narrant fabulæ poetarum. Cacum describit Virgilius, triformem Geryonem Hispaniæ prodiderunt. Sola Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis et eloquentissimis abundavit. Exortus est subito Vigilantius, seu verius Dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Christi spiritum; et martyrum neget sepulchra veneranda, damnandas dicat esse vigilias, numquam nisi in Pascha Alleluia cantandum, continentiam hæresim, pudicitiam libidinis seminarium: et quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur, sic in isto Joviniani mens prava surrexit: ut in illo, et in hoc diaboli respondere cogamur insidiis. Cui jure dicetur : « Semen pessimum, para filios tuos occisioni peccatis patris tui. » Ille Romanæ

ter phasides aves, et carnes suillas non tam emisit spiritum, quam eructavit: iste caupo Calaguritanus, et in perversum propter nomen viculi mutus Quintilianus, miscet aquam vino, et de artificio pristino suæ venena perfidiæ catholicæ fidei sociare conatur: impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in convivio sæcularium contra sanctorum iejunia proclamare, dum inter phialas philosophatur, et ad placentas liguriens, psalmorum modulatione mulcetur, ut tantum inter epulas, David et Idithum, et Asaph et filiorum Chore cantica audire dignetur. Hæc dolentis magis effudi animo, quam ridentis, dum me cohibere non possum, et injuriam apostolorum ac martyrum surda nequeo aure transire.

Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes : si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli cælibi credentes pudicitiam, imo ostendentes quam sancte vivant, qui male de omnibus suspicantur. Et nisi prægnantes uxores viderint clericorum, infantesque de ulnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient orientis Ecclesiæ? quid Egypti, et sedis apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt? Hoc docuit Dormitantius, libidini fræna permittens, et naturalem carnis ardo-

Ecclesiæ auctoritate damnatus, in- | plicans, immo extinguens coitu feminarum: ut nihil sit, quo distemus à porcis, quo differamus à brutis animantibus, quo ab equis, de quibus scriptum est: « Equi insanientes in feminas facti sunt mihi; unusquisque in uxorem proximi sui hinniebat. » Hoc est, quod loquitur per David Spiritus sanctus: « Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. » Et rursum de Dormitantio, et sociis eius: « In chamo et fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. »

Sed jam tempus est, ut ipsius verba ponentes, ad singula respondere nitamur. Fieri enim potest, ut rursum malignus interpres dicat fictam à me materiam, cui rhetorica declamatione respondeam: sicut illam, quam scripsi ad Gallias, matri et filiæ inter se discordantibus. Auctores sunt hujus dictatiunculæ meæ, sancti presbyteri Riparius, et Desiderius; qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas; miseruntque libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens evomuit : et asserunt repertos esse nonnullos, qui, faventes vitiis suis, illius blasphemiis acquiescant. Est quidem imperitus, et verbis, et scientia, et sermone inconditus, ne vera quidem potest defendere. Sed, propter homines sæculi, et mulierculas oneratas peccatis, semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes, una lucubrarem, qui in adolescentia plerum- tiuncula illius næniis respondebo, que fervescit, suis hortatibus du- ne sanctorum virorum, qui, ut hoe litteras respuisse.

Nimirum respondet generi suo, ut qui de latronum et convenarum natus est semine : quos Cn. Pompeius, edomita Hispania, et triumphum redire festinans. Pyrenæi jugis deposuit, et in unum oppidum congregavit; unde et Convenarum urbs nomen accepit. Hucusque latrocinetur contra Ecclesiam Dei : et de Vectonibus, Arrebacis, Celtiberisque descendens, incurset Galliarum Ecclesias, portetque nequaquam vexillum Christi, sed insigne diaboli. Fecit hoc idem Pompeius, etiam in orientis partibus; ut. Cilicibus et Isauris piratis. latronibusque superatis, sui nominis inter Ciliciam et Isauriam conderet civitatem. Sed hæc urbs hodie servat scita majorum, et nullus in ea ortus est Dormitantius. Galliæ vernaculum hostem sustinent, et hominem moti capitis, atque Hippocratis vinculis alligandum, sedentem cernunt in Ecclesia: et. inter cætera verba blasphemiæ, ista quoque dicentem : Quid necesse est, te tanto honore non solum honorare, sed etiam adorare illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colis? Et rursum in eodem libro: Quid pulverem, linteamine circumdatum, adorando oscularis? Et in consequentibus : Prope ritum gentilium videmus sub prætextu religionis introductum in Ecclesias, sole adhuc fulgente moles cereorum accendi, ut ubicumque puvisculum nescio quod, in tantinopolim : apud quas dæmones modico vasculo pretioso linteamine | rugiunt, et inhabitatores Vigilantii

facerem, me deprecati sunt, videar | circumdatum, osculantes adorare. Magnum honorem præbent hujusmodi homines beatissimis martyribus, quos putant de vilissimis cereolis illustrandos : quos Agnus, qui est in medio throni, cum omni fulgore majestatis suæ illustrat.

> Ouis enim, ô insanum caput, aliquando martyres adoravit? quis hominem putavit Deum? nonne Paulus, et Barnabas, cum à Lycaonibus Jupiter et Mercurius putarentur, et eis vellent hostias immolare, sciderunt vestimenta sua, et se homines esse dixerunt? non quod meliores non essent olim mortuis hominibus, Jove, atque Mercurio: sed quod sub gentilitatis errore honor eis Deo debitus deferretur. Quod et de Petro legimus, qui Cornelium, se adorare cupientem, manu sublevavit, et dixit: Surge, nam et ego homo sum. Et audes dicere, Illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colis? Quid est illud, nescio quid? scire desidero. Expone manifestius, ut tota libertate blasphemes. Pulvisculum, inquit, nescio quod, in modico vasculo pretioso linteamine circumdatum. Dolet martyrum reliquias pretioso operiri velamine, et non vel pannis, vel cilicio colligari, vel projici in sterquilinium, ut solus Vigilantius ebrius et dormiens adoretur. Ergo sacrilegi sumus, quando Apostolorum basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, et Timothei transtulit Cons

illorum se sentire præsentiam con- | ubique : ergo et hi, qui cum Agno fitentur? Sacrilegus dicendus est et nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Judæa transtulit in Thraciam ? Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed et fatui judicandi, qui rem vilissimam, et cineres dissolutos in serico, et vase aureo portaverunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, et tanta lætitia, quasi præsentem, viventemque prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, et in Christi laudem una voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, et non Christum: cujus Samuel et levita, et Prophetes fuit. Mortuum suspicaris et idcirco blasphemas. Lege Evangelium: « Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, non est Deus mortuorum, sed vivorum. » Si ergo vivunt, honesto juxta te carcere non clauduntur.

Ais enim, vel in sinu Abrahæ, vel in loco refrigerii, vel subter aram Dei, animas apostolorum et martyrum consedisse, nec posse suis tumulis, et ubi voluerint, adesse præsentes. Senatoriæ videlicet dignitatis sunt, ut non inter homicidas teterrimo carcere, sed non poterit? Meliorque erit Vigilanin libera honestaque custodia in tius canis vivens, quam iste leo fortunatorum insulis et in campis mortuus? Recte hoc de Ecclesiaste Elysiis recludantur. Tu Deo leges proponerem, si Paulum in spiritu pones? Tu apostolis vincula injicies, | mortuum confiterer, Denique sancti ut usque ad diem judicii teneantur non appellantur mortui, sed dorcustodia, nec sint cum Domino suo? mientes. Unde et Lazarus, qui rede quibus scriptum est: Sequuntur surrecturus erat, dormisse perhibe-

sunt, ubique esse credendi sunt. Et cum diabolus, et dæmones toto vagentur orbe, et celeritate nimia ubique præsentes sint : martyres, post effusionem sanguinis sui, arca operientur inclusi, et inde exire non poterunt? Dicis in libello tuo, quod, dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus : postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio? præsertim cum martyres, ultionem sui sanguinis obsecrantes impetrare non quiverint. Si apostoli, et martyres, adhuc in corpore constituti, possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti: quanto magis post coronas, victorias, et triumphos? Unus homo Moyses sexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam : et Stephanus, imitator Domini sui, et primus martyr in Christo, pro persecutoribus veniam deprecatur: et, postquam cum Christo esse cœperint, minus valebunt? Paulus apostolus ducentas septuaginta sex sibi dicit in navi animas condonatas: et postquam resolutus esse cœperit cum Christo, tunc ora clausurus est. et pro iis qui in toto orbe ad suum Evangelium crediderunt, mutire Agnum quocumque vadit. Si Agnus Hur. Et Apostolus vetat Thessaloni-

Tu vigilans dormis, et dormiens scribis : et proponis mihi librum apocryphum, qui sub nomine Esdræ à te, et similibus tui legitur: ubi scriptum est, quod post mortem nullus pro aliis audeat deprecari : quem ego librum numquam legi. Quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit? Nisi forte Balsamum mihi, et Barbelum, et thesaurum Manichæi, et ridiculum nomen Leusiboræ proferas. Et quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusque es Hiberiæ, Basilidis, antiquissimi hæretici, et imperitæ scientiæ, incredibilia portenta prosequeris, et proponis, quod totius orbis auctoritate damnatur. Nam in commentariolo tuo. quasi pro te faciens, de Salomone sumis testimonium, quod Salomon omnino non scripsit: ut, qui habes alterum Esdram, habeas et Salomonem alterum. Et, si tibi placuerit, legito fictas revelationes omnium Patriarcharum, et Prophetarum: et. cum illas didiceris. inter mulierum textrinas cantato: immo legendas propone in tabernis tuis : ut facilius per has nænias vulgus in doctum provoces ad bibendum.

Cereos autem non clara luce accendimus, sicut frustra calumniaris : sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus, et vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris. Quod si aliqui, propter imperitiam et simplicitatem sæcularium hominum, vel certe

censes de dormientibus contristari. | vere possumus dicere: « Confiteor, zelum Dei habent, sed non secundum scientiam: » hoc pro honore martyrum faciunt : quid inde perdis? Causabantur quondam et Apostoli, quod periret unguentum, sed Domini voce correpti sunt. Neque enim Christus indigebat unguento, nec martyres lumine cereorum: et tamen illa mulier in honore Christi hoc fecit, devotioque mentis eius recipitur. Et quicumque accendunt cereos, secundum fidem suam habent mercedem, dicente Apostolo: Unusquisque in suo sensu abundat. Idololatras appellas hujusmodi homines? Non diffiteor omnes nos, qui in Christo credimus, de idololatriæ errore venisse. Non enim nascimur, sed renascimur christiani. Et quia quondam colebamus idola, nunc Deum colere non debemus, ne simili eum videamur cum idolis honore venerari? Illud fiebat idolis, et idcirco detestandum est : hoc fit martyribus, et idcirco recipiendum est. Nam et absque martyrum reliquiis per totas orientis Ecclesias, quando legendum est Evangelium, accenduntur luminaria, jam sole rutilante; non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Unde et virgines illæ evangelicæ semper habent accensas lampades suas : et ad Apostolos dicitur : « Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris. » Et de Joanne Baptista: Ille erat lucerna ardens, et lucens : ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua religiosarum feminarum, de quibus in psalterio legimus : « Lucerna

et lumen semitis meis. »

Malefacit ergo Romanus Episcopus, qui super mortuorum hominum Petri et Pauli, secundum nos ossa veneranda, secundum te vilem pulvisculum, offert Domino sacrificia, et tumulos eorum Christi arbitratur altaria? Et non solum unius urbis, sed totius orbis errant Episcopi, qui, cauponem Vigilantium contemnentes, ingrediuntur basilicas mortuorum, in quibus pulvis vilissimus, et favilla, nescio quæ, iacet linteamine convoluta, ut polluta omnia polluat, et quasi sepulchra pharisaica foris dealbata sint, cum intus immundo cinere, juxta te, immunda omnia oleant atque sordeant? Et post hæc de barathro pectoris tui cœnosam spurcitiam evomens, audes dicere: Ergo cineres suos amant animæ martyrum, et circumvolant eos, semperque præsentes sunt : ne forte si aliquis precator advenerit, absentes audire non possint? O portentum in terras ultimas deportandum. Rides de reliquiis martyrum, et cum auctore hujus hæreseos Eunomio, Ecclesiis Christi calumniam struis: nec tali societate terreris, ut eadem contra nos loquaris, quæ ille contra Eccle- post annum exercere vigilias : ergo siam loquitur? Omnes enim sectatores ejus basilicas Apostolorum et martyrum non ingredientur, ut scilicet mortuum adorent Eunotum in Montanum venisse conten- giosis hominibus imputandus : quia

pedibus meis verbum tuum Domine, dunt, et Manichæum ipsum dicunt esse paracletum. Scribit adversum hæresim tuam, quæ olim erupit contra Ecclesiam (nè et in hoc quasi repertor novi sceleris glorieris) Tertullianus, vir eruditissimus, insigne volumen, quod Scorpiacum vocat, rectissimo nomine: quia arcuato vulnere in Ecclesiæ corpus venena diffudit, quæ olim appellabatur Caina hæresis: et multo tempore dormiens, vel sepulta, nunc à Dormitantio suscitata est. Miror, quod non dicas, nequaquam perpetranda martyria: Deum enim qui sanguinem hircorum taurorumque non quærat, multo magis hominum non requirere. Quod cum dixeris, immo et si non dixeris, ita habeberis quasi dixeris. Qui enim relíquias martyrum asseris calcandas esse, prohibes sanguinem fundi, qui nullo honore dignus est.

De vigiliis et pernoctationibus in basilicis martyrum sæpe celebrandis, in altera epistola, quam ferme ante biennium sancto Ripario presbytero scripseram, respondi breviter. Quod si ideo eas existimas respuendas, ne sæpe videamur Pascha celebrare, et non solemnes et die Dominico non sunt Christo offerenda sacrificia, ne resurrectionis Domini crebro Pascha celebremus, et incipiamus non unum mium, cujus libros majoris aucto- Pascha habere, sed plurima. Error ritatis arbitrantur quam Evangelia: autem et culpa juvenum, vilissimaet in ipso credunt esse lumen ve- rumque mulierum, qui per noctem ritatis: sicut aliæ hæreses paracle- sæpe deprehenditur, non est reliet in vigiliis Paschæ tale quid fieri dicas, signa infidelium sunt : sed plerumque convincitur : et tamen paucorum culpa non præjudicat religioni, qui et absque vigiliis possunt errare vel in suis, vel in alienis domibus. Apostolorum fidem Judæ proditio non destruxit. Et nostras ergo vigilias malæ aliorum vigiliæ non destruent : quin potius pudicitiæ vigilare cogantur, qui libidini dormiunt. Quod enim semel fecisse bonum est, non potest malum esse, si frequenter fiat: aut, si aliqua culpa vitanda est, non ex co, quod sæpe, sed ex eo, quod fit aliquando, culpabile est. Non vigilemus itaque diebus Paschæ: ne expectata diu adulterorum desideria compleantur : ne occasionem peccandi uxor inveniat, ne maritali non possit recludi clave. Ardentius appetitur, quidquid est rarius.

Non possum universa percurrere, quæ sanctorum presbyterorum litincredulis signa faciebat; et tamen viciis. non ideireo Domini sugillanda sunt

responde quomodo in vilissimo pulvere, et favilla, nescio qua, tanta sit signorum virtutumque præsentia. Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc te cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est pulvere, immo hodieque torquetur : et qui in te plagas dissimulat, in cæteris confitetur. Nisi forte in morem gentilium, impiorumque, Porphyrii et Eunomii has præstigias dæmonum esse confingas, et non vere clamare dæmones, sed sua simulare tormenta. Do consilium: ingredere basilicas martyrum et aliquando purgaberis. Invenies ibi multos socios tuos : et neguaquam cereis martyrum, qui tibi displicent, sed flammis invisibilibus combureris. Et tunc fateberis, quod nunc negas : et tuum nomen, qui in Vigilantio loqueris, libere proteræ comprehendunt : de libellis clamabis, te esse aut Mercurium illius aliqua proferam. Argumenta- propter nummorum cupiditatem. tur contra signa, atque virtutes, aut Nocturnum juxta Plauti Amphyquæ in basilicis martyrum fiunt : et | trionem : quo dormiente, in Alcodicit eas incredulis prodesse, non menæ adulterio duas noctes Jupiter credentibus: quasi nunc hoc quæ- copulavit, ut magnæ fortitudinis ratur quibus fiant, et non qua vir- Hercules nasceretur : aut certe Litute fiant. Esto, signa sint infide- berum patrem pro ebrietate et lium : qui quoniam sermoni et doc- cantharo ex humeris dependente. trinæ credere noluerunt, signis et semper rubente facie, et spuadducantur ad fidem. Et Dominus mantibus labiis, effrenatisque con-

Unde et in hac provincia cum signa, quia illi infideles erant : sed subitus terræ motus, noctis medio majori admirationi erunt, quia omnes de somno excitasset : tu prutantæ fuere potentiæ, ut etiam dentissimus et sapientissimus mormentes durissimas edomarent, et talium, nudus orabas, et referebas ad fidem cogerent. Itaque nolo mili i nobis Adam et Evam de paradiso.

buerunt, nudos se esse cernentes, et verenda texerunt arborum foliis: tu, et tunica, et fide nudus, subitoque timore perterritus, et aliquid habens nocturnæ crapulæ, sanctorum oculis obscænam partem corporis ingerebas, ut tuam indicares prudentiam. Tales habet adversarios Ecclesia: hi duces contra martyrum sanguinem dimicant : hujuscemodi oratores contra Apostolos pertonant, immo tam rabidi canes contra Christi latrant discipulos.

Ego confiteor timorem meum, ne forsitan de superstitione descendat. Quando iratus fuero, et aliquid mali in meo animo cogitavero, et me nocturnum phantasma deluserit, basilicas martyrum intrare non audeo: ita totus et corpore, et animo pertremisco. Rideas forsitan, et muliercularum deliramenta subquæ primæ viderunt Dominum restolos, quæ in matre Domini Salvatoris sanctis Apostolis commendantur. Tu ructato cum sæculi hominibus: ego jejunabo cum feminis, immo cum religiosis viris, qui pudicitiam vultu præferunt, et pallida jugi continentia ora portantes, Christo ostendunt verecundiam.

Videris mihi dolere et aliud, ne, si inoleverit apud Gallos continentia et sobrietas, atque jejunium, tabernæ tuæ lucra non habeant : et,

Et illi quidem apertis oculis eru- | epistolis, quod, contra auctoritatem apostoli Pauli, immo Petri, Joannis et Jacobi, qui dextras dederunt Paulo, et Barnabæ communicationis, et præceperunt eis, ut pauperum memores essent, tu prohibeas Hierosolymam in usus sanctorum aliqua sumptuum solatia dirigi. Videlicet, si ad hæc respondero, statim latrabis, meam me causam agere, qui tanta cunctos largitate donasti, ut, nisi venisses Hierosolymam, et tuas vel patronorum tuorum pecunias effudisses, omnes periclitaremur fame. Ego hoc loquar, quod beatus apostolus Paulus in cunctis pene epistolis suis loquitur, et præcipit in ecclesiis gentium per unam sabbati, hoc est, in die Dominico omnes conferre debere. quæ Hierosolymam in sanctorum solatia dirigantur : et vel per discipulos suos, vel per quos ipsi prosannes. Non erubesco earum fidem, baverint : et, si dignum fuerit, ipse aut dirigat, aut perferat quod colsurgentem, quæ mittuntur ad Apo- lectum est. In Actibus quoque Apostolorum loquens ad Felicem præsidem, « post annos, ait, plures eleemosynam facturus in gentem meam, veni Hierosolymam, et oblationes et vota, in quibus invenerunt me purificatum in templo.» Numquid in alia parte terrarum, et in iis Ecclesiis, quas nascentes fide sua erudiebat, quæ ab aliis acceperat, dividere non poterat? Sed sanctorum locorum pauperibus dare cupiebat, qui, suas pro Christo facultatulas relinquentes, ad Domini vigilias diaboli, ac temulenta con- servitutem tota mente conversi vivia tota nocte exercere non possis. sunt. Longum est nunc si de cunctis Præterea iisdem ad me relatum est epistolis ejus omnia testimonia rect tota mente festinat, ut Hieroso-Ivmam et ad sancta loca credentibus pecuniæ dirigantur, non in avaritiam, sed in refrigerium: non ad divitias congregandas, sed ad imbecillitatem corpusculi sustentandam, et frigus atque inediam declinandam. Hac in Judæa usque hodie perseverantè consuctudine, non solum apud nos, sed et apud Hebræos: ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, et partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum et totius orbis foveantur ministeriis ex æqualitate duntaxat. Non ut aliis refrigerium, et aliis sit tribulatio, sed ut aliorum abundantia, aliorum sustentet inopiam.

Respondebis hoc unumquemque posse in patria sua facere : nec pauperes defuturos, qui Ecclesiæ opibus sustentandi sint. Nec nos negamus cunctis pauperibus etiam Judæis, et Samaritanis, si tanta sit largitas, stipes porrigendas: sed Apostolus faciendam quidem docet ad omnes eleemosynam, sed maximè ad domesticos fidei, de quibus et Salvator in Evangelio loquebatur : « Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in æterna tabernacula. » Numquid isti pauperes, inter quorum pannos et illuviem corporis, flagrans libido dominatur, possunt habere æterna tabernacula, qui nec præsentia possident, nec futura? Non enim simpliciter pauperes, sed pauperes spiritu beati appellantur, de quibus non vagient, obstetrices absque scriptum est: « Beatus qui intelligit | mercedibus mendicabunt, et gra-

volvere voluero, in quibus hoc ait, super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus, » In vulgi pauperibus sustentandis nequaquam intellectu, sed eleemosyna opus est. In sanctis pauperibus beatitudo est intelligentiæ; ut ei tribuat, qui erubescit accipere, et cum acceperit, dolet, metens carnalia, et seminans spiritualia. Quod autem asseris, eos melius facere, qui utuntur rebus suis, et paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, quam illos, qui possessionibus venundatis, semel omnia largiuntur : non à me eis, sed à Domino respondebitur : « Si vis esse perfectus, vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me. » Ad eum loquitur, qui vult esse perfectus, qui cum apostolis patrem, naviculam, et rete dimittit. Iste, quem tu laudas secundus et tertius gradus est. quem et nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis et tertiis præferenda.

Nec à suo studio monachi deterrendi sunt à te lingua viperea, et morsu sævissimo, de quibus argumentaris, et dicis : Si omnes se clauserint, et fuerint in solitudine, quis celebrabit Ecclesias? quis sæculares homines lucrifaciet? quis peccantes ad virtutes poterit cohortari? Hoc enim modo, si omnes tecum fatui sint, sapiens quis esse poterit? et virginitas non erit approbanda. Si enim omnes virgines fuerint, nuptiæ non erunt, interibit humanum genus, infantes in cunis tus Dormitantius vigilabit in lectulo. ritas est, vicino serpente dormire. Rara est virtus, nec à pluribus ap- Potest fieri, ut me non mordeat : petitur, atque utinam hoc omnes essent, quod pauci sunt, de quibus dicitur: Multi vocati, pauci au- et filias: et non erubescimus vitiis tem electi. Vacui essent carceres. nostris nomina pietatis obtendere. Monachus autem non doctoris, sed Quid facit monachus in cellulis feplangentis habet officium : qui vel minarum? Quid sibi volunt sola et se, vel mundum lugeat, et Domini privata colloquia, et arbitros fupavidus præstoletur adventum. Qui gientes oculi? Sanctus amor impasciens imbecillitatem suam, et vas fientiam non habet. Quod de libifragile, quod portat, timet offen- dine diximus, referamus ad avaridere, ne impingat, corruat, at- tiam, et ad omnia vitia, quæ vitanque frangatur. Unde et mulierum, tur in solitudine. Et ideireo urbium maximeque adolescentularum vitat | frequentias declinamus, ne facere aspectum, et intantum castigator compellamur, quæ nos non tam sui est, ut etiam quæ tuta sunt per- natura cogit facere, quam voluntimescat.

videlicet ut te non audiam, non byterorum rogatu, unius noctis videam, ut tuo furore non movear, lucubratione dictavi, festinante adut tua bella non patiar, ne me capiat modum fratre Sisinio, et propter non vinco in eo, quod fugio : sed terio arbitrantur indignos.

vissimo frigore, solus atque contrac-lideo fugio, nè vincar. Nulla secutamen fieri potest ut aliquando me mordeat. Matres vocamus, sorores tas.

Cur inquies, pergis ad eremum? Hæc, ut dixi, sanctorum presoculus meretricis : ne me forma sanctorum refrigeria ad Ægyptum pulcherrima ad illicitos ducat am- iter properante. Alioquin et ipsa plexus. Respondebis: hoc non est materia apertam habuit blasphepugnare, sed fugere: sta in acie: miam, quæ indignationem magis adversariis armatus obsiste, ut, scribentis, quam testimoniorum postquam viceris, coroneris. Fateor multitudinem flagitaret. Quod si imbecillitatem meam. Nolo spe Dormitantius in mea rursus malepugnare victoriæ, ne perdam ali- dicta vigilaverit, et eodem ore quando victoriam. Si fugero, gla- blasphemo, quo Apostolos et mardium devitavi : si stetero, aut vin- tyres lacerat, de me quoque putacendum mihi est, aut cadendum. verit detrahendum, nequaquam Ouid autem necesse est certa di- illi brevi lucubratiuncula, sed tota mittere, et incerta sectari? Aut nocte vigilabo, et sociis illius, immo scuto, aut pedibus mors vitanda discipulis, vel magistris, qui nisi est. Tu, qui pugnas, et superari tumentes uteros viderint feminanotes, et vincere : ego cum fugero, rum, maritos earum Christi minis-

RERUM ET SENTENTIARUM NOTATU ET SCITU DIGNIORUM, QUÆ HIS D. HIERONYMI CONTINENTUR EPISTOLIS, LOCUPLETISSIMUS.

A.

AARON, summus sacerdos, quibus induebatur vestibus, 45.

Aaron pontifex accenso thuribulo iram Dei cohibuit, 152.

Aaron virga in arca Dei, et in templo Salomonis servabatur, 94.

Aaron sacrilegium, ob conflatum ex auro vituli caput, fraternæ correxere preces, 298.

Aaron (de) vestibus liber Tertulliani, 232.
 Abdias qui interpretatur servus Domini pertonat, etc., 68.

Abdias centum prophetas aluit pane et aqua, 275.

Abdiæ cineres adorantur, 98.

Abisag rugitum propriè significat, 117.
Abisag puella senile Davidis corpus in

lecto calefaciens, quid indicabat,

Abraham filium suum voluntate jugulavit, 196.

Abraham cur fidei suæ signum in circumcisione suscepit, 27.

Abraham, amicus Dei, cum angelis suscipit Deum, 106.

Abrahæ primum de Christo facta est repromissio, 92.

Abraham ante Christum apud inferos, post Christum latro in Paradiso, 199.

Abrahæ quercus, 273.

Abstinentia carnium, 291.

Abstinentia omnibus omnino opitulatur virtutibus, 190.

Abstinentia incredibili seipsum castigabat D. Paulus, 190.

Abstinentia tune præclara, cum animus jejunus est à vitiis, 190.

Abstinentia gravis, est periculosa pueris, 146.

Achab quam et qualem egit pœnitentiam, 298.

Achor vallis, id est, tumultus, atque turbarum, 274.

Actus apostolorum quid contineant, ct quo stylo scripti, 70.

Adam primus paradisi colonus, per colubrum ad terras deductus, 7.

Adam, paradisi colonus, de possessione sua ejectus à muliere, 119.

Adam et Evam diabolus divinitatis spe supplantavit, 235.

Adam in Calvariæ loco habitavit, et mortuus est, atque sepultus, 93.

Adama, una ex quinque civitatibus, que cum Sodomâ et Gomorrhâ periere, numquam restaurabitur, 95.

Adda vidua, 36.

Ader turris, quæ interpretatur gregis juxta quam audiverunt pastores, Gloria in excelsis Deo, etc., 272.

Adomin, locus sanguinum et cur sic vocatus, 274.

Adorare ubi steterunt pedes Domini, pars est fidei, 12.

Adorandum est in loco, ubi steterunt pedes Domini, 96.

Adoratores veri, 153.

Adulatio subdola et palpans, 63.

Adulatores fugiendi, sicut animæ pestes, 188

Adulatores facile corrumpunt hominum mentes, 188.

Adulatoribus non habenda fides, 133. Adulatorum verba mollia interiora fe-

Adulatorum verba mollia interiora feriunt ventris, 188.

Adulterantes omnes, quasi clibanus, 165. Advocatus, qui eget patrono, ridendus, 17.

Æditui in lege veteri decimas accipiebant, 241.

Ægyptiæ dominæ pallium relinquendum, 29.

Ægyptus pro isto mundo frequenter usurpata, 25.

Ægypto (ex) vocavi filium meum: hic locus in sept. interp. non legitur, 15. Æschinis de Demosthene adversario suo

præclarum apophthegma, 64. Ætatum diversitas corporum naturam non mutat, 285.

Æterna qui nesciunt, vitæ brevi se totos implicant, 184.

Æthiopes argentei, 17.

Affectus multa nos facere cogit, 242.

Agabus propheta, 304.

άγαμίαν prædicavit divus Paulus, I ad Corinth., capite VII, 82.

άγορονόμοι, 153.

Aila, urbs imminens mari rubro, 221.

Alemanorum gens non tam lata quam valida, 225.

Alentus, sanctus diaconus, 23.

Aletius presbyter, vir sanctus, doctus ac disertus, 41.

Alexander, potentissimus dominator orbis, Leonidis sui pædagogi non potuit carere vitiis, 144.

Alexander magnus, aries, pardus, et caprarum hircus à Daniele vocatus, 216.

Alexander Macedo suarum ipsius laudum præconem avebat Homerum, 216.

Alexandria, civitas meretrix, in quam totius orbis dæmonia confluxere, 212. Alipius, papa vere sanctus, 22.

Allegoriæ nubilo in lege intelligebantur omnia, 10.

Alleluia in ecclesia prima cantari solitum, 142.

Alleluia in pascha cantandum, 308.

Alleluia in defunctorum exequiis concinitur, 502.

Ad altaria Christi impiorum equi stabulati, 206.

Amalech usque ad stirpem deletur, 52. Amaritudo comitatur laudem, 33.

Amathas monachus, D. Antonii discipulus, magistri corpus sepelivit, 209. Ambitio Romani culminis, 24.

Ambulat (qui) simpliciter, ambulat confidencer, 101.

Amicitia, quæ desinere potest, vera numquam fuit, 115.

Amicus fidelis vix invenitur, ibid.

Amicis (in) res non quæritur, sed voluntas, 37.

Amico quiddam rapere, furtum est, 125. Amor ordinem nescit, 36.

Amor læsus irasci debet, 84.

Amore vicario homines inter se copulari debent, 187.

Amoris sancti descriptio, 119.

Amor sanctus impatientiam non habet, 478.

Amantibus nihil durum, 157.

Amos pastor et rusticus, qu'am intellectu difficilis, 68.

Amos, spiritualis chirurgus, de Samaria pellitur, et cur, 17.

Amphora cœpit institui currente rota, 42.

Anastasii summi pontificis commendatio, 294.

Anatolius , sacerdos Laodicenus , 61. Angelus cubiculi D. Virginis Mariæ janitor, et cunarum Christi custos , 76.

Anima, Dei filia, 173.

Animæ vires secum trahit etiam corporis imbecillitas . 29.

Sed contra D. Paulus ait, ibid.

piscis, 35.

Bonosus, D. Hieronymi obtrectator, et rabula nasutus, 16 et 17.

Bonosus trans Euphratem tulit lumbare suum, 35.

Bonosus cava verba, et in modum vesicarum tumentia, buccis trutinatur in-

flatis, 17. Bonum amare non possumus, nisi malum oderimus, 151.

Bonus homo de bono cordis thesauro profert bona, 436.

Bonis præsentibus, et futuris frui, difficile, immo impossibile, 196.

Bos lassus pedem figit fortius, proverbium , 19.

Brachium moraliter expositum, 240.

Brachmanorum abstinentia, 146. Britannia una didicit æstate quod Ægyp-

tus, et Parthus noverat vere, 302. Britanni orbe toto divisi, 97. Byssus mystice quid, 247.

C.

Cœcus cœcos in foveam ducit, 36.

Cœlum (in) nos nudos et leves oportet evolare, 29.

Cœlum, non animum mutat, qui trans mare currit, 26.

Caiphas, perdito sacerdotio, sua publice rupit vestimenta, 242.

Calaguritanus caupo, 309.

Calices carnis ostendunt mortificationem, et semper animum ad martyrium præparatum, 39.

Calices habere, est potantibus, 40.

Calvaria, locus prope Hierusalem, cur

sic vocetur, 93. Cameli Madian, Epha, et Saba typice

quid indicent, 254. Candelabrum tabernaculi, cui septem inerant lucernæ, 244.

Canis ad vomitum revertens, 173, 255. Canones ecclesiastici, 50.

Bonosus, quasi filius Ιχθύος, id est, Canticum canticorum Salomonis quam arduum ac difficile, 31.

> Cantilenæ amatoriæ, mortifera Sirenarum carmina, 477.

Cantorum vitium frequens, quod, 2.

Capharnaum et Chanaan, signorum Christi familiares, 99.

Capulus durus mollem otio exasperat manum, 84.

Caput opertum linteo, galeam recusat,

Carbo ardens, qui purgat labia peccatoris, 180.

Cariatsephor, id est, viculus litterarum, et cur, 273.

Carmina lugubria in defunctorum funeribus, 198.

Caro omnis, fenum, 255.

Carne (in) nostra non habitat bonum, 111.

Caro nostra cum vitiis crucifigenda, 184.

Carnem non manducare, bonum, 257. Casci qui, et quales olim homines, 1.

Castigat Deus omnem filium, quem recipit, 135.

Castigatione corporis erudiri debet animus, 190.

Castigatio corporis tune magnifica, cum animus purus est vitiorum, 190.

Castitas inter mundi voluptates servatu difficilis, 102.

Castitate Judith libidinem, id est Holophernem truncavit, et vicit, 180.

Castitatis votum in matrimonio, 111.

Castorina D. Hieronymi matertera ad quam scribit, 38.

Castratium cæcum consolatur D. Hieronymus, 37.

κατεγορίαι Aristotelis, 79.

Catechistæ in ecclesia primitivà, 79.

Cato censorius, Romani generis disertissimus, jam senex, litteras Græcas discere nec erubuit, nec desperavit, 117 et 166.

Cedar interpretatur tenebræ, 267.

Celestiana hæresis, 56.

Celsus scripsit adversus christianos, 60. Cephas interpretatur Petrus, 405.

Cera mellis hospitium, in sacrificiis contempta, et cur, 150.

Cerberus non triceps sed multiceps, 162.

Cereorum usus, 312.

Chaldworum lingua hebræo sermoni vicina, 43.

Charitas nulli rei comparari potest, 115. Charitate nihil imperiosius, 183.

Charitas inter christianos per mutua beneficia converti debet, 187.

Charitas benigna est, non æmulatur et non quærit quæ sua sunt, 50.

Charitas mensuram non habet, 91.

Charitas omnia sustinet, 213.

Charitas patiens, et benigna: non zelatur, non agit perperam, etc. 208.

Charitatem aquæ multæ extinguere non poterunt, et flumina non operient eam, 457.

Chartarum usus quando, et quomodo cœpit, 1.

Charybdis luxuriæ, 86.

Charybdis fera, 162.

Chebron vel Cariatharbe urbs, quæ interpretatur, oppidum virorum quatuor, et cur, 273.

Cherubim interpretatur scientiæ multitudo, 70.

Cherubim paradisi foribus præsidentis, Christi reserata sunt sanguine, 199.

Cherubim de templo transmigrantes, ecclesiam Domini fundaverunt, 273.

Cherubim in sanctis sanctorum, 94.

Chirurgi spirituales, qui et quales, 17. Christiani fiunt, non nascuntur, 142.

Christianum esse, est grande, non videri, 140.

Christianus ab infideli non tantum fide, sed etiam vita distingui debet, 184.

Christiano nihil felicius, cui promittitur regnum cœlorum, 125.

Christiani nominis non est culpa, si simulator religionis in vitio sit, 128.

Christianum nomen quotidie in cœlum fertur Romæ, 91.

Christus, caput postrum, 89.

Christus, flos noster, et mortis interitus, 89.

Christus, Dei virtus et sapientia, 65.

Christus est sapientia, castitas, patientia, justitia, cæteræque virtutes, 171.

Christus humilitatis magister, 5.

Christus de stirpe regia erat verus, 37. Christus ante secula prædestinatus, et præfiguratus in lege, et prophetis, 65.

Scripturarum loci hoc probantes, ibid. Christus suis subjectus erat parentibus, 400.

Christus ab apostata Juliano Galilæus appellatus, 61.

Christus venit, ut meretrices donarct matrimonio, 9.

Christi (in) villa, tota rusticitas est, 91.
Christum (in) quicunque credit, vivit,
475.

Christi qui non est, est antichristi, 24. Christum imitari, et ejus sequi vestigia, tutissimum, 186.

Christus nihil medium amat, 33.

Christi (in) servitute non sexuum, sed mentium differentiam valere, 30.

Christi ad Belial nulla conventio, 184. Christus cur Hierusalem, et Lazarum fleverit, 94.

Christus Pharisæorum zelo crucifixus, 278.

Christus vivens, mortuus est ut nos mortuos vivificaret, 242.

Christus contra corporum naturam januis clausis in cubiculum est ingressus, 480.

Christus arte non illuditur, 134.

Chromatius, beatus papa, 208.

Cibus modicus ac temperatus, carni et animæ valde est utilis, 128.

Cibi dentibus alienis commoliti nauseam faciunt, 52.

Cibum oratio et lectio sequi debet, 54.

Animæ locus principalis in qua sit corporis parte, 240.

Secundum christianorum, et ethnicorum sententiam, ibid.

Animas hominum in cœlestibus fuisse prius, quam immittantur corporibus, ex quorumdam impiorum opinione, 57.

Animæ (de) origine antiquorum opiniones variæ, 57.

Animalia etiam bruta ductores sequentur suos, 132.

Animo occupato quod fit, non bene fit,

Anna interpretatur gratia, 179.

Anna, viro tacente, prophetavit, 30.

Anna precibus alvi sterilitatem cum fœcunditate mutavit, 145.

Anna Samuelem non sibi, sed tabernaculo Dei genuit, 129.

Anna filium, quem obtulerat in tabernaculo Dei, numquam recipit, 149.

Anna vidua annis octoginta quatuor, non recedebat de templo, jejuniis et orationibus die ac nocte Domino serviens, etc., 179.

Anna, Phanuelis filia, orationibus, et jejuniis usque ad ultimam senectutem in templo Domino servivit, 158.

Anna orationibus ac jejuniis pudicitiæ thesaurum servavit, et salvatorem mundi prima suscepit, 260.

Antipatris oppidulum, quod de nomine patris appellavit Herodes, 270.

Antonius (D.) monachorum primus à plerisque putatur, 209.

Antonius (D.) vidit et allocutus est Hippocentaurum, 211.

Item et Satyrum, ibid.

Antonius (D.) leones D. Pauli erem. mortem plangentes benedicit, 245. Antonius (D.) festis solemnibus D. Pauli

Antonius (D.) festis solemnibus D. Pau erem. tunica vestiebatur, 215.

Antonii (D.) mortem etiam elementa luxisse, 228.

Apes suos etiam habent principes, 432. Apum solertia et industria ad quas proverbia Salomonis homines mittunt, 434.

Apocalypsis D. Joannis tot habet sacramenta, quot verba, 70.

Apocrypha cavenda, 148.

Apollinarius, Hierapolitanus episcopus, 61.

Appollionus magus et philosophus, quot et quas lustrarit regiones, ut compararet sapientiam, 63.

Apollonius, senator Romanus, quænam scripserit opuscula, 61.

Apostoli de piscatione lacus Genezareth, ad hominum piscationem transierunt, 429.

Apostolis pauperior nemo fuit, et nemo tantum pro Christo dereliquit, 29.

Apostolos mirabantur Phariszi, quod legem scirent, cum litteras non didicerint, 65.

Non erant θεοῦ δίδακτοι, ibid.

Apostoli non caruere peccato, 111.

Appion, Alexandrinus grammaticus, adversus quem scripsit Josephus, 61.

Aquæ Sihor turbidis hujus seculi vitiis sordidantur, 4.

Aquæ Siloe vadunt cum silentio, 41. Aratri semel accepta, stiva non dimittenda, 29.

Arator stivam tenens, Alleluia decantat, 91.

Arbitrium liberum, 258.

Arbor ex fructibus cognoscitur, 436.

Arca (in) qui Noe non fuerit, in æternum peribit, 24.

Archipresbyteri singuli singularum ecclesiarum, 132.

Et archidiaconi, ibid.

Argus centum oculis hostem in insidiis latentem observare nequivit : hujus apologi affabulatio, 176.

Ariani dogmatis virus exclusum, 56.

Ariel, civitas quondam fortissima, interpretatur leo Dei, 271. Arimathia, viculus Joseph qui Dominum Augustinus (D.), sanctus et eruditus sepelivit, 270.

Aristarchi eruditio, 79.

Aristides Philosophus, et vir eloquentissimus, librum pro christianis scripsit, philosophorum sententiis contextum, 61.

Aristotelis argumenta in extremo Dei judicio non proderunt, 89.

Arma christianorum qualia, 64.

Arnobius adversus gentes septem scripsit libros, 62.

Arnobius ut legendus, 54.

Arrogantia difficilius caremus, quam auro, 297.

Ars nulla absque magistro discitur, 132. Asella, exemplum pudicitiæ, et virginitatis insigne, 49.

Asellus Zachariæ, 42.

Aselli bipedes, 42.

Aser interpretatur beatitudo vel divitiæ, 179.

Asino lyra superflue canere, 41.

Aspides surdæ , 23.

Assectatores devitandi, sicut noxia fallaciæ blandimenta, 188.

Assuescere à teneris quantum habeat vim in utramque partem, 146.

Asterius hypodiaconus, 18.

Astra non sunt munda in conspectu Dei, 128.

Athanasius diaconus, 50.

Atrium templi Hierosolymitani, erat templum foris, 94.

Avaritia charybdis, et radix omnium malorum, 126.

Avaritiæ radix, gentilium cura, 456.

Avaritia quales habeat custodes, 127. Avaritia calcatur à plerisque et cum mar-

supio deponitur, 176. Avaritiæ malum diligenter vitandum:

cum exhortatione contra avaritiam . 156.

Avarus idolorum cultor, 85.

Avaro tam deest, quod habet, quam quod non habet, 74.

episcopus, 58.

Augustinus (D.) Pelagianam extinxit hæresim, 57.

Aulam regiam frequentare, periculosum,

Aures nostræ spinis sepiendæ, ne linguam audiant nequam, 188.

αὐτοδιδακτος qui sine præceptoris opera, sed sua solius diligentia doctus evasit, 79.

B.

Babel in campo Sennaar ædificata, 92. Babylon, id est confusio, 35.

Babylon magna cecidit, et facta est habitatio dæmonum, 98.

Bad, quid proprie, 45. Balnea improbantur puellis, 148.

Baptisma puerorum, 145.

Baptismate (in) Christo sepelimur, 84. Barach , Deboræ prophetissæ filius , 180.

Barech, id est benedic, vox Syra, 225. Beatus qui vere dicatur, 191.

Beatus qui seminat secus omnem aquam, ubi bos et asinus calcant, 42.

Bella domestica exterorum pugnam superant, 501.

Benjamin, mane lupus rapax, 201.

Benoni, hoc est, filius doloris, 271. Bessorum feritas, 199.

Bestiæ Christum loquuntur, 212.

Bestia quæ ascendit ex abysso, faciet adversus duos prophetas bellum, 94.

Bethel interpretatur domus Dei : in qua ascenditur quotidie, ac descenditur, 197.

Bethlehem, augustissimus orbis locus,

Bethlehem, id est, domus panis, 272.

Bethoron, duæ urbes hujus nominis, à Salomone conditæ, 270.

Bethphage, villa sacerdotalium maxillarum, 275.

Bibliorum versio usitata, qualis, 83.

Deus qui nullis contra se viribus superari potest, precibus et pœnitentia vincitur, 26.

Deus providentissimus, et omnium salutem desiderans, pænitentiam mavult peccatoris, quam ejus mortem, 193.

Deum animalia etiam bruta sentiunt et confitentur, 215.

Deum (apud) nihil injustum, 169.

Deus nihil nobis præcepit impossibile, alias esset injustus, 187.

Deus cur juret, 107.

Deus irrideri nequit, 134.

Dei nomen summus pontifex portabat in fronte, 241.

Deus noster crucifixus, 89.

Deuteronomium quid sit, et quid iste liber contineat, 67.

δευτεροπρότον, 121.

Diabolus, suorum fratrum accusator, 95.

Diabolus pirata, 86.

Diaboli ignita jacula, quæ et qualia,

Diaboli virtus omnis est in lumbis, 35. Diabolum (qui) vincit, nihil eo fortius, 425.

Diabolus hominum causa jumenta etiam corripit, 224.

Diaholum (apud) nihil tutum, 236.

Diaboli (quod est), est idololatria, 85. Diaconi veri ex adjunctis descriptio, 87.

Diademate regio summus pontifex ornatus erat in lege, 241.

Didymus, vir cruditissimus, oculis captus, 38.

Didymus sacrarum scripturarum scientia omnes sui temporis facilè vincebat, 79.

Didymi liber de Spiritu sancto, 28.

Digamiæ plantarium diluvii pæna subvertit, 259.

Dilectio vera vim obtinet grandem, 185. Dilectio perfecta foras timorem mittit, 212.

Dionysius Corinthiorum episcopus, 61.

Dioscorus medicus, contra quem D. Hilarius scripsit, 62.

Discere multo tempore nos oportet, quod doceamus, 133.

Discere ea in terris nos oportet, quorum scientia nobis perseveret in cœlo, 70. Discere nos oportet à Christo, 186.

Dives est ille, qui pane non indiget,

Dives affatim, qui cum Christo est pauper, 84.

Divites qui fieri cupiunt, in muscipulam et tentationes incidunt, 114.

Divites difficile in regnum cœlorum intrant, 194.

Divitem purpuratum gehennæ flamma suscepit, 196.

Diviti non obsunt opes, si eis bene utatur, 252.

Divitiæ, cupiditates sunt malæ, 195.

Divitiæ camelorum pravitatibus comparatæ, 29.

Divitiæ christianorum sunt victus et vestitus, 71.

Diuturnum nihil, quod finem habet, 32. Docti fulgebunt, quasi splendor firmamenti, 65.

Doctorum veterum nonnulli, quomodo sint legendi, 177.

Doec Syrus mortificavit sacerdotes Domini, 43.

Et occidit in illa die trecentos quinque viros, qui portabant ephod, ibid.

Doec Nob, civitatem sacerdotum, occidit in ore gladii à viro usque ad mulierem, 43.

Domnio, vir sanctissimus tempore D. Hieronymi, alter Lot, 12.

Dor, urbs Philistinorum quondam potentissima, 270.

E.

Ecclesia, insula tuta, 53.

Ecclesiæ gremium, tutissimum præsidium, ibid. Ecclesia virgo, 122.

Ecclesia cur dicatur meretrix, 9.

Ecclesia peperit in domo synagogæ, 9. Nec egressa est de cubiculo, sed ingressa, ibid.

Ecclesia (in) alius est oculus, alius lingua, alius manus, alius pes, alius auris,

etc., 122.

Ecclesia (in) hoc tempore sunt boni et mali simul, 411.

Ecclesiæ ab impiis subversæ, 206.

Ecclesia ab hæreticis discerpta, 23.

Ecclesia persecutionibus crevit, 255.

Martyriis coronata, ibid.

Ecclesiam fraudare, sacrilegium, 125. Ecclesiæ Romanæ auctoritas, 294.

Ecclesia Romana in iis, quæ ad fidem pertinent, consulenda, 23.

Ecclesiam (qui) extra Romanam agnum comederit, profanus, 24.

Ecclesiastica dignitas non facit christianum, 88.

Ecclesiastici, ecclesiæ muri, ac turres, 108.

Ecclesiasticus omnis ordo suis nititur

rectoribus, 132. Edom, homo terrenus, et sanguineus,

Eleemosynæ in usus sanctorum olim mittebantur Hierusalem, 545.

Eleusinæ sacra, 61.

Eloquentiam qui quærit, Demosthenem, vel Marc. Tullium legat, 43.

Eloquentiam tristem non esse, 6. Eloquentia quadrante digna, 17.

Eloquia Dei, animæ pabulum, 27.

Eloquia Dei casta, 8.

Eloquiis divinis animum implere, maximum ad justitiam est auxilium, 180.

Elymam magum D. Paulus æterna cæcitate damnavit, 307.

Emaus, nunc Nicopolis, 270.

Endor, torrens in terra sancta, 99.

Enos, urbs totius mundi prima, quam de

filii sui nomine ædificavit Cain, quid mystice significet, 95.

ένθεος, Deo afflatus, 79. Enypostata quid, 24.

Epaphroditus de mortis vicinia, à D. Paulo redditus, 200.

ἐπενδυμα, quod vestimenti genus, 45.

Ephodbad quid sit, 43, 245, 250. Ephrata, regio χαρποφόρος, et uberrima,

Epimenidem poetam citat D. Paulus, 60. Epiphaniorum festum , D. Hieronymi tempore celebratum, 16.

Epiphanius Salaminæ Cypri episcopus, 269.

ἐπιρραμμα, 246.

Episcopi boni ac pii vera descriptio, 87. Episcopus fieri non potest, qui filios habuerit luxuriosos, et non subditos, 140.

Episcopum oportet esse sine crimine,

Nam ore sacro agni carnes conficit,

Episcopus quibus virtutibus, et qua doctrina instructus esse debeat, 120.

Episcopi exemplum habere debent apostolos, 159.

Episcopi gloria est, pauperum inopiæ providere, 120.

Episcopi et principis elegans comparatio,

Episcopus unicus unius ecclesiæ, 452.

Episcopi omnes, non sunt episcopi, 88. Epistolare officium, quod et quale, 42.

Epistolæ D. Jacobi, Petri, Judæ, et Joannis breves in verbis, et longæ in

sententiis, 70. ἐπίθεμα quid, 240.

iπωμis, humerale, 45.

Epulæ non sunt suaves, nisi placentam redoleant, 42.

Eremus Deo familiariter gaudet, 89.

Eremi laudes, et utilitates, 129.

Eruditur difficulter, quod rudes animi perbiberunt, 144.

Esaias novacula acuta barbam, et crura radit peccantium, 60.

Ciceronis τόποι, 79.

Cicero, eloquentiæ fluvius, 131.

Cicero, eloquentiæ mare, 75.

Ciceronis flumina, 131.

Cidaris quid, 45 et 241.

Cison, torrens in terra sancta, 275.

Clavis David quid ostendat, 141.

Clementis Alexandrini, viri omnium eruditissimi, scripta, 61.

Clericatus est onus, non honor, 119.

Clericorum ornatus, et vestitus quales esse debent, 419.

Clericorum vita debet esse laudabilis, et sancta, 433.

Clerici familiaritatem mulierum ignorare debent, 119.

Clerieus facile contemnitur, qui sæpe ad prandium vocatus, non recusat, 125.

Clerici de decimis et altari victum habere debent, 118.

Clericos hæreditates capere prohibuerunt christiani principes, 119 et seq.

xλειρος quid proprie: hujus nominis interpretationem legito, 118.

Cogitationes pravæ quo pacto demandæ, 131.

Collecta apud christianos quid proprie, 345.

Colloquia prava bonos mores corrumpunt, 170.

Concordiam (ad) exhortatio pia, 100 Concupiscentia, libidinis seminarium,

Concupiscentia ex physicorum sententia

in jecore consistit, 240.
Concupiscentiæ primi motus in nostra

non sunt potestate, 258.

Conscientia bona nullius oculos fugit,

Conscientia sola secreto Deum solum judicem aspicit, 297.

Constantia formina, cujus filiam et generum olei unctione, à morte liberavit D. Hilarion, 255.

Constantius imperator Arianæ fautor hæ-

reseos, moriens magno dolore hosti reliquit imperium, 205.

Consus, apud ethnicos Romanos consiliorum Deus, 222.

Contemptus ubi est, ibi et frequens injuria, 87.

Contumeliam qui patitur, non est miser, sed qui facit, 55.

Convenarum urbs unde id nominis accepit, 310.

Convivium confabulationis ac doctrinæ sale condiri debet, 42.

Cordis habitaculum est in pectore,

Corium pro corio, etc., 193.

Cornelia, pudicitiæ simul et fœcunditatis exemplar, 173.

Cornelius centurio adhue ethnicus, dono sancti Spiritus fuit mundatus, 88.

Cornelius (D.) Rome felici martyrio coronatus, 210.

Cornix rancida, proverbialiter dictum, 47.

Corporis refectionem qui prius quærit, quam animæ, maledictus, 226.

Corpus tunicis assuetum onus non fert loricæ, 84.

Corpus nitens sordidum ostendit animum, 103.

Corpus quod multis vacavit vitiis affligendum, 276.

Corpus ubicumque fuerit, illuc et congregabuntur aquilæ, 97.

Corpus Christi conficitur ore sacerdotum, 87.

Corpus Christi in canistro, et sanguis in vitro olim portabatur, 135.

Corpora hominum eadem resurgent, 284.

Corpus animale seminatur, sed surget corpus spirituale, 285.

Correctio fraterna ut fieri debeat, 151 et 154.

Correctio privata doctrinam non facit generalem, 100. Corripit eum Dominus, quem diligit, 37.

Corvus, qui Paulum Eremitam per annos sexaginta panis fragmento pavit, 213.

Crassum semel tantum in vita risisse, 166.

Crates Thebanus abject opes, ne perderetur ab eis. 137.

Creaturæ, etiamsi videantur esse, non sunt, quia aliquando non fuerunt, et potest rursum non esse, quod non fuit, 25.

Credenti totus mundus divitiarum est, 71.
Infidelis autem etiam obolo indiget,
ibid.

Credentis anima est Christi templum, 140.

Credere omnia facile, est inquieti, mobilis et levis animi, 188.

Cretenses semper mendaces, 60.

Crimen desperationis solum est cui mederi nequeat, 74.

Crucifixus, mundi salus, 25.

Crux Christi adoranda, 271.

Crucem in evangelio terimus, 251.

Crucem suam qui non tollit, Christi non est discipulus, 29.

Cruxis vexillum erigendum, 54.

Crucis trophæum in monte Raphidim erectum, 52.

Crucis lignum in mare mittendum, 41. Crucis signum, pietatis vexillum, 48. Crucis signo os et stomachus signanda, 282.

Crucis signum dæmones fugat, 218. Crucis et passionis Christi videre loca quam sanctum et pium, 12.

Crucis loca Hierosolymitana prosunt his, qui portant crucem suam, 157.

Cuculla monachorum, 253.

Cyprianus (D.) instar purissimi fontis incedit placidus ac dulcis, 141.

Cyprianus (D.) Carthagine sub Decio Valeriano imperat., martyrio felici coronatus, 210. D.

Dæmones arte diu et noctu nobis insidiantur, 218.

Daniel adhuc puer longævos judicavit, 456.

Danielis abstinentia, 454.

Daniel cur vir desideriorum appellatus, 12.

Dare, beatius est, quam accipere, 125.
David, Simonides noster, Pindarus,
Alcæus, Flaccus, Catullus, etc., lyra
Christum personat, 69.

David pastor in regem electus, 88.

David homicidium, pariter et adulterium septem dierum emendavit fames, 298. Davidis mausoleum, 98.

Debora prophetissa, ac dux Israelis, 180.

Debora viro tacente prophetavit, 30.

Decimas decimarum in lege accipiebant

sacerdotes, 241. Defunctorum exeguiæ, 502.

Deitas una in tribus personis subsistit,

Demetrias Christi virgo, 157.

Ad quam de servanda virginitate D. Hieronymus scribit. Olibrius pater ejus, 158.

Demosthenes, torrens eloquentiæ, 75. Derogantibus adversus proximum tuum,

noli esse consentaneus, 188. Desperatio cavenda, 106.

Detractorum dentes sagittæ: et lingua corum gladius acutus, 170.

Detractores cum loqui nesciant, tacere non possunt, 170.

Detractoribus non immiscendum, 434.

Quoniam repente eorum veniet ruina et perditio, ibid.

Detrahentium linguas tristis dissipat vultus, 434.

Detrahendum nemini, 187.

Detrahere noli, ne eradiceris, 187.

Deus solus æternus , hoc est , qui exordium non habet , 25. punitus, 77.

Helias plus propheta, quam monachus, 209.

Helias ad cœlorum regna cum pallio ire non potuit, sed mundo immundo vestimenta dimisit, 195.

Heraclitus, sanctus diaconus, 36.

Hercules ex Jove et Alcmena noctibus duabus susceptus, 314.

Herinacei animalis descriptio, 163.

Hermagoræ tumiditas, 70.

Hester inter purpuram, sericum, gemmas, superbiam in humilitate vicit,

Hester in ecclesiæ typo populum liberavit de periculo, 69.

Hesychius D. Hilarionis monachi discipulus, 226.

Hieremias in suis lamentationibus sub typo Hierusalem quatuor mundi plagas quadruplici plangit alphabeto, 31. Hierico à quo fundata, 274.

Hieronymus (D.), homo Romanus, 23. Hieronymus (D.), hæreticorum malleus,

Hieronymus (D.), Romæ baptizatus,

Hieronymi (D.) studia quæ et qualia fuerint, 131.

Hieronymi (D.) studium in antiquorum patrum scriptis perquirendis, 4.

Hieronymus (D.) quam divinarum scripturarum fuerit studiosus, 52.

Hieronymus (D.) in vertendis sacris bibliis, Hebraicam litteram non Græcam est secutus, 15.

Hieronymus (D.) linguam Hebræam ab adolescentia multo labore ac sudore didicit, 286.

Hieronymus (D.) Judæo quodam utebatur familiariter, qui cum eo de lingua Hebraa conferre posset, 13.

Hieronymus (D.) scripsit librum de viris illustribus, Tranquillum, et Apollonium imitatus, 12.

Heli, quod lenior esset in filios, à Deo Hieronymus (D.) prophetarum 16 libros de Hebræo in Latinum vertit, 83. Et librum Job, ibid.

Hieronymus (D.) sacerdos fuit, 252.

Hieronymus (D.) in monasterio constitutus, 22.

Hieronymus (D.) in eremo degens, ab Arianis agitatus, 55.

Hieronymus (D.) quotidie proprio sudore quærebat cibum, 55.

Hieronymus (D.) D. Petri cathedram consulit, 24.

Hieronymus (D.) habuit etiam reprehensores, 14.

Hieronymus (D.) suspicione non caruit quod eum crebro virginum multitudo circumdaret, 47.

Hierosolyma trinominis, 93.

Hierosolyma cur sancta nominetur civitas,

Hierusalem interpretatur visio pacis,

Hierusalem urbis nomina diversa, 93. Hierusalem armillis ornata, quid sit,

Hierusalem cur meretrix ab Ezechiele dicta, 9.

Hierusalem cur Sodoma vocetur, et Ægyptus, 94.

Hierusalem ob dominicum sepulchrum mirifice commendatur, 95.

Hilarionis parentes, et patria, 216. Juvenis solitudinem ingreditur, ibid. Hilarionis peregrinationes , 229.

Hilarionis vivendi modus valde mirus,

Ejusdemque admirabilis constantia, 220.

Hilarion biennium flevit, 227.

Antonii cognovit obitum, ibid. Hilarionis habitaculi scita descriptio, 228.

Hilarionis testamentum, 233.

Hilarius (D.) episcopus tempore D. Hieronymi, duodecim Quintiliani libros stylo, et numero est imitatus, 62.

Hilarius (D.), Callico sese attollens cothurno, à simpliciorum lectione procul abest, 141.

Hilarii (D.) liber de synodis, 4.

Hippocentaurum vidit et allocutus est D. Antonius, 211.

Hippocrates discipulos adjurabat ante, quam doceret, et in verba sua jurare compellebat, 125.

Holda, viro tacente, prophetavit, 30. Homerocentones, 66.

Homo interior ad imaginem Dei formatus, 28.

Homines' primi ritu ferino victum quærebant, 1.

Homines cur hodie tam brevem agant vitam, 7.

Hominum conditio quam misera et calamitosa, horrendis probatur exemplis, 206.

Homo Pannonius, animal terrarum, 56. Homousion quid, 25.

Honor ubi non est, ibi et contemptus,

87.

Hora fugit, 293.

Horæ canonicæ, 456.

Hortensii oratio inter paternos sinus coaluit, 144.

Hortus conclusus, 23.

Humilitas, omnium virtutum custos,

Humilitate nihil præstantius, nihil amabilius, ibid.

Humilitas maxime Dei perficit voluntatem, 190.

Humilitas vexillum tenet dogma christianum, 41.

Humilitas publicani confessione salvata fuit : et justitia pharisæi superbia periit , 440.

Humilitas simulata pessima, 189. Hunnorum crudelitas, 501.

Hydra multorum capitum, 31.

Hypocritarum descriptio, 134.

Hypostasis quid proprie, 24.

Hypostaseon ratio subtilis, ibid.

I.

Ixation, indumenti sacerdotalis genus, 45.

Idololatria in quibus, et quot rebus consistat, 85.

Idola emnia diabolo mancipantur, 85.

Immundus, hæres non erit regni cælorum, 85.

Imperator unicus esse debet, 132.

Imperatorum Romanorum, qui miserabiliter obierunt, catalogus, 206.

Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua, 475.

Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit, etc. 117.

Impœnitentia, peccatum est in Spiritum sanctum, 74.

Incendium æternum, 24.

Incubi in desertis locis degentes, 212.
Indignatio ubi est, ibi et quies nulla,
87.

Indurationis signum, est pœnitentiam differre, 72.

Infantium institutio christiana, 143.

Infantium salus, majorum est lucrum, 445.

Infantibus (de) non baptizatis, 145.

Infidelis per generationem fidelem quomodo sanctificatur, 142.

Infidelibus incerta sunt præmia futurorum, 160.

Infidelis omnibus indiget, 74.

Ingenia parva grandes non sustinent materias, 197.

Inimicis qui remittere et parcere nolunt, in quantis versantur periculis, 58.

Injuria ubi est, ibi et indignatio, 87.

Innocentis hominis definitio, 184.

Innocentiæ species diversæ, 188.

Innocentiam in malis pressam non dolere, difficile, 193.

Innocentius presbyter sanctus, 56.

Interpretum septuaginta versio corrupta, 45 et 45.

Esau et Jacob in utero matris bella gesserunt, 132.

Escol, hoc est, botrus, 273.

Esdras interpretatur adjutor, 48.

Esdras et Neemias, id est, adjutor et consolator à Domino, in unum volumen coarctantur apud Hebræos, 69.

Et quænam in illo libro continerentur, 15. Eva per cibum ejecta de paradiso, 165. Evagrius presbyter, 4.

Evangelistæ, quadriga Domini, et verum cherubim, 70.

Evangelistæ tenent se mutuo, et per totum oculati sunt, etc., 70.

Evangelii sanguis, auro legis veteris multo preciosior, 251.

Evangelii (ad) fulgura omnis mortalium hebetatur sensus, 150.

Eumenides furiæ cur sic vocentur, 17. Eunuchus Æthiops mutans pellem suam gentium typus, 273.

Euphorbus in Pythagora renatus fuisse perhibetur, 308.

Euphrates, Mesopotamiæ fluvius, 17. Eusebius Cæsariensis, et Eusebius Emisenus, 61.

Eustochium, Christi virgo, 31.

Eustochium virginitatis, et ecclesiæ monile pretiosum, 268.

Eustochii in Paulam matrem pietas, 287.

εξαπλα, Origenis, 15. Excommunicatio qu'am periculosa, 87.

Exodi liber quid contineat, 67. Exuperius, vir probatæ fidei, et ætatis, atque doctrinæ, 177.

Exuperius (D.), Tholosæ episcopus, viduæ Sareptensis imitator, et quomodo, 135.

Hie corpus Christi in canistro, et sanguinem in vitro portabat, ibid.

Ezechiel librum devoravit, scriptum intus et foris, 106.

Ezechielis prophetia quam difficilis, 51. Ezechiel stercore primum humano, deinde bubulo panem de omni semente conspersum edere jussus , 17. Frugalitas , pudicitiæ mater, 174.

F.

Fabellas Milesias pluris fieri, quam Platonis libros, 30.

Fabiola ministrabat pauperibus, 299. Fabiolæ epitaphium, 296.

Facidia, vicus in Ægypto, 220.

Facies, speculum mentis, 178.

Facile (nihil tam) est, quin difficile fiat, quod invitus facias, 31.

Facundia canina, 16.

Fama multum in utramque partem mentitur, 8.

Famem non timet in Christo fides,

Faunum vidit et allocutus est D. Antonius, 212.

Fenum in cornu habere, paræmia, 81. Ferrum aquæ supernatans, 130.

Festus dies beati Petri, 53.

Festa ut celebranda, 34.

Fideli cum infideli pars nulla, 184.

Fidei scutum nobis assumendum, 459. Melius est panem mendicare, quam fidem catholicam perdere, 23.

Fidei Romanæ fons purissimus, 294.

Fides Romana ore apostolico laudata,

Filius Dei sustinuit ignominiam crucis,

Filius sapiens, gloria patris, 121. Filios bene educare, non est parvi apud

Deum meriti, 256.

Firmus, presbyter sanctus, 20.

Flammeum virginale, 158.

Fons signatus, 25.

Fornicator in corpus suum peccat, 176. Fornicator in regno Dei hæreditatem non

habet, 85.

Francus quidam per Hilarionem à dæmone liberatus, 223.

Fraudator regnum Dei non possidebit,

Frontonis gravitas, 131.

Frumentum in lolium, avenamque degenerat, 24.

Fugitivorum urbes in veteri lege, 241. Furiam hortatur D. Hier. ne ad secundas convolet nuptias, 473.

Furtum in monasteriis, gravissimum peccatum, 282.

G.

Gaas, Palestinæ mons, 274.

Gabaon urbs, ubi Jesus Nave imperavit soli et lunæ, 270.

Galea salutis nobis induenda, 159.

Gallia sola monstra non habuit: sed viris semper fortissimis, et eloquentissimis abundavit, 308.

Gallia (in) litterarum studia tempore D. Hieronymi floruisse, 127.

Ganges fluvius idem, qui et Phison,

Gazanus Majomites in instanti paralysi ab Hilarione monacho curatus, 222.

Genesis libri periocha, 67. Geneseos principium quam difficile, 31.

Geryon triformis, 308. Getulæ fiunt christiani, 143.

Gigantum impietas totius orbis naufragium adduxit, 7.

Gog et Magog bella, 58.

Gomorrha nunquam ædificari poterit, nam in cineres perpetuos relinquetur, 95.

Græcis ingenita levitas, 7.

Gratianus imp. ab exercitu suo proditus et ab obviis urbibus non receptus, ludibrio hosti fuit, 206.

Gregorius (D.) Nazianzenus, D. Hieronymi præceptor, 121.

Grues unam sequuntur ordine litterato,

Grunius testudineo gradu ad loquendum incedebat, 434.

Gryphæ in montibus aurum servantes, 127.

Gymnosophistarum vivendi modus, 146.

H.

Habacuc, luctator fortis, et rigidus, quid prædixerit, 68.

Hæresis, germen malum, et acutum, 52.

Hæreseos rabies fulta mundi præsidiis fremit, 26.

Hæresim (adversus) erigenda trophæa fulgentia, 51.

Hæresis Caina, 343.

Hæresis Nicolaitarum à quo radicem sumpsit, 88.

Hæretici ex parva scintilla maxima concitant incendia, 294.

Hæretici vulpes, 23.

Hæretici aspidibus similes, 23.

Hæreticorum descriptio per allegorias, 23.

Hæretici discindunt ecclesiam, ibid.

Hæretici contra Deum superbiunt, et os eorum transit ad cælum usque, 57.

Hæretici perniciosi semper pænitentiam simulantes, 20.

Hæretici sanguine madent, feritate lupos, et milvos rapacitate vincunt, 37.

Hæretici occultè nituntur subruere veritatem, 52.

Hæretici sub melle venenum occultant, 25.

Et transfigurant se in angelum lucis, ibid.

Hæretici non contenti perditione sua volunt plures mortis habere participes, 53.

Hæretici in Dei, et sanctorum basilicas ingredi non audent, et nolunt, 314.

Hæreticorum cænosi lacus devitandi, et ii ethnicorum instar habendi, 283.

Hæreticorum amicitiæ rejiciendæ, 285. Hebraicæ linguæ cognitio sacris scrip-

turis intelligendis quam sit utilis, 45. Helenæ mausoleum ubi, 271.

Heli sacerdos offendit Deum ob vitia liberorum, 145 et 256.

quales scripserit libros, 62.

Lactantius, quasi quidam fluvius eloquentiæ Tullianæ, non tam nostra confirmat, quam facile destruit aliena, 441.

Lacus contriti aquam non habent, quid sit, 23.

Lamech primus maledictus, et sanguinarius et primus digamus, 259.

Lamina aurea in pontificis fronte rutilans, quid significabat, 251.

Lamina aurea summi pontificis, in qua scriptum erat nomen Dei, 247.

Lapidum, qui vestimentis summi pontificis inferebantur, nomina atque descriptio, 246.

Lapis oculos septem habens, 274.

Lapis angularis, 274.

Lapidem qui in alterum mittit, recidet in caput ejus, proverbialiter dictum,

Latro credit in cruce, et statim meretur audire : Amen dico tibi, etc. 125.

Latro crucem mutavit paradiso, et homicidii pœnam fecit martyrium, 136.

Latro martyr, de cruce in paradisum illatus, 142.

Latrones non timet nudus, 219.

Laudat unusquisque, quod possidet, 97. Laudatoribus nostris non credendum, 133.

Lazarus pauper et ulceribus plenus, in Abrahæ sinum receptus, 196.

Leguminum esus, castitatem voventibus evitandus, 476.

Leones Pauli eremi obitum lugentes, 215.

Lex spiritualis est, 65.

Lex Dei animæ christianæ pabulum , 4. Legem divinam legentibus quanta sit utilitas, 186.

Legis auditores non justi sunt apud Deum, sed factores, 186.

Legis Dei meditatio in quo consistat, 294.

Lactantius Arnobii discipulus, quos et | Legis antiquæ fontes amari et steriles,

Legem veterem observanti nihil prodest Christus, 10.

Leges inter arma silent, 58.

Liber ille, quem devoravit Esaias, series omnis sacrarum scripturarum est,

Librorum canonicorum catalogus, et singulorum argumenta, 67. Libertas vera est, non servire peccatis,

Libido sola à Deo insita ob liberorum procreationem, si fines suos egrediatur, redundat in vitium, 176.

Libidini ut resistendum, 155.

Libidinosa mens ardentius honesta persequitur, 103.

Librarii quis , et unde dicti , 1.

Lingua nostra mentiri ignorare debet,

Lingua nequam non audienda, 188.

Lingua pruriens fugienda, 184.

Linguam maledicam indictum emendat silentium, 176.

Lingua maliloqua concordes dissociat animas, 185.

Linguam tuam à malo prohibe, si cupis dies videre bonos, 185.

Litteræ absentes faciunt esse præsentes, 1.

Loca in quibus frequentavit Christus, visitare, pars est fidei, 12.

Locorum sanctorum pia et religiosa commendatio, 91.

Loca (ad) sancta toto concurritur orbe, 138.

Loca sancta Hierosolymitana olim qui non adierat, minus se religionis, et scientiæ habere putabat, 96.

Locorum sanctorum Hierusalem peregrinatio quibus hominibus prodest,

Locorum sanctorum perelegans et ampla descriptio, 271.

Loca, ubi D. Petrus et Paulus pro Christo

sanguinem fuderunt, sunt benedicta, Malum odisse, ct adhærere bono nos

λόγιων summi pontificis ornamentum,

λόγος quot habeat significationes , 65. Has Plato ac Demosthenes nescivit,

Longum nihil quod finem habet, 32.

Loquendum tarde et velociter audiendum,

Lorica justitiæ nobis assumenda, 159. Loth fides liberat civitatem , 106.

Loth (uxor) cur in salis statuam conversa, 106.

Lucas (D.) professione prius erat medi-

Lucifer, qui olim occiderat, et supra sidera thronum suum posuerat, in oriente nunc degit, et regnat, 24.

Lucus ita dicitur, quod minime luceat,

Lucis à tenebris nulla societas, 184. Luxuria restringenda, 40.

Lydda urbs, postea Diospolis appellata, 270.

In qua Dorcas et Æneas ex mortuis ad vitam revocati fuere, 270. Lyncis animalis natura, 5.

M.

Macarius monachus, D. Antonii discipulus, 209.

Machabæi martyres, 36.

Majuma, Gazæ emporium, 217.

Malachia, Prophetarum postremus, quid prophetarit, 69.

Malchus ἀντόχζων. Partem bonorum suorum concessit monasteriis, 253.

A Saracenis captus, 256. Malchi mira continentia, 257.

Malum in bono vincendum, 279.

Malorum æmulatio proclivis, 144.

Mala cogitare, sceleratum est: sed nequius, male cogitata velle perficere, 73.

decet, 185.

Malorum solatium est, carpere bonos, 178.

Malum (ad) à pueritia proclive cor hominis, 258.

Mammona iniquus, quid sit, 122.

Mammona (de) iniquo amici sunt faciendi, 177.

Mandata Dei super aurum desiderabilia, etc. 182.

Mandatorum Dei duo genera in quibus, tota clauditur justitia, 183.

Mandata Dei qui impossibilia esse dicit, Deum esse putat injustum, 187.

Manichæus paracletus appellatus, 543. Manna in arca Dei ac templo Salomonis servatum, 94.

Mansiones apud Deum multæ, 115.

Manticam aliorum considerare, proverbium , 19.

Marcella vitæ solitariæ regulam à sanctissimis episcopis Athanasio et Petro didicit, 292.

Marcella hæreticos profligavit, 294.

Mardochæus inter purpuram, sericum, et gemmas superbiam humilitate vicit, 254.

Margaritum evangelii , 8.

Maria (B.) fabri sponsa inter fæminas nihil nobilius, 190.

Mariæ (D.) virginitas perpetua, 418.

Maria Magdelena ob sedulitatem et ardorem fidei, Turritæ nomen accepit, etc. 292.

Marnas Gazæ luget inclusus, et eversionem templi jugiter pertremiscit, 443.

Martyrum animæ suos amant cineres, et circumvolant eos, etc. 343.

Martyrum (ad) tumulos in afflictione fideles current, 142.

Massagetæ, immanes populi, 301.

Mater et filia, pietatis nomina, 100.

Matthæus (D.) cur adhuc dicatur in evangelio publicanus, cum post vocationem talis non fuerit, 9.

terrarum, 278.

Ira fugienda christianis, 258.

Ira viri justitiam non operatur, ibid.

Ira percitus Architas Tarentinus villicum negligentem verberare noluit, 258.

Irasci, hominis est, et injuriam non facere, christiani, 5.

Irenæus Rhodanensis, vir apostolicorum temporum, ecclesiæ Lugdunensis episcopus, 261.

Irrisoribus aures non accommodandæ, 433.

Isaac, heres mundi, 271.

Isaac, vir justus, et Deo charus, cur non illi, cui voluit, sed cui noluit, deceptus errore, benedixit, 27.

Isaac monachus, D. Antonii interpres,

Isidorus episcopus confessor, 275.

Isocrates nonaginta et novem annos in docendi, scribendique labore complevit, 117.

J.

Janitores templi in lege decimas accipiebant, 241.

Jebus, primum nomen Hierusalem, quod interpretatur calcata, 95.

Jejunavit Christus, ut nobis foret exemplo, 165.

Jejunas (cum), facies tua sit læta, 155.

Jejunium, adjumentum est, non perfectio sanctitatis, 190.

Jejunium, non perfecta virtus, sed cæterarum virtutum fundamentum, 166. Jejunii veri descriptio, 123.

Jejunium fortissimum, panis et aqua, 123.

Jejuniis Sancti Deo placuerunt, 34.

Jejunia pii habent pro ludo, 178.

Jejuniis, angelorum impetratur conversatio, 165.

Jejunio anima nostra est humilianda, Davidis exemplo, 164.

Invidia serpentis mors intravit in orbem | Jejuniis ardentes diaboli sagittæ extinguendæ, 175.

> Jejunio David suam humiliabat animam, 164.

> Jejunio dierum quadraginta exercitatus Helias, igneo curru raptus in cœlum, 165.

Jejuniis duplicatis D. Paulus suum ipsius corpus in servitutem redigebat, 267.

Jejunia Hebræorum antiquorum quot per anni spatium, 165.

Jejunia veterum anachoretarum, 159.

Jejunium quadragesimale, 147.

Jejuniis (de) disputat magister, ventre pleno , 120.

Jejunia immoderata, 165.

Jephte quod suam obtulerit filiam, in sanctorum catalogo ponitur ab Apostolo, 196, 201.

Jesus Nave, typus Jesu Christi non solum gestu, sed etiam nomine, 67.

Jesus nave ubi sepultus, 274.

Jesus, Sacerdos magnus, habuit gloriam apud patrem, priùs quam esset mundus, 243.

Jesus cur spinis coronatus, 163.

Jesus absque funere et lacrymis, in monte sepultus, 200.

Joannes Bapt. (D.), lucerna ardens et lucens, 512.

Joannes Bapt. (D.) ante prophetavit, quam natus est, 209.

Joannes Bapt. (D.) à teneris annis abrenunciavit parentibus : ejusdem vitæ narratiuncula, ibid.

Joannes Bapt. (D.) crine sacro venerabilis, 143.

Epilogus ejus vitæ, ibid.

Joannis Bapt. (D.) cineres adorantur, 43.

Joannes Evang. (D.) ob generis nobilitatem erat notus pontifici, et Judæorum insidias non timebat, 292.

Virgo virginem Domini matrem accepit, ibid.

Joannes (D.) erat rusticus, piscator, et indoctus, 65.

Job exemplar patientiæ, 67.

Job similis non fuit super terram, 193.

Job nulli nocuit hominum, et juste cum omnibus vixit, 183.

Job post malorum examina, uxor pessima reservata fuit, 193.

Job peccator arguitur confessione sui,

Job Leviathan et Behemoth mystico sermone describit, 308.

Job liber prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur, omnesque dialecticæ leges determinat, 67. Singula in eo verba plena sunt sensibus et mysteriis, ibid.

Job librum post pentateuchum D. Hieronymus collocat, 67.

Joelis libri hypothesis, 68.

Jonadab filii, qui vinum et siceram non bibebant, quam sancti, 129.

Jonas, columba pulcherrima, naufragio suo, Christi passionem præfigurat et mundum ad pænitentiam revocat, 68.
Joppe, Jonæ fugientis portus, 270.

Josaphat Domini laudes concinente,

Dominus pro laudante superabat hos-

Dominus pro laudante superabat hostes, 207.

Joseph pascit fratres suos in Ægypto, 106.

Josephus, vir Hebræus, quam doctissimus, 46 et 61.

Josias, rex sanctus, interfectus Ægyptio mucrone, 37.

Josue libri argumentum, 67.

Jovinianus, gustatis tantum imperialibus bonis, fœtore prunarum suffocatus, interiit, ostendens omnibus quid sit humana potentia, 206.

Judæam qui contemplati sunt, lucidius sacram intuentur scripturam, 43.

Judas de apostolatus fastigio in tartarum perditionis lapsus, 126.

Judicum (in) libro quot principes populi, tot sunt figuræ, 67.

Judicii Dei postremi horrendi descriptio, 89. Judith orationibus et jejuniis diabolum capite truncavit, ac pudicitiæ thesaurum servavit, 259 et suiv.

Judith jejuniis caput Holophernis de mediis reportavit hostibus, 180.

Judith liber D. Hieron. tempore à quibusdam non recipiebatur, 180. Jugum super nos tollendum, 186.

Jugum cum infidelibus christianis non est ducendum, 184.

Jugum ab adolescentia portare, bonum,

Julianus, proditor animæ suæ, et christiani jugulator exercitus, Christum sensit in Media, quem primum in Gallia denegarat: dumque Romanos propagare vult fines, perdidit propagatos, 206.

Julianus Augustus septem libros adversus Christum evomuit, 60. Et suo se ense laceravit, ibid.

Julii nomen unde ductum, 268.

Jupiter ignitus una cum prole sua exhibetur in judicio Dei, 89.

Jovis simulacrum in loco resurrectionis Christi, 158.

Justitia justi non liberabit eum, in quacumque die peccaverit, 110.

Justitiæ species infinitæ, 187.
Justus in die cadit septies, et resurgit,

110.

Justi hic patiuntur ut futura eis reser-

vetur gloria, 56.

Justi ut stellæ fulgebunt, 64.

Juvencus presbyter historiam Christi explicavit versibus, 62.

Juvenis falso insimulatus adulterii: ibi historiam hac de re legito stupore plenissimam, 262.

L.

Labor nullus cupienti difficilis, 157. Lac, deliciæ rusticanæ, 90.

Lacrymis (in) seminare nos oportet, ut in gaudio metamus, 114.

Maximilla, mulier insana, impudentissima Montani hæresiarchæ socia, 306. Medium nihil amat Christus, 33 et seq. Mel in sacrificiis non offerendum, et cur,

Melachim, id est, quatuor libri regum,

Melania matrona, quam sancta et pia,

Melchisedech, rex Salem, quæ Jebus et Hierusalem appellatur, 220.

Melciades scripsit contra gentes, 61.

Melito, Sardensis episcopus, 61.

Membranarum usus quis et qualis D. Hieronymi tempore, 1.

Mendacibus etiam vera dicentibus, facilè non creditur, 2.

Mentiri non decet christianos, 189.

Meretrix est, quæ multorum libidini patet, 243.

Meretrix evangelica, ecclesiæ typus, 9. Meretrix suis baptizata lacrymis, 175.

Meretrix lacrymis salvatoris pedes lavans, quid indicet, 110.

Meretrices matrimonio donavit Chris-

Meretrices apud Salomonem super infante litigantes, synagogæ et ecclesiæ typus, 9.

Meretricis labia dulce mel distillant, 150. Meretricis facies erubescere nescit, 104. Meretrix speciosa, quæ quemdam martyrem ad libidinem sollicitabat, 210. Merita sanctorum, 215.

Micheas propheta ubi sepultus, 275.

Mnder Eyav, 165.

Miracula fiunt in martyrum basilicis, 314.

Miraculis (in) naturæ non est immutatio, sed Dei declaratur omnipotentia, 285. Minuta duo, quæ vidua in gazophylacium misit, quid mystice, 180.

Minutius Felix, causidicus Romanus, quæ et qualia scripserit, 62.

Maronia, viculus in Syria, 235. Evagrii monachi possessio, ibid. Misericordia artem non habet, 222.

Mithræ specus, 142.

Modum in omnibus tenere difficillimum, et quid sit modus, 282.

Monachi vocabulum quid proprie sit,

Monachorum et clericorum discrimen, 87.

Monachi in veteri testamento, et eorum vita, 128.

Monachorum principia ab Helia et Helisæo repetuntur, 439.

Monachorum chorus, flos ecclesiæ, 97.

Monachorum in ecclesia primitiva quanta in toto orbe multitudo : et eorum vita quam sancta, 97.

Monachus non otiari, sed operari debet,

Et quænam ei sint agenda, 151. Monachis quænam sint vitanda, 133.

Monachorum examina passim tempore D. Hieronymi, 137.

Monachorum vivendi forma ibi describitur, 126 et seq.

Monachorum Patres, clerici, 174.

Monachorum jejunia , 139. Monachi voluntate martyres, 113.

Monachi principum aulas ingredi nón debent, 158.

Monachus mulierum fugiat conventum,

Monachi sua reservantes, detestabiles,

Monachus perfectus in patria sua esse non potest, 87.

Monachos frequenter aggreditur superbia, 129.

Monachi, hujusce temporis exemplum habent Antonium, Hilarionem, Macarium, cæterosque sanctos alios veteres monachos, 139.

Monachi veri descriptio , 130.

Monachi primi qui, et quales fuerint,

Monasteriorum virginum et viduarum sanctissimus mos antiquus, 281.

criptio, 90.

Mons Tarpeius, Romæ sæpe de cœlo fulminatus, quod Deo displiceret, 97.

Montes aurei, quos adire propter gryphas, ac dracones hominibus est impossibile, 127.

Montes summos fulmina feriunt, 206. Montani hæresis impia, et nefanda,

Morastim sepulchrum Micheæ prophetæ, 275.

Mors ab Adam usque ad Moysen, etiam super eos qui non peccaverunt, regnavit, 198.

Mors et vita sibi contraria, pœnitentia copulantur, 440.

Mors animæ magis timenda, quam corporis , 237.

Mortis diem semper memento, et numquam peccabis, 293.

Mortis meditatio, sapientum est vita, ex Platone in Phædro, 205.

Mors sanctorum in conspectu Domini pretiosa, 506.

Mortui christianorum, dormientes à Christo et Apostolo vocantur, 198. Mortui plangendi, 107.

Mortuorum laudes, in eorum funere, 198.

Mortuorum in funeribus psalmi et hymni decantandi christiana traditione, 215. Mortuorum sepultura antiquis patribus

maximæ curæ fuit exempla, 306. Mortuorum corpora pro immundis habent Judæi, 306.

Motus primi in nostra non sunt potestate,

Moyses, ut præesset populo Judæorum, annis quadraginta eruditus in eremo,

Ex ovium pastore, pastor est hominum factus, ibid.

Moyses contra Amalech non gladio, sed oratione pugnabat, 207.

Monasticæ vitæ perelegans et scita des- Moyses suis precibus Dei impedichat potentiam, 153.

INDEX.

Moyses manibus in altum erectis adversus Amalech, crucis referebat signum, 52.

Moyses quadraginta diebus ac totidem noctibus familiaritate, ac sermone Dei pastus, 165.

Moysis velata facies quid indicet, 141. Moyses moriens plangebatur, 200.

Moysis corpus à Domino sepultum, 306. Mulieres mutabiles, 470.

Mulieres φιλόχοσμοι, id est, ornatus cupidæ. 150.

Mulier per filiorum generationem salvabitur, si in fide permanserit, etc. 145.

Mulierum ornatus impudicus, impudicæ mentis indicium, libidinis fomentum et antichristi velamen, 170.

Mulier purpurata, in cujus fronte scripta est blasphemia, 97.

Mulieres dissolutis vestibus utentes, etc. reprehenduntur, 470.

Mulieris sanctæ munus , 47.

Mulier falsò adulterii insimulata, et torta: de hac pietate ac miraculo stupendam ibi historiam legito, 263 et seq. Decollari non potest, 265.

Mortua resurgit, ibid.

Mundus ex terra, aqua, aere, et igno consistit, 247.

Mundus immundus, 195.

non sunt, 280.

Mundus non diligendus, nec ea quæ in eo sunt, 280.

Et qualia sint, quæ in mundo sunt, ibid. Mundus odit justos, quoniam de mundo

Mundi sarcina projicienda, 29.

Mundus immugiet lugubre, judicaturo Domino, 89.

Muris venter plenus quid mythologice, 254.

Museæ morituræ oleum suavitatis exterminant, 40.

Musica in luctu, importuna narratio, 31 et 192.

N.

Nabal carmelus à quibusdam putatur, ille dives epulo fuisse, 450.

Nabuchodonosor cur Dei dicitur servus, 207.

Nabuchodonosor post efferationem corporis et cordis, et helluarum in eremo convictum, mentem recepit humanam, 442.

Nahum consolator orbis, quid sua prophetia prænunciet, 68.

Nabutha, quod Deum et regem benedixisset, à populo lapidatus, 194.

Naim oppidum, in quo viduæ filium suscitavit Christus, 99, 275.

Nasus non videatur in facie, quid sit, 47.

Nathanael interpretatur, donum Dei,

Nazareth , Christi nutricula , 275. Nazareth interpretatur flos , 98.

Ne quid nimis, 201.

Nebridius, Salvinæ maritus, ex imperatorum familia natus, 253.

Obdormivit in Domino, 255.

De necessitate facienda virtus, 174. Negligentia facilius emendari potest, quam amor nasci, 35.

Nepotianus, quasi infantulus vagiens, et rudis puer subito veluti de Jordane natus, 201.

Nepotiani pectus, bibliotheca Christi, 203.

Nepotiani presbyteri laudes et virtutes, 205.

Nescire aliquid secure, melius est, quam cum periculo discere, 155.

Nicolaus Antiochenus, Nicolaitarum hæreseos auctor extitit, 74.

Nicolaum diaconum Dominus in Apocalypsi sua damnat sententia, 88.

Ninive civitas, quæ peccato periit, fletibus stetit, 109.

Niobe quod fleverat multum, in lapidem conversa, 205.

Nitria, oppidum Domini, in quo purissimo virtutum nitro sordes lavantur quotidie plurimorum, 275.

No, urbs, quæ postea in Alexandriam versa est, ibid.

Nobe, urbs Palæstinæ, quodam sacerdotum; nunc occisorum tumulus appellatur, 270.

Nobilitas summa apud Deum est, clarum esse virtutibus, 190.

Nocens nemini, maximam pietatis implevit partem, 185.

Nocuit jam ille, qui nocere disposucrit, 184.

Noemi interpretatur, consolata: pia et pulchra ejus historia, 180.

Novatiani schismatici venena, 8.

Nucleum qui vult edere, frangat autem, parœmia, 140.

Nuptiæ honorabiles, 259.

Nuptiarum secundarum incommoda, 175.

Nuptiis (de) secundis D. Hieronymus cauté legendus, 259.

Nutrices infantium quales esse debeant,

0.

Oasa, invia solitudo, 229.

Obedire majoribus bonum est : et parcre præfectis, 170.

Oblatio munda offeretur Deo in omni loco, 69.

Obtrectatorum verba temerario mentis assensu sequi, levis est animi, 188.

Occupationes seculi à meditatione spirituali nos revocant, 90.

Oculi taciti, cordis fatentur arcana, 478. Oculis clausis, proverbium, 15.

Odit (qui) fratrem, est homicida, 58.

Olerum usus christianis adolescentibus maxime conducit, 176.

Olet (non bene), qui bene semper olet, 171.

Oleum cur accenditur in templo Dei, 450.

22.

Olibrius, Demetriadis virginis pater,

Operculum patella dignum, proverbium, 56.

Opprobrium adversus proximum non accipiendum, Davidis exemplo, 188. Opus Cherubim, quid sit, 46.

Opera bona et mala cognoscuntur ex conversatione, 475.

Operatur (qui non), nec manducet, 55. Operibus ratio, et opera ratione indigent, 250.

Opera bona, æternum sunt viaticum, 32.

Orandum ante et statim post cibum sumptum, 177.

Orandi tempora dividenda, 147.

Orationem pii habent pro deliciis, 478. Oratio, in qua tantum verba laudantur, jacet, 140.

Orationes quantas habeant vires, probatur, 141.

Oratio confusa turbatur, 36.

Orcus in tartaro, 162.

Origenes ut interpres est legendus, ita ut dogmatistes est respuendus, 54. Origenis hæresis, 50.

Origenis hæreseon venena, 61.

Origenis errore multos esse deceptos, 54.

Origenistæ aspidibus similes, 25.

Orionus, à D. Hilarione, dæmonum legione possessus, mirum in modum liberatur, 221.

Orosii presbyteri libri duo de animarum origine, 20.

Orta omnia occidunt, 32.

Osee propheta, qui accepit uxorem fornicariam, quid mysticè, 8 et seq.

Ovis de ovilibus egressa lupi statim patet morsibus, 256.

P.

Pachinum, Siciliæ promontorium, 230. Paleæ futuro reservantur incendio, 111. παλιγωδίαν canere, 19.

Pammachius, vir sanctus, Deonon solum divitias, sed et seipsum obtulit, 195.

Panes duodecim, qui per singulas hebdomadas offerebantur in tabernaculo, quid indicarent, 244.

Pantenus Stoicus in India Christum prædicavit, 64.

Papa successor piscatoris, 24.

Papias (D.) Joannis evang. discipulas, 261.

Paradisum mente semper deambulare debemus, 89.

Paralipomenon liber, instrumenti veteris ἐπιτομὴ sine quo scripturam sacram nemo intelligere potest, 69.

παραλειπομένων librum, quanto labore D. Hieronymus ex hebræo in Latinum verterit, 15.

Hic liber vitiosus et corruptus, ibid.

Parcæ sic vocantur, quod nequaquam parcant, 17.

Pascha Christi cum amaritudinibus manducatur, 33 et 150.

Passiones hujus seculi ad futuram gloriam non sunt condignæ, 279.

Pastoris ignominia, detrimentum pecoris, 174.

Patiens vir, multum prudens, 279.

Patres antiqui qui sint legendi, 148.

Paula ex clarissimis Romanorum familiis orta, 266.

Ab angelo custodiebatur, 267.

Paula prius Christo consecrata, quam in utero concepta, 145.

Paula, omnium Romæ matronarum fuit exemplum, 268.

Paula contemptis facultatibus, crucem Domini, quasi quoddam vexillum pietatis, levavit, 48.

Paula hæreticorum amicitias rejecit, 285.

Paula virorum et virginum monasteria construxit, 281.

Paulæ humilitatis commendatio, 268.

Paula in Hierusalem Christi crucem adoravit, 271.

Paulæ peregrinationis narratio, 269.

Paulæ obitus pii narratio , 287.

Paulinus Antiochenæ urbis episcopus, 269.

Paulini presbyteri encomium, 195.

Paulus (D.) ad pedes Gamalielis legem Moysis, et prophetas didicit, 64.

Paulus (D.) primus pietatis aries, quo fides quatiebatur, evangelii retusus est muro, 85.

Paulus (D.) ecclesiæ persecutor, et mane lupus rapax, 201.

Paulus (D.) poetas citat ethnicos, et quos,

Paulus (D.) vas electionis, et gentium magister, 63.

Ejus labores, et peregrinationes, 64. Paulus (D.) vas legis, et sacrarum scripturarum armarium, 65.

Paulus (D.) sermone imperitus, sed non scientia, 46.

Paulus (D.) qui Christi vinctos ducebat ad concilium Judæorum, Christi gloriatur vinculis, 26.

Paulus (D.) ex persecutore prædicator factus: et oculis carnalibus excæcatus, ut mente plus videret, 26.

Paulus (D.) ad septem scribit ecclesias, 70.

Olim ejus ad Hebræos epistola à plerisque extra numerum ponebatur, ibid.

Paulus (D.) lugebat Corinthios, qui fornicationis maculas lacrymis delere nolebant, 406.

Paulus Thebanus, Eremitarum primus, xciii annis mira sanctitate et abstinentia in deserto vixit; cujus vitam ibi legito, 209.

Paulum Eremit. panis fragmento quotidie pavit corvus, per annos sexaginta, 245. Quidam martyr in meretricis faciem, linguam morsu præcisam expuit, quod ad venerem eum excitaret, 210.

Pauli Erem. tunica palmarum foliis contexta induebatur diebus festis D. Antonius, 215.

Pauperum nomen multis est avaritice causa, et occasio, 222.

Pauperibus quod erogandum est, accipere, omnium prædonum superat crudelitatem, 125.

Pauperes Christus appellat beatos, 89.

Pauperem egestas commendabiliorem non facit, si inter sordes per inopiam peccata non caveat, 252.

Paupertas ditissima, 169.

Pax quærenda, ut bella fugiamus,

Pacem non venit mittere Christus super terram, sed gladium, 10. Interpretatio hujus loci, ibid:

Peccare non metuunt, qui peccatorum impunitatem esse putant, 184.

Anima que peccaverit, ipsa morietur,

Anima quæ peccaverit, ipsa morietur, 145.

Peccantium multitudine duci non oportet;

Peccator coram hominibus arguendus, ut et cæteri metum habeant, 134.

Peccatores cur statim à Deo minime puniantur, 73.

Peccatoribus quando non irascitur Deus, magna est ira, 37.

Peccatum non est leve, quod in Deum committitur, 185.

Peccata (adversus) semper armandus est animus, 189.

Peccatum auget locus, 74.

Peccato (à) nullus est mundus, 411.

Peccato (sub) Deus omnia conclusit, ut omnium misereatur, 109.

Peccatum ubi superabundavit, superabundavit et gratia, 9.

Peccatorum causa superantur exercitus, 207.

Peccata patrum cur Deus in tertiam et quartam generationem restituat, 75. Peccata levia etiam plangenda, 276.

Peccaterum discrimen Stoici tollebant,

Pectus expositum tropologice, 2/10. Pedibus alatis. proverbium, 5.

Pelagiana hæresis per D. Augustinum | Philosophi, qui provincias exteras lustraextincta, 57.

Pellem pro pelle, 193.

Pentateuchus Moysis quid contineat,

Perfectum esse suadet D. Hieronymus,

Perfectum esse nolle, est delinquere,

Peregrinationis Hierosolymitanæ antiquitas, 96.

Perire non posse, securius est, quam juxta periculum non perisse, 101.

περίξομα, id est, lumbare, 17.

Persecutionibus crevit ecclesia, 235.

Personæ Trinitatis tres subsistentes, perfectæ, æquales, et coæternæ, 24.

Pestilente flagellato stultus sapientior erit, 178.

Petrus (D.) et Paulus, christiani exercitus duces, 96.

Loca ubi pro Christo sanguinem fuderunt sunt benedicta, ibid.

Petrum (per D.) ecclesiam suam fundavit Christus, 304.

Petro (D.) piscatore et paupere inter viros, nihil illustrius, 190.

Petro (D.) regni cœlesti claves à Christo creditæ, 190.

Petrus (D.) contra sophistas, et mundi sapientes missus, 5.

Petri (D.) cathedra in omnibus ad reli-

gionem pertinentibus consulenda, 24. Petrus (D.) et Paulus Neroniano gladio cruentati, 57.

Phanuel interpretatur vultus Dei, 179. Pharaonis cor cur induraverit Deus, 72.

Phares, id est, divisor, 117.

Philippi (D.) filiæ quatuor virgines, 159. Prophetissæ, ibid.

Philo Judæus, alter Plato, 61.

Philosophia, mortis est meditatio, 292. Philosophus, animal gloriæ, 195.

Philosophorum libri eruditionis doctrinæque sunt plenissimi, 62.

runt ut sapientiam discerent, 63.

Philostratis philosophi scripta, 63.

Photinus martyr, 61.

Pilatus lavans manus quid allegorice, 9. Pii malis habentur ludibrio, 174.

Placere hominibus, servorum non est Christi, 124.

Platonis prudentia, 79.

Platonis scripta intellectu difficillima,

Plato octogenarius scribens libros mortuus est, 117.

Platostultus cum discipulis adducetur ad judicium Dei, 89.

Plato quas peragravit regiones ut sapientiam disceret : et ejusdem calamitates, 63.

Plinii lenitas, 131.

Pluvia est optima, quæ sensim descendit in terram, 177.

πνευματοφόρος, spiritu lymphatus, 79.

ποδήρης, quod vestis genus, 244. Pœnitentia, secunda post naufragium

tabula, 100 et 259. Pœnitentia quantam habeat vim, præ-

claris monstratur exemplis, 27.

Pœnitentia vitam et mortem, et quæ contraria sunt, copulat, 110.

Ponitentia lætificat colum, et angelos,

Pœnitentiam (ad) quotidie Deus provocat peccatores, 74.

Pœnitentiam (ob) regis Ezechiæ centum octoginta millia Assyriorum ab uno angelo una nocte deleta sunt, 207.

Pœnitentiæ effectus, 110.

Pœnitentia olim publica, 298.

Pontifex quot et quantis pollebat privilegiis in lege veteri, 241. Et ejus ornamenta, ibid.

Pontificis vestimentorum descriptio, 244. Pontifex eo non accedebat, ubi erat mors et peccatum, 242.

Pontificis scientia quanta esse debeat, 251.

Pontifex in lege uxorem virginem, ac de genere suo accipere debebat, 243.

Pontifices Christi uxores ducant virgines, quid sit, 122.

Porcorum duo millia à dæmonibus interfecta, 224.

Porphyrius scripsit adversus christianes,

Potens est nimium, qui servire non cogitur, 435.

Potentium consortium vitandum, 139. Potentes potenter tormenta patientur,

Præcepta Dei semper meditanda, et cur,

Præcepta Dei non impossibilia, 187. Præcepta Dei cur Judæi in vestimento-

rum fimbriis ferebant, 186.
Prandiis opiparis mens onerata premitur,

Presbyter duobus dicitur modis, ætate, et moribus, 136.

Presbyteri sermo scripturarum lectione condiri debet, 121.

Presbyteros in ecclesiis tacere pessimum,

Presbyteri exemplum habeant Apostolos, 159.

Presbyterum (contra) accusatio non est accipienda cito, 134.

Presbyteri ab impiis interfecti, 206.

Præsidius diaconus, 22.

Primitiæ ciborum et omnium frugum offeruntur antistiti , 241.

Primogenita Deo offerebantur in lege, 143.

Primogenita mundorum animalium in lege accipiebant sacerdotes, 241. Et immundorum pretia, et hominum

primi partus redimebantur, ibid. Prisca, mulier insana et impia Montani

hæresiarchæ socia, 506. Probanda omnia, et quod bonum est, tenendum, 54.

Proculus, pontifex doctissimus, et sanctus, 155.

Promissa cœlestia qui non habent, terrena sapiunt, 184.

Prophetæ, chirurgici spirituales, 47. Prophetæ cur videntes appellati, 65.

Prophetarum spiritus, subjectus est prophetis, 121.

Prophetæ multo aliud, quam sonant in littera, præfigurant, 68.

littera, præfigurant, 68.

Prophetæ non caruere peccato, 444.

Propheta nemo in patria sua habet honorem, 87.

Providentia Dei certa lege currit, 248.
Psalmos pueri mercede decantent, 450.
Psaltriæ et fidicinæ, diaboli chorus,
477.

Pudicitia gradus præbet ad summa scandentibus, sine qua nemo videbit Deum, 466.

Pudicitia (ubi), ibi frugalitas, 474.

Pudicitia inter epulas servatu difficili

Pudicitia inter epulas servatu difficilis,

Pudicitiæ claustra frequenter uno, levique sermone tentantur, 166.

Pudicitia in mulicribus, res est tenera, 257.

Pudicitia servata suum habet martyrium, 159 et 237.

Pudor, quo invenitur gloria et gratia : ct qui parit peccatum, 181.

Pudor mulierum maxime propitius, 189.

Puellæ caput ornantes, et crines à fronte demittentes, et figmentis utentes, etc., carpuntur, 170.

Puerorum et puellarum institutio sancta et vere christiana, 143.

Q.

Quadragesimale jejunium, 147.

Quadrantem novissimum solvere, quid sit, 165.

Quadratus, Apostolorum discipulus, et Atheniensis episcopus, 61.

Quercus Abrahæ, sub qua ipse Christi. diem vidit, 275. Quies ubi non est, ibi mens à proposito sæpè deducitur, 87.

Quintiliani acumen, 131.

Quoniam Nazaræus vocabitur: hæc sententia apud 70 interp. non legitur, 15.

R

Rahab meretrix, ecclesiæ typus, 147. Rachelis sepulchrum ubi, 271.

Rationale summi pontificis quid significet, 248.

Ratione cuncta sunt plena, 248.

Rechab filii in veteri lege monachi, 159. Et eorum vita, ibid.

Rector unicus cujuslibet ecclesiæ, regni, imperii, familiæ, etc., 132.

Regnum cœlorum à diebus D. Joannis Baptistæ vim patitur, 199.

Regna cœlorum non capies nisi vim feccris, 457.

Religio christiana personarum nescit acceptionem, 190.

Reliquiæ sanctorum venerandæ, 511. Reliquiæ sanctorum adorantur, 98.

Reliquias (ad) sanctorum martyrum currunt christiani, 142.

Reliquiæ martyrum ab impiis effossæ, 206.

Resurrexerunt multa dormientium corpora in Christi resurrectione, 199.

Resurrectionis Christi loca prosunt his, qui cum Christo quotidie resurgunt, 437.

Resurrectionis futuræ vigorem ostendit in se Christus, 7.

Resurgent eadem corpora, 284.

Qua ætate hominum corpora resurgent, 285.

Resurrectionem (post) quomodo similes erimus angelorum, 254.

Resurrectionem corporum prophetarum nullus manifestius, et cautius scripsit quam Job, 67.

Rex unicus esse debet, 132.

Reges potentissimi in judicio Dei latere nudo palpitabunt, 89.

Regum miserrima conditio, 206. Regum libri quid contineant, 67.

Rhetorum præcepta in genere demonstrativo, 158.

Rhinocorura, urbs in Ægypto, 220.

Riparius presbyter, ad quem scribit D. Hieronymus, 22.

Risus longus perpeti compensandus est fletu, 276.

Rohoboth interpretatur, latitudines ejus, 92.

Roma totius orbis constructa victoriis, 32.

Roma suis populis mater, et sepulchrum facta, 52.

Roma duos reges simul habere non potuit, 132.

Romæ Christi vera confessio, et apostolorum et martyrum trophæa, 91. Romæ D. Hieronynii deploratio, 52.

Rumor falsus opprimitur cito, 178. Ruth Moabitis, 67,

8.

Saba interpretatur conversio, 40. Sabellii impietas, et hæresis, 55.

Sabinianum, diaconum adulterum, et virginis sacræ corruptorem, acriter monet, ut duriter agat pænitentiam, D. Hieronymus, per totam epistolam,

Saccus, orationis, et jejunii signum, 59.

Sacco (in) jacere, est ponitentibus,

Sacerdotis officium, 64.

Sacerdotes regni colorum habent claves, et ante judicii diem judicant, 87.

Sacerdotis labia custodiunt scientiam, ct lex requiritur ex ejus ore, 240.

Sacerdotis os, mens, manusque concordare debent, 120.

Sacerdotes ore Christi corpus conficient, 87.

Sacerdotes vinolentos D. Paulus damnat, 125.

Sacerdotes separabantur in lege, civitates | Salomone nemo sapientior : infatuatus ad habitandum, 241.

Sacerdotum legis vestes, 44.

Sacerdotes legis veteris oportebat non esse mutilos, 241.

Sacerdos, cui semen fluxerit, ad mensam sacerdotalem accedere prohibetur, 241.

Sacerdotis (pro) lapsu quis rogabit, 88. Sacerdotes de altario vivere debent, 87.

Sacerdotibus qui non obtemperasset in lege veteri, lapidibus obruebatur, 87. Et in lege evangelica ejicitur ab ecclesia, ut dæmonum ore rabido discer-

patur, ibid.

Sacerdotes monogami, 125.

Sacerdotis ignominia est, propriis studere divitiis, 120.

Sacerdotum (ob) vitia, destruitur sanctuarium, 77.

Sacerdotes (ad) exhortatio pia et sancta, 120 et seq.

Sacerdotium tenere, minus est, quam mereri, 83.

Sacerdotium negando merebatur Nepotianus, 202.

Sacerdotium novum in Davide et Sadoch monstratum, 67.

Sacerdotium regale nos omnes sumus,

Sacrificium Deo in omni loco offerendum, 69.

Sacrificium dierum, 43.

Sacrificium laudis, 213.

Sal infatuatum ad nihil est utile, 88.

Sale (absque) nullum fiebat sacrificium,

Salamina Cypri, nunc Constantia dicitur, 269.

Salem, secundum nomen Hierusalem, quod interpretatur pax, 93.

Salomon in Hierusalem natus est, et factus est in pace locus ejus, 93.

Salomon, id est, pacificus et amabilis Deo, suis scriptis corrigit mores, docct naturam, etc., 69.

amore mulierum, 126. Salomonis judicii super jurgio duarum

meretricum interpretatio, 10.

Salomon, Christi figura, 10.

Salomon solus in deliciis fuit, et forsitan ideò corruit, 156.

Samaria, id est, custos, 262.

Samaritana mulier multorum fuit auctor salutis: et esurientem et fessum Christum sustentavit, 126.

Samson de molari maxillæ dente produxit fontem, 275.

Samuel puer serviebat ante conspectum Domini, etc., 45.

Samuel geminus in templo nutritus, 36

Samuel in Heli mortuo, et in occiso Saul, veterem legem abolitam monstrat, 67.

Sancta sanctorum cur Judæi tantopere venerabantur, 94.

Sanctorum corda, sunt templum Dei,

Sancti omnes æmulos habent, 278.

Sancti super hujus mundi fluctus, et flumina sederunt, 92.

Sanctorum nullus sine certamine coronatus, 156.

Sancti defuncti hîc nos audiunt, licèt absentes, 513.

Sapere in Deo melius, quam sapere in principibus, 123.

Sapientia Dei in mysterio abscondita, 65. Sapientiam ama, et servabit te : honora illam, et amplexabitur te, 30.

Satanas ob superbiam ex archangelico fastigio ruit, 5.

Satanæ calliditas semper persequitur sancta, 48.

Satanas transfigurat se in angelum lucis,

Satanam Deus conteret sub pedibus nostris, et quomodo, 165.

Saturitas à lectione sacrarum litterarum revocat, 90.

allocutus, in Christum se credere est professus, 212.

Qui et Alexandriam perductus, ut Constantino regi monstraretur, ibid.

Scala Jacob quid mystice, 175.

Scribere quidquam, quod occultari velis, est intemperantis, 34.

Scribendum (ad) non cito prosiliendum, 153.

Scriptor imperitus nullus èst, qui lectorem non inveniat similem sui, 50.

Scriptorum ecclesiasticorum catalogus, qui philosophorum doctrinis suos referciunt libros, 61.

Scriptura sacra tota nitet, et fulget in cortice, sed dulcius in medulla, 140.

Scripturarum sacrarum simplicitas, et verborum quasi vilitas nos offendere non debet, 70.

Scripturam sacram sibi contrariam esse non posse, 94.

Scripturis (in) sacris latet sensus præter litteram, 67.

Scylla quid moraliter indicet, 86.

Seythiæ frigora tempore D. Hieronymi fervebant calore fidei, 143.

Sebaste eadem, quæ et Samaria, 274. Augusta etiam nominata, ibid.

Sedere, aptum est otiosis, 40.

Seminandum in justitia, 250.

Senectus tristis, 141.

Senectutis commodorum, et incommodorum catalogus, 29.

Senis elegans descriptio, 115.

Senes pituita laborant, 50.

Senescimus, velimus nolimus, 178.

Sensus est in corde, 240.

Sepulchrum Domini quam venerabile,

Sepulchra martyrum ubique veneranda, 274.

Sepulchra (ad) martyrum torquentur demones, 514.

Sepulchra dealbata, quid metaphorice, 156.

Satyrus, qui D. Antonium in deserto est | Sepultura mortuorum quantæ veteribus. patribus curæ fuerit, 506.

> Seraphin duo ter Trinitatem glorificantia in thesauros Ecclesia condita, 180.

> Serapis Ægyptius christianus factus, 143. Serenilla venerabilis fæmina cur feronymos dicta, 12.

Sermone bestiis different homines, 27.

Sermo Asianus tumidus, 127.

Sermo sit in omnibus moderatus, 189.

Sermo bonus secreta non quærit, 151. Sermo fidelis, et omni acceptione dignus,

Sermo christiani sale condiri debet, 126.

Sermo christiani esse debet, est, est, non, non, 189.

Servis ciborum reliquiæ conceduntur,

Siceræ verbo, omnis continetur potio, quæ inebriare potest, 123.

Sichem non Sichar est legendum, hodie Neapolis, 274.

Silentium damnosum resolvendum, 181. Simon Leprosus cur ita vocetur, et quid mystice, 9.

Simon post baptismum infelix et cur, 245.

Sion interpretatur, arx vel specula, 271. Sior fluvius, qui interpretatur turbidus, 275.

Sirenarum cantus diligenter fugiendi, 102.

Socraticum hoc eloquium usurpat D. Hieronymus: hoc tantum scio, quod nihil scio, 70.

Sodoma numquam ædificari poterit, sed in perpetuos cineres relinquetur, 95. Sodoma, ignis æterni figura, 95.

Solitudo, D. Hieronymo erat Paradisus, 129.

Sophoclis senis ingenium et sapientia, 117.

Spiritus promptus, caro infirma, 29.

Spiritus sanctus in columbæ specie alapsus, 35.

Stoicorum globi, atque aeria deliramenta,

Studia litterarum inter arma silent, 58. Stultum Dei sapientius est hominibus,

280. Subsistit (quod), non habet aliunde, sed

suum est, 25. Sunamitis interpretatur coccinea, 117. Superbia sub humilitatis prætextu latens,

uperbia sub humilitatis prætextu latens, deformior, 189.

Superba justitia Pharisæi periit, 110.

Sus artium repertricem, proverbium, 92.

Synodus Diospolitana miserabilis, 56. Syrtes Libycæ, proverbialiter dictum de vitiis, 126.

T

Tabellarii qui, et unde dicti, 1.

Tabernaculum Moysi et Aaronis in tria divisum, 244.

Et quæ in eo offerebantur , ibid.

Tabernaculi (in) sacramento totus describebatur mundus, 244.

Tanais glacialis, 301.

Tatianus diaconus, 54.

Templo Dei cum idolis nullus consensus, 184.

Templi sui violatores ulciscitur Christus, 189. Adversus eos qui templorum rejiciunt

Adversus eos qui templorum rejiciunt ornatum, 204.

Tempora labuntur, et præterita liquentia, ad futura festinant, 248.

Temporum omnis retro series transacta non prodest, 32.

Tentationes perferendæ, 278.

Tentatio, est vita hominis super terram,

Fentationes diaboli multæ et variæ, 218. Fentationum hominis vere christiani catalogus, 495.

Post tergum non respiciendum, 29.

Terra (in) mala nobilium seminum frumenta degenerant, 243.

Terrena hærent cælestibus, 248.

Tertullianus ut legendus, 54.

INDEX.

Tertullianus creber in sententiis, sed in loquendo difficilis, 141.

Tertulliano nihil eruditius nihilque acutius: et qualia sint ejus scripta, 62.

Testa recens odorem, diu, quo primum est imbuta retinet, 144.

Testamenti utriusque forcipe ardens carbo comprehensus, 137.

Testamentum Grunnii Corocotæ, porcelli, decantant in scholis puerorum agmina cachinnantium, 50.

Thabatha, Palæstinæ civitas, 216.

Thabor mons, ubi transfiguratus est Dominus, 275.

Thamar virginem polluit frater ejus Absalon, 77.

Thamar, amissa pudicitia, scidit tunicam, 242.

Themistocles, expletis centum et septem annis, dolebat quod tune excederet è vita, quando cœpisset sapere, 147.

Theodorus monachus, 52.

Theodorus, vir Apostolicorum signorum atque virtutum, 61.

Theophili Alexand. de paschate liber à D. Hieronymo è græco in latinum sermonem translatus, 6.

Theraphim quid sit, 45.

Thesaurum in fictilibus vasis habemus, 279.

Tiara quid , 245.

Tiberias navigante Domino sanctificata, 275.

Timasius repente præcipitatus de altissimo dignitatis gradu, vixit inglorius, 206.

Timere servorum est, 120.

Timotheus ab infantia sacris litteris eruditus, 64.

Timorem (ad) hortatio, 153.

Tintinnabula summi pontificis, quid significent, 248.

Tobiæ liber chaldæo sermone scriptus, 42. Hunc Hebræi de catalogo divinarum scripturarum secant, ibid. Tollentitunicam et pallium relinquendum est, 71.

Tormenta hic libenter patienda, ut futura nobis reservetur gloria, 57.

Tribulatio operatur patientiam, 161.

Tribulationes eveniunt propter peccata, 57.

Trinitas homousios, 25.

Trinitatis tres personas subsistentes qui non crederit, anathema, 24.

Tropologia et historia scripturæ longe differunt, 10.

Tunica Christi indiscissa, 23.

Tuta etiam hoc in sæculo timenda, 36. Tyrus multis confossa vulneribus, 164.

U.

Utilitas omnium hominum debet esse communis, ut tota justitia, et præcepta adimpleantur Dei, 187.

Uxor non dimittenda, nisi fornicationis causa, 297.

Uxores ducant ii, qui propter nocturnos metus soli cubare non possunt, 82.

Uxori qui vinctus est, non dissolutionem quærat: qui vero solutus, ne quærat uxorem, 28.

\mathbf{v} .

Valens imp. Gotico bello victus in Thracia, eumdem locum et mortis habuit, et sepulchri, 206.

Valentinianus, imp. vastato genitali solo, et inultam patriam derelinquens, vomitu sanguinis extinctus, 206.

Valentinianus imp. pene puer, post fugam, post exilia, post recuperatum multo sanguine imperium, necatus, et cadaver exanime infamatus suspendio, ibid.

Vasa aurea et argentea, testacea, et lígnea, quid, 24.

Venter receptaculum ciborum, 241.

Venter pinguis tenuem non gignit men-

Venter aureus, 36.

Ventrem pro Christo habent multi, 71. Ventre vacuo sæpius dormiendum, 139. Ventus aquilo dissipat nubes, 134.

Venus sine cerere et libero friget, 176.

Veneris amasius in loco, ubi natus est Christus, plangebatur, et colebatur, 458.

Verbum non retinendum in tempore salutis, 181.

Verba nostra pondere cogitanda, 189. Verbo (de) omni otioso reddenda ratio, 88.

Verecundia ornet prudentiam, 489. Verecundia inutilis depellenda, 481.

Veritas amara, 17.

Veritas odium, et inimicitiam parit, 47. Veritas et error certo disjunguntur discrimine, 184.

Veritas non amat angulos, nec quærit susurrones, 434.

Veritatis discipuli turbam errantem devitare debent, 184.

Verum dicere, non est detrahere, 400. Vertice (à) usque ad extremum unguem, proverbium, 45.

Vestis dissoluta, pudicitiæ pestis, 171. Vestis vilis, animi tacentis est indicium, 105.

Vestis sit nec satis munda, nec sordida, et nulla diversitate notabilis, 455.

Vestes ad usus tantum, non ad delicias conquirendæ, 90.

Vestium luxus in homine christiano summe culpandus, 215.

Vestitus christiani modestus, quis et qualis, 201. Vestium sacerdotum legis omnes species,

44.

Vetustas omnia, opere, et manufacta conficit et consumit, 52.

Via duplex hominibus proposita, 184. Via (in) Dei difficultates-superandæ 2, 156.

Viam (per) angustam niti, quid sit,

Victima salutis à sacerdote flagitanda, 24. Victorinus martyr inclitus, quod intelfigit, eloqui non potest, nec ornate scribere, 141.

Victus et vestitus, divitiæ christianorum sunt, 71.

Victus cogitatio, spinæ sunt fidei, 156. Videre spiritu, quam carne multo melius, 38.

Viduarum christianarum et gentilium distinctio, 291.

Viduæ in ecclesia primitiva quam piæ et religiosæ, 75.

Viduarum impudici cultus reprehensio, 259.

Vidua juvenes fugiat, et viros calamistratos, 258.

Viduarum epulæ quales esse debeant, 257.

Vidua deliciosa vivens, est mortua, 256. Vidua duo æra in gazophylacium mittens, Cræsi divitiis præfertur, 71.

Vidua adolescentula, quæ se non vult continere, maritum potius accipiat, quam diabolum, 259.

Viduæ veræ munus, et officium, 175. Viduæ veræ descriptio vera et absoluta,

Viduitate (de) servanda epistola, 472. Vigilantius hæreticus per antiphrasim sic nominatus, 306.

Vigilantius, seu verius Dormitantius, immundo spiritu pugnabat contra Christi spiritum, etc., 508.

Vigilantius, caupo calaguritanus, 509. Libidini permittebat fræna, ibid.

Vincentius presbyter, 52.

Vincula spiritus majora, quam corporum, 54.

Vinum, libidinis incendium, 257. Vinum non bibere, bonum, 257. Vinum puellis prohibendum, 146. Vinum fugiat virgo, 154. Vino (in) luxuria, 146 et 257. Vinum Sacerdotibus in templo ministrautibus prohibebatur, 241.

Virga ferrea apud Esaiam quid, 24.

Virginitas amissa, irrecuperabilis, 154.

Virginitatis professio non deserenda, 154.

Virginum chorus, flos ecclesiæ, 97.

Virginum monasteria antiquitus crebra, 293.

Virginum institutio vera, sancta et pia, 143.

Virgines Dei ab impiis habitæ ludibrio, 206.

Virginum sanctarum propositum, quarumdam non bene se gerentium nomen infamat, 472.

Virgines prophetissæ, 36.

Virginum sermo dehet esse moderatus,

Virgines in convictu vulgari male securæ, 102.

Virgines quibus cibis uti, et quibus abstinere debeant, 177.

Virgini quænam hominum consortia sunt cavenda, 156.

Virgini quinam doctores sint consulendi,

Virginibus juvenum fugienda sunt consortia, 166.

Virgines scenicas fugiant artes, 250.

Virgo nec satis religiosa videatur, nec plus humilis, quam necesse sit, ne gloriam fugiendo quærat, 155.

Virgo est illa beata, in cujus corde, præter amorem Christi, nullus alius versatur amor, 172.

Virgo foras pedes non moveat, 455.

Virgo amet secessum, 155.

Virtutes moderatæ, 165.

Virtutes et vitia parentum non imputantur liberis, 201.

Virtutes non sexu, sed animo judicandæ, 292.

Virtus semper invidiæ patet, 162.

Virtus quantum habeat boni, vitia demonstrant, 106. virtutis similitudinem, 189.

INDEX.

Vita mortalium incerta, 112.

Vita hominum cur in tam breve tempus hodie contracta, 7.

Vitæ humanæ brevitas, damnatio est delictorum, 7.

Vitæ nostræ dies, anni septuaginta, 196. Vitæ nostræ cursus ordinandus, 181.

Vita posterior de priore judicat, 178. Vitia medium excedunt, 165.

Vitia blanda putantur, 17.

Vitia virtutum specie celata, turpissima, 189.

Vitia virtutum amore superanda, 131. Vitia non decipiunt, nisi sub specie, umbraque virtutum, 145.

Vitiis serviunt, qui non sperant futura præmia virtutum, 184.

Vitiis (sine) nascitur nemo, 258.

Vitta hiacynthina, quæ summi sacerdotis fronti astringebatur, 247.

Vivere contra Dei voluntatem, superbum est, 182.

Vivere sic nos oportet, tamquam nihil habentes et omnia possidentes, 71.

Vive memor lethi, fugit hora, 293. Vivere (aliud) moriturum, aliud mori

victurum, 205. Voluntas in homine, non natura damna-

tur, 241. Voluptas juxta physicos in jecore consistit, 240.

Voluptatibus titillari aliud et aliud obrui, 50.

Virtutem habere, aliud est; et aliud | Vox viva quam et quantam habeat energiam, 64.

Vulcanum suis ignibus clausum ardere,

Vulnus aliorum, nostra debet esse cautio,

Vulneri magno paulatim obducitur cicatrix , 34.

Vulpes vineam exterminant Christi, 23.

X.

Xerxes; rex potentissimus, subvertit montes, et constravit maria : ibi legito ejus de humana miseria elegans apophthegma, 207.

¥.

Y, littera Pythagoræ, quid significet, 145.

ύποηύτης, quæ et qualis sacerdotum vestis, 44 et 249.

Z.

Zacharias interpretatur, memor Domini sui, et quid prophetarit, 69.

Zizania hoc tempore mixta sunt segetibus frumentorum, 111.

Zoara, urbs Palæstinæ, quæ interpretatur parvula, 273.

Zona summi sacerdotis, quid mysticè, 245.

FINIS INDICIS.

